

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SOYSAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

DOKTORA PROGRAMI

**SOĞUK SAVAŞ SONRASI DÖNEMDE ÇİN DIŞ POLİTİKASINDA KESKİN GÜÇ
UYGULAMASI: AVUSTRALYA ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

Aram Ahmad WSO

MART-2024

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SOYSAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

DOKTORA PROGRAMI

SOĞUK SAVAŞ SONRASI DÖNEMDE ÇİN DIŞ POLİTİKASINDA KESKİN GÜÇ
UYGULAMASI: AVUSTRALYA ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

Aram Ahmad WSO

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayça EMİNOĞLU

MART-2024

TRABZO

ONAY

Aram Ahmad WSO tarafından hazırlanan “Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Çin Dış Politikasında Keskin Güç Uygulaması: Avustralya Örneği” adlı bu Çalışma 04/04/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Doktora Programı’nda **Doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Mehmet Sait DİLEK	Başkan	☐	☐	
Doç. Dr. Ayça EMİNOĞLU	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Sanem ÖZER	Üye	☐	☐	
Dr. Öğr. Üyesi Burçin ESER	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Tülay İLHAN NAS
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki tüm bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu araştırmada yararlanılan kaynakların tamamına eksiksiz atıf yapıldığını belirtirim. Aksinin ortaya çıkması durumunda, her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Aram Ahmad WSO

03.03.2024

ÖNSÖZ

Çin, zengin antik tarihi ve medeniyetinden dolayı dünya tarihinde önemli bir aktör olarak belirmiştir. Günümüzde nüfus ve ekonomi bakımından dünyanın en büyük ülkelerinden biri olarak kabul edilen Çin; siyasi, kültürel ve ekonomik ilerlemesiyle uluslararası alanda dikkat çekmektedir. Bu bağlamda çalışma, Çin'in dış politikasında keskin güç kullanımını ve özellikle Avustralya ile ilişkisini ele almayı amaçlamaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemdeki gelişmelerin, Çin'in bölgesel ve küresel güvenlik dinamikleri üzerindeki etkileri ve Çin'in ekonomik büyümesinin uluslararası ticaret üzerindeki etkileri incelenecektir. Ayrıca Çin'in dış politikasındaki değişimler, güç kavramı ve özellikle keskin güç kullanımının analizi üzerine odaklanacaktır.

Bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora tezi olarak yazılmıştır. Tez, "Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Çin Dış Politikasında Keskin Güç Uygulaması: Avustralya Üzerinden Bir Analiz" başlığını taşımaktadır. Çalışma kapsamında elde edilen fikir ve düşünceler belirtilerek Çin dış politikasının analizi yapılmaya çalışılmıştır.

Tezimin hazırlanma sürecinde danışmanlığımı yapan, gerekli tavsiye ve düzeltmelerde bulunan, değerli fikirleriyle rehberlik eden saygıdeğer hocam Doç. Dr. Ayça EMİNOĞLU'na sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Mart, 2024

Aram Ahmad WSO

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	X
ABSTRACT	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XII
ŞEKİLER LİSTESİ	XIII
GRAFİKLER LİSTESİ	XIV
KISALTMALAR LİSTESİ	XV
GİRİŞ	1-8

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇİN DIŞ POLİTİKASININ TEMEL DİNAMİKLERİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	9-66
1.1. Çin Dış Politikasının İlkeleri ve Aşamaları	9
1.2. Soğuk Savaş Döneminde Çin'in Dış Politikası.....	13
1.2.1. Mao Zedong Döneminde Çin'in Dış Politikası (1949-1976).....	13
1.2.1.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1953-1957)	15
1.2.1.2. Yüz Çiçek Dönemi.....	16
1.2.1.3. Büyük İleri Atılım.....	16
1.2.1.4. Kültür Devrimi (1966-1978).....	17
1.2.1.5. Mao Zedong Döneminde Dış İlişkiler	20
1.2.1.5.1. Çin-SSCB İlişkileri.....	21
1.2.1.5.2. Çin-ABD İlişkileri	21
1.2.1.5.3. Çin-Hindistan İlişkileri	25
1.2.1.5.4 Çin-Üçüncü Dünya Ülkeleri İlişkileri.....	26
1.2.2. Deng Xiaoping Döneminde Çin'in Dış Politikası (1978-1992).....	27
1.2.2.1. Deng Xiaoping Döneminde Reform Gerçeği.....	29
1.2.2.2. Bir Ülke-İki Sistem	31
1.2.2.3. Tiananmen Meydanı Protestoları.....	33
1.2.2.4. Deng Xiaoping Döneminde Dış İlişkiler	34
1.2.2.4.1. Çin - ABD İlişkileri	34
1.2.2.4.2. Çin - SSCB İlişkileri.....	36
1.3. Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Çin Dış Politikası	37
1.3.1. Jiang Zemin Döneminde Çin Dış Politikası (1992-2003).....	37

1.3.1.1. 1996 Tayvan Boğazı Krizi	38
1.3.1.2. Dünya Ticaret Örgütü Üyeliği	39
1.3.1.3. Kapsamlı Dış Politika	40
1.3.2. Hu Jintao Döneminde Çin'in Dış Politikası (2003-2012).....	41
1.3.3. Çin'in "Barışçıl Yükseliş Politikası" Kavramı	43
1.3.3.1. Barışçıl Yükseliş Kavramının Teorik Yönleri	43
1.3.3.2. Barışçıl Yükseliş Kavramının Pratik Yönleri	44
1.3.4. Xi Jinping Döneminde Çin'in Dış Politikası (2012-.....?).....	45
1.3.4.1. Çin Rüyası.....	46
1.3.4.2. İstihbarat ve Ulusal Güvenlik İlkesi.....	47
1.4. Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Çin'in Dış İlişkileri	49
1.4.1. Çin -ABD İlişkileri	49
1.4.2. Çin-Rusya İlişkileri.....	57
1.4.3. Çin-Hindistan İlişkileri	59
1.4.4. Çin-Avrupa Birliği İlişkileri	60
1.5. Çin'in Dış Politikası ve Uluslararası Örgütler	61
1.5.1. Güneydoğu Asya Ulusları Birliği (ASEAN)	61
1.5.2. Şanghay İş Birliği Örgütü	62
1.5.3. BRICS Grubu.....	64

İKİNCİ BÖLÜM

2. DIŞ POLİTİKADA GÜÇ KAVRAMI: KESKİN GÜÇ KAVRAMINA GİRİŞ..... 67-104

2.1. Güç Kavramına Giriş	67
2.2. Uluslararası İlişkiler Disiplininde Güç.....	68
2.2.1. Güç Kaynakları ve Özellikleri	69
2.2.2. Dış Politikada Gücün Önemi	72
2.3. Dış Politikada Gücün Çeşitleri.....	74
2.3.1. Sert Güç Kavramı	74
2.3.1.1. Askerî Araç	76
2.3.1.2. Ekonomik Araç	76
2.3.1.2. Teknolojik Araç	77
2.3.2. Yumuşak Güç Kavramı.....	79
2.3.3. Akıllı Güç Kavramı.....	81
2.3.4. Coğrafi Gücün Elektronik ve Medya Alanına Geçiş	83
2.3.4.1. Siber Güç Kavramı	84
2.3.4.2. Siber Alanın Güç Kavramındaki Dönüşüme Etkisi	86
2.3.4.3. Siber Saldırıların Güç Kavramına Etkisi	88
2.4. Keskin Güç Kavramı.....	90

2.4.1. Keskin Güç Kavramı: Ortaya Çıkışı, Tanımı ve Özellikleri.....	91
2.4.2. Keskin Gücün Yorumlanmasında Kavramsal Eğilimler.....	92
2.4.2.1. Keskin Güç ile Diğer Güç Biçimleri Arasındaki İlişki	92
2.4.2.2. Keskin Güç ve Modern Savaş.....	96
2.4.3. Keskin güç stratejileri	100
2.4.4. Keskin Gücün Eksik Yönleri	101
2.4.4.1. Kavramın Belirsizliği.....	102
2.4.4.2. Eski Tehdidin Yeni Kavramı	102

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SOĞUK SAVAŞ SONRASI DÖNEMDE ÇİN DIŞ POLİTİKASINDA KESKİN GÜÇ

KULLANIMI.....	105-176
3.1. Keskin Güç Bağlamında Çin Düşüncesi	105
3.1.1. Çin Düşüncesinin Belirleyicileri.....	105
3.1.2. Çin Düşüncesinin İçeriği.....	110
3.1.3. Çin Dış Politikası ve Uluslararası Sistem	114
3.1.3.1. Çin Dış Politikasının Uluslararası Sisteme Bakışı	115
3.1.3.2. Çin Dış Politikasının Uluslararası Sistemdeki Rolü	116
3.2. Çin'in Keskin Gücünün Gelişimi.....	118
3.2.1. Çin Dış Politikasında Keskin Güç Araçları	121
3.2.1.1. Yumuşak Güç Araçları	121
3.2.1.2. Stratejik Anlatılar.....	124
3.2.1.3. Siyasi Ağlar.....	125
3.2.1.4. Dezenformasyon Kampanyaları ve Manipülasyon	125
3.2.1.5. Sosyal Manipülasyon ve Ekonomik Önlemler.....	127
3.2.1.6. Siber Casusluk Araçları	128
3.2.1.6.1. Denizaltı Kablo Projeleri	128
3.2.1.6.2. Dijital Güç	129
3.3. Çin'in Dış Politikasında Keskin Güç Unsurları	130
3.4. Çin'in Dış Politikasında Keskin Güç Uygulamaları	137
3.4.1. Ekonomik Alanda Uygulamalar.....	137
3.4.1.1. Yeni İpek Yolu.....	137
3.4.1.2. Yeni İpek Yolu Projelerinin Durumu.....	140
3.4.1.3. Yeni İpek Yolu Projesi'nde Çin'in Keskin Gücünün Rolü.....	141
3.4.2. Kültürel Alanda Uygulamalar	144
3.4.2.1. Konfüçyüsçü Düşünce	145
3.4.2.2. Konfüçyüs Enstitüleri	147
3.5. Çin'in Komşu Ülkelerdeki Keskin Güç Uygulamaları	150

3.5.1. Japonya'ya Yönelik Keskin güç Uygulamaları	150
3.5.2. Güney Kore'ye Karşı Keskin Güç Uygulamaları	152
3.5.3. Yeni Zelanda'ya Yönelik Keskin Güç Uygulamaları	155
3.5.4. Çin'in Afrika, Latin Amerika ve Orta Doğu'daki Keskin Güç Uygulamaları.....	158
3.5.4.1. Çin'in Afrika'daki Keskin Güç Uygulamaları.....	158
3.5.4.1.1. Diplomasi Mekanizması	159
3.5.4.1.2. Ekonomik Mekanizması	160
3.5.4.1.3. Kültür ve Medya Mekanizması.....	161
3.5.4.1.4. Casusluk Mekanizması	163
3.5.4.2 Çin'in Latin Amerika Kıtası'ndaki Keskin Güç Uygulamaları	164
3.5.4.2.1. Ekonomi Mekanizması	164
3.5.4.2.2. Askerî - Diplomatik Mekanizma.....	166
3.5.4.2.3. Kültür Mekanizması	168
3.5.4.2.4. Uydu Mekanizması.....	168
3.5.4.3. Çin'in Orta Doğu'daki Keskin Güç Uygulamaları	169
3.5.4.3.1. Siyasi ve Diplomatik Mekanizma.....	169
3.5.4.3.2. Ekonomi Mekanizması	170
3.5.4.3.3. Kültür Mekanizması	172
3.6. Keskin Güce Karşı Tepkiler.....	174

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. AVUSTRALYA ÜZERİNDEN ÇİN'İN KESKİN GÜÇ KULLANIMININ

ANALİZİ.....	177-219
4.1. Avustralya'nın Tarihi ve Jeopolitik Konumu.....	177
4.2. Çin-Avustralya İlişkileri ve Hint-Pasifik Bölgesindeki Yansıması	182
4.2.1. Çin ile Avustralya Arasındaki Siyasi ve Ekonomik İlişkiler (1949-2022)	183
4.2.2. Çin ve Avustralya'nın Hint-Pasifik Bölgesindeki Stratejisi	190
4.3. Çin'in Avustralya'ya Yönelik Keskin Güç Uygulamaları	193
4.3.1. Çin'in Keskin Gücü Çerçevesinde Ayırma Stratejisi	195
4.3.2. Çin'in Ayırma Stratejisinin Amaçları ve Türleri	196
4.3.3. Çin'in Ayırma Stratejisini Kullanımının Önemi.....	197
4.4. Çin'in Avustralya'ya Keskin Güç Sızması: Çin Ayırma Stratejisinin Uygulanması.....	198
4.4.1. Düşünce Kuruluşları ve Diplomatik Müdahale	199
4.4.2. Güvenlik Baskısı.....	201
4.4.3. Siyasi Katılımlar	201
4.4.4. Liman Kiralama	203
4.4.5. Teknoloji Şirketlerinin Avustralya Üniversiteleri ile Ortaklıkları	204
4.4.6. Akademik Merkezlerin Kontrolü.....	205

4.4.7. Yükseköğretim Kurumları ve Yurt Dışındaki Öğrenciler.....	207
4.4.8. Konfüçyüs Enstitüleri	209
4.5. Çin'in Keskin Gücünün Avustralya'nın Dış Politikasına Yansıması: Avustralya'nın Aukus Güvenlik Anlaşması'na Girişi.....	211
4.5.1. Avustralya'nın Kimliği ve Anlaşmaya Girme Kararıyla İlişkisi	212
4.5.2. Avustralya'nın, Çin'in Büyüyen Askerî Yeteneklerinden Korkusu	213
4.6. Avustralya Hükümetinin Çin'in Keskin Gücüne Karşı Koyacak Mekanizmaları	215
4.6.1. İstihbarat Teşkilatının Güçlendirilmesi.....	216
4.6.2. Kanun Yoluyla Engelleme	216
4.6.3. İttifak İlişkilerinin Sabitleştirilmesi	217
4.6.4. Ekonomik ve Ticari Piyasanın Çin'den Hindistan'a Aktarılması.....	218
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	220
KAYNAKÇA	228
ÖZGEÇMİŞ.....	267

ÖZET

Çin'in antik tarihsel kökenleri ve medeniyeti, ulus-devlet kimliğine dayanan Batılı ülkelerden farklı olarak uygarlık tarihine dayanmaktadır. Çin, tarihi boyunca birçok hanedanlığa ev sahipliği yapmış ve bu hanedanlıkların hâkimiyeti ve hegemonyası ülkenin tarihini şekillendirmiştir. Hanedan yönetimi MÖ 221'den başlayarak iki bin yıla yakın sürmüş ancak on dokuzuncu yüzyıldaki Afyon Savaşları gibi olaylar Çin'deki hanedan yönetiminin çöküşüne neden olmuş ve 1912'de Çin Cumhuriyeti'nin ilanına yol açmıştır. Hanedan yönetiminin sona ermesinin ardından Çin'de iç savaş ve politik çalkantılar yaşanmış, Mao Zedong liderliğindeki Çin Komünist Partisi ile (ÇMP) Çin Milliyetçi Partisi (ÇMP- Koumintang-KMT) arasında çatışmalar görülmüştür. Komünistlerin zaferiyle 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti kurulmuştur. Mao dönemindeki ekonomi ve sanayi devrimleri ülkeyi olumsuz etkilemiş ancak Deng Xiaoping'in reformlarıyla ekonomik büyüme hızlanmış ve Çin uluslararası arenada etkili bir ülke haline gelmiştir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi uluslararası ilişkiler alanında önemli ve köklü bir geçişi ve değişimi de beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede Çin'in dış politikası da büyük bir evrim geçirmiştir. Örneğin, Soğuk Savaş döneminde Çin genel olarak kapalı ve izole bir politika izlemiş ve daha çok iç meselelere odaklanmış ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Çin'in dış politikası daha açık ve verimli bir yöne doğru ilerlemiştir. Böylece Çin, Dünya Ticaret Örgütü üyeliği gibi birçok uluslararası kuruluşa katılım yoluyla küreselleşme sürecini hızla benimseyerek yeni dünya düzeninde etkin bir aktör haline gelmiştir. Xi Jinping, liderliği döneminde “Çin Rüyası” çerçevesinde ülkenin uluslararası konumunu tamamen değiştirmiş ve keskin güç kullanımına odaklanmıştır. Çin'in keskin güç kullanımının özellikle Avustralya üzerindeki etkilerini anlamak için yapılan bu araştırma, Çin'in küresel düzeydeki yükselişini ve dış politika stratejilerini incelemeye yönelik de bir katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, Çin'in ekonomik, politik ve kültürel unsurları kullanarak nasıl bir güç oluşturduğunu ve bu gücü nasıl kullandığını anlamak, uluslararası ilişkilerin dinamiklerini açıklamak açısından önemlidir. Ayrıca bu tezin ana amacı, Soğuk Savaş sonrası dönemde Çin dış politikasında keskin güç uygulamasının Avustralya üzerinden analiz edilmesidir. Çalışma, nitel bir araştırma deseni üzerine kurulu olup tarihsel ve analitik yöntemleri içermektedir. Araştırma sürecinde kullanılan veri toplama araçları arasında kitaplar, akademik tezler, süreli yayınlar, raporlar, makaleler ve internet kaynakları yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Dış Politika, Keskin Güç, Çin'in Dış Politikası, Çin'in Keskin Gücü, Avustralya.

ABSTRACT

China's ancient historical origins and culture are built on civilizational history, as opposed to nation-state identity in Western countries. China has been home to many dynasties throughout its history, and the dominance and hegemony of these dynasties have shaped the country's history. Dynastic rule lasted close to two thousand years, starting in 221 BC. Nonetheless, events such as the Opium Wars in the nineteenth century caused the collapse of dynastic rule in China and led to the proclamation and establishment of the Republic of China in 1912. Following the fall of the dynastic rule, China experienced civil war and political unrest. Conflict arose between the Chinese Communist Party (CCP) led by Mao Zedong and the Nationalist Party of China (NPC). With the victory of the communists, the People's Republic of China was established in 1949. The economic and industrial revolutions during the Mao period had a negative impact on the country; however, with Deng Xiaoping's comprehensive reforms, economic growth accelerated, and China became an influential country in the international arena.

The end of the Cold War brought about an important and radical transition and change in the field of international relations. In this context, China's foreign policy has also undergone a great revolution. For example, during the Cold War, China generally employed a closed and isolated policy and focused more on domestic issues, but following the end of the Cold War, China's foreign policy moved towards a more open and efficient direction. As a result, China has become one of the actors that is rapidly increasing its influence on globalization and the new world order through participation in many international organizations, such as membership in the World Trade Organization. Under Xi Jinping's leadership, the country's global position within the framework of the "China Dream" has completely transformed and focused on the use of sharp power. This research is conducted to examine the effects of China's use of sharp power, with specific emphasis on its impact on Australia. The study significantly contributes to understanding China's rise at the global level and its foreign policy strategies. In this context, the study also tries to understand how China became powerful using economic, political and cultural elements and how it uses this power, which carries significant importance in explaining the dynamics of international relations. Furthermore, the primary objective of this thesis is to analyse the application of Sharp Power in Chinese Foreign Policy in the post-Cold War Period using the case of Australia. The study is based on a qualitative research design and includes historical and analytical methods. The study also utilized data collection tools, including books, academic theses, periodicals, reports, articles, and Internet resources.

Key Words: Cold War, Foreign Policy, Sharp Power, China's Foreign Policy, China's Sharp Power, Australia.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Birinci Faz Anlaşması'ndaki ihracat hedefleri (2017 ve 2021, Milyar Dolar)	56
2	Çin Diplomasisinin Tarihsel Aşamalarının Karşılaştırılması	66
3	Çin'in Dış Politikasında Keskin Güç Kullanımı.....	136
4	2000-2022 Yılları Arasında Çin'den Borç Alan Bazı Afrika Ülkeleri	161
5	1990-2022 Yılları Arasında Çin'den Borç Alan Latin Amerika Ülkelerini Göstermektedir	166
6	Çin'in Avustralya'ya Doğrudan Dış Yatırımları, 1992-2006	185

ŞEKİLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Sert Güç Unsurları	75
2	Yumuşak Güç Unsurları	80
3	Akıllı Güç Unsurları	83
4	Keskin Güç Unsurları	92

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik Nr.	Grafik Adı	Sayfa Nr.
1	Çin'in Faz Anlaşması'ndaki İthalat Hedefleri (2017 ve 2021, Milyar Dolar).....	55
2	Çin'in Avustralya'ya Doğrudan Dış Yatırımları, 2007-2022	188

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AIIB	: The Asian Infrastructure Investment Bank/Asya Altyapı Yatırım Bankası
ASEAN	: Güneydoğu Asya Uluslar Birliği
AUKUS	: Üç üye ülkenin isimlerinin kısaltması/ Avustralya, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
BRICS	: Beş üye ülkenin isimlerinin kısaltması/ Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika
CCTV	: Çin Merkez Televizyonu
ÇHC	: Çin Halk Cumhuriyeti
ÇKP	: Çin Komünist Partisi
ÇMP	: Çin Milliyetçi Partisi
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
GÇD	: Güney Çin Denizi
GSMH	: Gayrisafi Millî Hasıla
GSYİH	: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
IMF	: International Monetary Fund/ Uluslararası Para Fonu
KvY	: Kuşak ve Yol İnisiyatifi
NED	: The National Endowment For Democracy/ Ulusal Demokrasi Vakfı
QUAD	: Quadrilateral Security Dialogue/ Dörtlü Güvenlik Diyalogu
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
ŞİÖ	: Şanghay İş Birliği Örgütü
Vd.	: Ve Diğerleri
XNA	: Xinhua Haber Ajansı

GİRİŞ

Çin, antik tarihsel kökenlere ve antik bir medeniyete sahip bir ülke olarak dünya tarihinin gidişatında önemli bir rol oynamıştır. Şu anda nüfus ve ekonomi bakımından dünyanın en büyük ülkelerinden biri olarak kabul edilen Çin, son yıllarda siyasi ve ekonomik anlamda kaydettiği ilerlemeler nedeniyle uluslararası platformda oldukça dikkat çekmektedir. Bu nedenle, Çin'i sadece bir devlet olarak değil aynı zamanda antik bir medeniyet olarak da görmek gerekir. Zira Batılı ülkelerin ulus-devlet tarihine dayanan ulus-devlet kimliğinin aksine Çin'in kimliği, esas olarak uygarlık tarihine dayanmaktadır (Jaques, 2016: 247). Aslında Çin'in tarihi geçmişine bakıldığında Qin, Han, Sui, Tang, Song Hanedanlığı ve Çin İmparatorluğu'nun son krallığı olarak kabul edilen Ming ve Qing gibi birçok hanedanlığın hâkimiyeti ve hegemonyasının bu ülkenin tarihine de yansıdığı görülmektedir.

Çin'de hanedan yönetimi MÖ 221'den başlayarak yaklaşık iki bin yıl sürmüş ancak bölgedeki artan nüfus ve Batılı faktörler nedeniyle yavaş yavaş bozulmaya başlamıştır. Özellikle de on dokuzuncu yüzyıldaki Afyon Savaşları (1839-1842, 1856-1860) Çin'i olumsuz etkilemiş ve iç huzursuzlukların ve isyanların artmasına neden olmuştur. Bütün bunlar, Qing Yan Mançu Hanedanlığı'nın çöküşüne neden olmuş ve böylece 1912 yılında Çin'deki hanedan yönetimi sona ererek Çin Cumhuriyeti ilan edilmiştir (Adıbelli, 2009: 58). Bu süreçte ülkenin siyasi alanında General Yuan Shihkai, Kuzey Çin'de nüfuz kazanırken ülkenin güneyinde Sun Yat-sen liderliğindeki Çin Milliyetçi Partisi (ÇMP-Koumintang-KMT) hâkimiyet kurmuştur. 1920-1921 yıllarında Mao Zedong önderliğinde Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) kurulmasıyla birlikte iktidar için mücadele edenlerin sayısı üçe çıkmıştır. Bu çatışma Sun Yat-sen'in 1925 yılındaki ölümüne kadar devam etti. Daha sonra Sun Yat-sen'in yerine General Chang Kai-shek geçti ve 1928 yılında Çin'in tamamına hükmetmeyi başardı. Shek'in Çin komünistlerini şiddet yoluyla tasfiye etme girişimi, silahlı kuvvetlerin kurulmasına ve Shek'in komünistlerle yüzleşmesine yol açtı. Sonunda, Çin İç Savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte Batılı güçler, özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere, Kuomintang'ı desteklerken Sovyetler Birliği, Çin Komünist Partisi'ni destekledi (Karadağ, 2016).

Her ne kadar Japonya'nın 1937 yılında Çin'i işgal etmesinden sonra milliyetçiler ile komünistler arasında ittifak kurulup Japon işgaline karşı ortak mücadele yürütülmüş olsa da sonuçta kalıcı bir birlik sağlanamadı. Bu sırada İkinci Dünya Savaşı başladı ve Japonya savaştan mağlup çıktı ancak iki cephe (milliyetçiler ve komünistler) arasındaki iç savaş kaldığı yerden devam etti. Bu sefer Japon Savaşı'nda milliyetçilerin gücünün zayıf olması nedeniyle komünistler

güçlü bir şekilde ortaya çıktılar. Bu nedenle yönetim Mao Zedong liderliğindeki Çin Komünist Partisi'nin hâkimiyetine geçtikten sonra 1 Ekim 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti kuruldu (Abdulla, 2019: 128-177).

Çin, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Batı dünyasının gelişmişlik düzeyini yakalamayı ve geçmişte sahip olduğu muazzam gücü geri kazanmayı amaçlayan yoğun bir devrim sürecine girmiştir. Bu süreçte kapalı bir ideolojik ve ekonomik yapıyla Batı seviyesine ulaşma isteği ve gelişmiş endüstriyel ve teknolojik donanımın eksikliği, Çin için birçok zorluk ve sorunu da beraberinde getirmiştir. Mao Zedong döneminde gerçekleştirilen ekonomi ve sanayi devrimleri, ülkenin ilerleme ve kalkınma sürecine büyük zararlar verdi. Öte yandan Deng Xiaping'in seksenli yıllarda başlattığı siyasi ve ekonomik reformlar nedeniyle Çin'in dışa açılma süreci hızlanmış ve ekonomik büyüme, Çin'in dış politikasına olumlu yansımıştır. Dolayısıyla Çin, uluslararası toplumda etkili bir ülke haline gelmiş ve aynı zamanda ikili ilişkilerini de iyi bir şekilde geliştirmiştir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi uluslararası ilişkiler alanında önemli ve köklü bir geçiş ve değişimi de beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede Çin'in dış politikası da büyük bir evrim geçirmiştir. Örneğin, Soğuk Savaş döneminde Çin genel olarak kapalı ve izole bir politika izlemiş ve daha çok iç meselelere odaklanmış ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Çin'in dış politikası daha açık ve verimli bir yöne doğru ilerlemiştir. Böylece Çin, Dünya Ticaret Örgütü üyeliği gibi birçok uluslararası kuruluşu katılım yoluyla küreselleşme ve yeni dünya düzeni üzerindeki etkisini hızla artıran aktörlerden biri haline gelmiştir. Başka bir deyişle, Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve Çin'in yeni dünya politikasına katılımının kaçınılmazlığı, Başkan Jiang Zeming'i Çin'in dış politikasını seleflerinin politikalarından farklı bir şekilde yeniden şekillendirmesi gerektiğine inandırdı. Bu nedenle bu yeni politikayı “kapsamlı dış politika” olarak adlandırdılar. Bu bağlamda Çin, komşularıyla dostane ilişkiler kurmak, dış dünyaya açıklık politikası izlemek ve ABD ile iş birliği yapmak da dâhil olmak üzere süper güçlerle siyasi ilişkilerini yeniden inşa etmiştir. Bu değişikliklerin sonucunda daha önce ABD'nin Çin'e uyguladığı çeşitli baskılar giderek azalmış ve yeni bir süreç ortaya çıkmıştır.

Daha sonra yeni milenyumun başlangıcından itibaren yapılan stratejik araştırmalar, özellikle prospektif araştırmalar, yirmi birinci yüzyılın ikinci yarısının Asya yüzyılı olduğunu göstermiştir. Bunun nedeni, birikim ve tasarruf oranları yüksek olan Asyalı süper güçlerin yüksek ekonomik büyüme hızları ve hatta ABD ekonomisinin başını çektiği Batı ekonomilerinin ürettiklerinden daha fazlasını tüketmeleridir. Bu durum, ABD'nin başta Çin olmak üzere tüm Asyalı güçlere karşı ticaret dengesini zayıflatacaktır.

Hu Jintao'nun iktidara gelmesiyle birlikte Çin, selefinin politikalarına devam ederek uluslararası politikadaki konumunu güçlendirmiştir. Çin, dünya siyaseti ve ekonomisine iyi bir

şekilde entegre olmuş ve ekonomisi özellikle askerî, bilimsel ve teknolojik alanlarda önemli ölçüde gelişmiştir. Mesela uzaya iki kez insanlı uzay aracı göndermiş, ilk casus uyduları ve uzay teleskoplarını üretmiştir.

Xi Jinping'in 2013 yılında iktidara gelmesi, bir yandan Çin'in ilerleyişini hızlandırırken diğer yandan "Çin Rüyası" çerçevesinde Çin'in uluslararası sisteme bakışını tamamen değiştirmiştir. Xi Jinping, 17 Mart 2013 tarihinde yaptığı konuşmada, Çin rüyasının gerçekleşmesini garantileyen yolun uygulanması gerektiğini vurgulamış ve "Çin'in rüyasını gerçekleştirmek için kendi yolumuzu izlemeliyiz, Çin rüyasını gerçekleştirmek için Çin ruhunu beslememiz gerekiyor ve Çin rüyasını gerçekleştirmek için tüm Çin güçlerini birleştirmeliyiz." ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca Xi Jinping konuşmalarında defalarca "Çin'in rüyası her türlü zorlamaya ve empoze etmeye karşıdır. Bugün Çin bir ülke olarak gelişmeye devam etmektedir ve onun asıl görevi ise, bu yüzyılın ortalarına kadar kendisini aşağılanmış bir ülkeden güçlü, zengin, ileri demokratik ve modern sosyalist kültüre sahip bir ülkeye dönüştürmektir." şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Genel olarak çalışmanın konusu, uluslararası ilişkilerde en sık karşılaşılan kavramlardan biri olan, uluslararası bir aktörün diğer bir aktörü etkileyebilme yeteneği anlamına gelen ve kavramın sürekli olarak anlamını genişletmekte olan, dış politikada güç kavramıdır. Güç faktörü, sadece savaş veya barış için kullanılmamakta; aynı zamanda ekonomik açıdan bakıldığında uluslararası politika ve uluslararası ilişkilerde de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak güç kavramı, uluslararası ilişkiler disiplininde ve literatüründe genel bir şekilde "bir aktörün yapmak istediğini yapması ve diğer aktörü kontrol edebilme iradesi" olarak tanımlanmaktadır.

Güç kavramı, uluslararası ilişkilerin gelişen gerçekliğini ve bilimin bu gerçeği kuramsallaştırma çabasını yansıtmak şeklinde birçok değişikliğe uğramıştır. Uluslararası ilişkilerin bakış açısı, özellikle realist teori ve onun güç kavramı için çeşitli dalları, İkinci Dünya Savaşı'ndan Soğuk Savaş'ın sonuna kadar askerî gücün önemini vurgulamıştır. Ancak Soğuk Savaş sonrası dönemde yaşanan değişimler; yumuşak güç, akıllı güç, elektronik güç, keskin güç gibi yeni kavramların ortaya çıkmasına fırsat vermiştir. Bu arada keskin güç kavramından da söz edilebilir. Walker'a göre, "ülkelerin siber çağ propagandası ve baskısını yürütme ve yurt dışında etki oluşturma konusunda beklenmedik yetenekleri, bu yeni durumu uygun şekilde yorumlayabilmesi için yeni bir terim bulma ihtiyacını yarattı." Siyasi ve uluslararası ilişkiler literatüründe esas olarak Çin ile davranmak için kullanılan bu yeni kavram "keskin güç" kavramıdır. Bu bağlamda Çin, keskin güç ilke ve araçlarını nasıl kullanıyor? Sorusuna cevap arayarak bu çalışmada tüm ilkeleri ve araçları Avustralya örneği üzerinden açıklamaktayız.

Bu çalışmanın konusunun seçilmesinin sebeplerinden biri de Çin'in keskin gücünün uluslararası ilişkiler araştırmaları alanında yeni bir konu olarak görülmesidir. Çin'in dış politikasında keskin güç kullanımı; strateji, uluslararası ilişkiler, güvenlik çalışmaları ve siyaset

bilimi alanlarındaki akademisyenlerin ilgisini çekerek araştırmacıları bu önemli meseleyi derinlemesine araştırmaya teşvik etmektedir. Çin'in ekonomik ve askerî gücünün artışı, Avustralya'nın bölgedeki güvenlik endişelerini artırmış olabilir. Avustralya, Çin'in yükselmesini dikkatle izlemekte ve Çin'in bölgedeki etkisini sınırlamaya yönelik politikalar geliştirmektedir. Avustralya, geleneksel olarak ABD ile olan ittifakına ek olarak Çin'e artan ekonomik bağımlılığını dengelemeye çalışmaktadır. Çin-Avustralya ilişkileri, Hint-Pasifik bölgesindeki diplomasi ve ekonomi alanlarındaki karmaşık bir oyunun simgesi haline gelmiştir. Bu nedenle Çin ile ilişkilerini yönetmeye çalışan ülkeler, aynı zamanda bölgesel koruma ve istikrar konusunda ABD'ye güvenmeye çalışırken büyük zorluklar ve fırsatlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu ilişkiler, Hint-Pasifik bölgesinin güvenlik ve istikrarına etki eden önemli bir dinamik olmaktadır.

Soğuk Savaşın Bitiminden Sonra Çin'in Dış Politikasında Keskin Güç Kullanımı ve Avustralya Hakkında Bir Analiz adlı akademik çalışma, birçok temel nedenden dolayı büyük önem taşımaktadır. İlk olarak, uluslararası ilişkilerde dinamik değişmesi, Soğuk Savaş'ın sona ermesi uluslararası ilişkiler alanında büyük bir değişimi beraberinde getirmiştir. Bu dönemde Çin gibi yükselen güçler, klasik güç dengelerini sarsarak uluslararası ilişkilerin dinamiklerini değiştirmiştir. Çin'in dış politikasındaki keskin güç kullanımı, bu yeni uluslararası ortamın anlaşılmasında kritik bir rol oynamaktadır. İkincisi, bölgesel ve küresel güvenlik alanında Çin'in artan askerî yetenekleri ve bölgesel etkileri, başta Güney Çin Denizi olmak üzere bölgede güvenlik tehditlerine ve gerilimlere neden olmuştur. Bunun bölgesel ve küresel güvenlik dinamikleri üzerinde etkileri bulunduğundan, bu konunun incelenmesinin uluslararası barış ve istikrarın anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Üçüncüsü, uluslararası ekonomi ve ticaret alanındaki değişimlerdir. Ekonomik büyüme ve Çin'in uluslararası ticaretteki rolünün uluslararası ekonomi üzerinde önemli etkileri vardır. Bu bağlamda Çin'in ekonomi stratejisi ve ticaret politikasının uluslararası ticaret kuralları ve sistemleri üzerinde bir miktar etkisi olmuştur. Bu nedenle bu konudaki araştırmalar ekonomi ve işletme uzmanları için de önem taşımaktadır. Dördüncü olarak kimlik konusuna odaklanılmıştır. Çin dış politikasında keskin güç kullanımı, güç ve kimlik arasındaki ilişkinin anlaşılması açısından önemlidir. Çin, dış politikasını derin bir medeniyet ilkesi üzerine formüle ettiğinden bu ilke, Avustralya'nın geleneksel müttefikleri İngiltere ve ABD'nin cephesine dönme konusundaki ulusal çıkarlarını etkilemektedir.

Doksanlı yılların başında, özellikle de Xi Jinping'in 2013'te iktidara gelmesinden sonra keskin güç kullanımı, uluslararası ilişkiler araştırmacılarını konuyu siyasi, ekonomik, stratejik ve kültürel açıdan incelemeye yöneltmiştir. Bu kullanım, Çin'in ortaya çıkış biçimini, tarihteki diğer güçlerin ortaya çıkış şekillerinden, özellikle de Çinlilerin bu alandaki siyasi, ekonomik, stratejik ve kültürel düşünce biçiminden farklı kılmıştır. Bu bağlamda biçimdeki bu farklılıklar karşımıza çıkmakta ve Çin'in keskin gücünün içindeki gizli unsurların araştırılmasını mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, Çin zihniyetinde eskiden beri kök salmış olan keskin güç unsurlarının açıklanması ve ortaya çıkarılması esasına dayanmaktadır.

Bu çalışmadaki temel araştırma sorusu, Çin dış politikasında keskin gücün rolü nedir ve nasıl bir gelişim göstermiştir? sorusudur. Bu sorunun temeline dayanarak aşağıdaki alt sorular da sorulabilir:

1. Çin dış politikasının gelişimi ve tarihi nedir?
2. Keskin güç kavramının sert, yumuşak, akıllı güç gibi diğer kavramlarla ilişkisi nedir?
3. Çin dış politikasında keskin gücün kullanım alanları nelerdir ve Çin dış politikasında keskin güç unsurları nasıl kullanılmaktadır?
4. Çin'in keskin güç kullanımı, Avustralya örneğinde nasıl uygulanmaktadır?

Ana araştırma sorusuna ve ondan kaynaklanan alt sorulara cevap bulmak için araştırma sırasında birtakım hipotezler oluşturulmuştur. Bu kapsamda siyasi, ekonomik ve kültürel unsurlar, özellikle Bir Kuşak-Bir Yol Projesi ve Konfüçyüs enstitüleri, Çin'in keskin gücünün açıklanmasında önem taşımaktadır. Bu ana hipotez doğrultusunda aşağıdaki alt hipotezler bulunmaktadır:

1. 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, Çin rüyası önemli bir dış politika değişkeni olmuştur.
2. Keskin güç ile diğer güç türleri arasında güçlü bir ilişki olabilir; dolayısıyla keskin güç, stratejik bir ilke olarak Çin siyasi sistemiyle bağlantılıdır.
3. Tarihte hiçbir güç bir strateji olmadan süper güç statüsüne ulaşamaz ve keskin güç unsurları Çin'in dış politikasında belirleyici bir rol oynayabilir.
4. Çin'in Hint-Pasifik bölgesindeki konumunun ve rolünün güçlenmesi, Çin'in Avustralya'ya karşı keskin güç örneklerinin kullanılmasıyla ilgili olabilir.

Öte yandan çalışma, Soğuk Savaş sonrası dönemdeki gelişmelere ve Sovyetler Birliği'nin çöküşünden günümüze kadar yaşanan gelişmelere de ışık tutmaktadır. Çin dış politikasında keskin güç kullanımında önemli bir aşamaya işaret eden bu dönem, konum açısından da Çin'in Avustralya üzerindeki keskin gücünün rolüne ve etkilerine önem vermektedir. Konu olarak keskin güç kullanımı Çin'in dış politikasında önemli ve merkezî bir konudur çünkü bu kullanımlar, Çin'in bölgesel ve uluslararası düzeydeki çıkarlarında etkin ve aktif bir rol oynamaktadır.

Yapılması planlanan araştırma, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra Çin'in dış politikasında keskin güç kullanımını değerlendirmek için Avustralya'ya ilişkin bir analiz olan iki temel yöntem göz önünde bulundurulmuştur:

1. Tarihsel Yöntem: Bu yöntem ışığında araştırmacı; bilgi, kanıt ve tarihsel gerçekleri sunarak olgu ve olayların ortaya çıkışı ve gelişiminin tarihini açıklamaya çalışmaktadır. Örneğin, siyasi bir olgu analiz edildiğinde veya bir devletin diğer devlete karşı nasıl davrandığı ve politikası tartışıldığında iki ülke arasındaki tarihsel arka planın incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, Çin'in Avustralya'ya karşı keskin gücünü daha iyi

anlayabilmek amacıyla bir yandan Çin'in dış politikasının tarihsel aşamaları, öte yandan Çin ile Avustralya arasındaki ilişki değerlendirilecektir.

2. Tanımlayıcı-Analitik Yöntem: Bu yöntem, araştırmacının bilimsel bir analiz yapmasına, olgunun detaylı bir mantıksal değerlendirmesini yapmasına, olgunun ve sorunun çeşitli boyutlarını tanımlayıp belirleyerek sorunları nesnel bir şekilde çözmeye çalışmasına yardımcı olmaktadır.

Veri toplama araçlarına gelince bu tez, teorik araçlardan veri toplamaya dayanmaktadır. Bu bağlamda kitaplar, süreli yayınlar, raporlar, makaleler veya internet siteleri gibi birincil veya ikincil bilimsel referans kaynaklarına atıfta bulunmaktadır. Bunlar ile incelenen fenomenin veya sorunun boyutlarını kapsayan bilimsel bir çerçeve oluşturulmaktadır.

Çin'in dış politikası ve kesin gücü bağlamında faydalandığımız en önemli çalışmalar şunlardır:

Ammar, Hişam Abdülaziz: Çin'in Uluslararası Konumu: 1991-2006 Faktörlerinin Ortaya Çıkışı Üzerinde Analitik Bir Çalışma. Araştırmada Çin'in geri kalmış ülkeler sınıfında yer alan bir ülkeden uluslararası düzeyde seçkin bir konuma sahip bir ülke haline gelişine neden olan güç faktörleri ve yeni uluslararası sistem çerçevesinde Çin'in geleceği ele alınmıştır.

Aziz, Serdar: Kürdistan ve Irak'a Çin Dönemine Hoş Geldiniz: Bu çalışma, Çin'in yükselişinin Irak'ı nasıl ve ne ölçüde etkileyeceğini tartışmaktadır. Çalışma, büyük güçlerin davranışlarını ele almanın metodolojik temelini incelemektedir. Çin'in keskin güç çerçevesinde (Çinliler kimdir, neredeler) demokrasiye doğru ilerleyip ilerlemeyeceği, Çin'in uygarlaştırıcı bir güç olup olmayacağı ve Çin'in yaşlanmadan zenginleşip zenginleşmeyeceği gibi bazı önemli soruları ele almaktadır. Çalışma, keskin güç konusunda bize önemli bilgiler sağlamakta ancak Çin'in keskin gücünün tüm yönlerini kapsamamaktadır.

Crawford, Timothy W.: Düşman Koalisyonlarını Önlemek: Ayırma Stratejileri Keskin Güç Politikalarını Nasıl Şekillendiriyor? Bu çalışmaya göre devletler, düşman ittifaklarının oluşmasını önlemek veya var olanları dağıtmak için ayırma stratejileri kullanır. Bu stratejiler, normalde gerçekleşmesi muhtemel olmayan güç ittifaklarına neden olabilir ve dolayısıyla uluslararası politika açısından önemli sonuçlar doğurabilir. Daha doğrusu bu strateji, otoriter rejimlerin hem ifade özgürlüğünü sınırlamasına hem de demokrasilerin ve müttefiklerinin siyasi ortamını bozmasına olanak tanıyan özgür ve özgür olmayan sistemler arasındaki dengesizlikten yararlanmaktadır. Başka bir ifadeyle bu tür bir stratejinin amacı, diğer ülkelerin kendi ulusal çıkarları yönündeki çabalarına engel oluşturmaktır. Bu aynı zamanda yeni ortaya çıkan bir güç için başka ülkelerin iç birliği, dış dengeyi ve kontrol etme politikasını baltalaması için önemli bir araçtır. Ancak çalışma örnekleri oldukça kusurlu ve Avustralya'dan bahsetmiyor.

Walker, Christopher And Ludwig, Jessica: Uluslararası Demokratik Araştırmalar Forumu tarafından yayınlanan “Keskin Güç: Yükselen Otoriter Etki” raporu, Latin Amerika ve Orta Avrupa’daki dört genç demokraside Çin ve Rusya’nın etkisini inceliyor. Son yıllarda Çin ve Rusya, dünya çapında kamuoyunu ve algıları şekillendirmek için tasarlanmış medya, akademik, kültürel ve düşünce kuruluşu girişimlerine önemli miktarda kaynak yatırımı yaptı. Genç ve savunmasız demokrasilerdeki otoriter nüfuz çabaları, hedeflenen ülkelerdeki bilgi ve siyasi ortamlara nüfuz etme veya bu ortamları aşma konusunda ‘keskindir’. Bu rejimler, her zaman ‘yumuşak güç’ çabalarının ortak referans çerçevesi olan ‘kalpleri ve zihinleri kazanmaya’ çalışmaktan ziyade, kendilerine ulaşan bilgileri manipüle ederek veya çarpıtarak hedef kitleleri etkilemeye çalışıyorlar. Bu çalışmada, Çin ve Rusya’nın Avustralya dışında Polonya, Slovakya, Arjantin ve Peru’daki rolleri tartışılmaktadır.

Genel olarak bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde Çin dış politikasının tarihsel aşamalarının dinamikleri ve ilerleyişi ele alınmaktadır. Birinci başlıkta Çin’in dış politikasının ilkeleri ve aşamaları üzerinde durulmuştur. İkinci başlıkta, Soğuk Savaş sırasında Çin’in dış politikası değerlendirilmiştir. Ayrıca Mao Zedong ve Deng Xiaoping yönetimindeki dış ilişkilerin en önemli ilkeleri vurgulanmaktadır. Üçüncü başlıkta, Soğuk Savaş’ın bitiminden sonra Çin’in dış politikası incelenmiş ve Zhang Zeming, Hu Jintao ve Xi Jinping yönetimindeki dış politikanın ilkeleri tartışılmaktadır. Dördüncü başlıkta, Soğuk Savaş’ın bitiminden sonra Çin’in dış ilişkileri derinlemesine ele alınmış ve Çin’in ABD, Rusya, Hindistan ve Avrupa Birliği ülkeleri ile dış ilişkileri değerlendirilmiştir. Beşinci başlık Çin’in dış politikası ile bazı uluslararası kuruluşlar arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu bağlamda Çin’in dış politikası ile Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği, Şanghay İş Birliği Örgütü ve BRICS gibi bazı uluslararası örgütler arasındaki ilişkiler analiz edilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümü, dış politikada güç kavramı ve keskin güç kavramının girişiyle ilgili olup ilk başlıkta genel olarak güç kavramı ele alınmaktadır. İkinci başlıkta, uluslararası ilişkiler disiplininde güç unsuru ele alınmakta; gücün en kritik kaynakları ve özellikleri ile dış politikada gücün önemi vurgulanmaktadır. Üçüncü başlıkta, dış politikada güç türleri incelenmekte; sert güç, yumuşak güç, akıllı güç ve elektronik güç kavramları değerlendirilerek unsurları belirlenmiştir. Dördüncü başlıkta, keskin güç kavramı derinlemesine ele alınarak bu bağlamda keskin güç kavramının ortaya çıkış tarihi, tanımı ve özellikleri tartışılmıştır. Öte yandan, keskin güç kavramı ile sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç gibi diğer kavramlar arasındaki ilişki de vurgulanmaktadır. Son noktada ise keskin güç ve modern savaş kavramları analiz edilip karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü, Soğuk Savaş’ın sona ermesinden sonra Çin’in dış politikasında keskin güç kullanımına ilişkindir. İlk başlıkta, keskin güç bağlamında Çin mantığı ele alınarak keskin güç bağlamında Çin mantığının en önemli belirleyicileri, Çin mantığının içeriği, Çin’in

uluslararası sisteme dış politika bakış açısı üzerinde durulmaktadır. İkinci başlıkta, Çin'in keskin gücünün gelişimi ve ilerlemesi üzerinde durularak Çin'in dış politikasındaki keskin güç mekanizmaları ve unsurları tartışılmaktadır. Üçüncü başlıkta, Çin'in dış politikasında keskin güç kullanımları derinlemesine değerlendirilmekte; ekonomik ve kültürel alanlardaki kullanımı incelenmektedir. Dördüncü başlıkta, Çin'in komşu ülkelerdeki keskin güç kullanımı tartışılmaktadır. Beşinci başlıkta Çin'in Afrika Kıtası, Latin Amerika ve Orta Doğu'daki keskin güç kullanımları ele alınmış ve ekonomik, politik, diplomatik, kültürel, istihbarat ve teknolojik mekanizmalar incelenmiştir. Altıncı başlıkta ise Çin'in keskin güç kavramına verilen tepkiler ele alınmıştır.

Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde Çin'in Avustralya'daki keskin güç kullanımı analiz edilmiştir. İlk başlıkta, Avustralya'nın tarihine ve coğrafi konumuna genel bir bakış sunulmaktadır. İkinci başlıkta, Çin ile Avustralya arasındaki ilişkilerin gelişimi ve bunun Hint-Pasifik bölgesindeki yansıması ele alınmakta; ayrıca bir yandan Çin ile Avustralya'nın 1949-2022 yılları arasındaki en önemli ilkeleri ile siyasi ve ekonomik ilişkileri, diğer taraftan Çin ve Avustralya'nın Hint-Pasifik bölgesindeki stratejileri incelenmektedir. Üçüncü başlıkta, Çin'in Avustralya'ya karşı keskin gücüne girişi üzerinde durularak konunun içeriğinde Çin'in keskin gücü çerçevesinde ayırma stratejisinin ilkeleri, amaçları ve türleri ile ayırma stratejisi kullanmanın önemi değerlendirilmektedir. Dördüncü başlıkta, Çin'in ayırma stratejisinin Avustralya'daki uygulama örnekleri ele alınarak diplomatik müdahale, güvenlik baskısı, siyasi katkı, liman kiralama, teknoloji hırsızlığı ve yabancı öğrencileri teşvik etme örnekleri analiz edilip değerlendirilecektir. Beşinci başlıkta, Çin'in keskin güç kullanımının Avustralya dış politikasına yansıması ve Avustralya'nın Ocos Güvenlik Anlaşması'na katılımı örnek olarak ele alınmakta ve son başlıkta ise Avustralya hükümetinin Çin'in keskin gücüne karşı koyma mekanizmaları değerlendirilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇİN DIŞ POLİTİKASININ TEMEL DİNAMİKLERİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Çin dış politikası, dünya siyasi tarihinin en karmaşık olanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu karmaşıklık, ülkenin bin yıllık bir imparatorluktan komünist devrime ve güç gösterisine nasıl evrildiğiyle ilgilidir. Çin'in imparatorluktan cumhuriyete geçiş dönemi kolay bir süreç olmamışsa da günümüzde Çin, siyasi bakımdan tam anlamıyla başarısını ilan etmemiş ancak ekonomik açıdan dünyaya başarısını kanıtlamıştır. Bu nedenle, her yıl dış politika oluşturma sürecinde ekonomiye öncelik vermekte ve ekonomik gücünü kullanarak etkili politikalar uygulayabileceğini göstermek istemektedir. Çin dış politikası, cumhuriyetin ilanından bu yana istikrarlı bir siyaset izlememiştir. Bu farklılık, dünya genelinde meydana gelen çeşitli değişimler ve gelişmelere de bağlıdır. Soğuk Savaş'ın ilk yıllarında kurulan Çin Cumhuriyeti, ideolojik farklılıklardan kaynaklanan kutupsal çatışmalara doğrudan dâhil olmuştur. Bu nedenle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile olan ilişkiler, Çin'in o dönemdeki dış politikasının temel ilkeleri arasında yer almaktadır. Ayrıca Çinli liderlerin deneyimleri ve dünya görüşleri, Çin'in dış politikası üzerinde büyük bir etki oluşturmıştır. Örneğin, Mao Zedong döneminde Çin dış politikası ideolojik bir yaklaşım benimserken sonraki liderler Çin'i dünya ile daha fazla entegre etmek ve ekonomisini geliştirmek amacıyla dış politika çerçevesinde temel bir politika izlemişlerdir.

1.1. Çin Dış Politikasının İlkeleri ve Aşamaları

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren dış politika ilkeleri yasalarla belirlenmiştir. Bu bağlamda Çin Halk Cumhuriyeti Anayasası, dış politika ilkelerini açıkça ifade etmektedir. Hatta Çin'in dış politika yaklaşımı, anayasanın giriş bölümünde şu şekilde ifade edilmektedir: "Çin, bağımsız bir dış politikayı benimsemekte ve aynı zamanda halkın egemenliğine ve bütünlüğüne saygı göstermekte; saldırganlıkta bulunmamak; birbirlerinin iç işlerine karışmamak; eşitlik ve ortak çıkarlar ilkesine bağlı kalmak; diğer ülkelerle diplomatik ilişkileri, ekonomik ve kültürel alışverişi barış içinde geliştirmek üzere beş ilkeye dayanmaktadır." Çin; emperyalizme, hegemonyaya ve sömürgeciliğe karşı sürekli bir tutum sergilemekte ve diğer ülkelerle iş birliğini güçlendirmeye çalışmaktadır. Dünya çapında ezilen uluslara ve gelişmekte olan ülkelere, ulusal bağımsızlık ve ekonomik kalkınma mücadelelerinde destek vermekte; aynı zamanda dünya barışını koruma amacını taşımakta ve insanlığın ilerlemesine katkıda bulunmaya çalışmaktadır (China's Foreign Policy, 2022).

Çin'in güçlü olduğu çeşitli alanlar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; yüz ölçümü, coğrafi konumunu ve doğal kaynaklarını içeren somut unsurlar olup, Çin'in dış ilişkilerde benimsediği stratejik seçenekleri oluştururken devletin sahip olduğu maden ve doğal kaynaklar nedeniyle ekonomik büyümeyi de etkilemektedir. Bitkisel ve tarım bölgelerinin çeşitliliğinin yanı sıra önemli ulaşım yollarının kontrolü, klasik ve nükleer askerî yeteneklerin güncellenmesi ve finansal kaynakların sağlanması gibi unsurları da içermektedir. Soyut faktörler ise sosyal yapılar içinde bulunmaktadır: Örneğin yerel altyapı. Çin, dış politikada siyasi, sosyal, kültürel ve tarihî değerleri yansıtan çok çeşitli bölgelere ve nüfusa sahiptir. Ayrıca kurumların rolü ve Çin'in yumuşak gücüne verilen destek, Çin'in değerlerinin ve hegemonyasının bölgesel ve uluslararası düzeyde yayılmasına da yardımcı olmuştur (Muhhamad, 2013: 24). Dolayısıyla Çin'in uluslararası potansiyelinin arkasında önemli maddi ve manevi unsurlar bulunmaktadır. Bu durum, Çinli karar alıcıların geçmişte olduğu gibi ülkelerini küresel sahada daha büyük ve etkili bir rol oynamaya layık görmelerine yol açmıştır.

Çin uygarlığı ve kültürü, ülkenin dış politikasına yön veren ilkelerden birini oluşturur. Dünyanın en eski uygarlıklarından birine sahip olan Çin'in tarihi, ülkenin dış ilişkilerini farklı yollarla etkilemiştir. Yüzyıllar boyunca Çin İmparatorluğu, kendine güvenen, büyük ve rakipsiz bir güç olarak kabul edilmiş ve Çin, kendini evrenin merkezi olarak görmüştür. Tarihîsel dönemlerde kendi dışındaki toplumları sıklıkla medeniyetsiz ve barbar olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte, zaman zaman bu "barbar" gruplar, örneğin Yuan (1279-1368) ve Çing (1644-1911) hanedanları döneminde, Çin'i yönetmiştir. Çin imparatoru, insanlığın hükümdarı olarak kabul edilmektedir; bu bağlamda da devletler arasındaki ilişkiler, genellikle eşit ilişkiler temelinde değil, Çin'in üstün olduğu bir perspektifle şekillenmiştir (Atta, 2022: 2).

Modern dönemlere kadar Çin'de dışişleri bakanlığına denk bir kurum bulunmamaktaydı. Dış ilişkiler, Çin ile ticaret yapmak isteyen imparatorun elçilerini ağırlamak gibi faaliyetleri içermekte ya da bazen Çin'in komşu devletleri sınırlarından uzak tutmak için ordunun ilerlemesi için kullanılmaktaydı. Avrupalılar için Çin ile ticaret yapma arzusu 16. yüzyılda başlamış ve bu ilişkiyi kurabilmek adına Çin mahkemelerinde de Çin gelenek ve göreneklerini takip etmek zorunda kalmışlardır. Bu nedenle, Çin merkezilik (Sinosentrizm) olgusu on dokuzuncu yüzyıla kadar değişmeden kalmıştır. Ancak yeni dönemde bu politika, bir dış güçle ilişkileri diğer güçleri dengelemek için kullanmak üzere bir tarafa yaslanmak şeklinde değişmiştir. 1950'lerde Çin'in dış politikası, ilkeli bir ideolojiye dayanan SSCB ile bütünleşmiştir. Ancak 1970'lerde Çin'in ABD ile ilişkilerini normalleştirilmesi ve pragmatik bir yol izlemesi ile bu görüş değişmiştir. Uygulamadaki güçlü egemenlik ve bağımsızlık arzusu, Çin ittifaklarının kısa ömürlü olmasına neden olmuştur (Atta, 2022: 3).

19. yüzyıla kadar Çin'de hâkim olan görüş, dış dünya ile ilişki kurmanın gereksiz olduğu yönündeydi. Çünkü Çin, kendini dünyanın merkezi olarak görürken kendi kendine yeten bir

ekonomiye sahipti. Bu nedenle dünyadan soyutlanma stratejisi on dokuzuncu yüzyıla kadar devam etmiştir. Ancak Çin’de meydana gelen değişimlerden sonra Batılı ülkeler devreye girmiş ve durumdan yararlanmışlardır. Bu durum, ‘Sun Yat-sen’e imparatorluğun yönetimini sona erdirmek için 1911 devriminin yolunu açtı. Ardından, 1949’a kadar ‘Mao Zedong’ liderliğindeki Çin Komünist Partisi, Çin Halk Cumhuriyeti’ni kurana kadar geçen süreçte Çin, kaos ve iç savaş dönemine girdi (El- Nesar 2020: 72-73).

1971’de Çin Halk Cumhuriyeti, Çin’in Birleşmiş Milletler nezdindeki tek temsilcisi olarak Çin Cumhuriyeti’nin yerini aldı. Ardından aynı yıl Çin, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin beş daimî üyesinden biri olarak kabul edildi (World Atlas, 2020). Çin Halk Cumhuriyeti, şu anda 175 ülke ile diplomatik ilişki içinde olmasına ve 162 ülkede büyükelçilik açmasına rağmen (Global Diplomacy Index, 2020) Çin Halk Cumhuriyeti döneminde dış ilişkilerinde üç aşamada üç strateji uygulamıştır. Birinci aşama (1949-1957) “Yeniden Yapılanma”; ikinci aşama (1958-1976), Kültür Devrimi ve ‘Mao Zedong’un ölümüyle sona eren “Büyük Sıçrama ve Maoculuk Modeli” stratejisiydi. Ardından iktidar mücadelesi Ding Xiaoping’in gelişine kadar devam etti. Üçüncü aşama ise 1978’de “Yenilik, Sosyalizm ve Reform” stratejisiyle başlatıldı (El-Mond, 1997: 47).

1949’da Komünist Devrim’in zaferinden sonraki dönemde, Çin’in uluslararası ilişkileri ideolojiye bağlıydı. Marksizm, dış politikanın temel direklerinden biri olarak dış politika kararlarının yönlendiricisi ve temeliydi. Ancak Mao, bu ideolojiyi Çin’in özel durumu ile uyarladı. Çünkü Marksizm’in Çinileştirilmesinde ısrar etti. Dolayısıyla, Çin Marksizmi’nin temelinde Konfüçyüs’ün fikirleri, Mao’nun tezleri, Çin medeniyetinin tarihi ve atasözlerinin etkisi bulunmaktadır (El-haykel, 2010: 45). Çin medeniyeti ve kültürü (Konfüçyüsçülük), Batı işgalinin etkisi, toplumun siyasetine ve ekonomisine Marksist-Leninist bakış açısı, iktidarı ele geçirmeyi ve büyük bir ülkeyi sosyalizme dönüştürmeyi başaran Çin Komünist Partisi, çağdaş liberal kültür dâhil olmak üzere Çin’in dünya görüşünü, kültürel ve siyasi yapısını şekillendiren faktörler olmuştur (Fıze, 2002: 26)

Bazı siyasi araştırmacılar, uluslararası ilişkiler teorilerinin, özellikle Batılı teorilerin Çin ile uyumlu olmadığına inanmaktadır. Örneğin Song Dexing’e göre, Çin’in dış politikasının kendine özgü bir niteliği bulunmaktadır. Çin’in uluslararası ilişkilere bakış açısı, Büyük Strateji Teorisi’ne dayanmaktadır. Bu teori, iç ve dış politikada bilgelik, başarı ve stratejik sabır, dönemin değişikliklerinden ayrılmadan yenilikçilik, fırsatları ve engelleri hissetmek, değerlere ve sabitlere bağlı kalma gibi çeşitli varsayımlara dayanmaktadır. Bu varsayımlar, Çin’in hayallerini gerçekleştireceğine dair bir güvence sağlamaktadır (El-Nasar, 1997: 71). Bir yandan Çin, idealizm teorisinde değerlere, ilkelere ve ahlaka vurgu yaparken aynı zamanda Çin siyasetinin başka bir yönünü de realizm oluşturmaktadır. Çin, jeopolitik açıdan genişlemeyi arzulamakta ve bunu işgal etmeden veya hegemonya dayatmadan gerçekleştirmek istemektedir. Bu nedenle araştırmacılar, Çin’in bugününü ve geleceğini anlamak için sürekli olarak bir vizyon oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Çünkü Çin'in sürekli barışçıl bir yükseliş ve büyüme stratejisi benimsediği görülmektedir (El-Nasar, 1997: 71).

Çin'deki ana dış politika kurumları Dışişleri Bakanlığı, Çin Komünist Partisi Uluslararası İlişkiler Bölümü ve Birleşik Cephe Çalışma Bölümü'dür. Dışişleri Bakanlığı, devletler arası diplomasiyi yürütmekten sorumlu, Çin'in önde gelen dış politika kurumudur. Bu kurum, ABD Dışişleri Bakanlığı ile karşılaştırılabilir olsa da pratikte ikisi eşit kabul edilmemelidir. Çünkü Dışişleri Bakanlığı, Amerika Birleşik Devletleri'nde dış politika oluşturma sürecinin merkezinde yer alırken, Çin'de Dışişleri Bakanlığı sadece dış politikanın uygulanmasını ve yazışmaların lojistik ihtiyaçlarını karşılayan bir kurumdur. Kesin olarak ifade etmek gerekirse dışişleri bakanı Çin'in en üst düzey diplomatı değildir. Aslında bu rol, en yüksek dış politika organı olan Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi Dış İlişkiler Komitesi Başkanı tarafından yürütülmektedir (Fiddler, 2021).

Çin Komünist Partisi, Çin halkının siyasi yaşamının her alanında karar alma süreçlerine katılmaktadır. Devlet Konseyi ve Politbüro'nun yedi üyeli Daimi Komitesi, Pekin'in dış politikasına ilişkin stratejik bir genel bakış ve uzun vadeli hedefler sunmaktadır (Ridout & Jie, 2021). Partinin politikalarını destekleme konusundaki önemli rolüne rağmen, parti içindeki uluslararası ilişkiler bölümü yabancı medya tarafından pek ilgi görmemektedir. Dışişleri Bakanlığı, geleneksel devletler arası diplomasiyi yürütürken parti içindeki uluslararası ilişkiler bölümü sessizce parti arası diplomasi faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu bölüm, parti diplomasisinde önemli ve benzersiz bir stratejik rol oynamaktadır. Tarihsel olarak, diğer komünist ve sosyalist partilerle ilişkileri geliştirmek için kullanılmıştır. Ancak son zamanlarda yetkisi tüm siyasi partileri kapsayacak şekilde genişlemiştir. Bu bölüm, Çin dış politika amaçlarına destek sağlamak için iktidar ve muhalefet partileri içinde yetenekli ve yetkin politikacıları belirleme görevini üstlenmektedir (Ridout & Jie, 2021).

Çin'in dış politikasındaki son kurum, bazıları tarafından en karmaşık yabancı kurum olarak görülen Birleşik Cephe Çalışma Bölümü'dür. Bu kurum, Çin'in dış politika stratejisinde benzersiz bir rol oynamaktadır. Dışişleri Bakanlığı, devleti hedeflerken Uluslararası İlişkiler Bölümü, partiye odaklanmakta ve halkı hedeflemektedir. Kurum, birçok parti ve hükümet kurumunu içermektedir. Bu kurumlardan biri Yurt Dışı Çin İşleri Ofisi'dir. Bu ofisin görevlerinden biri, Güneydoğu Asya'da yaşayan yaklaşık 40 milyon kişiden oluşan Çin diasporasındaki en önemli bireylerle iletişim kurmaktır. Kısacası, Çin'e dışarıdan destek sağlama amacını taşımaktadır. Bu kurumun bir diğer görevi ise Çinli kızıl kapitalistleri kullanmaktır. Başlangıçta, kızıl kapitalistlerin parti içinde reform yapacak ve Çin'i demokrasiye taşıyacak profesyonel bir iş sınıfı olduğu düşünülmüştü. Ancak kızıl kapitalistlerin, parti çıkarlarını gerçekleştirmek için dünya çapında yayıldığı ortaya çıktı (Fiddler, 2021).

1.2. Soğuk Savaş Döneminde Çin'in Dış Politikası

1949 yılından günümüze kadar Çinli liderlerin görüşleri ve öngörülleri, Çin'in dış politikasını etkilemiş ve bu görüşler sürekli olarak değişmiştir. Örneğin 1949 ile 1976 yılları arasında Mao Zedong, ideolojik bir politika izlemiş ve hükümeti de aynı şekilde yönetmiştir. Ancak 1978 yılında iktidara gelen Deng Xiaoping, ekonomik reformlara ve ülkesinin dış politikasını geliştirmeye odaklanmıştır. Dolayısıyla bugün Çin'in önemli bir gelişme kaydettiğini ve baskın bir güç olarak önemli adımlar attığını görmekteyiz.

1.2.1. Mao Zedong Döneminde Çin'in Dış Politikası (1949-1976)

Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilanından sonra Mao Zedong, “Bu cumhuriyet, Çin halkının tek gerçek temsilcisidir. Eşitlik ilkelerine, egemenlik ve toprak bütünlüğüne ve ortak çıkarlara saygı gösterilmesi şartıyla her hükümetle diplomatik ilişki kurabiliriz.” ifadelerini kullanmıştır. Aslında, Mao Zedong'un ana hatlarıyla işaret ettiği ilkelerin ötesinde diğer ülkelerle diplomatik ilişkiler kurmanın temel şartı, Çin'i sadece bir devletin temsil etmesi ve Tayvan'ın Çin Cumhuriyeti'nin bir eyaleti olarak tanınmasıydı. Çünkü Mao Zedong ve onun destekçilerine göre Tayvan, Çin'in bir parçasıdır ve yeni kurulan Çin hükümeti ile siyasi ilişkiler kurmak isteyen herhangi bir ülke, Tayvanlı yetkililerle siyasi ilişkilerini sonlandırmalı ve Çin Halk Cumhuriyeti'ni tek meşru hükümet olarak tanımalıdır (Akram, 2006: 2).

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sadece 19 ay sonra, 19 devletle siyasi ilişkiler kuruldu ve 1969 yılının sonuna kadar bu sayı 50'ye yükseldi. Ayrıca 1970'li yıllarda Çin, Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerin normalleşmesi nedeniyle Birleşmiş Milletler üyesi olarak Tayvan'ın yerini aldı ve Güvenlik Konseyi'nde koltuğunu oluşturdu. Bu yeni durum, Çin'e birçok Üçüncü Dünya ülkesiyle diplomatik ilişkiler kurma fırsatı verdi. Böylece Çin'in diplomatik ilişkiler geliştirdiği ülke sayısı, 1979'da 121'e ulaşmıştır (Ekrem, 2003: 3).

Mao Zedong'un hükümdarlığı sırasında Çin Cumhuriyeti'nin SSCB ve ABD ile olan siyasi ilişkilerinde birçok iniş ve çıkış yaşandı. Örneğin, 1950'li yıllarda Çin ile SSCB arasında güçlü ilişkilerin olduğu bir dönem yaşanmış ancak 1960'lı yıllarda Çin ile SSCB arasındaki ilişkiler bozulmuştur. Aynı zamanda yetmişli yıllar, Çin-ABD siyasi ilişkilerinin kurulduğu ve Çin'in Birleşmiş Milletler üyeliği yolunun açıldığı dönemdir (Görgülü, 2021: 25).

Çin Halk Cumhuriyeti'nin sosyalist bir ülke olarak Şubat 1950'de SSCB ile dostane bir anlaşma imzaladığını belirtmek önemlidir. Bu anlaşma, 1950'lerin ortalarına kadar her iki taraf arasındaki ilişkilerin iyi bir şekilde devam etmesini sağlamıştı. Öyle ki Sovyetler Birliği, Çin'de sosyalizmin kuruluşu aşamasında ülkeye her türlü desteği vermişti (Ekrem, 2003: 12-14).

Başka bir dönemde Çin, 1950'lerdeki Kore Savaşı'nı emperyalizm ile sosyalizm arasındaki bir mücadele olarak gördü. 1910 yılına kadar Çin'e bağlı bir krallık olan Kore, Çin'in güvenlik yapılanmasında hayati bir konuma sahipti. Öyle ki Kore, yüzyıllar boyunca Japonya'ya karşı Çin'i koruyan bir devlet olarak hizmet etti. Bu nedenle Çin, Kore Savaşı'nın Tayvan sorunu kadar ideolojik bir mesele olduğuna inandığı için 8 Ekim 1950'de Kore'ye askerî güç gönderdi. 1954 yılında ABD ile Çin arasında ortaya çıkan Tayvan Boğazı Anlaşmazlığı, Çin tarafından bir sosyalist blok anlaşmazlığı olarak görülmüştü ve Çin'e yapılan saldırının sosyalist bloğa saldırı anlamına geldiği ilan edilmişti. Aynı şekilde 1958 yılında yeniden ortaya çıkan ikinci Tayvan Boğazı krizi de Çin tarafından yine ideolojik bir mesele olarak kabul edilmiştir (Adıbelli, 2009: 6).

1956 yılında SSCB'de düzenlenen Komünist Parti'nin Yirminci Kongresi'nde Çin Komünist Partisi, SSCB'yi sosyalizm yolundan sapmakla suçladı. Bu olaydan sonra iki ülke arasında fikir ayrılıkları ortaya çıktı. Örneğin, 24 ve 26 Haziran 1960 tarihlerinde Budapeşte'de düzenlenen Komünist Parti ve Sosyalist Ülkeler İşçi Partisi toplantısında SSCB, Çin'i sert bir şekilde eleştirdi. Hatta 16 Temmuz 1960'ta Çin'den 1390 uzmanını geri çekmiş ve bu ülke ile teknolojik anlaşmaları da iptal etti. 1962 yılında Çin ile Hindistan arasındaki sınır savaşı patlak verdiğinde Çinli yetkililer bunun SSCB tarafından tasarlandığına inandılar. Böylece iki ülke arasındaki ilişkiler daha da karmaşık hale geldi (Ekrem, 2003: 14).

Çin ile Sovyet Birliği arasındaki 1969 yılının sınır savaşından ve Sovyet Birliği'nin nükleer silah tehdidinden sonra Çinli yetkililer, Sovyet Birliği'nin ülkeleri için bir tehdit olduğu sonucuna vardılar. Çin ne Amerika Birleşik Devletleri ne de Sovyet Birliği ile karşı karşıya gelmek istemedi, bu nedenle yeni bir politika benimsedi ve Pakistan üzerinden Amerika Birleşik Devletleri ile diplomatik ilişkiler kurdu. Bu diplomatik ilişkinin kurulmasıyla beraber her iki ülke, birlikte Sovyet Birliği'ni stratejik bir tehdit olarak tanımladılar. Bu olaylardan sonra Çin hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Richard Nixon'u resmî olarak Çin'e davet etti. Nixon ise 1972 Şubat ayının sonunda Çin'i ziyaret etmiş ve her iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler normalleşmeye doğru ilerlemiştir. Bu dönemde dış ilişkilerine daha fazla önem veren Çin, ABD ile diplomatik ilişkilerini düzelttikten sonra, 1972 yılının 13 Mart'ında İngiltere ve 29 Eylül'ünde Japonya ile diplomatik ilişki tesis etti. Bu ilişkiler, Çin'in uluslararası siyasetteki konumunu güçlendirmede önemli bir faktör olmuştur (Ekrem, 2003: 22).

Mao Zedong, Çin Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren ülkesinin devrimini savunmuş ve sosyal sisteminin her zaman hareket halinde olması gerektiğine inanarak sürekli bir devrimin temelini Çin milliyetçiliği, ideolojisi ve gelenekleri olduğuna ve sürekli bir devrimin en önemli gücünün Çin halkının direnişi, dayanışması ve yetenekleri olduğuna inanmıştır. Bunlara rağmen 1956 yılında Mao Zedong, Aydınlar İçin Yüz Çiçek Kampanyası'nı ve 1958 yılında Büyük İleri Atılım Programı'nı başlatmış ve 1966 yılında Kültür Devrimi'ni ilan etmiştir (Kissinger, 2015: 147-148).

1.2.1.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1953-1957)

Mao Zedong, Ağustos 1952 yılında yaptığı bir duyuruda beş yıllık kalkınma planının Çin’de ilk kez 1953 yılının başlarında uygulanacağını belirtti. Yeni kurulan rejimin bütün programlarını uygulamaya geçirmeyi amaçlayan bu beş yıllık planın hedefleri arasında özel sektörü kontrol altına alma planı da yer alıyordu. Bu şekilde Beş Yıllık Kalkınma Planı’nın amaçları 16 Eylül’de resmen yayınlandı. Planın temel hedefleri (Brieux, 1966: 120):

- Sermaye sanayilerinin gelişmesinin temel amacı, ülkede ağır sanayinin hızla büyümesini sağlamaktır.
- Sermaye malları sektörünün büyüme hızı, tüketim malları sektörünün büyüme hızını aşmalıdır.
- Tarım sektörünün gelişmesinin temel amacı, yeterli miktarda gıda ve endüstriyel hammadde sağlamaktır. Aynı zamanda daha iyi finansman sağlamak amacıyla sanayi hareketlerini artırırken sanayide kullanılmak üzere tarım ürünlerinde fazlalık bulunmalıdır.
- Hammadde pazarlarına yakın yeni sanayi bölgeleri kurulmalıdır.

Birinci beş yıllık kalkınma planında daha çok, sanayi ve sermayenin geliştirilmesi ve ülkenin gayrisafi yurt içi hasılası içinde kamu sektörü üretiminin artırılması planın iki ana hedefiydi. Örneğin 1952 yılında kamu sektörünün toplam üretimdeki payı %59’dur. Ancak bu payın 1957 yılının sonuna kadar %87,8’e ulaşması planlanmıştır. Genel gelirin yanı sıra millî gelirin %43 artırılması da planın bir diğer önemli hedefiydi (Brieux, 1966: 120). Nitekim Çin’in beş yıllık kalkınma planı, Sovyet Birliği’nin ekonomik planını temel almıştır. Sovyet Birliği, Çin’e fabrika kurma ve ekipman tedarik etme konusunda çok yardım sağlamıştır (Brieux, 1966: 120). Bu, endüstriyel gelişme, bilimsel araştırma, eğitim kurumlarının gelişimi ve hatta mimarlık ve spor eğitimi alanlarındaki diğer sürekli Sovyet iş birliğine rağmen gerçekleşmiştir. Binlerce Çinli öğrenci daha sonra eğitim almak için SSCB’ye gitmiş ve aynı zamanda kendisine yol göstermesi için SSCB’de Çin’e binlerce danışman göndermiştir (Çalık, 2011: 187).

Bu dönemde Çin’i yöneten liderler ülkeyi tamamen dış dünyaya kapatmışlar ve sadece SSCB ile ilişkilerini sürdürmüşlerdir. Bu durum, SSCB’nin önemli endüstriyel başarılarından ve Çin yatırım mallarının SSCB tarafından tedarik edildiğinin kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır. Böylece, ilk beş yıllık plan sona erdiğinde ülkenin ekonomik altyapısı önemli ölçüde toparlanmış ve enflasyon oranı da düşmüştür. Soğuk Savaş döneminde Sovyet bloğu ülkeleri ile ticaretin artırılmasında ve sanayi mallarının üretiminde büyük başarılar elde edildi (Çalık, 2011: 187). Yine Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde devletin özel sektörü kontrol etme hedefi önemli ölçüde gerçekleştirilmiş ve ülke ekonomisi daha çok devletin elinde kalmıştır. Hatta kentsel idari birimlere devlet kurumlarıyla iş birliği yapmaları ve ortaklıkları artırmaları için baskı yapılmıştır. Ayrıca

1956 yılının ilk aylarında özel fabrika ve iş yerleri (kamu-özel ortaklığı) şeklinde fabrikalara dönüştürülerek kırsal bölge yerleşim çiftçileri bu yeni fabrikalara girmeye mecbur kaldı. Bu yeni değişikliğin çiftçilerin katılım oranları üzerinde de doğrudan etkisi oldu. Örneğin 1954 yılında çiftçilerin sadece %2'si bu fabrikalara üyeyken bu rakam 1955 yılında %14'e ve 1956 yılında da %98'e yükseldi (Çalık, 2011: 187).

1.2.1.2. Yüz Çiçek Dönemi

1956 yılının başlarında Çin Cumhuriyeti yetkilileri, Çin sanayi sektörüne girmeden önce ülke aydınlarının desteğini kazanmayı hedeflemişlerdir. Bunun temel amacı, ülkede özgürlükçü bir ortamın oluşturulmasıydı. Bu nedenle kısa bir süre sonra “Yüz Çiçek Hareketi”ni başlattılar. Çin Cumhuriyeti'nin ilk kuruluşunda Çinli aydınlar, Chiang Kai-shek'i değil Mao Zedong'u ve komünizmi desteklediler. Mao Zedong, “Yüz çiçek açsın, yüz düşünce okulu yarışsın” ilkesini yeni bir düşünce temeli olarak kabul etti ve bu politikayı hayata geçirdi. Bu, edebiyatta “Yüz çiçek açsın” ve bilimde “Yüz düşünce okulu yarışsın” kampanyalarının başlamasına yol açtı (Sander, 1967: 278).

Mao Zedong'un edebî ve bilimsel alandaki bu kampanyadaki amacı, başlangıçta ülkede özgürlükçü bir ortamın sağlanması ve daha sonra komünist düşüncenin aydınlar tarafından benimsenmesiydi (Çalık, 2011: 187). Ancak Mao Zedong'un hedeflerine ulaşamadı ve bu kampanyalar rejime karşı muhalefetin artmasına yol açtı. Bunun sonucunda Çin hükümeti, rejimi eleştiren entelektüellere baskı uygulamaya başladı. Bu nedenle çok geçmeden 1957 yılında “Yüz Çiçek Dönemi” sona erdi (Sander, 1967: 278). Sonuç olarak Mao Zedong, ülkesinin binlerce aydınını hapse attı, işten çıkardı ve hatta kamplara gönderip çalışmaya zorladı (Görgülü, 2021: 28). Bir anlamda Yüz Çiçek Dönemi'nin, komünist liderlerin Çin Komünist Partisi'nin ideolojisini yayma ve ülkeyi şekillendirme çabalarının başarısız olduğunu gösterdiği söylenebilir. Ayrıca Komünist Parti'nin halkın eğitiminde aktif bir rol oynamadığını ve Çinli aydınların rejime ve partiye karşı açıkça tavır aldığını da göstermiştir (Sander, 1967: 278).

1.2.1.3. Büyük İleri Atılım

“Büyük İleri Atılım” politikası, 1958'den 1961'e kadar uygulandı. Bu politikanın ana hedefi, sanayi sektörünü geliştirmek ve kırsal alanları kolektifleştirmek suretiyle Çin'i modern, ekonomik ve sosyal açıdan ilerlemiş bir devlet haline getirmektir (Güneş, 2014: 493). Mao Zedong, yaptığı bir açıklamada “Çin'in 1958 yılına kadar kaydettiği ilerlemelerin yetersiz olduğunu” belirtmiş; ayrıca Sovyet planlama yönteminin düzgün olmadığını ve komünist bir toplum yaratamadığını ifade etmiştir. Bu durumun sebebini de mevcut yöntemin bir parti ve devlet bürokrasisi oluşturması ve sonunda yeni bir yağmacı sınıf yaratması şeklinde açıklamıştır. Bu nedenle, Sovyet planlama

yöntemi terk edilmiş ve bunun artık geçerli olmadığı kabul edilmiştir. Mao Zedong'un asıl amacı ise ABD ve İngiltere gibi ülkelerin ulaştığı ileri seviyelere ulaşmaktır (Özsoylu, 2006: 10).

Bu arada Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi, Sekizinci Ulusal Kongresi'ni düzenledi ve İkinci Beş Yıllık Planında Büyük İleri Atılımı için amaçlar belirlendi. En önemli hedefler de genel olarak çeşitli endüstrilerin ve özel olarak ağır endüstrinin sürekli gelişimi ve ülkede ticaret sektörünün yanı sıra ulaşım sektörünün gelişmesine ağırlık verilmesi, ayrıca sanayi, tarım ve el sanatlarında ürün çeşitlendirilmesinin sağlanması şeklinde planlanmıştır (Brieux, 1966: 127). Sanayi bölgelerinin geliştirilmesinin bu yeni planın hedefleri arasında bir öncelik olduğunu belirtmekte fayda var; çünkü bu bölgeler nükleer enerji, petrol üretimi ve radyo gibi hafif endüstrileri güvence altına almaya ek olarak ülke ekonomisinin kalkınmasını, madenlerin geliştirmesini, ekipmanlarının imalatını, kömür ve inşaat malzemelerini ve elektrik enerjisini sağlayacaktı. Bu nedenle, Büyük İleri Atılım Planı'nda sanayi sektörünün payı %58,2'den %60'a, tarım sektörünün payı ise %7,6'dan %10'a çıkmıştır. Yani bu yeni planla birlikte, ilk beş yıllık plana göre hesaplanan oranlar iki katına çıkmıştır (Brieux, 1966: 127).

Büyük İleri Atılım Planı'nın hedefi, sanayi ve tarımsal üretimi çok kısa sürede yüksek oranda artırmaktı. Çin devrimi, gücünü çiftçiler tabakasından aldığından feodal geçmişten çıkmanın tek yolu, kırsal sanayinin kentsel sanayiden önce gelmesiydi. Dolayısıyla bir süre sonra bu amaçla büyük komünlerin kurulduğunu görüyoruz (Görgülü, 2021: 30). Bu dönemde, "Aile Cüzdanı" sistemi olarak da bilinen Hukou sistemi, köyden kentlere doğru göçü önlemek için oluşturulmuştur. Bu sistem, ülke içinde pasaport görevi görmekteydi. Dolayısıyla her aile cüzdanı; ailenin kökenini, statüsünü, doğum tarihini ve mesleğini içeriyordu. Bu sisteme göre, ilgili makamların izni olmadan köyden şehre taşınan herkes, teşhir edildikten sonra komününe geri gönderilecekti. Aynı zamanda aile cüzdanları, insanların devlet merkezlerinden yiyecek almasını da kolaylaştırmıştır. Ancak kendisine tahsis edilen bölge dışındaki hiçbir aile, başka bir merkezden yiyecek alamazdı. Ayrıca bu sisteme göre bir çiftçinin çocuğu her zaman çiftçi olmak zorundaydı (Fişman, 2006: 64).

Her ne kadar Büyük İleri Atılım Planı başlangıçta köylerde yaşayanların yaşam standartlarını iyileştirmiş olsa da zamanla bu plan hüsrarla sonuçlanmıştır. Bu nedenle Mao Zedong'un büyük hedefi, sadece başarısız olmakla kalmayıp aynı zamanda milyonlarca insanın ölümüne de neden olmuştur. Büyük İleri Atılım Planı, halkın yönetimdeki deneyimsizliği, komün sistemine muhalefet, Moskova'nın yardımlarının kesilmesi ve kuraklık gibi etkenler nedeniyle tarihte büyük bir başarısızlık olarak kaydedilmiştir.

1.2.1.4. Kültür Devrimi (1966-1978)

1960'ların başlarında Mao Zedong'un şiddetli Kültür Devrimi, Çin Halk Cumhuriyeti'ni on yıllık benzeri görülmemiş, acımasız ve kapsamlı bir kaosa sürüklemiştir. Mao Zedong'un bu

devrimdeki çabaları, yaygın bir güç elde etmek ve sosyalist devrimini radikal bir biçimde uygulamak amacıyla yoğunlaşmıştır. Kültür Devrimi, Çin Komünist Partisi'nin resmî kayıtlarına göre 10 Kasım 1965 tarihinde başlayan ve Deng Xiaoping'in 1978 yılında iktidara gelmesine kadar devam eden devrimci bir harekettir. Mao Zedong'un bizzat başlattığı devrim, sosyalist yönetimin toplumu komünist sisteme devretmek için hazırlıklarını tamamlaması gerektiğini baştan vurgulamış; aynı zamanda toplumdaki eşitsizliğin sona erdirilmesinin çalışmanın temel ilkesi olduğuna ve toplumsal eşitsizliğin ortadan kaldırılması için bireyi temel alan geleneklerin sona erdirilmesi gerektiğine de işaret etmiştir. Hatta tüm gelenek ve düşünce biçimlerinin ortadan kaldırılmasını, geçmişe dair tüm görüş ve anlayışların yok edilmesini, eğitilmiş sınıftan ve toplumun kültürel yapısının egemenliğine son verilmesini savunmuştur. Bu hedeflere ulaşmak için Mao Zedong, eğitim konularını yeniden formüle etme ihtiyacını vurgulamıştır. Başka bir ifadeyle, kafa emeği ile kol emeği arasındaki ayrımı ortadan kaldırmak amacı ile yeni bir eğitim sistemi yaratmaya çalışmıştır. Mao Zedong'a göre eğitim sistemi, sadece aydınlar yetiştirmeyi değil; daha da önemlisi bu aydınları bir işçi gibi fiziksel ve zihinsel olarak yetiştirmeyi ve eğitmeyi amaçlamaktaydı. Mao Zedong'a göre eğitilmiş bir kişi, bilgi sahibi olmanın yanı sıra uygun bir siyasi ve ideolojik eğitim almış, ortak ve birlikte çalışabilen kişi olarak tanımlanmaktaydı (Pitroz, 2021: 3-5).

1961 yılında Şanghay'da yayınlanan "Akşam Haberleri" gazetesinde "Hay Juy Evden Kovuldu" adlı tiyatro oyunu yayınlandı. Bu oyun, tarih profesörü ve Çin Komünist Partisi dışından bir entelektüel olan Wu Han tarafından yazılmıştır. Ayrıca Wu Han, 1964 yılına kadar Pekin belediye başkan vekili olarak görev yapmıştır. "Hay Juy Evden Kovuldu" oyunu, yetkililerin Suçov köylülerinin topraklarını nasıl ele geçirdiğini ve halka işkence yapılan Ming Hanedanlığı dönemini anlatıyordu (Pitroz, 2021: 37). Oyunda ana karakter olarak karşımıza çıkan Hay Juy, adalet ilkesini benimseyen, toprakları işgal edilen köylülere destek olan ve topraklarını geri almak için imparatora sesini duyuran bir çalışanı canlandırmıştır. Ancak bu davranışları nedeniyle Hay Juy işten kovulmuştur. Ayrıca oyunun bir bölümünde, Kültür Devrimi'nin hedeflerini gerçekleştirmek için oluşturulan komünlerde çalışan köylülerin zor koşullarını ve protestolarını da anlatmaktadır. Oyunun yayınlanmasının ardından ana kışkırtıcının Mao Zedong olduğu, Wu Han'a yönelik bir saldırı kampanyası başlatılmıştır (Pitroz, 2021: 37).

Mao Zedong'un Kültür Devrimi, özellikle edebiyat alanında kendisine karşı çıkanları yok etmeyi amaçlamaktaydı. Mao Zedong, 1965 yılının ilkbahar ve yaz aylarında Wu Han'ı destekleyen entelektüellerle tartışmaya başlamış ve aydınlardan sonra kendisine karşı çıkan siyasetçileri de derhal tasfiye etme sürecini başlatmıştır. Örneğin, 1966 yılının yazında Çin Cumhuriyeti Başbakanı Liu Shaoqi ve Çin Komünist Partisi Politbüro Üyesi Deng Xiaoping gibi güçlü politikacıları "kapitalizm yanlısı" olmakla suçladılar. Sonuç olarak, başlangıçta kültürel bir alanda başlayan Kültür Devrimi, giderek siyasi bir atmosfere doğru ilerledi (Kohen, 1982: 42). Aslında Kültür Devrimi'nin temelleri 1960'ların başında atılmıştı. Aynı dönemde Mao Zedong'un

görüşleri, muhalifleri tarafından protesto edilmeye başlandı. Çin'deki bu durumu SSCB'de yaşanan değişimlerle de ilişkilendirmek mümkündür. Çünkü Kruşçev, SSCB'de iktidara geldikten sonra Stalin'i eleştirerek rejimini yumuşatmış; bu da Çin'in siyasi parti liderlerini Mao Zedong'u eleştirmeye teşvik etmiştir. Buna karşılık Mao Zedong, Çin'de eleştirel bakış açısına sahip entelektüellerin bazılarını yeniden eğitim için köylere ve fabrikalara gönderirken diğerlerini de yok etmiştir (Wasserstorm, 2010: 57).

Kültür Devrimi, kültür ve sanat alanlarında reform yapmak amacıyla başlamış ancak parti ve ordu içinde tasfiyelerin başlaması ile birlikte siyasi bir nitelik kazanmıştır. Hatta üniversitelerde ve okullarda bile silahlı gruplar oluşturmaya başlamışlardı. “Kızıl Muhafızlar” olarak bilinen bu silahlı gruplar, sağcıların tasfiyesinde Mao Zedong tarafından desteklenmişti. Böylece geçmişe dair ne varsa hepsini yakmaya başlayan Kızıl Muhafızların 1967-1968 yılları arasındaki tasfiyeleri, Mao Zedong'un bile tahmin edemeyeceği bir düzeye ulaştı. Bu grup üniversitelere, kütüphanelere ve hatta müzelere saldırmış; tapınakları yakmış; dükkânları ise yıkmışlardır. Bu nedenle Çin'de ordunun seferber edildiği ve Kızıl Muhafızların bastırıldığı noktaya kadar bir iç savaş görünümü hissedilmiştir (Lam and Graham, 2009: 55).

Kültür Devrimi'nden önce parti komiteleri ülke yönetiminde tam yetkiye sahipti. Ancak Kültür Devrimi döneminde kurulan devrimci komiteler, bürokrasinin tekeli yetkisine son vermeye çalışmış ve kısa sürede fabrikaların, komünlerin, hastanelerin, üniversitelerin, idari birimlerin hatta pazar ve ticaretin yönetim ve denetimini devralmıştır. Bu devrimci komiteler, ordunun temsilcileri, bürokratların ve teknokratların temsilcileri olmak üzere üç gruptan oluşuyordu. Bu son iki grup, işçi ve kolberlerin kadroları ve temsilcileri olarak biliniyordu. Ayrıca Kültür Devrimi bir takım yenilikleri de beraberinde getirdi, bunlardan en önemlileri şunlardır (Fairbank and Goldman, 2006: 395-396):

- Memurlar yönetim ve siyasette daha aktif hale geldi.
- Her yıl tüm Çinli aydınlar, memurlar ve diplomatlar fiziki iş yapmaları amacı ile belli bir süre fabrikalara ve köylere gönderiliyordu. Bu faaliyetin temel amacı ise, bu sınıfların fiziksel emek harcayarak kendilerini işçi sınıfıyla eşit görmelerini sağlamaktır. Ayrıca üniversite öğrencileri ve lise mezunları da aynı şekilde bu amaçla şehir dışına gönderilirdi.
- Kültür Devrimi'nden önce var olan her iki maaş ödeme sistemi (ikramiye) bu dönemde sona erdi.
- Yurt dışında görev yapan Çinli diplomatlar ülkeye geri çağrılarak Çin'in dış dünya ile ilişkileri sonlandırıldı.

Kültür Devrimi, eğitim sisteminde de köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Kültür Devrimi öncesinde orta ve lise eğitiminde halk kültürü, üniversitede ise teorik bilgiye daha fazla önem verilmiştir. Ancak altmışlı yıllarda Mao Zedong, Çin'in ideolojik yapısına ve ekonomik standartlarına uymadığı için bu sistemi protesto etti. Bu sistemde sadece teknokratlar ve aydınlar eğitiliyordu ve öğrenciler mezun olduktan sonra sadece daha fazla para kazanmakla ilgileniyorlardı. Ancak Mao Zedong bunun yanlış olduğuna inanıyordu. Ona göre eğitim, işçileri ve teknik personeli eğitmeyi amaçlamalıydı ve ideolojinin, eğitim sisteminin tepesinde yer alması gerekiyordu. Ancak eski sistemde eğitim süresi uzundu ve uygulamaya yeterince önem verilmiyordu. Bu düşünceler, Mao Zedong'u mevcut sistemin artık devam etmemesi gerektiğine inandırdı ve Kızıl Muhafızların da desteğiyle eğitim sistemini değiştirdi. İlk adımda tüm Çin üniversiteleri kapatıldı ve öğrenciler fabrikalarda ve çiftliklerde çalışmaya gönderildi (Kohen, 1982: 66).

Sonunda Mao Zedong, Kültür Devrimi'ni yürüterek Çin'in yeni tanrısı haline geldi. Denilebilir ki Konfüçyüs, iki bin yıl boyunca Çin kültürüne ve dünya görüşüne egemen olduysa ondan sonra gelen tek kişi Mao'dur; dolayısıyla Mao, yeni Çin'in temel kurucusu olarak görülmektedir. Hâlbuki Maoizm, Çin'in modern tarihinde birçok hataya, trajediye ve cinayete imza atmıştır. Belki de bunun görüldüğü ve değerlendirildiği çerçevenin, Mao olgusunun merkez haline geldiği türden bir iktidar olgusu olmasıdır. Daha sonra o kişinin hayalleri, düşünceleri ve bilinçleri tüm toplum için plan ve program haline gelir. Bu tür otoriter sistem, özellikle plan ve liderin kişiliği birbirinden ayıramaz ve ikiz hale geldiğinde planın tüm yönlerinin uygulanmasını imkânsız hale getirir (Aziz, 2021: 76). Entelektüel gelişim düzeyinde Mao, yaşlandıkça ideolojiden uzaklaşmış ve Kültür Devrimi'nin başarısızlığından sonra hem Çin halkı hem de Mao artık ideolojisine olan inancını kaybetmiştir. Bütün bunlar, Mao'nun 1976 yılında ölmesi ve onun yerine Deng Xiaoping'in geçmesi ile daha da başarısız olmuş ve Çin'in Batı'ya açılmasının yolu daha fazla açılmıştır.

1.2.1.5. Mao Zedong Döneminde Dış İlişkiler

Mao Zedong dönemi, Çin'in dış ilişkilerinde karmaşık ve çeşitli bir gelişimi beraberinde getirdi. Her ne kadar SSCB ile başlayan bu ilişkiler, başlangıçta bir ittifak gibi görünse de zamanla ciddi bir gerilim haline geldi. İki ülke arasındaki ideolojik ve stratejik farklılıklar, Mao'nun kendi yöntemini izleme isteği ve Sovyet liderliğinden bağımsızlık çabaları ilişkilerin bozulmasına neden oldu. Öte yandan Çin'in ABD ile ilişkileri geçmiş yüzyılın yetmişli yıllarında Nixon-Mao görüşmeleri ile normalleşti. Bu, Çin'in Soğuk Savaş dönemindeki içe dönüklüğünü kırmak için önemli bir adımdı. Yine aynı dönemde Hindistan ile ilişkiler de zor bir süreçten geçmiş ve 1962 yılında Çin-Hint Savaşı iki ülke arasındaki sınırların belirsizliğinden kaynaklanan bir çatışma noktası olmuştur. Dolayısıyla bu olay, iki ülke arasındaki ilişkileri uzun süre gerginleştirdi. Mao Zedong döneminde Üçüncü Dünya ülkeleri ile ilişkiler Çin dış politikasının önemli bir unsuru

haline geldi. Mao, Çin'in bağımsızlık mücadelesini destekleyen Üçüncü Dünya ülkelerine yardım etmeye çabaladı. Bu çerçevede Mao önderliğindeki Çin; Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri ile diplomatik ilişkiler kurarak kendi bağımsızlık ve kalkınma çabalarını destekledi.

1.2.1.5.1. Çin-SSCB İlişkileri

Mao Zedong döneminde, Çin Cumhuriyeti'nin ilanından sonra iç politikaya ağırlık verilmiş; dış politikada ise sadece SSCB ile bir dostluk ve iş birliği antlaşmasının imzalanması, iki ülke arasında iyimser bir ortam oluşturmuştur. Ancak ideolojinin egemen olduğu Çin ile SSCB arasındaki ilişki her zaman olumlu gelişmemiştir. Çin Devrimi'nden sonra SSCB'nin komşusu olarak yeni bir sosyalist devletin kurulması memnuniyetle karşılanmışsa da 1950'lerin sonlarında iki devlet arasında sosyalizm/komünizm tanımı kapsamında fikir ayrılıkları ve zaman zaman gerginlikler yaşanmıştır.

1950'lerin başında iki ülke arasındaki yakın ilişkinin nedeni, ideolojik açıdan hemfikir olmanın dışında Çin'in ekonomik durumudur. Çin'in kuruluş öncesi döneminde meydana gelen savaş ve çatışmalar, ekonomik çöküşe neden olmuş ve Çin'i dışa bağımlı bir ülke haline getirmiştir. Bu dönemde SSCB'nin ekonomik ve teknik iş birliği, iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesinin sebebi olmuştur (Çakmak, 2005: 113). 1956 yılından sonra iki ülke arasındaki ilişkiler bozulmaya başlamıştır. Bir zamanlar Batı emperyalizmine karşı SSCB'yi ortağı olarak gören Çin, artık tehdit olarak görüyordu. SSCB'deki Kruşçev rejimi, Stalin'in politikasını terk ederek dış politikada nükleer enerjiye ağırlık vermiş; buna karşılık Mao Zedong, emperyalizme karşı mazlum ulusları ve dünya barışını savunmuş ve SSCB'nin önemseydiği nükleer enerjinin, mazlum ulusların üzerinde bir tehdit olduğunu ifade etmiştir (Sönmezoğlu, 2014b: 490). Bu dönemde ülkeler arasındaki en belirgin özellik, ideolojik farklılıklar olmuştur. Bu nedenle Çin-Hint (1962) Savaşı'nda SSCB'nin Hindistan'ı savunması iki ülke arasındaki farklılıkları derinleştirmiştir. Böylece, Çin'in SSCB cephesindeki ülkelerle ilişkileri de kötüleşmiş ve sonunda yönünü doğudan Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki bağımsız hareketlerine kaydırdı (Üngör, 2009:

1.2.1.5.2. Çin-ABD İlişkileri

1950-1970 yılları arasında Çin ile SSCB arasındaki yakın ideolojik ilişki, Çin ile ABD arasındaki ilişkilerin bozulmasındaki en büyük faktör olmuştur. Çin'in diğer güçler gibi SSCB ile güçlü bir ittifak haline gelmesini istemeyen ABD, yaptırım siyaseti kapsamında Çin'in komşularıyla ittifaklar kurmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD, güçlü bir Japonya yerine Çin'i tercih etmiş ancak Çin'deki komünist rejimin hâkimiyeti ABD'nin planlarını bozmuştur. Bu dönemden sonra ABD'nin komünist yönetimdeki Çinlilerden uzaklaşması ve aynı zamanda Tayvan'daki Çinli milliyetçilerle yakınlaşması, Çin'in tepkisine neden olmuştur. Bu dönemde Tayvan Adası, Çin ile ABD arasındaki en önemli anlaşmazlık konusuydu. Çin'in bu

adaya yönelik hamleleri ABD tarafından yakından izlendi. Tayvanlı Çinli milliyetçiler, Çin tehdidi karşısında 1954 yılında ABD ile ortak savunma anlaşması imzaladılar. Bu durum bölgede iki ülke arasında bir güç mücadelesine yol açtı. Çin, 1958 yılına kadar dört yıl boyunca Tayvan'a saldırmış ve onu ilhak etmek için çeşitli girişimlerde bulunmuş ancak ABD'nin Çin'e karşı çabaları onu geri çekilmeye mecbur etmiştir. Çin, ABD'nin Pasifik'teki varlığını tanıırken ABD de Tayvan'daki Çinli milliyetçilerin Çin'in ana bölümünü asla ele geçiremeyeceğini anlamış ve Komünist Parti'nin bu bölgelerdeki bağımsızlığını tanımıştır (Çakmak, 2005: 118- 121).

Bu dönemde yaşanan Güney Kore-Kuzey Kore Savaşı da iki ülke arasında gerginlik yaratan bir diğer olaydır. Kore, ABD için stratejik öneme sahipti ve açık bir kapı gibiydi. Bu nedenle ABD için Kore'nin bölgede güce sahip olması önemliydi (Dedeoğlu, 2001: 322). Diğer Yandan ABD, Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırısını Çin ve SSCB'nin uluslararası bir saldırısı olduğuna inanarak Güney Kore'yi savunmuştur. Çin, Kuzey Kore güçlerini Güney Kore'den çeken ve Kuzey Kore'yi işgal eden ABD güçlerine başlangıçta tepki göstermedi. Ancak ABD güçleri (Mançurya) bölgesine yaklaştığı zaman ABD güçlerini bölgeden uzaklaştırmak için askerî gücünü kullandı (Çakmak, 2005: 119).

1960-1969 yıllarında iki ülke arasında bir denge politikası vardı. Çin-SSCB ilişkileri bozulmaya devam ederken Çin-ABD ilişkileri normalleşme sürecine girdi. Çin, SSCB'den uzaklaşmaya başlamasına rağmen ABD ile ilişkilerini de sorunsuz sürdürememiştir. 1962 yılında Çin, ABD-Küba krizinde Fidel Castro'yu desteklerken ABD, Çin-Hindistan sınır savaşında Hindistan'ı desteklemiştir. Bu durum, iki ülke arasındaki ilişkilerin normale dönmediğinin bir işaretiydi (Dedeoğlu, 2001: 325). ABD, 1963 yılında Vietnam Savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte özellikle Güney Asya'da zorluklarla karşı karşıya kalmış ve bu durum, ABD'nin hem dünya çapında hem de kendi içinde itibar kaybına yol açmıştır. Vietnam Savaşı'nda barışçıl bir durumun sağlanamayacağını ve ABD güçlerinin komünist etkiye karşı kendi etkisinin azaldığını anlayan ABD yönetimi, bölgedeki siyasetini değiştirmeye karar verdi. Çin'in nükleer silahlara sahip olması ve bağımsızlık hareketindeki varlığı ABD'nin dikkatini Çin'e çevirmesine sebep olmuştur. ABD, Tayvan'ı Güney Asya ve Pasifik bölgelerinde Çin ve SSCB'ye karşı üs olarak kullanmıştır. Nixon döneminin başlamasıyla birlikte ABD, SSCB'ye karşı Çin'e odaklanmış ve onu öncelikleri arasına almıştır. ABD'nin bu tavrı, Tayvan'ın uluslararası konumunun ve öneminin azaldığı ve yerini Çin'in aldığı bir dönemin başlangıcı olmuştur. Sonuç olarak Tayvan'ın 1971'de Birleşmiş Milletlerden çekilmesi, Çin'in örgüte üyeliğinin yolunu açmıştır (Turan, 2016: 86-87).

1968 yılında ABD Başkanı olarak seçilen Nixon, Çin ile bağların kurulmasının önemine dikkat çekmiştir. Bu amaçla Formosa Boğazı'ndaki Yedinci Birim'in faaliyetlerinin durdurulması, Çin'e yönelik ticaret kısıtlamalarının kaldırılması ve Çin ile ticari faaliyetlerin yeniden başlatılması yönünde atılan adımlar ilişkilere olumlu yansımıştır. Çin, bu tavra 1971 Dünya Şampiyonası için Japonya'da bulunan ABD masa tenisi takımını Çin'e davet ederek karşılık vermiştir. Ziyaret, 14

Nisan 1971’de sıcak bir ortamda gerçekleşmiş ve Çin ile ABD arasındaki ilk ilişki olarak kayıtlara geçmiştir. Bu ziyaretin ardından gelen bir diğer gelişme de aynı yıl Çin’in Birleşmiş Milletlere kabulü olmuştur. Çin’in Birleşmiş Milletler üyeliği, ABD ile Tayvan arasındaki ilişkilerin artık eskisi gibi olmadığının bir işaretidir (Armaoğlu, 2004: 575).

Öte yandan, ABD Başkanı Nixon’un 1972 yılında Çin’i ziyareti, ABD ile Çin arasındaki ilişkilerin iyileşmesini sağlamış ve dünya çapında yaygın bir tepki oluşmuştur. Bu ziyaret, Kültür Devrimi’nden sonra uluslararası sahnede yalnız kalan Çin’e Sovyet ve Japon tehdidine karşı yeni kapılar açmak anlamına geliyordu. SSCB’yi dünya çapında ABD’den daha büyük bir tehdit olarak algılayan Çin, bu sayede Batı ile ilişkileri normalleştirmeye doğru adım attı (Üngör, 2009: 31).

Bu dönemde iki taraf arasındaki ilişkilerin doğasına ilişkin anlayışımızı derinleştirmek için üçgen diplomasi kavramını kullanmamız gerekmektedir. Bu bağlamda üçgen diplomasi, Henry Kissinger’in dış politika alanında geliştirdiği ve uyguladığı bir strateji ve teori olarak kabul edilir. Bu strateji, bir ülkenin iki rakip güç arasında denge kurarak kendi çıkarlarını en iyi şekilde korumasını amaçlar. Özellikle Soğuk Savaş döneminde ABD’nin, Sovyetler Birliği ve Çin gibi güçler arasında denge sağlamak için kullandığı bir yaklaşımdır. Üçgen diplomasi, çok taraflı ilişkileri yönetmek, çatışma durumlarında arabuluculuk yapmak ve karmaşık uluslararası ilişkilerde esneklik sağlamak için kullanılan bir strateji olarak öne çıkar. Bu yaklaşım, bir ülkenin tek bir güçle bağlantısını sınırlamaz ve birden fazla seçenek arasında manevra yapmasına olanak tanır. Bu stratejinin başarısı; dengenin korunması, çatışmaların önlenmesi ve çıkarların korunması üzerine odaklanır. Bununla birlikte eleştirmenler, üçgen diplomasiyi gerçek dünya koşullarında uygulamanın karmaşıklığını ve risklerini vurgulamıştır. Bazıları, bu yaklaşımın belirli durumlarda çatışmalara yol açabileceğini veya müttefiklerle ilişkilerin zarar görebileceğini iddia etmiştir. Ancak Kissinger’in liderliğinde ABD’nin Soğuk Savaş dönemindeki başarılı dış politika stratejilerinden biri olarak kabul edilen üçgen diplomasi, uluslararası ilişkiler literatüründe önemli bir yer tutar (Kissinger, 2006, 699-700).

Kissinger 1969’da Nixon yönetiminde göreve başladığında Güneydoğu Asya’da ABD’nin konumunu zayıflatan bir savaş dünyayı etkilemişti. Bu durum, ona ABD dış politikasını tarihte yeniden şekillendirmek için tüm stratejik düşüncelerini ve bilgilerini uygulama fırsatı verdi. Kissinger, geleneksel ABD’yi eleştirmiş ve Soğuk Savaş’ın gerilimlerini çözmek için diplomasiyi kullanmak yerine komünist ülkelere karşı bir silahlanma yarışını yoğunlaştırmıştır. Ancak Kissinger, Amerika Birleşik Devletleri’nin ulusal çıkarları etkili bir şekilde ilerletilmek isteniyorsa giderek karmaşılaşan uluslararası arenada diplomatik ve askerî gücün birleşimine güvenmenin gerekliliğine inanıyordu. Kissinger, Amerika’nın çıkarları tehlikeyken her şeyin - gerektiğinde güç kullanımı, etkili olduğunda diplomasi - kullanılması gerektiğine inandırmak için çaba sarf etti (Kissinger, 2006: 701-704).

Kissinger'ın asıl hedefi yeni bir uluslararası çerçeve oluşturmaktı. Bu çerçevede Sovyetler Birliği'nin devrimci olmayan bir güç olarak ilişkilere katılması mümkün olacaktı. Bu da Soğuk Savaş döneminde ortaya çıkan sorunların çözümünü mümkün kılıyordu. Bu amaçla Kissinger'ın fikri, Sovyetler Birliği'ne faydalı bağlantılar sunmaktı. Sovyet davranışının daha az saldırgan olduğu bir dünya yaratmayı amaçlıyordu (Kissinger, 1994: 708-709).

Nixon ve Kissinger, dünyanın en güçlü ulusları arasında istikrarın sağlanması gerektiğini savundular. Siyasi ve sosyal istikrarın sağlanması için her devletin barış garantisine ihtiyacı olduğuna inandılar. Sürekli savaş tehdidi, en güçlü devletin istikrarını bile zayıflatabilir çünkü askerî yapılanmaya ve stratejik planlamaya çok fazla kaynak ve enerji ayrılır. Nixon ve Kissinger, bu istikrarın ve dolayısıyla barışın ABD, Sovyetler Birliği, Çin, Fransa, İngiltere gibi güçlü devletlerin ayakta kalabilmesiyle mümkün olabileceğini düşündüler. Japonya ise bazılarının birleşiminin herhangi bir saldırgan gücün üstesinden gelebileceği bir tür askerî denge içindeydi. Bu güç dengesiyle dünya daha istikrarlı olabilirdi (Kissinger, 1994: 710).

Yeni uluslararası ilişkiler doktrini şuydu: Güç dengesi süper güçler arasında barış ve istikrar sağlayabilir ve yumuşama politikası ABD ile Sovyetler arasındaki askerî ve siyasi gerilimi azaltabilir. Üçgen diplomasi kendi içinde yumuşama ve denge politikasını içerir. Nixon ve Kissinger, uluslararası ilişkilerde dostlar ve düşmanlar olmadığını, yalnızca her devletin kazanılmış çıkarlarının bulunduğunu çok iyi biliyorlardı. Barışı sürdürmek için her büyük gücün çıkarlarının gözetilmesi en iyi çözüm olacaktır. Eğer ulusal çıkarlar uluslararası politikanın odağı ise o zaman denge, çatışan çıkarların çatışması anlamına gelir (Kissinger, 1994: 712)

Kissinger ve Nixon'un güç dengesi fikri, Metternich'inkine benziyordu ve sonuçları aynıydı: istikrar ve barışa ulaşmak. Onlar Sovyetler Birliği ile müzakerelerin uluslararası istikrarı sağlayabileceğine inanıyordu çünkü Soğuk Savaş sırasında sürekli stres altındaydı (Kissinger, 1954). Dolayısıyla üçgen politika diplomasisi, uluslararası düzeni istikrara kavuşturmanın en iyi çözümü olacaktı. Bu, gizli ve nihayetinde açık rekabet içinde olan Sovyetler Birliği ve Çin gibi komünist güçler arasındaki dengenin temeline dayanıyordu. Sonuç olarak üçgen diplomasi olarak adlandırılan şeyin amacı, uluslararası istikrarın sağlanmasıydı.

Üçgen diplomasiye doğru atılan ilk adım, Vietnam'dan çekilmeyi içeriyordu. Vietnam'da yenilgi anlamına gelse bile ABD'nin Güneydoğu Asya'daki askerî karmaşıklıktan uzak durması gerekiyordu. Sorun acil hale geldi çünkü Amerika, ekonomik ve nükleer avantajını kaybetmeye başladı ve kendi varlığını güvence altına almak zorunda kaldı. Gelecekte ulusal çıkarların ekonomik istikrar ve barış beklentisiyle sağlanması gerekiyordu (Kaplan, 1999).

1.2.1.5.3. Çin-Hindistan İlişkileri

Dünyanın en kalabalık iki komşu ülkesi olan Çin ile Hindistan arasındaki ticari ilişkiler yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Çin'in dünyaya açılmasında Hindistan limanlarının önemi, iki ülke arasındaki ilişkilerin artmasında etkili olmuştur. İki güçlü devletin aynı coğrafyada bulunması ve komşuluk ilişkileri gerilimlere, yanlış anlamalara ve bazen savaşa yol açmıştır (Sandıklı, 2005: 277-278).

Ekim 1949 yılında Çin Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından Çin'i tanıyan ilk ülke Hindistan oldu. Mao Zedong, Hindistan Başbakanı Jawaharlal Nehru'ya karşı daha temkinli adımlar atmak istedi çünkü Nehru bir yandan "Asya'nın birliği ve ilerlemesi için birlikte hareket etme" düşüncesine sahipken diğer yandan da hem Çin hem de Pakistan ile olan sınırlarının güvenliğini sağlamaya çalışıyordu.

Mao Zedong'un şüpheleri, Hindistan rejiminin komünist bir rejimden uzak olduğu ve Çin'in Hindistan'ı emperyalist güçlerle aynı blokta gördüğü gerçeğine odaklandı. Ancak Hindistan'ın Çin'in Birleşmiş Milletler tarafından tanınmasına verdiği destek ve Kore Savaşı sonrası arabuluculuk çabaları, Hindistan ve Çin arasındaki ilişkileri olumlu yönde etkilemiş ve 1950'lerde iki ülke arasındaki ilişkiler olumlu bir şekilde gelişmiştir (Sarılioğlu, 2007: 60-61).

Mao Zedong yönetiminin ilk on yılında iki ülke arasındaki ilişkilere olumlu bir atmosfer hâkim oldu. Ancak geçen yüzyılın ellilerinin sonlarında sınır anlaşmazlıkları nedeniyle olumlu atmosfer bozulmaya başladı. Bu arada Tibet, Nepal ve Bhutan toprakları iki ülke ilişkilerinde bir gerilim noktası haline geldi. Hindistan, bölgeyi kuzeyden gelen tehditlere karşı bir tampon olarak kullanmayı amaçlarken Çin, bölgeyi kontrol ederek Güney Asya'ya geçmeye çalışıyordu (Armaoğlu, 2004: 667). Hindistan, İngiliz egemenliği altında sınırlarını savunurken Çin'in tarihi sınırlarını savunması, iki ülke arasındaki olumlu atmosferi tersine çevirmeye başladı. Çin, 1951 yılında Tibet'e özerklik vermesine rağmen sonraki yıllarda Tibet'e yönelik politikası giderek sertleşti ve Tibet üzerindeki baskıyı artırarak iki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmasında bir değişikliğe yol açtı (Abdullah, 2010: 15).

1959 yılında bir tarafta Tibetli dinî lider Dalai Lama Hindistan'a sığınırken diğer taraftan Çin'in iki ülke arasındaki sınırı yeniden çizme talebi ve Hindistan'ın bunu reddetmesi ilişkileri daha da karmaşık hale getirdi. Ayrıca Çin'in Pakistan ile Keşmir konusunda anlaşması, Hindistan'ı endişelendirmiş ve bu durum Hindistan'ın 1962 yılında Çin ile ihtilafli bölgeye girmesiyle iki ülkenin arasında iki ay süren bir savaşla sonuçlanmıştır (Sandıklı, 2005: 278). 1962 yılındaki bu kısa süreli savaşta Mao Zedong liderliğindeki Çin'in zaferi, Nehru'nun idealist yaklaşım hayalinin gerçekleşmesini sona erdirmiş; böylece iki ülke arasında güvensizliğin, düşmanlığın, rekabetin

temelini oluşturmıştır. Bu görüş iki ülke ilişkilerinde günümüze kadar devam etmektedir (Sarıalioğlu, 2007: 63).

1.2.1.5.4. Çin-Üçüncü Dünya Ülkeleri İlişkileri

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD ile SSCB arasındaki güç mücadelesiyle dünyada iki kutuplu bir atmosfer oluştu. İşgal etkisinin ortadan kalkmasıyla bağımsızlığını yeni kazanan ülkeler, Soğuk Savaş'ın olumsuz atmosferine dâhil olmak ve ekonomik toparlanma yerine Doğu-Batı bloğunun gergin ortamından uzaklaşmaya ve o dönemde herhangi bir bloğa veya askeri ittifaka güvenmemeye çalıştılar. Dolayısıyla bu durum Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerini Bağılantısızlar Hareketi altında bir araya getirdi; üçüncü blok olarak yeni bir kutuplaşma ilan edildi (Karadağ, 2012). Bu hareket, işgal sonrası bu devletlerin en büyüğü bir araya getirdiği için Soğuk Savaş sonrası dönemin önemli bir dış politika yaklaşımı ve Üçüncü Dünya'nın simgesi olarak görülmekteydi (Has güler, 2014: 450).

Bağılantısızlar Hareketi'nin temelleri 1955 yılında Bandung Konferansı'nda (Asya-Afrika Konferansı) atıldı. Bu konferansın amacı, bağımsızlığını yeni kazanmış (Afrika, Asya) ülkelerin birliğini ve beraberliğini sağlamak ve varlıklarını ABD ve SSCB gibi iki büyük nükleer güce karşı korumaktı. Asya ve Afrika ülkeleri tarafından başlatılan bu oluşum, ilk resmî toplantısını 1961 yılında Latin Amerika ülkelerinin de katıldığı Belgrad Konferansı'nda gerçekleştirerek uluslararası bir görünüm kazandı. Müzakereler sonrasında gelişmekte olan ülkelerin ulusal kapasitelerinin ve karşılıklı güvenlerinin güçlendirilmesi fikriyle yola çıkan Bağılantısızlar Hareketi'nin temel hedefi, ekonomik toparlanma için insani kapasite oluşturmak ve bu ülkeleri uluslararası ilişkilerde eşit/ortak konuma getirmektir (Şdud, 2023). Bağılantısızlar Hareketi'nde devletleri birleştiren temel nokta, hepsinin siyasi tarihinde Batı emperyalizminin ve Batı karşıtı bağımsızlık mücadelelerinin bıraktığı izlerdi. Ancak üye ülkelerin farklı siyasi yapıları ve dış politika öncelikleri, örgütün ortak kararlar almasını engellemiştir. Bu durum, örgütün dünya siyaseti üzerindeki etkilerini azaltmaya neden olmuştur (Sander, 2013: 427- 428). Ayrıca bu hareketi kuran ülkelerdeki siyasi hareketler ve güç değişimleri, Bağılantısızlar Hareketi'nin uluslararası sahnedeki etkisi üzerinde olumsuz sonuçlar bırakmıştır (Çubukçu, 2012: 60).

Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki bu gelişmeler Çin dış politikasının odak noktası oldu. Çin, kendisini dünya düzeninde “Üçüncü Dünyanın doğal lideri” ve “dünya devriminin merkezi” olarak kurmaya çalıştı. Mao Zedong'a göre Üçüncü Dünya, iki süper güç olan ABD ve SSCB arasındaki nüfuz ve güç mücadelesinden rahatsız bir bloktu. Dolayısıyla her iki güç tarafından işgal edilebilme tehlikesine karşın Üçüncü Dünya bu duruma karşı direnmek zorunda kalmıştır (Üngör, 2009: 32). Bandung Konferansı'na SSCB'nin katılmaması Mao Zedong'a istediği fırsatı vermiştir. Bu fırsat sayesinde Mao Zedong, Asya ve Afrika ülkelerinin yakınlığını kazanma şansına sahip

olmuştur. Bu arada Çin topraklarının emperyalist devletler tarafından işgal edilmesi, Asya-Afrika devletlerinin gözünde Çin'in önemini artırmıştır (Sander, 2013: 390).

Çin, Bandung Konferansı'na SSCB olmadan katılarak Sovyet bloğundan ayrılmış ve böylece dış politika çerçevesinde kendi söylemini ve konuşmalarını çizebileceği ve haritalandırabileceği bir ortam yaratmaya başlamıştır (Sönmezoğlu, 2014b: 490). Bandung Konferansı ile sahasını oluşturmaya başlayan Çin, 1960 yılından itibaren bu sahayı genişleterek hareket etmiştir. 1963 yılında Mao Zedong, Batı'ya karşı mücadele eden Asya-Afrika ülkelerinin bu direnişini teşvik ederek bölgede her iki bloğa karşı durumu gittikçe artırmıştır. Bu mücadele çerçevesinde Çin, bağımsızlığını yeni kazanmış özellikle Afrika ülkeleri başta olmak üzere teknolojik açıdan oldukça geri kalmış ülkelerde altyapı projeleri yürütmeye başlamış ve politikasının yönünü bir görkem politikasına çevirmiştir. Ayrıca Afrikalı öğrencilere Çin'de eğitim fırsatları sağlanması, bu bölgelerde Çin'in etkisini daha fazla artırmıştır. Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerine yapılan resmî ziyaretlere ek olarak bu ülkelerde düzenlenen ekonomik, kültürel ve sanatsal faaliyetler Çin'in siyasi, ticari ve kültürel nüfuzunu genişletmiştir. Ancak 1966 yılında Kültür Devrimi'nin başlaması ile beraber Çin'in diplomatik girişimleri yavaşlamış çünkü ülke iç sorunlarla uğraşmak zorunda kalmıştır (Üngör, 2009: 36).

1.2.2. Deng Xiaoping Döneminde Çin'in Dış Politikası (1978-1992)

Mao Zedong'un 1976 yılında ölümünün ardından Çin, hem yurt içinde derin bir siyasi çalkantı içine girdi hem de dış ve uluslararası ilişkiler bakımından durgunluğa kapıldı. Ancak bu durgunluk, Aralık 1978'de dönemin başkanı Hua Guofeng'in merkezî toplantısında alınan bir dizi önemli kararla aşıldı. 18-22 Aralık 1978 yılında yapılan Çin Komünist Partisi On Birinci Kongresi Genel Kurulu'nda, Kongre'deki reformistlerin etkisiyle daha önce aktif ve sert politika uygulayan solcular yavaş yavaş sakinleşti. Ayrıca Çin'in bu dönemdeki yeni politikası, tabaka mücadelesi yerine ekonomik kalkınmaya yönelik sürekli çabalarda ısrar etti (Mustafa, 2006: 48).

Deng Xiaoping, 1904 yılında büyük ve hanedan bir ailenin ilk çocuğu olarak Siçuan Xiexing şehrinde doğdu. Babası Çin ordusunda subaydı ve aynı zamanda üst düzey bir Konfüçyüsçü dinî liderdi. Deng'in babası, gelecekte Çin'in modernleşmesi ve güçlenmesinde rol oynayabilmeleri için çocuklarını her zaman özel bir şekilde yetiştirmeye çalışmıştı. Bu amaçla Deng'i 16 yaşında hem işçi hem de öğrenci olarak Paris'e gönderdi. Paris'te kaldığı süre boyunca Deng çalışmalarına devam etti ve çeşitli fabrikalarda işçi olarak çalıştı. 1926 yılında komünist ideolojiyi incelemek amacıyla Paris'ten ayrılarak Moskova'ya gitti ve Sun Yatsan Üniversitesine kaydoldu. Çin'e döndükten sonra 1952 yılında başbakan yardımcısı olarak ve 1956 yılında da Çin Komünist Partisi genel sekreteri olarak görev yaptı. Siyasi kariyeri boyunca Deng, Mao Zedong'un politikalarını hiçbir zaman desteklemedi; bu nedenle Mao Zedong'un yönetimi sırasında ihraç edildi. Ancak Mao

Zedong'un ölümünden sonra, özellikle 1976 yılında Çin Komünist Partisi içinde tekrar iktidara geldi ve 1978 yılında da tam yetkiye sahip oldu (Özsoylu, 2006: 15).

Deng, 1978 yılından 1997 yılına kadar Çin'i yönetti. Bu dönemde Deng'in en önemli dış politika başarısı, ABD ile ilişkilerin normalleşmesi ve ardından İngiltere ile Hong Kong'un Çin'e devredilmesi yönünde devam eden müzakereler oldu. Deng'in ülkesinde gerçekleştirdiği reformlar, yabancı sermayecilerin ve yatırımcıların dikkatini çekmesinin temel nedeni olmuştur. Deng yönetimi döneminde tarım ve sanayi sektörlerinde devletin etkisi azaldı, tarımsal faaliyetler yeniden canlandı ve çiftçilerin ürünlerini kâr amacıyla satmalarına izin verildi. Bir sonraki aşamada ekonomik kalkınma için özel ekonomik bölgeler oluşturuldu ve komünist ideolojiyi yatıştırarak Çin sosyalizm yöntemi uygulandı. Böylece Çin, dünyanın ikinci büyük ekonomisi haline geldi ve en büyük döviz rezervine sahip oldu (Kissinger, 2015: 396).

Tarihsel kaynaklara göre Deng Xiaoping, Çin'deki "reform ve açılma" politikasının mimarı olarak tanınmaktadır. 1 Temmuz 1997'de Hong Kong'un Çin'e devri konusunda Margaret Thatcher ile bir dizi görüşme gerçekleştirmiştir (Kadılar, 2016: 208). Deng'in ABD, Japonya, Avrupa ve Üçüncü Dünya ülkeleriyle ilişkileri geliştirme odaklı politikaları, Çin'e uluslararası politika sahnesinde önemli bir konum kazandırmıştır. Ayrıca, iç politikada ekonomik gelişmeye büyük bir önem vermiştir. 25 Mart 1986'da Çin'in Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, Çin'in dış politikasının resmî olarak bağımsız ve barışçıl olduğu belirtilmiştir. Bu yeni planla birlikte, Mao Zedong'un "Üçüncü Dünya Teorisi"nin devam ettiği ve temel hedefin, iki dünya gücü olan Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği'nin yanı sıra üçüncü bir gücün sahneye çıkması olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu, Deng'in hem iç hem de dış politikada stratejik ve kapsamlı bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. Bu düşünce, ülkenin dış politikasını şekillendiren temel bir prensip olarak kabul edilmektedir (Ekrem, 2003: 25).

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1990) raporuna göre, en önemli dış politika kararları şunlardır (Ekrem, 2003: 30):

- Hegemonyaya karşı çıkmak, dünyada barışı sağlamak, devletler ile dostane ilişkiler kurarak refahı sağlamak Çin'in temel hedefleri arasında yer almaktadır.
- Bütün devletler eşittir ve ülkeler arasındaki sorunların müzakere yoluyla çözülmesi gerekmektedir.
- Çin, kendi bağımsızlık politikasından asla vazgeçmeyecek ve bu konuyla ilgili görüşlerini ve tüm uluslararası konuları yorumlayacaktır.
- Uluslararası politikaya hâkim olan Soğuk Savaş döneminde Çin, hiçbir ülkeyi desteklememiş ve hiçbir devlet ile stratejik ilişki kurmamıştır.
- Çin, siyasi ilişkilerini daha önce "Barışçıl Bir Yaşamın Beş İlkesi" başlığı altında ilan ettiği ilkelere dayandırmaktadır.

- Çin, kendisini Üçüncü Dünya ülkesi olarak görmekte ve temel dış politika amacı ise Üçüncü Dünya ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmektir. Ayrıca ırkçılığa, kolonyalizme ve emperyalizme de karşıdır.
- Çin silahlanma yarışına katılmamakta ve silahlanma programına karşı çıkmaktadır.
- Çin; ticari, ekonomik ve teknolojik konularda diğer ülkelerle eşitlik, ortak çıkarlar ve iş birliği temelinde çalışmaktadır. Dış dünyaya açıklık politikası da barış içinde devam edecektir.
- Çin, Birleşmiş Milletlerin yasa ve düzenlemelerine uygun olarak yürütülen tüm politikaları desteklemektedir.
- Çin, sivil toplum kuruluşları arasındaki her türlü ortak çalışmayı desteklemektedir.

Aralık 1988 yılında Deng, Çin'e bir dizi yabancı heyeti kabul ettiğinde dünyanın yeni bir değişime doğru ilerlediğini söylemiş ve yeni bir uluslararası siyasi ve ekonomik hareketin kurulmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Bu dönemde Çin uluslararası politikada bir dizi önemli ilerleme kaydetmiş ancak 4 Haziran 1989 yılında Tiananmen Meydanı trajedisi Çin'in uluslararası itibarını olumsuz etkilemiştir. Hatta birçok ülke Çin'e ambargo uygulamış ve bu durum Çin'in ekonomik gelişimini ve siyasi faaliyetlerini etkilemiştir. Ancak bu ambargolar 1990 yılının ortasından itibaren kaldırılmaya başlanmış ve bu ambargoyu kaldıran ilk ülke Japonya olmuştur. Aslında Çin'de ortaya çıkan pazarlamanın; Fransa, Almanya ve diğer Avrupa Birliği ülkeleri tarafından Çin'e uygulanan ambargoların kaldırılmasında doğrudan etkisi olmuştur. Ambargoların kaldırılmasının ardından Dünya Bankası, Çin ile yatırım anlaşması imzalamış ve artık Çin, doksanlı yıllarda önemli bir ekonomik büyüme yaşamıştır (Hussein, 2010: 56).

1.2.2.1. Deng Xiaoping Döneminde Reform Gerçeği

Çin, Ekim 1978'de resmen reform yoluna girmiş ve birçok aşamadan geçerek deneme yanılma yöntemini izlemiştir. Sonraki yirmi beş yıl içinde Çin, yatırım odağını turizmden hafif sanayiye, yabancı yatırımcıları Çinli bir ortak edinmeye zorlama politikasından tamamen yabancılara ait çeşitli şirketlerin kurulmasına izin veren bir politikaya, ilhak aşamasından dünya güçleriyle değer eşitliği aşamasına kaydırmıştır (Shenkar, 2005: 75). Bu bağlamda 1979'da geliştirilen "Çin'in İç Reformu ve Uluslararası Canlanma İçin Yüzyıl Projesi"ne ve bu tarihten günümüze uzanan sürece bakıldığında Çin'deki politikacıların Maoist dönemin avantajlarını yakalamaya ve olumsuzlukları terk etmeye çalıştıkları görülmektedir. Bu reformun avantajı, var olanı terk etmek değil; bilakis sistemi ve Mao'nun yerleştirdiği özelliklerden biri olan sistemin gücünü korumaktır. Zira bu, reform sürecini kontrol eden bir unsurdu (Joseph, 2010: 103).

Çin'deki reform, "adamin ayak seslerini hissederek nehri geçmek" gibi temkinli bir strateji izliyordu. Buna rağmen kırsal reform, kentsel reform, makroekonomik reform ve açık kapı

politikası, hedeflenen başarılar arasındaydı. Bütün bunlara rağmen Deng ve diğer reformcular iktidara geldiklerinde net bir programa ve sabit teorik kriterlere sahip değillerdi. Fakat kapitalist dünyaya yetişmek için geri kalan Çin’de sosyalizme nasıl ulaşacaklarının yollarını aradılar (Ömer, 2019: 103). Ekonomik açıdan bakıldığında Deng Xiaoping, karayolları ve demiryolları gibi temel tesislerin inşa edilmesi, ekonominin birden fazla sektörünün geliştirilmesi, tek bir sektörle sınırlı kalmaması ve toplumsal kaosa yol açan enflasyonun düşürülmesi gibi ana sorunları ele almayı planladı. Ayrıca, teknoloji ve petrol imkânlarından yararlanmak için komşu ülkelerle, özellikle de “Singapur” ile ekonomik iş birliği yoluna gitti (Yew, 2000: 609).

Sanayi ve ticaret alanında bağımsız Çinli işletmeler ve çok uluslu şirketler arasındaki ortak ticari girişimler için vergi teşvikleri sağlanarak doğrudan yabancı yatırım alınması ve Çin’e teknoloji girişi olması için Guangdong eyaletinde özel ekonomik bölgeler kurulmuştur. Bölgeler, ticari politikaların belirlenmesinde geniş bir özgürlük hakkına sahiptir (In Sol ve Wong, 2010: 45). Ekonomik bölgelerin arkasında belirlenen hedefler şunlardır (Badawi, 2011: 198):

- Yabancı sermayeyi ve ileri teknolojiyi çekmek için köprü görevi görmek.
- Çinli işçileri ve yöneticileri eğitmek ve onları ileri teknoloji kullanmaya ehliyetli kılmak için yerler açmak.
- Çok sayıda Çinli genci istihdam ederek işsizlik sorununu çözmeye çalışmak

Özel ekonomik bölgelerin amacı, Çin’in dar okyanusunda tecrübe edinmesi ve sonuçları beklemektir. Bu bağlamda sonuçlar iyi çıkarsa programlar diğer yerlerde de uygulanacak, olumsuz olursa diğer bölgeler etkilenmeyecekti. Gerçekten de sonuçlar iyi geldi. Çin yönetimi, daha sonra bu programları diğer bölgelerde de hayata geçirdi. Öte yandan, yetmişli yılların sonu ve seksenli yılların başından itibaren reform projesi şunlar üzerinde odaklanmıştır (Baker, 2016: 61-62):

1. Akademik Çalışmalar: 1978 yılında Sosyal Bilimler Akademisi’nin kurulmasıyla akademik çalışmalar ivme kazanmıştır. Bu sürece, o dönem oluşturulan Sosyal Bilimler Akademisi, Teknik Bilimler, Teknik Ekonomi Merkezi, Çin Gelecek Araştırmaları Derneği gibi entelektüel çalışma gruplarının çabalarının büyük katkısı olmuştur. Modernleşme, reform ve açıklık politikasının destekçilerinin çoğu, o zamanlar ülkenin istenen ekonomik kalkınma gelişimini incelemeye yoğunlaşmış; 1979’da da çalışmalar tamamlanmıştır.
2. Batı ile Akademik Temas: Çinli akademisyenlerin Batılı meslektaşlarına açık olmaları, Çinli akademisyenler arasındaki liberal eğilimin statüsünü ve bilgi alanındaki gelişmeyi artırmıştır. Çinli yetkililer ve akademisyenlerin Batı ülkelerine yaptığı ziyaretler ve entelektüel konferans ve seminerlere katılım, bu ülkelerde olup bitenler veya Birleşmiş Milletler tarafından organize edilenler, liderlerin ve akademisyenlerin düşünme biçimlerini etkilemede önemli bir rol oynamıştır. Batılı akademisyenler, özellikle geçiş döneminde Çinli yetkililerin ve düşünürlerin tutumlarını da etkilemiştir. Bunlardan belki

de en öne çıkanı Alvin Toffler'dir. Örneğin 1983-1985 arasında üç binden fazla Batılı uzman Çin'i ziyaret etmiştir.

3. Gelecek Çalışmalar: Bu çalışmalar, akademisyenleri ve düşünürleri bu alana, özellikle Minnesota zaman bölümlerine göre gelecekteki çalışmalara odaklamada önemli bir rol oynamıştır. Çinli bilim adamı Mahong esas olarak bu alanda ortaya çıkmış ve 20 ila 50 yıllık bir zaman aralığında Çin'in Gelecekteki Kalkınma Modeli, Alternatif Geliştirme Modelleri Projesi ve Çin Çalışma Projesi 2000 olmak üzere üç proje tamamlamıştır. Son çalışma, Batı'nın gelecekteki çalışmalarına, özellikle de Amerika'daki çalışmalara daha yakın bir çalışmadır. Bu alanda kullanılan gelecek çalışmaların tekniklerinden de yararlanılmıştır.

1.2.2.2. Bir Ülke-İki Sistem

Ocak 1979 yılında Deng, Çin'in Hong Kong ve Tayvan üzerindeki egemenliğine ilişkin ülkesinin yeni bir politikasını duyurmuştur. Bu yeni politikanın uygulanması ile birlikte bu bölgelere önemli ölçüde yerel bağımsızlık kazandırılmıştır. 1982 yılında daha önce ilan edilen bu politikayı genişleterek buna (tek ülke-iki sistem) politikası adını vermiştir. Bu politikanın temel amacı, hem kapitalizmin hem de sosyalizmin Çin Halk Cumhuriyeti çatısı altında kullanılmasına izin vermektir (Hussein, 2010: 57).

1979'da Deng Xiaoping, Tayvan'ın ana yurduyla yeniden birleşmesi durumunda Tayvan halkının yaşam tarzına tam saygı gösterileceğini ve adanın siyasi ve ekonomik yapısına müdahale edilmeyeceğini belirtmiştir. 1981'de ise Çin Ulusal Halk Kongresi'ne, Tayvan'ın barışçıl bir şekilde birleşmesi durumunda adanın özel bir idari bölge olması gerektiği çağrısında bulunmuştur. Bu, Deng'in Tayvan'ın statüsü konusundaki kapsamlı ve barışçıl yaklaşımını göstermektedir. Dolayısıyla yasal olarak, özel idari bölgelerin kurulması Çin Halk Cumhuriyeti'nin 1982 Anayasası'nda yer almaktadır. Bu bölgelerin kuruluş amaçlarından diğeri ise 97'de uygulamaya konulması planlanan Hong Kong'un Çin ile sulhsever bir surette birleşmesini sağlamaktır. Aslında Hong Kong'un İngiliz hegemonyasından Çin yönetimine devredilmesi süreci şehrin işverenlerini endişelendirmişti, çünkü Hong Kong'da ekonomiye serbest piyasa hâkimdi ve bu değişimden sonra komünist ekonomik sistemin uygulanacağına dair korkular vardı. Bu nedenle Hong Konglu işverenler, Çin'den güvenlik ve istikrar talep ederdi. Ancak Hong Kong'un özel idari bölge olarak tanınması endişeleri büyük ölçüde giderdi. Bu şekilde (tek ülke-iki sistem) politikasının uygulanma süreci, Çin Cumhuriyeti'nin 1982 Anayasası'nda yer alan özel idari bölgelerin kurulmasıyla başladı. Hong Kong, Makao ve Tayvan'ın sisteme katılması ile Çin, dünyanın en büyük ekonomik gücü haline gelecekti. Ayrıca Çin'i farklı sistemleri kabul eden açık bir ülke olarak göstermek onun küresel itibarını da artıracaktı (Üngör, 2005: 32).

1984 yılında İngiltere ve Çin arasında Hong Kong'un iadesi konusunda bir anlaşma imzalandı. Bu anlaşma, Hong Kong'un 1997 yılında İngiltere'den Çin'e barışçıl bir şekilde devredilmesini sağladı. Bu, Deng Xiaoping'in "tek ülke, iki sistem" politikasının bir parçasıydı ve Hong Kong'a belirli bir özerklik sağladı. Bu olay, Çin'in modern tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır. Anlaşmaya göre Hong Kong, 1 Temmuz 1997 yılında Çin egemenliği altına girmiş ve 1982 Hong Kong Anayasası uyarınca özel idari bölge haline gelmiştir. Anlaşmaya göre, Hong Kong'da geçerli olan tüm yasa ve düzenlemeler değişmeden kalacak ve Hong Kong'un ekonomik ve sosyal yapısına ve halkın yaşam tarzına müdahale olmayacaktı. Daha sonra diğer kurum, kuruluş ve devletlerle ikili anlaşmalar imzalayabilmek için özel idari bölgeye yetki verilecekti (Görgülü 2021: 41).

462 yıl boyunca Portekiz egemenliğinde kalan Makao, 1999 yılında özel idari bölge olarak Çin'e devredildi. Çin, Hong Kong ve Makao'yu ilhak ederek ekonomik ve siyasi gücünü artırmıştır. Deng'in politikaları, Çin'in modernleşme sürecinde özel bir pozisyona sahip olan ve önemli rol oynayan Hong Kong başta olmak üzere, Makao'nun bile ekonomilerini güçlendirmesini sağlamıştır (Kemende, 1999: 64).

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tayvan'a bakış açısının derin tarihsel kökleri vardır. 1949 devriminden sonra ABD, Çin'den Tayvan'a kaçan ve oradan komünist rejimin egemenliğine karşı harekete geçen Kuomintang hükümetini desteklediğinde artık o tarihten itibaren Tayvan'ın ilhakı ve anavatana yani Çin'e bağlanması ülkenin en önemli siyasi hedefi haline geldi (Kemende, 1999: 100). Mao Zedong'un döneminde Çin Cumhuriyeti'nin ulusal birleşme politikası, Tayvan'ın askerî güç yolu ile birliğe dâhil etmektir. Yani Mao Zedong, Tayvan'ı askerî güç ile tehdit etti. Bu aşamada Çin Cumhuriyeti'nin temel politikası Çin topraklarının bütünlüğünü korumak ve dış güçlerin müdahalesini önlemektir. 1956 yılında Çin Ulusal Halk Kongresi'nin toplantısında Çin'in müzakerelere taraf olması ve Tayvan'ın Çin'e bir temsilci göndermesi gerektiğine karar veren Tayvan "Barışçıl Birleşme" kampanyası başlatmıştır (Hussein, 2010: 59).

Mao Zedong'un 1976 yılındaki ölümünden iki yıl sonra, 1978 yılında Çin Komünist Partisi, Tayvan ile Çin'in askerî güç kullanmadan barışçıl birleşmesi politikasını resmen duyurmuştur. Bu politika, Çin-Tayvan müzakerelerine göre iki taraf arasındaki eşitlik temeline dayanıyordu. Bu aşamada Çin, müzakerelerin önündeki engelleri kaldırarak doğrudan ticaret, ulaştırma ve posta hizmetleri gibi faaliyetlere başlamak istiyordu. Bu arada Çin, Tayvan'a tek ülke-iki sistem politikası çerçevesinde özel idari bölge muamelesi yaparak ülkeye hukuk, uygulama ve yargı alanlarında tam bağımsızlık kazandırmıştır. Aynı zamanda Tayvan, temsilcileri aracılığıyla Çin merkezî hükümetine katılmış ve karar alma sürecinde bir miktar etkiye de sahip olmuştur. Tayvan'da mevcut olan hükümet ise merkezî hükümetin kararları ile çelişmiyordu. Kısacası tek ülke-iki sistem politikası çerçevesinde her iki ülke arasında barışçıl birleşme sağlanınca Tayvan, Çin'e ait bağımsız bir siyasi varlık olarak tanımlanıyordu (Adıbelli, 2009: 241- 242).

1.2.2.3. Tiananmen Meydanı Protestoları

Deng'in iktidara gelmesiyle birlikte öğrenciler, eğitim ve öğretim alanındaki değişim ve modernleşme çabaları sayesinde yapmak istediklerini yapabileceklerine inanıyorlardı. Öğrenciler, istediklerini yapma konusunda tam özgürlük talep ederken buna paralel olarak ekonomide enflasyon artmış ve sabit geliri olan kişiler ile kendi işini bağımsız olarak yürüten varlıklı iş adamları arasında büyük sorunlar yaşanmıştır (Vogel, 2017: 600).

Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri Hu Yaobang'ın ölümünün ardından 15 Nisan 1989'da ülkede protestolar başladı. Hu Yaobang, hükümdarlığı döneminde Çin halkının sevgisini ve güvenini kazanmış, her zaman aydınların ve gençlerin haklarını savunan bir kişiydi. 1989'daki protestolar sırasında birçok kişi, Deng Xiaoping'in demokrasiyi destekleme konusunda başarısız olmasını ve Hu Yaobang'ın demokrasiye yönelik çabalarını görmezden gelmesini eleştirdi. Unutmayalım ki Deng, 1987 yılında Hu Yaobang'ı görevden almış ve ona şiddetli bir şekilde saldırmıştı. Bu nedenle de birçok Çinli Hu Yaobang'ın ölümünden Deng'i sorumlu tutmuştur (Vogel, 2017: 598).

Hu Yaobang'ın destekçileri, onun anısının özgürlük ve demokratik protestolar yolu ile canlı tutulması gerektiğine ve devlet müdahalesi ruhundan kurtulma arzusunun olması gerektiğine inanıyordu Yaklaşık sekiz yüz kadar öğrenci, 16 Nisan'da Tiananmen Meydanı'nda hareket etti ve çelenk bırakma eylemi gerçekleştirdi. Ancak zamanla öğrenci sayısı arttı ve yas süreci siyasi bir atmosfere dönüştü. Protestodan iki gün sonra, 18 Nisan sabahı yüzlerce öğrenci Tiananmen Meydanı üzerinden Büyük Halk Salonu'na doğru yürüdüler. Orada Ulusal Halk Kongresi'nden daha fazla demokrasi ve özgürlük, burjuvazinin liberalleşme karşıtı kampanyasına son verilmesi, parti liderlerinin ve çocuklarının gelirlerinin açıklanması gibi birtakım taleplerde bulundular (Hussein, 2010: 62).

15-18 Mayıs 1989 yılında SSCB Başkanı Mihail Gorbaçov Çin'i ziyaret etti. Bu ziyaret, Çin-Sovyet ilişkilerinde bir dönüm noktası oldu ve dünyanın en büyük iki komünist ülkesi arasındaki 30 yıllık ayrılık geçmişine son verdi. Ancak Gorbaçov'un gelişinden iki gün önce Çinli protestocular 13 Mayıs'ta açlık grevine başlamıştı. Bu gelişmelerin ve Gorbaçov'un ziyaretinin ardından uluslararası medyanın dikkati ülkedeki protestocuların üzerine yoğunlaştı. 18 Mayıs'ta protestocuların sayısı 1,2 milyon kişiye ulaştı. Sadece Pekin'de değil, Çin'in diğer büyük şehirlerinde de bir protesto dalgası başladı. Hatta Gorbaçov ve Deng için düzenlenen basın toplantısına bile az sayıda gazeteci katıldı. Sonunda olaylar büyüyüp protestolar kontrolden çıkınca Deng, Tiananmen Meydanı'na askerî güç gönderdi (Vogel, 2017: 610-614).

4 Haziran 1989 yılında Çin hükümeti protestoları vahşice bastırmıştır. Bu olaylar sonucunda dünya kamuoyu Çin'i kınamış ve ABD başta olmak üzere birçok ülke Çin'e yaptırım uygulamaya

başlamıştır. Çin hükümeti ise bu olayların Batı'dan etkilendiğine inanıyordu. Özellikle protestoları düzenleyen öğrencilerin çoğunun Tayvan ve ABD'ye kaçmasından sonra Çin'in, protestoların düzenlenmesinde Tayvan ve CIA'nın parmağı olduğuna dair inkâr edilemez kanıtları vardı. Tiananmen Meydanı trajedisinden sonra Jiang Zemin, Çin Komünist Partisi'nin lideri oldu (Ahmed, 1994: 18).

1.2.2.4. Deng Xiaoping Döneminde Dış İlişkiler

Deng Xiaoping'in dönemi, Çin'in dış ilişkilerinde önemli bir değişimin simgesidir. 1978 yılında başlayan ekonomik reformlar, Çin'in dünya ekonomisine daha fazla entegre edilmesine yönelik çabaları beraberinde getirdi. Deng Xiaoping, Çin'i içe dönük yapısından çıkarmaya ve uluslararası sahnede aktif bir rol oynamaya odaklanan pragmatik bir yaklaşım benimsedi. ABD ile ilişkilerde Deng Xiaoping dönemi, 1979 yılında aralarındaki diplomatik ilişkilerin normalleşmesi nedeni ile önemli bir dönemeç yaşadı. SSCB ile ilgili olarak Deng Xiaoping dönemi, Çin'in Sovyet nüfuzundan kurtulma çabalarını yansıtıyordu. Ayrıca SSCB ile ilişkilerde dengeli bir yaklaşım benimsemek, Çin'in uluslararası alanda daha aktif rol oynamasına ve ekonomik gücünün artmasına da olanak sağladı.

1.2.2.4.1. Çin - ABD İlişkileri

Deng Xiaoping'in Çin yönetiminde iktidara geldiği yıllarda SSCB'nin Vietnam'a verdiği destek Çin'i endişelendirmiş ve Vietnam-Kamboçya Savaşı çıkmıştır. Çin, Sovyet iktidarının bölgede faaliyet göstermemesi için bölgedeki, komünist olmayan ve tarafsız politikalar izleyen Güneydoğu Asya Birliği (ASEAN) ülkeleriyle ilişkiler kurmaya başlamıştır. Bu arada ABD, bölgedeki gücünü korumak adına Çin ile ilişkilerine odaklanmaya başlamıştır (Best, Antony, vd: 2012: 402-403). ABD Başkanı Nixon'un 1972 yılındaki Çin ziyaretinin ardından iki ülke arasındaki ilişkilerde normalleşme süreci başlamış ve bu süreç Deng Xiaoping'in Çin'i ekonomik pazara taşıma ve ekonomik reform çabaları ile devam etmiştir. Kuşkusuz ABD'nin Çin ile olan menfaatlerinin temelinde SSCB'ye karşı denge politikası vardı, çünkü bu aşamada bölgede ideolojik ve ekonomik bir çatışma yaşanmaktaydı. İki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesinin temeli "Sovyet karşıtı stratejik ortaklık" adı altında değerlendirildi (Caşın, 2005: 92). Çin ile ABD arasındaki ilişkileri normalleştiren bir diğer faktör ise ABD ve diğer Batılı ülkelerin Çin'e yatırım yapmaya başlamasıydı. Zira SSCB'nin 1950 yılından bu yana sağladığı ekonomik desteğe rağmen bu desteğin 1970 yılından itibaren yetersiz kalması nedeniyle ABD bu boşluğu doldurmak için Çin ile ilişkileri geliştirmeye yönelmiştir (Çakmak, 2005: 113).

Deng Xiaoping, Çin'i kontrol altına almak için hızla reformlara başlamış ve ABD, Çin ile ilişkilerinde daha yumuşak adımlara odaklanmıştır. Öte yandan SSCB'nin 1979 yılında Afganistan'ı işgal etmesi, Çin ile SSCB arasındaki gerilimi artırmış ve ABD'ye bölgedeki

hesaplarını yeniden gözden geçirme fırsatı vermiştir. Tayvan politikasındaki değişiklik bu değişen hesaplamaların başlıca örneğidir.

Çin'in 1971 yılında Birleşmiş Milletler üyeliğinin kabul edilmesinin ardından Çin dış politikasının dönüm noktalarından biri Jimmy Carter'ın Çin'i tanınması olmuştur. 1 Aralık 1979 yılında ABD Başkanı Jimmy Carter, Çin'i uluslararası toplumda resmî temsilci olarak kabul etmiş ve bu kararla Çin dış politikası resmen faaliyetlerine başlamıştır. ABD'nin Çin'i resmen tanımmasının ardından aynı ay içinde gerçekleşen Deng Xiaoping'in ABD ziyareti, hem ikili ilişkilerin geliştirilmesinde hem de uluslararası sahnesinde olumlu etki yaratmıştır (Çabukbacaksız, 2019: 49). Ancak iki ülke arasındaki ilişkilerin Deng Xiaoping döneminde sorunsuz olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Çünkü ABD'nin Tayvan konusunda net bir tavır almaması ve Tayvan'a silah satışını gündeme getirmesi Çin'i endişelendirmiştir. Ayrıca iki ülke arasındaki ticari ilişkilerde de zaman zaman sorunlar ortaya çıkmıştır. Örneğin Çin, ABD'nin Çin'in tekstil ve teknoloji ithalatına kısıtlama getirmesinden hoşlanmamıştır (Çakmak, 2005: 127). İki ülke arasındaki ekonomik gelişmelere ve ticari ortaklıklara rağmen ABD'nin Çin'deki insan hakları ve demokrasi konusundaki tavrı, iki ülke arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemiştir. Özellikle Tiananmen'de yaşanan olaylar, iki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmasına sebep olmuştur. Bu olaylara en büyük tepki ise Çin'i şiddetle kınayan ABD'den gelmiştir. Çin ve ABD ilişkileri, 1972 yılından sonra Mao Zedong ve Nixon döneminde normalleşmeye başlamıştır. Çin'in ekonomik bağımsızlığa doğru ilerlediğini ve komünizmden uzaklaştığını düşünen ABD, Tiananmen olaylarından sonra durumun hiç değişmediğini fark etmiş; buna bir tepki olarak da Çin ile askerî ilişkilerini durdurmaya ve ekonomik yaptırımlar uygulamaya karar vermiştir (Armaoğlu, 2004: 906-907).

ABD'nin bu kararı hem liderler arasındaki ilişkilerin hem de siyasi ve askerî kurumlar arasındaki ilişkilerin bozulmasına yol açmıştır. Deng Xiaoping'e göre Tiananmen Meydanı'ndaki olayların arkasında ABD vardı. Bu nedenle ilişkilerin yeniden normalleştirilmesinden ABD sorumluydu. Aynı zamanda Deng Xiaoping, ABD'nin tehditlerine rağmen kararından vazgeçmemiş ve Çin'in tek başına yürümeye devam edebileceğini iddia etmiştir (Kissinger, 2015: 508).

1980-1989 yılları arasında iki ülke arasındaki ilişkileri şekillendiren ortam yine SSCB olmuştur. Ancak bu aşamada hem siyasi hem de ekonomik açıdan gücünü kaybetmeye başlayan SSCB'nin bölgedeki etkisinin azalması, bölgesel dengelerin değişmesine neden olmuştur. Yetmişli yıllarda SSCB'nin tehditlerine karşı yaklaşan iki ülke, seksenli yıllarda bu tehditlerin sona ermesine rağmen birbirlerine karşı dikkatli davranmaya özen göstermişlerdir. Böylece, SSCB'nin etkisinin azalmasıyla birlikte, bölgedeki boşluğu doldurmak amacıyla her iki ülke de böyle bir yola başvurmuştur (Dedeoğlu, 2001: 333).

1.2.2.4.2. Çin - SSCB İlişkileri

Önceki bölümde de belirtildiği gibi, altmışlı yıllarda bozulmaya başlayan ilişkiler, iki ülke arasında 1969 yılında gerginleşen ve çatışmaya dönüşen sınır anlaşmazlıkları nedeniyle daha da alevlendi. Aynı zamanda ABD Başkanı Nixon'un 1972 yılında Çin'e yaptığı ziyaretin ve Çin'in Amerika Birleşik Devletleri ile yakınlaşmasının ardından bir zamanlar yakın dost olan, sonra karşı karşıya gelen iki ülke arasındaki ilişkiler bozuldu. 1976 yılında Mao Zedong'un ölümünden sonra SSCB, ilişkilerin yeniden düzelmesini bekliyordu ancak bu beklenti boşa çıktı ve Çin ile ABD'nin ilişkileri iyi düzeyde kalarak hiçbir değişiklik olmadı. Her nasılsa SSCB, Çin-Amerikan ilişkilerinin her geçen gün gelişmesinin ardından dolayı da olsa sınırlarındaki Amerikan varlığından rahatsız olmuştu. Öte yandan Çin sınırları üzerindeki askerî çatışmalar ve gerginlikler Çin'i tedirgin etmişti. Vietnam ve Kamboçya'daki savaş ve 1979 yılında SSCB'nin Afganistan'ı işgal etmesi, Çin'i dolaylı olarak bu meselenin tarafı haline getirdi. İlginçtir ki daha önceki yıllarda bu tür savaşlara müttefik olarak katılmışlar olmalarına rağmen bu defa SSCB, Çin'in karşısında yer almıştır. Bunun sonucunda iki ülke arasındaki ilişkiler tamamen bozulmuştur.

SSCB'nin 1979 yılında Afganistan'ı işgal etmesinden sonra, 1980 yılında Çin, SSCB ile müzakereleri ve ticareti durdurma kararı almıştır. 1983 yılından itibaren Brejnev döneminin sona ermesinin ardından Çin ile SSCB yeni bir döneme girmiş, iki ülke ilişkilerinde yapıcı adımlar atılmaya başlanmıştır. Çin Dışişleri Bakanı Huang Hua'nın SSCB Devlet Başkanı Brejnev'in yas törenine katılması ve Çin'in SSCB ile ilişkilerin geliştirilmesine önem verdiğini açıklaması iki ülkeyi birbirine yakınlaştırmıştır. Aslında Çin'in Sovyetler Birliği ile yakınlaşması, ABD'nin Tayvan'a yönelik, Çin'i endişelendiren tutumuyla da ilgiliydi. Daha sonraki yıllarda iki ülke arasındaki ticaret yeniden başladı ve 1984 yılında bilimsel ve ekonomik iş birliğine ilişkin bir anlaşma imzalandı. Ancak bu gelişmelere rağmen Afganistan, Vietnam-Kamboçya her iki ülke için de sorun olmaya devam etti (Hussein, 2010: 78).

1980 yılından sonra özellikle Amerika Birleşik Devletleri idaresinin öz silahlanmaya ve bu alanda teknolojik gelişmeye ağırlık vermesi, SSCB'nin eksikliklerini daha da belirgin hale getirdi. Buna ek olarak, Sovyet halkı diğer komünist olmayan ülkelerdeki insanların yaşamları hakkında daha fazla bilgi toplamaya başladı ve bu da kendi yöneticilerine ve komünizme olan inançlarını zayıflattı (McNeil, 2013: 743).

Mihail Gorbaçov'un 1985 yılında SSCB'nin yeni başkanı olmasının ardından iki ülke arasındaki gerilim azalmaya başladı. Bu, ABD'nin Çin'i endişelendiren, Tayvan'a karşı destekleyici bir duruş sergilemesinin ardından Çin'in gözlemlediği bir gelişmeydi. Gorbaçov'un hem iç hem de dış politikadaki mutedil tavrı, iki ülke arasında yapıcı adımların atılmasını sağladı. Dış politikada yüzünü Avrupa'ya, ABD'ye ve Çin'e çeviren Gorbaçov, uluslararası sahnede bir süper güç olarak güç kazanmaya çalıştı. Gorbaçov'un, Afganistan'daki Sovyet askerî gücünü

azaltarak sınır anlaşmazlıklarını müzakere yoluyla çözmeye odaklı tutumu, ilişkilerin gelişmesinde önemli rol oynadı. Gorbaçov, Afganistan ve Moğolistan'dan çekilmenin yanı sıra Vietnam'a verilen desteği azaltarak hem Çin ile ilişkileri geliştirmeyi hem de dünya sosyalizminin desteğini kazanmayı hedefliyordu. Böylece, daha sonra ABD karşısında konumunu güçlendirecekti (Bekcan: 2013: 18).

Yetmişli yıllarda daha fazla belirginleşen bölünmeler ve ideolojik çatışma, Mayıs 1989 yılında Deng Xiaoping ile Gorbaçov arasında yapılan toplantı ile normalleştirildi ve böylece iki ülke arasındaki temel sorunlardan biri çözümlendi. Tiananmen'deki olaylar Gorbaçov'un Çin ziyareti sırasında yaşandı. Batılı ülkelerin, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin Çin'e karşı sert tutumuna rağmen SSCB Çin'i destekledi. Bu desteğin, Çin ve SSCB ilişkilerinin sağlamlaştırılması ve güçlendirilmesi üzerinde olumlu bir etkisi oldu (Hussein, 2010: 80).

1.3. Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Çin Dış Politikası

9 Kasım 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması, 3 Ekim 1990'da Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi, 26 Aralık 1991'de SSCB'nin dağılması, dünya sistemine hâkim olan iki kutuplu sistemin sona ermesi, bir dizi önemli sonuçları ve değişiklikleri de beraberinde getirdi. Yeni dünya düzeni ekonomik gelişmelerdeki en büyük değişikliği, uluslararası ticaretteki artışı beraberinde getirdi. Asya'da gelişen ekonomiler (Çin ve Hindistan gibi) yükselmeye başlamış, düşen emtia fiyatları kapitalist ülkeleri daha da zenginleştirmiş ve Komünist Bloğu ülkeleri ile Üçüncü Dünya'daki müttefiklerinin ekonomileri üzerinde olumsuz etki bırakmıştır. Ekonomik faktörün yanı sıra Batı'daki teknolojik gelişmelerin askerî güç üzerindeki etkisi iki blok arasındaki uçurumu derinleştirdi.

Aslında yukarıda bahsedilen ekonomik gelişmelerin en ilginç tarafı, Çin ekonomisinde tecrübe edilmektedir. Ayrıca Çin ekonomisinin ve dış ülkelere açılan dış politikanın gelişimi de yeni dünya düzeninin başlangıcına doğrudan denk gelmiştir. Çin, ekonomi alanında farklı bir kapitalist sistem kurarken Çin Komünist Partisi'nin siyasi alandaki politikalarının önceliği, dış politikada küresel kapitalizme açılma yolu ile önce bölgesel gücünü korumayı, sonra dışa doğru yönelip hegemonya kazanmayı amaçlıyordu.

1.3.1. Jiang Zemin Döneminde Çin Dış Politikası (1992-2003)

Deng Xiaoping'in ardından Zhao Xiang ülkenin yönetimini devralmış ancak uzun süre iktidarda kalamamıştır. Zhao Xiang'ın çekilmesi ile Jiang Zemin, Çin Halk Cumhuriyeti'nin yeni lideri olmuş ve ülkeyi 1992-2003 yılları arasında yönetmiştir. Jiang, 1989 yılından 2002 yılına kadar Çin Komünist Partisi'nin Genel Sekreteri ve 1990 yılından 2004 yılına kadar Çin Halk Ordusu'nun Başkomutanı olarak görev yaptı. Yönetim süresi boyunca her zaman reformdan yana

olup ve Deng Xiaoping'in uyguladığı reformları da desteklemiştir. Yeni reform ve değişikliklerin uygulanmasına rağmen Çin'in uzun süredir devam eden reformlarının devamlılığını sağlamak için çalışan Jiang, Çin tarihinde önemli bir politikacı olarak bilinmektedir. En ünlü işi ise 1999 yılında anayasanın 11. maddesinde yapılan değişikliktir. Bu değişikliğe göre özel sektör sosyalist piyasa ekonomisinde önemli bir konum kazanmış ve özel mülkiyetin korunmasını sağlamıştır. Jiang'ın bir diğer önemli işi de parti liderlerinin özel sektörde faaliyet göstermesini yasaklayan kararnameyi kaldırmak olmuştur. Bu yeni kararın neticesinde Komünist Parti liderleri özel sektör ve şirketlerde ortaklaşp sorumluluk alabilecekti. Karar aynı zamanda özel sektör sahipleri ve yöneticilerine Komünist Parti saflarına katılma fırsatı da sağlamıştır (Yağcı ve Bakır, 2019: 218).

Çin Komünist Partisi'nin sekseninci kuruluş yıl dönümü münasebetiyle yaptığı konuşmada Jiang Zemin, Çin'in yirmi birinci yüzyıldaki yeni yapısını detaylı bir biçimde anlatmıştır. Üç Temsil Teorisi olarak bilinen bu yeni yapıya göre, toplumsal üretici güçlerin parti üyesi olarak kabul edilmesi, Çin kültürünün korunup geliştirilmesi ve Çin Komünist Partisi'nin sadece belirli bir sınıfı değil herkesi barındırması bekleniyordu. Bu teori, sosyalist rejimin modernleşmesini hızlandıracak önemli bir kavram olarak belirlenmiştir. Bu aşamada iş adamlarının partiye kabul edilmesi kararı önemli bir adımdı. Bu, ilk kez bir kapitalistin Komünist Parti'ye kabul edildiği anlamına geliyordu. Parti üyeliğine kabul edilen ilk iş adamı Liu Shaoxi idi, bu önemli değişimin bir sembolü oldu (Adıbelli, 2009: 192-193).

Jiang Zemin, Çin'in askerî veya devrimci geçmişi olmayan ilk komünist lideriydi ancak liderliği bürokratik ve ekonomik yetenek ve performanstan kaynaklanıyordu. Jiang eğitilmiş bir devlet adamıydı, yabancı dilleri akıcı bir şekilde konuşuyordu ve Batı müziğine düşküncüydü. Tarihi kaynaklar, Jiang'ın iktidarı sırasında dünya tarihindeki en büyük gayrisafi yurt içi hasıla büyümesinin elde edildiğini göstermektedir. Bu dönemde Hong Kong barışçıl bir şekilde İngiltere'den ayrılarak Çin Cumhuriyeti'ne katılmıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Çin'in ABD ve diğer ülkelerle siyasi ilişkileri yeniden canlanmış ve bu yeni dönem, Çin'in büyümesini ve küresel bir ekonomik güç haline gelmesini sağlamıştır. Jiang ayrıca Çin'in uluslararası sistemde var olması gerektiğini ve uluslararası güveni kazanmak için önemli adımlar attığını da işaret vermiştir. Jiang ve yardımcıları, Soğuk Savaş'tan sonra baskın güç olan Amerika Birleşik Devletleri'nin savunduğu tek kutuplu görüşle hemfikir değildi. Öte yandan, ülkeler arasındaki siyasi ilişkilerde ideolojik faktörlerin önemli olmadığına inanıyorlardı (Kissinger, 2015: 540-549).

1.3.1.1. 1996 Tayvan Boğazı Krizi

Doksanların ortalarında Tayvan kısa sürede canlı bir ekonomiye sahip oldu. Sonra Asya-Pasifik Ekonomik İş Birliği Örgütü'ne katılmanın yanı sıra Çin'in izniyle Olimpiyat Oyunlarına da katıldı. Aynı dönemde Çin Cumhuriyeti, Çin'den (özel idari bölgeler) hakkı alan Hong Kong ve

Makao gibi Tayvan'ın da bu politikaya uyması halinde Çin'in, Tayvan'ın kendi siyasi kurumlarını bağımsız olarak koruyabileceğine ve kendine ait bir orduya sahip olabileceğine söz vereceğini bildirdi. Tayvan, Çin'in ekonomik dönüşümlerinden faydalanmış ve ekonomik olarak daha bağımsız bir politika izlemiştir. Tayvanlı şirketler, ürünlerinin büyük bir kısmını Çin pazarlarına ihraç etmişlerdir. Ancak 1993 yılının sonuna gelindiğinde Tayvan, Çin'deki en büyük ikinci yabancı yatırım kaynağı olmuştur. Bu durum, Çin ile Tayvan arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştiğini göstermektedir. Bir yanda Tayvan'ın kurtuluş hareketlerinin ortaya çıkışı, diğer yanda 1994 yılındaki anayasa değişikliği ile birlikte Tayvan cumhurbaşkanının genel oy ile seçilmesine karar verilmiştir. Tayvan, bunu yaparak bağımsızlığını ve ulusal kimliğini koruma niyetini açıkça ortaya koymuştur (Kissinger, 2015: 56).

Tayvan'da 2 Aralık 1995 yılında yapılan genel seçimlerle birlikte, iki ülke arasındaki siyasi ilişkiler gerginleşti. İlk tepki olarak Çin, Fujian kıyılarında kara, deniz ve hava kuvvetleri aracılığıyla düşman topraklarına karşı geniş çaplı bir askerî tatbikat gerçekleştirdi. Bu askerî tatbikata acımasız bir psikolojik savaş kampanyası eşlik etti. Çin Halk Kurtuluş Ordusu, Mart 1996 yılında Tayvan'daki cumhurbaşkanlığı seçimlerinin başlamasından önce yeni bir askerî tatbikat düzenleyeceğini duyurdu. Ancak Çin, yaptığı füze denemeleri ile Tayvan'ın kuzeydoğu ve güneybatısındaki önemli liman kentlerini kaybetti. Ayrıca ABD, Tayvan Boğazı'na iki savaş grubu göndererek Çin'e askerî güçle şiddetli bir biçimde karşılık verdi. Ancak Çin'e yönelik askerî harekâta rağmen ABD de "tek Çin politikasını" savunmuş ve Tayvan'ı eylem ve misillemeye katılmaması konusunda uyarmıştır. Küreselleşme süreci ve dünya meselelerinin Atlantik'ten Pasifik'e değişmesi, ABD ve Çin'in aralarındaki görüş farklılıklarını barışçıl bir biçimde çözebilmesinde önemli bir faktör oldu. Tayvan Boğazı krizinden sonra bile aralarındaki ilişkiler önemli ölçüde iyileşti ancak iki ülke arasındaki siyasi ilişkiler zirveye ulaşırken ABD'nin Çin büyükelçiliğini (kazara) bombalaması nedeniyle bir kez daha ilişkiler gerginleşti. 1999 yılında Kosova Savaşı sırasında Belgrad'da meydana gelen olay, Çin'de yaygın protestolara yol açtı. Hem Çin hem de ABD hükümetleri, olayın barışçıl bir biçimde çözülmesi gerektiğine ve krizin daha da tırmanmaması gerektiğine inanıyordu (Kissinger, 2015: 571).

1.3.1.2. Dünya Ticaret Örgütü Üyeliği

Jiang Zemin döneminin en kritik olaylarından biri, Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne katılımıdır. Gerçekten de bu örgüte üyelik, Çin için yeni bir çağın başlangıcını simgeler. Çin'in bu örgüte üyelik süreci 15 yıl boyunca devam etmiştir. Bu sürenin sonunda Kasım 2001 yılında anlaşma imzalanmış ve Aralık ayında da Çin'in üyeliği kabul edilmiştir. Çin'in bu örgüte üyeliği, bir yanda Çin'deki yabancı yatırımcılarda güven yaratmış; öte yandan da ekonomik büyümesine yönelik önemli bir adım olmuştur. Bu şekilde Çin'in ekonomik büyümeyi sağladıktan sonra askerî gücünü geliştirebildiği ve bölgesel bir süper güç haline gelebildiği ifade edilebilir (Yağcı ve Bakır,

2019: 218). Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmasının çeşitli olumlu sonuçları olmuştur (Şimşek, 2005: 79):

- Örgütün tüm üye ülkeleri Çin'e ticaret alanında en çok tercih edilen ülke konumunu vermiş ve bu başarının sonucunda Çin'in ihracatı artmıştır.
- Çin, diğer ülkelerle eşit koşullar altında küresel rekabete katılımı güvence altına almıştır. Ayrıca Çin'de yatırım koşullarının iyileştirilmesi ve yabancı yatırımda artış sağlanmış ve ticaret canlanmıştır.
- Çin, yirmi birinci yüzyılda çıkarılan ticaret yasalarının oluşturulmasına katılma fırsatı bulmuştur. Böylece Çin ticari anlaşmazlıkların çözümü yoluyla, bu örgütün uluslararası alanda prensipleri çerçevesinde kendisini haksız cezalardan uzak tutmuştur.
- Örgüte üye olan büyük ticari devletler, Çin tekstilleri ve diğer ürünlere yönelik kısıtlamaları azaltmış ve adım adım kaldırmıştır.

1.3.1.3. Kapsamlı Dış Politika

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte dünya siyasetinde büyük değişiklikler yaşandı ve ABD tek kutuplu dünyada üstünlüğünü ilan etti. Bu yeni dönemde Çin'in gelişmiş bir devlet olarak varlığı, Batı tarafından bir tehdit olarak görülüyordu. Her ne kadar bazı diplomat ve politikacılar Çin'in uluslararası politikaya katılımının dünya barışına yol açacağına inansa da diğerleri Çin'in dünya barışına tehdit oluşturduğuna inanmaktaydı. Çin, kuruluşundan Soğuk Savaş'ın sonuna kadar ekonomik büyüme ve kapasite açısından dünyanın en büyük ülkelerinden biri olmuş ve ekonomisi küresel ekonomiyle entegre olmuştur. Bu dönemde Çin, sadece ekonomik anlamda değil aynı zamanda politik anlamda da dünya siyasetine dâhil olmuştur.

Aslında ABD liderliğindeki yeni dünya siyaseti ve hegemonyası, bazı ülkelerin Çin'in ilerlemesini dünya için tehdit olarak algılaması, komşu ülkeler ve adalarla olan sınır anlaşmazlıkları, Çin'in dünya siyasetine katılımının kaçınılmazlığı gibi bir takım önemli faktörler; Jiang Zemin'i dış politikayı seleflerinkinden farklı bir şekilde yeniden şekillendirmesi gerektiğine ikna etti. Bu nedenle bu yeni politikayı “Kapsamlı Dış Politika” olarak tanıttılar. Bu yeni politikanın “kalkınma ve barış” içinde birbiriyle bağlı iki önemli konu olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Çin'in hem yurt içinde hem de yurt dışında ekonomik gelişmesi için barışçıl bir ortamın sağlanması, özellikle de Çin'in gelişmesi ve dünya süper gücü olması için elzem olan uluslararası güvenlik korumasının sağlanması çok önemlidir. Bu bağlamda Jiang, ülkesinin yeni oluşturulan dış politikası ve stratejisine göre süper güçler ile siyasi ilişkileri yeniden kurmuştur. Bu dönemde üzerinde çalıştığı yeni ilişkilere, gelişmekte olan ülkeler ile iş birliği sürecine katılım, Çin'in komşu ülkeleri ile dostane ilişkiler kurma, dış dünyaya açıklık politikasının uygulanması ve ABD ile iş birliğine dayalı çalışma örnek olarak verilebilir. Bu değişikliklerin neticesinde ABD'nin daha önce Çin'e uyguladığı çeşitli baskılar giderek azalmış ve bunun yerine Çin'in gelişmesi

Ülkelerin temel hedefi haline gelmiştir. Çin, bir yandan da Avrupa Birliği lkeleriyle ekonomik ilişkiler geliştirmiş ve gelişmekte olan nc Dünya ülkelerine hem karşılıksız hem de bir başarı karşılığında yardımlarda bulunmuştur. Daha sonra diğer ülkelerin yardımı ile dünyada çok kutuplu bir politikayı kabul etmeye ve ABD'nin öncülük ettiği tek kutupluluğa karşı çıkmaya çalışmıştır (Ekrem, 2003: 78-70).

şangay'da 26 Nisan 1996'da Çin, Rusya, Kırgızistan, Kazakistan ve Tacikistan arasında "Sınır Bölgelerinde Askeri Güvenin Derinleştirilmesi Anlaşması"nı imzalanmıştır. Anlaşmanın imzalanmasıyla "(şanghay Beşlisi)" kurulmuş oldu. Aslında bu anlaşma aynı zamanda şanghay İş Birliği rgt'nün kuruluşu için de önemli bir başlangıçtı. Aynı zamanda Çin, nc Dünya lkeleriyle ilişkileri geliştirmek için ilk kez 2000 yılında Afrika lkeleri ile Çin-Afrika İş Birliği Forumu'nu düzenledi (Savaş, 2012: 111).

1.3.2. Hu Jintao Döneminde Çin'in Dış Politikası (2003-2012)

8 Kasım 2002 tarihinde düzenlenen Çin Komünist Partisi'nin On Altıncı Kongresi'nde, temsilcilerin oylaması yolu ile Hu Jintao, Parti Genel Sekreteri ve Çin'in yeni Başkanı olarak seçildi. Bu tarihten yaklaşık beş ay sonra, Mart 2003'te Çin Parlamentosu'nun onayını aldıktan sonra resmen devlet başkanı olarak göreve başladı. Hu Jintao, devlet başkanı ve parti sekreteri görevlerinde bulunmasına rağmen Çin ordusunun başkomutanı rütbesini alamadı. Çünkü Çin anayasasına göre başkomutan rütbesini alabilmek için kişinin aynı zamanda Askeri Merkez Komite Başkanı olması da gerekiyordu. On Altıncı Kongre'de partinin ve devletin üst düzey kadrolarının büyük çoğunluğu değişti. Jiang Zemin, Çin'in başına gelebilecek herhangi bir krize müdahale edebilmek amacı ile başlangıçta Askeri Merkez Komite Başkanlığı'nı devretmedi. Bu sebepten dolayı bir yıl sonra Hu Jintao, Askeri Merkez Komitesi görevini ve ardından Çin ordusunun başkomutanlığını devralarak Çin'de yüksek güce sahip olan ilk devlet adamı oldu.

Tüccar bir ailenin oğlu olan Hu Jintao, gençliği ve uyumlu kişiliği nedeniyle Çin Cumhuriyeti'nin diğer liderleri ile karşılaştırıldığında farklıydı. Hu Jintao, Çin başkanı olmadan önce merkezî hükümetin Tibet'teki temsilcisi olarak görev yapıyordu. Özellikle 1989 Tibet Ayaklanması'nın kontrolünü ele geçirdikten sonra kısa sürede bölgedeki muhafazakrların desteğini kazandı. Hu Jintao, devrimci nesilden gelmeyen bir Çinli milliyetidir. 1999 yılında Kosova'daki Belgrad Büyükelçiliğinin bombalanmasının ardından Çin'deki ABD karşıtı protestoların öncülerinden biriydi. Ayrıca iktidar döneminde parti okuluna da geniş bir internet sistemi getirdi. Aynı zamanda parti okulunda kuvvetler ayrılığı ve demokrasi konusundaki bilimsel tartışmaları da destekledi. Hu Jintao, kendisinden önceki liderlerinden farklı olarak kırsal alanlardaki eşişsizlik ve yoksulluk sorunlarına daha fazla önem verdi (Mitter, 2008: 92)

Hu Jintao'nun iktidara gelmesi ile birlikte Çin'in uluslararası politikadaki itibarı arttı. Çin, dünya siyaseti ve ekonomisine iyi bir şekilde entegre oldu ve ekonomisi özellikle askerî alanda, bilim ve teknoloji alanlarında önemli ölçüde gelişti. Mesela uzaya iki kez insanlı uzay aracı gönderdi ve ilk kez casus uyduları ve göksel teleskopları inşa etti. Öte yandan önceki yıllardan farklı olarak millî meselelerde güçlü bir milliyetçi duruş sergiledi. Bu durum, ülkenin komünist politikasından ziyade Hu Jintao'nun milliyetçi kişiliğiyle de doğrudan ilgiliydi. Bu nedenle Çin'in Hu Jintao liderliğindeki korkusuna ve tehdidine ilişkin Batılı endişeler artmaya devam etti (Adıbelli, 2009: 197).

Mart 2004 yılında Çin'de anayasa değişikliği süreci yaşandığında benzer şekilde Çin'in dış politikasında da değişiklikler oldu, ülkenin dış çalışmaları hegemonya karşıtlığından uluslararası barışı koruma ve ortak gelişmeye doğru değişti. Bu değişiklik Irak'ın işgali, Kuzey Kore'nin nükleer denemeleri ve İran'a yönelik yaptırımlar gibi konuları da etkiledi. Bu anlamda Çin Cumhuriyeti'nin bu aşamada çalışma şeklinin, bölgesel ve küresel sorunlara yaklaşımının bir bakıma daha ılımlı ve barışçıl olduğunu söyleyebiliriz (Adıbelli, 2009: 199).

Hu Jintao'nun 2007 yılında Ulusal Kongre'de yaptığı konuşmanın en dikkat çekici noktası, hukukun egemenliğin temeli olduğu vurgusuydu. Ayrıca Batı etkisi altında yargı sisteminde reform yaptı. Çok geçmeden 2008 yılı sonlarında Çin Eğitim Bakanı, Hamburg Üniversitesinin yardımı ile Çin'de Avrupa Birliği Hukuk Fakültesi'ni açtı. Hu Jintao'dan önce Çin'de çok az sayıda avukat hukuk okumuştur; bu yüzden o, bu boşluğu doldurmak için ciddi bir biçimde çalıştı. Hukuk alanında yapılan yenilikler şu şekilde sıralanabilir (Naisbitt and John, 2011:150):

- Mahkemelerde görülen dosyaların sayısı arttı. Örneğin 1979 yılında dosya sayısı 520.000 iken 2007 yılında bu rakam yaklaşık 10 milyon dosyaya ulaştı.
- Sadece bir yıl içinde ülke çapındaki dosyaların sayısı %11 arttı.
- Yüksek halk mahkemeleri tarafından soruşturulan dosyaların sayısı %30'a yükseldi. En sık incelenen dosyaları ise iş uyuşmazlıkları oluşturdu.

Hu Jintao, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana ülke tarihinde ilk kez modern ve ekonomik açıdan gelişmiş bir anayasal devlet kurmaya çabalayan tek yetenekli Çinli politikacıdır. Bu amacı gerçekleştirmek için birçok yeni devlet kurumu, yeni mahkemeler, güçlü bir merkez bankası, üniversiteler ve okullar kurdu. Her ne kadar Çin Komünist Partisi'nin ülkenin çeşitli alanları üzerindeki etkisi hâlâ devam etse de kurumlar belirli hedeflerine ulaşmayı başardılar (Naisbitt and John, 2011:150). 2008 yılında Olimpiyat Oyunları Pekin'de düzenlendi. Çin tarafından karşılanan bu ev sahipliği hem itibarını artırma hem de uluslararası düzeyde katılımını simgeleme fırsatıydı. Aslında bu Olimpiyat, 1980 yılının Moskova Olimpiyatları'ndan bu yana Çin gibi Batılı burjuva ekonomik ve siyasi sistemine sahip olmayan bir ülkenin ev sahipliği ile düzenlenen ilk olimpiyattı (Mitter, 2008: 123).

1.3.3. Çin'in “Barışçıl Yükseliş Politikası” Kavramı

Çin'in “barışçıl yükseliş” kavramı 2003 yılında ortaya çıktı. Kavram, Dış Politika dergisinin Aralık 2010 sayısında en iyi 100 küresel düşünür listesinde 44. sırada yer alan dönemin Çinli stratejist ve siyasi danışmanı Zheng Bejian tarafından kaleme alındı (Baker, 2016: 28). Bu kavram Hojintao döneminde Çin dış politikasının temel dayanağı haline geldi. Kavramın formülasyonu iki önemli boyuta dayanıyordu.

1.3.3.1. Barışçıl Yükseliş Kavramının Teorik Yönleri

Aralık 2002’de Zheng, Çin Reform Forumu adlı bir araştırma birimine bağlı olarak Çin Komünist Partisi’nden oluşturulan bir Çin heyetinin başında ABD’yi ziyaret etti (Glaser ve Medeiros, 2007: 293-294). Ziyaret sırasında Zheng, eski ABD ulusal güvenlik danışmanları Zbigniew Brzezinski, Henry Kissinger, Brent Scowcroft, Samuel Burger ve Condoleezza Rice da dâhil olmak üzere bir dizi ABD stratejisti ile bir araya geldi. Zheng, toplantıdan Çin yükselişindeki konumları hakkında olumlu ve olumsuz karışımı birtakım izlenimler edindi. Bununla birlikte olumsuz izlenimleri çok daha büyüktü. Bu endişeler, ABD’nin “Çin tehlikesi” ve “Çin’in çöküşü” söylemleri ekseninde idi. Bunlar o dönemde çok popüler olan söylem niteliği taşıyordu (Ren, 2009: 10-11). Çin’e döndükten sonra Zheng, bir rapor hazırlayıp Çinli yetkililere sunmaya karar verdi ve derhal “Çin’in barışçıl yükselişine giden yeni bir yol” aramaya başlamayı teklif etti. Çinli liderler, özellikle Hu Jintao öneriye destek vermiş ve konuyla ilgili Zheng projesinin araştırma çalışmalarının desteklenmesine karar verilmiş ve bu kavramın pazarlanmasına başlanmıştır (Glaser ve Medeiros, 2007: 294).

Zheng, terimi ilk olarak 2003 yılında “Çin’in Barışçıl Yükselişi ve Asya’nın Geleceğine Giden Yeni Bir Yol” başlıklı bir ekonomik konferansta yaptığı konuşmada kullandı (Bijian, 2005a: 14-15). Daha sonra bu terimi birçok kez kullandı. Bu kavramı tanıtarak Çin’in büyük bir oyuncu olarak dünya arenasına dönüşünün, genellikle yeni uluslararası güçlerin ortaya çıkması veya eskilerinin geri dönmesi gibi, uluslararası sistemin yapısını değiştirmeyeceğini veya güvenlik ve istikrarını tehdit etmeyeceğini söyleyerek uluslararası topluluğa bu konuda güven vermeye çalıştı (Suettinger, 2004: 1-10). Aynı kavram daha sonra Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri Hu Jintao, Başbakan Yardımcısı Wen Jiabao ve Dışişleri Bakanı Li Zhaoxing tarafından 2003 ve 2004 yıllarında tekrar kullanıldı. Kendisi ABD’deyken Wayne, terimi giderek daha fazla siyasi bir teoriye dönüşecek şekilde kullandı. Daha sonra bunu birkaç resmî Çin ilişkilerinde kullandı, belki de en belirgin olanı Ulusal Halk Kongresi’nin Mart 2004’teki oturumunda yaptığı konuşmaydı. Kendisi, “Barışçıl yükseliş” kavramının Çin dış politikasının resmî bir bileşeni haline getirme bağlamında beş ana unsuru içermesini önerdi ki bunlar şöyledir (Suettinger, 2004: 3-4):

- Çin'in, kendi kalkınması yoluyla dünya barışını güçlendirmeye yardım etme karşılığında ülkedeki kalkınmayı teşvik etmek için dünya barışından yararlanması.
- Çin'in yalnızca kendi yeteneklerine ve gösterdiği büyük ve bağımsız çabaya güvenmesi.
- Kavramın, bu hedefe ulaşmanın garantisi olarak Çin'in devam eden açıklık politikasına ve uluslararası ticaretin etkin kurallarına dayanması.
- “Çin üstünlüğü” kavramını gerçekleştirmenin birden fazla nesil ve uzun yıllar gerektireceğini akılda tutmak.
- Bu hedefin peşinden giderken Çin'in yükselişinin hiçbir ülkenin önünde engel olmayacağını ve hiçbir ülkeyi tehlikeye atmayacağını vurgulamaktır. Ayrıca Çin'in üstünlüğünün hiçbir ulusun pahasına gerçekleştirilmeyecek olması.

1.3.3.2. Barışçıl Yükseliş Kavramının Pratik Yönleri

Jiang Zemin'in 2004 yılı sonunda iktidardan nihai olarak ayrılmasıyla Hu Jintao ve ekibi için her şey yerine oturmuş ve kısa süre sonra “barışçıl çıkış” kavramı yeniden gündeme gelmiştir. Zheng, daha sonra kavramın ve içeriğinin uluslararası düzeyde pazarlanması görevini üstlenmiş ve Çin'in Arap dünyasına bakışını açıklamıştır. Özellikle Eylül 2005'te etkili ve yüksek tirajlı bir Amerikan dergisi olan Foreign Affairs'teki makalesi gündeme oturmuştur. Bu makalede, Çin'in gelecekte karşılaşacağı üç ana zorluk belirlenmiştir (Bijian, 2005b: 18-24):

- Küresel yükseliş yolunda ülkenin ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan ulusal birincil kaynakların kıtlığı.
- Ekonomik ve sosyal kalkınmayı, Çin'i çöküşe iten bir boşluğa yol açmayacak şekilde dengelemek.
- Çin'in sürdürülebilir kalkınmasının önündeki en büyük engel olan çevresel zorluk.

Zheng, bu zorluklarla yüzleşmenin ancak Çin hükümetinin politikalarında benimsediği üç strateji ile gerçekleşebileceğini düşünmüştür (Bijian, 2005b: 18-24):

- Eski sanayileşme modelini aşmak ve modern bir endüstriyel model sunmaya çalışmak.
- Eski sosyal kontrol modellerini aşmak ve uyumlu bir toplum inşa etmeye çalışmak.
- En önemlisi, dünya sahnesinde yükselen güçlerin geleneksel yollarını aşmak ve ideolojik zeminde uluslararası ilişkilerin tanımlanmasına yardımcı olan Soğuk Savaş zihniyetini dışlamak.

İşte bu amaca hizmet etmek üzere barışçıl çıkış politikası ortaya atılmıştır. Ancak “barışçıl yükseliş” ve “barışçıl kalkınma” terimleri arasındaki rekabet devam etmektedir. Çin hükümeti, 2005 sonunda Güney Kore'deki Asya-Pasifik Forumu'nda (APEC) “barışçıl yükseliş” terimini kullanmıştır. Yetkililer, Çin siyasetinde barışçıl yükselişin önemini ve gelişmekte olan bir ülke

olarak Çin'in küresel bir güç olmak için çok daha fazlasına ihtiyacı olduğunu vurgulamıştır (Xuewu, 2005: 2).

1.3.4. Xi Jinping Döneminde Çin'in Dış Politikası (2012-.....?)

Doksanlı yılların başından itibaren Çin Halk Cumhuriyeti yetkilileri, dünya uluslararası sisteminin yapısında çok kutupluluğun gerekliliğini vurguladılar. Çin hükümetinin 1991 yılında hazırladığı çalışma raporuna göre dünyada ilk kez güçler dağılımı değişti ve yavaş yavaş daha çok kutupluluk hegemonyası hâkim olacak. Burada önemli olan, her iki dünya savaşından sonra dünya sisteminde meydana gelen yaygın değişimlerin aksine, bu değişimin bir savaştan kaynaklanmadığı, kısa sürede ve açıkça meydana geldiğidir. Bu yeni değişimin gölgesinde Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, “Süper Güçler Arasındaki Yeni Tip İlişkiler” modeli olan çok kutuplu sistem çerçevesinde yeni bir kavram tanıttı. Bu yeni model, 7 Haziran 2013 tarihinde düzenlenen Obama-Xi Jinping zirve toplantısında hemen çalışma programına alındı. Xi Jinping, kısaca üç noktayı vurgulayarak bu modeli şu şekilde tanıttı (Tütter, 2018: 235):

- Karşılıklı saygı, ilişkilerin ana temelidir.
- Kazan-kazan için birlikte çalışmak.
- Devletler arasında çatışma ve anlaşmazlık ihtimaline karşı tavır almak.

Xi Jinping'in bu işteki asıl amacı, Çin Cumhuriyeti'nin Deng Xiaoping döneminden bu yana ana kavram olarak vurguladığı “Barışçıl Gelişme” mesajını iletmektir. Bu yaklaşım, uluslararası ilişkilerde bir tarafın kazanıp diğerinin kaybettiği sıfır toplamı oyun kavramını reddeder. Bunun yerine, her iki tarafın da kazanç sağladığı ve karşılıklı başarıya dayalı bir ilişkiyi savunur. Ayrıca Çin, ulusal gücünü artırsa bile her zaman “Barışçıl Gelişme” stratejisine bağlı kalacağını vurgulamıştır. Öte yandan, Çin'in dünyanın etkili bir süper gücü olarak agresif bir politika izlediği iddialarına, özellikle ABD ve Batılı siyasi düşünürler arasında giderek artan tartışmalara rağmen 21. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nin yerini Çin'in alacağına dair spekülasyonlar bulunmaktadır. Ancak bu spekülasyonların aksine Çin, sürekli olarak “Barışçıl Gelişme” stratejisine bağlı kalmayı, güç ve baskı kullanma niyetinde olmadığını vurgulamıştır (Görgülü, 2021: 59).

Bir yandan, günümüzde askerî gücün önemi azalmış; yumuşak ve ılımlı güç unsurları daha belirgin hâle gelmiştir. Öte yandan günümüz uluslararası sistemi, menfaatlerin öne çıkmadığı, strateji kültürünün ve kazan-kazan ilişkilerinin daha büyük önem taşıdığı bir yapıya sahiptir. Başka bir deyişle “Süper Güçler Arasındaki Yeni Tip İlişkiler” modeli, ortak çıkarlara ve kader paylaşımına dayalı bir toplum yaratma fikrini vurgulamaktadır (Tütter, 2018: 238).

Xi Jinping'in 2013'te "Bir Kuşak, Bir Yol" girişimini ilan etmesi, Çin'in gelecek on yıl için stratejik hedeflerini belirlemede önemli bir dönüm noktasıydı. Bu girişim, İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve Deniz İpek Yolu olmak üzere iki ana bölümden oluşmakta ve çok sayıda Asya ve Orta Doğu ülkesini kapsamaktadır. Aslında bu yeni Çin girişimi, tarihsel olarak önemli bir konuma sahip olan eski İpek Yolu'nu anımsatıyor (Aziz, 2021: 83).

1.3.4.1. Çin Rüyası

15 Kasım 2012 tarihinde Çin Komünist Partisi, On Sekizinci Ulusal Kongresini düzenledi ve bu kongreden kısa bir süre önce Xi Jinping, parti genel sekreteri olarak göreve başladı. Bu kongrenin açılış konuşmasında Xi Jinping, "Çin Rüyası"na atıfta bulundu. Ayrıca Çin rüyasının yenilenmiş bir milleti ifade ettiğini ve insanlığın hizmetine büyük katkı sağlayacağını belirtti. Bu nedenle bu kongre, hem Çin halkı hem de dünya için mesaj ve içerik bakımından önemlidir. Kongreden iki hafta sonra aynı ayın 29'unda Xi Jinping, Pekin Ulusal Müzesi'nde düzenlenen "Yenilenme Yolunda" sergisine katıldı ve "Çin Rüyası"nın kesinlikle gerçekleşeceğine işaret etti (Xiaosi, 2017: 13).

Xi Jinping, 17 Mart 2013 tarihinde yaptığı bir konuşmada Çin rüyasının gerçekleşmesi için uygulanması gereken yolu vurguladı ve daha sonra şu ifadeleri kullandı: "Çin rüyasını gerçekleştirmek için kendi yolumuzu izlemeliyiz, Çin rüyasını gerçekleştirmek için Çin ruhunu beslememiz gerekiyor, Çin rüyasını gerçekleştirmek için tüm Çin güçlerini birleştirmeliyiz. Çin halkı barış yolunu seviyor, kazan-kazan barışın, gelişmenin ve iş birliğinin bayrağını yükselteceğiz. Biz barışçıl gelişmenin yolunu sapmadan takip edeceğiz. Ayrıca tarafsız bir şekilde karşılıklı yarar ve kazan-kazan stratejisi izliyoruz. Dünyanın diğer ülkeleri ile dostane iş birliğini geliştirmeye, uluslararası yükümlülük ve sorumluluklarımızı yerine getirmeye, barış ve gelişme gibi yüce amaçları ilerletmeye çalışmalarımızı sürdüreceğiz." (Görgülü, 2021: 52-53).

2013 yılında Mart ve Haziran ayları boyunca Xi Jinping; Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, Afrika ve Latin Amerika'ya resmî ziyaretlerde bulundu. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ziyareti sırasında Obama'ya hitaben şöyle dedi: "Çin'in hayali, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer ülkelerin hayalleriyle ilişkilidir. Çin'in hayali, 1,4 milyar Çinli'nin hayalidir, güçlü bir ulus ve mutlu bir toplum, devletimizin ana hedefidir. Bu hayal Xi Jinping'ten doğmamıştır, ancak bu hayalin kökleri bir yüzyıl öncesine dayanmaktadır." (Xiaosi, 2017: 17).

Çin rüyası, empoze eden ve zorlayıcı hegemonyaya karşı duran bir vizyondur. Bugün Çin, bir ülke olarak gelişmeye devam etmekte ve asıl görevi bu yüzyılın ortalarına kadar kendisini zelil bir ülkeden güçlü, zengin, gelişmiş, ileri bir kültüre ve demokrasiye sahip modern bir sosyalist ülkeye dönüştürmektir. Yani bu rüyanın gerçekleşmesi; güçlü, zengin bir ülke, mutlu bir halk ve bilinçli bir milletin inşasını içermektedir. Aynı zamanda ülkenin güçlü ekonomik gelişme adımları, bu

hayalin temel ilkelerini oluşturmaktadır. Çin rüyası, diğer ülkelerin rüyalarından farklıdır. Bu rüya, Çin milletini yeniden canlandırmayı, gelişmiş bir ülke temelinde modernleşmeyi gerçekleştirmeyi ve dünyanın en kalabalık devleti olarak halkının refahını sağlamayı amaçlamaktadır. Her ne kadar dünyanın kontrolü Batı'da olsa da Çin, güçlü bir ülke olarak barışçıl gelişme sürecini sürdürmektedir (Xiaosi, 2017: 22).

Çin Komünist Partisi, On Sekizinci Kongresinin Üçüncü Plenumu'nda Çin rüyasını gerçekleştirmek amacıyla çevre, kültür, ekonomi, siyaset, toplum ve parti inşasında kapsamlı reformların uygulanmasına yönelik altmış farklı kararı kabul etti. Bu sonuçla Çin'in reform süreci yeni bir aşamaya girdi. Aynı zamanda köy ve kent sakinleri arasındaki gelir farkının azaltılması, adaletin sağlanması ve sorunların aşılması için ciddi bir çaba harcandı. Ekonomik gelişmenin sürdürülmesi ve ortak refahın sağlanması için sağlıklı adımların atılması gerektiği birçok anlaşma ile vurgulandı. Bu gelişme modeli bilimsel ve insanlara yol gösterici olmalıdır. Bir yandan çalışmanın amacı, Çin halkının geçimini tartışıp herkes için refah sağlamak iken diğer yandan Çin'in güçlenmesinin amacı, ülke halkının zenginleştirilmesini hedeflemektir. Çünkü Çin güçlü olduğunda halkı da zenginleşebilir. Tam tersine halkın zenginleşmesini sağlamayan hiçbir gelişme, başarılı bir gelişme olarak kabul edilmez. Bir ülkenin güçlü olabilmesi için halkının mutlu olması gereklidir. Çin ulusunun yeniden canlanması, daha iyi eğitim olanakları, daha stabil bir iş gücü, daha yüksek gelirler, daha güvenli sağlık hizmetleri, daha iyi sosyal güvence ve daha yüksek yaşam standartları gibi temel ihtiyaçları gerektirir. Kısacası Çin halkının canlanması, insanların daha saygın ve daha zengin bir yaşam sürmelerini sağlar. Çin rüyası sadece Çin'i değil, aynı zamanda dünyayı da hedef alır ve Çin'in gelişmesiyle dünya da gelişir çünkü kazan-kazan ilişkileri esastır. Çin rüyası, uluslararası politikada daha aktif bir rol almayı, küresel zorlukların üstesinden gelmeyi ve insanlığın karşılaştığı sorunları çözmeyi hedefler (Görgülü, 2021: 61).

1.3.4.2. İstihbarat ve Ulusal Güvenlik İlkesi

İktidara geldikten sonra Xi Jinping'in öncelikli görevlerinden biri ulusal güvenlikle ilgilenmek ve istihbarat araçlarını etkin bir şekilde kullanmaktır. Xi Jinping, dış politikada istihbarat teşkilatını şu hedefler doğrultusunda aktif ve akıllı bir biçimde kullanmaktadır (Abdullah, 2021):

- Ülkedeki dost ve düşmanlar hakkında bilgi toplamak.
- Olayları gizlice etkilemek.
- İstihbarat teşkilatını yabancı istihbarat servislerinin saldırılarına karşı korumak.
- Yabancı istihbarat servislerinin sızmasını engellemek.
- Ülkeyi dış düşmanlara karşı korumak.
- İç sorunları çözmek.

Bu bağlamda Devlet Güvenlik (İstihbarat) Bakanlığı, 28 Kasım 2023 tarihinde We Chat üzerinden Çin’de Renkli Devrimi teşvik edenlere karşı tedbir alacaklarını belirterek Çin’in ulusal güvenliğini koruma ilkesini duyurdu. Bakanlık, siyasi güvenliği ulusal güvenliğin temeli olarak kabul etmektedir. Çin İstihbaratı’nın açıklamasına göre siyasi güvenlik, siyasi iktidarın istikrarı ve rejimin ayakta kalmasıyla doğrudan ilintilidir; bu nedenle siyasi güvenlik, devletin bekası ve gelişimi için önemli bir gerekliliktir. Çin’in ulusal güvenliğinin korunması ilkesi, rejimin ve siyasi iktidarın güvenliğinin temelini, Çin Komünist Partisi’nin iktidarda kalabilmesi ve sosyalist sistemi koruyabilmesi için gereken siyasi güvenlik olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle, istihbarat ve ulusal güvenlik teşkilatlarının siyasi güvenliği öncelikleri arasına alması bu ilkeye dayanmaktadır (Global Times, 2023).

Yayın, ülkenin siyasi güvenliğini tehdit eden bir girişimi bildirmektedir. Yunnan Eyaleti’nden emekli bir çalışan olan Su, 2016 yılında internette uzun bir süre boyunca nefret söylemi yayınlamıştı. Su, yabancı Çin karşıtı örgütlerle temas kurarak yurt dışından silah temin etme ve ardından Çin içinde isyan çıkarma planları yapmıştı. Bu nedenle devlet güvenlik güçleri, olaya karışan ve Çin içinde suç işlemeyi planlayan herkesi tutukladı (Global Times, 2023).

Devlet Güvenlik Bakanlığı, muhalefet güçlerinin uzun süredir Çin vatandaşlarını renk ve ses farklılıklarına rağmen devlete karşı isyana teşvik ettiğini ve “renk devrimi” gerçekleştirdiğini ifade etti. Bu muhalif güçlerin temel amacı, Çin Komünist Partisi liderliğini aşağılamak ve Çin’deki sosyalist sistemi tehdit etmektir. Eğer bu çabalar başarılı olursa Çin’in siyasi güvenliğine gerçek bir tehdit oluşturabilirler. Son yıllarda Çin’in ulusal güvenlik teşkilatları birçok tehlikeli olayı başarıyla önlemiş ve ulusal güvenliği korumuştur (Threat and Risk Assessment Center- Kurdistan, 2024: 2-3).

Bu arada, özellikle Yeni Zelanda İstihbarat Teşkilatı (The New Zealand Security Intelligence Service) (NZSIS) tarafından, bölgedeki jeopolitik gerilimlerin arttığı bir dönemde Çin’i demokrasisine yabancı müdahalede bulunmakla suçlayan istihbarat teşkilatlarına dikkat çekilmektedir. NZSIS, gizli tehdit değerlendirmesi raporunda “Yeni Zelanda’ya yönelik sürekli ve fırsatçı casusluk operasyonları düzenleyen yabancı istihbarat teşkilatları bulunduğunu” belirtmiştir. Raporda, özellikle Çin Halk Cumhuriyeti, İran İslam Cumhuriyeti ve Rusya’nın faaliyetleri ele alınmıştır ancak raporun büyük bir bölümü, Çin’in Yeni Zelanda’nın iç işlerine müdahale etmesine odaklanmaktadır. Örneğin, Pekin’in Yeni Zelanda içinde ve Çin casusları aracılığıyla ülkeye karşı sürdürdüğü faaliyetler devam etmektedir. Teşkilat, Yeni Zelanda’da casusluk ve dış müdahalenin tehlikeleri konusunda farkındalığın artırılması gerektiğini vurgulamıştır. Yeni Zelanda, genel olarak Pekin’le dostane ilişkiler sürdürmeye çalışsa da Çin’in Pasifik’te güçlenmesi bu ilişkiyi zorlamıştır. Rapor, Çin müdahaleleri nedeniyle Hint-Pasifik bölgesinde artan stratejik rekabete işaret etmektedir. Pekin ise “Pekin’in Pasifik’te siyasi, ekonomik, askeri ve güvenlik katılımını

teşvik etme çabaları, bölgedeki stratejik rekabetin gelişmesinde önemli bir faktördür.” şeklinde açıklamada bulunmuştur (Global Times, 2023).

1.4. Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Çin’in Dış İlişkileri

Soğuk Savaş’ın sona ermesi ile birlikte Çin’in dış ilişkileri, küresel siyasi sistemdeki değişikliklere paralel olarak önemli ölçüde gelişti. ABD önderliğinde tek kutuplu sisteminin başlangıcı, Çin ve ABD ilişkilerini yeni bir aşamaya taşıdı. 1989 yılında Tiananmen Meydanı’nda yaşanan olaylar iki ülke arasındaki ilişkileri ve diplomatik değişimleri zayıflattı. Sovyet Birliği çöktüğünde Çin, ABD ile ilişkileri normalleştirmeye çalışırken ABD’nin karar vericileri arasında Çin’in ABD için artık Soğuk Savaş dönemindeki kadar önemli bir konumu olmadığı, dolayısıyla Çin’deki insan haklarına ve azınlıklara önem vermenin daha iyi olduğu yönünde bir görüş ortaya çıktı. Genel olarak Çin, ekonomik reformlar ve açılma politikaları sayesinde ABD ile güçlü bir ticaret ortaklığı kurdu ancak zaman zaman ticari anlaşmazlıklar ve stratejik farklılıklar ilişkilerde gerginliklere sebep oluyordu. Rusya ile ilişkilerde her iki ülke arasındaki ilişkiler stratejik iş birliği aşamasına girdi. Her iki ülke, ortak çıkarlar temelinde bir araya gelerek stratejik ortaklık kurdu ve çeşitli uluslararası meseleler üzerinde birlikte hareket etmeye başladılar. Ayrıca Çin’in Hindistan ile ilişkileri de bazen iki ülke arasındaki sınır anlaşmazlıkları ve rekabet nedeniyle gerginleşmekte ancak ekonomik ve ticari alanlarda iş birliğine yönelik çabalar görünmektedir. Avrupa Birliği’ne gelince iki taraf arasındaki ilişkiler genel olarak ekonomik ve ticari temellere dayanmaktadır. Her ne kadar Avrupa Birliği ile anlaşmazlık ve rekabet alanları olsa da Çin, Avrupa ile iş birliğine büyük önem vermekte ve ikili diyalogu sürdürmektedir.

1.4.1. Çin -ABD İlişkileri

Soğuk Savaş’ın sona ermesinden sonra Çin ve ABD arasındaki ilişkiler huzursuz ve istikrarsız bir seyir izlemiş; pek çok iniş ve çıkış aşamasından, sert ve yumuşak çatışmalardan ve ticari alışverişlerden geçmiştir. Her ne kadar ekonomik ilişkilerde iki ülke arasında entegrasyona bağlılık gelişmiş olsa da her iki taraf hâlâ öz silahlanma ve birbirlerini izleme ile uğraşıyordu. Ayrıca çeşitli güvenlik, ekonomik, siyasi vb. gibi faktörler ilişkileri karmaşıktırılıyordu (Sutter, 2012: 131).

Küresel politika düzeyinde ABD, Soğuk Savaş’ı galip tamamlamış ve uluslararası sistem tek kutuplu bir yapıya dönüşmüş olmasına rağmen hemen Soğuk Savaş sonrasında Somali ve Kolombiya gibi iç çatışmalarla başa çıkma konusunda başarısız oldu. Aynı şekilde Ruanda ve Kongo’daki insani felaketleri önleyemedi ve Irak’ın Körfez’deki tehditlerine çözüm getiremedi. Ayrıca Küba, Libya, Kuzey Kore ve Kongo Cumhuriyeti gibi karşıt sistemlere karşı da başarılı olamadı. Öte yandan Avrupa Birliği ve Japonya’daki dostları üzerindeki etkisi azaldı. Sonuç olarak, Çin’in iç işlerine etkili bir şekilde müdahale etmedi. Ancak Çin’i küreselleşme sürecinin

temel bir parçası haline getirmeye çalıştı ve ekonomik reformlar ve liberal değerlerin yayılması amacıyla sonunda Çin'in dış politikasında ılımlılığa yol açtı (Atta, 2022: 8-9).

Başından beri Amerikalılar, Tiananmen protestolarına yönelik baskıyı eleştirmeye devam ettiler. 1992 seçim kampanyası sırasında Clinton, George W. Bush'un Çin'deki ticari ilişkileri insan hakları meselelerinin önüne koyması nedeniyle sert bir şekilde eleştirdi. Aynı zamanda 1993 yılında Beyaz Saray'da göreve başladığında serbest göç, Çinli hapisane çalışanları tarafından üretilen malların ihraç edilmemesi, barışçıl göstericilerin serbest bırakılması, mahkumlara uluslararası standartlara göre muamele edilmesi, Tibet bölgesinin kültürel özelliklerinin tanınması ve uluslararası televizyon ve radyo yayınına izin verilmesi gibi Amerikan değerleri alanındaki hedeflere ulaşmaya çalıştı (Song, 2009: 63).

Bu dönemde ilişkiler, Çin ordusunun 1996 yılının beklenen Amerika Birleşik Devletleri başkanlık seçimlerinden önce açık bir girişimle Tayvan Boğazı'nda askerî tatbikat yapmasına kadar zor bir dönemden geçti. Bu, Çin Cumhuriyeti'nin bir güç gösterisiydi ve sonunda Üçüncü Tayvan Boğazı Krizi olarak adlandırılan siyasi ve diplomatik krize yol açtı. Buna karşılık Amerika Birleşik Devletleri, derhal bölgeye iki uçak gemisinden oluşan savaş grubu gönderdi. Ancak Tayvan'daki gerginlikler kısa sürede azaldı ve Amerika Birleşik Devletleri ile Çin arasındaki ilişkiler yeniden gelişti. Bu arada Çin Devlet Başkanı Jiang Zemin 1997 yılının sonbaharında ABD'yi ziyaret etti, her iki taraf da anlaşmaya vardı ve ilişkilerinde yeni bir dönem başladı (Pye, 1998).

29 Ekim 1997 tarihinde yaptıkları ortak açıklamada Jiang ve Clinton, uluslararası durum, ABD ile Çin ilişkileri ve iki ülkenin karşı karşıya olduğu önemli sorunlar hakkında verimli bir görüş alışverişinde bulundular. Ayrıca yapıcı bir stratejik ortaklığa doğru ilerlediklerini söylediler. Sonra her iki ülke arasındaki ilişkileri kolaylaştırmak amacıyla Washington ile Pekin arasında doğrudan bir yardım hattı açılmasına karar verildi (Frost, 2022).

Ziming'in ziyareti ikili ilişkileri yeni bir döneme taşıyarak Clinton'un gelecek yılki Çin ziyaretinin yolunu açtı. 1998 yılının 25 Haziran'ından 3 Temmuz'una kadar Clinton; Pekin, Şanghai ve Guilin bölgelerini ziyaret ederek Çin'e dokuz günlük en zengin geziyi gerçekleştirdi (historian the of Office, 2022). Kendisi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana Hong Meydanı'nı ziyaret eden ilk ABD başkanıydı. Daha sonra Pekin Üniversitesinde bir konuşma yaptı ve radyoda Şanghai vatandaşlarına hitap etti. New York Times, Clinton'ın Çin'e giden heyetinin 1000'den fazla kişiden oluştuğunu ve bu sayının Amerika Birleşik Devletleri başkanlarının tüm ziyaretlerinin en büyük grubu olduğunu bildirdi (CGTN, 2022).

İkili ilişkilerdeki tüm önemli ilerlemelere rağmen her şey yolunda gitmedi. Çünkü Los Alamos Ulusal Laboratuvarı'nda çalışan, Çin kökenli Amerikalı bir bilim adamı olan Wen Hu Li, ABD'nin nükleer teknoloji sırlarını Pekin'e aktarmakla suçlandı (Purdy, 2001). Ayrıca Sırbistan'ın

Belgrad'daki Çin Büyükelçiliği'nin Mayıs 1999'da NATO'nun Sırbistan'a yönelik saldırıları sırasında bombalanması nedeniyle ilişkiler yeniden gerginleşti. Pekin, birkaç gün boyunca Amerika'ya karşı büyük protestolar düzenledi. Ancak 1999 yılının sonuna gelindiğinde ilişkiler yavaş yavaş düzeldi. Ekim 1999 tarihinde her iki taraf, Belgrad'daki Çinli kurbanların ailelerinin maddi, diplomatik ve manevi zararlarını tazmin etme konusunda anlaştı (Gries, 2001: 25-34).

Hu Jintao, göreve başladıktan kısa bir süre sonra, 15 Kasım 2002'de Çin'in başkanı oldu. 2003 yılının başlarında, Dünya Ticaret Organizasyonu üyeleri için beklenmedik bir şekilde, ülke ekonomisine daha fazla devlet müdahalesi planladı. Bu sorunu çözmek için Bush yönetimi yetkililerinin seçenekleri sınırlıydı çünkü Çin mallarına tek taraflı olarak gümrük vergisi koymak, Dünya Ticaret Organizasyonu kurallarının ciddi bir ihlaliydi. Aynı zamanda Washington ile Pekin arasında ekonomik bir savaşı da ateşleyebilirdi. Dolayısıyla farklılıklarına rağmen, bu süreçte ABD ve Çin ekonomileri, bazıları tarafından Çimerika olarak adlandırılan şekilde iç içe geçmiş durumdaydı; Çin, Amerikalı tüketicilere mal göndererek yılda yüz milyarlarca dolar biriktiriyordu (Blustein, 2009).

George W. Bush'un başkanlığı sırasında (2001-2009) Siyasi düzeydeki ana olay, 11 Eylül 2001'deki terör saldırıları ve ardından gelen teröre karşı savaş oldu. Bu olay, saldırganların yok edilmesi için yurt içinde ve uluslararası alanda büyük destek yarattığından bazıları, 2001 yılını küresel sistemin tek kutuplu dönemi olarak değerlendiriyor. Amerika Birleşik Devletleri dünyada teröre karşı büyük bir koalisyon kurarak küçük ülkeler üzerinde siyasi ve askerî hegemonya dayattı. Ancak tek kutuplaşma ABD'nin 2003'te Irak'ı işgalinin ilk işaretleriyle birlikte uzun sürmedi. ABD'nin destekçileri ve karşıtları arasındaki farklılıklar Güvenlik Konseyi'nin daimî üyelerinde de ortaya çıktı. Böylece Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere müttefikti; Rusya ve Çin buna şiddetle karşı çıkıyordu ve Fransa, Batı kampında olmasına rağmen bu askerî harekate karşıydı (Atta, 2022: 12).

Bush'un 2005 yılında başlayan ikinci döneminde Çin'in ekonomi politikalarına ilişkin endişeler arttıkça üst düzey Amerikalı yetkililer daha açık ve agresif bir şekilde konuşup davrandılar. Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakan Yardımcısı Zoellick, 21 Eylül 2005 tarihinde yaptığı bir konuşmada "Çin, dünyanın birçok gelişmekte olan ülkeden daha açık hale gelmiş, dolayısıyla ekonomik politikaları pazarları açmaktan çok onları yönlendirmeye çalışıyor" diye uyardı ve Pekin'e "uluslararası sistemde sorumlu bir taraf" olmasını tavsiye etti (Blustein, 2009). Bu arada, 2008 yılında küresel mali krizin patlak vermesi Amerika Birleşik Devletleri'nin Çin ile ticaret dengesini dengeleme çabalarını sınırladı. Dünyanın gelişmiş ülkelerinin ekonomileri çökse de Çin ekonomisi krizden sağ çıkmanın yanı sıra o kadar gelişmişti ki dünyanın yeniden canlanması için tek ve en güçlü destek kaynağı olarak ortaya çıktı (Blustein, 2009).

2009 yılının başlarında Barack Obama'nın göreve başlamasıyla birlikte Çin-ABD ilişkileri yeni bir aşamaya girdi. Obama, ABD dış politikasında önemli bir değişikliği temsil eden Doğu Asya Stratejisi adlı bir stratejiyi ortaya koydu. Bu strateji, Amerika Birleşik Devletleri'nin dikkatinin odak noktasını Orta Doğu ve Avrupa'dan Güney ve Doğu Asya'ya kaydırdı. Özellikle Çin ile sınırı olan Güneydoğu Asya ülkelerine daha fazla ilgi gösterildi. Obama'nın "Asya'ya Yöneliş" stratejisinin temel uygulama alanları, ikili güvenlik ittifaklarının güçlendirilmesi, yeni yükselen süper güçler dâhil olmak üzere iş birliği ilişkilerinin derinleştirilmesi, bölgesel çok taraflı kuruluşlara katılım, ticaret ve yatırımın genişletilmesi, geniş tabanlı askerî hazırlık oluşturulması, demokrasi ve insan haklarını ilerletme gibi unsurlardan oluşmaktadır (Atta, 2022: 13).

ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, 2011 yılında 'Foreign Policy' dergisinde yayınlanan bir konuşmada yeni stratejinin ana hatlarını şu şekilde ifade etti: "Liderliğimizi sürdürmek, menfaatlerimizi elde etmek ve değerlerimizi ilerletmek için kendimizi en iyi konuma koyma amacıyla, önümüzdeki 10 yıl boyunca zamanımızı ve enerjimizi nereye yatıracağımız konusunda akıllı ve sistematik olmalıyız. Dolayısıyla ABD'nin önümüzdeki on yılda en önemli görevlerinden biri, Pasifik ve Asya bölgesinde diplomasiyi, ekonomiyi, stratejiyi vb. artırmak olacaktır." Daha sonra Hillary Clinton, bölgenin önemine vurgu yaparak Asya ve Pasifik'in dünya siyasetinin temel bir dinamo haline geldiğini, bölgenin Hint Yarımadası'ndan ABD'nin batı kıyısına kadar uzandığını, navigasyon ve stratejik önemi bakımından Pasifik ve Hint Okyanuslarını kapsadığını açıkladı. Ayrıca bu bölgenin, küresel ekonominin birçok temel dinamosunu barındırdığını, birçok ana müttefike ve Çin, Hindistan ve Endonezya gibi önemi yükselen süper güçlere ev sahipliği yaptığını belirtti (Clinton, 2011). Başka bir deyişle Çin ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkiler, 2009 yılından sonra Çin'in Güney Çin Denizi ve Doğu Çin Denizi'nin mülkiyetinin kendilerine ait olduğunu iddia etmesiyle gerginleşti. Aynı zamanda Orta Doğu'da özellikle Arap Baharı ve derinleşen Suriye iç savaşıyla birlikte çatışmalar da arttı. Çin, Suriye'ye askerî müdahaleyi önlemeye yönelik birçok Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararını radikal bir şekilde veto etti. Böylece 2013 yılında Çin'in yeni Devlet Başkanı Xi Jinping'in iktidara gelmesiyle birlikte Çin ve ABD ilişkilerindeki yumuşak dönemin sona erdiğini söyleyebiliriz (Mahmod, 2021).

ABD Başkanı Donald Trump göreve geldiğinde stratejisinin önemli bir parçası Washington-Pekin ilişkileriydi. Trump'ın ilişkileri gözden geçirme taahhüdü ve Çin'e karşı eleştirel tutumu Kongre ve Senato'nun desteğini alarak stratejiyi ilerletmesine yol açtı. Sonuç olarak, iki ülke arasındaki ticaret savaşı resmen Temmuz 2018'de başladı. Bu durum, Washington-Pekin ilişkilerinde son kırk yılın en zorlu dönemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Öte yandan 2017 yılında Donald Trump'ın seçimi kazanmasının ardından ABD, artık dünyanın yükünü taşıması gerekmeyen ve öncelikle kendi işlerine bakması gereken bir ülke olduğunu düşündüğü için "Paris İklim Anlaşması, İran Nükleer Anlaşması, Trans Pasifik Ortaklığı (TPP) ve Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTIP) gibi birçok uluslararası anlaşmadan çekildi. Çin'i kontrol etme

konusunda öncekilerden farklı bir strateji başlattı ve 2018 yılında Çin ile ticaret savaşı başlattı, bu da Çin'i kontrol etme amacını taşıyordu (Arezina, 2020: 6).

Trump'ın konuşmalarına ve 2017 yılında hazırladığı ulusal güvenlik strateji planına bakıldığında Trump yönetiminin öncelikli stratejik hedefinin Amerika Birleşik Devletleri'ni korumak olduğu ve “güvenlik ve hegemonya” elde etmekten oluştuğu görülmektedir. Aynı zamanda Trump, Çin'in büyümesini durdurmanın en iyi yolunun, liberalizm ve küreselleşme ilkelerinden uzaklaşmak olduğunu işaret etti (Arezina, 2020: 6).

Çin ise ABD'nin TPP ve TTIP hamlelerine Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (RCEP) ve Bir Kuşak Bir Yol Projesi aracılığıyla karşılık vererek bölgedeki dengeyi korumaya çabaladı. Ancak 2017 yılında Donald Trump, ABD başkanlığındaki iki anlaşmayı iptal etti ve Çin'in bölgedeki etkileri arttı. Öte yandan 2018 yılında Trump'ın gümrük vergilerini artırma kararının ikili ilişkilerde gerginlik yaratması, Çin ve ABD'nin karşı karşıya olduğu önemli bir sorun olarak değerlendirildi. ABD, gümrük vergilerini artırarak Çin'i zor durumda bırakmaya çalıştı; bundan dolayı 2019 yılında ilişkiler daha da karmaşık hale geldi. ABD, çalınan teknoloji ve Çin'in teknolojik gelişimi gibi faktörlerin ABD teknolojisini ve ticaretini olumsuz etkilediğini, dolayısıyla Çin'e teknolojik yaptırımlar da uygulayacağını iddia etti (Bredemeier, 2019).

Trump yönetimi döneminde, ABD'nin Çin'e yönelik ticaret tarifeleri ve diğer önlemleri oldukça dikkat çekici bir şekilde arttı ve ticaret savaşlarının önemli bir parçası oldu. Aşağıda Trump yönetiminin Çin'e karşı aldığı başlıca ticaret önlemlerini ve tarifeleri özetlenebilir (Kennedy, 2019):

1. Çelik ve Alüminyum Tarifeleri:

- 2018 yılında Trump yönetimi, ithal çelik ve alüminyuma sırasıyla %25 ve %10 oranlarında gümrük tarifeleri uygulama kararı aldı. Bu önlemler Çin'i doğrudan hedef alıyordu ancak Çin'in en büyük çelik üreticilerinden biri olması nedeniyle ülkeyi de etkiledi (The White House, 2018).

2. Yüksek Tarifeler:

- Mart 2018'de ABD Ticaret Temsilcisi (USTR) Robert Lighthizer, Çin'in adil olmayan ticaret uygulamalarını hedef almak için 301. madde soruşturmasının sonuçlarını açıkladı. Bu, Çin'e yönelik misilleme tarifelerini meşru kıldı (ABD Ticaret Temsilcisi (USTR), 2018).
- Haziran 2018'de Trump yönetimi, Çin'den ithal edilen yaklaşık 50 milyar dolarlık ürüne %25 gümrük tarifesi getirdi. Çin de ABD'den ithal edilen ürünlere karşı misilleme olarak tarifeler koydu (ABD Ticaret Temsilcisi (USTR), 2018).

3. Teknoloji ve Fikrî Mülkiyet:

- Trump yönetimi, Çin'in teknoloji transferi ve fikrî mülkiyet haklarını ihlal ettiğine dair eleştirilerini sürdürdü ve bu alanlarda Çin'e baskı yaptı (BBC News, 2019).

- ABD, Çin'in teknoloji sektöründeki firmalarına kısıtlamalar getirdi ve bazı Çin şirketlerini ABD pazarında yasakladı (BBC News, 2019).
4. Genişleyen Tarifeler:
- Ağustos 2019'da Trump, Çin'den ithal edilen 300 milyar dolarlık ürünün %10'luk gümrük tarifesi kapsamına alınacağını açıkladı. Bu, daha önce tarifelere tabi olmayan tüketim mallarını hedef aldı (ABD Ticaret Temsilcisi (USTR), 2019).
5. Ticaret Anlaşmaları:
- Ocak 2020'de ABD ve Çin, "Birinci Aşama" ticaret anlaşmasını imzaladı. Bu anlaşma, Çin'in ABD'den daha fazla tarım, enerji ve diğer ürünleri ithal etmesini taahhüt ediyordu. Ancak anlaşmanın tam etkisi belirsiz kaldı ve pandemi nedeniyle tam olarak uygulanmadı (ABD Ticaret Temsilcisi (USTR), 2019).

Bu önlemler, ABD ile Çin arasındaki ticaret savaşlarının başlıca sebeplerini ve sonuçlarını teşkil etti. Trump yönetiminin bu politikaları, iki ülke arasındaki ticaret ilişkilerini derinden etkiledi ve küresel ekonomide dalgalanmalara yol açtı.

Öte yandan, Mayıs 2019'da Trump yönetiminin Huawei'yi ABD Ticaret Bakanlığının "Varlık Listesi"ne eklemesi, iki ülke arasındaki gerilimlerin ve ticaret savaşlarının bir yansıması olarak görülmektedir. Bu karar, Huawei'nin ABD'li şirketlerden teknoloji ve bileşen tedarik etmesini engellemiş ve küresel teknoloji endüstrisi üzerinde önemli bir etki yaratmıştır. Bu bağlamda Varlık Listesi'ne eklenme sebepleri şunlardır (U.S. Department of Commerce, 2019):

- ABD Ticaret Bakanlığı, Huawei'yi "Varlık Listesi"ne ekleme kararının gerekçesi olarak ulusal güvenlik endişelerini gösterdi. ABD hükümeti, Huawei'nin telekomünikasyon ekipmanlarının ABD'nin ulusal güvenliğini tehdit edebileceğini ileri sürdü.
- ABD, Huawei'nin Çin hükümeti ile olan ilişkilerinin ve şirketin 5G teknolojisinde lider konumda olmasının potansiyel bir güvenlik riski oluşturduğunu belirtti.

Bu karar, Huawei'nin ABD'li şirketlerden teknoloji ve bileşen tedarik etmesini zorlaştırdı:

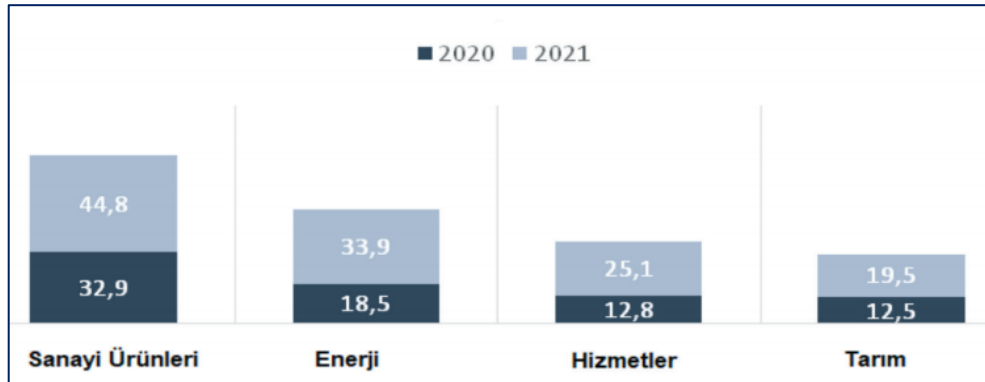
- Huawei'nin mobil cihazlarında ve telekomünikasyon ekipmanlarında kullandığı Amerikan üretimi bileşenler ve yazılımlar etkilenmiş oldu.
- Huawei'nin ABD şirketlerinden izin almadan ürün veya teknoloji almasını engelleyen bu karar, Huawei'nin küresel tedarik zincirlerini yeniden değerlendirmesine ve alternatif tedarikçiler bulmasına neden oldu.
- Huawei'nin küresel akıllı telefon ve telekomünikasyon pazarındaki pozisyonu bu önlemlerden etkilenmiştir. Örneğin Huawei, kendi işletim sistemini geliştirmeyi ve alternatif tedarikçilerle iş birliği yapmayı değerlendirdi. Buna cevaben Çin idaresi, ABD'nin bu sert tutumuna karşı Çin'in ulusal güvenliğe tehdit olarak gösterilmesinden

rahatsız olduğunu ilan etti (Bredemeier, 2019). Ayrıca kriz, ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşını derinleştirdi ve iki ülke arasındaki ilişkileri daha da zorlaştırdı.

Kısacası, yaklaşık iki yıldır devam eden ticaret savaşı her iki ülkenin ekonomisini de olumsuz etkilemiştir. Ancak 2019'un sonlarında ABD ve Çin, aralarındaki savaşı durduracak bir ateşkes anlaşmasına vardı ve 15 Ocak 2020'de ABD Başkanı Donald Trump ile Çin Başkan Yardımcısı Liu He, iki ülke arasındaki Birinci Faz Ticaret Anlaşması'nı (Phase one) imzaladılar. Koronavirüs (COVID-19) dünyayı sarsarken anlaşmanın önemi de azalmış görünmekteydi.

“ABD ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik ve Ticaret Anlaşması” başlıklı belgede fikrî mülkiyet, teknoloji transferi, gıda ve tarım ürünleri ticareti, finansal hizmetler, makroekonomik politika ve döviz sorunları, ticaretin genişlemesi ve anlaşmazlıklar ele alınmaktadır. Anlaşmanın en önemli maddelerinden biri, Çin'in Amerikan menşeli mal ithalatını artırma taahhüdüydü. Buna göre Çin, ticaret savaşı başlamadan önceki 2017 ithalat rakamlarına kıyasla 2020-2021 döneminde 200 milyar dolar değerinde ek mal satın alma taahhüdünde bulunmuştur. Söz konusu anlaşma, her iki devlet tarafından da atılan çok önemli bir adım olarak değerlendirilirken Çin'in LNG, ham petrol, petrol ürünleri ve kömürün de aralarında bulunduğu toplam 52,4 milyar dolarlık enerji ürünü satın alma taahhüdü, anlaşmanın odak noktası olarak değerlendirilmektedir. Diğer sektörlerle karşılaştırıldığında en büyük artışın enerji ürünleri ihracatında planlandığı görülmektedir.

Grafik 1: Çin'in Faz Anlaşması'ndaki İthalat Hedefleri (2017 ve 2021, Milyar Dolar)

Kaynak: ABD-Çin Halk Cumhuriyeti arasında Ekonomik ve Ticaret Anlaşması, 2022

Tablo 1: Birinci Faz Anlaşması'ndaki ihracat hedefleri (2017 ve 2021, Milyar Dolar)

	2020				2021		
	2017	Artış	Toplam	Üzerinden 2017 (Büyüme (Yüzde	Artış	Toplam	Üzerinden 2017 (Büyüme (Yüzde
Sanayi Ürünleri	50.2	32.9	83.1	65	44.8	95.0	89
Enerji	7.7	18.5	26.2	242	33.9	41.6	443
Hizmetler	55.5	12.8	68.3	23	25.1	80.6	45
Tarım	20.9	12.5	33.4	60	19.5	40.4	93

Kaynak: ABD Ticaret Başkanlığı, Birinci Faz Anlaşması, 2021

İkili ilişkilerdeki bir diğer önemli gelişme ise bu çalışmada COVID-19 olarak adlandırdığımız yeni tip koronavirüs (COVID-19) oldu. Salgın, Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde başladı ve Ocak 2020'de resmî olarak tespit edildi. Virüs kısa sürede Çin'in Hubei eyaletine ve diğer bölgelerine yayıldıktan sonra uluslararası bir boyut kazanarak dünyanın farklı ülkelerine yayıldı (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). COVID-19 salgını, Soğuk Savaş dönemindeki ABD-Sovyet rekabetiyle kıyaslanarak ABD liderliğindeki uluslararası düzenin en büyük sınavlarından biri olarak kabul edilmektedir. Böylece pandemi, 1929'daki Büyük Buhran'dan bu yana en büyük küresel etkiyi yaratmıştır (Blackwill and Wright, 2020: 1). Şüphesiz ABD - Çin ilişkileri bu süreçten önemli ölçüde etkilenmiş ve mevcut gerilimler daha da artmıştır. Bu bağlamda ABD, Çin'i virüsün yayılmasından sorumlu olmakla suçlamaya başlamış ve Trump, COVID-19 salgınını bir Çin virüsü olarak tanımlamıştır. Bu da gerilimin büyük ölçüde artmasına neden olmuştur (Arap Demokratik Merkezi, 2023). Burada, COVID-19 pandemisinin ABD-Çin ilişkilerine olan etkilerini incelenmekte ve ilişkilerin ekonomik, siyasi ve teknolojik alanlardaki etkileri ele alınmaktadır:

- Salgının İlk Evresi ve İletişim Sorunları: COVID-19'un ortaya çıktığı Çin'in salgının ciddiyetini ve yayılma hızını dünyaya zamanında açıklamaması ve salgının yayılmasını durdurmak için alınan önlemler hakkındaki şeffaflık sorunları, ABD-Çin ilişkilerini gerilimli bir noktaya taşıdı. ABD'li yetkililer, Çin'i salgınla ilgili bilgi saklamakla ve küresel topluluğu yanıltmakla suçladı (Arap Demokratik Merkezi, 2023).
- Ekonomik İlişkiler ve Ticaret: Pandemi, küresel ticaret ve ekonomik ilişkileri etkilediği gibi, ABD-Çin ticaret ilişkileri üzerinde de önemli bir etkiye sahip oldu. Salgın, küresel tedarik zincirlerinin aksamasına ve lojistik sorunlarına yol açarak birçok şirketin Çin'de üretim yapma konusundaki güvenini sarstı. ABD hükümeti, özellikle sağlık ve ilaç sektörlerinde Çin'e olan bağımlılığını azaltmak için yerel üretimi artırmaya yönelik politikalar geliştirmeye başladı (Washington Post, 2020).
- Bilimsel ve Teknolojik Rekabet: COVID-19 pandemisi, bilimsel araştırma ve teknoloji alanlarında ABD ile Çin arasındaki rekabeti yoğunlaştırdı. Salgın sırasında aşı geliştirme ve tıbbi araştırma alanlarında liderlik, hem ABD hem de Çin'in önceliği haline geldi. Bu rekabet, özellikle entelektüel mülkiyet hakları ve veri güvenliği konularında gerilime

neden oldu. ABD, Çin'in tıbbi araştırma ve aşı çalışmalarından veri ve teknolojileri elde etmek için hileli yöntemler kullandığını öne sürdü. Çin, ABD'nin bu tür suçlamalarının, Çin'in bilimsel ve teknolojik ilerlemelerini engelleme çabası olduğunu iddia etti. Teknoloji alanında, özellikle Huawei gibi Çinli firmaların ABD pazarında faaliyet göstermesiyle ilgili endişeler, iki ülke arasındaki gerilimi daha da artırdı (New York Times, 2020).

- Jeopolitik Gerilimler: Pandemi, Asya-Pasifik bölgesindeki jeopolitik gerilimleri artırdı. ABD, Çin'in bölgedeki askerî varlığını artırmasına karşılık, Güney Çin Denizi'nde müttefikleriyle daha fazla askerî varlık bulundurarak ve Tayvan'a destek vererek karşılık verdi. Bu durum, Çin tarafından ABD'nin bölgesel egemenliğine ve çıkarlarına yönelik bir tehdit olarak algılandı. Hong Kong ve Xinjiang gibi insan hakları konuları da ABD-Çin ilişkilerinde gerilim yarattı. ABD, Çin'in bu bölgelerdeki politikalarını kınadı ve yaptırımlar uyguladı. Çin, ABD'nin bu tür müdahalelerini egemenliğine ve iç işlerine müdahale olarak nitelendirdi (Beech, 2020).
- Küresel Liderlik ve İş Birliği: Pandemi sürecinde küresel sağlık kriziyle mücadele konusunda liderlik ve iş birliği ihtiyacı arttı. Ancak ABD-Çin ilişkilerindeki gerilim, bu konularda ortak çalışmayı zorlaştırdı. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) üzerindeki etkiler ve ABD'nin DSÖ'den çekilmesi, küresel sağlık politikalarında bir boşluk yarattı ve Çin'in uluslararası sağlık politikalarında daha fazla rol oynamasına neden oldu (Foreign Affairs, 2020).

Kısacası COVID-19 pandemisi, ABD-Çin ilişkilerinde mevcut gerilimleri derinleştirmiş ve yeni zorluklar ortaya çıkarmıştır. İki ülkenin, pandemi sonrası dönemde ilişkilerini yeniden değerlendirmesi ve daha yapıcı bir diyalog arayışı içinde olması, küresel istikrar ve iş birliği açısından önemlidir. Diplomatik, ekonomik ve bilimsel ilişkilerdeki bu karmaşık dinamikler, ABD ve Çin'in gelecekte daha iş birlikçi bir yaklaşım benimsemeleri gerektiğini göstermektedir.

1.4.2. Çin-Rusya İlişkileri

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından, Rusya'da Boris Yeltsin'in iktidara gelmesiyle birlikte Rusya'nın Batı ile ilişkilerini güçlendirme eğilimi oluştu. Buna rağmen Yeltsin döneminde Rusya-Çin ilişkileri, özellikle Yeltsin'in 1992 yılındaki Pekin ziyaretinden sonra biraz ilerleme kaydetti. Ziyaret sırasında, Rusya'nın bir Avrasya ülkesi olduğu göz önünde bulundurularak Rusya'nın dış politikasında Batı yönelimi ile Asya yönelimi arasında denge kurmanın önemi vurgulandı (Ali, 2007: 57). Başka bir deyişle, Çin-Rusya yakınlaşması, Başkan Yeltsin'in Batı'dan yardım beklemekten vazgeçip doğuya yönelmeye karar vermesiyle başladı. Bu durum, Çin'in bölgesel ekonomik bir süper güç oluşturma hedefiyle örtüşmüş ve daha sonra Başkan Yeltsin'in 1996 yılındaki Çin ziyareti ile her iki ülke arasında Yirminci Birinci Yüzyıl Stratejik Ortaklığı

Anlaşması imzalandı. Bu belge, özellikle her iki ülkenin sınır anlaşmazlıklarını başarıyla çözmesinin ardından, iki ülke arasındaki ilişkilere ve stratejik ilişkilerin temellerini sağlamlaştırmaya yönelik güçlü bir motivasyondur (Alu, 2009: 47). Bu arada Çin, iki ülkenin sınırlarında istikrarın sağlanmasına yönelik ortak ve köklü bir adım atıldığını duyurmak için ziyareti fırsat olarak gördü. Ardından çok taraflı bir anlaşma haline gelen ve sadece iki ülke arasındaki ilişkilerde değil, Orta Asya-Pasifik Asya gibi diğer bölgelerde de benzer durumlar üzerinde önemli bir etki yaratan Şanghay Anlaşması imzalandı (Al Hamry, 2013: 1).

Başkan Putin'in 2000 yılında iktidara gelmesiyle Çin, yeni başkanın Batı yönelimli olacağından korkuyordu. Ancak Putin, kısa süre sonra Rusya'nın Asya'ya, özellikle de Çin'e olan bağlılığını ilan etti. Çünkü iki ülkenin Amerika Birleşik Devletleri'nin müttefiki olmadığına, Çin ve Rusya'nın özellikle uluslararası sistemi tekelleştirmeyi reddetme konusunda birbirlerine karşı büyük çıkarları olduğuna dair kesin bir inancı vardı. Sonuç olarak Rusya-Çin ilişkileri, iki ülkenin arasındaki ilişkiler tarihinde eş benzeri görülmemiş bir dönüm noktasına tanıklık etti (Asfahany, 1998: 268-269).

Temmuz 2001'de Çin ile Rusya arasındaki ilişkiler, İşbirliği ve İyi Komşuluk Antlaşması'nın imzalanmasıyla daha da derinleşti. Bu anlaşmanın maddeleri; ABD'nin füze savunma programına karşı çıkmaları, NATO'nun 1999'da Kosova'da kabul ettiği insani müdahale kavramının reddedilmesi, ABD'nin askerî genişleme politikasına karşı çıkmaları, Çin'in Tayvan üzerindeki egemenlik haklarını tanıması, iki taraf arasındaki askerî iş birliğini güçlendirmeleri, askerî koalisyon politikasına karşı çıkmaları ve birbirlerinin iç işlerine karışmamaları gibi ilkeler temelinde anlaşmaya varılacağını belirtmektedir (Bakir, 2006: 98) (Cevdet, 2014).

1 Temmuz 2005 yılında Birleşmiş Milletler reformu; küreselleşme, Kuzey-Güney iş birliği ve küresel ekonomi ve ticaret gibi bir dizi uluslararası meseledeki ortak tutumlarını yeniden teyit etti. Ayrıca bu yaklaşım için ardışık gelişmeler şu şekilde belirlendi:

- Çin ile Rusya Federasyonu arasındaki sınır meselesinin 2008 yılında nihai yasal çözüme kavuşması.
- İki ülke arasında 2009 yılında imzalanan yaklaşık 100 milyar dolar değerindeki stratejik petrol ve gaz anlaşması.
- Başta Orta Asya olmak üzere terör dosyası, aşırıcılık ve ayrılıkçı hareketlerle mücadele etmek için iki ülke arasında üst düzey güvenlik koordinasyonu sağlama konusunda birleşmek.
- Çin ile Rusya Federasyonu arasında turizm ve eğitim sektörleriyle ilgili kapsamlı kültürel alışverişler.

Bu gelişmelerin sonucunda iki taraf arasındaki ilişkiler, kapsamlı bir stratejik iş birliği ortaklığına doğru ilerledi ve Çin ile Rusya liderleri 50'den fazla ikili anlaşma imzaladılar. Rusya Devlet Başkanı Dimitri Medvedev, 2009 yılında Şanghay Fuarı'na katıldığında Rusya ve Çin ilişkilerinin tarihin en yüksek seviyesine ulaştığını ve bu ortaklığın her iki taraftan üst düzey yetkililerin sık sık yaptığı ziyaretlerde somutlaştığını açıklamıştı. Yine 2014 yılının başında Soçi'de düzenlenen Kış Olimpiyat Oyunları'nın açılışına katılmak üzere yapılan bu ziyaretler, Rusya ve Çin arasındaki ilişkilerin her iki ülke için taşıdığı önemi vurgulamaktadır (Al-mansuri, 2014: 5).

2000 yılından sonra enerji, ekonomi, güvenlik ve siyaset alanlarında ilişkilerin hızla gelişmeye başladığını işaret edebiliriz. Özellikle 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı işgal etmesinin ardından Rusya, ABD ve Avrupa Birliği'nin yaptırımlarına tepki olarak Çin'e yakınlaşmaya başladı (Güneş, 2015: 841-842). Bu bağlamda, Çin'in ekonomik gelişmesi ile birlikte giderek artan enerji ihtiyacı ortaya çıkmış ve iki ülke arasındaki ilişkilerde en belirleyici faktör olmuştur. Xi Jinping döneminde Çin, doğal gaz ihtiyacının büyük bir kısmını Rusya ve Orta Asya'dan karşılarken Rusya da Çin'den ucuz tüketim malları ithal ediyordu. Ayrıca Çin ile Rusya arasındaki ilişkiler, iki ülkenin ortak askerî tatbikatlar gerçekleştirmesi ile askerî iş birliği alanında da olumlu bir şekilde gelişmektedir (Güneş, 2015: 841-842).

İki ülke arasındaki ilişkilerde sadece ticari, ekonomik ve askerî ihtiyaçlar etkili olmamaktadır, aynı zamanda bu bütünleşmede ABD'nin bölgede izlediği politikaların da büyük bir payı var. ABD, Doğu Asya, Güneydoğu Asya, Orta Asya ve Orta Doğu'da etkisini artırarak tek kutuplu hegemonyasını sürdürmeye çalışırken her iki ülke de denge ve ortak strateji oluşturarak ABD'nin bu bölgedeki etkisini azaltmaya çalışıyor (Ünay, 2019). Bu dönemde Çin ile ABD arasındaki mevcut ekonomik savaş durumu, Çin'i Rusya'ya daha fazla yaklaştırdı. Çin, ABD'nin gümrük tarifeleri üzerindeki baskısına karşı Rusya ile askerî ilişkileri sıkılaştırarak ilişkilerini stratejik koordinasyon düzeyinde korumaktadır

1.4.3. Çin-Hindistan İlişkileri

Soğuk Savaş döneminde, Çin ile Pakistan arasındaki askerî ilişkilerin artması nedeniyle Sovyet Birliği ile Hindistan arasında yakınlaşma gözlenmiştir. Ancak daha sonraki yıllarda her iki ülkenin de sorunları müzakere yoluyla çözme isteği, aralarındaki gerilimi azaltmıştır. Her ne kadar iki ülke arasında resmî bir ateşkes olmasa da Soğuk Savaş sonrasındaki 1993 ve 1996 yıllarında gerçekleşen anlaşmalar her türlü çatışmanın önüne geçmiştir (Sandıklı, 2005: 279).

Soğuk Savaş'ın ardından, hem Çin hem de Hindistan ekonomileri hızla büyümeye başladı. Bir yandan Çin'in Hindistan'dan daha erken ve daha hızlı askerî, ekonomik ve teknolojik modernizasyonu Hindistan'ı rahatsız etti. Öte yandan, iki ülke arasındaki ticaret değişim hacmi özellikle 2000'li yıllardan itibaren yaşanan artışla dikkat çekmektedir (Harris, 2014: 169).

Pakistan, Çin-Hindistan ilişkilerinde sürekli bir gerilim kaynağıdır ve Çin ile Pakistan arasındaki yakınlaşma zaman zaman gerginliklere neden olmuştur. Ancak bu durumda Pakistan, Çin'in Hindistan'a tehdit olarak görülmesine izin vermemeye çalışmaktadır. Çin, Hindistan'la karşı karşıya gelmek istememektedir, çünkü Çin aynı zamanda Hint Okyanusu üzerinden enerji ve yakıt kaynaklarına erişim arayışındadır. Dolayısıyla Hindistan'ın son yıllarda bölgede artan deniz hâkimiyeti Çin'i endişelendirmektedir (Harris, 2014: 169).

Çin ile Hindistan arasında çıkarlar korunduğu sürece, gerginlik ve şiddetten uzak, karşılıklı yarara dayalı ve uyumlu bir ilişki var olacaktır. Her iki ülke de egemenlik ve iç işlerine karışmama, Amerika Birleşik Devletleri'nin bölgedeki etkisinin dengelenmesi, Batı'nın küresel ekonomi üzerindeki hegemonyasının engellenmesi ve silahsızlanma gibi birçok uluslararası konuda aynı görüşleri paylaşıyor. Bununla ilgili olarak Birleşmiş Milletler, Dünya Ticaret Örgütü, G-20, SCO ve BRICS gibi uluslararası platformlarda ortak bir duruşla hareket etmektedirler (Harris, 2014: 170).

1.4.4. Çin-Avrupa Birliği İlişkileri

Çin ile Avrupa Birliği arasındaki diplomatik ilişkiler 1975 yılında başlamıştır. 1985 yılında imzalanan Ticaret ve İş Birliği Anlaşması ile iki taraf arasındaki ilişkiler temel ortaklıktan kapsamlı bir stratejik ortaklığa dönüşmüştür. Çin ile Avrupa Birliği arasındaki ilişki, Doğu ile Batı arasında bir köprüdür. Ortak çalışmayla başlayan ve her geçen yıl yükselen bir grafiği temsil etmektedir. Jiang Zemin, 1994 yılında Fransa'ya yaptığı ziyarette Avrupa Birliği ile ilişkilerini dört ilke ve temel üzerinde geliştireceğini açıklamıştır. Böylece uzun vadeli, istikrarlı dostluk ilişkileri kurmak, karşılıklı saygıyı ve ortak yönlendirmeyi geliştirmenin yoluyla kültürel dengeyi sağlamak, ortak çıkarların korunması, uluslararası konularda müzakereler ve ortak çalışma çerçevesindeki ikili ilişkiler temel ilkelerdir. Müzakereler çerçevesindeki ikili ilişkiler ve uluslararası konularda ortak çalışma temel prensiptir. 2003 yılında Kapsamlı Stratejik Ortaklık İlkeleri kurularak ilişkiler daha da derinleştirilmiştir. 2013 yılında Çin ve Avrupa Birliği liderleri "2020 Çin-Avrupa Birliği Stratejik Ortaklık Çalışma Gündemi"ni açıkladılar. Xi Jinping'in 2015 yılından bu yana Avrupa'ya yaptığı ziyaretlerle bu gündemin adımları hızlandı (Şahin, 2016: 56).

Bir Kuşak Bir Yol Projesi çerçevesinde bağlantının yoğunlaştığı görülmektedir. Mart 2019 yılındaki Avrupa ziyareti öncesinde Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, bu projeye Avrupa Birliği'nin yalnızca Avrasya ile ilişkilerini stratejik olarak istikrara kavuşturmakla kalmayıp aynı zamanda küresel ekonomik kalkınmaya da yeni bir güç kazandıracağını ifade etmiştir (Haber Analiz, 2019).

Çin, Avrupa Birliği ile olumlu ilişkiler konusunda tereddütlüdür, çünkü Avrupa ile ortaya çıkabilecek olası sorunlarla yüzleşmekten çekinmektedir. Bu nedenle Avrupa Birliği ülkeleriyle ikili ilişkilere önem vermekte ve Batı Avrupa ülkelerine göre daha az gelişmiş olan ülkeleri yatırım

ve mali destek yoluyla etkilemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca ekonomik gücünün etkisiyle Almanya üzerinde etkili bir bölge yaratmayı başarmıştır. Alman şirketlerinin Çin'deki üretim ve ihracat faaliyetleri, Almanya'nın uluslararası alanda Çin'e karşı alınacak kararlara karşı daha yumuşak bir tavır almasına yol açacaktır (Güncü, 2017).

2018 yılında ABD ile Çin arasında ticaret savaşı patlak verince bu durum, Çin ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkilere de yansdı. Bu nedenle Çin'in ABD'ye karşı Avrupa ile ittifak kurması muhtemel görünmektedir. 25 Haziran 2018'de Pekin'de düzenlenen Çin ve Avrupa Birliği üst düzey ekonomik ve ticaret diyalogu ile Çin ve Avrupa Birliği arasındaki stratejik ortaklığın güçlendirilmesi ve çok taraflı ticaretin desteklenmesi için gerekli adımlar atıldı. Çin, Çin pazarını daha fazla açarak ABD'ye karşı Avrupa Birliği ile ittifak kurmayı amaçlamakta ancak Avrupa Birliği bu ilişkiye karşı temkinli yaklaşmaktadır. Çünkü Çin ile Avrupa arasındaki ilişkilerin gelişmesi ABD'yi endişelendirirken bu durum, Çin'i de Avrupa Birliği'nin taraf tutması konusunda endişelendirmektedir (Süleyman, 2020: 12).

1.5. Çin'in Dış Politikası ve Uluslararası Örgütler

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Çin, dünya çapındaki birkaç bölgesel ve küresel örgüt ile ilişkilerini genişletti. Çin, ASEAN ile ilişkilerinde ekonomik ve siyasi iş birliğini güçlendirmeye odaklandı. Güvenlik ve stratejik iş birliği çerçevesinde Çin, Şanghay İş Birliği Örgütü (ŞİÖ) ile önemli bir rol oynadı; bu sayede örgütün diğer üyeleriyle bir araya gelerek bölgesel güvenlik sorunlarının çözümü, terörle mücadele ve enerji iş birliğinin geliştirilmesi konularında birbirlerine yardımcı oldular. Çin, bir yandan 2010 yılında platform olarak ortaya çıkan BRICS grubu (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) içinde ekonomik reformlar konusunda ortak bir strateji oluşturmak için çeşitli girişimlerde bulunurken diğer yandan gelişmekte olan ülkelerin temsilcilerini BRICS grubuna dâhil etmeye çalışmaktadır.

1.5.1. Güneydoğu Asya Ulusları Birliği (ASEAN)

Güneydoğu Asya Ulusları Birliği veya ASEAN, 8 Ağustos 1967 tarihinde Bangkok, Tayland'da ASEAN Bildirgesi (Bangkok Deklarasyonu) olarak bilinen belgenin Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur ve Tayland tarafından imzalanmasıyla kuruldu. Ayrıca Brunei, 7 Ocak 1984 tarihinde ASEAN'a katıldı; daha sonra 28 Temmuz 1995 tarihinde Vietnam, 23 Temmuz 1997 tarihinde Laos ve Myanmar ve 30 Nisan 1999 tarihinde Kamboçya katıldı. Böylece günümüzde ASEAN on üye devletten oluşmaktadır (Asean, 2023).

Çin'in Güneydoğu Asya uluslarıyla uzun, tarihî bağları vardır. Çin'in Güneydoğu Asya Ulusları Birliği (ASEAN) ile ilişkileri Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından yeni bir başlangıç oldu. Çin, 1991 yılında Kuala Lumpur'da düzenlenen ASEAN Zirvesi'ne davet edildi ve 1996

yılında tam bir ASEAN diyalog ortağı oldu. Sonuç olarak, Çin dış politikasının temel direği olan barışçıl yükselme ruhuyla uyumlu bir şekilde ASEAN'a karşı iyi komşuluk ve müdahale etmeme politikasını benimsemiştir (Kee, 2022). Çin ve ASEAN ilişkileri hızla gelişmiş ve Çin, ASEAN Bölgesel Forumu, ASEAN Plus III, Doğu Asya Zirvesi, ASEAN Plus Savunma Bakanları Toplantısı gibi ASEAN liderliğindeki tüm bölgesel güvenlik yapılarına aktif olarak katılmıştır. 1997 yılındaki Asya mali krizi sırasında Çin, Tayland ve Endonezya gibi kriz yaşayan ülkelere mali destek sağladı. Bu, Çin'in ASEAN'dan büyük ölçüde iyi niyet ve güven kazanmasına yardımcı oldu (Kee, 2022).

2003 yılında Çin, Güneydoğu Asya'da Dostluk ve İş birliği Anlaşması'na (TAC) katılarak tüm ASEAN diyalog ortaklarına öncülük etti ve ilişkiyi "Barış ve Refah İçin Stratejik Ortaklık" düzeyine yükseltti. 2008 yılında Çin, ASEAN'a ilk büyükelçisini atadı. Daha sonra 2011 yılında Pekin'de ASEAN-Çin Merkezi kuruldu. Bu arada, Ocak 2010 yılında yürürlüğe giren ASEAN-Çin Serbest Ticaret Anlaşması, ASEAN-Çin ekonomik bağlarını geliştirmek için sağlam bir temel oluşturmuştur (Chinatoday, 2023).

Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, Ekim 2013 yılında Endonezya'ya yaptığı resmî bir ziyarette, Yirmi Birinci Yüzyıl Deniz İpek Yolu'nun inşası önerisini ilan etti ve Çin ile ASEAN ülkeleri arasında daha yakın iş birliği ve ilişkiler çağrısında bulundu. ASEAN ülkeleri ise Xi'nin çağrısına olumlu yanıt verdi. Aslında coğrafi yakınlık ve dostane ilişkiler nedeniyle ASEAN üye ülkeleri Çin'in ekonomik büyümesinden ve Bir Kuşak Bir Yol projesinden büyük fayda sağladı. Çin, 2009 yılından 2021 yılına kadar peş peşe 12 yıl boyunca ASEAN'ın en büyük ticaret ortağı olarak kalmıştır. Çin ve ASEAN arasındaki ticaret 80 kattan daha fazla arttı; ASEAN, 2020 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ni geçerek Çin'in en büyük ticaret ortağı olmuştur (Kee, 2022).

1.5.2. Şanghay İş Birliği Örgütü

Şanghay Anlaşması, 26 Nisan 1996'da imzalanarak Şanghay İş Birliği Örgütü'nün (SCO) kurulmasına neden oldu. 15 Haziran 2001 yılında, öncelikli hedefi eski SSCB cumhuriyetleri ile sınır anlaşmazlıklarının çözülmesi, başta Çin ve Rusya olmak üzere bölgedeki cumhuriyetlerin orduları arasında güven inşa etme çabalarından oluşan Çin'in propagandası nedeniyle Şanghay bu görüşün uygulamasına sahne oldu. Örgüt, toplantıya katılan (Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan) olmak üzere beş ülke tarafından kurulmuştur (Alu, 2015).

24 Nisan 1997 yılında Moskova'da bir araya gelen beş ülke, Silahlı Kuvvetlerin Sınırlarına Konuşlandırılması Taahhüdü'nü imzaladılar ve bu ülkeler her yıl toplantı gerçekleştirdiler. Şanghay Örgütü, 1998 yılında Kazakistan'ın Almatı şehrinde, 1999 yılında Kırgızistan'ın Bişkek şehrinde, 2000 yılında Tacikistan'ın Duşanbe şehrinde, 2001 yılında Özbekistan'ın katılımıyla Şanghay'da altı ülkenin büyükleri arasında meydana gelmiştir. Daha sonra 15 Haziran 2001

tarihinde Rusya'nın St. Petersburg kentinde devlet başkanları bir araya gelerek, resmî olarak uluslararası hukuka göre kurulan örgütün kurallarını, ilkelerini ve çalışma yöntemlerini belirlediler (Alu, 2015). Örgütün en önemli faaliyetleri şunlardı (Mavlum, 2006: 62):

- Üye ülkeler arasındaki sınır sorunlarının çözülmesi.
- Bölgesel güvenliğe yönelik her türlü tehdide karşı iş birliği.
- Bölgedeki kitle imha silahlarının ortadan kaldırılmasına yönelik çabalar.
- Uyuşturucu kaçakçılığı gibi yasa dışı faaliyetlere karşı çıkmak.
- Ticaret ve teknoloji, kültür, bilim, enerji, ulaşım ve çevre koruma alışverişini kolaylaştırmak.
- Avrasya bölgesinin güvenliği Orta Asya bölgesinin güvenliğine bağlı olduğundan bölgesel güvenliğin, istikrarın ve barışın sağlanmasına yönelik çabalamak.
- Amerika Birleşik Devletleri'nin Asya Kıtası'ndaki gücünü azaltmaya yönelik çabalamak.

Öte yandan güvenlik çıkarlarının korunması, Çin'in bu örgütü kurmasındaki birincil hedefiydi. Bu çıkarlar şu düzeyde bulunurdu (Hashim, 2014: 244-245):

- Çin bölgesinin tam güvenliğinin ve toprak bütünlüğünün garanti edilmesi.
- Sınırlarının aracılığı ile özellikle de Çin'in kuzey ve kuzeybatı sınırlarında suçların önlenmesi.
- Sınır bölgesinin güvenliğinin güçlendirilmesi ve uygun bir güvenlik ortamının oluşturulması.

Çin'in bakış açısına göre bu üç tehdit temel olarak Batı'nın, Çin'in Sincan bölgesindeki ayrılıkçı faaliyetlere karıştığını göstermektedir. Dolayısıyla bu örgüt, tasfiye edilebilecek bölücü hareketlere karşı bir iş birliği ve çalışma platformu oluşturmaktadır. Öte yandan ABD'nin inşa ettiği ulusal füze savunmasına yanıt niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla 2006 yılında örgüt, yapısını parçalı bir yapıdan gelecekte birleşik bir askerî birliğe dönüştürecek önemli bir adım atmıştır. Bu değişiklik iki açık konu ile ilgiliydi (Wso, 2016: 88):

- Örgütün liderleri bölgesel güvenliği güçlendirme ve bir enerji kulübü oluşturma sözü vermişlerdir.
- Çoğunluğu Çinli ve Ruslardan oluşan yaklaşık 6.500 askerin katılımı ile birlikte ilk askerî operasyonun gerçekleştirilmesi.

'Dünya nüfusunun üçte birini oluşturan Şanghay İş Birliği Örgütü, Hindistan'ın 2017'deki katılımından sonra çok kutuplu bir sistemin temelini atabilecek mi?' sorusu soruluyor. Bu soruya cevap verebilmek için iki farklı görüş bulunmaktadır (Wso, 2016: 82). Avrasya Rus Araştırmaları Ofisi'nin önde gelen araştırmacılarından biri olan Arbil Cohen liderliğindeki birinci grup, 'Çin'in bin yıl süren yok oluşunun ardından Orta Asya'daki çıkar bahçesine geri dönüşünün Washington için gereken bir uyarı olduğuna' inanmaktadır. İngiliz Guardian Gazetesi liderliğinde olan ikinci

grup ise örgütün kuruluşundan itibaren çok kutuplu bir küresel sistemi kurma hedefini benimsediğini düşünmektedir (Lızhurunasi, 2015: 145).

Araştırmacılar, Çin ve Rusya'nın bu aşamada ABD kuvvetleri ile karşı karşıya gelmeyeceklerine inanmaktadır. Çünkü Pekin ile Moskova arasında bazı çıkar farklılıkları bulunmaktadır. Örneğin, Moskova'nın petrol fiyatlarının sürdürülebilirliğini korumak için Orta Doğu'daki barış ve istikrarsızlıktan çıkarı vardır. Çin ise Orta Doğu'da petrol ithalatçısı olduğu için bu durumdan zarar görecektir. Başka bir deyişle, bölgedeki durumun kötüleşmesi dünya piyasalarında petrol fiyatlarının artmasına neden olacaktır (Wso, 2016: 84). Bu çerçevede Çin ile Rusya arasında birçok çelişkili tavır bulunmaktadır. Eğer Çin, Pakistan'a güç açısından yardım ederse o halde Rusya ve Hindistan'ın ortak çıkarları söz konusu olur. Bu önemli bir anlaşmazlık noktasıdır, çünkü Hindistan ve Pakistan'ın Şanghay İş Birliği Örgütü'ne girişi sorunları birlikte çözmeyecektir. Ancak bunun yerine Keşmir krizi çözülmezse sorunlar derinleşecektir (Wso, 2016: 86).

Kısacası, Şanghay Anlaşması, gelecekteki çok kutuplu bir dünya sisteminin en önemli özelliklerinden biridir. Asya'daki iki kutbun ısrarı ve Şanghay Örgütü'nün kurulması, Amerika Birleşik Devletleri'nin gücüne karşı durma konusunda büyük destek sağlamış ve onlara Amerika Birleşik Devletleri'nin güçleriyle başa çıkabilecekleri konusunda gerçekçi bir güvence sunmuştur.

1.5.3. BRICS Grubu

BRICS terimi, 2001 yılında Goldman Sachs'ın küresel ekonomistlerinden Jim O'Neill tarafından dile getirildi. Bu terim, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerine sahip olan Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin'in (BRIC) adlarının baş harflerinden oluşmaktadır. Daha sonra Güney Afrika'nın 2010 yılında gruba katılmasıyla BRIC kelimesi BRICS olarak genişletildi. Bu grup, gelişmekte olan beş büyük ekonomiyi temsil ederek dünya ekonomisinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. BRICS ülkeleri, küresel ekonomik sistemi daha dengeli hale getirmeyi, gelişmekte olan ülkelerin sesini daha fazla duyurmayı ve uluslararası ilişkilerde daha fazla söz sahibi olmayı amaçlayan siyasi ve ekonomik iş birliği yapmaktadır. Ayrıca BRICS ülkeleri, kendi aralarında altyapı projeleri gibi çeşitli iş birliği alanlarında çalışmaktadır. Bu grup, dünya nüfusunun büyük bir bölümünü temsil etmektedir ve küresel ekonomi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Rzık, 2012: 235).

BRICS Grubu, gelişmekte olan ekonomilerin uluslararası arenada daha fazla etkiye sahip olmasını ve küresel ekonomik sistemin daha dengeli hale gelmesini hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşmak için ekonomik iş birliğini teşvik ederken aynı zamanda siyasi kararlar alarak uluslararası sistemi daha adil ve istikrarlı hale getirmeyi amaçlamaktadır. İlk başlarda ekonomik konulara odaklanan grup, daha sonra siyasi ve güvenlik konularına da önem vermeye başlamıştır. BRICS

zirveleri, üye ülkelerin liderlerinin yanı sıra diğer ülkelerin ve kuruluşların temsilcilerini bir araya getirerek küresel meselelere odaklanan önemli diplomatik platformlardan biri haline gelmiştir. Bu, BRICS'in küresel bir aktör olarak etkisini artırdığını ve dünya siyasetinde daha fazla rol oynamaya başladığını göstermektedir (Dilek ve Yanartaş, 2018: 8).

BRICS Grubu; ulaşım, enerji, altyapı ve sanayi alanlarında finansal desteği sağlamak amacıyla BRICS Yeni Kalkınma Bankası'nı kurdu. Sermaye katkılarına göre dağıtılan bu kaynaklar, BRICS ülkeleri tarafından sağlanmıştır (Dilek ve Yanartaş, 2018: 8):

- Çin, bankanın sermayesine en büyük katkıyı yapmış ve 41 milyar dolarlık bir sermaye payıyla en büyük hissedar olmuştur.
- Rusya, Brezilya ve Hindistan her biri 18 milyar dolarlık sermaye payına sahiptir.
- Güney Afrika ise 5 milyar dolarlık bir sermaye payıyla katılmıştır.

Çin ve Rusya'nın BRICS içinde aktif bir rol oynaması, her iki ülkenin kendi coğrafyalarındaki ekonomik bölgeleri desteklemeye ve küresel etkilerini artırmaya yönelik stratejik bir çaba olarak görülebilir. Bu, özellikle ekonomik iş birliği ve ticaret alanlarında olmak üzere, iki ülkenin BRICS içindeki liderliklerini pekiştirmeye çalıştıklarını göstermektedir (Al halyawy, 2020: 238-239). Ancak BRICS Grubu'nun henüz tam anlamıyla kurumsallaşmamış olması ve üye ülkelerin farklı siyasi, ekonomik ve kültürel yapıları sahip olmaları, grubun etkisini sınırlayan faktörler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, BRICS'in etki yaratmak ve çok kutuplu dünya düzenine meydan okumak için daha fazla iş birliği ve koordinasyona ihtiyacı vardır.

Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in son girişiminde, BRICS grubunun genişlemesini hızlandırarak Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'yı içeren gruba daha fazla üyenin katılmasına izin verilmesini talep ettiği belirtilmiştir. Grubun 15. zirvesi, 2023 Ağustos ayında Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde düzenlenmiş olup Xi Jinping, zirvenin ikinci gününde "Daha fazla ülkenin BRICS ailesine katılmasına izin vererek" "adil ve daha rasyonel" bir dünya oluşturulabileceğini ifade etmiştir. Beşli grup zirvesinin gündeminde, grubun küresel dengedeki rolünü güçlendirmek ve Batılı güçlerle eşit ağırlık oluşturmak amacıyla yeni üyelerin kabul edilmesi konusu önemli bir yer tutmaktadır (BBC Arabic, 2023). Bu girişim aracılığıyla Çin, gelişmekte olan büyük ekonomiler bloğunda hızlı bir büyüme elde etmeyi amaçlamaktadır ve birçok ülke bloğa katılmaya çalışırken ABD ile rekabeti artırmaktadır. Başbakan Narendra Modi ise bu hamleyi desteklemiş ve Hindistan'ın BRICS grubunun genişlemesindeki ilerlemeyi memnuniyetle karşıladığını söylemiştir (BBC Arabic, 2023).

Son olarak Çin dış politikasının gelişim tarihi ve aşamaları sunulup açıklandıktan sonra, tablodaki farklı aşamalara göre Çin dış politikası amaç, hedef ve araçlar açısından değerlendirilmektedir.

Tablo 2:Çin diplomasisinin tarihsel aşamalarının karşılaştırılması

Aşama	Diplomatik Aşamalar	Temel Amaç	Diplomatik Anlayış	Temel Maksat	Yüksek Amaç	Diplomatik Destek	Diplomatik Araç
1949 - 1987	Devrimci Diplomasisi	Devletin Ayakta Kalması	Devrimin Engelleri	Diplomatik Tanınmayı Kazanmak	Devrim	İdeoloji	Stratejik İttifak
1979 - 2009	Kalkınma Diplomasisi	Ekonomik Gelişmesi	Rasyonel Kombinasyon	Üreticileri Çekmek	Yenilik	Yerel Kalkınma	İzleme ve Dikkat Etme
2010 - Günümüze kadar	Büyük Devletlerin Diplomasisi	Çin'in Yükselişi	Olumlu Yapı	Sorumluluk Taşımak	Kaynaşmak	Devlet İnşa Etmek	Kapsamlı Uygulama

Kaynak: Ling, 2017: 54

Devletler arasındaki en büyük küresel çatışmalardan biri, statülerinin ve nüfuzlarının sınırlarının ötesinde güçlendirilmesidir. Bu bağlamda dünyanın süper güçlerinin çoğu, ulusları güçlendirmeyi, etkilemeyi ve siyasi, ekonomik ve diplomatik konumlarını iyileştirmeyi amaçlayan kendi politikalarını izlemektedir.

Çin de dış politikasını bu temel üzerine inşa eden ülkelerden biridir. Bu tablo, Çin'in dış politikasının üç ana aşamadan oluştuğunu göstermektedir. Birinci aşama, ideolojinin Çin Halk Cumhuriyeti'nin stratejisini ve ilişkilerini belirlediği 1949'dan 1978'e kadar olan dönemdir. Mao Zedong liderliğindeki Çin'in dış politikası, Çin Halk Cumhuriyeti'nin devletini ve diplomatik tanınmasını korumayı hedeflemektedir. Bu amaçla, stratejik anlaşmaların imzalanmasına yönelik diplomatik araçlar önemli bir rol oynamakta ve Çin Halk Cumhuriyeti ile ülkeler arasında iş birliği yaratmaktadır. İkinci aşama, 1978'den 2009'a kadar süren Deng Xiaoping rejimidir; bu, ekonomik ve kalkınma diplomasisinin ülkenin ana hedefleri haline geldiği bir açılma ve reform dönemidir. Çin'in temel hedefleri arasında dünya barışını korumak ve uluslarla dostane ilişkiler kurarak refahı sağlamak yer almaktadır. İnovasyon ve proje takibi artık hedeflere ulaşmanın en önemli aracıdır. Üçüncü aşama ise 2010'dan günümüze uzanmaktadır. Şu anda Çin Halk Cumhuriyeti, "büyük güç stratejisi"ni takip ederek ve "Çin'in yükselişi" çalışma prensibini benimseyerek büyük ilerleme kaydetmiştir. Bu arada Çin, kendi vizyonunu (ileriye dönük düşünme, uluslararası sorumlulukların kabulü, birlik ve yayılmacılık) oluşturmuş ve bu amaçla stratejisinde "kapsamlı uygulama" aracını benimsemiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DIŞ POLİTİKADA GÜÇ KAVRAMI: KESKİN GÜÇ KAVRAMINA GİRİŞ

Uluslararası ilişkilerde güç, temel kavramlardan birisi olarak kabul edilmektedir. Ancak uluslararası ilişkilerin karmaşıklık ve iç içe geçmişlikle karakterize edilen gerçeğine uygun olarak değişim ve gelişimden kaynaklanan çeşitli dönüşümler bu kavramı etkilemiştir. Uluslararası ilişkilerin doğası gereği güç, en belirgin kavramlardan birisi olup disiplin yapısına uyum sağlayarak gelişim göstermiştir. Askerî güç ve uluslararası ilişkilerdeki egemen rol konuşulduktan sonra yeni eğilimler ortaya çıkmıştır. Bu noktada, uluslararası ilişkilerin bir güç mücadelesi olduğunu söylemek mümkündür çünkü Hans Morgenthau'nun ifadesiyle uluslararası politika tümüyle güç mücadelesidir. Bu nedenle bu bölümde dış politikada güç kullanımını açıklayan bir dizi kavram ele alınacaktır.

2.1. Güç Kavramına Giriş

Uluslararası ilişkilerde güç, temel kavram olarak kabul edilmiş ve çoğu uluslararası ilişkiler teorisi bu kavram çerçevesinde gelişmiştir. Bu teoriler; rekabetçi, çatışmacı ve kaotik doğasıyla uluslararası sistemin güç temelli bir gerçeği yansıttığını iddia etmiştir. Bazı görüşlere göre ise uluslararası toplumun karşılıklı bağımlılığı ve rekabeti nedeniyle güç elde etme ve kontrol sağlama çabalarıyla şekillenmiştir (Rothegeb, 1993: 7). Her devlet, gücünü, hâkimiyetini ve çıkarlarını korumak için bir mücadele içinde olmuştur. Güç mücadelesi, aktörler arasında temel uluslararası sistemi oluşturur ve bu bakış açısı ile gerçekçilik teorilerine göre uluslararası ilişkilerin temelini atmaktadır (Dorty, 1985: 107). Güç terimi, uluslararası ilişkilerde en sık kullanılan kelimedir ve uluslararası sistem anarşik olduğu için devletler, gücü elinde bulundurarak güvenliklerini sağlama çabası içindedir (Dorty, 1985: 107). Morgenthau'ya göre, güç nihai amaçtır ve büyük bir değer olarak algılanmalıdır (Morgenthau, 1948: 46).

Realist ve neorealist teoriler, güç kavramını amaç ve araç arasında karmaşık bir kavram olarak kabul etmektedir. Güç, diğerlerinin davranışlarını etkileyen unsurları inşa etmek amacıyla kullanıldığında bir amaç olarak görülürken devletin etkisini artırmasına yardımcı olan bir araç olarak da görülmektedir (Kadih, 2018: 10). Güç kavramı, entelektüel içeriğinde askerî anlamdan daha geniş bir anlam taşımış ve politik, ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik vb. güç formlarını kapsayacak şekilde genişlemiştir. Bu şekilde, kaynakları baskı ve etki araçlarına dönüştürme olasılığı ortaya çıkmaktadır (Kadih, 2018: 11). Robert Dahl, gücü başkalarını belirli eylemleri

gerçekleştirmeye zorlama yeteneği olarak tanımlarken (Dahl, 2000: 32) Lloyd Johnson da devletin maddi olmayan birçok unsura sahip olabileceğini ve yine de etkili nüfuz elde edemeyebileceğini belirtmiştir (Johnson, 1989: 238).

Bilim insanları ve araştırmacılar güç kavramını hükmetme kavramıyla eş anlamlı olarak şekillendirmişlerdir. Örneğin Ratzel, devletin güç kullanarak da olsa, alanlarında büyüme ve gelişme ihtiyacı olduğunu belirtir. Öte yandan siyaset düşünürleri, güç kavramının siyaset biliminde anahtar bir kavram olduğunu ve hatta tüm sosyal bilimlerin ve özellikle uluslararası ilişkilerin temel kavramlarından biri olduğunu ifade ederler (Kadih, 2018: 11-12).

Siyaset bilimciler, uluslararası ilişkileri analiz etmek için farklı güç tanımlamaları sunmuş ve bunları uluslararası gerçeği anlamak için temel kavramlar olarak kullanmışlardır. Realistlere göre, uluslararası aktörün hedeflerini gerçekleştirmek için birincil gereksinimi, anarşik bir sistemde diğer aktörleri istediği eylemleri yapmaya zorlama kabiliyeti olan devletin askerî kaynaklarını kullanma yeteneğidir. Öte yandan liberal görüşe sahip olanlar, uluslararası politikaların sadece askerî güçle değil, aynı zamanda demokrasi, liberal değerler, karşılıklı bağımlılık ve uluslararası kurumlar gibi diğer faktörlerle de şekillendiğini savunmuşlardır (Altman and Hass, 2010: 9). Bu farklı güç tanımlamaları çerçevesinde şu eğilimlere odaklanılabilir. Birincisi kaynaklar üzerinde kontrol gücüdür. Bu yaklaşım, devletin askerî gücü, liderlik becerileri, nüfus, millî gelir ve diğer somut ve soyut kaynaklarının devletin gücünü yansıttığını öne sürer. Bu kaynakların kontrolü, devletin hedeflerini gerçekleştirme yeteneği üzerinde belirleyici bir etki oluşturmaktadır (Hart, 1976: 290). İkincisi çıktı üzerinde kontrol gücüdür. Bu yaklaşım, gücün sadece belirli sonuçları kontrol etme yeteneği olduğunu savunur. (Nye, 2001: 11-12). Üçüncüsü zorlama ve baskı olarak güçtür. Bu yaklaşım, uluslararası aktörlerin diğer aktörlerin davranışlarını zorlama, baskı veya tehdit yoluyla değiştirme yeteneği olarak gücü tanımlar. Bu görüş, realizmin temel ilkelerine dayanmaktadır (Abul Hay, 2014: 30). Dördüncüsü ise etki ve ikna yeteneği olarak güçtür. Bu yaklaşımsa gücün sadece zorlama ve tehdit olmadığını, aynı zamanda diğer aktörlerin tercihlerini ve eylemlerini etkileme yeteneği olduğunu vurgulamakta ve yumuşak güç kavramını içermektedir (Abul Hay, 2014: 31).

2.2. Uluslararası İlişkiler Disiplininde Güç

Uluslararası ilişkiler çeşitli şekillerde bir güç mücadelesine dayanmaktadır. Hans Morgenthau'nun ifadesiyle, uluslararası politika tümüyle güç mücadelesidir ve uluslararası politikanın nihai hedefleri ne olursa olsun güç, her zaman anlık bir hedeftir (Morgenthau, 1948: 49). Güç kavramı, insanların başkalarının düşüncelerini ve davranışlarını kontrol etme yeteneği olarak tanımlanabilirken gücü olmayan devletlerin uluslararası ilişkilerde etkisi olmadığına da inanılmaktadır. Güç kavramının uluslararası ilişkilerdeki farklı kullanım şekilleri ve etkileri

bulunmaktadır. Bunlar; askerî, ekonomik, teknolojik ve diğer alanlardaki güç unsurlarını içermektedir (Khdir, 2014: 26).

Uluslararası ilişkiler alanındaki araştırmacılar, gücün, diğer uluslararası aktörleri etkileme ve yönlendirme yeteneği olarak görüldüğü konusunda genel bir görüş birliği içindedir. Devletin gücü, uluslararası ilişkilerde önemli bir faktördür çünkü bu güç, devletin uluslararası toplumda oynayacağı rolü ve diğer büyük güçlerle olan ilişkilerini belirlemektedir. Güç, devletin uluslararası ilişkilerdeki politikalarını şekillendirmek için kullandığı araçlardan birisi olduğundan askerî müdahale, dolaylı ve dolaysız baskı, uluslararası ittifaklar gibi çeşitli organizasyonları içermektedir (Kadih, 2018:16).

Uluslararası ilişkilerde güç kullanımının temel özelliklerinden ve önemli yönlerinden biri, kolektif gücün kullanımınıdır; yani kolektif örgütlenmedir. Bu tür örgütlenmeler, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkmış ve güç olgusunu düzenlemek amacıyla oluşturulmuştur (Mukalid, 1987: 162). Dış politika ve diğer ülkelerle ilişkiler bağlamında güç, devlet nüfuzunun ana itici gücüdür. Devletin gücü ne kadar artarsa uluslararası platformdaki etkinliği ve etki gücü de o kadar artmakta, dış politikada hedeflerini gerçekleştirme yeteneği de güçlenmektedir (Iskaf, 2009: 3).

Güç, uluslararası ilişkilerin temel motivasyonu olmaya devam etmektedir. Bu, devletin ulusal güvenliğini, çıkarlarını ve meşru hedeflerini koruma kapasitesini içerirken aynı zamanda uluslararası hukuka aykırı faaliyetler ve başka devletlerin zararına hedeflenen haksız amaçları gerçekleştirmek için kullanılması gibi yönleri de içermektedir (Abul Mabdy, 2016).

2.2.1. Güç Kaynakları ve Özellikleri

Güç kaynakları, doğal ve zihinsel unsurlar olarak tanımlanabilir. Bunlar doğal, askerî, ekonomik ve politik kaynakları içermektedir. Bu kaynaklar şu şekilde özetlenebilir:

- Doğal Güç Kaynakları: Nüfus, bölge ve doğal kaynaklar gibi unsurları içermektedir. Bu kaynaklar, bir devletin coğrafi alanının genişlemesinin önemini vurgularken bir devletin güç kaynağı olabileceği gibi başka bir devlet için zayıflık kaynağı da olabilir. Kuzey Afrika ülkeleri gibi deniz kıyısı olmayan ülkelerin sömürgeleştirilmeleri için ana giriş kapısı olan deniz, ticari avantajlar sağlarken çöl, doğal bir koruma kaynağı olarak işlev görmüştür (Madnaby, 2008: 18).
- Ekonomik Güç Kaynakları: Endüstriyel ve teknolojik seviyeyi içermektedir. Modern dünyada sanayileşmiş büyük ülkeler, daha az gelişmiş ülkelere daha fazla güç ve etki sahibi kabul edilir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde endüstriyel gelişme, devletlerin gücünü artırmıştır (Sağar, 2003: 224).

- **Askerî Güç Kaynakları:** Askerî güç, gücün ölçülmesinde temel bir kriter olup hava, deniz ve kara kuvvetleri gibi tüm askerî unsurları içermektedir (Kamil, 1996: 84-85). Raymond Aron'a göre askerî araçlar, güç içinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak toplumsal gelişme ile birlikte somut ve soyut güç unsurlarını bir araya getirmek, bütüncül bir gücün elde edilmesi açısından gereklidir (Sağar, 2003: 229). Ayrıca askerî güç, Soğuk Savaş döneminde özellikle ABD ve SSCB'nin kapsamlı nükleer silahlara sahip olmasıyla doğrudan stratejik tehdit aracı olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte askerî kaynaklar bir devletin zayıflığının ve çözülmesinin kaynağı olabilir. SSCB'nin silah yarışının ardından ekonomisi bu harcamaları karşılayamayacak duruma gelmiş ve bu da çöküşüne, dolayısıyla Soğuk Savaş'ın sona ermesine yol açmıştır (Kadik, 2018: 20).
Askerî gücün önemi zamanla azalırken insani güvenlik, diğer konulara odaklanmıştır. Bununla birlikte, özellikle ABD gibi devletler, askerî harcamalarını artırarak askerî gücün önemini vurgulamıştır (Halawy, 2003: 76).
- **Diplomatik Güç Kaynakları:** Bu, eski geleneksel araçlardan biridir ve devletler arası ilişkilerin yönetiminde karmaşık formlarda kullanılmıştır. Zamanla, farklı etki biçimlerinin birçok türü içerecek şekilde evrim geçirmiştir. Büyükelçilikler, konsolosluklar ve diplomasi sadece diplomatları değil aynı zamanda deneyimli tüccarlar, kültürel temsilciler, medya temsilcileri, askerler ve istihbarat unsurları gibi farklı yeteneklere sahip kişileri de içeren bir ağı dayanmaktadır. Diplomasi, politikaları ve durumları açıklamış; siyasi koordinasyonu ve müzakereleri yürütmüş; anlaşmaları yapmış ve anlaşmalar sağlamıştır. Sadece resmî törenlerle, düzenlemelerle, iletişim kurmakla ve yurt dışında vatandaşların çıkarlarını korumakla sınırlı olmaktan çıkmıştır. Bu nedenle diplomasi, hükümetler arası ve kurumlar arası faaliyetlerin geniş bir çerçevesi haline gelmiş ve sınırlarının kesin bir şekilde belirlenmesi zor bir hal almıştır (Al-Ani 1978: 120).
- **Nüfus Faktörü:** Nüfus faktörü (demografik faktör), devletin gücünün oluşturulmasında önemli bir rol oynamış ve dolayısıyla dış politika kararlarını etkilemiştir. Bu nedenle nüfusun artması, devletin doğal kaynaklarına daha iyi hâkim olma yeteneğine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, nüfus faktörünün devletin askerî gücünü artırmada da rolü vardır; çünkü geleneksel savaşlar, küresel teknolojik ilerlemelere rağmen hâlâ önemli bir rol oynamaktadır. Kalabalık bir nüfusa sahip bir devleti yenmek zordur ve aynı zamanda tamamen kontrol etmek de kolay değildir. Ayrıca nüfusun büyüklüğü, devletin bu büyük nüfusu koruma yeteneğini kontrol eder. Yani, iki farklı açıdan ele alınabilir. Öte yandan, nüfusun ekonomi alanındaki en önemli katkısı, iş gücü potansiyeli, tüketici kitlesi ve girişimcilik açısından değerli bir kaynak olmasıdır. Bir ülkenin nüfusunun sayıca büyük olması, geniş bir iş gücü havuzu sağlar ve bu da üretim kapasitesini artırarak ekonomik büyümeyi destekler. Ayrıca büyük bir nüfus, çeşitli tüketici gruplarını barındırarak piyasaların çeşitlenmesine ve genişlemesine katkıda bulunur. Ekonomik büyüme için

kritik olan tüketici talebi, geniş bir nüfusun varlığıyla daha etkin bir şekilde karşılanabilir. Bunun yanında, nüfusun girişimcilik açısından önemi de büyüktür. Genç, dinamik ve eğitilmiş bir nüfus, yenilikçi iş fikirlerinin geliştirilmesine ve ekonomik çeşitliliğin artmasına olanak tanır. Dolayısıyla nüfusun ekonomi alanındaki katkısı; iş gücü, tüketici tabanı ve girişimcilik potansiyeli gibi faktörlerle bütünleşmiş bir şekilde değerlendirilmelidir (Al-Akibi, 2018: 30-31).

- **İstihbarat Güç Kaynakları:** İstihbarat kaynakları, devletlerin diğer ülkeler hakkında daha fazla bilgi edinmek için güvendiği araçlardan biridir. Temel olarak, devletin çıkarlarıyla ilgili diğer tarafların yetenekleri, niyetleri, planları ve hareketleri ile ilgili bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi işlemleriyle ilgilidir. Bu, genellikle istihbarat ajansları tarafından keşif, casusluk gibi yöntemler ve ajanlar kullanılarak gerçekleştirilen faaliyetleri içermektedir. Aynı amaçlarla devlet karşıtı casusluk girişimlerine karşı koruma görevleri de yürütürler. Ancak istihbarat kurumlarının görevleri genellikle sadece bilgi toplama ve değerlendirme veya karşı casusluk faaliyetlerine karşı savunma yapma işlevinden daha geniş olmuştur. Uluslararası ilişkilerde geleneksel olarak adlandırılan gizli faaliyetleri gerçekleştirmek, bazı ülkeler için suikastlar, koruma, kaçırma, sınır ötesi silah veya para kaçakçılığı, diğer ülkelerdeki grupları veya kişileri destekleme, güvenlik ve siyasi anlaşmaları yapma ve diğer hassas görevleri gerçekleştirme faaliyetlerini içerir. Bu kurumların ilgi alanları son yıllarda ekonomi ve teknoloji gibi yeni alanlarla genişlemiş ve faaliyetleri daha şeffaf hale gelmiştir (Abdelsalam, 2002).
- **Sembolik Güç Kaynakları:** Bazı devletler veya gruplar tarafından gerçekleştirilmeye çalışılan önemli bir araç, düşünceyi etkileme yeteneğidir. Bu yetenek, düşünceyi hizmet etmek amacıyla kullanabilme yeteneği olarak öne çıkar. Bu tür yetenekler, diğer tarafların düşüncelerini etkilemeyi amaçlayan araçlarla ilişkilendirilir. Bu araçlar arasındaki medya ve propagandanın özellikle uydu çağında etkileri büyük ölçüde artmıştır. Bu araçlar, diğer ülkelerin resmî olmayan elitlerinin ve sıradan insanların düşüncelerini etkilemeyi amaçlayan çeşitli faaliyetleri gerçekleştirir. Belirli yönlendirmeleri pazarlamak, belirli bir durumu desteklemek veya reddetmek amacıyla kullanılabilir. (Nye, 2005: 56).
- **İdeolojik Güç Kaynakları:** Özellikle Soğuk Savaş döneminde SSCB tarafından kullanılan en önemli araçlardan biridir. Bu araç, toplumun gelecekte nasıl olması gerektiği konusunda kapsamlı bir ideal vizyonun yayılmasını amaçlamakta ve bu vizyon, uzun vadede etkili devletlerin çıkarlarını destekleyen değerleri taşımaktadır. (Anderson, 1993: 42). Benzer şekilde Amerika Birleşik Devletleri'nin teşvik ettiği liberal değerler; demokrasi, özgürlük, eşitlik ve bireysel haklar gibi kavramlar üzerinde küresel bir etki yaratmıştır. Bunun yanında, Amerikan kültürü çeşitlilik ve hoşgörü gibi değerleri de vurgulayarak farklı kültürler arasında daha açık bir iletişimi teşvik etmiştir.

Bu bağlamda gücün, karmaşık bir yapı olduğu ve bu kaynaklar, kriterler topluluğunun uyum derecesinden oluştuğu kadar aynı zamanda demografik, coğrafi, ekonomik, askerî ve siyasi unsurlardan da oluşmaktadır. Bunlardan hareketle gücün özellikleri aşağıdaki şekilde ortaya konabilir (Zahir, 2003: 27):

- Güç, uluslararası ilişkilerin özüdür ve ulusal çıkarların gerçekleştirilmesini amaçlar; bu da uluslararası ilişkilerde düşmanlık ve savaş karakterini taşıyan bir nitelik oluşturur.
- Gücün kendisi, başlı başına bir amaç değil; ulusal çıkarların gerçekleştirilmesini sağlayan etki ve nüfuz aracıdır.
- Güç, uluslararası ilişkilerin kaotik ve üstü, otorite eksikliğinin doğası tarafından dayatılmıştır. Bu da devletleri çeşitli yollar ve yöntemlerle güç kaynakları oluşturmaya zorlamıştır, çünkü bu güç kaynakları gerçek anlamda güvenliği, istikrarı ve çıkarları sağlamanın gerçek itici gücüdür.
- Güç, uluslararası ilişkilerin doğası gereği değişkendir ve devletin karşılaştığı uluslararası durumlar doğrultusunda değişebilir. Bir devlet, belirli bir durumda nüfuzunu veya şiddeti kullanabilirken başka bir durumda aynı eylemi gerçekleştiremeyebilir veya farklı devletlere karşı aynı eylemi gerçekleştiremeyebilir (Hussein, 1976: 235-236).

2.2.2. Dış Politikada Gücün Önemi

Uluslararası ortamın güç mücadelesinden ibaret olduğu düşünüldüğünde her büyük güç için farklı yetenekler ve kaynaklar bulunduğu ifade edilebilir. Uluslararası ilişkilerdeki bu güç mücadelesine hem tarihsel hem de mevcut perspektiften bakıldığında, askerî gücün uluslararası politikanın bir aracı olarak kullanılmasının farklı yönleri olduğu ortaya çıkar. Bu, iki ana şekilde gerçekleşmektedir (Mukalid, 1979: 509). Birincisi, devletin çıkarlarını ve hedeflerini savunmada askerî gücün fiziksel kullanımıyken ikincisi, diğer devletleri politikanın hedeflerine boyun eğmeye ve teslim olmaya zorlama amacıyla askerî gücü kullanmakla tehdit etme durumudur. Çok sayıda uluslararası antlaşma, askerî gücün kullanımına başvurmayı kabul edilemez bir eylem olarak yasaklasa da bunun ciddi sonuçları olabilir. Bununla birlikte askerî güce dayalı politika, hâlâ var olan ve devam eden bir olgudur. Bunun bir örneği, askerî gücün uluslararası politikanın bir aracı olarak kullanılması alanındaki mevcut büyük silahlanma yarışıdır (Mukalid, 1979: 510). Bu bağlamda, askerî gücün kullanımı ve biçimleri aşağıdaki gibi çeşitlenmiş ve bütünleşmiştir:

• Güç Saldırı Aracıdır

John Mearsheimer, devletler için göreceli gücün önemli olduğunu vurgulamakta ve liderlere diğer tarafın yeteneklerini zayıflatan ve kendi göreceli güçlerini artıran güvenlik politikaları arayışı önermektedir. Her büyük gücün temel hedefi, küresel etki alanını maksimum düzeye çıkarmaktır. 19 ve 20. yüzyıllarda Amerikan genişlemesi gibi bazı ülkeler, diğer ülkelerin topraklarını işgal

ederek kendi topraklarını genişletmek için aşırı güç kullanımını başarmışlardır. Aynı şekilde 1967 Savaşı sonrası İsrail'in Arap ülkelerine yönelik işgali ve toprak genişlemesi buna örnek olarak verilebilir (Mearsheimer, 2012: 26-27).

- **Güç Savunma Aracıdır**

Savunmacı realistler, uluslararası sistemin güçlü teşviklere yol açtığını kabul etmelerine rağmen, hegemonya arayışının en kötü türden genişlemeye neden olacağını belirtmektedir. Kenneth Waltz, gücün savunma aracı olarak kullanılmasının, yalnızca ya kendisine yöneltilen saldırıya karşı savunmak ya da çıkarlarını savunmak zorunda kaldığında meşru olduğuna inanır (Waltz, 1979: 321).

- **Güç Caydırma Aracıdır**

Bazı düşünürler, caydırmanın, ne kadar etkili olursa olsun savunma yaklaşımından çok daha iyi bir yöntem olduğuna inanırlar çünkü bu şekilde savaş hedeflerini vurmadan engellemekte ve ülkenin askerî çatışmalara girme maliyetleri azaltılmaktadır. Birçok çalışma, özellikle nükleer silahların, caydırıcı etkisini incelemeye çalışmıştır. Örneğin en önemli çalışmalardan biri 1991 yılında İsmail Sabri Muqlid tarafından yapılan “Uluslararası İlişkiler: İlkeler ve Teoriler Üzerine Bir İnceleme” başlıklı çalışmadır. Muqlid bu çalışmada İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde sekiz uluslararası krizin incelenmesiyle Sovyet liderlerinin ABD'nin stratejik veya taktik askerî hazırlıklarını, ABD'nin gücünün sağlamlığını ve etkisini ne kadar fark ettiklerinin, geleneksel nükleer stratejik güç kullanımı tehdidi yoluyla hedeflerini ne kadar başarılı bir şekilde gerçekleştirebileceğinin bir göstergesi olduğunu ortaya koymuştur (Mukalid, 1991: 514).

Özetle, güç kavramının tanımı konusunda birçok çalışma ortaya çıkmıştır; bunlar arasında gücün zorlama ve kontrol yeteneği olarak tanımlanması, etki üretme ve diğer aktörlerin tercihlerini kontrol etme yeteneği olarak tanımlanması, kaynaklara sahip olma veya nihai çıktıları kontrol etme yeteneği olarak tanımlanması gibi farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Güç kavramının alternatif bir anlayışını geliştirememesi başarısızlığı, uluslararası ilişkiler alanındaki araştırmacılar ve uzmanlar için sonuçların anlaşılmasını sınırlayan bir etkiye sahiptir ve uluslararası aktörlerin diğer aktörlerin davranışlarını değiştirme yeteneklerine sınırlamalar getirmektedir. Güç analizi, bazı aktörlerin diğerlerine göre daha fazla güç kullanma yeteneğini nasıl sergileyebileceklerini ve uluslararası aktörlerin ihtiyaçları doğrultusunda nasıl hareket edebileceklerini anlamayı gerektirmektedir. Aynı şekilde, uluslararası ilişkilerde gücün incelenmesi, sosyal yapılar ve süreçlerin bir aktörün toplumsal yeteneklerini nasıl oluşturduğunu, belirlediğini ve sınırladığını anlamayı gerektirir. Bu şekilde bir aktör, yüksek çıkarlarını tanımlayabilir, azaltabilir veya genişletebilir.

2.3. Dış Politikada Gücün Çeşitleri

Güç kavramı, özellikle askerî ve ekonomik güç, uzun bir süre uluslararası ilişkiler edebiyatını etkilemiş ve realist okulun yazınlarında önemli bir rol oynamıştır. Realizmin mensupları, devletlerin uluslararası sistemin başlıca aktörleri olduğunu ve her devletin güç mücadelesi içinde kendi çıkarlarını gerçekleştirmeye çalıştığını savunmaktadır. Bu anlayış, güç mücadelesi temelinde var olan bir sistemde diğer aktörlerin çıkarlarına bakılmaksızın devletlerin kendi çıkarlarını önceliği bir yaklaşımı yansıtır.

On dokuzuncu yüzyıl, devletler arasındaki çatışmalara ve savaşlara sahne olmuş ve devletler arası ilişkilerdeki temel sorunu da “güç” oluşturmuştur. Bu durum, I. ve II. Dünya Savaşları ve Soğuk Savaş dönemi boyunca Doğu ve Batı blokları arasında güç mücadelesi gölgesinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde devletler arası ilişkiler, siyasi ve ekonomik boyutlara odaklanmak yerine çıkarlarını gerçekleştirmek için öncelikle askerî güce dayanmaktadır. Daha sonra karşılıklı bağımlılığın görünümü, uluslararası ilişkilerin gerçekliğine farklı bir bakış açısı getirmiştir. Bu görüş, temel olarak ekonomik boyutlara odaklanmıştı; yani gücün askerî boyutundan ziyade manevi boyutu daha önemli olarak değerlendirilmiştir. Bu dönemde Çin, Japonya gibi uluslararası yeni kutuplar veya çok uluslu şirketler gibi yeni aktörler, ekonomik olarak yükselmiş ve gerçek anlamda askerî gücü temsil eden ABD ve Rusya gibi büyük devletlerin yanı sıra uluslararası sahnede belirgin bir şekilde yerlerini almışlardır.

2.3.1. Sert Güç Kavramı

Genel olarak “sert güç” terimi, bir devletin tehdit etme yeteneği veya güç kullanma eylemi olarak tanımlanabilir. Bu, bir devletin veya uluslararası bir aktörün diğer bir uluslararası aktör veya devletin rızası olmadan güç kullanma kapasitesini içerir. Sert güç, askerî müdahale de dâhil olmak üzere çeşitli alanları kapsar ve genellikle devletler arası ilişkilerde siyasi baskıyla ilişkilidir. Şiddet devreye girdiğinde devletten devlete olan bu tür siyasi baskı sert güç kapsamına girmektedir. Diğer bir ifadeyle sert güç, bir devletin diğer bir devlete karşı askerî güç kullanarak müdahale etme eylemidir (Nye, 2006: 6-10).

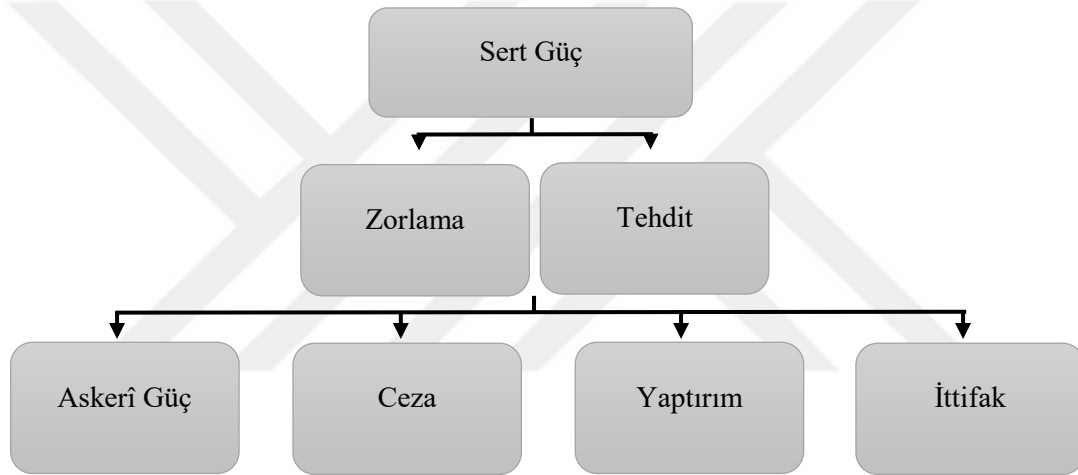
Realizm, gücün unsurlarını analiz ederken askerî faktöre özellikle vurgu yapmıştır. Aynı zamanda gücün, zorlama ve baskı anlamına gelen geleneksel bir güç anlayışı olduğuna inanmaktadır. Uluslararası sistemi istikrarsız ve kaotik olarak görürken uluslararası aktörlerin çıkarlarını korumak, hedeflerini gerçekleştirmek veya çıkarlarını en üst düzeye çıkarmak için güce sahip olmaları gerektiğini savunmaktadır (Kadhi, 2018: 28).

Sert güç kavramı, 19. ve 20. yüzyıllarda I. ve II. Dünya Savaşları ile Soğuk Savaş döneminde öne çıkmıştır. Bu türden güç, bir devletin askerî yeteneklerini, teknolojik gelişmelerini ve

ekonomik gücünü uluslararası ilişkilerdeki etkisini artırmak için kullandığı unsurları içermektedir (Abul Hay, 2014: 34). Sert güç, uluslararası ilişkilerde farklı türdeki güçler arasında önemli bir rol oynamıştır.

Sert güç kavramı, geleneksel güç kullanmayı ifade etmekte ve başkalarını zorlama, maddi teşviklerle kontrol altına alma veya çıkarları korumak için askerî güç kullanma olarak tanımlanmaktadır. Burada gücün, hedefleri etkileyerek gerçekleştirme yeteneği olarak anlaşılabilir. Ayrıca sert güç, askerî gücü de ifade etmekte; politik ve ekonomik hedefleri gerçekleştirmek için ordu kullanımı anlamına gelmekte; daha çok silahlar, ekipman ve askerî teknoloji ile ilişkilendirilmektedir (Hamdan, 2013: 32-33).

Şekil 1: Sert Güç Unsurları

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur

Yukarıdaki tanımlamaların hepsi askerî güçle ilişkilidir ve bu bağlamda sert güç yalnızca askerî gücü içerir ve diğer güç unsurlarını kapsamaz. Ancak Joseph Nye, sert gücü daha geniş bir şekilde tanımlar ve yalnızca askerî güçle sınırlı olmadığını ileri sürer. Kendisi, sert gücü “diğerlerinin davranışını etkilemek amacıyla ekonomik araçlar kullanma yeteneği” olarak da ifade etmektedir. Buna göre sert güç, temel olarak askerî ve ekonomik yeteneklerden türetilir (Nye, 2004: 26).

Sert güç, istenileni elde etmek için tehdit ve zorlamaya dayanır ve teşvikleri veya tehditleri temel alır. Joseph Nye, askerî ve ekonomik araçların her ikisinin de diğerlerini ikna etmek için kullanılabilen sert gücün örnekleri olduğunu vurgular. Dolayısıyla sert güç, maddi güç unsurlarından (askerî ve ekonomik) oluşur. Bu tür bir güç, özellikle realizm düşüncesinde askerî güçle özdeşleştirilmiştir (Wilson, 2008: 114). Buradan hareketle bu güç, tehlikeli durumların içine girme ve sonuçlarının devlet için son derece tehlikeli olabileceği (örneğin II. Dünya Savaşı’nda

Japonya ve Nazi Almanya'sı ile olduğu gibi) durumları ifade eder. Sert gücün çeşitli araçları arasında aşağıdaki şekillerde ayrım yapılabilir:

2.3.1.1. Askerî Araç

Sert gücün en yaygın kullanılan biçimi devletlerin hedeflerini gerçekleştirmek için askerî güç kullanımıdır. Özellikle gerçekçilik okulu düşüncesinde bu böyledir. Joseph Nye ise daha geniş bir tanım getirir ve sert gücü yalnızca askerî güçle sınırlı olmayan bir şekilde ifade eder. Ona göre, sert güç “diğerlerinin davranışını etkilemek amacıyla ekonomik araçlar kullanma yeteneği” olarak da anlaşılabilir (Nye, 2004: 44).

Buna göre geleneksel güç anlayışı sert gücü temsil eder ve bu, bir devletin veya daha fazlasının diğer bir devlete karşı ya saldırıda ya da savunmada askerî güç kullanması anlamına gelir (Hayder, 1977: 47). Askerî unsurlar, bir devleti diğerlerine göre daha güçlü ve etkili kılan bir araçtır. Devletler askerî güçlerini iki şekilde kullanırlar (Al Hurmzy, 2022: 177): Birincisi, gücü kullanma tehdididir. Genellikle büyük devletlerin uluslararası politikalarını uygularken kullandığı bir yöntemdir. İkincisi ise entelektüel gücü kullanmadır. Uluslararası birimlere karşı daha az kullanılan bir yöntemdir, önceki dönemlere göre askerî unsurun oynadığı rolün niteliği, devletin en büyük ve etkili aracını oluşturmuştur. Bu bağlamda askerî araçlar en yaygın kullanılan araçlardan biridir.

Mesela Napoleon, Fransız Devrimi'nin getirdiği fikirler ve inançlarla yani kültürel araçlar eşliğinde ülkesinin Avrupa üzerinde kontrol kurmasını sağlayabilirdi ancak psikolojik ihtiyacı sadece zafer elde etmekle tatmin edebileceği için askerî aracı kullanmayı tercih etti. Devletler günümüzde hâlâ askerî araçları kullanmaktadır ancak son yarım yüzyıl içinde bazı değişiklikler yaşanmıştır. Askerî gücün aşırı kullanımı nedeniyle yüksek maliyetler gündeme gelmiş, bunun için daha etkili sonuçlar elde etmek amacıyla askerî gücün kullanımı geçmiş dönemlere göre azaltılmıştır. Aynı bağlamda ABD Ulusal İstihbarat Konseyi, 21. yüzyılda askerî aracın etkinliğinin sürekli olarak azaldığını düşünmektedir (Nye, 2015e: 51).

2.3.1.2. Ekonomik Araç

Ekonomik araç, bir devletin diğer bir devleti kendi lehine olan faaliyetleri yapmaya zorlamak amacıyla kullandığı yöntemdir. Bu araç; millî gelir, kişi başına düşen gelir ve ekonomik ilerleme düzeyi gibi ekonomik unsurlara dayanmaktadır (Kadih, 2018: 31). Ellen Frost, ekonomik gücün diğer unsurlarını da eklemiştir; bunlar akıllı yönetim ve sürdürülebilir kalkınmayı içermektedir. Ekonomik güç, yeni uluslararası değişikliklerle tekrar öne çıkmış ve bu nedenle güç dönüşümlerine bağlı olarak ulaşılan hedefler arasında en önemlisi haline gelmiştir. Aynı zamanda devletlerin uluslararası oyunda sahip olduğu araçlardan biri haline gelmiştir. Devletler, artık ekonomik

kapasitelerine askerî kapasitelerinden daha fazla odaklanmakta; böylece büyük güçlerin ekonomik baskıları, gelişmekte olan ülkeler üzerinde askerî müdahalelere göre nispeten daha etkili olmaktadır (Cezayir siyasi ve stratejik Ansiklopedisi, 2015).

Ekonomik araç, artık uluslararası çatışmanın en önemli kaynağıdır çünkü nispeten yüksek maliyetler ve endüstri sonrası toplumların değerlerinde ekonomik hedeflerin büyük varlığı nedeniyle ekonomik güç, küresel ekonomik bir dünyada tüm ülkelerin doğrudan kontrolünün dışında olan bir pazarın gücüne bir dereceye kadar dayalıdır. Ekonomik araç, uluslararası sistemin içinde büyük ve etkili olan bir ekonomiye sahip devleti, uluslararası toplumda güçlü ve etkili bir şekilde temsil etme kabiliyetine sahip kılmaktadır. Ekonomi, bir devletin gücünde önemli bir faktördür ve genellikle hedeflerin elde edilmesi için kullanılır ve bu nedenle uluslararası ilişkilerdeki anahtar güç haline gelmektedir (Nihma, 1988: 192). Ekonomik aracın kullanımının iki temel şekli vardır (Hamid, 2009: 23-30): Birincisi, yaptırımlardır. Bunlar ithalatın kesilmesi, ihracatlara ve yatırımlara sınırlamalar getirilmesi gibi biçimlerde olabilir. İkincisi ise teşvikler ve ekonomik yardımlardır, yani bir devletin belirli bir davranışını değiştirmesi karşılığında ödüllendirilmesi anlamına gelmektedir. ABD'nin, Filistin otoritesine, Siyonist varlık ile barış anlaşması yapmaları karşılığında sağladığı ekonomik yardımlar buna örnek olarak verilebilir.

2.3.1.2. Teknolojik Araç

Teknolojik devrimin etkisiyle yeni bir güç faktörü olarak sert gücün ve içinde askerî aracın önemini artırmıştır. Bilgi teknolojisi, askerî gücün kullanımı üzerinde değişikliklere ve etkilere neden olmuştur. Günümüzde sadece tehditler değil aynı zamanda müttefikleri koruma ve onlara destek sağlama amacıyla da kullanılmaktadır. Teknolojik araç, gücün diğer askerî formlarına yeni bir yaklaşım getirmiştir: Örneğin siber saldırılar. Bu tür saldırılar, geleneksel olarak belli bir devleti veya bölgeyi hedef almaktan ziyade düşman topluluklarını hedef almakta ve savaşlar artık ordular arasındaki savaşlar değil, vekalet savaşlarına dönüştürmüştür (Abdul Hay, 2014: 35).

Diğer yandan, uluslararası siyaset çalışmalarında yeni eğilimler ortaya çıkmış ve gücün geleneksel askerî rolünün gerilediği ve diğer güç türlerinin öne çıktığı görülmüştür. Bunun nedenleri, büyük askerî güce sahip olmayan uluslararası güçlerin (örneğin Japonya, Almanya) yükselmesi nedeniyle askerî gücün gerekliliğinin sorgulanmasıdır. Ayrıca, eski küresel askerî güçlerin (örneğin SSCB) çöküşü ve bunun sonucunda yükselen büyük endüstri ülkelerinin uluslararası arenada daha etkili hale gelmesi ve bunun da uluslararası politika bağlamında karşılıklı bağımlılığın artmasıyla sonuçlanmasıdır. Bazı devletler bölgesel güvenliğini sağlamak için askerî kapasitelerini inşa etmeye odaklanmış ve bu da ulus-devletlerin bölgesel güvenlik anlayışının değişmesine yol açmıştır. Askerî gücün kullanımı ekonomik ve insani maliyetler nedeniyle daha az çekici hale gelmiş, bu nedenle bazı devletler çatışmaları çözmek için silah kullanımına daha az güvenmeye başlamıştır. Geleneksel güvenlik anlayışının gelişimi ile askerî gücün kaynakları da

değişmiştir. Bilim ve teknoloji, devletler için önemli bir kaynak haline gelirken ekonomik ve diplomatik güç, çok seviyeli bir dünyada daha fazla önem kazanmıştır.

Birkaç çalışma, (örneğin Ernest J. Wilson) uluslararası platformdaki konuların değişmesinin, geleneksel askerî gücün savaşlardaki rolünün modern çağda diğer güç formlarına kaymasına neden olduğunu vurgulamıştır. Bu değişimde birkaç neden rol oynamaktadır (Wilson, 2000: 35):

- Birinci neden, büyük güçlerin nükleer silahlar gibi aşırı güç araçlarının (1945'ten bu yana savaşlarda kullanılmamış olsa da) dünya siyasetinde rol oynamadığı anlamına gelmemesidir.
- İkinci neden, geleneksel gücün artık daha pahalı hale gelmesi ve 21. yüzyılda basılı medya ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasının toplumun farkındalığını artırmış olmasıdır.
- Üçüncü neden ise askerî gücün kullanımının, özellikle demokratik ülkelerde içsel kısıtlamalarla karşılaşmasıdır.

Sonuç olarak askerî güç, uluslararası politikalarda tek etkili araç olmaktan çıkmıştır. Karşılıklı ekonomik bağımlılık, iletişim ve uluslararası kuruluşlar askerî güçten daha büyük bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda askerî gücü dışlamak da mümkün değildir, çünkü uluslararası ilişkilerde kritik bir araçtır ancak tek başına yeterli değildir. Ayrıca mevcut değişiklikler, askerî güç hesaplamalarını geçmişe kıyasla daha karmaşık ve iç içe geçmiş hale getirmiştir (Nye, 2015e: 54).

Modern teknolojinin gelişimiyle, gücün temeli askerî güçten uzaklaşmıştır. Nükleer silahlar da bu uzaklaşmanın nedenlerinden birisi olmuştur. Aynı şekilde Soğuk Savaş, nükleer silahların korkunç derecede yıkıcı ve ölümcül olduğunu kanıtlamış ve yalnızca olağanüstü durumlarda kullanılması gerektiği anlaşılmıştır (Nye, 2015e: 54-55). Sadece askerî güce dayanmak, günümüzde dış politika sonuçlarına ulaşmayı sağlamaz; aksine ikna ve çekim araçlarının daha fazla kullanılmasını gerektirir ve bunlara teknoloji de eklenmektedir. Teknoloji, insanların düşünce tarzlarında büyük bir etki yaratmıştır ve askerî silahlar savaş ve çatışma dönemlerinde bu değişimi ve etkiyi yaratmaktan aciz kalmıştır. Bu güç değişiminin sonuçları şunlardır (Hallawa, 2015: 15):

- Rusya gibi yüksek askerî kapasiteye sahip olan ülkelerin güvenliği tehdit altında olabilir.
- Müttefikliklerin doğası, askerî ittifaklardan ekonomik ittifaklara (NAFTA, Avrupa Birliği, Asya gibi) doğru değişebilir.
- Ülkeler arasında karşılıklı bağımlılığın yükselmesi ve çok uluslu şirketlerin küresel düzeydeki rolünün artması.
- Zayıf toplulukların karşılaştığı sorunların gelişimidir. Şöyle ki yoksulluk, işsizlik, çevre kirliliği gibi sorunlar tek bir devletin sınırlarını aşmış durumdadır.

2.3.2. Yumuşak Güç Kavramı

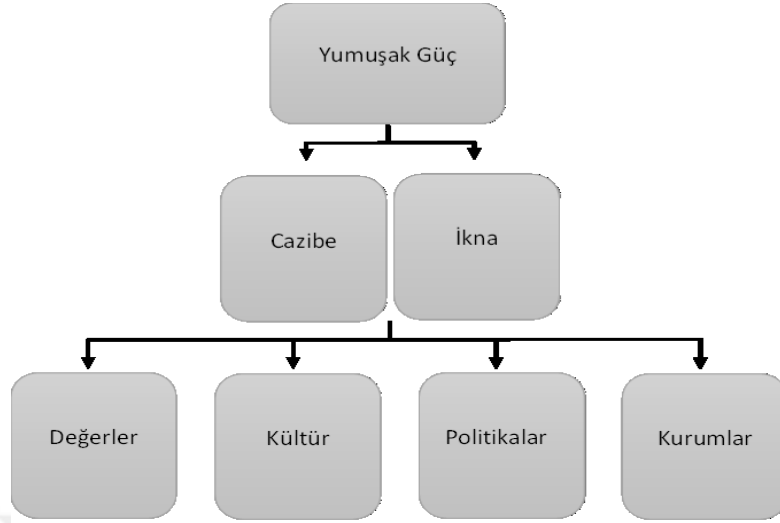
Güç kavramı ne anlama gelir, hangi sınırlara sahiptir, askerî bir nitelik mi taşır yoksa başka kullanımları da var mıdır? Joseph Nye bu temel soruları ilk defa “Paradox of American Power [Amerikan Gücünün Paradoksu]” adlı kitabında ortaya koymuştur (Nye, 2002: 176). Yumuşak güç kavramı, akademik alandaki modern kavramlardan ve uluslararası ilişkiler alanında temel değişkenlerden birisi olarak kabul edilmektedir. Bu kavram, Joseph Nye’in realizmin sınırlı güç kavramına getirdiği eleştiriyle ilişkilendirilmekte ve odak noktasının askerî güç üzerine olduğu ifade edilmektedir (Nye, 2004a; 7).

Yumuşak güce olan ilgi Soğuk Savaş döneminden bu yana uluslararası ilişkilerde kültür, kamu diplomasisi ve halk görüşüne odaklanmaya başlandığı zamanlara kadar uzanmaktadır. Bu bağlamda, bireylerin davranışlarını etkilemede inançların, fikirlerin ve değerlerin rolü de önemli bir faktördür. Stephen Lukes’un sosyoloji alanındaki çalışmaları, özellikle “görünmeyen iktidar” kavramı üzerine odaklanarak toplumsal yapıların nasıl şekillendiği ve bireylerin bu yapı içinde nasıl etkilendiği konularında önemli bir katkı sunmuştur (Hizzat, 2010) Başka bir anlamda sosyal ve politik düzeydeki etkileşimlerde sadece somut güç faktörleri değil, aynı zamanda yumuşak güç unsurları da önemlidir. Bu unsurlar; kültür, inançlar, fikirler ve değerler gibi faktörler aracılığıyla diğer toplulukları etkileme ve yönlendirme yeteneğini içerir.

Yumuşak güç antik çağlardan beri mevcut olmasına rağmen özellikle uluslararası ilişkiler çalışmalarında önemli bir modern kavram haline gelmiştir. Bu nedenle, Joseph Nye tarafından tanımlandığı şekliyle yumuşak güç, ikna ve çekicilik yoluyla hedefleri gerçekleştirme yeteneğini ifade etmektedir. Bu fikirler, kültür ve başkalarının tercihlerini şekillendiren değerler ve kurumlar üzerine dayalıdır. Joseph Nye’in belirttiği gibi yumuşak güç, başkalarını sizi takip etmeleri ve değerlerinize, kurumlarınıza ve önceliklerinize katılmaları için ikna etme yeteneğine dayanır (Nye, 2004a: 255-270).

Yumuşak güç, Joseph Nye tarafından açıklandığı gibi, çekicilik ve zorlama unsurlarına dayanmaktadır. Bu, belirli hedeflere ulaşma yeteneğine sahip olmayı ifade etmektedir ve bunda korkutma, baskı ve zorlama yerine ikna etme yöntemleri kullanılır (Nye, 2003a: 33). Yumuşak güç, Geun Lee tarafından tanımlandığı gibi, temelde güvenilirlik ve meşruiyet üzerine kuruludur. Bu, sembolik ve zihinsel kaynaklar aracılığıyla özneye tercihler oluşturma ve zihinsel görüntüler yaratma yeteneği olarak açıklanır; bu da başkalarının davranışlarında değişikliklere yol açmaktadır (Hazzazy, 2016).

Şekil 2: Yumuşak Güç Unsurları

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur

Araştırmacı Anna Simons, Amerika Birleşik Devletleri Deniz Kuvvetleri Enstitüsü'nde (NPS) savunma analizi dersi veren bir profesör olarak yumuşak gücü “geleceğin savaşlarının dördüncü nesli” olarak tanımlar. Geleneksel askerî savaşların dengesindeki değişikliklere ve kent savaşı ve isyanla mücadele stratejilerinin başarısızlığına işaret ederek yumuşak güç, kamu diplomasisi, stratejik iletişim, bilgi operasyonları, mekân ve askerî üsleri hedef alma, hava kuvvetleri kullanımı gibi yöntemlerle insanların üstünlüğünü hedeflemektedir (Yumuşak Savaş Araştırma Merkezi, 2014: 58). Bu bağlamda yumuşak güç, beş temel bileşen ve yetenek üzerine kurulur (Abdul Hay, 2014: 46):

1. Başkalarının algılarını ve kavramlarını şekillendirme yeteneği, kültürlerini renklendirme ve davranışlarını yönlendirme.
2. Hem düşmanlar hem de rakipler için siyasi gündem oluşturma yeteneği.
3. Modelin, değerlerin ve politikaların cazibesini oluşturma yeteneği, bu unsurların başkaları tarafından görülen samimiyeti ve meşruiyeti.
4. İletişim stratejilerini başkalarına zorlama yeteneği, kiminle ve nasıl iletişim kurulacağını belirleme.
5. Olayların hikâyesini genelleştirme yeteneği.

Yumuşak güç, ülkelerin ilişkilerini askerî güce dayalı olarak değil, güvenliği sağlamada askerî gücün rolüne dayalı olarak gözden geçirdiği bir çerçevede ortaya çıkar. Bu kavram, Joseph Nye'nin ABD'nin Irak ve Afganistan savaşlarından sonra Amerikan gücünü gözden geçirme çabalarına bağlanmıştır. Nye, Amerika'nın dış tehditlere karşı güçlü olduğunu ve dış destek veya kurumlar olmadan askerî gücünü destekleme ve en üst düzeye çıkarma ihtiyacının olmadığını savunan realist yaklaşımları eleştirmiştir (Nye, 2004b: 5). Nye, bir ülkenin yumuşak gücünün üç temel kaynağa odaklandığını belirtmektedir (Nye, 2004b: 5-8):

1. **Kültür:** Kültür, herhangi bir ülkenin yumuşak gücünün üretim kaynaklarından birisi olup istenilen sonuçları elde etme yeteneği nedeniyle birçok araştırmacı (örneğin Martha C. Nussbaum) uzun bir süre boyunca yumuşak gücü sadece kültürel etkiyle sınırlı olarak anlamış ve yorumlamış ancak daha sonra kapsamını genişletmiştir. Kültür, toplum için etki yaratan değerler ve inançların bir koleksiyonu olarak tanımlanabilir ve elit kültür (edebiyat, sanat, yükseköğrenim) veya halk kültürü gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir ve halkı çeken büyük bir cazibe unsuru olarak görev yapar.
2. **Değerler:** Bunlar da ülkenin yumuşak gücünü artıran unsurlardır. Paylaşılan değerler, sınırların ötesindeki insanların da ilgisini çekebilecek kültürel bağlar yaratır. Örneğin demokrasiyi, insan haklarını ve bireysel özgürlükleri destekleyen bir ülke, benzer değerleri paylaşan diğerlerinin ilgisini çekebilir.
3. **Dış politika:** Demokratik değerleri taşıyan dış politika, bir ülkenin yumuşak gücünün temel kaynaklarından biri olabilir ve diğer devletler ve halklar tarafından meşru ve etik olarak kabul edildiğinde yumuşak gücün etkinliğini ve etkisini artırabilir.

Uluslararası ilişkilerde yumuşak gücün kullanımı, ulusal güvenliği sağlamak için nükleer silah tehdidi ve geleneksel silah kullanımına karşı eleştirilere yol açmıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri, silahların yüksek maliyeti ve savaşların ülkelere getirdiği yüklerdir. Ayrıca, nükleer silahların neden olduğu yıkım düzeyi oldukça yüksektir ve modern değerlere ve insan haklarına saygı gibi prensiplerle uyumsuzdur (Abdul Hay, 2014: 47).

Yumuşak güç, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası ilişkilerde önemli bir araç olarak ortaya çıkmış ve Joseph Nye tarafından şekillendirilmiştir. Yumuşak gücün kaynakları farklı olsa da Nye'in bunu öne sürdüğü dönemde yumuşak gücün pratiği olmadığından bu kavram, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde ve sonrasında SSCB ile ABD arasındaki Soğuk Savaş döneminde belirginlik kazanmıştır (Yaman, 2015: 2). Bu dönemden sonra yumuşak güç, uluslararası ilişkilerde büyük bir rol oynamış ve gücün en önemli temeli haline gelmiştir. Teknolojik gelişmeler, bilimsel devrim ve iletişim ile birlikte yumuşak gücün kullanımı; düşünceleri, inançları ve değerleri etkilemeye dayanmaktadır. Bu, sert gücün zorlama ve askerî araçlara dayanan yönteminin tam tersi olup bu tür araçların zayıf olduğunu ve hedefleri başarmada ve diğerlerini çekmede askerî araçların kullanılmasına ihtiyaç duyulmadığını göstermiştir. Ancak bu, askerî gücün rolünün gerilemiş olduğu veya artık işe yaramaz olduğu anlamına gelmemekte; sadece gücün tek kaynağı olmaktan çıktığını göstermektedir (Süleyman, 2016: 13).

2.3.3. Akıllı Güç Kavramı

Uluslararası ilişkilerde yumuşak güç ile sert güç arasındaki ilişkiye dair birçok soru sorulmuştur. Her ikisi de ayrı ayrı kullanılabilir mi, yoksa yumuşak güç kaynakları sert güçten bağımsız mıdır? Bu konuda iki yaklaşım söz konusudur. Birinci yaklaşımın en önemli temsilcisi

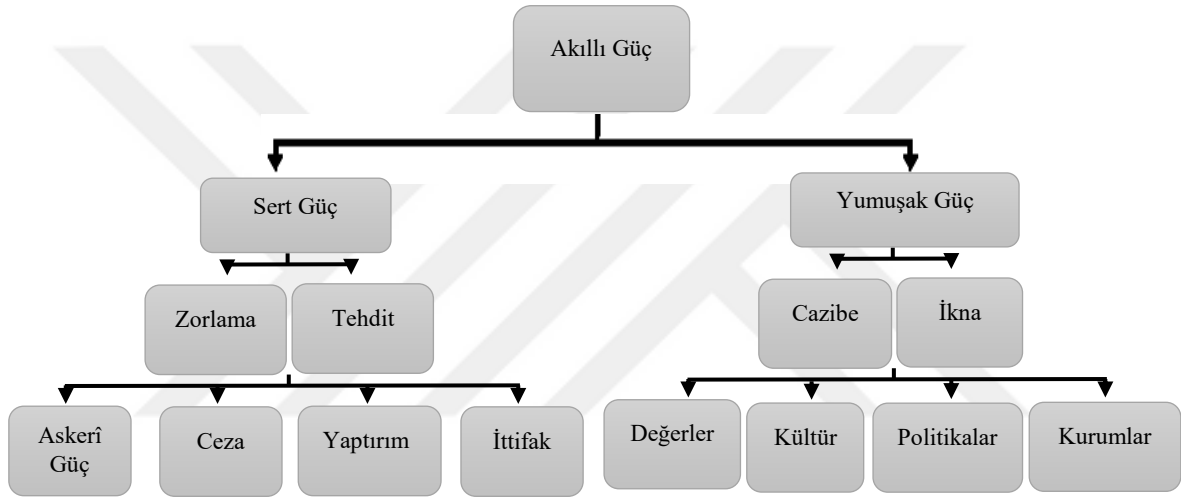
Nye, yumuşak gücün, zorlama ve zorlamaya dayalı sert gücün aksine ikna etme ve çekici olma gücü olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, yumuşak gücün var olabilmesi için belirli bir derecede sert güç gereklidir çünkü sert güç kaynakları yumuşak gücün varlığına katkıda bulunur. Bu, yumuşak gücün çekme (Soft is pull) ve sert gücün itme (Hard is push) şeklinde etki yarattığı anlamına gelmektedir (Nye, 2004b: 15). İkinci en önemli savunucularından biri Geun Lee'ye göre, yumuşak güç ile sert güç arasındaki ilişki farklıdır. Bu yaklaşımın savunucuları, somut olmayan kaynakların yumuşak gücün kaynakları olduğunu ve somut kaynakların sert gücün kaynakları olduğunu iddia ederler. Bu nedenle yumuşak güç, hem ikna etme hem de zorlama gücü olabilir; benzer şekilde sert güç için de aynı şey geçerlidir. Geun Lee, yumuşak gücün kaynaklarının düşünceler, inançlar ve kültür gibi somut olmayan kaynaklar olduğunu belirtir (Abdul Hay, 2014: 57).

Maddi ve insani anlamda sert gücün maliyetinin artması ve yumuşak gücün tek başına işlev görememesi göz önüne alındığında, yeni bir güç anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu, yumuşak ve sert gücün her ikisinden de yararlanma stratejilerini içeren yeni stratejilerin çerçevesinde farklı güç araçlarının kullanılmasını gerektirir (Kadih, 2018: 45). Joseph Nye, 2003 yılında “akıllı güç” kavramını geliştirmiş ve yumuşak gücün tek başına hedeflere ulaşmak için kullanılamayacağı fikrinden hareketle ortaya çıkarmıştır. Nye'a göre akıllı güç stratejileri, hem yumuşak gücü hem de sert gücü içermelidir ve her iki tür güç de vazgeçilmezdir. Nye, akıllı güç kavramını sert gücü ve yumuşak gücü bir stratejide birleştirme yeteneği olarak ifade etmiştir. Bu strateji, beş unsura dayanmaktadır. Bunlar; hedefleri ve istenen sonuçları belirleme, mevcut kaynakları anlama, öncelikleri ve etkilenmek istenen hedefleri belirleme, hangi güç türünün kullanılacağı ve başarı olasılığını tahmin etme şeklinde belirtilmiştir (Nye, 2011d: 25-35).

Bu tür bir güç sadece büyük devletler tarafından değil, zayıf devletler tarafından da kullanılabilir. Örneğin Singapur gibi bazı zayıf devletler, askerî yeteneklerini komşularının tehditlerini caydırmak ve Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği gibi diplomatik faaliyetlere bağlamak için kullanmıştır. Aynı şekilde ABD, İkinci Dünya Savaşı sonrasında sert ve yumuşak gücü birleştirerek askerî gücünü düşmanlarını ortadan kaldırmak, Avrupa ve Japonya'nın yeniden inşasını sağlamak için kullanmıştır (Nye, 2011d: 25-35). Bu nedenle yumuşak güç araçlarının kaybolmadığını, aksine sert güç araçlarıyla birlikte uyum içinde çalıştığını vurgulamak önemlidir. Başarı için bazı hedefleri elde etmek genellikle sadece sert güç veya sadece yumuşak güçle mümkün değildir. Bu nedenle bu iki güç türü birleştirilerek ve uyumlu bir şekilde yönlendirilerek en iyi sonuçların elde edilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Nye, bazı hedefleri başarmak için hem akıllı gücün hem de sert gücün gerektiğini belirtmektedir. Bu akıllı güç, sadece günümüzde değil, Soğuk Savaş döneminden bu yana etkinliğini kanıtlamıştır. ABD'nin başarısının da akıllı güce dayandığını iddia etmiştir (Nye, 2011d: 25-35).

Sonrasında, bu kavram tek boyutlu yaklaşımdan çift boyutlu yaklaşıma evrilmiş ve yumuşak gücü sert güçle birleştirerek “akıllı güç” kavramı oluşturulmuştur. Akıllı güç, her iki kavramın da uygun türünü uygun durumda kullanmayı ifade eder. Bu şekilde akıllı güç, sert güç ve yumuşak gücün araçlarını belirli hedefleri gerçekleştirmek için birleştirme amacını taşır (Hamdan, 2013: 29-30). Hedeflerin her zaman sert güç veya yumuşak güçle gerçekleştirilmediği göz önüne alındığında bu iki gücün birleştirilip doğru bir istikamete yönlendirilmesiyle en iyi sonuçlara ulaşılabilir. Akıllı güç, çok yönlü politika ilkesine dayanmaktadır. Bu güç, tüm araçlarla ikna etmeyi sert güç ise askerî araçlarla caydırma amacını taşırken yumuşak güç ise devletlerin ve sistemlerin davranışlarını çekme ve etkileme amacını taşımaktadır.

Şekil 3: Akıllı Güç Unsurları

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur

Yumuşak gücün önemi artsa da Joseph Nye, sert gücün önemini azaltmamıştır. Ona göre, bu iki kavram birbirine bağlıdır ve onları ayıran şey davranışın doğasıdır. Sert güç, zorlama ve baskıda etkilidir ve yumuşak güç için de aynı durum geçerlidir (Nye, 2007c: 27). Robert Kagan da aynı görüşü paylaşarak sert gücün tek başına yeterli olmadığını ve bu iki kavram arasında ilişki olduğunu belirtir. Nye'nin öne sürdüğü gibi yumuşak güç, sert askerî güçle tam bir uyum içinde çalışır (Hazzazy, 2016). Nye, “Yumuşak gücün, sert güçle tam bir bütünlük, etkileşim ve uyum içinde çalışması gerektiğini belirtmektedir. Sert güç, askeri kontrolü sağlamak için çalışırken, yumuşak güç çekme ve ikna amacıyla çalışır.” Bu, akıllı gücün, sert ve yumuşak güç birleştirilerek belirli hedefleri gerçekleştirmek için kullanıldığının bir örneğidir (Hazzazy, 2016).

2.3.4. Coğrafi Gücün Elektronik ve Medya Alanına Geçiş

Teknoloji ve iletişim devrimi ile elektronik ve medya alanının ortaya çıkışı sayesinde Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana güç kavramında değişiklikler meydana gelmiştir. Bu yeni

kavrama Joseph Nye tarafından “Elektronik güç” adı verilmiştir (Nye, 2010: 3). Bu gelişme, gücün yalnızca devletlerin tekelinde olmadığı, aksine daha fazla devlet dışı aktör arasında dağıldığı bir duruma yol açmıştır. Bu durum, devletin bu alandaki hâkimiyet yeteneğini özellikle içerde ve uluslararası düzeyde siyaset üzerindeki etkilerinin artmasıyla birlikte sorgulanmıştır.

2.3.4.1. Siber Güç Kavramı

Teknolojinin oynadığı rol, güç kavramı ve dönüşümleri üzerinde büyük bir etki yaratmıştır. Yeni bir güç türü ortaya çıkmış ve siber güç olarak adlandırılarak uluslararası ilişkilerde etkili bir araç olarak kabul edilmiştir. Siber güç kavramı, devletlere uluslararası ilişkilerde geleneksel olmayan araçlarla nüfuz kullanma fırsatı sunmaktadır. Aynı zamanda teknolojik araçlar içerdikleri yönlerle uluslararası sistemde etkili bir unsurdur. Bu bağlamda, bilgi toplama ve hareket etme süreçlerine önemli katkılarda bulunan teknolojik araçlar aynı zamanda siyasi değerlere veya güç biçimine özellikle etki eder (Clarke and Knake, 2010: 6).

Dış politikadaki güç yeteneklerini gerçekleştirmek için devletler genellikle askerî güç ve ekonomik güç gibi farklı araçları kullanırlar. Ancak uluslararası ilişkiler alanında kabul edilen bir gerçek, güç kaynaklarının ve formlarının değiştiğidir. Sert güç, askerî ve ekonomik yetenekleri içerirken gücün maddi olmayan boyutlarına olan ilgi artmış ve bu nedenle yumuşak gücün rolü önem kazanmıştır (Kadih, 2018: 51).

Bilgi devrimi ve gelişmiş teknoloji üretme yeteneği sayesinde güç kavramının icat ve yaratıcılık yoluyla yeni bir biçimi olan siber güç ortaya çıkmıştır. Bu gücün, yerel ve uluslararası düzeyde etkisi bulunurken aynı zamanda gücün daha fazla aktör arasında dağılmasına da yol açmaktadır. Dolayısıyla devletin bu alanı kontrol etme yeteneği, diğer güç türleriyle karşılaştırıldığında sorgulanır hale gelmiştir (Abd Sadq, 2016b: 34).

Bu kavram, 2009 yılında “Cyberpower and National Security” başlıklı bir kolektif kitapta yer alan bir dizi yazarın katkılarıyla ortaya çıkmıştır; bunlardan biri Daniel T. Kuehl’in “From Cyberspace to Cyberpower: Defining the Problem” (Siber Uzaydan Siber Güce: Sorunu Tanımlamak) başlıklı makalesidir. Daha sonra Joseph S. Nye, bu kavramı Mayıs 2010’da Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Üniversitesi Kennedy School of Government’da (Harvard Üniversitesi Kennedy Hükümet Okulu Belfer Bilim ve Uluslararası İlişkiler Merkezi) yayımlanan “Siber Güç” başlıklı makalesinde kullanmıştır (Alhimy, 2023).

Bazıları, (örneğin Jana Shakarian ve Andrew Ruef) siber uzayı “elektronik bilgilerin işlediği sanal bir ortam ve bilgisayar ağları aracılığıyla bağlantılı olan” bir alan olarak tanımlarken diğerleri, onu “elektronik ve elektromanyetik alanı kullanarak verilerin depolandığı, değiştirildiği veya değiş tokuş edildiği doğal altyapıya bağlı olan sistemlerle ilişkilendirilen bir alan” olarak

görürler. Bu alan, uluslararası sistem üzerinde etkili bir araç haline gelmiştir; bu alanın güvenliği meselesi de uluslararası güvenlik gündeminde önemli bir konu halini almıştır (Shakarian ve Ruef, 2013: 2).

Sibernetik kavramı, özellikle internet çağının başlamasıyla ortaya çıkan sanal alandaki gerçek savaşlar döneminde “modern orduların dördüncü kolu” olarak tanımlanmıştır. Bazıları ise bunun, savaşın beşinci kolunu temsil ettiğini düşünmektedir. Uluslararası Telekomünikasyon Birliği’nin tanımına göre ise bu kavram; sanal alanı, bilgisayarlar, ağlar, yazılımlar ve bilgi işleme gibi fiziksel veya fiziksel olmayan tüm bileşenleri içeren bir alandır. Bu bileşenler, siber uzayın kullanımının tüm yönlerinde ortak bir rol oynarlar. Joseph Nye, bunu “bilgi alanıyla elektronik olarak ilişkilendirilmiş bilgi kaynaklarını kullanarak istenilen sonuçlara ulaşma yeteneği” olarak (Nye, 2010: 5); Daniel Kuehl ise “interneti kullanarak her türden işletim ortamında avantajlar yaratma ve olayları etkileme yeteneği” olarak tanımlamıştır (Mahmood, 2012: 188).

Siber alanın kullanımı, devletler dışındaki aktörler için de mümkün hale gelmiş ve bu durum, devlet egemenliği üzerinde etkili olarak çatışmaların siber çatışmalara dönüştüğü bir dönemi başlatmıştır. Bu siber çatışmalar, genellikle casusluk, sızma ve ardından internet sitelerinin tahrip edilmesi gibi faaliyetlere dayanmaktadır. Sonuç olarak, iç ve dış güvenliği etkilemiştir. Bu, aktörler arasındaki güç dinamiklerinin çeşitliliğine yol açmış ve güç kullanımının artık sadece devletlere özgü olmadığını göstermiştir. Ayrıca, uluslararası politikada daha küçük aktörlerin siber alanda hem sert hem de yumuşak güç kullanma yeteneğine sahip olmalarını sağlamıştır (Abd Sadq, 2016b: 10-12).

Bu bağlamda farklı tanımlar ve teorik yaklaşımlar sunulmuş, birçok farklı iktidar biçimi tespit edilmiştir. Sert güçten başlayarak gücün soyut temelini içeren yumuşak güce geçtik. Ancak bu tür bir güç devletin hedeflerine ulaşmayı başaramadı ve sonunda devlet gücüne yeni bir unsur olan elektronik güç eklendi. Genel olarak bu kavramın ortaya çıkışından sonra elektronik güç, insanların yaşamlarının iyileştirilmesine yardımcı oldu ancak aynı zamanda bir tehdit kaynağı haline geldi. Çünkü siber uzayı kullananlar, karşı tarafa ciddi zararlar verebilir ve bilgi iletişim altyapısını çökertebilirler. Ayrıca askerî birlikler arasındaki iletişim sistemlerini bozarak veya gizli bilgileri çalarak büyük askerî ve ekonomik zararlara da neden olabilirler (Khalifa, 2017c: 5).

Devletler, elektronik gücü ulusal güvenlikleri ve askerî güçleri için bir faktör olarak gördüğünden bu gücü stratejik hesaplamalarına dâhil etmeye başladılar. Ayrıca politik üstünlük sağlama, bilgi birikimine, bilimsel araştırma ve geliştirmeye öncelik verme, uluslararası iletişim aracılığıyla uluslararası güvenlik ve barışı sağlama gibi amaçlarla elektronik gücü uluslararası iletişimde etkili bir araç olarak kullanmayı amaçladılar (Khalifa, 2014a: 22).

2.3.4.2. Siber Alanın Güç Kavramındaki Dönüşüme Etkisi

Teknoloji ve iletişim devrimi neticesinde elektronik alanın ortaya çıkmasıyla birlikte uluslararası sahada bir dizi yeni dönüşüm yaşandı. Bu dönüşümler, güç kavramını etkiledi ve gücün daha fazla aktör arasında dağılmasına neden oldu. Güç kavramındaki değişiklikler, uluslararası politikada meydana gelen hızlı gelişmelerle birlikte geldi; özellikle Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra ortaya çıkan yeni tehdit kaynaklarıyla birlikte. Bu tehditler, sınırları aşan tehlikeler gibi ulusal güvenliği tehdit eden uyuşturucu ticareti ve terör gibi yeni kaynakları içeriyordu. Devletler, bu yeni tehditlere karşı güvenliklerini maksimum düzeyde artırmaya çalışırken uluslararası sahada yeni bir çevre olarak ortaya çıkan elektronik alan kavramı öne çıktı (Kadih, 2018: 55).

Elektronik alan, görece yeni ve çağdaş bir ortam olarak dikkat çekiyor ve hızla değişen koşullara daha hızlı bir şekilde uyum sağlama yeteneği ile öne çıkıyor. Bu güç, kolayca kullanılabilir olması, düşük maliyetleri ve bilgiye erişimin kolaylığı gibi avantajlara sahiptir. Ayrıca bireyler, gruplar, devletler, uluslararası kuruluşlar ve şirketler gibi çok sayıda aktör tarafından kullanılabilmesi, çok yönlü bir güç olmasını sağlar. Ayrıca bu güç; ticari, askerî ve sosyal kullanımlara sahiptir ve uluslararası sahada ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Khalifa, 2014a: 22).

Bilgi yayılmasıyla birlikte bireyler, şirketler ve hükümet dışı kuruluşlar dâhil olmak üzere çok sayıda aktörün uluslararası siyasette etkili olması ve doğrudan bir rol oynaması mümkün hale geldi. Bu nedenle bilgi devrimi, elektronik gücü yarattı ve uluslararası siyasetteki güç ilişkilerini etkiledi, elektronik alan aracılığıyla hem sert hem de yumuşak gücü kullanma fırsatı sundu (Khalifa, 2017c: 6).

Elektronik alan, politik değerlerin ve farklı güç biçimlerinin yanı sıra uluslararası sistem üzerinde etkisi olan temel unsurlardan biri haline geldi. Sert güçle ilişkilendirilen elektronik güç, askerî sistemlerde devrim yarattı ve dolayısıyla devletlerin gücünü etkiledi. Bu nedenle devletler, bir ülkenin sınırları ötesinde gerçekleşecek ekonomik, mali, siyasi ve kültürel politikalardan kaynaklanacak etkilere odaklandılar. Bu, yumuşak güç kavramının ortaya çıkmasına yol açan temel dönüşümlerden biriydi (Kadih, 2018: 56).

Ayrıca gücü oluşturma'nın temel yapı taşı mülkiyetten bilgi ve bilgiye dönüşmüş, bu da inovasyonun ve teknolojik ilerlemenin gücü ele geçirme temeli olarak ne kadar önemli olduğu konusundaki farkındalığı artırmıştır. Bu nedenle elektronik alan, güç kavramının "miktar" temelinden "buna bağlı sonuç" temeline dönüşmesine ve güç dengesinin değişmesine etki etmiştir (Abd Sadq, 2016b: 200).

Elektronik güç, teknolojinin gücü ve etkisi nedeniyle devletlerin elde etmeye çalıştığı başlıca hedefdir ve uluslararası sistemde etkili ve etkileyici bir güç olarak rolünü netleştirmek için yeterlidir. Elektronik gücün temel bir önemi vardır ve hem sert hem de yumuşak güç uygulamalarını içerir, örneğin askerî operasyonları destekler ve devletlerin askerî yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlar. Bu nedenle sürekli güç değişimlerinin ürünü olan elektronik güç, bir devletin bu alandaki üstünlüğünü diğer güç alanlarına göre daha belirsiz hale getirir. Ayrıca elektronik güç, geleneksel gücü elektronik alan aracılığıyla daha etkili bir şekilde kullanma fırsatı sunar (Khalifa, 2015b: 51-52).

Yirminci yüzyıl, uluslararası politika yolculuğunu büyük ölçüde etkileyen bir bilgi devrimine tanıklık etti. Bu devrim; bilgi, elektronik alan ve dijital karakter olmak üzere üç temel unsuru ortaya çıkardı. Bilgi gücünün uluslararası politikadaki etkisi için üç boyuttan bahsedilebilir. Birinci boyut, elektronik gücün ortaya çıkışını içerirken ikinci boyut, savaş yürütme araçlarının değişimini kapsar; üçüncü boyut ise gücün ağ üzerinde yayılmasını ifade eder. Dikkat çekmek gerekir ki uluslararası politikadaki eylemler ve tepkiler, politika kararlarını ve uygulama mekanizmalarını taşıyan ve tam sorumluluğu olan “uluslararası aktörler” tarafından gerçekleştirilir. Bu aktörlerin davranışları, nedenleri ne olursa olsun, uluslararası politik ilişkilerin seyrini etkiler (Khalifa, 2015b: 31).

Elektronik alanı yalnızca bilgi alışverişinin yapıldığı bir alan olarak gören geleneksel güç anlayışı artık hâkim değil. Nitekim 11 Eylül 2001 olaylarının ardından elektronik güç, yeni bir güvenlik tehdidi olarak odak noktasına alınmaya başlandı. Bu uluslararası olaylar arasında Rusya ve Estonya ile olan düşmanca operasyonlar ve ayrıca Rusya ile Gürcistan arasındaki çatışmalar özellikle dikkat çekti ve bu çatışmalarda elektronik gücün rolü, devletler arası ilişkilerde yeni bir alan olarak ön plana çıktı. Sosyal medya platformlarının Arap devrimleri sırasındaki rolüne rağmen bu platformlar, uluslararası ilginin elektronik güce verildiği ve ifadelerin dile getirildiği önemli bir noktayı temsil etti (Kadih, 2018: 57-58).

Joseph Nye, elektronik güce sahip üç tür aktörü tanımladı. Birinci tür, devletlerdir ve elektronik saldırıları gerçekleştirme ve altyapıyı geliştirme kapasitesine sahiptir. İkinci tür, temel olarak saldırı amaçları için elektronik güç kullanmaktadır. Üçüncü tür ise teknolojik bilgiye sahip bireylerdir ve bu bilgiyi kullanma yeteneğine sahiptir (Mukbil, 2012: 7).

Bu bağlamda, Nye tarafından kullanılan “gücün yaygınlaşması” terimi önemlidir ve bu terim, gücün devletlerden devralındığına dair geleneksel bir bakış açısından daha modern bir fenomeni temsil eder. Gücün devredilmesi, uluslararası etkileşimlerde sık görülen bir şeyken, gücün yaygınlaşması, modern teknoloji ve iletişim araçları yönetiminde artan etkinliğe sahip olmayı içeren yeni bir aktörün yükselişiyle bağlantılıdır. Elektronik güç, iki temel model aracılığıyla kullanılır (Abd Sadq, 2016b: 205-208):

- Elektronik Alan Üzerinden Sert Güç Uygulama: Bu model, askerî birimler arasındaki iletişim kablolarını veya uydu bağlantılarını kesme yoluyla yıkıcı ve tahrip edici faaliyetlerde kullanılır. Aynı zamanda bilgi hırsızlığı ve bilgi sistemlerini yok etme amacıyla geliştirilen elektronik silahların kullanımını içerir, bu da ülkenin ve bireylerin güvenliğini tehdit edebilir. Örneğin Estonya, 2007 yılında elektronik saldırılara maruz kalmıştır.
- Elektronik Alan Üzerinden Yumuşak Güç Kullanma: Bu model, kamusal görüş üzerinde etki yaratma, psikolojik operasyonlar ve uluslararası ittifakların oluşturulmasına yardımcı olma gibi eylemlerde yumuşak güç kullanımını içerir. Ayrıca uluslararası istihbarat birimlerinin çalışmalarına bilgi sağlama amacıyla kullanılır.

2.3.4.3. Siber Saldırıların Güç Kavramına Etkisi

Siber güç, uluslararası ilişkilerde yeni bir alan olarak etkileşimlerin ve yapısal değişimlerin hareketine katkı sağlamıştır. Etkisi, yapısal ve altyapısal değişikliklerden uluslararası sistemin nasıl değiştiği konusundaki olaylara doğru kaymaya başlamıştır. Dijital olgunluğun evrelerinin gelişmesiyle birlikte, uluslararası güvenlik sorunlarında bir evrim yaşanmış ve siber güvenlik meselesi uluslararası arenada artan bir ilgi görmeye başlamıştır. Bu, siber tehditlerin artışı ve dijital adalet üzerindeki etkileriyle başa çıkmak için bir girişim olarak gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, sanayi devriminin dünya genelinde tarihin akışını büyük ölçüde değiştirdiği ve şu anda dünyanın bilgiye ve enformasyona dayalı yeni bir teknolojik devrime şahit olduğu ifade edilebilir. Bu devrim, sadece barışçıl amaçlar için değil aynı zamanda insanlığa zarar veren, olumsuz bir şekilde kullanılmıştır (Halawy, 2014: 14).

Siber saldırılar, geleneksel saldırılara benzer sonuçlar doğurmasına rağmen icra yöntemleri ve stratejileri bakımından farklılık göstermektedir. Bu tür saldırıların kullanımı, bilgi elde etme yarışını artırmak amacıyla psikolojik bir savaşın yanı sıra maddi kayıplara da neden olmaktadır. Siber saldırıların çeşitli motivasyonları arasında teknolojik, bilgi tabanlı, sosyal, kültürel, askerî unsurlar bulunmaktadır. Bu silahları kullanma yeteneklerini ve gelecekteki savaşlarda yeni stratejiler geliştirmek için bu motivasyonları kullanmaktadır (Kadih, 2018: 63).

Siber silahların kullanımı, kontrol edilemeyen sonuçlara, zararlara ve yaralanmalara neden olabilir. Bu durum, kitlesel imha silahlarına uygulanan yasaklarla birlikte ele alındığında bu tür saldırıları silahlı saldırı olarak kabul etmektedir. Bu nedenle bilgisayar ağlarına ve elektronik sistemlere yönelik saldırılar, uluslararası hukuka göre silahlı saldırı olarak kabul edilmese bile en azından bu tür saldırıların uluslararası barış ve güvenliğe yönelik bir tehdit oluşturabileceği kabul edilmektedir (Abd Sadq, 2009a: 190).

Bu nedenle, uluslararası insan hakları hukuku uyarınca korunan tesislerin herhangi bir savaş aracına karşı saldırıya uğraması, Birleşmiş Milletler Şartı'nda yer aldığı üzere barış ve uluslararası güvenliğin ihlali olarak kabul edilir. Elektronik saldırılar, kontrol sistemlerine ve kritik ulusal altyapılara zarar verebilecek şekilde gerçekleştirilebilir ve bunun, uluslararası barış ve güvenliği tehdit edebileceği kabul edildiğinde bu tür saldırılar uluslararası hukuka göre silahlı saldırı olarak kabul edilmese bile en azından bu tür saldırıların uluslararası barış ve güvenliğe yönelik bir tehdit oluşturabileceği kabul edilmelidir (Abd Sadq, 2009a: 190):

11 Eylül 2001 olaylarının ardından El Kaide'nin siber uzayı ABD'ye karşı bir savaş alanı olarak kullanması da dâhil olmak üzere uluslararası olaylar nedeniyle yeni bir güvenlik tehdidi olarak odak noktası haline geldi. 2011 yılında Estonya ve Rusya arasında yaşanan çatışmalarda siber uzayın, yeni bir alanda düşmanca eylemlerde açıkça rol oynadığı görüldü ve bu, elektronik silahların evriminde önemli bir adım olarak kabul edildi (Mahmood, 2012: 15).

Son on yılda uluslararası toplum; ekonomik alandaki değişiklikler, karşılıklı bağımlılık ve devletlerin rolünün zayıflaması gibi meselelerin yükselişine tanık oldu. Bu değişiklikler, bilgi yayılmasının benzeri görülmemiş şekilde gerçekleşmesini teşvik ederek siber alanda barış dışı faaliyetlerin artmasına da neden oldu. Teknolojinin hızlı gelişimi, güç kavramında büyük bir değişikliğe yol açmış ve uluslararası toplum, siber alan saldırılarının gücü maksimize etmede veya ana unsurlarını ele geçirmede temel bir rol oynadığı yeni bir aşamaya evrilmiştir. Siber alandaki gelişmeler, etkili operasyonların gerçekleştirilmesinde kritik bir unsur haline gelmiştir. Bu operasyonlar, kontrol ve komuta sistemlerine karşı savaş yeteneklerine dayanmaktadır. Ulusal güvenlik, toplumun temel değerlerini koruma ve bu değerlerin saldırı tehdidi altında olma korkusu olmaksızın korunması anlamına gelmektedir. Ancak siber alanın varlığı, devletin yalnızca askeri saldırılarla değil, aynı zamanda kötü niyetli bilgi teknolojileri kullanımı yoluyla altyapısının düşmanca eylemlere maruz kalma tehlikesi ile karşı karşıya bıraktığından güvenlik kavramının yeniden düşünülmesini gerektirmektedir (Abd Aadq, 2009:195).

Uluslararası ilişkilerde güç değişimi, doğası gereği, uluslararası sistemde yeni değişikliklerin ortaya çıkmasını da beraberinde getirmektedir. Bu değişiklikler, teknolojik boyutun hem teknolojik devrim hem de uluslararası çatışmanın yeni bir alanının yükselmesi açısından önemli rol oynadığı bir düzeyde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda Çin, Rusya ve ABD en üst düzeyde siber güvenlik sağlayabilen ve siber gücü ele geçirme yeteneğine sahip büyük güçler arasında yer almaktadır. Bu durum, ülkelerin saldırılardan korunmak için savunma politikaları benimsemelerini ve farklı boyutlarda güvenliği artırmalarını gerektirmiştir. Orta Doğu'da uluslararası gizli faaliyetlerin artış eğilimi bulunmaktadır ve bu bağlamda casus uyduların faaliyeti, İsrail İstihbarat Teşkilatı MOSSAD'ın Mısır, Lübnan, Suriye ve birçok Arap ülkesinde iletişim cihazları ve sistemlerine sızması gibi olaylar öne çıkmaktadır. Ayrıca devletlerin, verilerini uydu üzerinden kontrol edemeyeceği iletişim cihazları da bulunmaktadır (Milish, 2014: 54).

Kısacası, teknolojik devrim ve siber alan, özellikle bölgesel ve uluslararası düzeylerde dış politika kavramının dönüşümü üzerinde etkili olmuştur. Siber güvenlik, birçok ülkenin dış politika önceliği ve ulusal güvenlik stratejilerinin bir parçası haline gelmiştir. Bu gelişme, güç kavramında büyük bir değişikliğe yol açmış ve uluslararası toplumu savunma veya siber saldırıların olası risklerine karşı koyma yetisi sağlayan temel unsurları büyütme veya ele geçirme rolü oynamıştır.

2.4. Keskin Güç Kavramı

Soğuk Savaş'ın sonu ve uluslararası sistemde meydana gelen değişiklikler ile teknoloji ve bilgi devrimi, gücün şekillerini ve yorumunu değiştirmede büyük ve önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda uluslararası ilişkilerde yeni güç kavramları ve formları ortaya çıkmıştır: Sert güç (hard power), yumuşak güç (soft power) ve akıllı güç (smart power) bu kavramlar arasında yer almıştır. Bu bağlamda “sert güç (hard power)”, askerî ve ekonomik (materyal) güç unsurlarından oluşur ve diğerlerinin davranışını etkilemek için askerî ve ekonomik araçları kullanma yeteneğini ifade eder. “Yumuşak güç (soft power)” ise başkalarını etkileme yeteneği olarak tanımlanır ancak bunu zorlama ve şiddet yerine çekicilik ve ikna yoluyla yapar. Bu kavramı Joseph S. Nye, 1990 yılında ortaya atmıştır. “Akıllı güç (smart power)” ise bir devletin, sert ve yumuşak güç unsurlarını verimli ve etkili bir şekilde birleştirerek devlet hedeflerini destekleme yeteneğini ifade etmektedir. Akıllı güç, sadece yumuşak ve sert güç kaynaklarına sahip olma ve bunları birleştirme anlamına gelmemekte; aynı zamanda ne zaman kullanılacağını, hangi tür gücün hangi durumda tercih edileceğini ve bunları ne zaman ve nasıl birleştireceğini belirlemeyi de içerir. Akıllı güç anlayışı, yumuşak ve sert gücün ayrı olarak değil bir bütün olarak ele alındığı bir yaklaşımı temsil etmektedir.

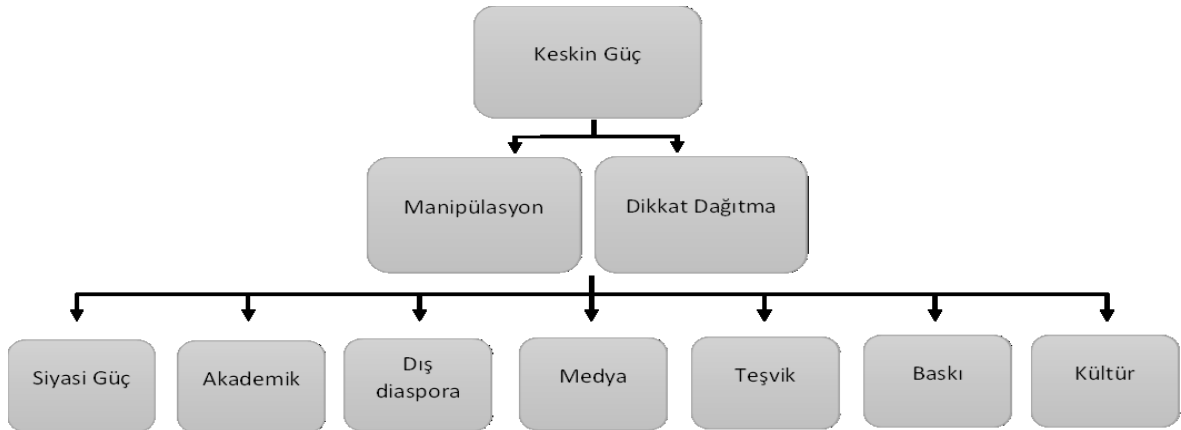
Kasım 2017’de ABD’deki düşünce ve araştırma çevreleri, uluslararası ilişkiler alanında “keskin güç” (sharp power) kavramını geliştirmiştir. Bu kavram, Christopher Walker ve Jessica Ludwig tarafından “Otoriter Devletlerin Etki Projeksiyonu: Keskin Gücün Anlamı ve Nasıl Kullanıldığı” başlıklı akademik bir çalışma ile ortaya konmuştur. Buna göre keskin güç; baskı, korkutma ve zorlama gibi araçlara dayanma anlamına gelmekte ve siyasi, ekonomik ve medya araçlarını içermektedir. Bu kavram, yerel etki yaratmak amacıyla kullanılan faaliyetleri ifade etmektedir. Bu çalışma özellikle Rusya ve Çin’in kültür ve medya alanındaki artan uluslararası rolüne odaklanmıştır. Araştırmacılar, son on yılda Rusya ve Çin gibi otoriter devletlerin dünya çapında kamuoyunu yeniden şekillendirmek için milyarlarca dolar harcadıklarını ve bu tür faaliyetlerin “keskin güç” olarak adlandırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu çalışma, Rusya ve Çin’in yaptıklarının “yumuşak güç” kavramı altına giremeyeceğini, bunun yerine “keskin güç” olarak adlandırılması gerektiğini vurgulamaktadır (Sabir, 2021: 699).

2.4.1. Keskin Güç Kavramı: Ortaya Çıkışı, Tanımı ve Özellikleri

Keskin güç kavramı, özellikle Çin Halk Cumhuriyeti'nin uluslararası alandaki etki ve nüfuzunu inceleyerek otoriter devletlerin uluslararası platformda nasıl etki yarattığını açıklamaktadır. Çin, uluslararası nüfuzunu artırmak için yumuşak güç araçlarını kullanarak milyarlarca dolar harcamıştır. Ancak kamuoyu yoklamaları ve yumuşak güç göstergeleri, bu otoriter rejimlerin yumuşak güçte büyük bir eksiklik yaşadığını göstermektedir. Bu durum söz konusu rejimlerin, uluslararası düzeyde faaliyet göstermelerine rağmen çekicilik ve ikna unsurlarıyla uyumsuz olduğu düşüncesini güçlendirmiştir. Uluslararası arenada otoriter liderlerin, kalpleri ve zihinleri kazanma konusunda başarılı olmadığına dair bir fikir öne sürülmüştür. Bununla birlikte bu devletler, sınırlarının dışında etki göstermeyi sürdürmekte ve her zamankinden daha fazla nüfuz sergilemektedir. Bu nüfuz, sadece sert güç kullanımıyla değil aynı zamanda farklı etki yaratma yöntemleriyle de artmaktadır. Örneğin Çin, Güney Çin Denizi'nde ve Hindistan ile anlaşmazlık yaşadığı sınırlarında askerî gücünü sergilemesinin yanı sıra uluslararası alandaki etki ve nüfuzunu başka şekillerde de artırmaktadır. Ancak Çin, ekonomik araçları sert gücün bir parçası olarak kullanmamış; isteğini dayatmak ve etki kazanmak için ekonomik güce başvurmamıştır (Walker, 2018a). Bu nedenle uluslararası ilişkiler alanındaki teorisyenler ve düşünürler arasında, Çin'in temelde sert güce dayanmadığı, yumuşak güç üretemediği ancak yine de dışarıda gerçek etki sağlayabilecek bir kapasiteye sahip olduğu düşüncesiyle bir çelişki belirgin hale gelmiş ve bu görünür çelişkinin düşünülmesi gerekmiştir. Bu nedenle otoriter hükümetlerin, içeride iktidarı korumak için siyasi çoğulculuğu ve ifade özgürlüğünü bastırdığı ancak uluslararası alanda farklı şekillerde hareket etmeye eğilimli olabileceği varsayımı ortaya çıkmıştır. Çin, bazı yumuşak güç formlarını kurnazca benimsemiş ancak özünü benimsememiştir. Bu devletin uyguladığı politika, en iyi şekilde keskin güç olarak tanımlanır (Walker, 2018a).

Keskin güç, başkalarını etkileme yeteneği olup istenen sonuçları elde etmek için siyasi, ekonomik ve medya araçlarını kullanarak hedeflenen devleti sindirmeye ve dikkatini dağıtmaya dayanmaktadır. Yöntem olarak manipülasyon ve oyalama üzerine kuruludur ve hedeflenen devletin politik elitlerinin ilgi alanlarını şekillendirmek ve etkilemek için korkutma, baskı ve zorlama gibi taktikler kullanır; böylece büyük güçlere ve bu ülkelerdeki karar alma süreçlerine etki etmektedir (Walker ve Ludwig, 2017a).

Şekil 4: Keskin Güç Unsurları

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur

Keskin gücün kaynakları, yumuşak gücün kaynaklarıyla aynıdır ancak ikna ve teşvik etmeye değil; manipülasyon ve dikkat dağıtmaya dayanmaktadır. “Keskin” olarak adlandırılmasının nedeni; siyaset, medya ve ekonomi gibi ortamlara sızması ve hedeflenen ülkelerdeki toplumsal dokuya nüfuz etmesi, bu toplumların içinde mevcut olan bölünmeleri pekiştirmeye çalışmasıdır (Walker ve Ludwig, 2017: 6).

2.4.2. Keskin Gücün Yorumlanmasında Kavramsal Eğilimler

Christopher Walker, keskin güç kavramının analiz edilmesi ve yorumlanmasında önemli olan kavramsal eğilimleri ele almaktadır. Bu eğilimler; keskin gücün sert, yumuşak ve akıllı güçten farklı bir yaklaşımı temsil ettiğini savunanlarla keskin gücün sert, yumuşak ve akıllı gücün bir karışımı olduğunu ileri sürenler arasında bir tartışma konusudur. Kimi araştırmacılar, keskin gücün sert güç ile yumuşak güç arasında bir geçiş veya sentez olduğunu iddia ederken diğerleri, keskin gücü ayrı bir kavram olarak ele alır; sert ve yumuşak güçten farklı bir perspektif sunarlar. Bu eğilimler, keskin gücün ne olduğunu ve nasıl anlaşılması gerektiğini belirlemeye yönelik farklı yaklaşımları yansıtmaktadır. Bu bağlamda, keskin gücün tanımı, uygulanması ve etkileri üzerine yapılan çalışmalar, bu kavramsal eğilimlerin nasıl şekillendiğinin ve nasıl yorumlandığının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

2.4.2.1. Keskin Güç ile Diğer Güç Biçimleri Arasındaki İlişki

Keskin güç kavramını ortaya atanlar, Soğuk Savaş’ın sona ermesinden bu yana kullanılan kısıtlayıcı terimler çağdaş gelişmeleri uygun şekilde yansıtamadığından, yumuşak güç kavramının tekrar düşünülme ihtiyacı olduğunu vurgulamaktadır. Keskin güç; aldatma, tehdit ve baskıya dayanırken bunlar bir araya geldiğinde öz denetimi artırmaktadır. Yumuşak güç, kültür ve değerlerin cazibesiyle bir devletin gücünü en üst düzeye çıkarmak için kullanılırken keskin güç,

otoriter sistemlere içeride zorlama ve dışarıda kamuoyu üzerinde etki yaratma yeteneği sağlar. Otoriter sistemler, genellikle kalpleri ve akılları kazanmaya çalışmaz; yumuşak gücün birleştirici çerçevesine uygun değildirler. Bunun yerine, hedef kitleleri manipüle etmek için bilgiyi çarpıtmayı amaçlamaktadırlar (Walker, 2018b: 12; Walker ve Ludwig, 2017a). Keskin güç, kötümser ve saldırgan doğayı temsil etmekte; demokratik değerlere pek benzemeyen otoriter projelerin özünü yansıtmaktadır. Ayrıca iktidarı elinde tutmaya teşvik eden sistemlerin genellikle istediği gibi çekici olmayan değerlere sahip olduğunu ve dışarıda zorlama, kontrol ve itaat gibi unsurlarla sergilendiğini yansıtır. Sert gücün aksine keskin güç, sızma ve nüfuz gerektirmekte; demokrasilerin açık politik ve medya ortamından yararlanmaktadır (Walker, 2018b: 12; Walker ve Ludwig, 2017a). Ancak yumuşak güç, kötü niyetli amaçları gerçekleştirmek için kullanılabilecekken yöntemleri genellikle gönüllülük stratejilerine dayanır ki bu insanın özgür iradesinin en üst düzeyde kullanımını içermektedir. Aksine sert güç, ekonomik yaptırım, zorlama ve tehdide dayalı cazibe sunma stratejilerine dayanmaktadır (Nye, 2018b).

Nye, kamu diplomasisinde yumuşak güç ile keskin güç arasındaki ayrımı belirlediğini belirtir. Çin resmî haber ajansı Xinhua, diğer ülkelerde haberleri açıkça yayınladığında bunun yumuşak güç yöntemlerini kullandığı kabul edilmelidir; hatta bu kanallardan iletilen mesaj hoş karşılanmayan anlamlar taşısa bile. Çünkü baskıya değil iknaya dayanmaktadır. Ancak Çin Uluslararası Radyosu gizlice 14 ülkede 33 radyo istasyonunu desteklediğinde bu keskin güç kullanımına örnektir, bu tür uygulamaların ifşa edilmesi gereklidir, aksi halde dış politikada güç kuralları ihlal edilir (Nye, 2018a).

Keskin güç, başkalarını etkileme yeteneğidir ve istenen sonuçları elde etmek için farklı siyaset, ekonomi ve medya araçlarını kullanarak hedeflenen devleti sızdırmaya ve dikkatini dağıtmaya dayanır. Bu araçlar manipülasyon ve dikkat dağıtma temelinde çalışmaktadır. Keskin güç, hedeflenen ülkedeki siyaset, medya ve ekonomi ortamlarına sızarak sosyal dokuyu istila eder ve bu toplum içindeki ayrılıkları pekiştirmeye çalışır (Walker ve Ludwig, 2017a).

Keskin güç ve sert güç arasındaki ilişki: Keskin Güç (Sharp Power) ve Sert Güç (Hard Power), uluslararası ilişkilerde sıkça karşılaştırılan iki kavramdır. Her ikisi de bir ülkenin güç projeksiyonu yöntemlerini ifade etmektedir. Keskin güç ve sert güç arasındaki bileşenler (zorlama) benzer olmasına rağmen keskin güç sert güçten farklı olarak askeri güç ve ekonomik güçten oluşarak, zorlayıcı diplomasi, askeri müdahale ve ekonomik yaptırımlar gibi alanlarda kullanılır. Kaynaklar açısından, sert gücün kaynakları somut ve maddi kaynaklardır. Keskin gücün (zorlama) unsuru, sızma ve gizlilik gibi özelliklere sahip olup, kaynakları somut olmayabilir. Bu yönüyle keskin güç, somut olmayan kaynaklara dayanmaktadır (Shao, 2019: 132). İki kavramın benzerlikleri ve farkları şu şekilde açıklanabilir (Abulqadir, 2023):

Benzerlikler:

- Güç Projeksiyonu Amaçları: Hem keskin güç hem de sert güç, bir ülkenin uluslararası platformda etki oluşturma, çıkarlarını koruma veya amaçlarını ilerletmeyi hedeflemektedir. Her ikisi de ulusal güvenliği ve çıkarları desteklemek için kullanılmaktadır.
- Ulusal Çıkarlar: Hem keskin güç hem de sert güç, bir ülkenin ulusal çıkarlarını savunma veya ilerletme amacı taşımaktadır. Bunlar, ekonomik çıkarlar, güvenlik, siyasi nüfuz, toprak bütünlüğü gibi farklı alanları içerebilir.

Farklılıklar:

- Yöntem Farkı: Sert Güç, bir ülkenin askeri kapasitesi, ekonomik gücü ve coğrafi avantajları gibi somut kaynaklarını kullanır. Askeri müdahale, ekonomik ambargo, tehditler gibi daha geleneksel ve doğrudan yöntemleri içerir. Keskin Güç ise daha örtülü, dolaylı ve manipülatif yöntemleri kullanmaktadır. Propaganda, dezenformasyon, siyasi baskı, siber saldırılar gibi araçları kullanarak hedef ülkenin iç işlerine etki etmeye çalışmaktadır.
- Doğrudanlık ve gizlilik: Sert güç, genellikle daha açık ve doğrudan bir yaklaşımı temsil etmektedir. Askeri müdahale gibi sert güç kullanımı genellikle açık bir şekilde gerçekleşir. Keskin güç, daha gizli ve örtülü bir yaklaşımı temsil etmektedir. Propaganda veya siber saldırılar gibi keskin güç yöntemleri, genellikle kaynağını gizlemeye yöneliktir.
- Algı Farkı: Sert güç, genellikle daha açık ve saydam bir şekilde algılanır. Diğer ülkeler, bir ülkenin sert gücünü daha kolay tanır ve anlar. Keskin güç ise daha karmaşık bir şekilde algılanır ve genellikle daha fazla inkâr edilebilir. Bu nedenle, keskin güç kullanımı daha fazla tartışmalı olabilmektedir.

Sert güç ve keskin güç, bir ülkenin dış politika araçları olup, kullanım amaçları, yöntemleri ve algılanma biçimleri birbirinden farklıdır. Sert güç daha açık ve doğrudan bir yaklaşımı temsil ederken, keskin güç daha örtülü ve manipülatif bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bir ülke, belirli bir durum veya hedefe ulaşmak için bu iki tür gücü bir arada kullanabilir.

Keskin güç ve yumuşak güç arasındaki ilişki: Keskin güç (sharp power) ve yumuşak güç (soft power), benzer amaçlar taşıyabilirler de farklıdırlar. Her ikisi de hedeflenen ülkedeki kamuoyunu etkilemeyi ve istenen sonuçları elde etmeyi amaçlamaktadır. Kültür, inançlar, değerler ve politikalar gibi benzer araçlara sahiptirler. Medya araçları, genel diplomasi, kültürel ve eğitimsel kurumlar gibi etkileme araçlarını paylaşırlar (Walker ve Ludwig, 2017b: 6). Ancak keskin güç ile yumuşak güç arasında farklılıklar da bulunmaktadır. Keskin güç, hedeflenen devletin kamuoyunun iyileştirilmesini amaçlamamakta; aksine siyasi sürecine müdahale etmekte; siyasi istikrarını bozmakta ve ulusal güvenliğine tehdit oluşturmaktadır (Leonova, 2019: 23). Özetle bu iki kavramın benzerlikleri ve farklılıkları şu şekilde ifade edilebilir (Mahmood, 2023):

Benzerlikler:

- Amaç: Hem keskin güç hem de yumuşak güç, bir ülkenin uluslararası ilişkilerde etkisini artırmayı amaçlamaktadır. İkisi de ulusal çıkarları desteklemek ve dış politika hedeflerini gerçekleştirmek için kullanılmaktadır.
- Etki Yaratma: Her iki güç türü de başka ülkeler üzerinde etki yaratmayı hedeflemekte ancak bu etki, farklı yöntemlerle ve sonuçlarla gerçekleşmektedir.

Farklılıklar:

- Kaynaklar: Yumuşak güç, bir ülkenin kültürel, ideolojik, eğitim ve diplomatik kaynaklarını kullanmaktadır. Örneğin sanat, kültür, eğitim, medya, dil gibi araçlar yumuşak güç oluşturmak için kullanılabilir. Keskin güç, daha agresif ve manipülatif kaynakları kullanmaktadır. Bunlar; siber saldırılar, dezenformasyon kampanyaları, siyasi baskı gibi araçları içerebilir.
- Çekici ve ikna edici: Yumuşak güç, hedef ülkenin kendi isteği doğrultusunda davranmasını teşvik etmeye çalışır. Diğer ülkeler, yumuşak güç uygulayan ülkenin değerlerini veya kültürünü benimseyerek kendiliğinden hareket ederler. Keskin güç, dikkat dağıtma ve manipülatif bağlamda ülkelerin isteklerini dışsal olarak dayatmaktadır.
- Daha uzun vadeli: Yumuşak güç genellikle daha uzun vadeli sonuçlar elde etmeyi amaçlar. Diğer ülkelerin içsel değerlerini değiştirmeyi veya etkilemeyi hedefler. Keskin güç, genellikle daha hızlı sonuçlar elde etmeyi amaçlamaktadır. Diğer ülkelerin kısa vadeli politikalarını etkilemeyi hedeflemektedir. Yumuşak güç daha çok çekicilik ve ikna üzerine odaklanırken keskin güç, daha çok dikkat dağıtma ve manipülasyon üzerine odaklanmaktadır. Her iki güç türü de uluslararası ilişkilerde kullanılabilecek farklı araçlar sunmakta ve ülkeler, dış politika hedeflerine ulaşmak için bu araçları uygun koşullarda kullanmaktadır.

Keskin güç ve akıllı güç arasındaki ilişki: Keskin güç (sharp power) ve akıllı güç (smart power), uluslararası ilişkiler ve dış politika bağlamında sıkça kullanılan kavramlar olup her ikisi de bir ülkenin güç projeksiyonunun yöntemlerini ifade etmektedir. Öte yandan keskin güç akıllı güç müdür? Bazıları, onu “otoriter akıllı güç” olarak görmektedir (Shao, 2019: 135). Diğerleri ise keskin gücün “akıl dışı güç” olduğunu iddia etmektedir. Çünkü akıllı stratejiler yerine sızma ve manipülasyona dayandığını ve gizlilik özelliği taşıdığını iddia etmektedirler (Lui, 2018). Bu iki kavramın benzerlikleri ve farkları şu şekilde ifade edilebilir (Abass, 2013):

Benzerlikler:

- Hedef ülkede etki oluşturmayı amaçlar: Hem keskin güç hem de akıllı güç, bir ülkenin dış politikasının bir parçası olarak diğer ülkelerde etki oluşturmayı hedeflemektedir. Ancak bu etkiyi yaratma yöntemleri farklıdır.

- Yumuşak güç ve sert gücün birleşimi: Her iki kavram da yumuşak güç (soft power) ve sert güç (hard power) kavramlarının bir kombinasyonunu temsil edebilir. Yumuşak güç, bir ülkenin kültürü, ideolojisi, diplomasisi ve çekiciliği gibi gayriresmî ve gayriaskerî araçları içerirken sert güç, askerî ve ekonomik gücü ifade eder. Keskin güç ve akıllı güç, bu iki tür güç arasında bir denge aramaktadır.

Farklılıklar:

- Yöntem Farkı: Akıllı güç, daha kapsamlı ve iş birliğine dayalı bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bir ülke, yumuşak güç unsurlarını kullanarak diğer ülkelerle iş birliği yapmayı teşvik ederek uluslararası sorunları çözme çabalarına katkıda bulunmaktadır. Diplomasi, uluslararası yardım, kültürel değişim ve diğer iş birliği yöntemleri akıllı güç stratejisinin bir parçasıdır. Keskin güç, genellikle manipülatif veya istismarcı yöntemleri içermektedir. Propaganda, dezenformasyon, siyasi baskı ve baskı araçları gibi yöntemlerle hedef ülkede istenmeyen sonuçlar doğurabilir. Keskin güç, hedef ülkenin iç işlerine müdahale etme eğilimindedir.
- Algı Farkı: Akıllı güç, daha pozitif bir algıya sahiptir. İş birliği ve diplomasiye dayalı bir yaklaşımı temsil ettiğinden genellikle daha kabul edilebilir bir yol olarak görülmektedir. Keskin güç, sıklıkla hedef ülkede istenmeyen bir şekilde algılanır ve hedef ülkenin iç işlerine müdahale olarak görülme eğilimindedir. Bu nedenle negatif bir çağrışıma sahiptir.

Akıllı güç ve keskin güç, bir ülkenin dış politika araçları olarak farklı yaklaşımları ifade etmektedir. Keskin güç daha manipülatif ve agresif bir strateji iken akıllı güç, daha iş birliğine dayalı ve diplomatik bir stratejiyi yansıtır. Her iki yaklaşımın da etkileri ve algıları farklıdır ve bir ülke, dış politikasını belirlerken bu kavramları dikkate alır (Copper, 2018).

Sonuç olarak keskin güç stratejileri, hedeflenen devletin iç politikalarını ve toplumsal dinamiklerini etkileyerek dış politika veya uluslararası ilişkiler düzeyinden çok daha özgün bir yaklaşım benimser. Bu, hedef devletin içsel zayıflıklarını kullanarak belirli siyasi sonuçları elde etmeyi amaçlar. Bu strateji, geleneksel sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç stratejilerinden önemli ölçüde farklılık gösterir.

2.4.2.2. Keskin Güç ve Modern Savaş

Nye, keskin gücü eski bir tehdidi tanımlayan yeni bir kavram olarak görmektedir. Bu kavram, yanıltıcı bilgilerin düşmanca amaçlar için kullanılmasını ifade etmektedir. Siyasi fikirlerin, kavramların ve seçim süreçlerinin manipülasyonunun oldukça eski tarihlere dayandığı bilinmektedir. ABD ve SSCB, Soğuk Savaş döneminde bu tür yöntemleri kullanmışlardır. Örneğin,

1980’lerde Sovyet istihbarat birimi, AIDS’in Amerikan hükümeti tarafından biyolojik silah denemeleri sonucu ortaya çıktığına dair dedikodular yaymıştır. Dedikodular, kaynağı belirsiz bir mektubun Yeni Delhi gazetesine gönderilmesiyle başlamış; ardından bu bilgi sürekli olarak yeniden ifade edilerek dünya geneline yayılmıştır. Yine 2016 Amerikan başkanlık seçimlerinde Rusya, aynı taktiği kullanarak PizzaGate skandalını yaratmıştır. Bu skandal, Hillary Clinton’ın kampanya yöneticisinin Washington’daki bir restoranda çocuklara kötü muamele ettiği söylentilerini içermektedir. Ayrıca Rusya’nın, Demokratik Ulusal Komite’nin ve Clinton kampanyasının üst düzey yetkililerinin e-postalarını ele geçirip haftalarca haber döngülerini bozarak dikkatleri saptırmasına da olanak tanıdığı görülmektedir (Nye, 2018b). Bunlardan hareketle Nye, keskin güç ve yumuşak güç arasındaki karşılaştırmada keskin güç kavramını bilgi savaşının bir kısaltması olarak kullanmıştır (Nye, 2018a).

Bilgi savaşı 1970’lerde ortaya çıkmış; ileri teknolojiye sahip devletlerin bunun önemini fark etmesiyle siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel alanlarda uygulanmaya başlanmıştır. Geçmiş yüzyılın sonlarında ise “bilgi operasyonları” daha geniş bir kavram olarak ortaya çıkmış; bilgi savaşının planlanması ve yönetimi için stratejileri ve yetenekleri ifade etmiştir (Kuehl, 2002: 36). Bilgi, teknolojinin hızlı gelişimi, özellikle iletişim ve medya araçlarıyla bilginin yayılması konusundaki yetenekleri nedeniyle gücün önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Bilgi akışını düşük maliyetle ve erişilebilir araçlarla iletebilme kabiliyeti, bilginin gücünü tüm yönleriyle sergilerken bilgi akışını kontrol edebilen devletlerin çatışmayı kazanacağı da öngörülmüştür (Armistead, 2004: 10). Tanımdan da anlaşılacağı üzere bilgi savaşı iki ana bölüme ayrılır: saldırgan bilgi savaşı ve savunma bilgi savaşı. Bu savaş; bireyler, şirketler düzeyinde veya uluslararası düzeyde gerçekleşebilir (Van Niekerk & Maharaj, 2011: 100). Bilgi savaşı fiziksel, bilgi tabanlı ve bilişsel alanlarda görülmektedir. Bu durum da bilgi savaşının geleneksel olarak bilgiyle ilgili kaynakların fiziksel yıkımını içerebileceği gibi insanların zihinlerini, düşüncelerini ve duygularını hedefleyebileceği anlamına gelmektedir (Brazzoli, 2007: 219). Bilgi savaşı ayrıca taktik bilgi toplama, bilginin doğruluğunu doğrulama, propaganda yayma ve yanıltma, karşı tarafı ve halkı manipüle etme, karşı tarafın bilgi kalitesini zayıflatma ve bilgi toplama fırsatını engelleme eylemlerini içermektedir (Damjanovic, 2017: 1045). Yanıltma veya aldatma (deception), yıkım (destruction), siber savaş (electronic warfare), operasyon güvenliği (operations security) ve psikolojik operasyonlar (psychological operations) bilgi savaşının öğelerini oluşturmaktadır (Armistead, 2004: 13). Bilgi savaşı aşağıdaki özellikleriyle kendini göstermektedir (Van Vuuren, 2018: 81):

- Bilgi, özellikle ağ yeteneği, bilgi savaşı kavramının taktiksel ve stratejik bir hedef olarak bilgi üstünlüğünü elde etmesi için temel bir unsurdur.
- Bilgi savaşı, çatışma ve savaşla ilişkilendirilen bilişsel ve teknolojik bozulmayı ifade eder ancak savaş ve terörle ilişkili hareketli yönleri içermez.

- Bilgi savaşı, bilgiyi manipölasyon, etki ve güç egemenliğı aracı olarak kullanmayla ilişkilidir.
- Bilgi savaşı, temelde çok disiplinli bir kavramdır ve siyasi, yönetimsel, teknolojik, psikolojik, sosyal, medya, ekonomik ve askerî alanları içeren geniş bir yelpazeyi kapsar.
- Bilgi savaşının başlatılması maliyeti, çoğı durumda güç kullanımının diğeri biçimlerine kıyasla çok daha düşüktür.
- Bilgi savaşı coğrafi kısıtlamalara bağılı değildir.
- Hızla gelişen teknoloji, küreselleşme ve iletişimin artan önemi, bilgi savaşının gelecekteki önemini artırır.

Araştırmacılar ve akademisyenler ile askerî ve stratejik kuruluşlar arasındaki tartışma; bilgi savaşının şekilleri, türleri ve işlevleri konusunda farklı görüşlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ancak bilgi savaşının işlevlerini belirlemek için Amerikan sınıflandırması ve Rus sınıflandırması şeklinde farklı iki yaklaşım yaygınlık kazanmıştır. Amerikan sınıflandırmasına göre bilgi savaşının yedi ana alanı veya işlevi şu şekilde ifade edilebilir (Waltz, 1998: 18) (Libicki, 1995: 7):

1. Komuta ve Kontrol Savaşı (Command and Control Warfare): Bu, doğrudan savaş ve çatışma sahasında bilgi savaşının ana biçimidir. Askerî alanla neredeyse sınırlıdır. Düşmanın komuta ve kontrol sistemlerini hedefler ve düşmanın kuvvetlerini ve ateş gücünü etkisizleştirmeyi amaçlar. Aynı zamanda yönlendirme, uyarı, gözetleme ve keşif sistemlerini hedef alır.
2. İstihbarat Savaşı (Intelligence Warfare): Bu; geleneksel, geniş kapsamlı ve sürekli bir bilgi savaşı biçimidir. İstihbarat; bilgi toplama, değerlendirme ve analiz sürecidir ve doğrudan karar alma süreçlerinde önem taşır. İnsan kaynakları, teknik ve teknolojik kaynaklardan bilgi toplanır.
3. Elektronik Savaş (Electronic Warfare): Elektronik savaş; düşman elektronik sistemlerini keşfetme, çalışmalarını bozma, düşmanın elektronik keşfine karşı direnme ve dost elektronik sistemlerin istikrarını sağlama amacıyla yürütölen faaliyetler bütünüdür. Bilgi savaşının önemli bir parçasıdır, etkinliğı ve etkisi diğeri bilgi savaşı biçimleriyle entegre edilerek elde edilir.
4. Psikolojik Savaş (Psychological Warfare): Bu, savaş dışı faaliyetlerin tümüdür ve fikirleri, bilgileri hedef alır. Düşman, tarafsız veya dost grupların düşmanlık, tarafsızlık veya dostluk derecesini etkilemeyi amaçlar. İnsan faktörüne odaklanır ve bilgi savaşının insana dair yönüdür.
5. Bilgisayar Korsanlığı Savaşı (Hacker Warfare): Bilgisayar sistemlerini ve ağlarını yasa dışı yollarla ele geçirerek bilgi ve yazılım çalma amacını taşımaktadır.
6. Ekonomik Bilgi Savaşı (Economic Information Warfare): Düşman ölkelerin veya kuruluşların ekonomileri üzerinde etki ve kontrol sağlamak için bilgiyi manipöle etme amacını taşımaktadır.

7. Siber Savaş (Cyberwarfare): Bilgisayar tekniklerini kullanarak bir devlet veya kuruluşun özel elektronik cihazlarını, internet ağlarını ve bilgi sistemlerini hedef alarak gizli bilgilerini çalma ve sistemlerini etkisiz hale getirme amacını taşır. Bütünsel bir bilgi ortamında sistemler ve ağlar arası geniş kapsamlı kontrol sağlamayı hedeflemektedir.

Rus sınıflandırmasına göre ise bilgi savaşının sekiz alan ve işlevi vardır. Bu yaklaşımın alanları ve işlevleri, Igor Panarin tarafından ortaya koyulmuştur. Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığına bağlı Diplomasi Akademisi'nde profesör olan Igor Panarin tarafından önerilen sekiz işlev şunlardır (Bielawski ve Radomska, 2017: 42-45):

1. Toplumsal Kontrol (Social Control): Toplumun davranışını veya düşünce tarzını etkilemek için belirli hedefleri gerçekleştirmek amacıyla yapılan bilinçli bir çabadır. Bilgi bağlamında toplumsal denetimi, insanların bilişsel süreçlerini, duygularını, motivasyonlarını veya sürekli tutumlarını, bilgi akışını seçici olarak denetlemek suretiyle etkilemeyi ifade eder. Örneğin olumlu ve olumsuz ön yargıları teşvik etme, çıkarları hedefleme ve halkın kabul ettiği imajı oluşturma çabalarını içerebilir.
2. Toplumsal Manevra (Social Maneuvering): Arzu edilen yararları elde etmek için bireyleri kasıtlı olarak etkileme şeklidir. Belirli grupları toplum içinde rakip veya karşıt gruplar olarak kazanma ve bu gruplar aracılığıyla devlet kaynakları ve yapıları üzerinde kontrol sağlama çabasını ifade eder. Bu, insan kaynaklı bir siber saldırı olarak tanımlanabilir.
3. Bilgi Manipülasyonu (Manipulation of Information): Planlanmış hedeflere ulaşmak için hedeflenen bireylerin ve toplulukların davranışlarına ve farkındalığına maskeli bir etki yapmayı içeren eylemleri ifade eder. Bu, bireyleri alışılmadık bir şekilde harekete geçmeye teşvik etmek veya normalde yapmayacakları bir faaliyete yönlendirmek veya alışılmış faaliyetlerini değiştirmelerini sağlamak gibi teknikleri içerir. Bilgi ve görüşlerin manipülasyonunun unsurları olan mezhepsel, ulusal ve ırksal eğilimleri yayma gibi teknikleri içerebilir.
4. Dezenformasyon (Disinformation): Var olan bilgileri kasıtlı olarak çarpıtmayı veya kamuoyuna yanıltıcı bilgi yaymayı ifade eder. Yanıltma, özellikle bir devletin güvenlik ve savunma alanlarında önemlidir. Örneğin rakip, gerçekte sahip olmadığı nükleer silahlara sahip olduğuna karşı tarafı inandırmak için yanıltma kullanmaktır.
5. Bilgi Üretimi (Information Fabrication): Yeni bilgiler üreterek bunları çarpıtmak ve ardından hedef toplumda yaymak işlemi olarak bilinir.
6. Baskı Yapma (Lobbing): Baskı gruplarını oluşturma, finanse etme ve destekleme süreciyle hedeflenen toplum içinde etki oluşturmayı ve hedef devlette karar alma sürecine katkıda bulunmayı amaçlar ve iletişim stratejilerine dayanır.
7. Şantaj (Blackmail): Belirli bir bireyi belirli bir eylemi yapmaya veya belirli bilgilerden kısmen veya tamamen vazgeçmeye zorlama çabasına dayalı faaliyetlerin bir türüdür. Bu, sözlü tehditler veya fiziksel şiddet kullanılarak veya bunlarla ilişkili araçlar kullanılarak belirli bilgileri ifşa etme girişimlerini içerebilir.

8. İstenilen Bilginin Zorla Elde Edilmesi (Enforcing the Desired Information): Bu, son derece önemli bilgilere ulaşmak için sözlü tehditlerin veya fiziksel şiddetin kullanıldığı bir faaliyet türüdür

Bu çerçevede siyasi istikrarın sarsılması, vekil ve milis destekleri, medya kampanyaları ve beşinci kol faaliyetleri gibi kavramların, Antik Yunan'daki şehir devletlerinin etkileşimde bulunduğu dönemden itibaren siyasi yönetimde temel bir rol oynadığı söylenebilir. Devletler, bu tür yaklaşımları yüzyıllardır kullanmaktadır. Günümüzde ise Çin, Rusya ve İran gibi bazı güçler bu stratejileri geniş bir ölçekte kullanmaktadır (Mazarr, 2015: 3).

Batılı araştırmacılar, bu tür savaşları açıklamak ve analiz etmek için çeşitli kavramlar kullanmışlardır çünkü çok boyutlu çatışmayı ve farklı amaçları açıklamaya çalışmakta; farklı stratejileri ve taktikleri tanımlamaktadırlar (Gardner, 2015: 2). Bu nedenle Batı literatüründe şu terimler kullanılmaktadır:

- Savaş Öncesi Tedbirler (Measures Short of War)
- Geleneksel Olmayan Savaş (Unconventional Warfare)
- Gri Bölge Çatışmaları (Gray Zone Conflicts)
- Dördüncü Nesil Savaş (4G Warfare)
- Beşinci Nesil Savaş (5G Warfare)
- Bilgi Operasyonları (Information Operations)
- Siyasi Savaş (Political Warfare)
- Hibrit Savaş (Hybrid Warfare)
- Bilgi Savaşı (Information Warfare)
- Siber Savaş (Cyber Warfare)

Çinli araştırmacılar ise “kısıtlanmamış savaş” (unrestricted warfare) kavramını kullanmıştır. Bu kavram, modern hibrit savaş tanımlamalarına benzemekte olup 1999 yılında yayınlanmıştır. Bu tür savaş, çatışma sırasında düşmana karşı askerî ve askerî olmayan bir dizi yöntem kullanmayı içermekte; Çin gibi ülkelerin üstün askerî teknolojiye sahip rakiplerle (örneğin ABD) başa çıkmasına olanak tanımaktadır. Bu yöntemler arasında bilgisayar sistemlerini ele geçirme, bankacılık sistemini sabote etme, finansal piyasaları ve para birimini manipüle etme (finansal savaş), medya manipülasyonu gibi yöntemler bulunmaktadır (Wither, 2016: 78).

2.4.3. Keskin Güç Stratejileri

Keskin güç, bir devletin diğer bir devlet üzerinde uzun vadeli bir üstünlük elde etme amacı taşıyan çok boyutlu bir hegemonya sürecini temsil eder. Bu stratejiler, hedef ülkenin iç işlerine müdahale etmeyi ve istikrarsızlık yaratmayı amaçlar. Araştırmacılar, keskin güç stratejilerinin

uygulanmasında kullanılan yaygın yöntemleri şu şekilde açıklamaktadır (Skoneczny and Cacko, 2021: 7-8):

- Çok Yönlü Baskı: Keskin güç uygulayan devlet, hedef ülkenin yetkililerine karşı siyasi, ekonomik, askerî ve diplomatik baskılar uygular. Bu baskılar, hedef ülkenin keskin güç uygulayan devletin istediği politikaları veya imtiyazları kabul etmeye zorlanmasını amaçlar. Bu strateji genellikle siyasi ve sosyal faaliyetler için tanınmayı ve uygun yasal çözümleri içerir, örneğin siyasi partilerin kayıtlarına girmeyi.
- Ekonomik Bağımlılık: Keskin güç uygulayan devlet, hedef ülke ile ekonomik bağımlılık ilişkileri kurmayı hedefler. Bu, hedef ülkeyi ekonomik olarak keskin güç uygulayan devlete bağımlı hale getirmeyi amaçlar.
- Ekonomik Yardım: Keskin güç uygulayan devlet, hedef ülkeye ekonomik yardımlarda bulunabilir. Bu yardımlar, bağışlar, araştırma bursları, konut kirası gibi hukuki yardımları içerebilir. Ayrıca yasa dışı yardımlar da kullanılabilir, örneğin kara para aklama suçu veya yozlaşmış kişileri kullanma.
- Propaganda ve Dezenformasyon Faaliyetleri: Keskin güç uygulayan devlet, hedef ülke içinde kamuoyunu manipüle etmeyi amaçlar. Bu strateji, bilgilendirme kampanyaları gibi çeşitli bilgilendirme faaliyetlerini içerir ve hedef ülkenin yetkililerinin imajına zarar vermek için kullanılır.
- Siyasi Karar Vericileri ve Baskı Gruplarını Etkileme: Keskin güç uygulayan devlet, hedef ülkedeki siyasi karar vericilerini, baskı gruplarını ve karar vericilerin görüşlerini değiştirmek için temsilcilerini kullanabilir.
- Hassas Bilgilerin İfşa Edilmesi: Keskin güç uygulayan devlet, hedef ülkedeki politikacıların özel bilgisayarlarında ve cep telefonlarında bulunan hassas bilgileri ifşa edebilir; bu da politikacılar ve yetkililer arasında güvensizlik yaratır.

Bu stratejiler, hedef ülkede içsel istikrarsızlık yaratma ve keskin güç uygulayan devletin çıkarlarına hizmet etme amacını taşır. Keskin güç uygulamasının sonuçları, hedef ülkenin iç politikalarına, toplumsal dinamiklerine ve uluslararası ilişkilere etki edebilir. Bu nedenle bu tür stratejilerin anlaşılması ve analiz edilmesi önemlidir.

2.4.4. Keskin Gücün Eksik Yönleri

Akademik ve siyasi açıdan keskin güç kavramı, her ne kadar tutarlı bir şekilde açıklanmaya çalışılsa da içerik ve uygulama açısından bazı eleştiriler almıştır.

2.4.4.1. Kavramın Belirsizliği

Keskin güç, baskıcı rejimlere sahip devletlerin yumuşak gücü kullanımı olarak tanımlanmıştır. Özellikle Rusya ve Çin'e odaklanmış ve keskin gücün uygulanması genellikle yaygın bir yumuşak güç bağlamında anlaşılmıştır. Rusya ve Çin'in keskin güç uygulama çabalarının aslında geleneksel yumuşak güç araçlarını güçlendirmek ve tekrar kullanmak olduğu ileri sürülmüştür. Keskin güç kavramını ortaya atan Walker ve Ludwig, yumuşak gücün yeniden kavramsallaştırılması gerektiğini belirtmiştir. Çünkü yumuşak güç terimi, Soğuk Savaş'ın sonundan bu yana kullanılan bir kavram olup güncel durumları açıklamak için yetersizdir. Ayrıca yumuşak güç, sert güç kullanımına dâhil olmayan tüm etki biçimlerini tanımlayan genel bir kavramdır (Walker ve Ludwig, 2017b: 7). Dolayısıyla keskin güç, çekici olmayan ve duyuşal açıdan sert olmayan bir tür güçtür. Nye, keskin gücün temel olarak sert güç türlerinden biri olduğunu ve propaganda amaçları için hileli bilgi kullanımını içerdiğini belirtmektedir. Bu tür güç, ödül ve zorlama unsurlarını içerir (Nye, 2018a). Walker ve Ludwig, keskin gücü ne sert ne de yumuşak güç olarak tanımlar. Ancak Nye, keskin gücü tamamen sert bir güç olarak kabul etmektedir. Bu nedenle yumuşak güç ve sert güç arasındaki belirsiz çizgi, keskin gücü gizemli bir kavram haline getirmektedir. Kavram hem yumuşak, hem de sert bir unsura sahip olduğundan her iki alanda da sınıflandırmak zordur.

Bazıları keskin gücü “otoriter akıllı güç” (authoritarian smart power) olarak adlandırmakta ve iki gücün birleşimi şeklinde tanımlamaktadır (Shao, 2019: 135). Diğerleri ise keskin gücü “akılsız güç” (unsmart power) olarak görmekte; akıllı stratejilere sahip olmayan, sızma ve manipülasyona dayanan bir güç olduğunu ve gizlilik özelliği taşıdığını belirtmektedir (Liu, 2018).

Yumuşak güç ve akıllı güç ile keskin güç arasında net bir sınır olmaması nedeniyle değerlendirme sürecinde hâlâ belirsizlik bulunmaktadır. Kullanılan gücün keskin güç olarak tanımlandığı davranış hangi hangisidir? Keskin güç, sadece baskıcı rejimlere özgü müdür yoksa demokratik ve liberal ülkeler de keskin güç kullanacak mıdır? Hükümetler keskin güçle nasıl başa çıkmalıdır? Ayrıca keskin gücün ölçülmesi sorunu da vardır, çünkü kaynakları somut olmayan bir şekilde belirlenir, yumuşak güç gibi (Shao, 2019: 134).

2.4.4.2. Eski Tehdidin Yeni Kavramı

Keskin güce getirilen eleştirilerden ikincisi ise eski tehdidin yeni kavramı olduğu noktasındadır. Nye, keskin gücün aniden ortaya çıkan bir tehdit olmadığını, uzun bir süredir var olan bir konu olduğunu açıklamıştır. Soğuk Savaş döneminde ABD ve SSCB'nin bilgi manipülasyonu yaparak uğraştıklarını ve Rusya ile Çin'in yaptıklarının tarihsel köklere sahip olduğunu belirtmiştir. Otoriter rejimler sürekli olarak yalan haberler ve toplumsal huzursuzluk yoluyla demokrasiyi lekelemeye ve bozmaya çalışmışlardır (Nye, 2018b).

Keskin güce dair artan ilgi, bilgi çağında küreselleşmenin kaçınılmaz sonucudur. İnternet teknolojisi, bilginin dünyanın dört bir yanında hızlı ve dinamik bir şekilde dolaşmasına olanak tanımaktadır. Bu nedenle ülkeler, demokratik veya otoriter sistemler olsun, değerlerini uluslararası alanda yayma yeteneklerini artırabilirler. Bazı araştırmacılar, bilginin kendisinin bir araç haline geldiği ve pahalı bir kaynak olduğu, dünya sisteminin iki kutuplu bir sistemden çok kutuplu bir sisteme dönüştüğü bir dönemde, geleneksel olmayan savaş araçlarının farklı kavramlar ve terimlerle çoğaldığını ve hepsinin “Dışsal Siyasi Etki Operasyonları” terimi altında toplandığını belirtmektedir (Taehwan, 2018: 1).

Uzun süredir askerî güç, uluslararası politikada hâkimiyet kurma şeklinin başlıca biçimi olarak devam etmiştir. Ancak Soğuk Savaş’ın sonu, uluslararası sistemdeki değişiklikler, teknoloji ve bilgi devrimi, gücün formlarını ve yorumlarını değiştirmede büyük ve önemli bir rol oynamıştır. Bu nedenle uluslararası ilişkilerde yeni güç kavramları ve formları ortaya çıkmıştır. Sert güç veya akıllı güç kullanmayan ve uluslararası düzeyde çekici bir yumuşak güce sahip olmayan otoriter rejimlere sahip ülkelerin artan etkisi, bu ülkelerin farklı bir güç biçimi kullanmış olabileceğini işaret etmektedir. Bu yeni güç biçimi, keskin güç olarak tanımlanmıştır. Nitekim genel itibarıyla farklı kavramlar ve terimler, devletlerin etki uygulama stratejilerini ve taktiklerini işaret etmekte ve çeşitli devlet araçları çerçevesinde birtakım yetenekleri ve önlemleri içermektedir. Baskıcı rejimlere sahip devletlerin artan nüfuzu, sert güç veya akıllı güç kullanmadığı ve uluslararası arenada çekici bir yumuşak güce sahip olmadığı durumlar, bu devletlerin farklı bir güç formunu kullandığını göstermektedir ve bu durum keskin güç olarak adlandırılmıştır.

Genel olarak, farklı kavramlar ve terimler, devletlerin etki sağlama stratejileri ve taktiklerini ifade eder ve dış politika hedeflerini gerçekleştirmek için kullandıkları çeşitli devlet araçları içindeki birtakım yetenekleri ve tedbirleri içerir. Bu yetenekler, politika çerçevesini yansıtan ve politikanın ciddiyeti, iş birliği veya düşmanlık derecesini gösteren unsurlardır. Ekonomik, diplomatik ve medya gibi alışılmış tedbirler, genellikle ülkeler arasındaki rekabetin gerçek güç tehdidi veya kullanımı olmadan düşmancıl olarak sınıflandırılmaz. Ancak bazı ülkelerin stratejilerinde uyguladığı yetenekler ve bu kavramlar, geleneksel olmayan savaşlar, bilgi savaşı ve birçok benzer kavram gibi çoklu terimler ve kavramlarla tanımlanmıştır. Bu stratejiler, cazip değil, zorlayıcı içeriklidir ancak kaynakları somut ve maddi değil, soyut kaynaklardır. Bu, sert güç veya yumuşak güç stratejileri ve taktiklerinin bir parçası değildir. Bu stratejiler ve taktiklerin çoğu özellikle Çin modeli, keskin güç kavramıyla uyumlu ve onun içine dâhil edilebilir. Bu nedenle keskin güç; politik, medya, ekonomik ve istihbari araçları kullanarak hedef devletin siyasi, ekonomik ve sosyal sistemini zayıflatma ve hükümeti sarsma amacı taşıyan geleneksel olmayan stratejileri içerir.

Sonuç olarak araştırma, uluslararası ilişkilerde güç olgusunu incelemek için keskin gücün beşinci boyutu oluşturacağı sonucuna vardı. Eksiklikleri olmasına rağmen uluslararası alanda fiili

kullanımları keskin güç varlığına işaret etmektedir. Bu fenomen, araştırmacıların ve düşünce kuruluşlarının konuyu daha geniş bir şekilde incelemesini beklemektedir. Ayrıca keskin güç çalışması, sadece Çin gibi uluslararası aktörlerin egemenlik kurma çabalarını değil; aynı zamanda bölgesel aktörlerin etki ve egemenlik çabalarını da kapsayacaktır. Örneğin İran'ın Irak, Suriye, Lübnan, Yemen ve Körfez ülkeleri gibi ülkelerdeki egemenlik kurma stratejileri keskin güç kavramının standartlarıyla örtüşmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SOĞUK SAVAŞ SONRASI DÖNEMDE ÇİN DIŞ POLİTİKASINDA KESKİN GÜÇ KULLANIMI

Dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olan Çin, diğer devletler için giderek daha ilgi çekici hale gelmeye başlamıştır. Çin'in bir süper güç olarak yükselişi, bazı ülkeler tarafından şüphe ile karşılanmakta; hatta ABD tarafından bir tehdit olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda küresel bir aktör olarak Çin, dünya genelinde ekonomik, siyasi, askerî ve kültürel hedeflere sahip bir devlet haline gelmiştir. Bu hedefleri kendi çıkarlarına tehdit olarak gören ülkeler, Çin'in dış politikasını farklı şekillerde tanımlamaktadır. Bu kapsamda kullanılan kavramlardan birisi olan “keskin güç” de bazı açılardan tartışmalı olarak kabul edilmektedir. Walker'ın “Ülkelerin dijital çağda propaganda, sansürleme ve yurtdışında etki yaratma konusundaki beklenmedik yeteneği, bu yeni durumu yeterince tanımlayabilecek yeni bir kavram geliştirme ihtiyacını doğurdu.” şeklindeki ifadesi aslında keskin gücün ortaya çıkış sebebini de açıkça göstermektedir.

Sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç gibi güç türleri, uluslararası ilişkiler literatüründe zaman içinde geliştirilen önemli ve ilginç kavramlardır. Son zamanlarda, özellikle 2017 yılında keskin güç kavramı uluslararası ilişkiler disiplinine girmiş ve özellikle Çin ile başa çıkmak için kullanılmıştır. Genel anlamda yumuşak güç kavramı, Çin'in yumuşak güç uygulamaları ile karşılaştırıldığında eleştirilere maruz kalmıştır. Çünkü Çin'in dış politikada yumuşak güç uygulamaları diğer ülkelerden farklıdır. Dolayısıyla bu eleştiriler, keskin güç kavramının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, bu bölümde Çin'in dış politikasında keskin güç kavramını nasıl uygulandığı ve değerlendirildiği incelenmektedir.

3.1. Keskin Güç Bağlamında Çin Düşüncesi

Çin'in 20. yüzyılda ortaya çıkışı ve yükselişi; entelektüel, siyasi, ekonomik, sosyal ve jeopolitik açıdan bir dizi soruyu ve anlayışı gündeme getirmiştir. Bu yükseliş, sadece Çin için değil aynı zamanda uluslararası ilişkiler alanında da önemli bir etki yaratmıştır. Çin'in yükselişi, keskin güç ilkeleri çerçevesinde daha geniş bir anlayış oluşturmak ve büyük resmi görebilmek adına Çin düşüncesinin belirleyicilerinin ve içeriğinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

3.1.1. Çin Düşüncesinin Belirleyicileri

Çin, coğrafi olarak Doğu Asya’da bulunmaktadır. Bu coğrafi konum, tesadüfî bir durum değildir; aynı zamanda kültürel, medeniyet, siyasi, ekonomik ve sembolik açıdan da önem taşımaktadır. Onlarca yıldır Batı, uluslararası sistemi belirlemiş ve bu nedenle de Doğu genellikle Batılı bir perspektifle ele alınmıştır. Batı’nın devrim, dönüşüm, ilerleme, düşünce, yenilik ve güç gibi konularda referans olduğu kabul edilirse Doğu’nun ise bu alanlarda tam tersi bir konumda olduğu söylenebilir. Böyle bir ortamda “Çin’in yükselişi nasıl gerçekleşecek?” sorusunun yanıtlanabilmesi için önce dış politikasının anlaşılması gerekmektedir. Bazı düşünürlere ve araştırmacılara göre dış politika, iç ihtiyaçlara cevap verme yoludur. Bu görüş, Çin’in keskin gücünün nasıl hareket ettiğini anlamak için önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Bu nedenle dış politika, temelde iç ihtiyaçları karşılama çabasıysa Çin düşüncesinin da önce içeriden anlaşılması gerekmektedir (Fatah, 2022: 2).

Dış politika, bir ülkenin veya medeniyetin kendisi hakkında sahip olduğu imaj ve ilkelerin somutlaşmış hali olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla dış politikanın şekillenmesinde iç politikanın etkili bir faktör olduğuna inanan bu ekol, Çin’in keskin gücü için düzenli bir anlayıştır. David Lumsdaine’e göre, “Çin’in dışarıdaki davranışını, hatta günümüzün küresel siyaseti ve sistemi çerçevesinde Çin’in hayallerini ve isteklerini anlamak için içerideki Çin’i anlamamız gerekmektedir” (Lumsdaine, 1996: 299-306).

Bu bağlamda sloganlar Çin’in keskin gücünde özel bir rol oynamaktadır. Alman düşünür Herder, Çinlileri basit ve sloganlara inanan insanlar olarak nitelendirmektedir. Örneğin, “Bir Kuşak Bir Yol Projesi” sloganı, dünya çapında büyük bir popülerlik kazanmıştır. Çünkü Bir Kuşak Bir Yol Projesi, Çin’i Avrasya ülkesi haline getirecektir. Eğer bu proje başarılı olursa Avrasya Birimi adı verilen, hem Asya’yı hem de Avrupa’yı birbirine bağlayacak yeni bir birim oluşturacaktır. Bu, Avrasya rüyasının Çin’in zihninde uzun zamandır var olduğunu ve şu an Çin dış politikasının en önemli temeli haline geldiği gerçeğini yansıtmaktadır (Zeng, 2020: 17). Şanghay’daki Doğu Çin Üniversitesi’nden Ho Zhang’a göre, “Bir Kuşak Bir Yol” projesi, eski İpek Yolu modelinden farklı olarak Çin’in adalet ve ulusların yararına yönelik bir yaklaşımını yansıtmaktadır. Bu ara bağlantı projesi aracılığıyla Çin, iki taraflı kazançları teşvik etmekle kalmayıp aynı zamanda insanlığın refahını artırmayı amaçlamaktadır (Maximilian, 2018).

Öte yandan görüldüğü üzere Çinli düşünürler; demokrasi, insan hakları, serbest piyasa gibi kavramlara olumsuz bir yaklaşım sergilemektedirler. Bunun yerine daha fazla büyüme, ekonomi ve faydalanma gibi kavramları vurgulamaktadırlar. Bu sadece bir söylemsel dönüm noktası olmakla kalmayıp aynı zamanda medeniyetin bir dönüm noktasını da temsil etmektedir. Çinliler, demokrasiyi başkalarının kendi aleyhlerine kullanabileceği bir ideoloji ve silah olarak

görmektedirler. Ayrıca insanı siyasi bir varlık olarak değil, özgürlükten ziyade temel arzuları maddi olan bir varlık olarak görmektedirler (Fatah, 2022: 9).

Dünya sürekli değişmekte ve bizi bu değişimi anlamaya zorlayan, büyüyen bir güç olduğu görülmektedir. Ancak bu gücü anlamak birçok nedenden dolayı kolay değildir. İlk olarak, bu güç yeni bir güçtür. İkincisi, Çin'in sorunlarını, özellikle Çin'in keskin gücü ile ilgili çerçeveleri anlayabilmek için bazı noktaların anlaşılması gerekmektedir:

Birinci Nokta: Çin'in kimliği ve coğrafyası: Bu konular, haritaya bakarak kolayca cevaplanabilecek konular değildir. Gi Zhaoguang, bu soruları “Çin Nedir?” başlıklı kitabında yanıtlamaya çalışmıştır. Gi'nin başlığından da anlaşılacağı gibi tüm bu alanlar - toprak, insanların kimliği, kültürü ve tarih - Çin'de tartışmalı olup sorgulanabilir niteliktedir. Gi'nin kitabı, geçmişte Han Çinlilerinin Avrupa devletlerinin tüm özelliklerine sahip olduğunu, bu nedenle Çin'i anlamak için Avrupa görüş ve teorilerinin kullanılmayacağını, bunun yerine kendi gerçekliklerinden belirli görüş ve teoriler çıkarılması gerektiğini ileri sürmektedir. Gi'ye göre Çin, aşağıdaki gibi çeşitli boyutlarda geniş ve kökleşmiş bir vizyona sahiptir (Zhaoguang, 2018: 4-15):

- Çin'in sınırları değişse de özü değişmeden kalmıştır. Bu durum, Çin'i kendi birleşik teori ve politikalarına, ulusal kimliğine ve kültürüne sahip bir yer haline getirmiştir.
- Yabancı bir hükümet mevcut olsa da yabancı ulusların kültürü her zaman Çin kültürüyle kaynaşmış veya Çin kültürünün taşıyıcısı haline gelmiştir. Çin kültürü ağırlıklı olarak Han kültürüdür.
- Hükümdar ailelerin nasıl kurulduğu önemli değil, önemli olan hepsinin kendilerinin Çinli olduğuna veya Orta Krallığa ait olduklarına inanmalarıdır.

Öte yandan Çin'e sadece bir toprak ve bir halk olarak bakılamaz, her şeyden önce bir kültür olarak değerlendirilmelidir. Diane Larry, Çin'in kültürünü temsil ettiğini savunmaktadır. 22.000 kilometre kara sınırı ve 18.000 kilometre su sınırına sahip olan Çin, kelimenin tam anlamıyla çok geniş bir ülkedir. Dolayısıyla Diane, bu genişlemenin özünün Çinliler tarafından kültürel olarak belirlendiğini öne sürerken daha zayıf kültüre sahip olanların da Çin kültürünü kabul ettiğini belirtmektedir. Hatta Çin'e ilişkin bu kültürel bakış açısı, Çin tarihindeki emperyal, cumhuriyetçi ve komünist sistemler içinde açıkça görülmektedir. Bu kültürel sistem, merkez ile merkez dışında olanlar arasındaki ilişkinin temelini oluşturmaktadır. Aynı zamanda geçmişte merkez dışında olanlar, barbar olarak tanımlanmıştır (Lary, 2007: 8). Çin'in bu kültürel olgusu dikkat çekicidir. Bir gücün kimliğini, kültür aracılığıyla değiştirmesi çeşitli amaçlara hizmet etmektedir (Lary, 2007: 12):

- Gerçek kimliğini gizlemek.
- Kültür adına diğerler karşısında açıklık.
- Hegemonik ilişkilerin varlığına hak vermek.

- Kültür kavramı, başkalarını da kültürü kabul etmeleri koşuluyla içeren ancak aynı zamanda hiçbir savunmayı veya eleştiriyi kabul etmeyen açık bir kimlik yaratmayı amaçlar.

İkinci Nokta: Demokrasi konusu: Çin, Batı kapitalist sistemiyle açılma sürecinde Batı sistemi gibi bir demokrasiye doğru ilerliyor: Yakın zamana kadar birçok Batılı düşünür ve gözlemci için bu konunun cevabı “evet” olmuştur. Çin’in demokrasisine dair bu tür bir güvence, Batı’nın yakın gelecekte Çin’i diğer Batı  lkeleri gibi ak görmesini sağlayacak bir  er eve oluşturmuştur. Aslında demokrasi, burada sadece halkın gücü veya halkın siyasi sisteminin şekillendirilmesine katılımı meselesi olarak görülmemelidir; daha ziyade kapsamlı bir sistem olarak ele alınmalıdır. Batı sistemi veya Batı medeniyeti açısından demokrasi, Çin’in Batı’ya benzeyeceği anlamına gelmektedir. Bu benzerlik ve yakınlık, iki taraf arasındaki savaş ve çatışmanın önüne geçecektir. Bilindiği gibi uluslararası sistemde demokratik devletlerin birbirleriyle savaşmayacağını iddia eden demokratik barış teorisi bulunmaktadır. Bu düşüncenin kökenleri Alman Filozof Kant’ın düşüncesine kadar dayanmaktadır. Ancak bugün, Çin’in demokrasiye doğru ilerlemediğine inananlar giderek çoğunluğu oluşturmaktadır. Eski SSCB deneyimini göz önünde bulundurarak Çin’in demokratikleşme sürecinde ilerlemek yerine gerilediğine inananlar artmaktadır. Çinlilerin bu soruya bakış açısı da farklıdır. Bu nedenle, Batı ne kadar Çin’in demokratikleşmesini arzulasa ve bekleyebilirse de Çin seçkinleri, ilkelere olan inançlarını ve keskin gücü kullanımını tercih ederek kendilerini farklı bir yolda sağlamlaştırmaya devam etmektedir (Aziz, 2021: 56).

Demokrasi, artık Çinliler tarafından sürekli olarak başarısızlık, kaos, bir şeylerin yapılamaması olarak tasvir edilmektedir. Çinliler aynı zamanda seçimlerin ve oy vermenin vatandaşların yaşam kalitesini artırmada bir etkisi olmadığını düşünmektedirler; bu nedenle oy kullanmayı pişmanlıkla ilişkilendirmektedirler. Çin’de demokrasinin uygulanması durumunda düşmanca bir sistem ortaya çıkabileceğine inanmaktadırlar. Aynı zamanda temel kimliklerin gelişimi; Çin’in birleşme, merkezileşme ve yönetme yeteneğini sorgulanabilir hale getirebilir. Çinlilerin korkusu, kültür ve tarihlerine kök salmış bir tarihsel temele sahiptir ve g c l  bir merkezi hükümet olmadan ülkenin bölüneceğine inanmaktadırlar. Bu durum, yirminci yüzyılın başlarında savaş ağalarının yönetimi altında yaşanan deneyimin h l  ulusal hafızada canlı olduğu anlamına gelmektedir. Çin milliyetçi söyleminde bu dönem zayıflık, dış müdahale ve iç savaş dönemi olarak tasvir edilmektedir. Aynı zamanda Han ve diğer etnik gruplardan oluşan Çin, demokrasinin Han olmayan halkların ayrışmasına neden olabileceği şeklinde bir kaygı taşımaktadır. Bu nedenle demokrasi, halkın katılımını teşvik eden bir yönetim biçimi olarak değil, Çin’e karşı bir Batı ideolojisi olarak görülmektedir (Waldron, 1991: 26).

   nc  Nokta: Medeniyet meselesi: Çin uygarlaşacak ve uygarlaştırıcı arasında bir gücü: Bu konu, geçmiş yüzyılın doksanlı yıllarından bu yana gündemdedir. Henüz doksanlı yılların

başlarında Amerikalı uzman Denny Roy, Çin'i ufukta görünen bir hegemonya olarak tanımlamıştır. Bu tanımlama, Çin'in gelecekte güç kullanımına ihtiyaç duysa bile Asya-Pasifik bölgesine hâkim olacağı anlamına geliyordu (Roy, 1994: 32). Buna karşılık John Ikenberry'nin (2008) görüşü tam tersi yöndedir. Ona göre Çin, Batı medeniyetinin bir parçası olabilir ve medenileşebilir. Medeni olmak ve olmamak kavramı, Samuel Huntington'ın "Medeniyetler Çatışması" adlı eserindeki ünlü görüşüne kadar uzanmaktadır. Dolayısıyla eğer Çin ayrı bir medeniyet olarak var olacaksa o zaman Batı ile çatışmacı bir ilişki içinde olacak demektir. Ancak Batı'ya entegre olursa tek bir medeniyet olur ve barış sağlanabilir. Çin'in tercihi daha çok bir medeniyet olarak kalmayı isteme yönündedir. Xi Jinping dönemine kısaca bakıldığında Çin'in güçlü olmak ve Marksist-Konfüçyüsçü-Milliyetçi felsefe karışımını benimsemek istediği görülmektedir. Marks ile Konfüçyüs arasındaki bu birleşim, günümüz Çin'inin Çinliliğini daha da vurgulayan bir unsur olarak görülmelidir. Başka bir deyişle Konfüçyüsçü yenilenme ve Konfüçyüsçü enstitülerin dış politikada kullanılması, keskin güç ilkelerini desteklemektedir. Bu nedenle Çin, Batılı bir medeniyet olmamak adına "Çin karakterli Marksizm" söyleminin ilkelerini öne çıkarmıştır (Aziz, 2021: 58). Çin'in bu söylemi, diğer medeniyetlerden farklı, kendine has özelliklere sahip olması anlamına gelmektedir. Bu özellik, Çin'in Batı medeniyetinin bir parçası olmak istememesiyle ilgilidir. Bunun yerine Çin, Batı medeniyetinin teknolojik ve ekonomik gelişmelerini kendi gücünü artırmak ve geliştirmek için kullanmak istemektedir. Örneğin, Batı medeniyetinin teknolojik ilerlemelerini faydalı bir şekilde kullanarak diğer ülkelerle olan dış politika ilişkilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu, Çin'in uluslararası sahnede daha fazla etkinlik kazanma ve rekabet gücünü artırma hedefini yansıtmaktadır.

Dördüncü Nokta: Demografi meselesi: Çin'in süper güç statüsü ve yaşlanan nüfusu arasındaki ilişki: Geçmişte Çin'in nüfusu, sağlık ve refahın iyi olması nedeniyle hızla artmaktaydı. Bu durum yetmişli yılların sonuna kadar devam etmiştir. 1968 yılında Mao Zedong, insanları tıp konusunda eğitmeyi ve köylere gidip köylüleri tedavi etmeyi amaçlayan "Yalın Ayak Doktor" adlı bir kampanya başlatmıştır (Ahmed, 2023: 22). Sağlıktaki bu iyileşme, ölümcül hastalıkların ortadan kaldırılmasını ve ölüm oranlarının azalmasını sağlamıştır. Bu artışı önlemek amacıyla Mao'dan sonra Deng Xiaoping döneminde tek çocuklu aile politikası uygulamaya konulmuştur. Bu yasaya göre, her ailenin yalnızca bir çocuğu olabildi. Her ne kadar bu kanun, 2014 yılından bu yana değişikliğe uğramışsa da gerçek düzeyde hâlâ o kadar yansımamaktadır. Dolayısıyla Çinlilerin güçlenmeden önce yaşlanıp yaşlanmayacağı sorusu, Çin toplumunun yaşlıların yerini alacak kadar çocuğa sahip olmayacağı anlamına gelmektedir. Ayrıca halkın daha uzun bir ömür yaşaması sağlık sistemi ve ekonomiye de yük getirmektedir. Bu durum, özellikle Çin'in dünya için bir üretim merkezi haline gelmek üzere uluslararası şirketleri çekmek amacıyla diğer ülkelerle rekabet edebilmek için ucuz emeğe ihtiyaç duyması nedeniyle doğrudur. Eğer nüfus azalırsa Çin'in de Batı ile aynı sorunlarla karşı karşıya kalması söz konusu olacaktır. Yakın gelecekte Çin'de dört yüz milyondan fazla insan huzurevlerinde kalacaktır, bu da hizmet edilmesi ve ilgilenilmesi gereken çok büyük bir sayı olarak kabul edilmektedir. Demografik sorunun bu yüzyılın en büyük küresel

sorunu olacağı düşünülürse Çin de Japonya gibi mi olacaktır? Japonlar, ülkelerinin yaşlanmasıyla mücadele etmek için şirketlerini üretim için başka ülkelere göndermek, robotlar icat etmek, mültecilere açılmaya çalışmak da dâhil olmak üzere çeşitli çözümler icat etmişse de Çin gibi kapalı bir ülke için bu hiç de kolay bir adım olarak gözükmemektedir (Ahmed, 2023: 24).

3.1.2. Çin Düşüncesinin İçeriği

Çin birçok açıdan karmaşıktır ve kendisini gizemli ve karmaşık tutmayı hedeflemektedir. Çin hükümeti, propaganda bakanlığı adında özel bir bakanlığa sahiptir. Bu bakanlığın görevi dikkati ve eleştiriyi hükümetin çalışmak ve geliştirmek istediği alanlardan uzaklaştırmaktır. Hükümetin amacı, özellikle başta ABD olmak üzere diğer devletlerin ilgi odağı olmaksızın çoğu şeyi engelsiz bir şekilde gerçekleştirmektir. Bu nedenle Batılı diplomatların, özellikle de Amerikalı diplomat ve düşünür Charles Hill'in yorumlarına başvurması şaşırtıcı değildir. Hoover Düşünce Merkezi'nde yer alan Hill, Çin'in gücünün içeriği hakkında bir dizi yorumda bulunmuştur. Bu yorumlardan ilki Mao ile Konfüçyüs arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Maoizm ile Konfüçyüsçülük arasında düşmanca bir ilişki bulunmaktadır. Bunun nedeni, Çinli entelektüellerin Çin'in sadece bir kurum değil, aynı zamanda bir kültür olduğuna ve Çin'in geri kalmışlığının nedeninin de bu kültür olduğuna inanmalarıdır. Bu nedenle aydınlar, özellikle de 4 Mayıs aydınları, kültür karşıtı bir tavır sergilemişlerdir (Wkeman, 1975). Mao'nun kendisi de 4 Mayıs aydınlarının soyundan gelmektedir. Bu nedenle kültürün onun için bu kadar önemli olmaması ve ona karşı isyan etmesi şaşırtıcı değildir. Çin, şu anda bu iki vizyonu Xiaoping yönetiminde birleştirmeye çalışmış ancak hiçbir şekilde tam olarak yapamamıştır. Mao Zedong, tüm geleneklerden ayrılma çağrısında bulunan geleneksel bir modernistti ancak şimdi Çin uyum sağlamaya çalışmaktadır. Acaba Xi Jinping dönemindeki Çin farklı mıdır? Bazı araştırmacılar, Xi dönemini reform döneminin sonu olarak adlandırmaktadır (Minzer, 2015). Bu, keskin güç ilkeleri çerçevesinde yeni bir yayılmacı sistemin ortaya çıkışının başlangıcıdır (Ahmed, 2023: 26).

Konfüçyüsçülük uzun yıllar boyunca komünistler tarafından bir din olarak görülmüştür. Konfüçyüs, Çin toplumunun tüm sıkıntılarının sebebi olarak suçlanmıştır. Konfüçyüs ilkelerinin tekrar canlanması ve bunların dış politikada yayılmacı bir araç olarak kullanılması, Çin'in güçlenmesinin ve dönüşümünün bir işareti olarak kabul edilmektedir. Bu, aynı zamanda Çin'in Batı'nın yanında olmak isterken kendi ayrılığını da sürdürmek istediği gerçeğini yansıtmaktadır (Ahmad, 2023: 29).

İkinci yorumlama kapitalizm ile sosyalizm arasındaki ilişkiye yöneliktir. Charles Hill, her ikisinin de Avrupa kökenli olduğunu ancak bu iki sistemi tamamen çelişkili olarak gördüğünü ifade etmektedir. Ancak Çin, bunları Çin karakterleri ekleyerek birleştirmeyi amaçlamıştır. Bu gizem ve karmaşıklık, Batılıların bu iki paradigmanın birbirinden ayrılacağını düşünmelerine yol açmıştır. Ancak bu durum, İtalyan düşünür Domenico Locerdo'nun anlattığı kadar siyah ve beyaz değildir.

SSCB’den farklı olarak Çin, sosyalizm için kapitalist ekonominin gerekliliğini görmüş; bu nedenle Deng Xiaoping, sosyalist ekonomiyi vurgulayarak Marksizm’i tersine çevirmiştir. En ünlü sözü ise “kedinin beyaz ya da siyah olması önemli değil, önemli olan fareyi yakalamaktır.” ifadesidir. Yani sistemin sosyalist ya da kapitalist olması önemli değil, önemli olan görevlerini yerine getirmesidir. Bu vizyon, aynı zamanda ideolojinin sonu ve pragmatizmin başlangıcı anlamına gelmektedir (Losurdo, 2017: 51). Aynı zamanda Çin modeli, özellikle zorlama ve pragmatizm ortaya çıktığında kapitalizmin, sosyalizmin siyasi sistemiyle sorunsuz bir şekilde bir arada yaşayabileceğini göstermektedir. Deng Xiaoping’in bu konuda söylediği bir kedinin siyah ya da beyaz olması önemli değil, ne kadar avlayabildiği önemlidir ifadeleri akla gelmektedir. Dolayısıyla sosyalizm ya da kapitalizm olması önemli değil, çalışıp çalışmadığı ve üretken olup olmadığı önemlidir. Deng’in bu sözü, Maoist modelin başarısızlığının, özellikle de Mao’nun kendi ideolojisine olan inancını kaybetmesinin ardından gelmiştir. Lawrence Luthi’nin işaret ettiği gibi Kültür Devrimi’nin başarısızlığından sonra Mao Zedong, artık bir ideoloji olarak sosyalizme inanmıyor daha pragmatik davranıyordu (Luthi, 2008: 15).

Dünyada kültür devrimi kavramının çok yanlış anlaşıldığını belirtmek önemlidir. Çoğu insan kültür devrimini kelimenin tam anlamıyla bir kültür devrimi olarak görürken gerçekte durum çok farklıdır. Kültür devrimi, tamamen farklı bir sürecin siyasi ve ideolojik bir etiketi olarak kullanılmaktadır. Kısaca sözde kültür devrimi olarak adlandırılan şey, rejimi eleştiren kişilerin tehlike ve etkiden uzak tutulmaları için uzak köy ve bölgelere gönderilmesini içermektedir. Dolayısıyla rejime eleştirel bakan kesimlerin bir nevi dışlanması olarak nitelendirilebilir (Aziz, 2021: 39).

Hill üçüncü olarak “devlet mi ya da imparatorluk mu?” sorusuna odaklanmıştır. Charles Hill’e göre Çin’in kimliği ve Çin’in ne olduğu sorusu meşru bir sorudur. Acaba Çin bir devlet mi yoksa imparatorluk mu? Geçtiğimiz birkaç yüzyıl boyunca Çin birçok büyük dönüm noktasından geçmiştir. Türkiye, İran ve Rusya gibi Çin de imparatorluktan ulus-devlete radikal bir dönüşüm sürecinden geçmiştir. Ulus-devletin ortaya çıkışıyla birlikte imparatorluğun hafızası ve kimliği yalnızca silinmekle kalmamış, aynı zamanda başka bir çerçevede yeniden üretilmiştir. Bu durum, büyüklük ile küçüklük, büyük geçmiş ile mevcut, bir kriz ve hayal edilen gelecek arasında bir karışım meydana getirmektedir. İmparatorluktan ulus-devlete geçiş süreci, imparatorluğun sınırları içinde olan ve artık ulus-devletin sınırlarının bir parçası olan herkesi kapsamaya ve eritmeye çalışmak anlamına gelirken bu durum, Çin’in sert, acımasız ve şiddet içeren etnik politikasının temelini oluşturmaktadır (Sun, 2020: 19).

Bu açıdan öncelikle Çin’in hem ülke içinde Han olmayan azınlıklarla hem de aynı zamanda özellikle Tayvan, Hong Kong, Tibet ve biraz da Makao gibi komşu ülkeler ile ilgili sorunları ve bütün bunların daima Çin dış politikasının bir parçasını oluşturduğu söylenebilir. Çin, diğer devletlerle ilişkilerde Tayvan’ın tanınmaması, Uygur Türkleri meselesi hakkında konuşulmaması

ve Çin'in birlik meselesinin dikkate alması gerektiği konusunu sıklıkla vurgulamaktadır. Bir ülkenin Çin ile ilişkisi varsa ve bu koşullara uymazsa ilişkiler sorunlu hale gelmektedir. O halde keskin gücün, Çin dış politikası üzerinde ülkeleri taraf tutmaya ve seçim yapmaya zorlayan bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilmektedir. Bu koşullar, özgür iradede ziyade bir tür dayatmadır. Çünkü Çin, şu anda diğer ulusların demokratik sistemlerini karalamaya ve yenilgiye uğratmaya yönelik yoğun bir çaba içerisinde (Aziz, 2021: 41-42).

Öte yandan, yükselen güçler meselesi çerçevesinde Çin'in yirmi birinci yüzyılın süper gücü olup olmayacağı sorusu da gündeme gelmektedir. Bu soru, bugün dünyanın siyasi, entelektüel, ekonomik ve jeopolitik merkezlerinde en yaygın ve karmaşık sorulardan biridir. Dünyanın her yerinde bu soru, devletlerin Çin ile olan ilişkisinin türüne ve konumuna göre farklı şekilde yanıtlanmaktadır. Washington'da Çin'in süper güç olması bir tehdit olarak görülürken Rusya, İran, Afrika ve Pakistan gibi başka yerlerde Çin'in süper güç olması farklı algılanmaktadır. Dolayısıyla bu sorunun cevabı, söz konusu ülkenin güç zihniyetine, konumuna ve Çin ile ilişkilerine bağlıdır (Aziz, 2021: 49).

Çin gözlemcileri, Çin'in yirmi birinci yüzyılın süper gücü olup olmayacağı sorusuna yanıt verirken genellikle birkaç düşünce ekolüne ayrılmış durumdadır:

Birinci Ekol: Çin yirmi birinci yüzyılın süper gücü olmayacak. Bu ekolün bakış açısına örnek olarak George Friedman başta olmak üzere Stratford jeopolitikçilerinin görüşleri ele alınmaktadır.

George Friedman, "Gelecek Yüz Yıl" adlı kitabında Çin'e bir bölüm ayırmıştır. O'na göre, "Çin jeopolitik, ekonomik ve siyaset açısından dünyanın süper gücü olabilecek bir konumda değildir." Friedman, Çin'i etrafı suyla çevrili olmayan ancak sorunlu komşuları ve çöller, dağlar, zorlu araziler gibi doğal engellerle çevrili bir ada olarak görmektedir. Friedman'a göre Çin, mevcut dünya sistemi üzerinde yaşadığı ve diğer güçlerle rekabet edemeyecek kadar çok zayıf noktası olduğu için bir dünya süper gücü olamayacak ve eğer diğer ülkeler mallarını satın almazsa Çin ekonomik bir krizle karşı karşıya kalacaktır. Eğer petrol ambargosu uygulanırsa mücadele etmek zorunda kalacak ve savaşması durumunda da büyüme yeteneği zarar görecektir ve zayıflayacaktır (Friedman, 2009: 49).

Günümüzde Çin, her zaman kendi değerlerini dünyaya yaymak ve başka ülkelerin iç işlerine karışmak gibi bir niyetinin olmadığını savunurken bunun yerine egemen bir ilişkinin var olmasını istiyor gibi görünse de Çin'in tarihi bu iddiayı desteklememektedir. Atlantic dergisinde yayınlanan bir makalede Michael Schuman, tarihsel bağlamı ele alarak Çin'in hâkimiyet ilişkilerinden vazgeçmeyeceğini veya vazgeçmek istemeyeceğini savunmaktadır (Schuman, 2020).

Çin'in demokrasiye sahip olmaması veya demokrasiye yönelik isteksizliği, zayıf yönlerinden biridir. Bu nedenle kendini yenileme yeteneği sınırlıdır ve krizler karşısında zayıflayabilir. Ancak

Çin, zengin bir Konfüçyüsçü kültüre sahip olduğundan ve dünya görüşleri sistem ve düzen odaklı olduğundan yirmi birinci yüzyılda süper güç olma temelini oluşturabilir. Bununla birlikte bazı araştırmacılar, ortak bir Konfüçyüsçü kültürün hegemonya yerine birlik temeli olabileceğine inanmaktadır. Çünkü hegemonya arzusu, planlı ve örgütlü bir şekilde yaratılmaz; gerçek dünya olayları ve rekabet tarafından şekillenir. Örneğin 1967’de İsrail büyük bir baskı altında kalmış ve yüksek derecede risk almıştır. Bu çatışmadaki zaferi, bölgesel hegemonyanın kazanılmasının başlangıcı olmuştur. Eğer İsrail başarısız olsaydı, hegemonya ya gerçekleşmeyebilirdi ya da çok daha sonra gerçekleşebilirdi. Kuzey Irak’taki Kürtler için 2017 referandumu, başarısız bir risk almanın bedeli oldu. Çin, dünya sahnesine çıkarken rekabet, risk ve krizlerle karşı karşıya kalmak zorundadır. Bu nedenle Çin’in bir süper güç haline gelip gelmeyeceğini ve nasıl davranacağını şimdiden öngörmek imkânsızdır. Şu an için Çin’in böyle bir niyeti yok gibi görünmektedir çünkü hegemonyanın kendine özgü bir bedeli varken genellikle ülke ekonomisine ağır yük getirmektedir. Dünya genelinde Çin diktatörlüğünü seven pek çok ülke olabilir ancak Çin’in temel projeleri daha ziyade ekonomi odaklıdır (Aziz, 2021: 79).

İkinci Ekol: John Mearsheimer ve John Ikenberry gibi iki önemli Amerikalı düşünürün görüşlerini yansıtmaktadır. Mearsheimer, genellikle bir realizm temsilcisi olarak bilinirken Ikenberry ise liberal barışı savunmaktadır. Mearsheimer’a göre dünyada iki süper güç bulunuyorsa iletişim kurmanın ve çatışmadan kaçınmanın başka bir yolu yoktur. Ancak aynı zamanda bu iki süper güç rekabet ettiklerinde güç için de mücadele ederler. Mearsheimer, Çin’in pozisyonunu koruyabilmesi için bölgesel hegemonya oluşturması gerektiğini savunur. Sonuç olarak, ne ABD ne de Çin’in etrafındaki ülkeler bu hegemonyayı kabul etmeyecek; bu nedenle Çin’in yükselişi barışçıl bir şekilde gerçekleşmeyecektir (Mearsheimer, 2006: 105-690). Bu bakış açısına göre Çin’in yükselmesi, ABD ile rekabeti beraberinde getirecek ve bölgesel istikrarsızlığa yol açabilecektir. Bu nedenle Çin’in yükselmesi, uluslararası ilişkilerde gerilimlere neden olabilir.

Mearsheimer’in görüşüne göre küresel liberal sistem, Soğuk Savaş’ın sona erdiği dönemde gelişmiştir. Bu bir tesadüf değil, tam aksine ABD’nin tek bir kutup haline gelmesi, güç dengesi ve çatışma döneminin sona ermesi nedeniyle gerçekleşmiştir. Bu nedenle, güç dengesi ve çatışma dönemine geri dönülmesi durumunda liberal barış dönemi artık yaygın olmayacaktır. Çünkü ABD artık demokratik değerleri yaymak yerine rekabet etmeye odaklanmalıdır ve bu bağlamda önemli olan rejimlerin doğası değil, iktidarın sadakati ve işleyişidir (Mearsheimer, 2006: 105-690).

Mearsheimer’in provokatif görüşünün aksine John Ikenberry’nin görüşleri liberal, demokratik ve moderndir. Son kitabı “Dünya Hazır veya Demokrasiye Uygun”, liberal demokratik sistemin dünyaya uygun olduğu görüşüne katıldığını göstermektedir. Dünya gücünün zirvesinin beş yüz yıl sonra Çin’e geçebileceğine ancak aynı zamanda günümüz dünyasında süper güç olmanın belirli özellikler gerektirdiğine ve ilk özelliğin de açıklık olduğuna inanmaktadır. Chatham House’ta yapılan bir röportajda bu durumu anlatmıştır. Ona göre, süper güç olmak isteyen ülkeler

ticaret, yatırım, teknoloji ve kültür açısından açık olmalıdır. Bu özellikle Batı dışından yükselen güçler için geçerlidir. Süper güçler uluslararası kurumlara üye olmalı ve bu kurumları korumalıdır. Bu kurumlar süper güçlere yasal haklar tanır, bu nedenle Çin'in uluslararası kurumları koruma eğilimi göstermesi şaşırtıcı değildir. Aynı şekilde, ABD'de bazı kişilerin uluslararası kurumlara karşı çıkması da Ikenberry'e göre bu bağlamda anlaşılabilir. Dolayısıyla Ikenberry'ye göre Çin, bu uluslararası sistemin en büyük savunucusu olacaktır çünkü bu sistem ona büyüme ve koruma fırsatı sunmakta; ayrıca dünyadan faydalanma imkânı vermektedir (Ikenberry, 2014).

John Ikenberry'e göre kapalı bir dünya, Çin'in çıkarlarına hizmet etmeyecektir ve açık bir dünya, liberal bir dünya olacaktır. Ikenberry, dünyanın hem eski güçler hem de yükselen güçler arasında ortak mali, çevresel ve yaşam tarzı sorunlarına sahip olduğunu düşünmektedir. Obama, Brezilya ziyareti sırasında Dilma'ya gündeminin ne olduğunu sormuş; Dilma da altyapı, temiz enerji, eğitim, bilim ve teknoloji ve kültür diye cevap vermiştir. Obama "Bu benim de gündemim" ifadesini kullanmıştır. Bu nedenle Ikenberry, yeni ve eski güçler arasında ideolojik bir çatışma olmadığını savunmaktadır. Ikenberry, örnek olarak Brezilya'nın ABD ile aynı endişelere sahip olduğunu belirtir. Yükselen güçler arasında bile rekabet olduğunu vurgular. Bugün dünyanın, mevcut dünya sistemi ile uyumlu bir şekilde mi hareket edecek yoksa bu sistemi değiştirmeye mi çalışacak sorusuyla karşı karşıya olduğunu ifade eder. Ikenberry'e göre mevcut sistem, iletişimi kolaylaştırırken altüst etmenin zor olduğu bir yapıya sahiptir. Bu nedenle her iki teorik görüşün de bazı doğrulukları vardır ancak sonuçlar olayların seyrine bağlıdır. Çin'in dünya sistemi içindeki rolü ve amaçları, gelecekteki gelişmelere bağlı olarak şekillenecektir (Ikenberry, 2014).

3.1.3. Çin Dış Politikası ve Uluslararası Sistem

Keskin güç bağlamında Çin dış politikası, özellikle son on yılda uluslararası sistemdeki anlayışıyla bu anlayışın uluslararası sistemi nasıl etkileyeceği konusunda birçok soruyu gündeme getirmiştir. Çin, bu sistemi değiştirmek isteyen yoksa onun içinde var olmak isteyen bir ülke midir? Önceki dönemlerde Çin ile uluslararası sistem arasındaki ilişkinin doğasında bir değişiklik olmuş mudur? Varsa bu değişikliğin mahiyeti nedir?

Pek çok araştırma ve çalışma bu konuyu ele almış olmasına rağmen Çin'in gelecekteki rolü hakkında kesin bir cevap bulmak mümkün olmamıştır. Bu çerçevede, Çin'in uluslararası sistemi destekleyeceğini ve küresel sistemin katılımcı yönetimiyle ilgili uluslararası sorumluluğun adil bir payını üstleneceğini düşünen uzmanlar bulunmaktadır. Ayrıca Çin'in engelleyici bir rol üstleneceğine ve uluslararası sisteme meydan okuyarak tamamen farklı bir yaklaşım benimseyeceğine inananlar da vardır.

3.1.3.1. Çin Dış Politikasının Uluslararası Sisteme Bakışı

Çin Halk Cumhuriyeti kurulduğunda uluslararası kurumlar, ilkeler ve standartlara şüpheyle bakmaktaydı. Bu uluslararası ilkeleri sınırlı bir şekilde kabul etmişti ve doğası gereği pasifti. Bu nedenle o dönemde Çin, uluslararası sistemde “düşman direnci” statüsü kazanmıştı. Belki de Çin’in doğrudan kabul ettiği tek uluslararası standart, sadece dış politikası nedeniyle değil; aynı zamanda toprak bütünlüğü endişesi nedeniyle olan “ulusal egemenlik” ilkesiydi (Pan, 2011: 3). Yetmişli yıllarda ve Güvenlik Konseyi’nin daimi üyesi olduktan sonra Çin, birçok uluslararası ilke ve kuralı kabul etme ve benimseme konusunda büyük adımlar attı. Bu temelde kendi ulusal çıkarlarını güvence altına aldığını fark etti ve uluslararası sistemin faydacı bir eleştirisini yaptı (Bakir, 2016: 197).

Soğuk Savaş’ın sona ermesinden sonra Çin, gönüllü taahhütlere dayalı olarak uluslararası kuralları ve ilkeleri kabul etme düzeyini artırdı. Bu aşamada Çin, kendisini artık uluslararası sisteme meydan okumak isteyen devrimci bir ülke olarak görmemekte; aksine giderek uluslararası sistemi destekleyici ve iş birliği yapmaya istekli bir ülke olarak yeni bir imaj inşa etmekteydi. Bu yaklaşımın en bilinen örneklerinden biri, Çin’in Dünya Ticaret Örgütü’ne üyeliği ve Birleşmiş Milletlerin uluslararası barışı koruma operasyonlarına daha fazla katılımıdır (Pan, 2011: 4).

Eski Çin Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Fu Ying, 29 Temmuz 2015’te Singapur’da düzenlenen Fullerton Anlatım Programı kapsamında Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü’nün (IISS) Asya Şubesi’nde çok önemli bir konferans verdi. Bu konferansta Fu, “Çin dünyadan ne istiyor?”, “Çin dünyaya ne sunabilir?”, “Çin, şu anda Amerika Birleşik Devletleri tarafından yönetilen uluslararası düzene meydan okuyacak mı?” gibi soruları yanıtladı. Fu’nun bu konferansında bizi ilgilendiren, yükselen Çin’in uluslararası sistemi nasıl gördüğü ile ilgili kısmıdır. Bu çerçevede şunlara vurgu yapmıştır (Ying, 2015):

- Günümüzde “Westfalya Sistemi” olarak adlandırılan Westfalya Antlaşması, Avrupa ülkeleri arasındaki kargaşaya, yani Protestanlar ile Katolikler arasındaki savaşlara son vererek modern uluslararası ilişkilerin temelini oluşturan bir dizi yasa ve mekanizmanın yolunu açmıştır. Ancak başlangıçtan itibaren bu sistem, Batılı bir sistem olarak kalmış ve küresel hedeflere ulaşmak için geliştirilmemiştir. Bu eksiklik, bugüne kadar varlığını sürdürmüştür.
- Bu yeni uluslararası düzen, üç temel unsur üzerine kuruludur. Bunlar; sırasıyla ahlaki bir standart olarak Batı değer sistemi, bir güvenlik üssü olarak ABD askerî ittifak sistemi ve uluslararası mali ve ekonomik yapıdır. Amerika Birleşik Devletleri, bu yapının küresel ekonominin temeli olarak kurulmasında öncülük etmiştir. Amerikan uluslararası sistem anlayışına göre, Birleşmiş Milletler bu yapıyı yansıtmalı ve ABD tarafından yönetilen sistemin ilke ve standartlarını takip etmelidir.

- Çin gibi büyük bir nüfusa ve yüksek yoksulluk seviyesine sahip bir ülke, ekonomik küreselleşmeden faydalanarak büyük bir kalkınma sıçraması yapmıştır.

Bu açıklama, yükselen Çin'in uluslararası sisteme bakışını doğru ve net bir şekilde ifade etmektedir. Kısaca Çin'e göre:

- Mevcut uluslararası sistem temelde Batılı değerlere dayanmaktadır ve dünya ihtiyaçlarını yeterince karşılamamaktadır.
- Mevcut uluslararası sistem, askerî ve ekonomik olmak üzere üç ana sütunu bulunan ve kendini ilan eden bir gündemle Amerika Birleşik Devletleri tarafından yönetilmektedir.
- Çin, bu sistemin sunduğu fırsatları kullanmış ve büyük ekonomik başarılar elde etmiştir.

3.1.3.2. Çin Dış Politikasının Uluslararası Sistemdeki Rolü

Çin'in uluslararası sistemde artan rolüne ilişkin tartışma, özellikle bu hızlı yükselişinde mevcut sistemden yararlanmayı kabul etmesi ışığında üstlenmesi gereken uluslararası sorumluluklarla ilgilidir. Öte yandan Çinli yetkililer, Çin'in zaten sorumluluklarını yerine getirdiğini ve Birleşmiş Milletler ilkelerine dayalı uluslararası sistemin sorumluluklarını kimseye hatırlatmanın gerekmediğini ifade ederler. Ancak Çin'in uluslararası sistem anlayışı ve bu sistemdeki sorumluluklarının doğası, özellikle ABD'den farklıdır. Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, Çin'in kendisini dünya barış meselelerinin savunucusu olarak adamaya, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin amaç ve ilkelerini güvence altına almaya ve özellikle ülkelerin iç işlerine dış müdahaleye karşı çıkmaya devam etmeyi planladığını söyleyerek açıklamıştır (Health, 2015). Bu, Çin'in gelişmekte olan ülkelerin haklarını, özellikle büyük güçlerin askerî müdahalesine karşı savunarak uluslararası düzeyde siyasi bir rol oynamak istediği anlamına gelmektedir. Aynı zamanda uluslararası kalkınmanın bir destekçisi olarak ve kalkınma, yoksullukla mücadele, iklim değişikliği, barışı koruma ve uluslararası gündemdeki diğer önemli konularla ilgili BM hedeflerine katkıda bulunan bir aktör olarak Çin'in daha büyük bir rol üstlendiğini ifade etmektedir.

Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, Çin'in uluslararası sistemdeki rolünü “katılım, kolaylaştırma ve katkı” olmak üzere üç kelimeyle özetlemiştir. Bu çerçevede Çin'in Birleşmiş Milletler merkezli uluslararası sistemin benimsenmesine katkıda bulunduğuna ve bu sistemin kurulmasından sonra kendi varlığını oluşturmaya odaklandığına dikkat çekmiştir. Diğer taraftan uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında, kalkınmanın desteklenmesinde ve uluslararası sistemin korunması ve geliştirilmesinde de yapıcı bir rol oynadığına atıfta bulunmuştur (Yi, 2015).

Aralık 2014'te düzenlenen yıllık Merkezî Ekonomik Çalışma Konferansı'nda Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, ülkesinin daha fazla uluslararası sorumluluk üstlenmesi gerektiğini belirlemiş ve bu çabayı “büyük bir güç olarak diplomasi” adını verdiği yeni bir perspektifin parçası olarak

tanımlamıştır. Bu perspektif çerçevesinde Çin, gelişmekte olan ülkelerin desteklenmesine katkıda bulunmanın yollarını bulmakta kararlıdır (Health, 2015) .

Çin'in daha fazla uluslararası sorumluluk üstlenme ihtiyacı, geleneksel rolü ve konumuyla karşılaştırıldığında önemli bir ilerlemedir. Bu eğilim, uluslararası sistemi kabul etmenin ve onunla etkileşimde bulunmanın bir göstergesidir. Aynı zamanda, Çin ile Batı arasında daha fazla uluslararası iş birliği ve daha istikrarlı ilişkiler kurma niyetinin de arttığını gösteren bir işarettir.

ABD önderliğindeki dünya düzeninin, Çin'in özelliklerini ve Çin'deki istisnai durumun benzersizliğini tanımasını istemektedir. Çünkü Çin liderliği, kapitalist pazarın mantığının geleneksel Çin değerlerini ve kültürel sistemini değiştirmeye zorlayabileceği endişesini gidermek istemektedir. Örneğin Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, yaptığı bir açıklamada “Çin ulusunun yabancılar tarafından taciz edildiği günler geride kaldı. Artık Çin, hiçbir yabancıya bize ne yapacağımızı söylemeye yönelik zalimce girişimlerini kabul etmeyecektir” ifadelerini kullanmıştır (Flochkhart & Xing, 2010: 4). Çin'in uluslararası sistemin durumundan tamamen memnun olmadığını ifade etmesi, uluslararası sistemi on yıldan fazla bir süredir rahatsız eden krizlerin birikimiyle örtüşmektedir. Bunların başında şunlar gelmektedir (Bakir, 2016: 203-204):

- Çok Taraflı İş Birliği: Yaklaşık 1990 yılından bu yana, uluslararası barış ve güvenliğe yönelik tehditleri beraberinde getiren birçok dosyada çok taraflı uluslararası iş birliğini gerçekleştirmek zor olmuştur. Bu, uluslararası sistemin mevcut yapısının dünya sorunlarına etkili bir şekilde cevap verememesine yol açmıştır
- Farklı Nitelikteki Zorluklar: Terörizm, ölümcül salgın hastalıklar, finansal krizler, başarısız devletler ve iklim değişikliği gibi son yirmi yılda küresel düzeyde ortaya çıkmaya başlayan zorlukların boyut ve nicelik olarak eşi görülmemiş düzeyde olduğu konusunda ülkeler arasında neredeyse fikir birliği vardır. Bunlarla yüzleşmek için alışılmadık önlemler gerekmektedir. Zira hiçbir ülkenin, uluslararası ağırlığı ne kadar yüksek olursa olsun ve ne kadar güçlü olursa olsun, bunlarla tek başına yüzleşmesi mümkün değildir.
- Eylemler ve Değerler Arasındaki Çelişki: Büyük güçler, özellikle Batılılar temsil ettikleri değerleri ve gerçekleştirmeye çalıştıkları bir dizi değerle uluslararası sistemi birleştirmeye, ikincisini ilkinin hizmetine sunmaya çalışmıştır. Ne var ki meselenin başka tarafları olduğundan bu ülkelerin temsil ettikleri değerleri gerçekleştirme ve bunlara bağlı kalmadaki sicilleri iyi olmamıştır. Bu, uluslararası sistemin meşruiyetinde ve güvenilirliğinde bir erozyon durumu meydana getirmiştir.
- Güç Dengesinin Sağlanamaması: Küresel düzeyde güç dengelerinde meydana gelen büyük değişim, özellikle zenginlik ve güç alanında Batı'dan Doğu'ya ve geleneksel güçlerden yükselen güçlere kayma, küresel sistemin kargaşasına ve tıkanmasına neden olmaktadır.

Bu dört unsur, Çin'in uluslararası düzeydeki Çin dış politikasıyla aynı zamana denk gelen uluslararası sistemdeki meşruiyet ve otorite krizini özetlemektedir.

3.2. Çin'in Keskin Gücünün Gelişimi

Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) kuruluşunun ilk yıllarında Çin dış politikası barışçıl ve uzmanlaşmıştı. Devlet, özellikle Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) ideolojisinin ve gücünün sağlamlaştırılması gibi iç ve dış sorunların karmaşıklığına saplanmıştı. Mao'dan sonra Deng Xiaoping, devlet ekonomisinin modernleştirilmesi sürecini güncel bir gereklilik olarak görmüş ve siyasi liderliğin hedefi olarak dört yenilenme ilkesini ortaya koymuştu. Çin dış politikasına yön veren Xiaoping'in ilkeleri arasında şunlar yer alıyordu: uygun pozisyonların elde edilmesi ve güvence altına alınması, engellerle ve zorluklarla yüzleşme, yetenekleri gizlemek ve bunları ortaya çıkarmak için doğru zamanı bekleme ve ayrıca küresel liderlik iddialarından kaçınma (Singh, 2018: 8-9).

Soğuk Savaş sonrası dönemde Çin'in yumuşak güç uygulamasına ilişkin birçok farklı yorum yapılmıştır. Çin'i yumuşak güç bakımından inceleyen araştırmacılar farklı ve değişik uygulamalara tanık olmuşlardır. Ülkesinde iktidarını korumak amacıyla siyasi ifadeyi ve çoğulculuğu bastıran bu difüzyon rejim, aynı pratiği uluslararası alanda da giderek daha fazla kullanmaya başlamıştır (Walker and Ludwig, 2017a). Dolayısıyla Çin, ülkesindeki sivil toplum üzerindeki baskıyı azaltmadığı sürece yumuşak güç konusunda sorunlar yaşayacaktır (Nye, 2019).

Xi Jinping'in 2012 yılında iktidara gelmesi ve Ulusal Yenilenme Projesi, Çin'i yeni ve farklı bir aşamaya taşımıştır. Xi Jinping'in başkanlığı sırasında diğer ülkelerle ticaretin şekli ve yönetimi önemli ölçüde değişikliğe uğramıştır. Deng'in stratejik ilkelerinin aksine Xi, güçlü ve etkili bir dış politikaya vurgu yapmaktadır. Bu da onun ABD'nin küresel düzeyde rakibi olarak bilinmesini sağlamıştır. Çin; yumuşak, sert, akıllı ve keskin gücü benimseyerek küresel düzeyde büyük bir süper güç konumuna ulaşmaya çalışmaktadır (Koetse, 2018).

Araştırmacılar, Çin'in keskin gücünü bir tehdit olarak görmekte ve buna "Çin tehdidi" adını vermektedir. Çin, kendine özgü ekonomik ve askerî gücünün yanı sıra otoriter siyasi yapısı nedeniyle keskin güç kullanmak ve konuşlandırmak için her türlü potansiyel ve enerjiye sahiptir. Bu nedenle Çin, uluslararası rekabette yükselen ve güçlü bir devlet olarak görülmektedir. Bu yapı ve araçlar aşağıdakileri içermektedir (Singh, 2018: 9):

- Siyasi güç
- Baskı
- Kültür, dil ve din
- Bilgi manipülasyonu ve medya erişimi

- Akademik
- Çin diasporası
- Teşvik

Asya Güç Endeksi'ne göre 2019 yılında Çin, dünyanın yumuşak gücü sıralamasında 27. sırada yer aldı (softpower30, 2019). Yumuşak güce göre, Çin ile ilgili ana konular şu şekildedir: son yıllarda küresel güç, birçok cephede jeopolitik ve itibar zorluklarıyla karşı karşıya kalmıştır. ABD - Çin ticaret savaşı, ABD'nin Huawei'yi kara listeye alması, Çin'in Sincan eyaletindeki Uygurlara karşı muamelesine yönelik artan eleştiriler, Güney Çin Denizi üzerinde devam eden gerilim, son zamanlarda Hong Kong'daki demokrasi yanlısı ve Pekin karşıtı gösteriler, Çin'in küresel algısı üzerinde baskı oluşturmuştur. Bu nedenle Çin'in kültür, eğitim ve yönetimde artan yumuşak gücü, dış politikası ve insan hakları meselelerine ilişkin olumsuz küresel algıları hafifletecektir (Aras, 2022: 625-626).

Nye'a göre, Çin'in yumuşak gücünü sınırlayan iki ana faktör bulunmaktadır. Birinci faktör, milliyetçiliktir. Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki komşularıyla sorunları bulunmaktadır, bu nedenle Çin'in milliyetçi bir tavrı olabilir. Örneğin, Vietnam'daki Çin karşıtı ayaklanmalar, Çin'in faaliyetleri sonrası her iki ülkenin de hak iddia ettiği sularda başlamıştır. İkinci faktör, Çin'de sansürlü bir sivil toplum oluşturma sorunuyla kaynaklanmaktadır. Çünkü Çin'in ana yumuşak güç kaynağı hâlâ hükümeti olduğu için Çin'in yumuşak gücünde bireyler, özel sektör ve sivil toplum bulunmamaktadır (Nye, 2015).

Çin, Amerikan pop kültürü, Hollywood ve üniversiteler gibi yumuşak güç unsurlarına sahip değildir. 2008 Pekin Olimpiyatları ve 2009 Şanghay Fuarı gibi olumlu gelişmelere rağmen Çin'in insan hakları aktivistlerine karşı yaklaşımı ülkenin imajını sürekli olarak zedelemektedir. Bu bağlamda Walker and Ludwig, dış politikadaki benzer faaliyetlerin yumuşak güç olarak değerlendirilmemesi gerektiğini savunmaktadır. Çünkü Çin yönetiminin Çin'deki medya ve eğitim alanındaki faaliyetleri yumuşak güç olarak kabul edilmemektedir (Walker and Ludwig, 2017b). Walker, Çin gibi otoriter rejimlerin sert güçler olmadığını ancak yine de diğer ülkeleri etkileyebileceğine inanmaktadır. Bu ülkeler için keskin gücün temel nitelikleri ikna ve cazibe değil, dış sansür, iktikâr ve izolasyondur (Walker, 2019a). Walker, Çin'in dış politikasını tanımlamak için keskin güç kavramına ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir. Çin gibi difüzyon devletlerin yurt dışında öngörülemeyen etkiler yaratma yeteneği, bu yeni durumu yeterince açıklayacak yeni bir kavram gerekliliğini doğurdu. Bu tür terimler arasında “keskin güç” de bulunur. Bu kavram, uluslararası ilişkilere bir yaklaşımı tanımlamakta ve genellikle bağımsız kurumların bütünlüğünü bozmak amacıyla bilgiyi sansürlemeye ve manipüle etmeye yönelik girişimleri içermektedir (Walker and Ludwig, 2017a).

Walker ve Ludwig'e göre, "Gözlemciler Pekin'in çabalarını "yumuşak güç" olarak anlamamalı. Çünkü Çin'in çabaları daha doğru bir şekilde "keskin güç" olarak adlandırılır. Zorba etki girişimleri, hedef ülkelerin siyasi ve bilgi ortamlarını parçalayarak ve delerek "keskin"dir. Otokratik ve demokratik devletler arasındaki acımasız yeni rekabet içinde baskıcı, rejimlerin keskin iktidar teknikleri hançerlerinin ucu olarak görülmelidir. Bu otoriter rejimler, amaçlarına ulaşmak için yaydıkları bilgileri çarpıtmaya çaba sarf ederler. Bu nedenle "keskin güç" terimi, yumuşak gücün çekiciliğiyle pek az ortak noktaya sahip olan otoriter rejimlerin kötü niyetli ve saldırgan doğasını ifade etmektedir (Walker and Ludwig, 2017a).

Hur, "Otoriter devletler neden keskin güç kullanır?" diye sorar. Cevabı şöyledir: Otoriter devletler, hedeflerine yumuşak ve sert güçle ulaşamayacağı için keskin güce başvururlar (Hur, 2019: 184). Rashid'e göre "keskin güç"; "sert güç", "yumuşak güç" ve "akıllı güç"ün bir bileşimi olabilir. Öte yandan Çin, haberleri manipüle etmek amacıyla veya kendi yararına eğitim ve kültür merkezleri kurmak için uluslararası televizyon kanalları açmakla suçlanmaktadır (Rashid, 2018). Insa Everett'e göre "keskin güç", sansürü teşvik eden zulüm ve baskının bir bileşimi olarak tanımlanır. Bu arada yumuşak güç, kültür ve değerler aracılığıyla çekicilik yaratır. Keskin güç, güçlü bir manipülasyon çağrışımı taşır. Bu nedenle yumuşak güç çekici olarak sunulur ancak keskin güç tehlikeli görünür. Nye, "Keskin güç bir tür sert güçtür, soyut bilgiyi manipüle eder, ancak soyutluk, yumuşak gücün ayırt edici bir özelliği değildir" demiştir (Walker, 2018a: 17). Ayrıca "keskin güç", Çin'in yabancı ülkelerin iç işlerine müdahale ettiği bir Amerikan kavramı olarak da tanımlanır (Koetse, 2018). Nye durumu şu şekilde açıklar: "Washington, eski bir tehdidi tanımlayan yeni bir terminolojiyle karşı karşıya" (Nye, 2018b). Iscakson, Çin'i "keskin gücün" şu anki kahramanı olarak görür (Iscakson, 2019). Taehwan, Çin'in keskin gücünün liberal dünya düzenine açık bir meydan okuma olduğunu iddia eder (Taehwan, 2018). Ayrıca Nye, Kuzey Kore ve İran'ı Rusya ve Çin ile birlikte keskin otoriter güçler olarak gösterir (Nye, 2019). Wu'ya göre, "keskin güç" terimi, yumuşak gücün çabaları altında gizlenen otoriter ve zorba devletlerin etkisini işaret etmek için faydalıdır (Wu, 2019: 133).

Nye, bilgi teknolojisindeki gelişmelerin "keskin güç"ü çok daha önemli ve etkili hale getirdiğini belirtir. Dolayısıyla Çin'in internet üzerindeki kontrolü ve Rusya'nın 2016 ABD seçimlerine müdahalesi, demokrasilerin kendilerini savunmaları gerektiğini gösterdi (Chapman, 2018). Rashid, keskin güç kavramının belirli siyasi olaylarla ilgili olduğuna dikkat çekti. Örneğin 2016'da FBI, büyük bir Rus bankacının ABD Başkanı Donald Trump'ın seçim kampanyasına yasa dışı yollarla para transfer etmesine karıştığını soruşturdu. Yine Avustralya'da başka bir örnek, Senatör Sam Dastyari'nin Çin hükümetiyle bağlantılı bir milyarderden para aldığını gösteren bir raporun ardından Senatör Sam Dastyari istifa etti. Bu Senatör, ülkesinin Güney Çin Denizi konusundaki resmî söylemine karşı çıkmasıyla biliniyordu (Rashid, 2018).

Walker ve Ludwig'in Trump dönemi Ulusal Güvenlik Stratejisi Raporu'nda yayınlanan öncü çalışmaları, Rusya ve Çin'i ABD'ye yönelik tehditler olarak vurguladı. Diğer bir deyişle, son yıllarda ABD için keskin güç örnekleri bulunabilir. Nye, ABD'nin 1948 İtalya seçimlerine müdahalesinin bugün yumuşak güç yerine keskin gücün bir örneği olduğunu anlatır (Liu, 2018).

Koetse, keskin güç kavramının “Çin tehdidi teorisi” olarak adlandırılabilceğini iddia eder. Çin milliyetçiliğinin yükselmesi ve askerî kapasitelerinin artması, Çin'in bölgesel güvenlik meseleleri üzerindeki etkisi, Çin'in dünyanın geri kalanı tarafından ideolojik, ekonomik, askerî ve ekolojik bir tehdit olarak görülmesine neden oldu (Koetse, 2018).

3.2.1. Çin Dış Politikasında Keskin Güç Araçları

Devlet, hedeflerine ulaşmak için tüm siyasi ve diplomatik araçlarını, kültür, medya, ekonomi, asker, istihbarat ve mevcut yeteneklerini kullanmaktadır (Wolfberg & Young, 2016: 27-28). Keskin güç, devletin hedeflerine ulaşabilmek için kullandığı siyasi, ekonomik, medya ve sosyal olmak üzere çeşitli araçları kullanmasını ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle, devletin keskin güç kullanırken amaçlarına ulaşmak için askerî araçları hariç tüm siyasi, diplomatik, kültürel, medya, ekonomi, istihbarat, ideolojik ve propaganda araçlarını kullanması anlamına gelmektedir. Ancak bu araçların kullanımı, geleneksel ve şeffaf kamu diplomasisi anlamına gelmediği gibi tüm mevcut devletlerin katıldığı geleneksel istihbarat toplama yöntemlerini kullanma anlamına da gelmemektedir (Rosenberg ve Garnaut, 2018). Keskin güç kullanma amaçları bir ülkeden diğerine farklılık gösterir, bu nedenle keskin güç araçlarını ve mekanizmalarını kullanma türü de her ülke için aynı değildir (Walker & Ludwig, 2017b: 18). Bu bağlamda Çin'in keskin güç araçları analiz edilmektedir.

3.2.1.1. Yumuşak Güç Araçları

Yumuşak güç, tehditlere veya yaptırımlara başvurarak değil; başkalarını kendine çekerek istenilen sonuca ulaşma kabiliyetini ifade eder. Bu güç; kültüre, siyasi değerlere ve ilkelere, devletin kendisine ve politikalarına ve hedeflerine sempati yaratan olumlu bir zihinsel imaj yaratmasına bağlıdır. Zira devlet, diğer devletleri isteklerine ikna edebilirse sopa ilkesini uygulayarak başkalarını kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettirmek için fazla harcama yapmak zorunda kalmayacaktır (Keohane ve Nye, 1998: 86).

Devlet yumuşak güç kullanırken kültürel araçlara, medya araçlarına, diplomatik araçlara, propaganda ve ideolojik araçlara güvenir. Bu araçlar, cazibe ve ikna etme, zorlama değil iş birliği yoluyla devlet imajını iyileştirme, gönülleri ve zihinleri kazanma aracı olarak kullanılmaktadır. Ancak otoriter rejimlere sahip ülkeler, yumuşak gücün kaynaklarını ve araçlarını bu amaçla kullanmazlar. Aksine, bu araçlar üzerinden manipülasyon ve oyalamaya dayanarak hegemonya

kurmaya ve etki oluşturmaya, hedeflenen ülkelerin siyasi ve sosyal ortamlarına nüfuz etmeye, istenen hedeflere ulaşmaya çalışırlar. Keskin gücü yumuşak güçten ayıran nokta; tehdit, sevk gibi zorlama, kışkırtma ve istihbarat araçlarından kaynaklanan etkileme yöntemleridir. Bu araçlar sızma ve gizlilikle karakterizedir. Bunlar keskin güçte bulunması gereken iki önemli unsurdur (Tokuchi, 2019: 1-2).

Otoriter ülkeler yumuşak güç stratejisini benimsemiştir. Bununla birlikte Batı'nın yumuşak güç kavramı, bu ülkelerin ortaya koydukları tutum ile tutarlı değildir. Diğer taraftan Rusya, Çin ve İran, ikna araçlarına güvenmek yerine hem yumuşak hem de sert araçları içeren yöntemlerle nüfuzlarını göstermeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle söz konusu ülkelerin stratejisi, askeri olmayan yollarla kontrolü dayatma ve hedeflere ulaşma yeteneği anlamında “yumuşak zorlama” olarak adlandırılır. Ağırlıklı olarak devlet tarafından desteklenen kurum ve gruplar bu yaklaşımın ayrılmaz bir parçasıdır. Devlet dışı bağımsız aktörler bundan hariç tutulur ve devlet finansmanı yalnızca devletin hedeflerine ulaşmasını sağlayan gruplara sunulur. Bu araçlar üzerinden neredeyse geleneksel yumuşak güç kavramına yakın olan gizli ve açık önlemler birlikte kullanılır (Lutsevych, 2016: 3)

Devlet tarafından organize edilen Sivil Toplum Kuruluşları da otoriter devletlerin yumuşak güç araçlarını karakterize eden unsurlardır. Çünkü Nye'nin de ifade ettiği gibi yumuşak gücün kaynağını genellikle üniversiteler, medya ve kültür kurumları gibi hükümet dışı sivil toplumlar oluşturur. Çin ve diğer otoriter ülkelerle başka üçüncü dünya ülkelerinde ise bu kurumlar devlete tabidir ve onun sıkı denetimi altındadır. Dolayısıyla bu ülkeler yumuşak güçlerini üretmekte zorlanmaktadırlar (Nye, 2018b). Bazı araştırmacılara göre, yumuşak gücün Batı hegemonyası için bir araç olarak görülmesi Çin söyleminde baskın temayı oluşturmaktadır. Onlara göre Sovyet sonrası dönemde ABD'nin rolüne ilişkin bakış açısı, Çin stratejisinin ana direklerinden biriydi. Bu, ABD'nin yumuşak güce yaklaşımının bir değerlendirmesinde yansıtılmaktadır. Bu açıdan yumuşak güç, ABD tarafından yayılmacı amaçlara ulaşmak için kullanılan geleneksel sert güç araçlarının güncellenmiş bir uygulamasıdır. Bu, demokrasiyi geliştirme taktiklerinde, yurt dışında sivil toplumu geliştirme çabalarında ve görünüşte apolitik sivil toplum örgütleri aracılığıyla yapılan çalışmalarda kendini göstermektedir. Renkli devrimler, 2003'te Gürcistan'da pembe devrim, 2005'te Ukrayna'da turuncu devrim ve daha az ölçüde 2005'te Kırgızistan'da lale devrimi ve ardından 2011'de Arap Baharı devrimleri bu stratejinin bariz örnekleri arasında yer almaktadır. Çin açısından bakıldığında bu devrimler, Batı'nın ülkeleri kontrol etmeye yönelik yumuşak güç stratejilerinin bir sonucuydu. Dolayısıyla bu devrimler, Çin için doğrudan bir tehdit oluşturan yıkım ve sızma politikalarını içeriyordu. Çinliler herhangi bir küresel fikir savaşında ABD ve müttefiklerinin ayrıcalıklı bir konuma sahip olacağını ve Amerikan kültürünün küresel yönünün egemenliklerine bir tehdit oluşturacağını anladılar. Böylece Çin, uluslararası alanda hegemonya yaratmak amacıyla kendi yumuşak güç kavramını ortaya attı (Wilson, 2015: 1183-1184).

Yumuşak güçle ilgili önemli kavramsal farklılıkların olduğu açıkça görülmektedir. Çin gibi otoriter ülkeler ve totaliter rejimlere sahip ülkeler nazarında yumuşak güç kavramının bir güvenlik boyutu bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu ülkeler, Batı'nın yumuşak gücünün kendi çıkarlarını baltaladığını düşünmekte ve bu nedenle de bu tehdide karşı koymak için kendi araçlarını geliştirmeyi gerekli görmektedirler (Lutsevych, 2016: 4). Bu bağlamda Çin liderliği, Çin diplomasisinin araçlarından biri olarak yumuşak gücü kullanmaya odaklanmış ve şunlar üzerinde çalışmıştır (Ling, 2017: s. 197-198):

- Barış, iş birliği ve adalet çağrısı yapan yaratıcı diplomatik karizmayı kullanmak.
- Açık Çin pazarının cazip gücünden ve bu pazarda yatırımcıların elde ettiği kârlardan yararlanmak.
- Uzun bir geçmişi ve cazibesi olan Çin kültürünü yaymak: Diğer insanların Çin kültürüne ilgisi, Çin'in 2007'de yumuşak güç stratejisini uygulamasıyla başladı. Çin dilini öğrenmek ve Çin kültürü, düşünürleri ve filozofları üzerine çalışmalar yapmak için büyük bir talep ortaya çıktı.
- Çin dili öğretimi ve Çin kültürünün yayılması için Konfüçyüs enstitülerinin kurulması: Çin'in dünyaya açılan kültür kapısı, ayrıca yurt dışında Çin dilinin ve kültürünün öğretilmesi, Çin'in eğitsel yumuşak gücünü inşa etme çabalarının önemli bir parçasıdır. Çin istatistiklerine göre Konfüçyüs Çince Öğretimi Merkezleri, her yıl 100'den fazla ülkeye yaklaşık 5.000 Çince öğretmeni göndermektedir (Tawfiq, 2015: s. 398).
- Öğrenci değişimleri ve burslar: Geçen 60 yılda, 1950'den 2009'a kadar, öğrenim gören yabancı öğrenci sayısı 1,69 milyona ulaştı. Çin ayrıca 2020 yılına kadar yılda 500.000 yabancı öğrenci çekmeyi hedefliyor. Yabancı uyruklu öğrencilerin kabulü yalnızca Pekin ve Tsinghua Üniversitesi ile sınırlı idi, üniversiteler artık 600'den fazla üniversitede ve çeşitli disiplinlerde yabancı öğrenci kabul etmektedir. Çin'deki yabancı öğrenci sayısındaki artışın nedeni, hızlı ekonomik gelişme, toplu istikrar ve Çin'in uluslararası statüsünün güçlenmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca Çin'deki yükseköğrenim kalitesi ve göreceli sosyal güvenlik ile makul öğrenim ücretleri de bunda önemli rol oynamıştır (Center for China and Asia Studies, 2009).
- Drama: Tarih boyunca kültürel bir olgu olarak sanat, yalnızca ulusal kimliğin ve içinde barındırdığı duyguların, özlere ve çevresiyle olan etkileşiminin değil, ülkedeki siyasi durumun bir yansımasıdır. Sanat, bilgi ve fikirlerin aktarılmasında, inançların dönüştürülmesinde ve coğrafi olarak uzak öteki için bir imaj oluşturulmasında büyümlü bir araçtır. Bunun yanında kitle sanatı, rejimlerin elinde, kültürlerini kasıtlı veya kasıtsız olarak diğer dünyalara aktarmak için kullanılmaktadır. Bu alanda, Çin TV dizileri yaratıcılıkla ithalattan ihracata gerçek bir dönüşüm gerçekleştirmiştir. Son yıllarda Çin televizyon dizileri; Kuzey Amerika, Güney Kore, Singapur, Malezya, Vietnam, Endonezya, Afrika ülkeleri ve diğer bölgelerde yayınlanmaktadır. Yurt dışında Çin dizilerinin yüksek reyting elde etmesi, yurt dışında Çin hayran grubu oluşturmuştur.

Ulusal politikaların desteğiyle Çin dizilerinin ihracat kapsamı giderek genişlemiştir. Örneğin 1990'ların başında Çin pembe dizileri Güneydoğu Asya, Japonya ve Güney Kore'deki bazı ülkelerde gösterilirken sürekli gelişimle beraber ihracat kapsamı 2014 yılında dünyada 100'den fazla ülke ve bölgeye yayılmıştır (Chinatoday.com, 2016).

3.2.1.2. Stratejik Anlatılar

Stratejik anlatı, geçmişle bugün ve gelecek arasında bağlantı kuran bir vizyon sunarak yerel ve uluslararası siyasi aktörlerin farklı siyasi ortamlarda fikir ve davranışlarını somutlaştırmanın bir yoludur. Etkiyi genişletmek, başkalarının beklentilerini yönetmek ve onları sunulan anlatının biçim ve içeriği konusunda ikna etmek için bir araç niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda anlatının amacı, başkalarının davranışlarını etkilemektir. Kısa vadede diğerlerinin güncel olaylara tepkilerini şekillendirmek amaçlanırken uzun vadede çıkar sağlamak için stratejik anlatıyı kabul ettirmek ve siyasi aktörün uluslararası siyasi etkileşimlerdeki imajını ve konumunu diğerlerinin anlaması amaçlanır (Miskimmon, O'Loughin ve Roselle, 2013: 2). Ayrıca Stratejik anlatılar, çok karmaşık bir medya ortamında ülkelerin hedef kitleleri etkilemek için kullandıkları ikna ve etkileme araç ve yöntemleri olarak da bilinmektedir (Nestoras, 2018: 19-41). Stratejik anlatılar, başkalarıyla iletişimin gücünü ve iletişim türlerinin hedefinin kalitesine bağlı olduğunu gösterir. Bu çerçevede uluslararası sistemde fikirlerin oluşumu, yayılması ve kabulü ile ilgilenir. Ülkeler, hedef kitleleri etkilemek için anlatıları stratejik olarak kullanmaya çalıştıkları gibi diğer ülkelerin çıkarlarına ve isteklerine uygun olmayan anlatılarının yayınlanmasını ve kabul edilmesini baltalamak için kullanırlar. Stratejik anlatı, bugün dış politika ve uluslararası ilişkilerin merkezi haline gelmiş durumdadır.

Çin, stratejik anlatısı üzerinden Çin Denizi bölgesindeki genişlemesini haklı çıkarmak için Çin'i tarihin kurbanı olarak sunmaya çalışmaktadır. Bu yolla Konfüçyüsçülük tarafından temsil edilen geleneksel Çin kültürünü ve onun sosyalist değerlerini teşvik etmekte, diğer taraftan Batılı anlatıları baltalamak ve Çinlileri Çin halkının Batılı liberal ideolojiye bulaşmasını engellediğine ikna etmek için otosansür uygulamaktadır (Taehwan, 2018: 3-4). Bu kapsamda 2006 yılında Pekin'de "Çin Rüyası"nı uygulamaya koymak için bir konferans düzenlendi. Zira Bakanlar, akademisyenler ve diplomatlar dâhil olmak üzere karar vericiler ve etkili insanlar, kültürel yenilenmenin, dünya sahnesinde daha fazla meşruiyet kazanmanın yolu olduğuna inanıyorlardı. Çinlilerin yaymaya çalıştığı bu mesaj, Çin'de stratejik anlatıların gündemindeki en önemli politikalardan biridir (Leonard, 2008: 139). Öte yandan ekonomik büyüme, Çin rüyasının bir parçası niteliğindedir. Ancak bu durum, Çin'in sadece ekonomik kalkınmaya odaklı olduğu anlamına gelmez; aksine Çin rüyasını kültürel boyut aracılığıyla gerçekleştirmek istediği anlamına gelir. Nitekim medeniyetleri var eden sadece ekonomik güç değil, kültürdür. Bu nedenle Çin, söz konusu hayali kovalarken barışçıl yükselişine eşlik edecek kültürel gücün nasıl kullanılacağını ve bir dizi uzlaşıya dayalı kültürel değerlerin nasıl inşa edileceğini dikkate almaktadır. Çin'in amacı,

diğer kültürlerle uyumlu bir Konfüçyüs kültürünü geliştirerek tüm dünyanın yararlanması için bir dünya lideri olmaktır. Zira Çin, kültürün sosyal, ekonomik, bilimsel ve çevresel gelişmenin temeli olduğuna inanmaktadır. Aynı zamanda insan ırkının başarısının ve olgunluğunun bir yansımasıdır. Buna ek olarak Çin, 19. ve 20. yüzyıllarda Batılı ülkelerin yaptığı gibi felsefesini başkalarına dayatmayacaktır. Aksine Çin rüyasının kültürel kimliğini, yirmi birinci yüzyılda insan uygarlığı adına dinamik bir motora dönüştürmek için çalışacaktır (Min, 2014).

Özetle Çin, stratejik anlatısını, Çin rüyası vizyonu ve Konfüçyüsçülük odaklı geleneksel Çin değerleri olmak üzere iki bileşene dayandırmaktadır. Bu çerçevede Çin, Batı emperyalizmi ve Japon militarizminin dayattığı tarihsel adaletsizliği (aşağılama yüzyılı) aşarak merkez ülke konumunu yeniden kazanmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda hedeflenen şeylere, 2050 yılına kadar ulaşılmış olması planlanmaktadır. Çin Komünist Partisi'nin yüzüncü yılı olan 2021 yılına kadar orta derecede müreffeh bir topluma ulaşma ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin yüzüncü yılı olan 2049 yılına kadar tam gelişmiş bir ülke olma hedefine ulaştığında Çin, dünya lideri olarak büyük bir güç statüsünü kazanmış olacak ve böylece Çin ulusunun büyük rüyasını gerçekleştirmiş olacaktır (Taehwan, 2018: 3-4).

3.2.1.3. Siyasi Ağlar

Siyasi ağlar, siyasi süreci içeriden baltalamak amacıyla hedef ülkedeki siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları ve önde gelen kişilerle açık veya gizli bağlantıları ifade eder. Siyasi sürece müdahale örnekleri arasında mali destek, kamunun kışkırtılması ve radikal dilin kullanılması bulunmaktadır. Aynı zamanda, siyasi hedefleri gerçekleştirmek için nüfuz sahibi gerçek ve tüzel kişileri etkileme, baskı grupları oluşturma ve azınlıkları veya toplulukları (diaspora) desteklemek gibi faaliyetler de söz konusu olabilir. Bütün bu faaliyetler; siyasi, istihbarat, ekonomik ve medya araçları üzerinden gerçekleştirilir (Nestoras, 2018: 4418). Bu ağlar, keskin gücünü hedef devlet içinde kullanan devletin hedeflerine ulaşmasının temel araçlardan biridir. Bu araçlar, ülkelerin zayıf idarecileri, az gelişmiş sivil toplum ve finansmana ihtiyacı olan bağımsız medya kuruluşlarının zayıflıklarını kullanarak etkin şekilde devreye sokulur. Bu ağlar aracılığıyla keskin güç kullanan devlet, hedef ülkelerin siyasi ve ekonomik sistemlerine nüfuz edebilmekte hatta nüfuz etmekle kalmayıp devleti ele geçirmektedir (Klapsis, 2015: 33-37).

3.2.1.4. Dezenformasyon Kampanyaları ve Manipülasyon

Dezenformasyon, kaynaklar veya gizli kanalları tarafından yapılan kasıtlı aldatmacaları ifade eder. Amacı, haber ve bilgi alan tarafı aldatmak, kamuoyunu manipüle etmek veya yanlış bir olgu yaratarak belirli partileri veya belirli siyasi ve askerî şahsiyetleri ve liderleri yanıltmaktır. Bu yolla söz konusu taraflar istenen doğrultuda ikna edilmektedir. Bunun için medya, sosyal medya, kitle

iletişim araçları, reklamcılık ve politik pazarlama sanatları, başa çıkma teknikleri ve psikolojik etki etme yolları etkin biçimde kullanılmaktadır.

Dezenformasyon uygulamalarında yanlış veya yanıltıcı bilgiler, doğruluk payı taşımayan hikâyeler, saptırılmış görüntüler, kışkırtıcı ve bölücü içerikler siyasi hedeflere ulaşmak veya rakiplerin yanlış hesap yapmasına neden olmak ve onu yanlış yola sapan tarafın istediğini yapmaya zorlamak amacıyla sistematik gündeme sokulur veya doğru ve önemli bilgiler gizlenir (Nestoras, 2018: 4418). Bu bağlamda dezenformasyon uygulamaları, mesajın alıcılarını manipüle etmeyi, tutumlarını belirli bir şekilde değiştirmeye ve bireyi irrasyonel duygusal dürtüleri takip etmeye teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu tür iletişim stratejileri, hem kolektif hem de bireysel aktörleri hedeflemektedir. Dezenformasyonun yanlış bilgi ve yanlış yönlendirme olmak üzere iki temel boyutu bulunmaktadır (Nimmo, 2016: 1-2).

Dezenformasyon, kasıtlı zarar veya kâr amacı güdecek şekilde tasarlanan, sunulan ve tanıtılan yanlış, doğruluk payı olmayan veya yanıltıcı bilgiler içerir. Dezenformasyon kelimesi ile paralel ve iç içe geçmiş, tartışmaya konu olan tabirler de bulunmaktadır. Bunlar başlıca yalan haber, propaganda ve kasıtlı yanıltıcı bilgiler olup her biri farklı bağlamlarda açıklanmaktadır. Bununla birlikte, bu terimlerin kendilerini tam olarak açıklayan birleşik bir tanımı yoktur. Yalan haber, kimleri tarafından geleneksel medya terimleri üzerinden gerçek dünyadaki olayları tanımlamayı amaçlayan sahte içerikli haberler şeklinde tanımlanmaktadır. Yalan haberle iki temel şey hedeflenir: Bunlardan ilki ilgili mesajı yeniden ileterek geniş çapta yaymak ve izleyicilerinin en azından bir kısmını aldatmaktır. Diğer taraftan yalan haber, yasama kurumları ve küresel kuruluşlar tarafından bile birleşik bir şekilde tanımlanamamıştır. Örneğin Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi yalan haber kavramı için iki farklı bakış açısı sunmuştur. Nitekim 2018 tarihli 2212 sayılı kararda yalan haber, propaganda ve dezenformasyon, farklı bilgi manipölasyon biçimleri olarak görülürken aynı yılın 2217 sayılı kararında yalan haberler, dezenformasyonun bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda yalan haber, hibrit savaş tekniklerinden biri kabul edilen kitlesel dezenformasyon kampanyalarının bir çeşididir (Bayet vd, 2019: 23).

Propaganda, bazıları tarafından siyasi bir modeli ilerletmek veya baltalamak için irrasyonel argümanların kullanılması olarak tanımlanırken dezenformasyon, reklam için alternatif bir isim olarak kullanılmaktadır. Bazı araştırmacılar dezenformasyon ve propagandayı tamamen farklı iki kavram olarak görürken yanlış bilginin, doğruluk payı olmayan bilgilerin istenmeden yayılması anlamına geldiğini düşünmektedirler. Bu çerçevede bu terimlerin tam olarak ne anlama geldiği ve yanıltıcı ve manipölatif haberlerin sınıflandırılması konusundaki tartışmalar devam etmektedir.

Yalan haberin tanımı, dezenformasyon ve propaganda tanımına uymamaktadır. Çünkü yalan haber, dezenformasyon, propaganda ve yanlış bilgilendirmenin ortak bileşeni olup her ikisi de yalan haber içermektedir. Ayrıca yanıltma, kasıtlı ve büyük bir siyasi gündemden kaynaklanırken

yalan bilgi yaymaya yönelik kasıtsız girişimleri ifade etmektedir (Egelhofer ve Lecheler, 2019: 2). Bu bağlamda Çin, küresel bir medya imparatorluğu yaratma amacıyla farklı dillerde içerik sağlayan TV kanalları açmaya odaklanmıştır. Bu doğrultuda atılan en önemli adımlar şunlardır:

- Xinhua Tongxunshe: Çin'in resmî haber ajansı olan bu kanal, hem yerel hem de uluslararası alanda ikili yayın yapmaktadır. Çin Komünist Partisi haberlerini yayınlarken aynı zamanda propagandasını yapmaktadır. Xinhua, yurt dışında 400'den fazla ajansın 170 bürosuna dağıtılan yaklaşık 3.000 gazeteciyi istihdam ederken ajans, ofislerdeki çalışan sayısını artırmakta ve internetteki varlığını güçlendirmektedir (Rabbit Center for Strategic and Policy Studies, 2015).
- CCTV veya Çin Merkez Televizyonu: 2000 yılında ilk olarak 24 saatlik İngilizce yayına başlayan kanal şu anda dünya çapında 6 dilde yayın yapmaktadır. 2012 yılında CCTV, Nairobi, Kenya, Washington DC'de yeni yayın merkezleri kurmuştur.
- China Radio International: 1941'de Japonya'ya karşı yürütülen savaş sırasında bir propaganda aracı olarak kurulan kanal, 38 dilde yayın yapmakta ve yurt dışında 27 ofisi bulunmaktadır (Medya Merkezi, 2015).

Çin, medyatik etkilerini yurt dışında genişletmek için üç yönlü bir yaklaşım benimsemiştir. Bu bağlamda hedef ülkede Çin medyasının varlığını geliştirmekte, Çin devlet medyası, yerel medya, medya uzmanlarını, yayınevleri ve gazeteler arasında ortaklıklar, içerik alışverişi ve iş birliği anlaşmaları kurmaktadır. Gazetecileri ve medyacıları eğitmek ve ağırlamak için fırsatlar sağlamaktadır. Bu yaklaşım, “okyanustan bir tekne ödünç almak” olarak bilinen bir politikanın parçası kabul edilir. Bu politikaya göre yurt dışında yabancı medya ile stratejik ortaklıklar kurulur ve kendilerine ücretsiz Çin içerikleri sunulur. Bu çerçevede son yıllarda China Global Television (CGTV), Xinhua Haber Ajansı, China Radio International (CRI) ve China Daily, Çince içerikleri dünyaya yaymak için yabancı medya kuruluşları ile ortaklıklar ve birleşmeler gerçekleştirmiştir (Singh, 2018: 14).

3.2.1.5. Sosyal Manipülasyon ve Ekonomik Önlemler

Sosyal manipülasyon, ülkeyi bölmek ve istikrarsızlaştırmak amacıyla hedef ülke içindeki nüfus grupları arasındaki gerilimi alevlendirme sürecidir. Bu faaliyetler, azınlık grubunu veya hedef topluluk içindeki çoğunluk grubunu hedef alabilir (Morris ve diğerleri, 2019: 22). Sosyal manipülasyon aynı zamanda, şirketlerin kendi ülkelerinin dış politika hedeflerini paylaştığı ticari çıkarlar yoluyla siyasi etki ve nüfuz şeklinde de ortaya çıkmaktadır (Girgas, 2012: 3).

Ekonomik önlemler kapsamında bir ülkenin hedeflenen başka bir ülkeye ekonomik yaptırımlar, tarife dışı önlemler, ambargolar, boykotlar veya tehditler şeklinde uyguladığı zorlayıcı ve kasıtlı ekonomik baskılardır. Bu modelde enerji, ceza veya ödül için saldırı aracı olarak

kullanılabilir. Keskin güç çerçevesinde ekonomik tedbirleri kullanmanın amacı, hedef ülkenin siyasi yönünü değiştirmeye çalışmak veya bu ülkeyi isteklere boyun eğdirmektir. Bu önlemler ya doğrudan hükümet tarafından, devlete ait işletmeler tarafından ya da devlet adına hareket eden kuruluşlar aracılığıyla uygulanmaktadır. Gizli veya açıktan zora da başvurulabilir (Myklin, 2018: 38).

3.2.1.6. Siber Casusluk Araçları

Telekomünikasyon teknolojisi şirketleri, siber casusluğun en büyük araçlarından birini temsil etmektedir. Bu şirketlerin casusluk yeteneklerini artırmaya yönelik araçları “denizaltı kablo projeleri”, “teknolojik teçhizat” yoluyla gerçekleştirilmektedir.

3.2.1.6.1. Denizaltı Kablo Projeleri

Bir Kuşak-Bir Yol girişiminin bir parçası olarak Çin, 2015 yılında Dijital İpek Yolu Girişimi adı verilen dünyanın en büyük dijital altyapı projesini duyurmuştur. Bu girişim kapsamında 5G ağlarının konuşlandırılmasının gerekliliği de tartışılmıştır. Dolayısıyla iletişim ağlarının yayılması aynı zamanda optik kabloların genişlemesiyle de ilgilidir. Çin, alıcı ülkelere ekonomik yardım sağlayarak dünya çapında 350 optik kablo projesinin Huawei’nin öncülüğünde kurulmasına yol açmıştır. Bu projeler kıtalararası veri akışının yüzde 95’ini temsil etmektedir (Kurlantzick, 2020). Huawei şirketi kısa sürede, Hannibal Kablosu ile Tunus’u İtalya’ya, Libya’yı Yunanistan’a bağlayarak Akdeniz’i birbirine bağlamıştır. Ayrıca Umman’dan Doğu Afrika ve Pakistan’a uzanan denizaltı kablosu, Hint Okyanusu, Kızıldeniz ve Akdeniz’den Fransa’ya denizaltı kabloları ve Güney Afrika denizaltı kablosu bağlantıları da dâhil olmak üzere birçok denizaltı kablosunu tamamlamıştır (Blaubach, 2021: 9).

Hiç şüphe yok ki Huawei’nin öncülük ettiği denizaltı kablo projelerindeki bu önemli genişleme, ekonomik ve siyasi verileri kontrol etmek ve Çin’in ekonomik ve siyasi çıkarlarını güvence altına almak amacıyla Çin tarafından kolaylaştırılmaktadır. Güvenlik yönü göz önünde bulundurulduğunda Çinli teknoloji şirketleri tarafından veri akışının kontrol edilmesi, bilginin çarpıtılmasına yol açabilmektedir. Aynı zamanda Çin’in siber saldırılar gerçekleştirmesine ve dünyadaki tüm iletişimlere izlemesine olanak da tanımaktadır (el-Zubeydi ve el-Bedri, 2022: 59). Pek çok güvenlik uzmanı, Huawei ve diğer Çinli teknoloji şirketlerinin Çin Komünist Partisi ile doğrudan bağlantıları olduğuna inanmaktadır. Bunların birbirine bağlılığı, Çin hükümetinin denizaltı kablo endüstrisindeki etkisini kullanarak ülkeler üzerinde baskı kurmasına veya casusluk operasyonlarına girişmesine yol açabilir (Smyth, 2017).

Tarih, Çin’in dijital altyapısına güvenmenin kötü casusluğa ve siber güvenlik açısından siyasi amaçlı sonuçlara yol açabileceğini göstermektedir. Örneğin Vietnam 2016 yılında Çin’in Güney

Çin Denizi'ndeki konumunu reddettiğinde Çinli bilgisayar korsanları, Vietnam'ın havaalanı sistemleri hakkındaki bilgileri kullanarak havalimanlarındaki ve web sitelerindeki bilgisayarları hacklemiştir (Blaubach, 2021: 11). Bu durum, telekomünikasyon teknolojisi şirketleri aracılığıyla desteklenen denizaltı kablo projelerinin büyük casusluk riskini artırmaktadır. Bu projeler, Çin'e gelecekte uluslararası iletişim ve bilgi altyapısını kontrol etme ve izleme yeteneği vererek Çin'in, tüm iletişimlerini üzerinde elektronik casusluk yapmasına ve düşman devletler üzerinde ekonomik, siyasi ve askerî baskı uygulamasına imkân tanıyacaktır.

3.2.1.6.2. Dijital Güç

Çin'in düşmanlarına yönelik gözetleme ve casusluk girişimi, sadece gözetleme ve casusluğa karşı endişeleri artırmakla kalmadığı gibi aynı zamanda dijital gücü, Çinliler tarafından temsil edilen "gözetim devletini" yeniden canlandırmaya yönelik bir çaba içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Xi Jinping yönetimindeki Çin hükümeti, Çin vatandaşlarının davranışları, tutumları ve görüşleri hakkında veri toplamak için bireyler ve şirketler hakkında bilgi toplamaktadır (el-Zubeydi ve el-Bedri, 2022: 66). Bu çerçevede Washington Post tarafından elde edilen belgelere göre, Huawei teknolojisinin, Çinli yetkililerin ilgili siyasi figürleri ses ve izleme yoluyla tanımlamalarına ve hatta Çin vatandaşlarının tüm bilgilerini öğrenmek için biyometrik kayıtları kullanmalarına yardımcı olabileceği görülmektedir (Dou, 2021).

Çin'in yurt içinde öncülük ettiği ve dış ülkelere ihraç ettiği dijital gözetim politikası kapsamında, Çin'in Orta Doğu ve Afrika ülkelerine yönelik iletişim teknolojisi anlayışından habersiz bir eğilim gözlenmektedir. Örneğin 2011 Arap Baharı olayları, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki hükümetlerin dijital medyayı kontrol etme yeteneklerinin zayıf olduğunu göstermiştir. Bu politika çerçevesinde Çin, yapay zekâ kullanan iletişim teknolojisi şirketleri aracılığıyla bölgede dijital medya gözetiminin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca Çin, Orta Doğu ve Afrika ülkelerini kendi kendini idame ettirebilen dijital gözetim yetenekleri fikriyle yanıltmaktadır. Sonuç olarak Çinli teknoloji şirketleri, Orta Doğu ve Afrika'daki hükümetlerin interneti izleme ve verilere, bilgilere ve siyasi figürlerin hareketlerine hükümet sansürü uygulama yeteneğini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Kharroub, 2022).

Batılı raporlar, Huawei'nin İran'ın devlet telekomünikasyon şirketi MTN Irancell üzerinden İranlıların sesli mesajlarını ve internet iletişimlerini izlemesine izin verdiğini ve bu izin vermenin 2009 Yeşil Devrimi'nin bastırılmasına katkıda bulunduğunu iddia etmektedir (Blaubach, 2021: 15). Wall Street Journal, Ağustos 2019'da Huawei teknolojisinin Uganda'daki protestoların bastırılmasına yardımcı olduğunu ve hükümete muhalif güçler hakkında bilgi sağladığını bildirmiştir (Parkinson, 2019). Benzer şekilde Huawei, Zambiya hükümetinin Çin ile gizli iletişimi sürdürmesine yardımcı olmanın yanı sıra Zambiya'daki muhaliflere ait sosyal medya sayfalarını ve bağlantılı blogların konumunu engellemektedir. Her iki durumda da Huawei, Çin ile güçlü bağlara

sahip yerel güvenlik güçlerine teknik uzmanlık sağlamaktadır. Bu bağlamda şirket, farklılıklar üzerindeki hükümet kontrolünü güçlendirmek amacıyla Uganda'nın başkenti Kampala'da 11 izleme merkezi kurmuş ve Zambiya hükümetine teknik yardım sağlamıştır (Blaubach, 2021: 14). Son olarak Çin, dünya çapındaki otoriter rejimlere gelişmiş kamu gözetleme teknolojisi sağlayan önemli bir tedarikçi olsa da bu konuda tek devlet değildir. Zira ABD, İngiltere, Almanya ve Fransa gibi Batılı ülkelerdeki siber güvenlik şirketleri ve kuruluşları da birçok kişi ve kuruluşa baskıcı gözetim teknolojileri sunmaktadır.

3.3. Çin'in Dış Politikasında Keskin Güç Unsurları

Çin'in 2050 yılına kadar gerçekleştirmeyi planladığı iddialı hedefleri iki biçimde belirlenmektedir. Birincisi, Çin Komünist Partisi'nin kuruluşunun yüzüncü yılı olan 2021 yılına kadar "orta derecede müreffeh bir toplum" oluşturmak; ikincisi ise Çin Halk Cumhuriyeti'nin yüzüncü yıl dönümünün hedefi olan "Tam Gelişmiş Bir Devlet" yaratmaktır. Böylece Çin, bir dünya gücü olarak büyük bir statü elde ederek "Çin Ulusunun Yeniden Büyük Uyanışı" rüyasını gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır (Taehwan, 2018).

Keskin güç, ülke imajını siyasette, medyada ve akademik merkezde etkili bir şekilde güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu kavramdan hareketle Çin'in keskin gücünün iki özelliği olduğu belirtilebilir (Economist, 2017b: 18). Bunlardan ilki her yere yayılmakken ikincisi otosansürdür.

Keskin gücün yıkıcı etkileri siyasetle sınırlı kalmayıp kültürden akademiye, medyadan kitap dağıtım ve yayın dünyasına kadar pek çok alanda hissedilmektedir (Walker, 2018c). Yıllardır Çin'in keskin gücü, kendisini belirli devletlerden ve şirketlerden sürekli olarak uzaklaştırmaktadır. Hatta Çin hükümetinin politikalarını eleştiren gazetecilere ve akademisyenlere vize bile verilmemektedir. Çin, medya aracılığıyla Çin diasporasını ve yurt dışında yaşayan Çinli grupları kontrol etmektedir (Economist, 2017b: 18). Singh'e göre keskin gücün; siyasi güç, baskı, kültür-dil ve din, bilgi manipülasyonu ve medyaya erişim, akademik merkezler, Çin diasporası ve teşvik gibi yedi alanı bulunmaktadır (Singh 2018: 9-18).

Siyasi Güç: Onlarca yıldır Çin, diğer ülkelerin topraklarının egemenliklerine müdahale edilmemesi ve saygı gösterilmesi konusunda dış politika ilkelerini uygulamakla gurur duyuyordu. Bir başka deyişle dış politika ilkelerini uygulayarak ülkeler ile ticari ve ekonomik ilişkiler kuracaktı. Aslında bu politika çoğu zaman yumuşak gücün bir aracı olarak kullanılmış, özellikle Afrika'da hedef ülkeler arasında sürekli beğeni kazanmaya çalışılmıştı. Ekonomisi büyüdükçe Çin, yavaş yavaş hükümetler üzerinde nüfuz kullanmaya başlamıştır. Bu durum, Sudan iç savaşı sırasında Çin'in Güney Sudan'a yaptığı askerî ve diplomatik yardım gibi iyi bir şekilde belgelenmiştir. Aynı zamanda Cibuti'de ilk askerî üssün kurulması, keskin güç ilkelerinin kullanması çerçevesinde etkilerinin de başlangıcıdır (Singh, 2018: 6-7).

Çin'in siyasi gücüne dair birçok örnek verilebilir. Öyle ki Güney Sudan'dan Çek Cumhuriyeti'ne kadar Çin diplomasisinin varlığı inkâr edilemez. Milos Zeman, 2009-2014 yılları arasında Çek Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanıydı. Milos Zeman, 2009-2014 yılları arasında Çin'i sert bir şekilde eleştirmekteydi. Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, kendisini görmek ve ziyaret etmek istemiştir. Xi Jinping, 2016 yılında ilk kez Prag'ı ziyaret etmiş ve bunun sonucunda iki ülke arasında milyarlarca dolarlık stratejik ortaklık oluşmuştur. Çek Cumhuriyeti, bu ortaklığı Avrupa'nın sınırlamaları ve kısıtlamalarından 'ulusal bağımsızlığın' bir işareti olarak adlandırmıştır. Bu durum, Çek Cumhuriyeti'nin Çin'e karşı politikasındaki değişimin güzel bir örneğidir (Benner and Others, 2018).

Çin'in Yeni Zelanda'da siyasi güç kullanması ise başka bir mesele ve ilginç bir örnektir. Yeni Zelanda Parlamentosu'nun Çin kökenli en az üç milletvekili aktif olarak siyasette yer almaktadır. Eski Halk Kurtuluş Ordusu (PLA) mühendisi olan Jian Yang, 1994 yılında Avustralya'ya, ardından Yeni Zelanda'ya taşınmıştır. Yeni Zelanda Parlamentosu'nda milletvekili olduğunda ülkenin (Yeni Zelanda'nın) Çin'e yönelik politikasını formüle etmekten sorumluydu. 2016 yılında Yeni Zelanda Başbakanı'nın Çin ziyaretine eşlik etmişti. Raporlara göre, eski Yeni Zelanda Başbakanı John Keys'in seçim kampanyası için para toplandığı belirtilmektedir. Bağış toplama kampanyasında altı Çinli iş adamı, Yeni Zelanda bayrağındaki Union Jack'in kaldırılması şartıyla John Keys'e 100.000 dolar sözü verdiği ifade edilmektedir (Fisher, 2016).

2008-2014 yılları arasında milletvekili üyeliği görevini üstlenen Raymond Hu, 2017'den itibaren özellikle Tibetlilerle ilgili politika ve diğer Çin çıkarları konusunda savunuculuk yapmaktadır. Yurt dışındaki Çinli topluluklar ile ilişkileri korumak için Chen Nyasi Yeni Zelanda'daki Çin Dışişleri Bakanlığının Birleşik Cephe Çalışma Bölümü aracılığıyla faaliyet göstermektedir. Bu faaliyetlere bir örnekte Yeni Zelanda Çinli Öğrenci Derneği Başkanı Chen Nyasi, Yeni Zelandalı öğrenciler ile Çinli öğrenciler arasındaki ilişkileri geliştirmek için Yeni Zelanda Parlamentosu'nda bir hücre kurmuştur (Brady, 2017).

Özetle Çin'in etki yaratmada kullandığı üç siyasi aracı bulunmaktadır: Yatırım teklifleri ile siyasi elitlere karşı zafer, teşvikler ve teklifler ile akademik ve Çin yanlısı elit kesimin mensubiyetini elde etmek, bağımlılık oluşturmaktır. Dolayısıyla Çinliler her zaman olumlu siyasi yanıtlar aramaktadır.

Baskı: Devletin endüstriyel bir aracı olarak bilinen bu uygulama, mevcut aşamada Çin devlet politikasında derin bir boyuta sahiptir. Edward Wong, China Digital Times'da yayınlanan bir yazıda "Çin'in fikirleri, değerleri ve kültürü yayan bir imparatorluğu olsaydı, Çin vatandaşları ve dünya bundan fayda görürdü" şeklinde bir ifade kullanmıştır. Ancak şimdi Komünist Parti, iktidarı zoraki bir biçimde kucaklamıştır. Komünist Parti, Vatikan'dan bizzat partinin kendisi tarafından belirlenen rahipleri atamasını talep etmiştir. Başka bir ifadeyle Komünist Parti, Vatikan'dan atanan

rahipleri kendi kontrolü altında atama isteğinde bulunmaktadır. Bu durum, Çin'in rahipleri kendi ajandası doğrultusunda kullanma niyetini içermektedir (Wong, 2018).

İspanya davası, Çin'in keskin gücünün bir başka tipik ifadesidir. Kasım 2013 yılında İspanyol mahkemesi, İspanya merkezli iki Tibet destek grubunun açtığı yasal dava sonucunda eski Çin Devlet Başkanı Jiang Zemin ve eski Başbakan Li Peng ile diğer üç emekli üst düzey Komünist Parti yetkilisi için uluslararası tutuklama emri çıkardı. Şikâyet ise Çin'in Tibetlilere karşı kullandığı 'insanlığa karşı suçlar'dan kaynaklanmaktaydı. Çin, kısa süre sonra İspanyol yetkililere Çin ile İspanya arasındaki ilişkilere zarar verecek eylemlere "hayır" demelerini tavsiye ederek yanıt vermiş; sonunda o yıl İspanya'ya yapılan birçok ziyaret ve geziyi iptal etmiştir (Torres, 2018).

Çin'in "Tek Kuşak-Tek Yol Projesi" stratejisinin bir parçası olarak Yunanistan'daki ekonomik yatırımları, Yunanistan'ın Çin dış politikasına verdiği siyasi desteğin önemli bir faktörü olmuştur. Bu bağlamda, Haziran 2017 yılında Yunanistan, Birleşmiş Milletlerde Çin'in insan hakları sicilini kınayan bir AB kararını veto ederek dünyayı şaşırtmıştır.

Kültür, Dil ve Din: Çin hükümeti, Konfüçyüs Enstitüleri aracılığıyla kendi kültürünü ve dilini tüm dünyaya yaymayı hedeflemektedir. Örneğin 2004 yılında Çin tarafından kurulan ve desteklenen Konfüçyüs Enstitüleri hızla dünyaya yayılarak Çin'in dış politikasını uygulamayı amaç edinmiştir. Çin, Çin dilini ve kültürünü dünyanın dört bir yanındaki üniversitelerde yayarak propagandasını yapmaktadır. Singh'in de işaret ettiği gibi Konfüçyüs Enstitüleri bazı ülkelerde başarılı olarak görölse de bazı ülkelerde görevleri sadece Çin Komünist Partisi'nin etkisini artırmak ve güzelleştirilmiştir. Başarılı görülen Konfüçyüs enstitüleri, bu ülkelerde hem Çin dilini ve kültürünü geliştirmekte hem de Pekin için önemli olan konularda bir otosansür ortamı yaratmaktadır (Singh, 2018: 15).

Walker'a göre Konfüçyüs Enstitüleri için şeffaf bir süreç bulunmamaktadır. Çin hükümetinin enstitülerin açıldığı üniversitelere ne kadar para ödediği ve üniversiteler üzerinde ne kadar kontrol sahibi olduğu de belli olmamakla birlikte benzer şekilde, Amerikan Üniversite Profesörleri Derneği, Konfüçyüs Enstitüleri hakkında yaptığı bir açıklamada "Akademik faaliyetleri, Hanban Vakfı, Politbüro üyesi ve Çin Halk Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı'nın himayesi altında başkanlık edilmektedir. Konfüçyüs Enstitülerinin kuruluş anlaşmalarının çoğu, Çin hükümetinin siyasi amaçları için ifşa etmeme hükümleri ve kabul edilemez imtiyazlar içermektedir. Özellikle Kuzey Amerika üniversiteleri, Konfüçyüs Enstitülerinin müfredat seçiminde ve sınırlı düzeyde akademik personelin tayin edilmesi ve kontrol etme konusunda bir devlet gündemini desteklemesine izin vermektedir" ifadelerinde bulunmuştur (Graham, 2014).

Bilgi Manipülasyonu ve Medyaya Erişim: Bilgi manipülasyonu ve medya erişimi çerçevesinde Çin, dünya çapında gazeteye, televizyona, radyoya, internete vb. önemli ölçüde

yatırım yapmaktadır. Çin bu şekilde iç ve dış politikasını kendi bakış açısından dünyaya anlatmaya çalışmaktadır. Yapılan araştırmalar, Çin Merkez Televizyonu (CCTV), Çin Uluslararası Radyosu (CRI), Daily China, Xinhua Haber Ajansı aracılığıyla 2009'dan beri uluslararası medyaya 9 milyar dolar yatırım yapan Çin'deki keskin güç ile ilgili bazı uygulamaları anlatmaktadır. Bunlar İngilizce, Çince ve yerel dillerde Çin'in olumlu görüşlerini desteklemektedir. 2014 yılından bu yana Çin üniversiteleri, gelişmiş ülkelerde etkili gazeteciler için "Eğitim Programları" düzenlemek üzere Dışişleri Bakanlığı ile iş birliği yapmaktadır (Cole, 2018: 16). Bu bağlamda Nye, "Xinhua'nın (Çin'in resmi haber ajansı) diğer ülkelerdeki faaliyetleri yumuşak güç teknikleri olarak kabul edilirken, Çin'in medya sektörüne doğrudan müdahalesinin bir örneği olduğunu" belirtmektedir. Örneğin, Eylül 2018'de Independent Online'dan (kısmen Çinli yatırımcılar tarafından kontrol edilen Güney Afrika'nın en büyük ikinci medya grubu) Azad İsa, Çin'deki Uygurların durumuna yönelik kötü zulüm hakkında yazmayı tavsiye etmiştir. Daha sonra Azad İsa'nın tavsiyesi, gazetede köşesinin iptal edilmesine yol açmıştır. Sınır Tanımayan Gazeteciler tarafından derlenen Küresel Basın Özgürlüğü Endeksi'ne göre 2018'de 180 ülke arasında 176. sırada yer alan Çin, son 10 yılda medya sektörüne yaklaşık 3 milyar Euro yatırım yapmıştır. Dolayısıyla bu yatırımlar, Çin ile ilgili önemli konuları küresel medyadan engelleme girişimleri olarak değerlendirilebilir (Reporters Without Borders, 2018).

Akademik Gelişim: Çin hükümeti her yıl 289 üniversiteye uluslararası öğrencileri tüm alanlarda doktora, yüksek lisans, lisans, lise ve benzeri programlara davet etme yetkisi vermektedir. Çin bursları uyarılar, şartlar ve talimatlar içermektedir: "Lisans bursu kazananların Çince dil öğrenimi için kayıt yaptırmaları gerekmektedir. Çin hükümeti tarafından belirlenen Çince eğitim veren 10 tane üniversiteden birinde bir yıllık hazırlık kursu almaları ve ana eğitimlerine başlamadan önce gerekli sınavlardan geçmeleri gerekmektedir." Böylece, yalnızca Çince mezun olanlar ya da Hanyu Shuiping Kaoshi (Çince Yeterlilik Sınavı -HSK-) sertifikasına sahip olanlar affedilir. Neticede Çince yeterliliği zorunlu bir taleptir (China Scholarship Council, 2013). Örneğin 2017 yılında Yeni Zelandalı akademisyen Anne-Marie Brady'nin evine hırsız girmiştir. Bir akademisyenin evine yapılan baskın, Yeni Zelanda-Çin ilişkilerini sarsacak bir olaya dönüşmüştür. Brady, evinden değerli eşyaların çalınması yerine yalnızca Çin'in başta Jian Yang olmak üzere ülkenin politikacılar ile ilişkileri konusunda hazırladığı raporun bulunduğu bilgisayarın çalındığını ifade etmiştir. Daha sonra olayın bu kadar büyük tepki görmesinin ana nedeninin ise Yeni Zelanda Milletvekili Jian Yang'ın Yeni Zelanda'ya gelmeden önce 15 yıl boyunca Çin'in askerî istihbarat teşkilatında çalışmış olması olduğu ortaya çıkmıştır. Her ne kadar Çin, olay ile hiçbir ilgisinin olmadığını söylese de olay şüpheli hale gelmiştir. Bu nedenle araştırmacılar, akademik araştırmaların, akademik merkezlerin Çin hükümeti için büyük önem taşıdığına ve bu konunun keskin bir güç alanı olarak ele alındığına inanmaktadırlar (Bocutoğlu, 2017: 248).

Çin Diasporası: Çin, yurt dışında okuyan yüz binlerce Çinli öğrencinin Çin hükümeti için büyük bir lobi oluşturmaya çalışmasıyla Çince öğrenen uluslararası öğrencilere büyük ilgi göstermekte ve bu çerçevede bu alanda faaliyet gösteren “Çinli Öğrenciler ve Alimler Derneği” yurt dışındaki Çinli öğrencilere yardımcı olmaktadır. Çin diasporası yurt dışındaki keskin gücün önemli bir göstergesi olduğundan Çin, dikkatini yaklaşık 60 milyon kişilik güçlü bir diasporaya çevirmiştir. Ayrıca geleneksel yumuşak güç kaynakları, keskin güç hedefleriyle kullanılabilir (Taehwan, 2018).

Yang Xuping’in davası, 21 Mayıs 2017 yılında Maryland Üniversitesinde yaptığı mezuniyet konuşması sırasında tepkilere yol açmıştır. Amerika’nın demokrasisini ve açıklığını öven Yang, “Demokrasi ve özgürlük... uğruna savaşılmaya değer temiz hava” ifadelerini kullanmıştır. Çinlilerin tepkileri ve öfkesi sosyal medyada yayılmış ve birçok kişi Yang’ı hain olarak tanımlamıştır. Yurt dışında Çinli Öğrenci Derneği, öğrencilerden “Çinli Olmak Gururdur” sloganı altında çevrimiçi bir konferansa katılmalarını isteyerek tepki göstermiştir. Bu kampanya, yurt dışındaki Çin diasporasının Çin devleti tarafından kontrol edildiğini ve sürekli gözetim altında olduğunu göstermektedir (Zheng and Others, 2018).

Avustralya’da Sidney Üniversitesindeki Çinli öğrenciler, bir profesörün tartışmalı üç bölgeyi gösteren haritasına karşı gösteri yapmıştır. Harita, Hindistan’ın bir parçası olarak Hindistan ile Çin arasındaki bölgeleri yansıtıyordu. Profesör daha sonra yaptığı açıklamada şunları söyleyerek özür dilemek zorunda kaldı: ‘18 aydan fazla bir süre önce internetten güncelliğini kaybetmiş haritalar indirdim. Haritanın hatalı ve güncelliğini yitirmiş olduğunun farkında değildim. Bu gerçek bir hataydı ve herhangi bir suçtan dolayı pişmanım’ (Riordan, 2017). Kısacası profesörün Çinli öğrencilerin baskısı altında özür dilemesi, Çin’in keskin gücünün önemini gösterdi. Sonrasında bu örnek ile ilgili Global Times şu manşeti attı: “Çin ve Hindistan sınır anlaşmazlığı Avustralya’da patlak verdi ve Çin kazandı” (Reynolds, 2018).

Teşvik: Teşvikler, Çin’in keskin gücünün en önemli ilkelerinden biridir. Örneğin Çinli bir milyarder olan Xiangmo Huang, Avustralya’da Çin-Avustralya İlişkileri Enstitüsü’nün kurulmasında büyük rol oynamıştır. Bu bağlamda Çin; Avrupa, ABD ve Orta Doğu’daki çeşitli ülkelerle birçok ortak araştırma merkezi ve akademik enstitü açmıştır. Başkalarıyla köprüler kurarak akademik iş birliğini ve kültürel değişimi teşvik edecek şekilde çalışmaktadır. Çin’in amacı, bu merkezler ve enstitüler aracılığıyla diğer ülkeleri tanımaya ve keskin güç ilkelerini uygulamaya çalışmaktır. En önemli merkezler ve enstitüler şunlardır (Arap Araştırma ve Politika Çalışmaları Merkezi, 2011):

- **Batı Asya ve Afrika Çalışmaları Merkezi:** Bu merkez, Şanghay Uluslararası İlişkiler Enstitüsü’ne bağlıdır. Genel bir şekilde Batı Asya ve Afrika Çalışmaları Merkezi ağırlıklı olarak Orta Doğu siyaseti, uluslararası ilişkiler, enerji güvenliği, jeopolitik, uluslararası siyasette İslam kültürü ve Çin’in Orta Doğu ve Afrika ile ilişkilerine odaklanmaktadır.

Bu merkez, Çinli ajanslara ve liderlere periyodik raporlar ve araştırmalar sağlamada öncü bir rol oynamaktadır.

- **Xi Bei Üniversitesi Orta Doğu Çalışmaları Enstitüsü:** Orta Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Xi Bei Üniversitesine bağlıdır ve 1965 yılında kurulmuştur. En önemli uluslararası araştırma enstitülerinden biri olan enstitü, Çin Devlet Konseyi tarafından idare edilmektedir. Orta Doğu tarihi, İslam medeniyeti ve Orta Doğu siyaseti üzerine araştırmalar yürüten enstitü, Çin'in keskin güç ilkelerinin uygulanmasındaki boşlukları bulmaya çalışmaktadır.
- **Asya ve Afrika Kalkınma Çalışmaları Merkezi:** Bu merkez, Çin Ticaret Bakanlığına bağlıdır. Asya ve Afrika Kalkınma Çalışmaları Merkezi genel olarak Çinli siyasi karar vericilere raporlar sağlamak amacıyla ağırlıklı olarak da Asya-Afrika bölgesindeki ekonomik ve ticari konularda araştırma ve çalışma yapmaktadır. Bu merkez, Çin kurumlarına Asya ve Afrika'daki pazar koşulları hakkında tavsiyelerde bulunmanın yanı sıra Asya bölgeleriyle ilgili önemli uluslararası konularda görevlendirilen araştırma projeleri yürütmektedir.
- **Çin-Arap Ekonomik ve Ticari İlişkiler Araştırma Merkezi:** 2004 yılında eski Çin Devlet Başkanı Hu Jintao, Kahire'deki Arap Birliği Genel Sekreterliği'ni ziyaret etmiş; kendileriyle görüşükten sonra Çin-Arap İş Birliği Forumu'nun kurulduğu açıklanmıştır. Bu merkez şu anda Çin'in Arap ülkelerinde keskin güç ilkelerinin uygulanmasında Çin'in en önemli araştırma merkezidir.
- **İngiltere'de Oxford, Bristol ve Manchester Üniversiteleri:** Bu üniversiteler, Çin eğitimini geliştirmek amacıyla özel araştırma merkezleri kurmuştur. Merkez, siyaset ve uluslararası ilişkiler uzmanlarının yanı sıra tarihçiler, antropologlar, ekonomistler ve filozoflar dâhil olmak üzere önde gelen en büyük Çinli araştırmacı uzmanları barındırmaktadır. Merkez, Çin dili çalışmalarını ve araştırmalarını Birleşik Krallık genelinde genişletmeyi amaçlamaktadır.
- **Çin'de Sidney Üniversitesi:** Çin hükümeti tarafından Çin'de açılan ilk büyük eğitim ve araştırma kurumudur. Merkez, Çinli ve Avustralyalı araştırmacılar, bilim adamları ve öğrenciler arasında entelektüel ve yaratıcı değişim teşvik etmeyi amaçlamakta ancak araştırmacılar bunun Çin hükümetinin Avustralya'ya odaklanmak için yaptığı bir hareket olduğuna inanmaktadır (China Daily Network, 2016).
- **Çin ve Asya Çalışmaları Merkezi:** 2009 yılında kurulan, dünya siyasi ve ekonomik işlemlerinde büyüyen bir rol oynayan Çin çalışmalarını tanımayı amaçlamaktadır. Çin'in Asya Kıtası'nın tüm insanlığın geleceğini belirleyecek nitelikte olduğunu düşündüğünden aynı zamanda dünyanın en büyük kıtası olan Asya Kıtası'nın çeşitli faaliyetlerine de ışık tutmaktadır (Çin ve Asya Çalışmaları Merkezi, 2009).

Çin, özellikle 2019 Hong Kong protestoları çerçevesinde hem yurt içindeki hem de yurt dışındaki faaliyetleri nedeniyle “Dijital Diktatör” olarak tanımlanmıştır. Hong Kong’un bu protestolarına yanıt olarak Çin, “Dijital Diktatörlük” söylemine dezenformasyon stratejisi uygulamıştır. Milyonlarca Çinli bu stratejiyi benimseyerek ideolojik kontrol sağlamak amacıyla geliştirilen ve hayata geçirilen “Büyük Ulusun İncelenmesi” uygulamasını kullanmak zorunda kalmıştır (Wu, 2019: 148-149).

Cole, yumuşak güç ile keskin güç arasındaki farkı vurgulamakta ve bu farkı iki örnekle açıklamaktadır. Çin kültürünün kullanılması ve dünya çapındaki etkisinin artırılması için küresel medya varlığı yumuşak güç unsurlarını karıştıracaktır. Yumuşak gücün bu kullanımı meşru kabul edilirken demokratik olmayan bir rejim tarafından yürütüldüğü için ahlaki sorunlar ve demokratik değerlerle tutarsızlıklar yarattığından kullanımlar keskin güce dönüşmektedir (Cole, 2018: 10).

- Birincisi, Çinli şirketler, Tibet ve Tayvan gibi Çin için hassas konuların ve Komünist Parti tarafından kara listeye alınan oyuncuların filmlerde yer almamasını sağlamak için Hollywood stüdyolarına yatırım yapmaktadır.
- İkincisi, Çin halkını “Birleştirmeyi” ve Çin kültürünü Çin dışındaki topluluklarda tanıtmayı amaçlayan konserler düzenlemektir. Bu, Çin’in yumuşak güç kullanımıdır ancak demokratik olmayan bir rejim tarafından uygulanması durumunda keskin güce dönüşmektedir.

Tablo 3, Çin’in keskin güç uygulamalarının içeriğini göstermektedir. Çin, çeşitli ülkeler ve sorunlar karşısında bu eylemleri uygulamaktadır. Örneğin Çin, bir tarafta Konfüçyüs kurumlarını dünyanın birçok yerine yayarken diğer tarafta akademiden medyaya kadar sansürleme faaliyetlerine de devam etmektedir.

Tablo 3:Çin’in Dış Politikasında Keskin Güç Kullanımı

Faaliyet Alanları	Kullanılırlar
Söylem- Anlatılar	- Çin’in rüyası - Konfüçyüsçü geleneksel değerler - Siyasi, tarihî, ekonomik ve kültürel dünya görüşü
Medya	- Medya saldırıları - Yerel medya şirketlerini satın alma yoluyla kullanma - Baskı stratejisini kullanma
Dış diaspora	- Yurt dışındaki kuruluşları hedefleme vasıtası olarak kullanma
Kültür	- Resmî görüşleri yayan Konfüçyüs kurumları - Sansür
Politik baskılar- Paylaşım	- Doğrudan ve dolaylı siyasi baskı - Ekonomik teşvik - Sansür - Çin vatandaşlarının siyasi katılımını teşvik etme

Kaynak: Tahwan, 2018

Amerikan araştırmaları, Çin'in keskin gücünün siyasi ve ekonomik elit (elite el koyma), medya ve kamuoyu, sivil toplum ve akademi olmak üzere üç ana hedefi olduğunu öne sürmektedir. Araştırmalara göre Çin'in en belirgin keskin güç alanlarından biri, yurt dışındaki yarım milyondan daha fazla Çinli öğrencinin katıldığı Batı akademik kurumlarıdır. Keskin gücün bir diğer önemli alanı ise yayıncılık sektörü, bilimsel araştırma ve kitap yayıncılığıdır. Konu ile ilgili pek çok örnek verilebilir: Kasım 2017'de Çin'de Springer sitesinde Tayvan, Tibet ve Kültür Devrimi ile ilgili olduğu için en az 1.000 bilimsel makale bloke edilmiştir (Shepherd, 2017). Ayıca Cambridge Üniversitesi Yayınları ile Çin hükümeti arasında Ağustos 2017 yılında imzalanan bir anlaşma da keskin gücün bir diğer örneği olmuştur. Çin hükümeti, Cambridge Üniversitesinin Tibet, Tiananmen Meydanı, Kültür Devrimi ve Başkan Xi Jinping hakkında basılan bir kitabında yer alan 300'den fazla makalenin sansürlenmesini talep etmiştir (Has, 2017). Diğer taraftan Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Asya Çalışmaları Derneği, Çin'in Asya Çalışmaları dergisinde yayınlanan yaklaşık 100 makaleye sansür talep ettiğini açıklamıştır (Cole, 2018: 15). Williamson'a göre, dünya çapında üniversite yayıncılarına yönelik sansür olayları, Pekin'in keskin gücünün etkilerini göstermiştir (Williamson, 2018).

3.4. Çin'in Dış Politikasında Keskin Güç Uygulamaları

Çin, 21. yüzyılın başlarında uluslararası platformda etkisini giderek artıran bir aktör haline gelmiştir. Bu yükseliş, Çin'in dış politika anlayışının ve uygulamalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Çin'in dış politikası, giderek daha fazla “keskin güç” uygulamalarını benimsemesiyle tanımlanabilir.

3.4.1. Ekonomik Alanda Uygulamalar

1980'lerden başlayarak hızla ve sürekli bir gelişim içinde olan Çin ekonomisi, dünya genelinde dikkat çekici bir cazibe oluşturmaktadır. Benzer şekilde Çin, ekonomik kazançlarını dünya sahnesinde daha da kabul edilir hale getirmek amacıyla kullanmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için öncelikle bölgesel düzeyde birleştirici, yapıcı ve etkili bir aktör olma yolunu benimsemiştir. 2008 ekonomik krizi sonrasında Asya'da yaşanan ekonomik sarsıntılardan en az etkilenen ekonomi olarak öne çıkmayı başarmıştır. Ekonomik istikrarını sürdürürken aynı zamanda bölgesel istikrarın korunması için bölgesel iş birliğinin önemini vurgulamıştır.

3.4.1.1. Yeni İpek Yolu

Eylül 2013 yılında Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinping, ilk kez Kazakistan ziyareti sırasında Nazarbayev Üniversitesinde “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı” başlığı altında Yeni İpek Yolu Projesi hakkında konuşmuştur. Xi konuşmasında “Yeni İpek Yolu bölgesi için bölgenin iç pazarı 3 milyarlık nüfusa sahip ve yüz ölçümü açısından eşi benzeri olmayan bir pazar” ifadesini

kullanmıştır (Jinping, 2013). Daha sonra 3 Ekim 2013 tarihinde Endonezya ziyareti sırasında kara yolunun tamamlayıcısı olarak “Yirmi Birinci Yüzyılın Deniz İpek Yolu” projesi önerilmiştir. 2014 yılında iki rota kara ve su rotalarıyla birleştirilmiş ve topluca Bir Kuşak-Bir Yol stratejisi adı verilmiştir (Wi, 2017: 26-27).

Xi Jinping, herkes için ilerleme sağlamak amacıyla komşularla ikili ve çok taraflı, çıkarlara dayalı yakın ilişkiler ağının inşa edilmesi gerektiğini vurgulamış ve “komşu ülkelerin Çin ile daha fazla ilişki kurma eğiliminde olacağını ve Çin’in komşularıyla güçlü ilişkiler kurabileceğini umuyoruz” demiştir (Jinping, 2014: 321). İki yıl sonra, 2015 yılında, Çin Hükümet Konseyi tarafından “Yirmi Birinci Yüzyılın İpek Yolu ve Deniz İpek Yolu Ekonomik Kuşağının İnşasına Yönelik Vizyon ve Adımlar” başlıklı ulusal bir belge yayınlanmıştır (Nazhad, 2022: 105). 16 Mayıs 2017 yılında Çin’deki yaklaşık 30 ülkenin liderlerinin katıldığı bir törenle bu Asya gücünün daha fazla ekonomik otoriterleşmesinin önünü açmak üzere Yeni İpek Yolu açıldı. Çin hükümetine göre proje, tüm üyelerin ekonomi ve serbest ticaret alanında iş birliğini ve katılımını artırmayı, “kazan-kazan” iş birliği modeline dayalı olarak tüm üyelerin ekonomilerinin gelişimini hızlandırmayı amaçlamaktadır. 27 ve 28 Nisan 2019 tarihlerinde Çin hükümeti, “Başkanlar Ortak Zirvesi” başlığı altında Pekin’de ikinci başkanlar zirvesine ev sahipliği yaptı. Ancak ikinci toplantı Batı medyasının çoğu tarafından göz ardı edildi ve ABD ve Hindistan üst düzey temsilci göndermekten kaçındı (Nazhad, 2022: 105-106). Böylesine iddialı bir fikre ulaşmak için Pekin’in liderleri, 2014 yılının sonlarında Ulusal İlerleme ve Reform Komisyonu’nun himayesinde “Kuşak ve Yol Yenilik Uygulama Yönlendirme Grubu”nu hızlı bir şekilde kurmuştur. Bu grup, doğrudan Çin Cumhuriyeti Devlet Konseyi’ne rapor vermektedir. Bu durum, grubun Pekin’in dış politikasında ve hatta iç politikasında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu grubun misyonu, kuşak ve yol yeniliklerinin oluşturulmasına rehberlik etmek ve yardımcı olmaktır. Başbakanın Yönetici Asistanı Han Jing grubun başkanı ve Başbakan Yardımcısı Hu Chun Hua bu grubun başkan yardımcısıdır (General Office of the Leading Group on Promoting the Implementation of Belt and Road Initiatives, 2016).

Projeyle ilgili en önemli belgelerden biri Xi’nin liderliğindeki Çin Komünist Partisi Merkez Konseyi tarafından onaylanan belgedir. Aslında bu projenin özü “Yirmi Birinci Yüzyılın İpek Yolu ve Deniz İpek Yolu Ekonomik Kuşağının Ortaklaşa İnşasına Yönelik Vizyon ve Adımlar” belgesinde görülebilir. Bu belge, Çin Hükümet Konseyi’nin denetimi altında Çin Dışişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Ulusal İlerleme ve Reform Komisyonu tarafından 1 Şubat 2015 yılında yayımlanmıştır. Dolayısıyla bu projenin temel amacı “Asya, Avrupa ve Afrika kıtaları ile çevre denizler arasındaki ilişkileri geliştirmek, Proje yolu üzerindeki ülkelerin katılımının oluşturmak ve güçlendirmektir”. Xi’nin açıklamalarına dayanarak bu belgenin ana ilkelerinin aşağıdakileri içerdiği söylenebilir (Nazhad, 2022: 110-111):

- Politikaların koordinasyonu: Uluslararası koordinasyon düzeyinin yükseltilmesi.

- Araçların birleşmesi: Altyapı inşaat programlarının ve teknik standart sistemlerinin birleşmesinin iyileştirilmesi.
- Engelsiz ticaret: Yatırım ve ticaretin önündeki engellerin azaltılması, bölgesel ekonomik entegrasyonun yükseltilmesi.
- Finansal birleşme: Para politikalarında koordinasyon ve iş birliği, finansal kurumların oluşturulması.
- İnsanları insanlara bağlamak: Kültürel ve üniversite değişimi ve diyalog, medya iş birliği.

Dolayısıyla kanıtlar, Pasifik'ten Baltık Denizi'ne, Orta Asya'dan Hint Okyanusu'na kadar büyük bir güzergâh inşa etmeye yönelik politikaların formüle edilmesi alanında ve aynı zamanda Doğu, Batı ve Güney Asya arasında bir geçiş ağı kurarak proje boyunca ülkeler arasındaki ticareti kolaylaştıracak yol boyunca ülkeler arasındaki ilişkilerin ve diyalogun güçlendirilmesini vurgulamaktadır (Şeriat, 2016: 85).

“Vizyon ve Adımlar” belgesine dayanılarak hazırlanan yeni İpek Yolu, “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı” ve “Deniz İpek Yolu” olmak üzere iki ticaret yolunu içermektedir. Yeni İpek Yolu Kuşağı, gelişmiş Avrupa ile gelişmekte olan Asya'yı birbirine bağlamayı amaçlamakta ve “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı”, altısı şu anda tasarım veya yapım aşamasında olan çok sayıda güzergâh içermektedir (Ramasamy and Others, 2017: 9-10).

- Çin-Moğolistan-Rusya Ekonomik Güzergâhı
- Yeni Avrasya Kara Köprüsü Ekonomik Güzergâhı
- Çin-Orta Asya-Batı Asya Ekonomik Güzergâhı
- Çin-Pakistan Ekonomik Güzergâhı
- Çin-Hindi Yarımadası Ekonomik Güzergâhı
- Bangladeş-Çin-Hindistan-Myanmar Ekonomik Güzergâhı

“Deniz Yolu” kuşağı, Çin kıyılarını Güney Çin Denizi ve Hint Okyanusu yoluyla Güneydoğu Asya, Endonezya, Hindistan, Suudi Yarımadası, Somali, Mısır ve Avrupa'yı birbirine bağlamaktadır. Deniz rotası, Çin'den Kuzeydoğu ve Kuzey Asya'ya, Orta Doğu ve Doğu Afrika'ya uzanan altyapı ve lojistik rotalarını yenilemeye ve iyileştirmeye yönelik bir girişimdir (İdris, 2017: 8).

Bir Kuşak-Bir Yol projesi, tüm ülkelerin katılma olanağına sahip olduğu, sınır ötesi bir projedir. 2020 yılına kadar uluslararası düzeyde 138 ülke bu projeye üye olmuştur. Bu projede 69 ülke özel olarak bu proje için belirlenen kara ve deniz güzergâhları üzerinde yer almaktadır. Çin Dışişleri Bakanlığının duyurusuna göre Çin, Bir Kuşak-Bir Yol projesi kapsamında 167 ülke ve uluslararası kuruluş ile 198 iş birliği anlaşması imzalamıştır. Son istatistiklere göre, Çin ile Yeni İpek Yolu ülkeleri arasındaki toplam ticaret hacmi 2013-2018 yılları arasında altı trilyon doların

üzerindedir ve bu süreçte şu geniş bölge için 244.000'den fazla iş fırsatı yaratılmıştır. Çin'in Yeni İpek Yolu ülkelerinden yaptığı ithalat ve ihracat, 2019 yılının ilk üç ayında önceki yıllara göre yüzde 7,8 artışla 300 milyar doları aşmış ve bu dönemde ülkenin toplam dış ticaretinin yüzde 28,6'sını oluşturmuştur (Hırızlı, 2019: 91-98).

Çin'in "ekonomik bağımlılık" çerçevesinde keskin güç kullanarak uygulamaya geçirmek istediği bu yeni küresel düzenin yükselişinin merkezinde "ekonomik küreselleşme, bilgi teknolojisindeki gelişmeler, küresel serbest ticaretin desteklenmesi, bölgesel iş birliği, pazar entegrasyonu, ekonomi politikalarının koordinasyonu, bölgesel iş birliğinin derinleştirilmesi, yeni bir bölgesel ekonomik çerçevenin oluşturulması" gibi ekonomik konular yer almaktadır.

3.4.1.2. Yeni İpek Yolu Projelerinin Durumu

Yeni İpek Yolu projesinin başladığı 2013 yılında Asya, Orta Doğu, Avrupa, Afrika ve Kuzey Amerika'da 126 ülke ve 56 uluslararası kuruluş, Çin ile bu alana katılmak üzere iş birliği anlaşmaları imzalamıştır. Peters ve Chiang, bir raporda Çin ile katılımcı ülkeler arasındaki ticaret hacminin 6 trilyon dolardan fazla olduğunu tahmin etmiştir. Başka bir deyişle, ekonomik büyümenin sürdürülebilmesi için 2030 yılına kadar ilave 26 trilyon dolara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda makul bir bütçenin varlığı, bu projenin başarısının devamını garanti altına almak açısından hayati önem taşımaktadır (Peters & Chiang, 2017: 1-5).

Kuşak-Yol projelerinin bütçesi genellikle siyasi bankalar, devlet bankaları, ulusal varlık fonu, siyasi bankalar birliğine bağlı kuruluşlar olmak üzere dört farklı kanal tarafından finanse edilmektedir. Bunların hepsi devletin ekonomi politikalarını uygulamak ve devlet kurumlarına avans vermek amacıyla kurulmuştur. 2017 yılındaki ilk Bir Kuşak-Bir Yol Forumu boyunca Çin hükümeti, Bir Kuşak-Bir Yol projelerini uygulamak için devlete ait iki bankadan 55 milyar dolarlık avans sözü vermiştir. Bu arada hem "Çin Kalkınma Bankası"ndan, hem de "Çin İhracat-İthalat Bankası"ndan söz edilebilir (Nazhad, 2022: 115).

Çin Kalkınma Bankası, karakteristik olarak altyapı, enerji ve ulaşım projelerini finanse etmektedir ve daha ziyade Çin'in "ekonomik bağımlılık" politikasının mühendisi olarak tanınmaktadır. Bu banka, 2018 yılına kadar Bir Kuşak-Bir Yol projelerine yatırım yapmak için 110 milyar dolar değerinde bir bütçe sağlamıştır (China Development Bank, 2018).

Çin İhracat-İthalat Bankası, Çin hükümetinin sanayi, dış ticaret, diplomasi, yatırım ve uluslararası ekonomik iş birliği alanlarındaki politikalarını uygulamaya adanmıştır. Bu nedenle adı geçen banka, Çin Kalkınma Bankası gibi Bir Kuşak-Bir Yol projelerinin finansmanında ve Çin'in keskin güç çerçevesinin genişletilmesinde ve güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Export-Import Bank of China, 2018).

2013 ile 2019 yılları arasında (yol, enerji, iletişim, altyapı) inşa etmenin çeşitli alanlarında yaklaşık 4 trilyon ABD doları değerinde 3.000'e yakın Bir Kuşak-Bir Yol projesi başlatılmıştır. Ancak tüm alanların payı eşit değildir. Yeni İpek Yolu, taşımacılığın yanı sıra petrol ve doğalgaz boru hatları da dâhil olmak üzere geniş bir enerji ağını da içermektedir. Öte yandan bu ağların korunmasının garanti altına alınması, Yeni İpek Yolu ülkelerinin siyasi ve askerî güçleri arasında koordinasyon ve iş birliğini gerektirecektir. Bu nedenle en fazla yatırım bu alana yapılacaktır (Reisi, 2020: 72).

Çin Ticaret Bakanlığının ilanına göre, 2018 yılında bu ülkenin son beş yılda Bir Kuşak-Bir Yol üyeleriyle yaptığı toplam ticareti beş trilyon doları aşmış ve üyelerinin yıllık ekonomik büyümesi %1,1 olmuştur. Bu sürede Çin'in projenin üye ülkelerinde yaptığı doğrudan yatırımlar yıllık %7,2 oranında artmıştır. 2018 yılı itibarıyla Bir Kuşak-Bir Yol üyesi ülkelere yaklaşık 28,9 milyar dolarlık yatırım hacmine sahip Çin dışında sekiz ekonomik ve ticari iş birliği bölgesi kurulmuştur. İstatistiklere göre 2020 yılına kadar Bir Kuşak-Bir Yol projesinin farklı alanlarında iki binden fazla proje devam ederken 2013 ile 2019 yılları arasında yalnızca 666 proje tamamlanmıştır. Ayrıca 29 proje takvimin gerisinde kalmış ve 43 proje ise durdurulmuştur (Nazhad, 2022: 119).

Genel olarak 2013-2019 yılları arasında Bir Kuşak-Bir Yol, küresel politik ekonominin en önemli projesi olarak kabul edilmektedir. Bu proje kapsamında seksen adet gelişmiş sanayi özel ekonomik bölgesi oluşturulmuştur veya inşaatı devam etmektedir. Proje aynı zamanda mevcut küresel ulaşım altyapısının iyileştirilmesine, alternatif ve yeni güzergâhların devreye alınmasına vurgu yaparak küresel ekonomik büyümeye de etki edeceği düşünülmektedir. Bu projenin diğer etkileri arasında 1200 yeni uluslararası hava güzergâhının inşasına ve üye ülkeler arasında ekonomik ulaşım alanında 18 anlaşmanın imzalanmasına da dikkat çekilmektedir (Reisi, 2020: 73).

3.4.1.3. Yeni İpek Yolu Projesi'nde Çin'in Keskin Gücünün Rolü

Elbette ki Yeni İpek Yolu projesinin dünya ekonomisine büyük ve derin etkileri bulunmaktadır. Bununla beraber projenin tartışmalı ekonomik alanında olumsuzlukları da vardır. Çin'in bu projedeki keskin gücünün en önemli temeli anlaşmaların içeriğinde şeffaflığın olmayışıdır. Finans bölümündeki ve genel olarak proje listesindeki bazı raporlar (suiistimal, şeffaflık eksikliği, veri ve bilgilerin gizlenmesi), bu projenin ilerleyişi ile ilgili belirsizliği ve şüpheleri artırmaktadır. Örneğin Çin Kalkınma Bankası ve Çin İhracat-İthalat Bankası, Batı desteğine sahip dünyanın en büyük ve en gelişmiş bankalarıyla karşılaştırıldığında projeye üye ülkelere yaptıkları maddi yardımın iki katından fazlasını sağlamıştır. Avans alan projelerin çoğu, yüklenici seçimi yapıldıktan sonra açıklanır ve avans verilme koşulları ise nadiren açıklanmaktadır. Bu durum, avans alma başvuru sahiplerine ağır şartlar (hukukun üstünlüğü, tarafsız mahkemeler ve şeffaflık gibi) getiren Batılıların tersinedir. Ancak Pekin, ortaklarıyla birlikte ağır koşullar

getirmeden, olduğu gibi çalışmaktadır. Sonuç olarak Pekin, Batı ile karşılaştırıldığında istediği her yere daha özgürce yatırım yapmaktadır. Başka bir şekilde, özellikle Orta Asya, Orta Doğu, Afrika ve Latin Amerika gibi bölgelerde Çin projelerine yönelik fırsatlar daha fazla; engeller ise daha azdır. Dolayısıyla projelere yönelik rekabet yoğunlaşmıştır. Ancak Pekin, Çinli şirketlerin bu yatırımların faydalarını paylaştığından ve Çin Komünist Partisi'nin genişlemeci vizyonunun planlandığı gibi uygulandığından emin olmak istemektedir (Gallagher, 2018: 313-321).

Birçoğu üst düzey Komünist Parti üyeleri tarafından yönetilen Çinli şirketler, politika belirleme istasyonlarında çoğu Çinli hükümet yetkilisinden daha etkili bir role sahiptir. Her ne kadar Yeni İpek Yolu projesini Çin hükümeti ve bizzat Xi Jinping tasarlamış olsa da bu mega projeyi yürütenler Çin Komünist Partisi'nin üst düzey liderleridir. Onlar alıcı ülkelerde daha derin yerel bağlantılara, daha fazla teknik uzmanlığa ve daha fazla personele sahiptirler. Çin büyükelçiliği kendilerine bir şey yapmamalarını emretse bile kendi önerilerini uygulamakta ve kendi isteklerini gerçekleştirmektedirler (Jonathan, 2020: 211).

Aslına bakılırsa Çin, bakanlıkları arasındaki boşluklara akıllıca yatırım yapmaktadır. Dolayısıyla (Ticaret Bakanlığı, Dışışleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının) her birinin bu projelerin gerçekleşmesinde ve uygulamasında sorumluluğu bulunmaktadır. Bakanlıklar arasındaki koordinasyonu geliştirmek amacıyla Çin Komünist Partisi 2018 yılında Çin Uluslararası Kalkınma İş Birliği Ajansı (CIDCA) gibi bir grup kurulmuştur. Çin Komünist Partisi, bu yolu uygulayarak projeler ile ilgili tüm veri ve bilgilerin gizli tutulmasını istemektedir (Rolland, 2019: 2016-235). Daha da önemlisi Yeni İpek Yolu ülkelerinin ağır borçlarının Çin'e nasıl geri ödeneceğine ilişkin mekanizmada şeffaflık eksikliği vardır ve bu durum, "borç tuzağı" diplomasisinin yaratılmasının başlangıcı haline gelmiştir. Aslında Çin'in keskin gücünün en zor temeli, Yeni İpek Yolu üzerindeki ülkeleri borç batağına sürüklemiş olmasıdır. Bu sayede onları Çinli alacaklılarla buluşturmakta ve Çin'in gizli hedeflerine de özel ve çekici bir şekilde ulaşmaktadır (Reisi, 2020: 74).

Bu diplomasi, Çin gibi zengin bir ülkedeki alıcı ülkelerin uzun vadeli borçlarını ödeyememeleri ve karşılığında ülkelerinin bir kısmını alacaklılara kiralamak zorunda kalmaları ve bunun sonucunda bağımsızlıklarının ve güçlerinin ortadan kalkması ya da en azından zayıflaması durumuna yol açacağını ifade etmektedir. Örneğin Maldivler, Pakistan ve Malezya gibi ülkeler, Sri Lanka hükümetinin Bir Kuşak-Bir Yol projesi kapsamında Çin'in verdiği borçları geri ödeyememesi üzerine projedeki faaliyetlerini sınırlamıştır. Sonuç olarak Sri Lanka, Çin'e limanlarından birini vererek Çin'in keskin gücünün daha da parlamasını sağlamıştır. Başka bir deyişle, Çin'in keskin güç çerçevesinde izlediği bu diplomasinin örneği Sri Lanka'daki durumu perişan etmiştir. Dolayısıyla Sri Lankalı yetkililer, Hambantota Limanı'nı 99 yıllık bir kira sözleşmesi kapsamında Çin devletine ait Çin Tüccarlar Şirketi'ne devretmek zorunda kalmıştır (Parker and Chefitz, 2018: 1-28).

Batılı kaynaklara göre Vietnam, Kamboçya ve Tayland arasında yer alan bir Güneydoğu Asya ülkesi olan Laos hükümeti, Çin'in ekonomik planlarının son kurbanı olmuştur. Ülke, doğal kaynaklar açısından en zengin ülkelerden biri olmasına rağmen hükümet, Çin'e olan borçlarının ödenmesinde gecikme yaşanmaması için gayret göstermektedir. Laos, ulusal elektrik şebekesinin üzerindeki kontrolünün ve yetkisinin büyük bir kısmını Çin hükümetinin proje mülkiyet kuruluna ait olan ve merkezi Guangzhou'da bulunan China Southern Power Grid'e devretmiştir (Wso, 2023).

Çin'in diğer ülkelere yönelik ekonomik rekabetinde yer alan bir diğer devlet de Tacikistan'dır. Bu devlet, Çin'in borç volkanının altına düşmüştür. Tacikistan, 2006 yılına kadar Pekin'den borç almaya devam etmiştir. Üzerinde biriken borç, son zamanlarda devleti Pamir Dağları'ndaki toprakların 1.158 kilometrelik alanını Çin'e bırakmaya mecbur etmiştir. Bundan sonra Çinli şirketler bölgede altın, gümüş ve diğer madenleri kazma hakkını elde etmiştir (Experts warn against China's debt-trap diplomacy, 2022). Çin'in komşusu olan, borç ve siyasi istikrarsızlık ile boğuşmakta olan Kırgızistan da 2020 yılında Çin'e sığınmıştır. Çin'in Eximbank'ı şu anda ülkenin dış borcunun yüzde ellisinden fazlasına, yani 4 milyar dolardan fazlasına sahiptir. Banka, ülkenin kilit ulaştırma ve enerji sektörlerindeki birçok ülke içi projenin kontrolünü ele geçirmiştir (Wso, 2023).

Borç diplomasisi, Çin'in Yeni İpek Yolu projesinde keskin gücünün en önemli temeli olarak değerlendirilebilir. Çünkü Çin, 2019 yılında düzenlenen ikinci Bir Kuşak-Bir Yol Forumu boyunca, Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası'nın programlarına benzer farklı borç geri ödemesine yönelik planlarını duyurmuştur. Araştırmacılar, Çin'in krizleri yönetme ve faaliyet gösterdiği ülkeler üzerinde baskı oluşturma konusundaki başarısının zaman içinde ortaya çıktığını ve sonuçların aynı zamanda Çin'in yayılmacı hedeflere sahip olduğunu ve Çin Komünist Partisi'nin planını uyguladığını gösterdiğine de inanmaktadır (Bickram Rana and Ji, 2019). Bu arada ABD'nin Yeni Güvenlik Merkezi, Çin'in keskin gücünün altı ilkesini vurgulayan "Bir Kuşak-Bir Yol" projesini değerlendiren ayrıntılı bir çalışma yayınlamıştır (Alhurra, 2019):

- Ülkelerin ulusal egemenliğinin zayıflaması: Pekin, uzun vadeli sözleşmeler yoluyla ülkelerin altyapı projelerini kontrol edebilmiştir.
- Birçok projede şeffaflık eksikliği: Pekin, sözleşmelerin kamu incelemesine tabi olmasını engellemektedir.
- Dayanılmaz finansal yük: Pekin ülkelere büyük miktarda borç vermekte ve bu borç verme bazı ülkeler için temerrüde düşme riskine yol açmakta; tamamlanan bazı projeler maliyetleri karşılamaya yetecek kadar bile kâr sağlayamamaktadır.
- Pekin Bir Kuşak-Bir Yol projelerinde, Çinli işçilerin becerilerinin yerel işçilere aktarılmasını engellemektedir.

- Jeopolitik riskler: Çin'in finanse edilen altyapı projelerinden bazıları, ülkeyi diğer süper güçler ile stratejik rekabet içerisine sokmayı amaçlamaktadır.
- Pekin, Bir Kuşak-Bir Yol projeleri aracılığıyla politikacıları ve hükümet yetkililerini ödüllendirmeyi başarmıştır. Bu, Çin Komünist Partisi'nin stratejisinin uygulanmasında temel bir ilkedir.

Kısacası keskin güç ilkeleri çerçevesinde Bir Kuşak-Bir Yol projesinin sadece ekonomik bir proje olduğu görüşü yanlıştır. İpek Yolu ise ABD'nin gücünü konuşlandırıp onun yerine Çin'i yerleştirmeyi amaçlayan jeopolitik ve jeostratejik bir projedir. İlginç olan, jeoekonomik gücün jeopolitik güce dönüşme potansiyeline sahip olmasıdır. Bir yandan Çin'in ekonomik faaliyetleri, ABD dolarının hâkimiyetini devirmeyi ve onun yerine dünyanın en iyi para birimi olarak Çin Yuan'ını geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu büyük değişim, ABD hegemonyasını azaltmaya, tek kutuplu dünyaya karşı çıkmaya ve Çin'in öncülüğünde yeni bir dünya sistemi yaratmaya sebep olacaktır. Öte yandan ekonomik dünyayı merkezileştirme çabası derin jeopolitik gelişmelere yol açacaktır. Bu açıdan bakıldığında Yeni İpek Yolu sadece ekonomik-ticari altyapı projelerinin bir listesi değil, Pekin'in Avrasya ve Hint Okyanusu'na hâkim olma projesidir. Bu arada Pekin kendisini büyük ölçüde dizginlemiştir çünkü şu anda Avrasya'ya ve Hint Okyanusu'na hâkim olacak ne kaynaklara ne de siyasi iradeye sahiptir. Bununla beraber Çin'in ABD ile uluslararası rekabeti her geçen gün artmaktadır. ABD'nin Çin'e baktığı gibi Çin'in de dünyaya ve ABD'ye jeopolitik açıdan bakması gerekmektedir. Dolayısıyla Yeni İpek Yolu, Çin'in sınırlarının ötesindeki gücünün ve Çin'in Avrasya ve Hint Okyanusu'ndaki tarihi hegemonyasını kurarak süper güç olma arzusunun bir göstergesidir.

3.4.2. Kültürel Alanda Uygulamalar

Singh'e göre keskin güç unsurları; siyasi güç, baskı, kültür-dil ve din, bilgi manipülasyonu ve medyaya erişim, akademik merkezler, Çin diasporası ve teşvik temelinde oluşmaktadır. Çin, bu sınıflandırmaya göre önemli keskin güç kaynağını kültür olarak belirlemektedir. Binlerce yıl süren tarihî ve köklü bir uygarlığın birikimi, Çin kültürünün gücünü yansıtmaktadır. Bu nedenle Çin, kendi kültürünü dünya çapında tanıtmak ve daha çekici hale getirmek amacıyla son yıllarda dışa açılma yolunda önemli adımlar atmaktadır. Konfüçyüs Enstitüleri, uluslararası festivaller, fuarlar gibi etkinlikler düzenleyerek Çin kültürel ürünlerini dünya pazarlarında sergilemeyi hedeflemektedir. Ayrıca farklı yıllarda birçok ülke ile karşılıklı "kültür yılı" etkinlikleri düzenleyerek Çin kültürünü diğer ülkelerde daha etkili bir şekilde tanıtmak için fırsatlar sunmuştur. Çin kültürü denildiğinde Çin uygarlığının temel taşı olarak kabul edilen Konfüçyüs ve onun öğretileri, yani Konfüçyanizm akla gelmektedir. Bu nedenle Konfüçyanizm, Çin'in dış politikasının hem politik hem de sosyal ve kültürel alanlardaki temel dayanağını oluşturmaktadır.

3.4.2.1. Konfüçyüsçü Düşünce

Konfüçyüsçülük MÖ altıncı yüzyılda ortaya çıkmış ve adını kurucusu Konfüçyüs'ten almıştır. Ancak mirası, Çin tarihi boyunca özellikle öğrencileri yoluyla bugünlere aktarılmıştır. Ustaların ustası olarak anılan Konfüçyüs, MÖ 551 yılında Chang eyaletinin Qufu şehrinde doğmuş ve MÖ 479 yılında ölmüştür (Ammar, 2019: 52). Çin'in en ünlüsü olan Konfüçyüs, Zhou Hanedanı imparatorluğunun 40'tan fazla bağımsız eyalete bölündüğü, savaş komutanlarının gücünün arttığı ve önemli yerlere geldikleri bir dönemde doğmuştur (Ammar, 2019: 52). Adı Çin dilinde iki heceden oluşmaktadır. İlki “Kong” olup kabilesinin ve köyünün adıdır. İkincisi, bilge veya şef anlamına gelen “Kosios”tur (Rafie, 2011: 64).

Tarihsel kayıtlara göre Konfüçyüs asil bir soya sahiptir. Nitekim ataları “Shang” devletinin kraliyet soyuna mensuptur. İlki böyle olup daha sonra büyük dedesi Konfüçyüs'ün doğduğu bölgeye taşınmıştır. Bu, soylu biri olmasına rağmen yoksul bir ailede doğmasının sebebini açıklamaktadır (Ammar, 2019: 53). Konfüçyüs yetim büyümüş, çoban olarak çalışmış, yirmi yaşından önce evlenmiş ancak iki yıl sonra karısını terk etmiştir. Karısı, Konfüçyüs'ün her konudaki aşırı titizliğine tahammül edememiştir.

Konfüçyüs felsefesini aktarmaya ve felsefi, entelektüel ve dinî projesini tamamlamaya kendini adanmış birisiydi. Felsefi öğrenimini, felsefenin sahibi olan öğretmeni Lonzo'dan almıştır. Ancak Konfüçyüs, hocasının fikirleriyle sınırlı kalmamış; daha ziyade bu dersler onun resmini Taoizm'in ötesine taşımış; bu yüzden de mutasavvıf hocasıyla birçok fikirde ihtilafa düşmüştür (el-Madenî, 2010: 6).

Lao Tzu, Konfüçyüs profesörü olarak mizaç düşüncesinin kurucusu olarak kabul edilir. Aralarında fark bulunmasına rağmen Çin tarihi boyunca bu felsefi modeller arasında bir çatışma olmadığı ve günümüzde bütünleştiği görülecektir. Çünkü Konfüçyüs, Taoizm'e dayalı felsefeyi eleştirmemiş; daha çok bu fikirleri geliştirmek ve gerçekçi kılmak için çalışmıştır. Konfüçyüs, sadece bir insan veya düşünürden ve hatta bir düşünce okulundan daha fazlasıdır. Tüm Çin uygarlığı ile harmanlanmış gerçek bir kültürel fenomeni temsil etmektedir. Bu düşünce, iki bin beş yüz yıl boyunca varlığını korumuştur ve bugünde korumaya devam etmektedir. Birçok dönüşümden sonra sadece Çin kültürünün değil, küresel kültürün bir yönü haline gelmiş; bu dönemde belirgin bir felsefi ve hukuki ihlali temsil etmiştir (Ching, 2002: 68). Laozi'nin Çin felsefi tarihinde bir yeri varsa Konfüçyüs Çin'in tamamını temsil eder. Büyük bir insan olup tüm zamanların ve mekânların en büyük adamlarından biri olduğu ifade edilebilir. Bilge ve âlim, en eski Çin mirasını yok olmaktan koruyan kişidir. Konfüçyüs hayatının sonuna kadar, çağdaşı olan hükümdar ve yöneticiler tarafından tanınmamış ve hiçbirisi onun ilkelerini uygulama arzusu taşımamıştır. Fakat ölümünden sonra Çin'deki en önemli kişi haline gelmiş, felsefesi teolojik

olmamasına rağmen ülkenin uzak bölgelerinde Konfüçyüs'e ait tapınaklar inşa edilmiş ve en ünlü kişi olmuştur (Ammar, 2019: 53).

Konfüçyüs'ün ölümünden yetmiş yıl sonra derlenen *Lun Yü (Konuşmalar)* adlı eserde Konfüçyüs'ün üç ahlaki ilkesi üzerinde durulmuştur (Wasserstorm, 2010: 47):

- Eğitim: Ataların geleneklerini ve fikirlerini öğretmektir.
- Ayinler: İbadet içerikli yönünü ifade eder.
- Hiyerarşik İlişkiler: Toplumsal saygıyı ve başkalarının haklarını ihlal etmemeyi öğrendiğimiz ilişkilerdir.

Konfüçyüs'ün felsefesi, bir filozof olarak kişisel bir felsefe değildir; bu yüzden “Ben naklediciyim, yapıcı değilim” demiştir. Öyle ki Konfüçyüs felsefesini ifade eden en önemli referanslar onun ürünü değil, kılıç ustalarının fikirleridir. Bununla beraber Konfüçyüs, bu fikirleri yorumlamış ve uzun tarihi boyunca Çin'de ortaya çıkan koşullara uygun olarak yeni bir şablon haline getirmiştir (Güç, 2001: 48-52):

- **Şi King (Şiirler kitabı):** Batı Chou Hanedanlığı döneminde (MÖ 1111-770) revaçta olan 305 şiirden oluşan bir kitaptır.
- **Yi King (Değişiklikler kitabı):** Tarihsel olayların gelişimini, bireyin davranışını ve geleceğine dair tahminlerini içeren eski bir kehanet el kitabıdır.
- **Şu King (Tarih kitabı):** MÖ 2000'den MÖ 700'e kadar olan tarihî belgeleri içeren bir tarih kitabıdır.
- **Chun Chiu (İlkbahar ve Sonbahar kitabı):** MÖ 722'den MÖ 464'e kadar olan Çin'in tarihini anlatan önemli bir kitaptır.
- **Li King (Ayinler kitabı):** Kadim Chou Hanedanlığı'nın siyasi sistemini anlatan bir kitaptır.

Bütün bunlar Konfüçyüs'ün yapıcı değil, bir nakilci olduğunu gösteren eserlerdir. Çünkü kendisi, gizli inancına göre eski Çin mirasının bir kısmı hakkında yazıp yorum yapmamıştır. O, bu mirasa bağlı kalmanın ve onu yaşadığı döneme uygun yeni bir kalıba sokmanın gerekli olduğunu düşünmüştür (Abd al-Hayy, 1999: 163).

Konfüçyüs, düşüncesinin doğasını etkileyen bölünme ve zayıflık ile karakterize olan zor siyasi koşullarda ortaya çıkmıştır. Bu nedenle düşüncesi tüm gücüyle Çin'de olan ihtişamı birleştirmek ve restore etmek için çalışmaya yönelmiştir. Bu, Çin'de o dönemde komşu devletler arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmıştır (Rafie, 2011: 66-67). Bu nedenle tüm düşüncesinin temel problemi, yazıları ve hatta kendi üslubuyla yorumladığı eski yazılarının cevap aradığı ana soru, “toplumda ve devlette barış, uyum nasıl sağlanabilir?” şeklinde olmuştur (Zaitis, 2003: 38-39). Böylece düşüncesinden hareketle Konfüçyüs, tüm Çin vilayetlerinde kendisini hükümetinden

sorumlu bir pozisyona atamaya istekli ve onun fikir ve görüşlerini yönetimde uygulamayı kabul edecek bir hükümdar aramaya yönelmiştir. Lu devletinin önemli pozisyonlarından birinde kendine yer verilince bunu yapmayı başarmıştır. Ancak bu kısa sürmüştür. Diğer devletler, Konfüçyüs'ün fikirleri sayesinde elde edilen başarının bir sonucu olarak Lu devletine karşı birleşmişlerdir. Devletlerin geri kalanı, diğerleri için tehdit oluşturan bu sanatsal durumdan endişe duymuştur. Bütün bunlar, Konfüçyüs'ün devleti reforme etmek için istifa etmesini ve kendisini toplumu öğrenmeye ve eğitmeye adanmasını istemesine neden olmuştur. Bu nedenle Konfüçyüsçülük, sıradan bir sosyal eğilim ile karakterize edilir. Kendisi, kalan yaşamında mümkün olan en büyük sosyal adalet için savaşmıştır (Niedhan, 1995: 139). Konfüçyüs öldükten sonra Konfüçyüsçülük ikiye bölünmüştür (Ömer, 2019: 56):

- Bunlardan ilki, Konfüçyüs'ün MÖ 403'ten Muharip Devletler Dönemi'nde yaşayan oğlu Tsusu'nun öğrencisi olan ikinci en önemli Konfüçyüs düşünürü Mencius tarafından temsil edilen katı bir ekoldür. Chu krallığının düşüşüne kadar tek kaygısı hocasının doktrinini korumak olmuştur. Bu bağlamda kendisi, Konfüçyüs'ün fikirlerinin harfiyen korunması, hassasiyetle uygulanması, yorum ve değişimden korunması çağrısında bulunmuştur.
- İkincisi ise Hernzi ve Tangzi tarafından temsil edilen analitik doktrindir. Bu ekol, ustanın görüşlerinin analizine ve yorumlanmasına ve Konfüçyüsçü metnin ruhundan ilham alan fikirlerin ortaya çıkarılmasına dayanır.

Konfüçyüs'ün fikirlerini modern çağa uyacak şekilde modernleştirmeye çalışan “modern Konfüçyüsçülük” olarak da bilinen bu ekol, günümüze kadar gelişimini sürdürmüştür. Her iki okulun da kendisine özgü bazı hususiyet ve üstünlükleri vardır. Örneğin ilk okul, Konfüçyüs mirasını koruma konusunda önemli bir rol oynamıştır. İkinci okul ise toplumdaki ve devletteki gelişmelere ayak uyduran bir meziyete sahip olmuştur (El-Madenî, 2010: 7).

3.4.2.2. Konfüçyüs Enstitüleri

Genel olarak Çin, 1978 yılından bu yana dışa açılma politikası ışığında uyguladığı ekonomik reformlar yoluyla yabancı yatırımı çekmeye çalışmaktadır. Ancak hükümet, araştırma yoluyla yabancıların Çince dil yeterliliği ve Çin kültürünü anlama konusundaki eksikliğinin Çin'deki doğrudan yabancı yatırımın önünde önemli bir engel olduğu sonucuna varmıştır. Bu nedenle bu alanda adımlar atarak 1987 yılında yurt dışına Çince öğretmenleri göndermeye başlamıştır. Çin Eğitim Bakanlığının rehberliğinde, yurt dışındaki Çince dil programlarını yönetmek ve desteklemek için Uluslararası Çince Dil Konseyi'ni (Hanban) kurmuştur (Pan, 2013: 25).

Hanban Konseyi doğrudan Eğitim Bakanlığına bağlı olarak çalışmakta ve aynı zamanda Dışişleri Bakanlığından tavsiye almaktadır. 12 bakanlık ve komisyonun temsilcilerinin yer aldığı

yönetim üyeleri, Çin'in dış politikasının gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Gil, 2017: 7). Hanban Konseyi'ne proje önerileri kapsamında 1990'ların başında Hanban Konseyi, dünyadaki her ülkeye Çin dilini ve kültürünü öğretmek için kaynak ve hizmetler sağlayan Konfüçyüs Enstitüsü Projesi'ni başlatmıştır. Hanban Konseyi, Konfüçyüs Enstitüleri aracılığıyla Çin'in rolünün görünür olduğu dengeli bir dünyanın inşasına yurt dışında katkıda bulunmak istemektedir (Pan, 2013: 25).

British Council, Fransız İttifakı, İspanyol Cervantes Enstitüsü ve Alman Goethe Enstitüsü'nün deneyimlerine dayanan Hanban Konseyi, Çin dilini ve kültürünü uluslararası düzeyde tanıtmak için kendi enstitüler zincirini kurmayı hedeflemekte ve bu kurumlar Çin'in keskin gücünü yaymaktadır (Muhammad, 2021: 5). Bu bağlamda, Haziran 2004 yılında Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te Konfüçyüs Deney Enstitüsü'nün kurulmasının ardından 21 Kasım 2004 yılında Güney Kore'nin Seul şehrinde ilk Konfüçyüs Enstitüsü açılmıştır (Becard and Filho, 2019: 6).

Görünüşte Konfüçyüs Enstitüleri kâr amacı gütmeyen eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlar ilkokul ve ortaokullara yardım sağlamak yolu ile genç öğrencilerin dikkatini çekerek “Konfüçyüs sınıfları” tasarlamışlardır. Bu enstitüler, diğer ülkeye herhangi bir yük getirmeden Çince dil öğretimini okul müfredatına yetenekli bir şekilde dâhil edebilir. Konfüçyüs Enstitüleri; İngiliz, Fransız ve İspanyol kurumlarından farklı bir model sunmaktadır. Dolayısıyla Konfüçyüs Enstitülerinin dünya çapında 1,5 milyondan fazla öğrenciye Çince dil kursu sunduğu, diğer ülkelerde ise bu sayıya ulaşmadığı görülmektedir (Önal, 2020: 230).

Konfüçyüs Enstitülerini Batı dil merkezlerinden ayıran bir diğer husus ise üniversiteler ile Hanban Konseyi arasındaki iş birliğidir. Çünkü Batı dil ve kültür merkezleri ülkede herhangi bir üniversiteye veya kuruma bağlı olmamakla birlikte, bağımsız kurumlar olarak faaliyet göstermektedir. Ancak Konfüçyüs Enstitüleri bulundukları ülkelerde o üniversitenin bir birimi olarak hizmet vermektedir. Bir başka deyişle enstitüler, üniversitelerin ve Hanban Konseyi'nin şartları çerçevesinde mutabakata varılan kurumlardır (Yıldız, 2021: 3). Hanban Konseyi, Konfüçyüs Enstitülerinin işlevlerini şu şekilde belirlemiştir (Ieeip, 2016):

- Diğer ülkedeki kalkınma planlarının geliştirilmesi ve değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi.
- Konfüçyüs Enstitülerinin öğrenilmesi, onaylanması ve kurulması.
- Dünya çapındaki Konfüçyüs Enstitülerinin yıllık proje tekliflerini, bütçelerini ve mali tablolarını incelemesi ve onaylaması.
- Konfüçyüs Enstitülerinin öğretim faaliyetlerinin yönlendirilmesi, değerlendirilmesi ve çalışmalarının kalitesinin kontrol edilmesi.
- Dünya çapındaki Konfüçyüs Enstitülerine öğretim kaynakları ve hizmetleri sağlanması.

- Konfüçyüs Enstitüleri için Çinli müdürlerin ve eğitmenlerinin seçilmesi ve Konfüçyüs Enstitülerinin yönetim ekiplerine ve öğretmenlerine yönelik eğitim programlarının sunulması.
- Konfüçyüs Enstitüsü'nün yıllık konferansının düzenlenmesi.

Konfüçyüs Enstitüleri, yurt dışındaki ilk ve ortaokullarda Çin dilinin ve Çin kültürünün öğrenilmesini teşvik etmektedir. Çince dil programının farklı seviyelerini sunmakta ve Çince öğretmenlerine eğitim ve hizmet sağlamaktadır. Öte yandan enstitülerin çoğu Hanban Konseyi, Çin üniversiteleri ve yabancı taraflar (dış üniversiteler) ile üç kurum tarafından ortaklaşa bir biçimde yönetilmektedir. Konfüçyüs Enstitülerinin Çinli ortakları arasında Pekin, Fudan, Zhongshan ve Shandong üniversiteleri gibi 17 üniversite yer almaktadır. Böylece tüm finansman ve maliyetler bu ortaklar tarafından enstitülere sağlanmaktadır (Lai, 2012: 93).

Eski bir üst düzey Komünist Parti lideri olan Li Changchun, Konfüçyüs Enstitülerini “Çin’in uluslararası konumunu yükseltmeye yönelik dış politika planında önemli bir unsur” olarak tanımlamıştır. Bu anlayışa dayalı olarak her yıl yeni enstitü ve sınıflar açılmaktadır. Seul’de ilk enstitünün açılmasından sonra projenin belki de en ilgi çekici noktası, gerçekleşme hızıdır. Öyle ki ilk birkaç yılda ortalama her dört günde bir yeni bir Konfüçyüs Enstitüsü açılıyordu. Bu durum projenin küresel ölçeğe ulaşmasını sağlamıştır (Hartig, 2011: 57; Gil, 2017: 47).

Konfüçyüs Enstitülerinin istatistiklerine göre, Eylül 2017 yılı itibarıyla dünya genelinde 142 ülke ve bölgede toplam 516 Konfüçyüs Enstitüsü inşa edilmiş ve 7 milyondan fazla insanın Çince öğrenmesine yardımcı olmuştur. 2020 yılına kadar her yıl dünyanın dört bir yanından 500.000’den fazla genç “Çin Köprüsü Sertifika Yarışması”na katılır. Böylece son 10 yılda Konfüçyüs Enstitüleri dünya çapında hızla büyümüş; 2,7 milyon kişi Çince öğrenmiş ve dünya çapında 220.000 Çince kültürel etkinliği düzenlenmiştir (Hang & Qing, 2017).

Diğer tüm kültürel araçlar gibi Konfüçyüsçü enstitüler de diğer ülkenin iç bağlamı ve koşulları ile etkileşim içindedir. Bu bağlamda Batılı ülkelerin sorunlarından biri, Konfüçyüsçü kurumların Çin’e dünya siyasetinde ne ölçüde yardımcı olduğunu belirlemeye yönelik evrensel olarak kabul edilmiş bir yöntemin bulunmamasıdır. Çünkü tamamen yeni olduğu için etkileri net değildir (Gil, 2017: 56).

Batılı ülkeler Konfüçyüs Enstitüleri hakkında olumsuz düşünmektedir. Bu çerçevede enstitüleri “İdeolojiyi yayan bir hükümet destek örgütü” olarak yorumlamaktadırlar. Bazı ülkeler, üniversiteleri akademik özgürlüklerinden taviz vermekle ve müfredat konularının kontrolünü bir Çin devlet kurumuna devretmekle suçlamış; bunun neticesinde Konfüçyüs Enstitüleri bazı sorunlar ile karşı karşıya kalmıştır. Örneğin ABD’deki Teksas A&M gibi bazı üniversiteler, son yıllarda

Konfüçyüs Enstitülerini kapatma kararı almış; Danimarka, Hollanda, Belçika ve Fransa'daki bazı üniversiteler de aynısını yapmıştır (Si, 2020; Redden, 2018). Sonunda Avrupa Birliği de Konfüçyüs Enstitülerini kapatma kararını uygulamıştır.

David Shambo, George Washington Üniversitesinde Çin politikası uzmanı olarak bu konuyu ayrıntılı olarak incelemiştir. Konfüçyüsçü kurumları, dil öğretimi ve kültürel çalışmalar, film, mutfak ve diğer faaliyetler gibi temel misyonlarına bağlı iyi kurumlar olarak görmekte ve söz konusu kurumların siyasallaştığına dair henüz bir kanıt olmadığını belirtmektedir. Ayrıca, enstitülerin rapor edilen varsayımlarının ve etkilerinin çoğunun “tamamen yanlış” olduğu da ortaya çıkmıştır (Shambough, 2018: 32-33). Aslında görünen şu ki Çin, Hanban Konseyi liderliğindeki Konfüçyüs Enstitüleri aracılığıyla dünyaya keskin güç ihraç etmektedir. Ne Hanban Konseyi ne de Konfüçyüs Enstitüleri bağımsız değildir ve Çin Komünist Partisi'nin bu kurumlar üzerinde mutlak yetkisi bulunmaktadır. Bu durum, enstitülerin Çin Cumhuriyeti'nin önemli araçları olduğu ve Çin'in keskin gücüne ciddi şekilde katkıda bulunduğu yönündeki endişeleri artırmıştır.

3.5. Çin'in Komşu Ülkelerdeki Keskin Güç Uygulamaları

Çin'in komşu ülkelerdeki keskin güç uygulamaları, son yıllarda artan bir uluslararası ilgiye ve endişeye neden olmuştur. Bu uygulamalar, genellikle tarih, kültür, ekonomik bağımlılık, coğrafi önem, Çin Diasporası alanlarında gerçekleştirilen faaliyetleri içermekte olup Çin'in komşu ülkelerle ilişkilerini yeniden şekillendirmeye yönelik stratejik yaklaşımın bir parçası olarak görülmektedir.

3.5.1. Japonya'ya Yönelik Keskin güç Uygulamaları

Araştırmacılar, Çin'in keskin gücünün etki operasyonlarını araştırırken genellikle Konfüçyüs Enstitüleri ağının etkisini vurgulamaktadır. Çin devletine ait şirketlerin icra kurulu başkanları özel tüccar vb.dir. Ancak Japonya örneğinde, Çin Komünist Partisi'nin Japon demokrasisini etkileme yeteneğini sınırlayan çeşitli faktörler Çin'i farklı stratejiler geliştirmeye teşvik etmektedir.

Tarih Alanında Uygulamalar: İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda çözülmemiş tarihî sorunlar, Kuzeydoğu Asya'daki ilişkileri karmaşık hale getirmiştir. Çin ve Kore'de Japon askerlerinin savaş sırasındaki davranışlarına ilişkin Japon karşıtı açıklamalar hâlâ çoktur. Bu sorun, Çin'in 2015 yılında Japonya İmparatoru'nun İkinci Dünya Savaşı'ndaki yenilgisinin 70. yıl dönümünü kutlamasıyla gündeme gelmiştir. Törende Güney Kore Devlet Başkanı Park Geun-hye de hazır bulunmuştur. Bu tür kutlamaların Çin kamuoyu üzerinde etkisi bulunmaktadır. Çünkü Çinli politika yapımcıların Çin kamuoyunun etkisi altında Japonya'ya karşı hassas olduklarına dair kanıtlar vardır (Weiss, 2014).

Okinawa’da, Çin’in Japonya’ya karşı uyguladığı genel zorlayıcı tedbirlerin önemli bir istisnası bulunabilir. Ryukyo Hanedanlığı (1429-1879), Ryukyan Hanedanlığı tarafından yönetilen Ming ve Qing Hanedanlarının bir koluydu; 1879 yılında resmî olarak Japonya’nın bir parçası oldu. Çin’deki bazıları için bu tarih, Japon yönetimini gayrimeşru hale getirmek için yeterliydi. Çin, bu toprakların tarihinin kendi egemenliğinin temelini oluşturduğunu iddia etmektedir. Japonya, Çin Komünist Partisi’nin ve partiye bağlı diğer grupların Ryukyo bağımsızlık hareketini desteklediğine inanmaktadır (Reynolds, 2016). Bu durum, Aralık 2016 yılında Japonya Genel Güvenlik İstihbarat Teşkilatı tarafından açıkça duyurulmuş ve “Çin’deki üniversiteler ve düşünce kuruluşları Okinawa’nın bağımsızlığını desteklediğini” açıklamıştır (Public Security Intelligence Agency, 2017).

Her ne kadar Çin hükümeti Okinawa’ya ilişkin iddiaları teyit etmemiş olsa da bu tür iddiaların basında veya düşünce kuruluşlarında yer almasını da engellemektedir. Çin resmî, gayriresmî ve partiye bağlı medyada yer alan yazarlar ve makaleler, Okinawa’nın ayrılması görüşünü desteklemektedir. Bu nedenle Okinawa meselesini gündeme getiren sesler her zaman bir şekilde Çin hükümeti ile bağlantılıdır. Buna yanıt olarak Japon hükümeti Çin’e karşı resmî bir diplomatik protestoda bulunmuştur (Hille and Dickie, 2012).

Kültür Alanında Uygulamalar: Japon siyasetinin doğası ve mali kuralları, Japonya’yı dışarıdan gelecek mali nüfuz girişimlerine karşı dirençli hale getirdi. Japonya’nın mali kanunu “yabancı şirketlerin ve bireylerin siyasi partilere ve adaylara para ve bağış vermesini yasaklıyor” (Tritten and Sumida, 2013). Analizler, Çin hükümetinin Japon hükümeti içinde etkisinin devam ettiğine dikkat çekmektedir. Uzun bir süredir, Japon dış politikası ve ekonomisindeki bazı karar alma departmanları, Çin hakkında uzmanlaşmış, akıcı bir şekilde Mandarin dilini konuşan ve hayatlarının zamanını Çin’de okuyarak veya çalışarak geçiren “Çin okulu” bürokratları tarafından yönetilmektedir (Lai, 2013: 95). Bu bürokratların genellikle Japonya ile Çin arasında güçlü bir ilişki kurulmasında önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla Çin okulunun Japon bürokrasisindeki etkisi hızla artmaktadır. Bu arada Çin Komünist Partisi, kendi çıkarlarına faydası olduğuna inandığı bazı Japon politikacıların ve bürokratların konumunu güçlendirmek için devlet medyasını aktif bir şekilde kullanmaktadır (Iam, 2006: 44-45). Bu olumlu güçlendirmeyi gösterebilecek bir örnek olarak eski Tokyo Valisi Yoichi Masuzu’nun, Pekin belediye yönetiminin üç günlük bir gezi daveti üzerine 2014 yılında Çin’e yaptığı ziyaretinin Japonya’nın Senkaku Adaları’nı millileştirmesinin ardından gerçekleştirmiş olması sunulabilir. Masuzu’nun ziyareti, Çin’in resmî medyasında olumlu bir şekilde karşılanmış; hatta Masuzu’yu Çin-Japon dostluğunu geliştirmek isteyen Japonya’nın “anlayışlı insanlarından” biri olarak nitelendiren Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü tarafından bile övülmüştür (Tiezzi, 2014).

Ekonomik Bağımlılık Alanında Uygulamalar: Okinawa’nın dışında Çinliler, Japon politikasını etkileyecek hiçbir operasyon yürütmemiş veya Çin’in nadir toprak minerallerinin

Japonya'ya ihracatını yasaklamak dışında ülke çapında politikacıları etkilemeye çalışmamışlardır. 2010 yılında Japon yetkililer bir Çinli balıkçı gemisinin kaptanını tutukladığında Çinli yetkililer kaptanın tutuklanması konusunu Japon hükümeti ile gündeme getirmişlerdir. Çin, Japonya'nın endüstriyel ve teknolojik üretim süreçlerinde kullanılan nadir toprak minerallerinin ihracatını yasaklayarak resmî olmayan yaptırımlarla misilleme yapmıştır (Bradsher, 2010).

Jeopolitik Önem Alanında Uygulamalar: Çin ile Japonya arasında, özellikle Doğu Çin Denizi'nde pek çok denizcilik anlaşmazlığı yaşanmaktadır. İki ülke, yalnızca şu anda Japon yönetimi altında olan Diaoyu/Senkaku Adalarının egemenliği konusunda ihtilafı değildir; aynı zamanda kendi münhasır ekonomik bölgelerinin sınırlandırılması konusunda da mücadele etmektedir. Aynı zamanda Çin, Doğu Çin Denizi'nde stratejik uluslararası hava ve deniz yolları aramaya sürekli devam etmektedir. Bu bağlamda Çin hükümetinin resmî sözcüsü, Japonya'yı bölgedeki askerî gemilerin ve askerî uçakların sürekli hareket etmesine “alışması” gerektiği konusunda uyarmıştır (Panda, 2017). Buna karşılık Japonya, Güney Çin Denizi'ndeki müdahalesini artırmıştır. Hatta Çin'e bir uyarı niteliğinde olan Japon Deniz Savunma Kuvvetleri'nin 2015 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Deniz Kuvvetleri ile ilk ikili tatbikatını bu sularda gerçekleştirmesi Çin'in öfkelerini ateşlemiştir (Corr, 2017).

Çin Diasporası Alanında Uygulamalar: Çin diasporası, Pyongyang ile güçlü bağları olan “Kuzey Kore Chongryon” diasporasının aksine, Japonya'daki Çin toplumunun Çin Komünist Partisi ile hiçbir bağı yoktur. 2018 yılında Çin diasporası Japonya nüfusunun yüzde 1'inden azını oluşturuyordu ve bu da keskin gücünün temelini teşkil etmek için yeterli değildi. Japonya çifte vatandaşlığa izin vermemekte ancak her yıl çok sayıda Çinli Japon vatandaşlığı almaktadır. Bu nedenle bunlar resmî istatistiklerde görünmemektedir.

3.5.2. Güney Kore'ye Karşı Keskin Güç Uygulamaları

2016 yılında Güney Kore, ABD'nin THAAD füze savunma sistemini kendi topraklarında konuşlandırmasına izin vermiş ve bu konu Çinlilerin tepkisine yol açmıştır. Bu bağlamda Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, muhalefetteki Güney Kore Demokrat Partisi'nden bir kongre heyetiyle görüşerek THAAD sisteminin Çin'in “güvenlik ve stratejik çıkarlarına” tehdit oluşturduğunu vurgulamıştır (Yi, 2017). Mayıs 2017'de Çin hükümeti, Güney Kore'nin füze savunma sistemlerinin konuşlandırılmasına izin verme kararını üst düzey bir tehdit olarak değerlendirmiş; Çin, bu sistemleri bir güvenlik sorunu, yani Çin'e yönelik bölgesel bir tehdit olarak gördüğünü ifade etmiştir. Bu nedenle, ikili anlaşmazlıkları çözmenin ve Çin ile Güney Kore arasındaki ilişkileri yeniden tesis etmenin tek yolu, Güney Kore'nin THAAD füze savunma sisteminden çekilmesidir. Ancak Güney Kore, Çin'in Pyongyang'ın dördüncü nükleer denemesi konusunda sessiz kalmasının, onu THAAD sistemini kurmaya zorladığına inanmaktadır. Seul, aynı zamanda

Çin'in öfkesini sahtekârlık olarak ve Seul'ün egemenlik hakkının, kendisini savunma hakkını sınırlama girişimi olarak görmektedir (Minjoo Party Split over THAAD Deployment, 2016).

Tarih Alanında Uygulamalar: 1950'lerde Kore Savaşı'nın başlaması ve tırmanması, Güney Kore'yi bölgede yeni bir jeopolitik çatışmanın içine sürüklemiştir. Güney Kore, savaş bitiminden sonra ulusal güvenliğini korumak için ABD ile ittifakına güvenmiştir. ABD'ye olan bu güvenlik bağımlılığına ek olarak, Güney Kore'nin Çin'e ekonomik bağımlılığı da 1992 yılından beri istikrarlı bir şekilde artmaktadır. Bu nedenle Çin ve Güney Kore, kapsam açısından hızla iyi ikili ilişkiler geliştirmişlerdir (Hyundai Economic Research Institute (HERI), 2014).

2013 yılında Park Geun-hye ve Xi Jinping, "Stratejik Ortaklık Bildirgesi"ni açıklayarak "ikili ilişkileri geliştirmeyi sabırsızlıkla beklediklerini" belirttiler. Bu, çeşitli üst düzey görüşmeler, ikili serbest ticaret anlaşması ve Güney Kore'nin Çin liderliğindeki Asya Altyapı Yatırım Bankası'na (AIIB) katılımı gibi çeşitli iş birliği programlarının başlatılmasını içermekteydi. Bu gelişmeler, Başkan Xi'nin bu önlemleri ve destekleri sayesinde "Kore-Çin ilişkisinin tarihteki en iyi ulusal ilişki haline geldiğini" açıklamasına neden olmuştur.

Kültür Alanında Uygulamalar: Güney Kore-Çin ilişkilerinde zaman içinde inişler ve çıkışlar yaşanmış ve ikili ekonomik karşılıklı bağımlılık benzeri görülmemiş derecede yüksek olmasına rağmen Güney Kore ve Çin, siyasi ve güvenlik iş birliğinde çok sınırlı bir gelişme kaydetmiştir. Çin, Güney Kore'nin THAAD füze savunma sistemini konuşlandırma kararını bir ihanet olarak görürken Güney Kore, Çin'in zorlayıcı eylemine karşı çıkmaktadır. Bu nedenle savunma sistemlerinin konuşlandırılmasının ardından Güney Kore ile Çin arasındaki ilişkinin, Kore'nin Çin ekonomisine bağımlılığını azaltması muhtemeldir. Bu arada Çinlilerin çoğu, THAAD savunma sistemini konuşlandırma kararının Güney Kore'nin bir ihanetini temsil ettiğine ve dolayısıyla Washington'un Çin'i kontrol altına alma yönündeki genel çabalarını güçlendirdiğine inanmaktadır (Stepar, 2020: 34).

2016 yılında Çin, Güney Kore'nin çabalarına karşı koymak amacıyla Kore'nin siyasi söylemini bölmeye çalışmıştır. Güney Kore, siyasi söyleminde açıkça ikili bir yaklaşımı benimsemiş; THAAD'ı destekleyenleri "Amerikan yanlısı" ve THAAD karşıtlarını "Çin yanlısı" olarak tanımlamıştır. Çin medyaları THAAD savunma sistemiyle ilgili birçok haber yayınlamış ve bu durum kamuoyunun Güney Kore hakkındaki düşüncelerini alevlendirmiş, böylece Çin'in medya kampanyası Kore ürünlerini boykot etmeye yol açmıştır. Bilgilere göre hatta Çinli okul çocuklarının bile öğretmenleriyle birlikte bağırarak Kore mallarına yönelik boykota katıldığı bildirilmiştir: "Kore Çin'i terk etsin! Kore mallarını boykot edin! Çin'i sevin." (Tan, 2017).

Ekonomik Baskı Alanında Uygulamalar: Çin, savunma sistemleri nedeniyle Çin'de faaliyet gösteren Koreli şirketlere resmî olmayan yaptırımlar uygulamış ve bu da Güney Kore'ye

büyük bir ekonomik darbe olmuştur. Açıkça görüldüğü gibi Çin, Güney Kore'nin en büyük ticaret ortağıdır ve Seul'ün Çin ile ticaret fazlası bulunmaktadır. 2016 yılında Güney Kore, Çin'e 137 milyar ABD doları değerinde mal ihraç ederken ithalatı 90,3 milyar ABD doları olmuştur (What Did China Export to South Korea in 2016?, 2016). Güney Kore, 2017 yılı sonu itibarıyla Çin yaptırımları nedeniyle 15,6 milyar ABD doları gelir kaybetmiştir (Volodsko, 2017). Güney Kore medyası, Çin'in savunma sistemini konuşlandırma kararının ardından Kore'ye karşı bir dizi zorlayıcı baskı önlemi aldığını bildirmiştir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Stepar, 2020: 35):

- Çin'deki tüm Kore pop müzik konserlerinin askıya alınması ve iptal edilmesi.
- Çin'de yayınlanan Kore televizyon programlarının yasaklanması.
- Yeni piyasaya sürülen Kore video oyunlarına ruhsat verilmemesi.
- Kore ev eşyalarının satışının yasaklanması.
- Kore kozmetik ürünlerinin satışının yasaklanması.

Mayıs 2017 yılında Koreli Lot Mart Şirketi, 99 mağazadan 74'ünün bir "denetim" sonrasında kapanmaya mecbur kaldığını bildirmiş ve Çin'deki büyük Lot Mart süpermarketlerinin yaklaşık %90'ı faaliyetlerini durdurmuştur. Bir yıldan fazla bir süre sonra Lot Mart Şirketi, yaklaşık 2 milyar ABD doları gelir kaybettiğini bildirmiştir (Jung, 2017). Son olarak Çin'in THAAD meselesi üzerindeki baskısı, Güney Kore ve Çin'in anlaşmaya vardıklarını duyuran bir bildiri yayınlamasıyla Kasım 2017 yılında sona ermiştir. Güney Kore, Çin'e açık olarak üç garanti sunmuştur (Park, 2017):

- ABD'den başka herhangi bir THAAD konuşlandırmasını kabul etmeyecektir.
- ABD'nin füze savunma ağına katılmayacaktır.
- ABD ve Japonya ile üçlü bir ittifaka katılmayacaktır.

Güney Kore hükümeti, ABD liderliğindeki Çin'i bölgede kontrol altına alma stratejisinden kendisinin uzaklaşmayı kabul ettiğini vurgulamıştır. Bu anlaşma da Güney Kore Muhafazakâr Partisi'nde büyük endişeye neden olmuş ve "Bu bir hakarettir, bir rezalettir, Güney Kore'nin güvenliğini ve egemenliğini baltalayan sessiz bir diplomasıdır." ifadesini kullanmışlardır (Volodsko, 2017). Ancak iktidardaki ilericiler tarafından barışın arkasındaki itici güç olarak görülmektedir (McGuire, 2018).

THAAD savunma sisteminden çıkma kararnamesi, Çin'e yönelik tehditleri savuşturmak amacıyla Çin'in ekonomik baskı kullanma yeteneğini vurgulamaktadır. Çin'in Güney Kore'ye yönelik ekonomik misillemesi, Çin'in hedeflerine ulaşmak için Güney Kore'nin ekonomik bağımlılığından yararlanma niyetinde olduğunu göstermektedir. THAAD tartışması, birçok Güney Koreli ihracatçının daha çeşitlendirilmiş ihracat geliştirmesine yol açmış ve Korelilerin çoğu Çinlilere olan güvenini kaybetmiştir. Bu bağlamda Güney Kore, Çin'e olan bağımlılığını azaltmaya çalışmakta ve ekonomik ilişkilerini güçlendirmek için başka küresel ortakları aramak istemektedir.

Güney Kore şu anda ağırlıklı olarak Güneydoğu Asya ve Avrupa Birliği'ndeki fırsatları aramaktadır (Panda, 2017).

Jeopolitik Önem Alanında Uygulamalar: Bunların Güney Kore'ye uygulanan gayriresmî yaptırımlar olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak Çin hükümetinin en üst düzeyinde koordinasyon devam etmiştir. Pekin'in bu füze savunma sisteminin konuşlandırılmasına bu kadar sert tepki vermesinin nedeni, Çinli gözlemcilerin THAAD'ın konuşlandırılmasının ABD müttefiki balistik füze savunma sisteminin Asya-Pasifik bölgesindeki genişlemesine işaret ettiğini iddia etmesidir (Meick and Salidjanova, 2017: 1-16). Öte yandan Çin'in diğer açıklamaları şu şekildedir (Stepar, 2020: 39-4):

- ABD, Asya Kıtası'ndaki istikrara zarar vermek için Güney Kore'de THAAD'ı konuşlandırıyor.
- THAAD'ın konuşlandırılması, ABD'nin küresel savunma ağında Çin'in güvenliğini baltalamayı ve Çin'i kontrol altına almayı amaçlayan bir başka adımdır.
- Güney Koreliler dahi THAAD'a karşıdır.
- Çin, Kuzeydoğu Asya'da yabancı güçlerin herhangi bir askerî varlığına karşı çıkmaktadır; bu nedenle Çin de devreye girip buna karşı çıkmak zorunda kalmıştır.

Çin Diasporası Alanındaki Uygulamalar: Japonya'ya benzer şekilde, Güney Kore'de de önemli bir Çin topluluğu bulunmamaktadır. Güney Kore'de kaç Çinlinin yaşadığını bilmek zordur çünkü tarihsel olarak Çin Cumhuriyeti'nde yaşayan göçmenlerin çoğunluğu aslında “Joseonjok” adı verilen Kore kökenlidir. Bu nedenle Güney Kore'nin ilanı ve iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesinin ardından göç ederek anavatanlarına geri dönmüşlerdir (Lee, 2019).

3.5.3. Yeni Zelanda'ya Yönelik Keskin Güç Uygulamaları

Yeni Zelanda ile Çin arasındaki ilişkiler dikkat çekicidir çünkü Çin hükümeti Yeni Zelanda'yı diğer Avrupa ülkeleri ve ABD ile olan ilişkilerinde bir model olarak görmektedir. 2013 yılında Çin'in Yeni Zelanda büyükelçisi, iki ülke arasındaki ilişkileri “diğer Batı ülkeleri için bir model” olarak tanımlamıştır. Çin Başbakanı Li Keqiang'ın 2017 yılında Yeni Zelanda'yı ziyaret etmesinden sonra Çin hükümeti, Yeni Zelanda-Çin ilişkileri hakkında olumlu bir değerlendirme yaparak Çin'in Yeni Zelanda'daki faaliyetlerinin çoğunun yasal olduğunu ve ulusal güvenliğin korunmasının bir dış politika önceliği olduğunu söylemiştir (Stepar, 2020: 53).

Tarih Alanında Uygulamalar: Çin'in dış dünyaya açılmasının ardından Yeni Zelanda, her zaman Çin'in yeni ekonomi politikasıyla bağlarını geliştiren ilk Batılı ülke olmaya kararlı olmuştur. Bu bağlamda Yeni Zelanda ve Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ndeki ilişkileri, Çin ile Serbest Ticaret Anlaşması, Asya Altyapı ve Yatırım Bankası'nın (AIIB) kurulması ve Bir Kuşak-Bir Yol girişimi, bu ilerlemenin en belirgin özellikleridir (Where did New Zealand export to in 2017?, 2020).

Yeni Zelanda, 1980'lerin ortalarında İngiltere pazarına erişimini kaybettiğinde Yeni Zelanda hükümeti bir çözüm olarak Çin'i kullanmayı düşündü. Bugün Yeni Zelanda'nın Asya-Pasifik bölgesiyle ticareti %44'tür ve Çin, Yeni Zelanda'nın en büyük genel ticaret ortağıdır. Mevcut aşamada Yeni Zelanda ile Çin arasındaki ilişkiler ticaretin yanı sıra siyasi ilişkiler, ormancılık, gıda güvenliği, eğitim, bilim ve teknoloji, turizm, iklim değişikliği, Antarktika'daki iş birliği ile askerî iş birliğini de kapsamaktadır (Key, 2020).

Son yıllarda bu modeli takip eden Yeni Zelanda hükümeti, kısa süre sonra Çin hükümetiyle "Bir Kuşak-Bir Yol" girişimini imzalamış ve bu amaç doğrultusunda 2013 yılında Yeni Zelanda "Kuşak ve Yol Konseyi"ni kurmuştur. Bu nedenle Yeni Zelanda, "Kuşak ve Yol" girişimini teşvik edecek bir kurum kuran ilk Batılı ülke olmuştur. Mart 2017'de Çin Başbakanı Li Keqiang'ın Yeni Zelanda'ya yaptığı ziyaret sırasında iki ülke, "Bir Kuşak-Bir Yol" projesi girişimine ilişkin bir mutabakat zaptı imzalamış; bu anlaşmanın imzalanması iki ülke arasındaki ilişkiler tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur (Shaohui, 2017).

Kültür Alanında Uygulamalar: Sadece birkaç yıl içinde Yeni Zelanda'nın Çin dilindeki kitle iletişim araçları, ülkenin iç kesimlerine yönelik Çin bilgi üretiminin resmî kanalı haline geldi. Yeni Zelanda'daki çoğu yerel Çince medya platformu, Çin ile ilgili haber almak üzere Çin hükümetine ait Xinhua haber ajansı ile bir iş birliği anlaşması imzaladı ve Çin'de düzenlenen yıllık medya eğitim konferansına katıldı. 2017 yılından sonra Yeni Zelanda'daki Çin medya kuruluşları, Çin Komünist Partisi'nin resmî propagandasını yayınlamaya başladı. "Çin'in hikâyesini anlat" ifadesi, Çin Komünist Partisi'nin Xi Jinping dönemindeki propaganda mesajlarının anahtar ifadesi ve sembolü olarak kullanılmaktadır (Lim and Bergin, 2018).

Çin'in hikâyesinin anlatılması Çin devletinin ideolojik amaçlarına hizmet etmektedir. 2017 yılında Çin Devlet Konseyi, Çin'in dış ve iç medya söyleminin entegrasyonunu tartışmak üzere bir toplantı düzenledi. Toplantıya Propaganda Bölümü Müdür Yardımcısı, Çin ve Yeni Zelanda medyasının temsilcileri ve Çin topluluk grubunun en etkili kişisi katıldı. Toplantının amacı, Yeni Zelanda'daki Çince medyaya yönergeleri açıklamak ve iletmekti. Bu bağlamda Xinhua haber ajansı, 2014 yılında Yeni Zelanda'nın SkyQ web sitesi ile kapsamlı bir iş birliği anlaşması imzaladı. Web sitesi o zamandan beri Çin ve Yeni Zelanda hükümetleri arasında ikili iletişim kanalı haline geldi. SkyQ web sitesinde Xinhua haber ajansı haber içeriğini yayınlamanın yanı sıra "flört programları" gibi bazı popüler Çin programlarını da yayınlamaktadır (Tsang, 2015).

Ekonomik Bağımlılık Alanında Uygulamalar: Çin hükümeti, Çin'in uluslararası imajını ve meşruiyetini iyileştirmeye kararlıdır. Çin'in diplomatik çabaları her zaman liderlere, Çin'in dış politika gündemini destekleme karşılığında siyasi güç kazanma fırsatları sunmayı amaçlamaktadır. Başka bir deyişle Çin, ekonomik ve siyasi bağları geliştirmek için yabancı siyasi liderleri kullanmaya odaklanmaktadır. Örneğin Temmuz 2017 yılında şu anda Comcast'ın Çin'deki ticari projelerini temsil eden eski Yeni Zelanda Başbakanı John Key, Çin Başbakanı Li Keqiang, Pekin Belediye Başkanı ve Çin Turizm Bakanlığı başkanı bir araya geldi. Aynı yılın Eylül ayında Yeni Zelanda'nın Parnell kentindeki bir mülkün satın alma fiyatı hakkında çeşitli yorumlar yayınlandı ve mülk, kısa bir sürede kimliği belirsiz bir Çinli alıcıya 20 milyon Yeni Zelanda Doları karşılığında

satıldı ve öyle ki bu fiyat yerel piyasa fiyatının çok üzerindeydi, hatta John Key bile pazarlıkla ilgili hiçbir soruyu cevaplamadı (Simich and Wynn, 2017).

Öte yandan, Çin Halkının Yabancı Ülkelerle Dostluk Derneği (CPAFFC), kardeş şehir bağlantılarının kurulmasından sorumludur. Bu nedenle, Xi Jinping'in talebi üzerine dernek, Yeni Zelanda-Çin Dostluk Topluluğu (NZCFS) ile bağlarını yeniden canlandırdı. Çin hükümetiyle yakın bağları olan pek çok zengin Çinli iş adamı bile NZCFS'ye milyonlarca yuan bağışta bulunmaktadır. Dernek aynı zamanda Yeni Zelanda'daki Çin Komünist Partisi'nin görüşlerini geliştirmek amacıyla yardım ve bağışları kitap yayınlamak ve diğer kritik olmayan faaliyetler için kullanmaktadır (New Zealand China Friendship Association, 2020). Şu anda tartışılan diğer başka bir örnek ise 2017 yılında Huawei Teknoloji Şirketi'nin, Wellington Victoria Üniversitesi ve Lincoln Üniversitesi ile ortaklıklar imzalamasıdır. Huawei Şirketi, Christchurch ve Wellington'da bulut veri merkezleri ve inovasyon laboratuvarları kurmak için 300 milyon ABD doları harcama sözü vermiştir. Huawei ayrıca Yeni Zelanda'daki (NZ) Telecom ile ortaklaşa bir 5G ağı kurmaktadır çünkü bu ağın kurulumunun Huawei ile ilgili güvenlik endişelerini azaltacağı düşünülmektedir (Matsumoto, 2019).

Jeopolitik Önem Alanında Uygulamalar: Çin'in Yeni Zelanda'nın coğrafi konumuna ilgi duymasının birçok nedeni bulunmaktadır. Bir yandan Yeni Zelanda hükümeti, Güney Pasifik'teki Cook, Niwe, Tokelau Adalarının savunmasından ve dış işlerinden sorumludur; bu, uluslararası örgütlerde Çin'e dört oy anlamına gelebilir. Diğer yandan ise Yeni Zelanda, Antarktika Kıtası'nda aktif bir ülkedir ve çok sayıda ucuz tarım arazisine ve küçük bir nüfusa sahiptir. Çin'in ise Antarktika Kıtası'nda Yeni Zelanda gibi Antarktika'daki ülkelerin iş birliğini gerektirecek uzun vadeli bir stratejik gündemi bulunmaktadır (Brady, 2017). Bu bağlamda mevcut Yeni Zelanda hükümeti Çin ile iki temel ilkeyi takip etmektedir (Australia-China Relations Institute, 2015). Bunlardan birincisi, “olay olmaması” politikası olarak tanımlanmaktadır. Yeni Zelanda hükümet yetkililerinin ve/veya hükümetle bağlantısı olan herkesin Çin hükümetini rahatsız edecek her türlü faaliyetten kaçınması gerektiği anlamına gelmektedir. İkincisi ise “doğru siyasi ilişkilerin kurulması” konusu üzerine uzun vadeli odaklanmadır. Bu, yerel ve ulusal Çin Komünist Partisi'nin liderleri ile ve Çin hükümetine bağlı Yeni Zelandalı aktörler ile yakın ilişkiler kurmak anlamına gelmektedir.

Bir yandan Yeni Zelanda'nın Çin'e karşı bu temkinli tavrı, ABD ve Avustralya ile temasa geçmekte isteksiz olduğu, öte yandan da Güney Çin Denizi'nde Çin askerî üsleri inşa etmesi nedeniyle Çin'i eleştirmekten kaçındığı anlamına gelmektedir. Yeni Zelanda, dünyanın en büyük dördüncü denizcilik bölgesine sahip olmasına ve haklarını korumak için uluslararası denizcilik normlarına saygı gösterilmesine bel bağlamasına rağmen Yeni Zelanda ulusal hükümeti bu konu ile ilgili henüz bir yorumda bulunmaktan kaçınmaktadır.

Çin Diasporası Alanında Uygulamalar: Günümüzde 5 milyon Yeni Zelandalı'nın yanı sıra yaklaşık 200.000 Çinli Yeni Zelanda'da yaşamaktadır. Çin Konsoloslugu, Auckland başta olmak üzere Çin diasporasının tüm faaliyetlerini yakından takip etmektedir. Bu arada Yeni Zelanda'daki (Peaceful Reunification of China Association of New Zealand) (PRCANZ) Çin Barışçıl Birleşme Derneği Çinli yetkililerle en yakın bağlantılara sahiptir. 2000 yılında kurulan dernek, doğrudan Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne bağlıdır. Örgüt, Hong Kong protestolarını kınamak amacıyla 30'dan fazla Yeni Zelanda liderinin katıldığı bir toplantıya ev sahipliği yapmanın yanı sıra Yeni Zelanda'daki etnik Çinli siyasi adaylar için toplu oylama ve bağış toplama da dâhil olmak üzere, Çin dış politikası hedeflerini destekleyen faaliyetler yürütmektedir (Stepar, 2020: 59-60).

3.5.4. Çin'in Afrika, Latin Amerika ve Orta Doğu'daki Keskin Güç Uygulamaları

Çin'in keskin güç uygulamaları; Afrika, Latin Amerika ve Orta Doğu'da geniş bir etki alanı kurma amacını yansıtmaktadır. Çin, Afrika'da ekonomik çıkarlarını güçlendirmek ve doğal kaynaklara erişim sağlamak adına büyük altyapı projelerine yatırım yapmaktadır. Latin Amerika'da, enerji kaynaklarına odaklanarak bölgesel iş birlikleri geliştirmekte ve ekonomik etkinliğini artırmaktadır. Orta Doğu'da ise enerji güvenliği ve jeopolitik çıkarlar doğrultusunda stratejik iş birlikleri kurmaktadır. Bu uygulamalar, kültür, medya, politik ve ekonomik açıdan kilit bölgelerde etkili bir varlık oluşturarak Çin'in küresel güç dengesindeki rolünü güçlendirmeye yönelik bir hedef taşımaktadır.

3.5.4.1. Çin'in Afrika'daki Keskin Güç Uygulamaları

Afrika devletlerinin konumunun önemi nedeniyle Çin, eskiden beri Afrika Kıtası'na önem vermiştir. Çin'in kıtadaki varlığı yumuşak güce dayanmaktan keskin güç mekanizmalarını uygulamaya kadar birçok aşamadan geçmiştir. Birinci aşama; Çin'in SSCB ile ABD arasındaki çatışmanın içinde yer aldığı için Afrika Kıtası ile ilgilenmeye başlaması olup geçtiğimiz altmışlı ve yetmişli yıllara denk gelmektedir. Bu dönem Çin'in kıtadaki sosyalist sistemi desteklediği dönemdir. İkinci aşama, yetmişlerin ortalarından doksanların başlarına kadar geçen süredir ki Çin'in ülke içindeki değişiklikleri ve yurt içi reformlara odaklanması nedeniyle Afrika Kıtası Çin için önemini kaybetmiştir. Üçüncü aşama, Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve SSCB'nin dağılmasının ardından yeni bir dönemle birlikte başlamaktadır. Çin, Afrika Kıtası'na özel önem vermekte ve Çin ile Afrika ülkeleri arasındaki ilke ve ilişkileri derinleştirmektedir (Hassan, 2009: 235)

Çin'in bölgeye yatırım yapmasının etkenlerinden biri de özellikle Avrupa ülkelerinin geçmişte kanlı tarihleriyle kıtayı işgal ederken Çin'in son yirmi yılda kendisini akıllıca bir şekilde bölge hükümetlerine işgal etme arzusu olmayan bir ülke olarak tanıtmasıdır. Başlangıçta yumuşak güç mekanizmalarının uygulanması yoluyla, şimdi ise özellikle 2012 yılında iktidara geldikten

sonra Xi Jinping, Çin'in kıtadaki dış politikası çerçevesinde keskin güç araçlarını aktif olarak uygulamaktadır.

3.5.4.1.1. Diplomasi Mekanizması

Çin her, zaman küresel diplomasi gözlemcilerinin odak noktası olmuştur. Çin'in dış politikasındaki ekonomik, siyasi ve askerî gelişmeleri gözlemleyenler bu gelişmelerin gün geçtikçe derinleştiğine inanmaktadır. Son 20 yılda Çin'in diplomatik politikasına ilişkin farkındalık çok önemli bir konu haline gelmiştir. Çin'in uluslararası sahnedeki hareketleri de dünya için büyük önem taşımaya başlamıştır. Çin artık güçlü olduğu için uluslararası toplumdaki rolü ve etkisi de geçmişe göre çok daha dikkat çekicidir (el- Fekih, 2015: 2).

Genel olarak Çin, Afrika ülkeleriyle dostane ilişkilerden özellikle de kıtanın işgal tarihiyle hiçbir ilgisi olmadığı için yararlanmaktadır. Aynı zamanda yumuşak bir siyasi yaklaşım benimsemekten de faydalanacaktır. Bu durum, Çin'in Afrika ile ilişkilerinde onu kıtadaki Batılı araç ve mekanizmalardan farklı kılan iki etkili kartının olduğunu düşündürmektedir (Kavadire, 2019: 98):

- Karşılıklı Saygı
- İki Taraflı Kazanç Kartı

Çin, Tek Çin politikası için Afrika Kıtası'nın desteğini ve iş birliğini kazanmaya çabalarırken, buna karşılık olarak Afrika'nın Çin'e yardımcı olması beklenir. Afrika'nın bu yardımıyla Çin, Tayvan'ı uluslararası toplumdan izole ederek anavatanıyla yeniden birleştirme hedefine ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle Çin, Afrika ülkeleriyle ilişkilerini sürekli olarak güçlendirmeye çalışmaktadır (Kavadire, 2019: 98-99):

- İkili destek yoluyla Afrika ülkeleri ile dostluğun güçlendirilmesi ve geliştirilmesi.
- Afrika Birliği ile bağların kurulması yoluyla Afrika ülkelerine yardımda bulunmak.
- Çin, Güvenlik Konseyi'nin daimî üyesi olması nedeniyle gelişmekte olan ülkelerin meselelerinin yanında yer alması gerektiğine inanmaktadır.
- Tavrıların koordinasyonu ve tüm alanlarda Çin-Afrika koordinasyonunun güçlendirilmesi yoluyla küreselleşmenin zorluklarıyla toplu olarak mücadele etmesi.
- ABD, Fransa, İngiltere, Almanya uydularının izlenmesi amacıyla Afrika Kıtası'nda uydu kurulması ve geliştirilmesi.

Bu bağlamda bugün Çin, 48 büyükelçiliği ve yedi konsolosluğuyla kıtadaki en büyük diplomatik varlığa sahip ülkedir (Abdulhal, 2009: 12).

3.5.4.1.2. Ekonomik Mekanizması

2011 ve 2014 yıllarında yayınladığı beyaz kitaba göre Çin hükümeti, Afrika'ya yönelik yardım politikası açıklamaktadır. Yardımlar aşağıdaki alanları kapsamaktadır (Kavadire, 2019: 177):

- **Bağışlar:** Bu yardım, Batı ülkelerinin projelerinin zayıflattığı insan kaynağının geliştirilmesi ve teknik koordinasyon alanındaki yardımların yanı sıra hastane ve okul inşaatları, su temini projeleri ve sosyal refaha yönelik diğer orta ve küçük projeler için de geçerlidir.
- **Faizsiz borçlar:** Bu, halka açık yerleri içerir.
- **Onaylanan borçlar veya kolaylıklar:** Ekonomik ve sosyal çıkarlara sahip büyük ve orta ölçekli altyapı projelerini kapsamaktadır. Bu tür borçlar, diğer alanlardan daha fazla vurgulanmıştır. Dolayısıyla araştırmacılar bunun Çin hükümetinin keskin güç araçları çerçevesinde kurduğu bir tuzak olduğuna ve yakın gelecekte Çin'in elmas, uranyum ve petrol gibi nadir kaynakları ele geçireceğine inanıyor.
- **İnsanların yaşamlarının iyileştirilmesine yardımcı olmak:** Tarımsal kalkınmanın güçlendirilmesi, eğitimin iyileştirilmesi, tıbbi ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi ve kamu sağlığı ve insani yardımın geliştirilmesi yoluyla insanların hayatlarının iyileştirmesine yardımcı olmak.
- **Ekonomik ve sosyal kalkınmanın güçlendirilmesi:** Altyapının iyileştirilmesi, yetenekler yapısının güçlendirilmesi, ticaretin geliştirilmesinin desteklenmesi ve çevrenin korunması yoluyla ekonomik ve sosyal gelişimin güçlendirilmesi.

Çin hükümetinin Afrika kıtası'na yaptığı borç yardımının mekanizmaları dikkate alındığında bankaların çalışmaları dâhil tüm yardımların kaynağının Çin Komünist Partisi'ne bağlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle Çin'in Afrika'ya yönelik dış yardım politikasına ilişkin verilere erişimin sınırlı olması nedeniyle Batılı ülkeler bu yardıma ilişkin korkularını dile getirmişlerdir. Ayrıca Batı ülkelerinin kıta üzerindeki etkisinin sorgulandığı gerçeğini de gizlememişlerdir. Bu, Çin'in kıta üzerindeki etkisinin güçlü olduğu anlamına gelmektedir (Kavadire, 2019: 98). Örneğin, Çin'in borç verme tarzı, Batılı ülkelerin borç verme tarzından önemli ölçüde farklıdır (Tiffert And Mcpherson-Smith, 2022: 4-5). Birincisi, Batılı ülkeler kalkınma finansmanının büyük bir kısmını Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi kurumlar aracılığı ile Afrika ülkelerine sağlarken Çin, bu borçları ulusal bir araç olarak görmektedir. Başka bir deyişle Çin, borçlar yoluyla etki elde etmeyi, stratejik ürünlere erişmeyi, limanları kullanmayı amaçlamaktadır. Çin devlet medyası ise bu yakınlaşmayı ve Afrikalı devlet başkanlarının övgüsünü büyük bir şekilde ve Başkan Xi Jinping'in bir başarısı olarak göstermektedir. İkinci olarak Çin'in Afrika ülkeleriyle ilişkileri ve onlara borç vermeleri şeffaf olmayan ve gizli bir şekilde yürütülmektedir ve Afrika ülkelerinin kayıpları oldukça büyüktür. Örneğin, 2020 yılında Zambiya Çin'e olan borçlarını ödeyemedi ve ertesi yıl,

yani 2021 yılında, Başkan Hichilema, Zambiya'nın önceki Lungu yönetiminin kabul ettiğinden çok daha yüksek bir borç oranına sahip olduğunu ortaya çıkardı. Üçüncüsü, Çin'in borçlarının geri ödeme süreleri genel olarak diğer borçlara göre daha kısadır, bu da dış politikada keskin güç kullanımının başka bir biçimidir.

Tablo 4:2000-2022 Yılları Arasında Çin'den Borç Alan Bazı Afrika Ülkeleri

Ülke	Toplam Borç
Angola	42,6 milyar dolar
Etiyopya	13,7 milyar dolar
Zambiya	9,8 milyar dolar
Kenya	9,2 milyar dolar
Sudan	6,5 milyar dolar
Kamerun	3,7 milyar dolar
Nijerya	3,5 milyar dolar
Gana	3,1 milyar dolar
Uganda	13,9 milyon dolar
Fildişi Sahili	19,1 milyon dolar
Güney Afrika	187,8 milyon dolar
Mozambik	20,3 milyon dolar
Tanzanya	19,5 milyon dolar

Kaynak: Asharqbusiness, 2022

3.5.4.1.3. Kültür ve Medya Mekanizması

Çin kültürü ile Afrika'daki dış politika arasındaki ilişkinin araştırılması önemli bir akademik konudur. Çünkü Çin de dâhil olmak üzere herhangi bir ülke için stratejik yönelimler toplumsal değerlerin ve siyasi ideolojinin ışığında yansıtılır. Çin, Afrika Kıtası'nda olumlu bir imaj çizmek ve etkili bir strateji oluşturmak için kültürel mekanizmalar kullanmaya çalışmaktadır. Çünkü Afrikalılarla birlikte kültürel unsurların önemini fark etmektedir (Kavadire, 2019: 100).

Çin, Batı ülkelerinin Afrika'daki politikalarını yağma üzerine kurmasından dolayı artan eleştirilerden yararlanmıştır. Ancak Çin, gücünü kültürel mekanizmalar yoluyla ve kıtaya giderek kullanmıştır. Bu arada, Afrikalıların Çin ile iş birliğini sıcak karşılaması, Afrikalıların kültürel ve sosyal özelliklerine saygı duyan ekonomik ve politik bir ortak arayışının sonucuydu. Özellikle Afrikalılar Batı işgalinin ölümcül travmasını on yıllar boyunca yaşadıkdan sonra, hatta bağımsızlıktan sonra bile Afrika ülkeleri ikili ortaklıktan mahrum kalmıştır (Iraki, 2014:137-140). Çin-Afrika ilişkileri temelde benzer bağımlılıklar üzerine kuruludur. Bu bağımlılık, Çin'in komünizmi güçlendirmek için Afrika ülkeleriyle inanç sempatisi köprüleri kurmaya önem vermesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle Çin, keskin güç ilkeleri çerçevesinde kıtadaki öğrencilere burs sağlayarak yeni bir stratejiyi uygulamaya koymuştur (Iraki, 2014:137-140).

Pekin, 2006 yılında Çin-Afrika ilişkilerinin 50. yıl dönümü münasebetiyle düzenlenen Üçüncü Çin-Afrika İş Birliği Forumu'nda Arap ülkesi olarak ilk kez Mısır Cumhuriyeti ile diplomatik ilişkiler kurdu. Bu münasebet ile Çin, Afrika Kıtası'nda bulunan öğrencilere verilen bursların 2.000'den 4.000'e çıkarılmasının yanı sıra çeşitli alanlarda 15.000 Afrikalı uzmanın yetiştirilmesi üzerinde çalışacağını duyurdu. Dolayısıyla Çin, Afrika Kıtası'nda öğrencilerin teknik eğitiminin karşılanmasında bir numara haline geldi. Xi Jinping'in göreve başlamasından bu yana Çin'deki Afrikalı öğrencilerin sayısının 40.000'in üzerine çıktığının belirtilmesi gerekmektedir (el-Sadık, 2013: 113). Öte yandan Çin, keskin güç ilkeleri çerçevesinde Afrika üniversitelerinin çoğunda Çin dili ve kültürünün öğretilmesi amacıyla Konfüçyüs Enstitüleri açtı. Hatta Afrikalılar bile bu enstitülerde Çin hükümetine herhangi bir para ödemezken masrafları da Çin hükümeti karşılamaktadır (Atva, 2009: 7).

Konfüçyüs Enstitüleri, Çin dili ve kültürünün güçlendirilmesinde önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. Konfüçyüs Enstitüleri, Çin Komünist Partisi'nin gündemini uygulamak için oluşturuldukları ve ana hedeflerinden saptıkları yönünde eleştiriler ile karşı karşıya kaldı. Öte yandan Afrika'da bir Çin dili olan Mandarin dilinin Konfüçyüs Enstitüleri çerçevesinde öğretilmesi dünya çapında akademik yankı uyandırdı. Çin, 35'ten fazla ülkeye bölünmüş olan Afrika'ya çeşitli alanlarda öğretmen ve akademik uzman göndermektedir ve bu uzmanların görevi öğretim alanında Çin standartlarına odaklanmaktır (Atva, 2009: 7).

Medya alanında, seviyeleri çekici, yüksek ve mesleki açıdan ileri düzeyde olan Çin haber ve televizyon ajansları kıtanın çoğu ülkesinde haber, spor ve eğlence programları yayınlamaktadır. Ayrıca Çin'in Star Times Şirketi, Afrikalı aktörlerin yer aldığı yarışmaların ve dramaların yayınlanması konusunda da Batı kanallarını geride bıraktı (Revabıt Stratejik ve Siyasi Araştırmalar Merkezi, 2021). Bu kapsamda Afrikalı gazetecilere yönelik grup eğitim programının ilk aşaması olarak Çin'de her yıl yaklaşık 1.000 gazeteci Çin tarihini öğrenmektedir (El- Abd El-Rahman, 2016: 77).

2009 yılında Çin hükümeti, Afrika ülkelerinde medyanın nüfuzunu genişletmek için 6,6 milyar dolar tahsis ettiğini duyurdu. Tahsis edilen bütçe çerçevesinde 2011 yılında Xinhua'nın Ajansı, Afrika uydusunda "CNC World TV" canlı yayın başlattı. Bir yıl sonra, 2012 yılında Çin'in resmî televizyon kanalı CCTV, "CCTV-Africa" adında Afrika Kıtası'na özel bir kanal kurdu. Bu, Afrika'da Çin değerlerini ve kültürünü tanıtmayı amaçlayan "China-Africa Media and Publishing Ltd." adlı Güney Afrika'da bir yayın merkezinin açılışına ek olarak gerçekleşti (Hanauer And Morri, 2014: 77).

3.5.4.1.4. Casusluk Mekanizması

Huawei Şirketi ile Çin Dış Güvenlik Bakanlığı arasındaki yakın koordinasyon, Çin'in casusluk alanında devlet hedeflerini gerçekleştirme için iletişim teknolojisi şirketlerini nasıl kullandığını göstermektedir. Çin'in dijital hizmetlerinin dünya çapında casusluk yaptığına dair çok sayıda kanıt var. Örneğin 2018 yılında Fransız Le Monde gazetesi, Çin'in Addis Ababa'daki Afrika Birliği Genel Merkezi'ne casus cihazlar yerleştirdiğini ortaya çıkardı. Casus, Huawei'nin binaya kurduğu sunucuların her gün gece yarısı ile sabah 2 arasında Şangay'daki bir bilgisayar sistemine gizlice veri gönderdiğini fark ettikten sonra Afrika Birliği bilgisayar birimini keşfetti. Daha sonra binanın duvarlarının Afrika Birliği toplantıları için kullanılan dinleme cihazlarıyla dolu olduğu ortaya çıktı. Rapor, Çin'in tüm hassas toplantıları gözetleyebildiğine dikkat çekmektedir. Huawei Şirketi'nin bu eylemleri, şaşırtıcı bir veri sızıntısı olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla bu süreç, Ocak 2012 yılı ile Ocak 2017 yılı arasında devam etmiştir (Statt, 2018a). Her ne kadar Afrika Birliği siber güvenliği güçlendirmek için bazı siber önlemler alsada örgüt daha sonra Çin'in yeniden casusluk yapma girişimlerinin olduğunu keşfetti. Bu süreç, her yıl düzenlenen Afrika Liderler Zirvesi'nde 2020 yılında yeniden keşfedildi (Sattter, 2020b).

Afrika Birliği genel merkezine yönelik casusluk vakası, Çin'in telekomünikasyon şirketleri aracılığıyla bağ kurduğu kişilerle tehlikeli işler yapabileceğini göstermektedir. Bu vaka, Çin'in altyapı projeleri aracılığıyla, gelişmekte olan ülkelerin dijital dönüşüme doğru ilerlemesine yardımcı olmalarının ve gelişmekte olan ülkelere yaptığı yardım ve borçların arkasındaki motivasyonu göstermektedir. Bu nedenle Çin, gelişmekte olan ülkelerin dijital altyapısına ne kadar çok yatırım yaparsa siyasi liderleri gizlice dinleme olasılığı da o kadar artmaktadır. Bu, Çin'in Çinli şirketlerin sunduğu istihbarat bilgilerini toplamak amacıyla hükümet binaları inşa etme fırsatından yararlanmasına olanak tanımaktadır. Çoğunluğu devlete ait olan ve devlete ait olmasalar bile hepsi yasal olarak uyumlu olan Çin şirketleri, istihbarat işleri konusunda devlet yardımıyla anlaşmaya varmıştır. Çinli şirketler Afrika'da inşasının genişletilmesi veya yenilenmesi de dâhil, en az 186 hükümet binası inşa etti; buna en az 24 Afrika ülkesinin başkanlık ofisleri, 26 parlamento veya parlamento ofisi, 32 askerî tesis ve 19 dışişleri bakanlığı binası eklenebilir. Ayrıca Huawei, bu binalardaki iletişim ağlarının %70'inden fazlasını inşa etmiştir (Meservey, 2020a: 6).

Bu durumda Çinli teknoloji şirketlerinin ağırlıklı olarak istihbarat ve casusluk faaliyetlerine karıştığı görülmektedir. Çin'in hedefleri teknoloji şirketlerinin gerçekleştirdiği casusluk faaliyetlerine göre sınıflandırılırsa bu hedeflerin şirketin faaliyet gösterdiği coğrafi alana göre değiştiği görülmektedir. Çünkü Batı'da faaliyet gösteren Çinli telekomünikasyon şirketleri, endüstriyel casusluk olarak adlandırılan bağlamda ekonomik avantaj elde etmek için casusluğu kullanmaktadır. Washington'daki Ulusal Asya Araştırmaları Bürosu'nun 2017 tarihli raporunda "Çin'in fikrî mülkiyet ihlallerinde dünyaya liderlik ettiği" belirtilmiştir. Amerika Ticaret Bürosu'nun 2019 tarihli bir raporu, Çin'in kültürel varlık hırsızlığı faaliyetleri nedeniyle ABD'nin

her yıl en az 50 milyar dolar kaybettiğini ortaya çıkarmıştır. ABD Federal Soruşturma Bürosu, ABD'nin 165 şirketi tarafından bildirilen ekonomik casusluk vakalarının yüzde 95'ini Çin'in işlediğini tespit etmiştir (Meservey, 2020a: 56).

Komünist Parti, Afrika hükümetlerindeki liderlerin kişilikleri ve tercih ettikleri gelenekleri hakkında bilgi edinebilmiştir. Bu, Çin Komünist Partisi'nin Çin'i benzersiz bir küresel güç haline getirme hedefine ulaşmanın önemli bir boyutudur. Buna ek olarak casusluk, Çin'in herhangi bir Afrikalı yetkili hakkında onu Çin ile iş birliği yapmaya mecbur etmek için utanç verici veya zararlı bilgiler toplamasına olanak tanımaktadır. Ayrıca Çin casusluğu, Afrikalı yetkililer ile mevkidaşları arasındaki hassas konuşmaların dinlenmesine olanak tanımaktadır. Çünkü ABD ile birkaç Afrika ülkesi arasında, askerî komutanların ve subayların ortak askerî tatbikatlar ve terörle mücadele operasyonlarını tartışmak üzere sık sık bir araya gelmesini sağlayan bir güvenlik iş birliği programı bulunmaktadır (Meservey, 2020a: 8). American Heritage Foundation'da Afrika politikası analisti olan Joshua Meservi, Çin'in Afrikalı liderler hakkında casusluk yapma motivasyonlarını analiz etmiştir. Ona göre Çin, Afrikalı liderler hakkındaki bilgisini onları daha itaatkâr kılmak ve uluslararası hedeflerini desteklemek için kullanmaktadır (Meservey, 2020b).

3.5.4.2. Çin'in Latin Amerika Kıtası'ndaki Keskin Güç Uygulamaları

Yirmi Birinci yüzyılın başında ABD, Orta Doğu bölgesinde terörle mücadele politikası çerçevesinde kendi stratejisini geliştirdi. Bölgedeki savaş ortamı, Latin Amerika Kıtası'nı ABD politikasında ikinci plana iterek ABD'nin kıta üzerindeki etkisini azaltmasına sebep oldu. Çin ise bu fırsatı kıtadaki ayak izini oluşturmak için değerlendirdi. Aynı zamanda Latin Amerika ülkeleri de ABD'ye alternatif olarak yeni ticaret ortakları arıyorlardı. Çin'in kıtadaki varlığının, yumuşak güce dayanmaktan keskin güç mekanizmaları uygulamaya kadar uzanmış olduğunu söyleyebiliriz. Küresel anlamda Latin Amerika, Çin için önemli bir konuma sahiptir. Çin'in Latin Amerika'daki, özellikle de Güney Amerika'daki çıkarlarının çoğu ekonomik, askerî, kültürel ve bilgi teknolojisi boyutlarına bağlıdır. Bu bölge ülkelerinin önemini vurgulamak amacı ile Şubat 2008 yılında Çin, Pekin'in Latin Amerika ve Karayipler'e yönelik politikasını stratejik bir perspektiften özetleyen Latin Amerika hakkında bir Beyaz Kitap yayınladı. Çin, Latin Amerika ülkeleriyle ilişkilerini güçlendirmek ve ortak çıkarlar temelinde derinleştirmek amacıyla çoğu Latin Amerika ülkesiyle çeşitli amaçlara yönelik çok sayıda ikili anlaşma imzaladı (Bakir, 2016: 143).

3.5.4.2.1. Ekonomi Mekanizması

Çin-Latin Amerika ülkelerinin ilişkilerini izleyen araştırmacı, her iki taraf arasındaki iş birliği seviyesindeki gelişmenin boyutunun farkındadır. Karayipler'in yanı sıra Çin ile Latin Amerika arasındaki ticaret hacmi 1999 yılından 2006 yılına kadar 8.2 milyar dolardan 70 milyar dolara yükselmiştir ve bu oranın hacmi 2006 yılından 2022 yılına kadar 451 milyar dolara ulaşmaktadır.

Bu sürede, 1999 yılında %2,3, 2006 yılında %4, 2022 yılında %41 oranları ile birlikte Çin'in bölge ülkeleri ile ticareti rekor seviyelere yükseldi (Congressional Research Service Library Of Congress, 2008: 20). Çin'in ekonomik durumu, bölge ülkelerinin üzerindeki keskin gücü çeşitli şekillerde etkilemektedir; bunlardan en önemlileri şunlardır:

- Yatırımlar: Kasım 2004'te Hu Jitao, Latin Amerika ülkelerini ziyaret etti ve Çin yatırımlarını artırma sözü verdi. Brezilya Kongresi'nde yaptığı konuşmada Çin'in Latin Amerika'daki yatırımını 10 yıl içinde 100 milyar dolara çıkarmak istediğini, yalnızca Arjantin'in 20 milyar dolar alacağını söyledi. Çin cumhurbaşkanı ziyareti sırasında Brezilya, Arjantin, Şili, Küba ve Venezuela ile demiryolu, petrol arama, inşaat ve fabrika inşaatı ve diğer alanların kapsamanın yanı sıra nikel, çelik, demir ve bakır gibi temel kaynakların araştırılmasına yönelik yatırımları da içeren bir dizi anlaşma imzaladı (Arkonda, 2016).

Petrol yatırımı düzeyinde (Sinochem Şirketi), 2003 yılında Ekvador ile bir petrol sahasının yüzde 14'lük hissesi için 100 milyar dolarlık bir anlaşma imzaladı. Çin, ayrıca bu dönemde Peru ve Brezilya ile de birçok ekonomik anlaşma imzaladı. Çin'in petrol yatırımları daha sonra birçok Güney Amerika ülkesi ile paylaşıldı (Brennan, 2013):

1. Brezilya: Petrobras Şirketi, Çinli China National Offshore Oil şirketi ile rafinerileri bulma, inşa etme ve petrol boru hattı döşeme üzerine ortak bir çalışma yürüterek iki ülke arasında bir anlaşma imzaladı. Ayrıca Çinli Sinopec şirketi de Brezilya ile 2.000 kilometre boyunca petrolün Brezilya üzerinden taşınmasına yönelik 1 milyar dolar değerinde bir anlaşma imzaladı.
 2. Bolivya: Çinli Shengli International Petroleum Development şirketi, gaz açısından zengin olan ülkede doğu bölümü ofisi açarak 1,6 milyar dolarlık yatırım yapma planlarını duyurdu.
 3. Ekvador: Çinli China National Petroleum and Sinopec şirketi, bu ülke hükümetinin geliştirmeye çalıştığı petrol sahalarında keşiflere başladı.
 4. Peru: Çin başkan yardımcısı, 2005 yılının Ocak ayında ülkeye yaptığı ziyaret sırasında China National Petroleum şirketinin ülkede petrol arama ve üretimine yönelik bir mutabakat zaptı imzaladı.
- Yardım, Borç ve Bağışlar: Çin'in Latin Amerika ülkelerine ve Karayip bölgesine yaptığı yardımın boyutuna ilişkin kesin rakamlar bulunmuyor. Ancak raporlar, Çin'in genel önceliklerinin Asya ve Afrika'dan sonra ikinci sırada olduğunu gösteriyor. Çin'in 2009 yılında Latin Amerika ve Karayipler bölgelerine yaptığı dış yardıma ilişkin Beyaz Kâğıda göre bu yardım Çin'in o yılki toplam dış yardımının yüzde 12,7'sini oluştuyordu (China's Foreign Aid, 2011).

Bu yardımlar, çeşitli bölgesel kurumlar üzerine odaklanmak yerine daha çok ikili ilişkilere odaklanmaktadır. Bu, Tayvan'ın tanınmasını engellemeye yönelik yardım, borç ve bağışlara baskı

yapmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bir diğer hedef ise dünyanın güneydeki gelişmiş ülkeleriyle ilişkiler kurarak güzel bir Çin imajı ortaya koymaktır. Öte yandan Çin, meşruiyetini ekonomik ilkeler üzerine kurmuş bir ülkedir ve bu ekonomik ilke üzerinden uluslararası kuruluşlarda siyasi meşruiyet kazanmak istemektedir (Lancastre, 2007).

Çin'in kıtadaki ekonomik yardımları, ABD ile büyük bir çatışma yaratmıştır. Bu nedenle Çin ile ABD arasındaki ticaret çekişmesi ışığında bazı araştırmacılar yeni bir Soğuk Savaş'tan bahsetmektedir. Çünkü Çin'in Latin Amerika'da artan etkisi açıkça görülmektedir. Öte yandan, keskin güç kullanımı bağlamında Komünist Parti'nin kendi ideolojisini Batı Yarımküreye ihraç etme stratejisi inkâr edilemez bir olgu haline gelmektedir. ABD'nin Güney Komutanlığı'ndan gelen bir raporda Çin'in askerî yardımları da dâhil olmak üzere bölgedeki faaliyetlerini her alanda yoğunlaştırdığının belirtildiği göz önüne alındığında, bazıları bundan daha fazla korkmaktadır. Çin'in kendi çıkarlarını gerçekleştirmek amacıyla bölgesel güvenlik güçlerine daha fazla ekipman sağladığını işaret vermektedir. Raporda ayrıca Çin'in “küresel lojistik” ve “Batı Yarımküre altyapısını” askerî amaçları için kullanmaya çalıştığı konusunda da uyarıda bulunulmuştur (Meqrab Alshrq Alkurdi, 2023).

Tablo 5: 1990-2022 Yılları Arasında Çin'den Borç Alan Latin Amerika Ülkelerini Göstermektedir

Ülke	Toplam borç
Venezuela	60 milyar dolar
Brezilya	31 milyar dolar
Ekvador	18,2 milyar dolar
Arjantin	17 milyar dolar
Bolivya	3,2 milyar dolar
Jamaika	2,1 milyar dolar
Meksika	1 milyar dolar
Surinam	773 milyon dolar
Trinda ve Tobago	695 milyon dolar
Dominik Cumhuriyeti	600 milyon dolar
Kosta Rika	435 milyon dolar
Küba	369 milyon dolar
Peru	50 milyon dolar
Barbados	291 milyon dolar
Guyana	520 milyon dolar

Kaynak: China-Latin America Finance Databases, 2022.

3.5.4.2.2. Askerî - Diplomatik Mekanizma

Çin ile Latin Amerika ülkeleri arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler 2001 yılından itibaren hızla gelişmeye başlarken Çin'in bölgeye askerî yaklaşımı da sözde Çin askerî diplomasisi

üzerinden başlamıştır. Bu diplomasi, Pekin'in bölgedeki çıkarlarının kapsamını genişletmek için uygulanmakta ve yavaş bir şekilde yürütülmektedir; diplomasi çok açık bir şekilde Brezilya, Arjantin, Şili ve Küba gibi bazı ülkeleri hedef almaktadır (Congressional Research Service, 2008: 27).

Çinliler, (ABD'ye güven verici bir jest olarak) bu bağların herhangi bir üçüncü tarafa karşı olmadığı konusunda ısrar etmektedir. Çin'in ikili askerî ilişkilerdeki amacı, Latin Amerika'da bölgesel ve uluslararası istikrar ve barışı desteklemektir. Bu çerçevede Çin Millî Savunma Bakanlığında Dışişleri Bakanlığı Ofis Müdürü Chian Li Hua, "Askerî koordinasyon ve değişim, Çin'in Latin Amerika ile ilişkilerinin önemli bir parçası ve ikili ilişkilerin ileriye taşınmasında olumlu bir rol oynamaktadır. Ayrıca Çin asla üçüncü tarafları hedef almayacak" sözlerini dile getirmiştir (Bakır, 2016: 150-151). Çin askerî diplomasisi temel olarak üç seviyeden oluşmaktadır (Flanagan, 2009: 54):

- Birinci seviye, üst düzey Çinli askerî yetkililerin bölge ülkelere ziyaretleridir. Bu seviye, Çin silahlı kuvvetleri genelkurmay başkanı ve başkan yardımcısı, çevre komutanları, bölge komutanları, Çin nükleer kuvvetleri komutanı (İkinci Uzun Menzilli Bomba Tugayı) gibi üst düzey Çinli yetkililerin bölgedeki ülkelere giderek artan ziyaretlerini de içermektedir. Buna karşılık, Latin Amerika ordu komutanlarının ve savunma bakanlarının çoğu, Çin'in ülkelerini ziyaret etme davetlerini kabul etmiştir.
- İkinci seviye, Pekin'in bölgeye yönelik ikili askerî eğitim, değişim ve iş birliği programıdır. Birkaç yıl içinde 12 Latin Amerika ülkesinden 100'den fazla subay Çin Ordusu (PLA) Askerî Akademisine katılmıştır. Subaylar, Çin Ordusu'nun Pekin'deki Ulusal Güvenlik Üniversitesinde (PLANDU) bulunan askerî akademilerde liderlik, yönetim ve operasyonların uygulanması alanlarında üst düzey strateji konularında eğitim almıştır. Buna karşılık Çin ordusu da Şili, Arjantin, Meksika, Venezuela ve Küba'ya subaylar göndermiştir.
- Üçüncü seviye, Çin'in bu ülkelere askerî, teknolojik ve teknik desteğidir. Çin ordusuna bağlı Çinli şirketler, bir yandan daha fazla etki yaratmak ve diğer yandan askerî ürünleri daha büyük ölçekte satma olanağının kapısını açmak amacı ile daha büyük ve daha geniş bir askerî iş birliği politikası başlatmışlardır. Çin, ABD'nin hassasiyetlerini kışkırtmamak ya da Çin'in ABD'nin omurgası olarak kabul edilen bir alanda ABD'nin egemenliğine meydan okuduğu algısını yaratmamak için Brezilya, Arjantin, Şili ve Küba'ya az ve sınırlı bir şekilde iş birliği ve askerî yardım sağlamaktadır. Bu nedenle Çin, Rusya'dan farklı olarak Güney Amerika ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmek için oldukça yavaş bir şekilde çalışmaktadır (Marcella, 2012:).

3.5.4.2.3. Kültür Mekanizması

  in'in kültürel faktöre odaklanması başka araçlar ve yollar ile açıkça görülmektedir. Her ne kadar   in uzun süredir diplomatik elçiler,   retmen değişim programları ve   rg n eğitim sektörü anlaşmaları yoluyla kendi dilini ve kültürünü tanıtmaya sürecini teşvik etse de   in kültürünü ve dilini tanıtmaya yönelik bu çabalar, özellikle Konfüçyüs Enstitüsü aracılığıyla son yıllarda zirveye ulaştı. Bu amaçla 2004 yılında Güney Kore'de ilk Konfüçyüs Enstitüsü kuruldu ve daha sonra enstitüler dünyanın her tarafına yayıldı. 2006 yılında   in, Latin Amerika'daki ilk Konfüçyüs Enstitüsü'nün a ılı ını Meksika'da gerçekleştirdi. 2007 yılında Kolombiya ve Peru'da enstitüler açarak ardından Arjantin, Küba ve  ili'de de çeşitli enstitüler kurmayı planladı. Bu enstitüler   in kültürünün Latin Amerika'da yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır (Comparing Global Influence, 2008: 157).

Yalnızca 2007 yılında   in Eğitim Konseyi, Konfüçyüs Enstitüleri aracılığıyla   in alanında inceleme yapan dünya çapındaki   renci ve araştırmacılara yaklaşık 10.000 burs vermiştir. Latin Amerika'da Eğitim Konseyi, Konfüçyüs Enstitülerinin talebi  zerine (Brezilya, Kolombiya, Küba, Dominik Cumhuriyeti, Meksika, Peru ve Venezuela'daki) birçok bakanlık ve  niversite ile ikili anlaşmalar imzalamıştır. Pekin, 2001 yılından bu yana Konfüçyüs Enstitüleri aracılığıyla her yıl onlarca öğrenciye   in'de eğitim görmeleri için burs vermektedir (McGiffer, 2009: 58).

  in, Konfüçyüs Enstitüleri aracılığıyla bir yandan kültürel etki alanını genişletmeye, diğer yandan da   in Komünist Partisi'nin gündemini kıtaya yaymaya çalışmaktadır. Bu enstitüler, son be  yılda Latin Amerika ve Karayipler'deki 17 ülkedeki durumu incelemiş ve incelemelerinin sonuçlarını   in'e sunmuştur.

3.5.4.2.4. Uydu Mekanizması

ABD'nin   in'in son birkaç yılda uzayda kaydettiği teknolojik ilerlemeyi kabul etmesi, Washington'un iki ülke arasındaki çatışmayı uzaya taşıma korkusunun güçlü bir göstergesidir. Bu bağlamda, Sergei Manokov'un   in ile ABD arasında Latin Amerika'daki çatışmayı konu alan "  in, Güney'de Kuzey Amerika'ya yaklaşıyor" başlıklı makalesinde geçtiğimiz birkaç yılın sonuçlarına bakıldığında ABD ile   in arasındaki çatışmanın gezegenimizin yaşamında olağan hale geldiği görülmektedir. Bu  atı ma birçok analistlere ABD ile SSCB arasındaki Soğuk Savaşı hatırlatmaktadır. Aradaki fark, bugünkü çatışmanın uydu h kimiyeti ve birbirlerini gözetleme etrafında dönmesidir ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca Manokov, " atı ma cephelerinden biri, Pekin'in son yıllarda büyük başarı elde ettiği ve Washington'un konumunu büyük ölçüde sarstı ı Latin Amerika'da bulunuyor." ifadesini kullanmıştır (RT Arabic press, 2018).

Pekin, "uzay programlarından" yararlanarak Latin Amerika'yı başarılı ve aktif bir şekilde kullanmaktadır. Bu faydanın en son tezahürü, Venezuela'nın üçüncü uydusunun   in tarafından

Kasım 2023 yılında fırlatılmasıydı. Pekin, uzay programlarının kullanımında Bolivya ve Nikaragua ile de iş birliği yapacağını açıkladı. Çünkü Çin, uydu geliştirme, inşa etme ve fırlatmanın yanı sıra Latin Amerika ülkeleri için gerekli teknik personeli de hazırlamaktadır. Başka bir deyişle, Latin Amerika ülkeleri uzay programlarını Çin'in yardımıyla geliştirmektedir. Örneğin Arjantin, son yıllarda dış yardım almadan tek başına uzaya iki uydu fırlatmıştır. Brezilya bu on yılın sonuna kadar kendi roketleriyle uydu fırlatmayı ummaktadır ve Kosta Rika, Ekvador, Peru ve Uruguay'ın kendi uzay programları mevcuttur (tack-krd, 2023).

3.5.4.3. Çin'in Orta Doğu'daki Keskin Güç Uygulamaları

Her ne kadar Çin, ekonomik olarak büyümüş olsa da ekonomik üretimini sürdürebilmek için yabancı ülkelerin enerjisine bağımlı bir ülkedir ve enerji açısından yöneleceği ilk bölge elbette Orta Doğu'dur. Dolayısıyla Çin, enerji ihtiyacının büyük bir kısmını bu bölgeden sağlamaktadır. Üstelik Çin, seksenlerden sonra Batı teknolojisini karşılayamayan İran ve Suriye gibi ülkeler için de önemli bir tedarikçi konumundadır. Araştırmacılar, Çin'in Orta Doğu ülkeleri ile ilişkilerindeki keskin gücünün "Orta Doğu'dan petrol ithalatı karşılığında bölgeye silah ve savunma sistemleri ihracatının ilişkileri kendi lehine tutacağı" ilkesine dayandığına inanmaktadır.

Çin, başlangıçta Orta Doğu bölgesindeki varlığını ve müdahalesini sınırlamayı planlarken sonrasında bölgeye giderek daha fazla ilgi duymaya ve dış politikada keskin güç ilkelerini kullanmaya başlamıştır. İsrailli düşünür Yitzhak Shukur, Çin'in Orta Doğu'ya yönelik dış politikasına ilişkin bu bakış açısını daha da geliştirerek ilişkiyi Mao ve Mao sonrası olmak üzere iki döneme ayırmakta ve Mao sonrası dönemi de doksanlar öncesi ve doksanlar sonrası olmak üzere iki aşamaya ayırmaktadır. Mao sonrası doksanlara kadar olan dönem bir geçiş dönemi olarak sınıflandırılabilir. O dönemde Çin içeriden güçleniyordu ve iç büyümesini geliştirmek ve sürdürmek için giderek dış dünyaya daha fazla ihtiyaç duyuyordu. Doksanlı yıllardan sonra Çin'in bölgenin en büyük petrol tüketicilerinden biri haline geldiği bu döneme petrol çağı denilebilir. 2000'li yıllardan sonra ekonomi, güvenlik, jeopolitik, teknoloji ve diplomasinin harmanlandığı yeni bir dönem gelmektedir (Shichor, 1979). Çin'in Orta Doğu'daki keskin gücü genel olarak siyasi ve diplomatik, ekonomik ve kültürel mekanizmalar olmak üzere üç başlıkta ele alınmaktadır.

3.5.4.3.1. Siyasi ve Diplomatik Mekanizma

Çin'in genel olarak bölge ülkeleri ile diplomatik ilişkileri yeni olmasına rağmen Çin, Orta Doğu'da özellikle de Arap ülkeleri ile dört ana alanda siyasi ve diplomatik faaliyet düzeyinde birkaç yılda büyük adımlar atmayı başarmıştır:

- **Siyasi istişare mekanizmasının oluşturması:** Çin, aralarında Türkiye, İran, Bahreyn, Kuveyt, Katar, Umman, Irak, Suudi Arabistan, Yemen ve Cezayir'in de bulunduğu 20

Orta Doğu ülkesiyle siyasi istişare mekanizmaları kurdu. Böyle bir mekanizma oluşturunun amacı, Çin ile diğer ülkeler arasındaki anlayışı güçlendirmek, koordinasyon ve iş birliği düzeyini artırmak ve karşılıklı çıkarları ilgilendiren önemli konularda fikir birliğine varmaktır (Jinglie, 2010: 24-25).

- **Stratejik Ortaklık:** 1999 yılında Çin, Mısır ile stratejik bir anlaşma imzaladı ve bu anlaşma 2006 yılında güçlendirildi. Çinliler de Suudi Arabistan’a dostluk ve stratejik ortaklık kurma arzularını ifade eden benzer mesajlar göndermeye başladı. 2006 yılında bu ortaklığın kurulması konusunda mutabakata varan her iki taraf, 2009 yılında bu ilişkileri sürekli olarak daha derin bir seviyeye geliştirme konusunda mutabakata vardı. Böylece, aynısını 2006 yılında Cezayir’de 2019 yılında Irak’ta da gerçekleştirmiştir (Jinglie, 2010: 25).
- **Arap-Çin İş Birliği Forumu:** Arap-Çin İş Birliği Forumu, Orta Doğu ülkelerinin Çin ile en büyük buluşmasıdır. Bu, kolektif ya da çok taraflı diplomasi çerçevesinde ikili ilişkilerin geliştirilmesi açısından önemli bir gelişmedir. Eylül 2004 yılında biri Çin’de, diğeri üye ülkelerde olmak üzere iki yılda bir buluşmaya karar verdiler. Konferansın birinci turunda ikili ilişkilerin genel çerçevesinin nihai bildirgesiyle geleceğe yönelik yönelimleri belirlenen ve ikincisi ise siyasi, ekonomik ve kültürel, insan kaynakları eğitimi ve diğer iş birliği alanlarındaki stratejik hedeflere ulaşmaya yönelik uygulama programı olmak üzere iki önemli belge yayımlanmıştır (Jalal, 2010: 66-69).

Çin dış politikası uzmanı Serdar Aziz, “Çinlilerin, Orta Doğu ülkeleri ile merkezi güç olarak ilişkileri her zaman parçalanma ve çatışmaya dayalı olmuştur. İmparatorluk Dönemi Çinlileri, bugünkü Çin’in temelini oluşturur. Çin bu ilişki sayesinde hedeflerine ulaşmak için, bu bakış açısıyla farklı güçlerle iletişim kurmaya çalışmıştır. Çin’in Orta Doğu ülkelerini destekleme çabaları ABD’ye karşı yeni bir cephe oluşturmayı amaçlıyordu” ifadelerini kullanmıştır (Aziz, 2021: 90).

3.5.4.3.2. Ekonomi Mekanizması

Çin, yıllık ortalama %4 civarında artan enerji talebi ışığında Arap ülkelerinin petrol ve doğalgaz ihtiyacını karşılamak için büyük çaba harcamaktadır. Bu durum Çin’in, başta Körfez petrol üreticisi ülkeleri olmak üzere, Arap ve Orta Doğu ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmeye daha fazla ilgi duymasını sağlamıştır. Çin ile Orta Doğu bölgesindeki ülkeler arasındaki ortak faaliyetlerin çokluğu nedeniyle ekonomik alandaki bazı faaliyetler aşağıda incelenmiştir:

- **Suudi Ulusal Petrol Şirketi:** Dünyanın en büyük petrol ve kimyasal üreticilerinden biri olan Saudi Aramco, Çin hükümetinin talebi üzerine ham petrol ve kimyasal pazarlama hizmetleri sağlamak, ortak yatırımları koordine etmek, araştırma ve geliştirme yapmak üzere Pekin’de bir şube kurdu (Bakir, 2016: 159).

Bu ekonomik faktör, genel olarak Orta Doğu'da, özelde ise Arap bölgesinde bölgesel ve uluslararası ilişkileri şekillendiren temel faktörlerden biridir. Çünkü bu bölge, siyasi ve ekonomik ilişkilerin entegrasyonu ve siyasi kazanımlar elde etmek için ekonomik boyutun kullanılması ve bazı ülkelerde rehberlik sürecinde kullanılan ve siyasi kararları etkileyen bir çıkarlar ağı ve mali ve ekonomik ittifaklar oluşturmak için bir modeldir. Bu bağlamda araştırmacılar, Pekin'in Orta Doğu bölgesine bağımlılığının, ikili ilişkiler kurmak yolu ile Orta Doğu ülkelerine uygun rehberlik sağlayarak bölgede keskin güç ilkelerini uygulamaya yönelik bir girişim olduğuna inanmaktadırlar (Bakir, 2016:159).

- **Yeni İpek Yolunun Yeniden Canlandırılması:** Bir Kuşak-Bir Yol Projesi: 2001 yılı, Çin'in çeşitli düzeylerde, özellikle de ekonomik olarak Orta Doğu'ya entegrasyonunun gerçek başlangıcı oldu. Gerçekten de Pekin'in Orta Doğu'daki faaliyetlerinin önemi temel olarak Çin'in sunduğu ekonomik örneği takip etmektedir. Bu durum, özellikle bir yandan ekonomik büyümenin ve siyasi sistemin istikrarının korunması, diğer yandan Batı'dan uzak bağımsızlığa sahip olmak amacıyla bölge ülkeleri tarafından sıcak bir şekilde karşılanmıştır (Simpfendorfer, 2009: 7-27).

Dikkat çeken husus, Çin'in Orta Doğu'daki keskin gücünün ağırlığının temelde ekonomik mekanizmalarının arkasında gizli olmasıdır. Bölgeye müdahale etmeye çalışanları çoğu zaman olumsuz etkileyen siyasi çalkantılar nedeniyle bu araçların, Orta Doğu bölgesinde Çin için doğal olarak bir öncelik olması normaldir. Bu durum Çin'in bölgede etki yaratmak için ekonomik kartı kullanma konusundaki odağını sınırlamıştır.

Bu bağlamda Çin'in, zenginleşip güçlendikten sonra karadan ve denizden dünyayı germek istemesi Bir Kuşak-Bir Yol'un hikâyesidir. Eski Portekizli araştırmacı ve siyasetçi Bruno Machis, bunu karmaşık bir klasik romana benzetmektedir. Bu romanda tüm disiplinler, tüm bilimler, insan faaliyetinin tüm alanları yer almaktadır. Ayrıca yine bu romanda ekonomi, sinema, tarih, felsefe, yüksek politika ve suç, denizcilik, dijital ekonomi için de yer bulunmaktadır (Maçães, 2019).

Bruno'ya göre Bir Kuşak-Bir Yol, Çin'in amaçladığı yeni düzenin veya yeni siparişin adıdır ve Çin'in büyümesinin ve güçlenmesinin sonucudur. Ona göre Batı nasıl Amerikan-Avrupa düzeninin adıysa İpek Yolu da bu yeni dünya düzeninin adıdır.

Çin'in, Orta Doğu gibi dünyanın stratejik bölgelerinde yer almak istediği açıktır. Örneğin, Çin'in Pakistan'ın Gwadar Limanı'ndaki varlığı, bu liman yolu ile Körfez petrol ve doğalgazının Pakistan'dan geçen İpek Yolu üzerinden Çin'e taşınması amaçlanmaktadır. Plana göre bu liman, gelecekte bir Çin şehri haline gelecektir ve Çin buraya yaklaşık yarım milyon insanı yaşamak için getirmeyi planlamaktadır (Aziz, 2021: 54).

Başka bir deyişle bu projenin temel amacı, Çin'in, Körfez bölgesinin enerjisine erişmeye ve aynı zamanda tüm yol boyunca ABD Deniz Kuvvetleri'nin hâkimiyeti altında olan petrol ve doğalgazı deniz yolu ile taşımaya gerek kalmadan Çin'e ulaştırılmasıdır. Ayrıca bu yol, Çin'in mallarını bölgesel pazarlara daha hızlı ve daha güvenli bir şekilde ulaştırmasına da olanak tanıyacaktı. Ancak Batılı ülkeler bunu tehlikeli bir oyun olarak görmektedir. Çünkü Çin; Orta Asya, Orta Doğu ve Avrupa'yı birleştirerek bir Çin Avrasya'sını yaratmak istemektedir (Maximilian, 2017).

3.5.4.3.3. Kültür Mekanizması

Kültürel alan, Çin'in keskin güç yayılması bağlamında Orta Doğu bölgesinde üzerinde çalıştığı en önemli alanlardan biri olarak sayılmaktadır. Ayrıca, Çin Komünist Partisi'nin manifestosunu ve dünya görüşünü yayınlamaya yönelik yoğun çabalarının bir parçası olarak uzun yıllardır çalışmaktadır. Bu amaçla Orta Doğu'da çok sayıda dil öğretim merkezi ve Konfüçyüs Enstitüsü açılmıştır.

1. **Konfüçyüs Enstitüleri:** Çin, dış politika çabaları bağlamında 2006 yılında Beyrut'taki Yesu Üniversitesinde Konfüçyüs Enstitüsü'nün bir şubesini açtı ve bu şube Çin'in Orta Doğu'daki gündemlerinin uygulanmasında en önemli ve en büyük merkezlerden biri olarak sayılmaktadır. Bu çerçevede Trablus'taki Jinan Üniversitesinde başka bir Konfüçyüs Merkezi açtı. Ayrıca daha sonra Nisan 2009'da Ürdün'de Konfüçyüs Enstitüsü'nü ve birkaç dil öğretim merkezini de açtı. Mısır'da geliştirilene benzer bir faaliyet olarak doğrudan Dışişleri Bakanlığı tarafından finanse edilen, Çin dili bölümlerine sahip beş Mısır üniversitesi bulunmaktadır.

2018 yılında Kuzey Irak'ta, bizzat Erbil'deki Salahaddin Üniversitesinde bulunan Diller Fakültesi'nde Çince bölümü açıldı. Sonuç olarak Çin bu şekilde birçok tehlikeli noktayı geliştirmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır (Bakir, 2016: 161):

- Konfüçyüs Enstitüleri adı altında Müslüman toplumun İslami ilkelerine karşı gizlice nefret yaymaktadır.
- Konfüçyüs Enstitüleri adı altında sol ve Marksist ilkeler üzerinde çalışılmaktadır.
- Çin, Konfüçyüs Enstitüleri adı altında sol siyasi partileri finanse etmekte ve onları dış politika gündemlerini uygulamak için kullanmaktadır.
- Konfüçyüs Enstitüleri adı altında Çin'deki Müslümanların durumu hakkında yanlış bilgiler yayınlanmaktadır.

2. **Medya:** Çin'in Orta Doğu ülkelerindeki keskin gücü yalnızca Konfüçyüs Enstitüleri ve Çince dil öğretim merkezleri aracılığıyla değil, bu sefer medya aracılığıyla daha cesur bir adımla ve daha etkili bir biçimde çalışmaktadır. Temmuz 2009 yılında, 22 Arap

ülkesinde 300 milyondan daha fazla izleyiciye sahip olan Arapça Çin Merkezi Kanal Ağını (CCTV) başlattı. Kanalin hedefleri, Çinli yetkililerin işaret ettiğine göre şunlardan oluşmaktadır (Çin, Arabiya Uluslararası Kanalını açıyor: 2013):

- Çin ve Arap halkları arasındaki bilgi alışverişinin güçlendirilmesi.
- Çin kültürünün dünyada yayılmasının güçlendirilmesi.
- Bazı Batı medyasının Çin'in imajını çarpıtmayı teşvik ettiği yönündeki çarpık görüşün düzeltilmesi.

Araştırmacılar, Çin hükümetinin bu kültürel bakış açısındaki hedefinin, Orta Doğu ülkelerine karşı siyasi baskı ve nüfuz yaratmak amacıyla Konfüçyüs Enstitülerini diasporalar olarak kullanmak üzere keskin bir güç stratejisi uygulamak olduğuna inanmaktadır.

Çin'in bölgedeki Orta Doğu meselelerine ilişkin politikalarında kendisini ABD'den izole etmeye çalıştığı açıkça görülmektedir. Ancak son yıllarda, özellikle de Arap Baharı devrimlerini ortaya çıkması çerçevesinde, Çin'in Arap dünyasındaki imajı büyük zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Güvenlik Konseyi'ndeki Çin de medya saldırıları aracılığıyla bölgedeki diktatörlük rejimlerini desteklemiş ve halkın iradesine açıkça karşı çıkmıştır. Belki de bu durum, 2016 yılında Çin'i Araplara yönelik siyasi bir belge yayınlamaya sevk etmiştir. Belgede herhangi bir Arap ülkesinin adı belirtilmese de birçok yerde Çin-Arap iş birliği (1 + 2 + 3) denklemine odaklanılmaktadır. Özellikle (1) enerjiye dayalı, (2) altyapı bölümü, (3) gelecekteki koordinasyon alanı dikkat çekmiştir. İki taraf arasında nükleer enerji, temiz enerji ve uzay olmak üzere üç ana konu vardır. Burada Çin, Bir Kuşak-Bir Yol projesi çerçevesinde bunu Orta Doğu ülkeleri ile yakınlaşmanın temel ilkesi haline getirmeyi istemektedir (China's Arab Policy Paper, 2016).

Son olarak Orta Doğu her zaman sürekli yenilenen araçlarla jeopolitik rekabetin arenası olmuştur. Bu durum, bölgedeki ülkelerin bu rekabetin yansımalarından kaçınabilmelerini sağlayacak mekanizmaları dikkatli bir şekilde değerlendirmelerini gerektirmektedir. Aynı zamanda bu durum ile başa çıkabilmek ortak bir siyasi tavrın formüle edilmesini gerektirir, çünkü koordine edilmedikleri takdirde tek taraflı bir tavrın hiçbir faydası olmayacaktır. ABD'nin hâkim gücü ile Çin'in yükselen gücü arasında seçim yapma sorunu, "süper güçlerin" politikalarından ve koşullarından kaçınmak için bağımsızlığın ve özgüvenin güçlendirilmesini gerektirmektedir. Sık sık şu ya da bu tarafın Orta Doğu'ya iyi geldiği anlatılır ama gerçekte tüm taraflar kendi çıkarlarını elde etme ve ulusal güvenliklerini en az maliyetle koruma temelinde benzer bir mantık izlemektedir (Threat and Risk Assessment Center- Kurdistan, 2023).

Çin'in şu ana kadar keskin güç kullanmayı başardığı alanı özetleyebiliriz. Çin'in Afrika, Latin Amerika ve Orta Doğu'daki hareketlerinin, başta ABD olmak üzere uluslararası düzeyde aktif ülkelerin çoğunda, Çin'in uluslararası hareketlerinin doğası hakkında korkulara yol açtığı

gerçeğini göz ardı edemeyiz çünkü Çin'in bu şekilde ortaya çıkışı, ABD'nin uluslararası düzeyde gücünün geri çekilmesiyle aynı zamana denk gelmektedir.

3.6. Keskin Güce Karşı Tepkiler

Çin'in yabancı toprakları işgal etmek istemediği konusundaki genel görüş doğru olsa da birçok kişi Çin'in yabancı ülkelerin zihinlerini etkileme konusundaki kaygılarını dile getirmektedir. Avustralya, İngiltere, Kanada ve Yeni Zelanda başta olmak üzere birçok ülke, Çin'in faaliyetlerine “keskin güç” çerçevesinde karşı çıkmaya başlamıştır ancak Batı'nın son yıllarda SSCB'ye karşı çıkışının aksine davranmaktadır çünkü dünya ekonomisinde önemli bir güçtür. Bu nedenle, bir süper güç olarak Çin'e siyasi olarak karşı çıkılabilir ancak ekonomik olarak göz ardı edilemez (Economist, 2017c: 9).

Si'nin değerlendirmesi ve Global Times'da yayınlanan makale, “keskin güç” terimini birçok açıdan ele almaktadır. Bu bakış açısı, kavramın nasıl kullanıldığının ve neden ortaya çıktığının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Si'ye göre keskin güç, Amerikalı uzmanlar tarafından geliştirilen ve Amerika'nın çıkarlarını korumayı ve Amerikan demokrasisini teşvik etmeyi amaçlayan kavramlar ailesinin bir parçasıdır. Bu kavramlar, ABD'nin uluslararası alanda gücünü kullanma ve etki yaratma çabalarını ifade etmektedir. Global Times'da yayınlanan makale, “keskin güç” teriminin Batı medyası tarafından nasıl kullanıldığını eleştirirken “keskin güç” kavramının, “sert güç” ve “yumuşak güç” kavramlarından farklı olarak bir değer yargısı ve medeniyet içerdiği iddia edilir. Bu terimin, Çin'in yükselişini ve artan etkisini tanımak yerine, Batı'da Çin hakkındaki olumsuz algıları güçlendirmeye hizmet ettiğini savunur. Ayrıca, bu terimin, Çin'in Batı'daki ekonomik etkisinin artması ve Batı'nın Çin içindeki imajının bozulması nedeniyle ortaya çıktığını öne sürer. Makale, Çin'in kendi değerlerine bağlı kaldığı sürece Batı'nın dünya kamuoyunu manipüle edemeyeceğini vurgular. Bu, Çin'in kendi yolunu izlemeye ve kendi kalkınma modelini sürdürmeye devam edeceğini ima eder (Global Time, 2018).

Sha'nın “keskin güç” hakkındaki görüşleri, bu kavramın ABD'de ve Batı ülkelerinde nasıl algılandığını ve nasıl kullanıldığını ele almaktadır. Aşağıdaki üç senaryo, bu algıyı çürütmeye çalışmaktadır (Sha, 2019):

- **Birinci Senaryo:** Çin hükümetinin Amerikan toplumunu hedef alan bir kampanya yürüttüğü yalan bir imajdır. Bu efsane, Çin'in Amerikan toplumunu hedef aldığı ve ona zarar vermek amacıyla “keskin güç” kullanmaya çalıştığı yönündeki yanlış bir algıyı ele almaktadır. Sha, bu iddianın gerçekçi olmadığını ve böyle bir kampanyanın gerçekleşmediğini savunmaktadır.
- **İkinci Senaryo:** Çin dilini öğretmeyi ve Çin kültürünü yaymayı amaçlayan Konfüçyüs Enstitüleri'nin hakkında olumsuz görüştür. Bu senaryo, Konfüçyüs Enstitüleri'nin

Batı’da negatif bir etki yarattığı ve Çin dilini ve kültürünü yayma amaçlı olduğu yönündeki yanlış bir algıyı ele almaktadır. Sha, Konfüçyüs Enstitüleri’nin diğer ülkelerin kültürel merkezleriyle (Fransa’daki L’Alliance Francaise Enstitüsü, Almanya’daki Goethe Enstitüsü, İspanya’daki Cervantes Enstitüsü) benzer bir işlev gördüğünü ve bu nedenle olumsuz bir bakış açısının haksız olduğunu savunmaktadır.

- **Üçüncü Senaryo:** Çin ile ABD arasındaki etkileşimi sıfır toplam bir oyun olarak görme eğilimi, ilişkilerin yanlış yorumlanmasına yol açmaktadır. Bu senaryo, Çin ve ABD arasındaki ilişkinin sıfır toplam bir oyun olduğu ve bir tarafın kazancının diğer tarafın kaybı anlamına geldiği yanlış bir algıyı ele almaktadır. Sha, bu tür bir sıfır toplam bakış açısının yanlış olduğunu ve uluslararası ilişkilerin daha karmaşık olduğunu ve Batılı ülkelerin hızlı ekonomik büyüme gösteren Çin’e yönelik endişeleri nedeniyle “Çin Tehdidi” kavramının doğru bir temsil olmadığını savunmaktadır.

Bu senaryolar, Çin’in “keskin güç” kavramı ve Çin’in uluslararası etkisi hakkındaki yanlış anlamaları düzeltmeye ve terimi daha dengeli bir şekilde ele almaya yönelik bir çaba olarak görülebilir. Öte yandan Batılı uzmanlar, kendi ülkelerinin uygulamaları için yumuşak güç kavramını tercih ettiklerinden Çin Çağdaş Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Başkanı Ji Zhie, Çin’in rekabetçiliğini, çekiciliğini ve gelişimini ifade etmek için “keskin güç” kavramını kullanmayı reddetmektedir (Ekomonitör, 2018). Liu’ya göre keskin güç; sert gücün, yumuşak gücün veya “akıllı gücün” başarısız bir birleşiminin sonucudur. Dolayısıyla ‘keskin güç’ gibi yeni bir kavramın gerekli olup olmadığının bu açıdan göz önünde bulundurulması önemli ve gereklidir (Si, 2018). Bu bağlamda Çin’in en önemli danışmanlık ajansının sözcüsü Wang Guoqing, “Çin’i tanımlamak için ‘Batı tarafından’ yeni bir ifade ilk kez kullanılmıyor ve bunun son olacağını da düşünmüyorum” ifadesini kullanmıştır.

Wang Guoqing’e göre, Bazı Batılılar fiziksel olarak yirminci yüzyıla girmişlerdir ancak psikolojik olarak hâlâ Soğuk Savaş döneminde sıkışmış durumdadırlar. Wang Guoqing, makalesinde “‘Martin Luther King’ in meşhur sözlerinden biri olan “İnsanlar genellikle birbirlerinden nefret ederler çünkü birbirlerinden korkarlar; birbirlerinden korkarlar çünkü birbirlerini tanımazlar; birbirlerini tanımazlar çünkü iletişim kurmazlar; iletişim kurmazlar çünkü sınıflara ayrılmışlardır” alıntısını yaparak Çin ile Batı ülkeleri arasındaki duruma işaret etmektedir (Koetse, 2018).

Taehwan, ‘keskin güç’ ilkeleriyle ilgili olarak dış politika etkisinden bahsetmektedir. Bu bağlamda ‘dış politika etkisi’ni ‘kamu diplomasisi’ veya ‘yumuşak güç’ten ayırmak zordur. Çünkü hepsi medya, kültür ve diaspora gibi benzer yumuşak güç araçlarını kullanmaktadır. Ayrıca keskin gücün ortaya çıkışı, Çin’in Xi Jinping liderliğindeki hedefleri çerçevesinde göz önünde

bulundurulmalıdır. Çünkü Çin'in jeopolitik arzuları, keskin gücün dış politika için önemli bir araç olduğunu ortaya çıkarmıştır (Taehwan, 2018).

Çin'e göre keskin güç "sorumluz" bir söylemdir. Bu söylem, büyük güçlerin Çin'in artan uluslararası etkisine ilişkin endişelerini yansıtmaktadır (Rasheed, 2018). Bu çerçevede Si, keskin güç kavramının, yükselen bir güç ile baskın bir güç arasındaki çatışmayı anlatan "Thucydides tuzağı" kavramını önerdiğini öne sürmektedir (Si, 2018). Yanru'ya göre Çin, kendi belirlediği kalkınma yolunu tercih etmektedir. Böylece, dünyada bir şey yapmanın üç yolu bulunmaktadır; Bunlar (Yanru, 2018); doğru yol, yanlış yol ve Çin tarzıdır. Geçmiş dönemlerde Batı, doğru ve yanlış yolları belirlemiştir. Dolayısıyla Çin tarzı artık Çin'in kalkınma yolunu, siyasi ve ekonomik gücünü daha doğru bir şekilde sunmakta ve bölge ulusları da bu politikadan daha fazla yararlanabilmektedir.

Yabin keskin güç kavramına itirazını şu şekilde açıklamaktadır: "Keskin güç" kavramı Çin'e karşı kullanılan bir satanizm alettinden başka bir şey değildir. Hatta kavram akademik gibi görünse de biz bunu kabul etmiyoruz. Bununla birlikte, "keskin güç", bu modern çağda bir devletin öğrenme, değiştirme ve yenilik yapma kapasitesini değerlendirmek için yeni bir boyut olarak açıklanırsa kesinlikle daha büyük bir akademik öneme sahip olacaktır (Yabin, 2018).

Nye, tüm bu tepkilerin yanı sıra demokratik devletlerin Çin'in keskin güç savaşına aşırı tepki vermemeleri için keskin güç konusunda bazı uyarılarda bulunmuştur. Çin, sivil toplum üzerindeki parti kontrolünü azaltmak şartıyla yumuşak gücü de artırabilir. Buna karşılık, medya manipülasyonu ve gizli iletişim kanalları Çin'in yumuşak gücüne zarar vermektedir. Bu nedenle, demokratik devletler otoriter keskin güç araçlarını kullanmaktan uzak durmalıdır (Nye, 2018).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. AVUSTRALYA ÜZERİNDEN ÇİN'İN KESKİN GÜÇ KULLANIMININ ANALİZİ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avustralya-Çin ilişkileri, Asya-Pasifik bölgesinde ekonomik kalkınma, güvenlik ve istikrar alanlarında önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Soğuk Savaş döneminde yaşanan gelişme ve değişimlerle birlikte Avustralya, ellili ve altmışlı yıllarda ilk olarak “İki Çin” politikasını, ardından yetmişli yıllarda ise “Tek Çin” politikasını izlemiştir. Daha sonra Avustralya ile Çin arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler geliştikçe siyasi ve ideolojik anlaşmazlıklar ilişkilerinin ana özelliği haline gelmiştir. Bununla beraber Soğuk Savaş sonrası dönemde Çin, özellikle Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmasının ardından dış politikasında daha agresif hale gelmiş ve ekonomik gücü önemli ölçüde artmıştır. Bu çerçevede Avustralya, Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki askerî genişlemesini ulusal güvenliğine yönelik bir tehdit olarak görmektedir. Aynı zamanda ABD'nin geliştirdiği güvenlik politikalarına ve anlaşmalara katılma konusunda da isteklidir. Bunun karşısında Çin, şu anda artık uluslararası ilişkiler çalışmalarında evrensel bir terim haline gelen “keskin güç” kullanımı yoluyla Avustralya siyasetine, ekonomisine, toplumuna ve kültürüne sızmaya çalışmaktadır. Çin'in keskin gücü, demokratik devletleri hedef alan dış etkiyi ifade etmektedir. Pekin'in davranışı, Canberra'nın bu “kırmızı devin” kendisine yönelik başlattığı “ekonomik diplomasiye” veya dostane saldırılara karşı daha temkinli olmasına da neden olmuştur.

4.1. Avustralya'nın Tarihi ve Jeopolitik Konumu

Avustralya'nın tarihi ve coğrafi konumu hem tarihsel hem de küresel coğrafya anlatıları çerçevesinde büyük önem taşımaktadır. Tarihsel olarak, Avustralya'nın Aborijin halkları 65.000 yıldan fazla bir süredir kıtada yaşamaktadır ve dünyanın en eski sürekli kültürlerinden birini temsil etmektedir. On sekizinci yüzyılda başlayan Avrupa keşifleri ve ardından gelen sömürgeleştirme, Avustralya'nın sosyal ve politik manzarasını dramatik bir şekilde değiştirmiştir. Avustralya'nın tarihsel anlatısı sömürgecilik, Aborijinlerin yerlerinden edilmesi, modern ve çok kültürlü bir ulusun gelişimi temalarını içerir. Avustralya'nın tarihi ve coğrafi konumu, ekoloji ve antropolojiden sömürge tarihine ve çağdaş jeopolitiğe kadar çeşitli alanlardaki araştırmalar için büyüleyici ve karmaşık bir arka plan sağlar. Coğrafi konum açısından Avustralya, Hint ve Pasifik Okyanusları ile çevrili, dünyanın en büyük ada kıtası olarak konumlandırılmıştır ve bu da ona gezegende benzersiz ve izole bir konum sağlamaktadır. Geniş ve çeşitlilik gösteren arazisi, kendine özgü ekolojik ve jeolojik profillere katkıda bulunan kurak çöller, yemyeşil yağmur ormanlarını, geniş kıyı bölgelerini ve uzak adaları içermektedir.

Avustralya, dünyadaki en büyük ada ve kıtası olarak bilinmektedir. Bu topraklara yerleşen ilk insan grupları, 50.000 yıl önce Güneydoğu Asya'dan bu ülkeye göç eden ve yerli halklar (Aborijinler) olarak adlandırılan çeşitli kabilelerdi. Sömürgecilik dönemi öncesinde yukarıda adı geçen yerli topluluklar arasında yaklaşık 250-300 farklı dil konuşulmaktaydı. Ancak bugün aktif olarak konuşulan dillerin sayısı 200'ün altına düşmüştür ve bunların yaklaşık 20'si tehlike altında bulunmaktadır (wade, 2011).

Avustralya Kıtası ilk olarak 1606 yılında Hollandalı Kâşif Willem Janszoon tarafından keşfedilmiştir. Daha sonra Avrupalı tüccarlar ve kâşifler diğer kıyıları aramaya devam etmişlerdir. Ayrıca 1770 yılında İngiliz deniz subayı Kaptan James Cook, İngiltere Krallığı adına kıtanın doğu kıyısına giderek bölgeye “Yeni Güney Galler” (New South Wales) adını vermiş ve Avustralya'nın tanıtılmasına öncülük etmiştir (Marsh, 2010). 1835 yılında İngiltere, Avustralya'yı “sahipsiz toprak” olarak tanımlamış ve burayı hükümlülerin kolonisi olarak kullanmaya başlamıştır. Örneğin, 26 Ocak 1788'de Sidney Limanı'na yaklaşık 1.500 mahkûmu taşıyan 11 geminin gönderildiği bu tarih, günümüzde Avustralya'nın Ulusal Günü olarak kutlanmaktadır. 1788 ile 1868 yılları arasında Avustralya, bir mahkûm kolonisi olarak kullanılmış; kıtaya toplam 160.000 erkek ve kadın mahkûm gönderilmiştir. Ancak 1790'lı yılların başlarından itibaren bu durum biraz değişmiş ve mahkûmlarla birlikte gönüllü göçmenler de yeni kıtaya göç etmiştir. Avustralya başlangıçta İngiltere'den gelen istenmeyen suçluların ve mahkûmların varış noktası olarak biliniyordu ancak daha sonra 1850'li ve 1860'lı yıllarda altın madenlerinin keşfedilmesi ve yün endüstrisinin gelişmesi ile birlikte İngiltere, ABD ve Çin gibi ülkelerden çok sayıda yeni göçmen çekerek ilk kolonileri oluşturmaya başladı (T.C. Sidney Başkonsolosluğu Ticaret Ataşeliği, 2016: 10).

İngiliz ve İrlandalı göçmenlerin etkisi altında Yeni Güney Galler, Tazmania, Batı Avustralya ve Queensland gibi bölgelerde bir dizi koloni kuruldu. Bu koloniler, 1901 yılında bir anayasa ile birleşerek Avustralya Milletler Topluluğu adı verilen federal bir devleti oluşturdular. Böylece Avustralya, uluslararası sahaya ilk kez 1901 yılında Milletler Topluluğu üyesi olarak girmiş ve başından beri sıkı bir göç politikası ve gümrük sistemi benimsemiştir (Hirst, 2013: 21-23). 1914 ile 1918 yılları arasında 400.000 Avustralyalı, Birinci Dünya Savaşı'nda Anzak Ordusu çerçevesinde görev aldı. Avustralya'nın ilk büyük muharebesi olan Gelibolu Muharebesi'nde yaklaşık 9.000 Avustralyalı asker hayatını kaybetti. Ancak bu olay, Avustralya'nın ulusal kimliğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynadı. Ayrıca 1919'da imzalanan Versay Barış Antlaşması, Avustralya tarihindeki ilk uluslararası anlaşma olarak kayıtlara geçti. (Garton and Stanley, 2013: 42-43). Avustralya ile Birleşik Krallık arasındaki ilişkiyi anlamının birkaç önemli aşaması bulunmaktadır:

Birinci Aşama 1945-1971: İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında Avustralya'nın bölgedeki sömürgecilikten kurtulma sürecinin hızlanması ve artan Sovyet tehdidi nedeniyle Avrupa-Atlantik'in İngiliz jeostratejisinde merkeze alınması, Birleşik Krallık'ın Asya'daki çıkarlarının

azaldığını açıkça ortaya koymuştur. Bu durum, hâlâ Birleşik Krallık'a bağımlı olan Avustralya'da güvenlik ve ekonomi politikasında belirgin bir endişe yaratmıştır. ABD ile daha güçlü bir stratejik ortaklık kurma arzusu, Avustralya'nın önceliği haline gelmiştir. Bu arzu, 1940'ların başlarında Avustralya Başbakanı John Curtin tarafından savunulmuş ve 1951'deki ANZUS Antlaşması'yla Amerika'nın Avustralya'nın önde gelen müttefiki haline gelmesi sağlanmıştır (Benvenuti, 2018: 19). Ancak, Asya'da güçlü bir İngiliz varlığı hâlâ istenmektedir. Bu nedenle Avustralya, Birleşik Krallık'ı bölgesel bir ortak olarak konumlandırmaya çalışmıştır (Gyngell, 2017: 51-56).

Robert Menzies'in (1949-1966) görev süresi boyunca Avustralya'nın kapsamlı stratejik hedefine, Avustralya'nın kendisini Asya veya Pasifik kimliğinden ziyade Batı Avrupalı bir ulus olarak güçlendirme yoluyla ulaşıldı. Bu strateji, Avustralya'nın savunma kapasitesinin sınırlı olması göz önünde bulundurularak, Britanya'nın Asya'ya yönelik taahhütlerini daha mantıklı ve gerekli göstermek amacıyla, ideolojik ve ırksal ayrımlarla karakterize edilen uluslararası bir ortamda Birleşik Krallık'ın Avustralya'nın geniş stratejik uyumunu sağlama amacını taşımaktaydı. Menzies, İngiliz hayranlığıyla tanınan biriydi. Bu, 1951'deki şu iddiasıyla da gösterilebilir: "Biz baştan sona İngiliziz. Biz Kraliyet içiniz. Biz Kraliçe'nin erkekleri ve kadınlarıyız." Avustralyalıları Britanyalı olarak tanımlayarak, Avustralya'yı Birleşik Krallık ile ilişkilendirerek kimliğini güçlendirmeye çalıştı (Menzies, 1954).

Bu dönemde Avustralya, İngiliz politikasını sınırlamaya çalıştı. Britanya'nın 1956'daki Süveyş Krizi'nden sonra savunma politikasını nükleer caydırıcılık ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) bağlama kararı, bu yaklaşımın kullanımını daha da belirgin hale getirdi. Bu durum, finansal kısıtlamalarla birleşerek 1970'lerin ortalarında "Süveyş'in doğusunu" terk etme niyetini açıkça ortaya koydu. Birleşik Krallık'ın 1961 ve 1966'da Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) katılma başvuruları, Britanya'nın Asya'dan stratejik olarak çekilmesiyle ilgili Canberra'daki endişeleri daha da artırdı. Avustralya'nın bu hareketi sınırlamaya yönelik çabaları, en iyi şekilde Avustralya Başbakanı Harold Holt'un (1966-1967) İngiliz mevkidaşı Harold Wilson'a yazdığı mektupta görüldü. Bu mektupta Holt, Avustralya ve İngiliz dış politikası hakkındaki "temel varsayımların" artık "yok edildiğinden" şikâyet ediyordu (Hausen, 2022: 138-139).

İkinci Aşama 1971-1996: 1991 yılına kadar Soğuk Savaş'ın siyaseti uluslararası ortamı sıkı ideolojik kutuplaşmalara sürüklemeye devam etti ve Soğuk Savaş'ın komünizmin küresel yayılmasına direnme hedefinde Britanya hâlâ önemli bir ortak olarak kabul ediliyordu. Ancak bu dönemdeki Avustralya başbakanları - Gough Whitlam (1972-1975), Malcolm Fraser (1975-1983), Bob Hawke (1983-1991) ve Paul Keating (1991-1996) - yükselen stratejik bir ortamla karşı karşıya kaldılar. Uluslararası destekle sömürgecilikten kurtulma çabaları ve Avustralya'nın geleneksel ekonomik ve güvenlik ortağı olan Britanya'ya olan bağımlılığı ile karakterize edilen bu dönemde Avustralya'nın Asya'ya katılımının doğasını değiştirmek bir zorunluluk haline geldi. Canberra, bunu öncelikle Avustralya'nın bölgesel ve uluslararası görünümünü Birleşik Krallık'tan ayırıştırarak

gerçekleştirdi. Bu bağlamda Başbakan Fraser, gazetecilere ilk denizaşırı ziyaretinin Asya'ya (Birleşik Krallık veya ABD'ye değil) olacağını belirterek cevap verdi. Bu da "Avustralya'nın geçmişe dönemediği" anlamına geliyordu (Whitlam, 1973).

Avustralya'yı İngiltere'den ayırmaya yönelik bu adımlar, Avustralya'nın kendi çıkarlarını bağımsız olarak izleme ve bölgesel meseleleri şekillendirme yeteneğine olan güvenin arttığını gösterdi (Curran, 2015). Son olarak, 1986'daki Avustralya yasaları (Canberra ve Londra'da) bunu anayasal bir gerçeklik haline getirdi. Bu güvenin temelinde Britanya'nın, Avustralya'nın stratejik hesapları ve ekonomik refahı açısından öneminin azalması yatmaktaydı. Aslında bu dönemde Avustralya, İngilizlerin dünya görüşü veya çıkarlarıyla uyumlu olmayan politikalarını kısıtlama konusunda daha açık sözlü olacaktı. Hawke, Britanya'nın Güney Afrika'daki apartheid rejimine yönelik İngiliz Milletler Topluluğu'nun politikasına ilişkin yorum yaparken BBC'ye şunları söyleyecekti: "İngiltere'nin 1985'te yaşadığımızın farkına varması gerekebileceğini söyleyebilir miyim? Artık Britanya dünyayı yönetmiyor." (Hawke, 1985).

Üçüncü Aşama 1997-2021: Bu dönemde başbakanlar, Britanya'yı önce Orta Doğu'da, ardından Hint-Pasifik'te Avustralya'nın güvenlik kaygılarına bağlı bir güç olarak araçsallaştırmaya çalışacak şekilde konumlandırma eğilimindeydiler. John Howard ve Tony Abbott (Liberal-Ulusal koalisyon), sırasıyla 1996-2007 ve 2013-2015 yılları arasında Avustralya başbakanlığı yaparken aynı zamanda Birleşik Krallık'ı Avustralya'nın kültürel ve stratejik kimliğinin merkezi olarak güçlendirerek bu hedefi gerçekleştirdiler. 1997 Dış Politika Beyaz Kitabı, 'Avustralya'nın tarihi ve coğrafyası arasında seçim yapmasına gerek olmadığını' ilan ederken 2003 Beyaz Kitabı, Britanya'yı 'küresel nüfuza sahip büyük bir güç' olarak konumlandırıyordu (Australia's Foreign and Trade Policy White Paper, 2003: 101).

2007-2010 ve 2010-2013 yılları arasında Avustralya başbakanları olan Kevin Rudd ve Julia Gillard (İşçi Partisi), Britanya'yı Avustralya'nın ihtiyaç duyduğu bir güç olarak konumlandırıdılar ve Avustralya'nın güvenlik kaygılarına daha az bağlı bir ortak olarak değerlendirdiler. Ancak ABD ile ittifakı ve Asya ile olan ilişkisi yoluyla uluslararası düzeni şekillendirmeye çalışan Avustralya ile birlikte çalışabilirlerdi. Ayrıca, Asya merkezli bir Avustralya kimliğini güçlendirme konusunda daha ileri adımlar atacaklardı (Dobell, 2023).

İktidara gelmeden önce mevcut Avustralya Başbakanı Anthony Albanese ve Dışişleri Bakanı Penny Wong'un, Hint-Pasifik'teki küçük devletlerin isteklerine daha duyarlı bir dış politika oluşturmayı hedefledikleri açıktı. Yönetime geldikten sonra Savunma Stratejik İncelemesi (2023 Nisan'ında yayınlandı) ve AUKUS'un hayata geçirilmesiyle Avustralya'nın savunma güçlerini ve yapısını modernize etmeyi amaçladılar. Bir AUKUS üyesi ve şu anda önemli Hint-Pasifik kurumlarında yerleşik bir güç olan Britanya, bu modernizasyon sürecinin bir parçası olarak

AUKUS'un denizcilik ve teknolojik potansiyelinin gerçekleştirilmesinde merkezî bir rol oynuyor (National Defence: Defence Strategic Review 2023).

Öte yandan, Avustralya'nın dış politika ve güvenlik stratejisi, ülkenin jeopolitik konumu ile yakından ilişkilidir. Bu konuda Michael Wesley, Avustralya'nın dış politikasının ve güvenliğinin kendi kaderine bağlı olduğuna inandığını ifade ederek Avustralya'nın jeopolitik konumunu vurgulamaktadır. Öte yandan N. D. Harper, Avustralya'yı "Batı medeniyetinin dış tabanı, Asya kıyısı açıklarında bir ada/kıta" olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, Avustralya'nın Asya ülkeleri için kuzeybatıya yapılacak bir saldırının en bariz giriş kapısı olduğuna" dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, Avustralya'nın coğrafi konumu jeopolitik endişeleri ortaya koymaktadır. Avustralya'nın Asya-Pasifik bölgesindeki jeopolitik tehditlere karşı dikkatli olması ve güvenlik stratejilerini bu tehditlere karşı geliştirmesi gerekmektedir (Rhodes, 2009: 282-283). Bu, Avustralya'nın ulusal güvenliğini korumak ve bölgesel istikrarı sürdürmek için önemli bir rol oynamaktadır.

Avustralya, coğrafi konumu gereği dört tarafı denizle çevrili ve izole bir kıtadır. Bu coğrafi faktör, Avustralya'nın işgalini engelleyebilmekte ancak tehditleri tamamen ortadan kaldıramamaktadır. Avustralya Başbakanı William Morris Hughes, "Avustralya'nın rengârenk okyanusunda bir damla olduğunu" ifade ederken aynı zamanda bir politikacı olarak ülkesinin Asya'daki hassas konumunu değerlendirmiş ve beyaz bir Avustralya politikasının gerekliliğini vurgulamıştır (Hughes, 2020; Walker, 2012: 4).

Avustralya, coğrafi olarak büyük bir nüfusa sahip olan ve ülkenin kaynaklarını ve yaşam alanını işgal etmek isteyen bazı Asyalı komşuları ile çevrilidir. Aynı zamanda Avustralya'nın küçük ve hassas bir ülke olduğu görüşü, Avustralya hükümetlerinin izlediği uzun vadeli politikanın temelini oluşturmuştur (Özcan, 2021: 871). Bu nedenle Avustralya, coğrafi konumunu ve bu hassas dengeyi göz önünde bulundurarak dış politika ve güvenlik stratejilerini şekillendirmiştir. Diğer yandan Avustralya'nın coğrafi konumu, jeopolitik açıdan hem olumsuz hem de olumlu özelliklere sahiptir. Ada niteliği, ona kendisini savunacak doğal bir kale görünümü kazandırmış ve kıtaya önemli faydalar sağlamıştır. Ancak aynı zamanda Avustralya'yı uzak ve izole bir konumda bulundurarak dış dünya ile olan ilişkilerini etkilemiştir. Öte yandan Avustralya'nın jeopolitik stratejisi, özellikle Güneydoğu Asya'nın istikrarına ve süper güçlere olan bağımlılığına dayanmaktadır. Bu nedenle Avustralya'nın Asya-Pasifik bölgesindeki güvenlik politikası, uzun bir süre boyunca Büyük Britanya'nın güvenlik desteği ve daha sonra ABD'nin egemenliği altında gelişmiştir (Rhodes, 2009: 284).

Avustralya'nın stratejik konumu genel olarak avantajlı olarak görülse de kıta topraklarının genişliği, nüfusunun tam tersi olmasına rağmen askerî açıdan olası hasara ve tehditlere yol açabileceği bir gerçektir. Bu çerçevede, Avustralya'nın iç nüfusu nispeten dengeli olsa da bölgedeki diğer ülkelerle karşılaştırıldığında nüfusu düşük olduğundan bölgesel olarak güçlü bir devlet olarak

algılanmamaktadır. Ayrıca coğrafi açıdan Avustralya'nın yüz ölçümü geniş olmasına rağmen, bölgede etkili bir güç merkezi olarak kabul edilebilecek yeterli askerî ve ekonomik kapasiteye sahip değildir. Bu durum, Avustralya'nın bölgesel çevresine yönelik bir güvensizlik ve endişe hissetmesine yol açabilir ve Asya ülkeleri ile olan ilişkilerini daha fazla güvensizlik temelli hale getirebilir. Avustralya'nın, bölgesel dengeyi koruma ve bölgesel istikrarı sağlama konusundaki çabaları bu jeopolitik faktörlere dayanmaktadır. Bu nedenle Avustralya, stratejik pozisyonunu koruma ve bölgedeki etkisini artırma çabalarını sürdürmektedir (Özcan, 2021: 872).

Kısacası Avustralya'nın jeopolitiği ve komşularına karşı düşmanca bir bakış açısının şekillenmesinde farklı faktörler etkili olmuştur. İngiliz hegemonyasının etkisi altında değerlendirilen Avustralya'nın jeopolitiği, tarih boyunca farklı tehditler ve stratejik kaygılarla şekillenmiştir. Bu faktörlerden bazıları şunlardır (Özcan, 2021: 872-873):

- **Alman Emperyalist Yayılması:** İngiltere'nin Almanya ile yaşadığı çatışmalar ve emperyalist yayılma stratejisi, Avustralya'nın bölgedeki güvenlik endişelerini artırmış olabilir. Bu tür olaylar, Avustralya'nın İngiltere ile daha yakın bir ittifak kurma ihtiyacını doğurmuş olabilir.
- **Japon Militarizmi:** Japonya'nın militarist hükümetinin yükselmesi ve Güneydoğu Asya'daki genişlemesi, Avustralya'nın güvenlik endişelerini ciddi şekilde artırmıştır. Bu dönemde Japonya'nın bölgesel bir tehdit oluşturduğuna dair korkular, Avustralya'nın stratejik politikalarını etkilemiş olabilir.
- **Çin'in Yükselişi:** Çin'in ekonomik ve askerî gücünün artışı, Avustralya'nın bölgedeki güvenlik endişelerini artırmış olabilir. Avustralya, Çin'in yükselmesini dikkatle izlemekte ve Çin'in bölgedeki etkisini sınırlamaya yönelik politikalar geliştirmektedir.

Bu faktörler, Avustralya'nın tarih boyunca dış politika ve güvenlik stratejilerini şekillendiren önemli etkenler olmuştur. Korku ve koruma duygusu, bu tür tehditlerin etkisiyle oluşmuş ve Avustralya'nın savunma ve önleme stratejilerini belirlemiştir. İngiltere'nin rehberliğinde Avustralya'nın sosyal, jeopolitik, dış politika ve askerî örgütlenmesi arasındaki bu ilişki, uzun süreli bir etki yaratmış ve bu faktörler, siyasi ve askerî gerekçeler üzerinde derin bir etki bırakmıştır.

4.2. Çin-Avustralya İlişkileri ve Hint-Pasifik Bölgesindeki Yansıması

Çin ile Avustralya arasındaki tarihsel ilişki, Hint-Pasifik bölgesinin dinamiklerini etkileyen bir faktör olmuştur. Bu ilişkiler, zaman içinde gelişmiş ve her iki ülkenin de değişen jeopolitik manzaralarını ve ekonomik karşılıklı bağımlılıklarını yansıtmıştır. İlk etapta sınırlı olan ilişkiler, ticaretin artması ve Çinli göçmenlerin ülkeye akın etmeye başlamasıyla birlikte on dokuzuncu yüzyılda gerilim dönemleri yaşamıştır. Bu dönemler, Avustralya'nın Çinli göçmenlerin gelişini

kısıtlamasına neden olmuştur. Ancak yirminci yüzyılın ikinci yarısında iki ülke arasındaki ilişkilerde önemli değişiklikler yaşanmıştır. Avustralya, Çin ile ilişkisinin önemini fark etmiş ve bu değişiklik, özellikle Çin'in ekonomik reformları büyük bir ekonomik ve politik süper güç olarak yükselişi ile ilişkilendirilmiştir.

Bu gelişmeler, Hint-Pasifik bölgesi üzerinde derin etkilere sahiptir. Avustralya, geleneksel olarak ABD ile olan ittifakına ek olarak Çin'e artan ekonomik bağımlılığı dengelemeye çalışmaktadır. Çin-Avustralya ilişkileri, Hint-Pasifik bölgesindeki diplomasi ve ekonomi alanlarındaki karmaşık bir oyunun simgesi haline gelmiştir. Bu nedenle Çin ile ilişkilerini yönetmeye çalışan ülkeler, aynı zamanda bölgesel koruma ve istikrar konusunda ABD'ye güvenmeye çalışırken büyük zorluklar ve fırsatlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu ilişkiler, Hint-Pasifik bölgesinin güvenlik ve istikrarına etki eden önemli bir dinamik olmuştur.

4.2.1. Çin ile Avustralya Arasındaki Siyasi ve Ekonomik İlişkiler (1949-2022)

1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulması ve Çin Cumhuriyeti hükümetinin Tayvan'a çekilmesinin ardından Avustralya, Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanımadı. İngiltere'nin Mao Zedong liderliğindeki yeni hükümeti aynı anda tanıma önerisine rağmen Avustralya ve Yeni Zelanda hükümetleri bu öneriye hemen olumlu yanıt vermemişlerdir. Çünkü komünizmin etkisi bu iki ülke üzerinde artmaktaydı. Ayrıca Çin komünizminin Avustralya ve Yeni Zelanda'daki seçimler üzerinde bile etkili olduğu belirtilmiştir. Bu dönemde Avustralya, komünizm ile ilişkili endişeleri nedeniyle Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanımayı tercih etmemiştir (The Whitlam Institute, 2012).

Her ne kadar İşçi Partisi hükümeti lideri Ben Chifley döneminde Avustralya, Çin'in yeni hükümeti hakkında dürüst olmayı tercih etmiş ve Birleşmiş Milletlere kabulünü desteklemiş olsa da seçimlerdeki yenilgisinden sonra Britanya hükümeti tek başına Çin Halk Cumhuriyeti'ni 1950 yılında tanımak zorunda kalmıştır. Bu tanıma karşılığında ABD de bunu kabul etmiştir. Aynı dönemde Kore Savaşı, ABD'nin Tayvan'daki Çin Halk Cumhuriyeti yerine Çin Cumhuriyeti rejimini destekleme tavrını güçlendirmiştir. Sonuç olarak Avustralya, geleneksel müttefikleri arasında İngiltere yerine ABD'yi tercih etmiştir (The Whitlam Institute, 2012). Bununla beraber 1950 yılından 1959 yılına kadar Avustralya, Çin Cumhuriyeti'nin Tayvan'daki büyükelçilerini kabul etmeyi reddetmiş; benzer şekilde Tayvan'a 1966 yılına kadar büyükelçisini göndermemiştir. Genel olarak, 1954 yılının başlarından beri Avustralya Hükümeti Dışişleri Bakanlığı, Çin Halk Cumhuriyeti'nin tanınmasını önermekteydi. Ancak Avustralya'nın ABD ile yaptığı stratejik anlaşma nedeniyle bu görüş siyasi olarak kabul edilemezdi. 1955 yılından bu yana İşçi Partisi'nin resmî politikası, Çin Cumhuriyeti'nin Tayvan'dan anavatanına dönme ihtimalinin düşük olduğu temelinde ve Avustralya'nın Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanıma konusunda İngiltere ve Fransa'nın örneklerini takip etmesi gerektiği yönünde olmuştur (Sino-Australia Relations, 2011).

1970’lerde ABD ile Çin arasındaki ilişkilerin normalleşmesi, Avustralyalılar arasında Çin ile ilişkilerin normalleşmesi yönünde olumlu bir bakış açısı yarattı. Neticede Avustralya, 1972 yılında Çin ile diplomatik ilişkiler kurarak 1973 yılında Pekin’de büyükelçilik açtı. Daha sonra, 1978 yılının başlarında Çin ekonomik reformlara başlayınca iki ülke arasındaki ticari ilişkiler önemli ölçüde değişmiş; hatta 2007 yılında Çin, Avustralya’nın en büyük ticaret ortağı haline gelmiştir. Bu bağlamda Avustralya-Çin ilişkilerinde politika ve strateji değişikliklerini üç temel unsur belirlemektedir.

1. Ekonomik bağımlılık: Çin ile Avustralya arasındaki ekonomik bağımlılık, 2022 istatistiklerine göre ikili ticaret hacminin yıllık 220 milyar dolara ulaşmasıyla belirgin bir şekilde artmıştır. Bu durum, Çin’in Avustralya’nın en büyük ticaret ortağı haline gelmesine neden olmuştur (Wu, 2023). Soğuk Savaş döneminde Avustralya - Çin ilişkileri iki temel özelliğe sahipti:

- Avustralya Başbakanı Bob Hawke, üst düzey Çin Komünist Partisi liderleriyle kişisel ilişkiler kurmuş ve Çin Başbakanı Zhao Xiang Yaobang ile aktif iletişimde bulunmuştur (Hayden, 1984: 96).
- Aynı dönemde her iki taraf arasındaki ekonomik bağlar, Çin’in beş yıllık planı ve Avustralya’daki bölgesel sanayi ve ticareti yeniden yapılandırma stratejisinin bir parçası olarak daha da gelişmiştir. Ekonomik ve ticari konularda Çin, Gümrük ve Ticaret Genel Anlaşması’na (GATT) katılım müzakereleri sırasında Avustralyalı uzmanlardan tavsiye ve yardım almıştır (Hayden, 1984: 82-83).

Çin ile Avustralya arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkiler, Soğuk Savaş’ın sona ermesinden bu yana farklı dönemlerde inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. 1991-2005 yılları arasında bu ilişkilerde önemli bir değişiklik yaşanmış ve Çin’in Avustralya’daki yatırımı marjinalleştirilmiştir. Bu dönemde Çin, Avustralya’daki toplam üretimin yalnızca yüzde 0.25’ini oluşturacak şekilde sınırlı bir yatırımda bulunmuştur. Ancak 2006 yılında Çin’in “Dünya Çapına Git” politikasının tam olarak uygulanmasıyla birlikte Çin’in Avustralya’daki yatırımı hızla artmıştır. Bu politika, Çin’in dışa açılma ve uluslararası piyasalara giriş stratejisinin bir parçasıdır. Çinli şirketler, kaynaklar ve enerji alanlarında büyük yatırımlar yaparak Avustralya ekonomisine önemli katkılarda bulunmuşlardır (Zhou, 2017: 3).

Tablo 6: Çin'in Avustralya'ya Doğrudan Dış Yatırımları, 1992-2006

	Number of approvals	Agriculture, forestry and fishing	Manufacturing	Mineral exploration and development and resource Processing	Real estate	Services excluding tourism	Tourism	Total
1992-93	-	-	-	-	-	-	-	-
1993-94	927	-	1	42	426	16	36	522
1994-95	267	-	6	52	137	31	-	225
1995-96	102	10	3	5	176	5	12	210
1996-97	-	-	-	-	-	-	-	-
1997-98	-	-	-	-	-	-	-	-
1998-99	259	35	5	450	212	10	-	720
2000-01	-	-	-	-	-	-	-	-
2001-02	237	-	47	20	234	-	10	311
2002-03	-	-	-	-	-	-	-	-
2003-04	170	-	2	971	121	-	5	1100
2004-05	206	2	-	39	181	36	6	264
2005-06	437	-	223	6758	279	-	-	7259

Kaynak: FIRB Annual Reports

Öte yandan, Çin'in 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne (WTO) üye olması ve ekonomik kapasitesinin artması, bölge ülkelerinin Çin'e daha fazla ekonomik bağımlılık geliştirmesine yol açmıştır. Çin'in ekonomik büyümesi ve artan hammadde ve enerji talebi, özellikle yer altı kaynakları açısından zengin olan Avustralya gibi ülkelerin dikkatini çekmiştir. Bu nedenle madencilik ve enerji sektörlerindeki hammadde ticareti, iki ülke arasındaki ekonomik iş birliğinin önemli bir parçasını oluşturmuştur. Özellikle enerji kaynakları ihracatı, Avustralya'dan Çin'e yapılan ticaretin önemli bir bileşenidir. 2006 ila 2010 yılları arasında, bu enerji kaynakları ihracatının oranı önemli ölçüde artmış ve %53,6'dan %78,6'ya çıkmıştır (Ding, 2012: 80).

Çin'in Avustralya enerji kaynaklarına olan talebi, Avustralya ekonomisini Batı'nın ekonomik çöküşünden kurtarmış olmasına rağmen, Avustralya ekonomisinin yapısı üzerinde bazı olumsuz etkilere yol açmıştır. Örneğin madencilik ve enerji endüstrilerindeki güçlü büyüme, Avustralya Doları'nın değer kazanmasına ve aynı zamanda ülkenin imalat sanayisinde düşüşe neden olmuştur (Beeson and Li, 2012: 40). İki taraf arasındaki ilişkilerin bu olumlu yönlerine rağmen, dikkate alınması gereken farklı bir nokta da vardır. Doksanlı yıllardan günümüze kadar Avustralya hükümeti, Çin'in tehdit mi yoksa dost mu olduğu konusunda kararsızdır. Ancak bu kararsızlığa rağmen, iletişimde ciddi bir aksamaya izin vermeden akıllıca bir karşı önlem modeli geliştirmiştir (Goodman, 2017: 776). İki taraf arasındaki ilişkilerin türü hakkında daha fazla bilgi edinmek için Avustralya hükümetinin kabinelerine bakılması gerekmektedir.

- **Howard Hükümeti (1996-2007):** 15 Haziran 2007 yılında Başbakan John Howard, Dalai Lama'yı kabul ettiğinde Çin resmî olarak protestoda bulunmuştur. Howard ise

Avustralya'nın Çin ile dış ilişkilerindeki iyileşmenin hükümetin siyasi başarılarından biri olduğunu belirtmiş ayrıca "Biz her zaman bu ülkedeki siyasi toplumun doğasına aykırı şeyler yaptık" ifadelerini de kullanmıştır. Başka bir deyişle, Çin'deki gücün doğası hâlâ totaliterdir (Tow And Yen, 2007: 339).

- **Rudd Hükümeti (2007-2010):** Kevin Rudd'un Avustralya başbakanı olarak seçilmesi, özellikle Mandarin dilini konuşan ilk Avustralya başbakanı olması nedeniyle, Çin-Avustralya ilişkileri açısından olumlu bir şekilde değerlendirilmiş ve dış politikanın "üç sütunundan" biri olarak nitelendirilen yakın Asya ilişkilerine vurgu yapılmıştır. Şubat 2008 yılında Avustralya Tayvan'a yeni bağımsızlık hedefinden dolayı yaptırım uygulamış ve "Tek Çin" politikasına desteğini yeniden teyit etmiştir. Ancak aynı zamanda Rudd, Pekin Üniversitesinde Çinli öğrencilere Mandarin dilinde yaptığı bir konuşma sırasında Tibet'teki büyük insan hakları sorunlarına değinmiştir (Australian PM Kevin Rudd warns China over human rights abuses in Tibet: 2008). Bu konu, iki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmasında etkili olmuşsa da gergin ilişkilere rağmen 2009 yılında Çinli petrol şirketi Petrochin, Çin'in en büyük "temiz enerji" ile en büyük enerji arzını oluşturan Batı Avustralya'daki Gorgon sahasından sıvılaştırılmış doğal gaz satın almak üzere Exxon Mobil ile 50 milyar dolarlık bir anlaşma imzalamıştır (McLennan, 2009).
- **Gillard Hükümeti (2010-2013):** Gillard hükümeti, temiz enerjiyi keşfetmek ve Avustralya'nın güvenilir bir enerji ve doğal kaynak tedarikçisi olarak kalmasını sağlamak için yapılan bir mutabakat zaptı yoluyla Çin ile güçlü bir ekonomik ilişkiye sahipti. Başbakan Julia Gillard başkanlığındaki Avustralya, Çin ile olumlu ve yapıcı ilişkiler kurmaya devam edeceğini ifade etmiştir. Ayrıca Haziran 2010'da Rudd'un başbakanlık koltuğuna Julia Gillard'ın geçmesi, Avustralya'nın dış politikasında ABD ile daha yakın ilişkilere doğru bir değişimin yanı sıra dört uluslu ittifaka katılma ve Çin'den uzaklaşmaya olan ilginin yeniden canlanmasıyla da bağlantılıydı. Avustralya'nın savunma sorunları hakkında kapsamlı yazılar yazan Avustralya gazeteleri şunları yazdı: "Rudd'un ayrılmasından sonra Avustralya'nın ulusal çıkarlarına en iyi şekilde, müttefikimiz ABD ile etkileşime girmeye ve onu teşvik etmeye devam ederek hizmet edilecektir." (Gerg, 2011). Gillard hükümetinin ABD birliklerinin Avustralya'ya konuşlandırılmasına ilişkin tutumu, Çin tarafından sert bir şekilde eleştirildi ve şüphe ile karşılandı. Çünkü Çin, savunma anlaşmasının bölgesel güvenliği zayıflatabileceğine inanıyordu. Sydney Morning Herald'daki bir yazıda Gillard'ın: "Çin, ABD'nin birliklerini Darwin'in yakınlarına konuşlandırmaktan korkmuyor ve Avustralya ile ABD'nin uzun süredir müttefik olduklarını biliyor." sözlerini aktarmaktadır (Flitton, 2011).
- **Abbott Hükümeti (2013-2015):** Avusturalya Savunma Bakanı David Johnson, Başbakan Tony Abbott'un kabinesinde yaptığı açıklamada, "Avustralya'nın ABD ile Çin arasında seçim yapmasına ihtiyacı yoktur." demiştir. Çünkü ona göre bir yanda Çin-

Avustralya ilişkilerinde bir denge, diğer yanda ise ABD ile güçlü bir ittifak bulunmaktadır (Roggeveen, 2013). Buna yanıt olarak Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, Kasım 2014 yılında Avustralya Parlamentosu'nun ortak oturumunda Avustralya'nın yenilikçiliğini ve küresel etkisini öven bir konuşma yapmıştır ("The Chinese President has begun addressing the Australian parliament, 2014).

- **Turnbull Hükümeti (2015-2018):** 2016 yılında Avustralya-Çin ilişkileri, Çin'in Avustralya tarım arazilerine yatırım yaptığı, konut inşaatlarına ve siyasi bağışlara karıştığı yönündeki farklı iddiaların ardından yeni bir aşamaya girmiştir (Mecalf, 2019: 110). Aynı yıl, bir Çin milyarderinin, ülkenin Güney Çin Denizi'ndeki propagandasına etki etmeyi amaçlayarak Avustralya İşçi Partisi'ne 0.3 milyon dolar bağışlamayı planladığı bildirildi (Remeikis, 2018). Bu arada Avustralya, Çin'in Güney Çin Denizi üzerindeki iddialarına şiddetle karşı çıkmıştır. Temmuz 2016'da Uluslararası Adalet Divanı, "dokuz çizgili hat" haritasına dayanarak Çin'in Güney Çin Denizi'nde "hiçbir tarihî hakkı" olmadığına dair bir karar almış; bunun üzerine Avustralya, Japonya ve ABD ile birlikte ortak bir bildiri yayınlayarak Çin'i "nihai ve yasal bağlayıcı" karara uymaya çağırmıştır (Wen, 2016).
- **Morrison Hükümeti (2018-2022):** Kasım 2019'da Avustralya Nine Haber Ağı, Çin'in Avustralya Parlamentosu'na sızma girişimleri hakkında bir rapor yayınladı. Avustralya Başbakanı Scott Morrison, Çin'in çabalarının "son derece endişe verici" olduğunu ve "Avustralya'nın karşı karşıya olduğu tehditlere karşı kayıtsız olmadığını" belirtti (Torre, 2019). Buna yanıt olarak Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Geng Shuang, bazı Avustralyalı siyasetçilerin, kurumların ve medya kuruluşlarının oldukça endişeli olduğunu belirterek komployu yalanladı (Associated Press, 2019).

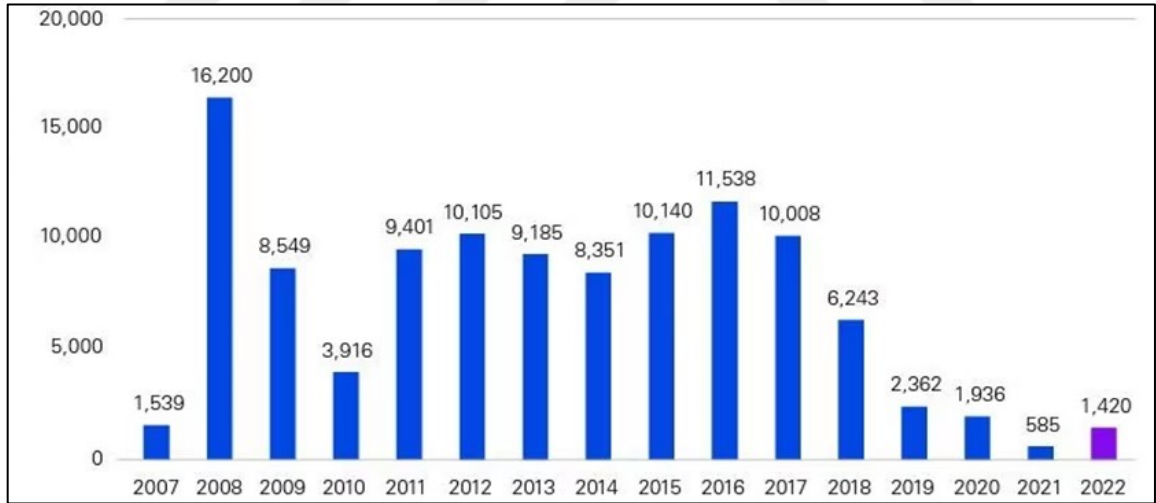
İki ülke arasındaki ilişkilerde artan diplomatik krizler, Çin'in Avustralya'daki dış yatırımı üzerinde doğrudan etki yarattı. Her ne kadar Çin'in Avustralya'daki yatırımı medyanın ve kamuoyunun ilgisini çekmiş olsa da gerçekte Çin'in Avustralya'daki yatırımının insanların bahsettiğinden çok daha az olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu anlaşmazlıklar Mayıs 2018 yılında zor bir aşamaya ulaştı. Dolayısıyla Çin, Avustralyalı çiftçilerin piyasayı bozan hükümet sübvansiyonları aldığını söyleyerek Avustralya arpasına anti-damping ve anti-sübvansiyon tarifeleri uyguladı (Mofcom, 2018). Aslında, bu tarifelerin uygulanmasının Avustralya arpa endüstrisi üzerinde önemli bir etkisi oldu, Çin'e arpa ihracatı bir yılda (2019-2020) 6.5 milyon tondan 440.000 tona düştü (Interesse, 2023). Bu durum Avustralya'da arpa üretiminin artmasına ve arpa üretimi yapan çiftçilerin sayısız gelir kaybına uğramalarına neden oldu. Ancak Avustralya, Çin'in tutumuna tepkisiz kalmadı (Hutchens, 2018).

1. Haziran 2018'de Avustralya Parlamentosu, başlangıçta Çin'in ülkenin iç işlerine müdahalesini sınırlandırmayı amaçlayan Casusluk ve Dış Müdahale Yasası'nı kabul etti.

2. Ayrıca Ağustos 2018 yılında Avustralya hükümeti, Huawei ve ZTE gibi Çinli şirketlerin ülkeye 5G teknolojisi tedarik etmesini yasakladı.
3. Bir sonraki adımda, dönemin Avustralya Başbakanı Malcolm Turnbull, 5 Ocak 2017 yılında seçim kampanyası sırasında dolaylı bir şekilde Çin'e atıfta bulunarak şunları söyledi: "Yaşam tarzımızı ve demokrasimizi korumalıyız. Bu konuşma, Soğuk Savaş'tan bu yana Ulusal güvenlik yaklaşımındaki en büyük politika değişikliği olarak değerlendirilmektedir" (Chubb, 2022: 2).

Bu anlaşmazlıklar ve çatışmalar sonrasında Avustralya, 2019 yılı sonlarında ortaya çıkan Çin'in COVID-19 salgınına verdiği tepkiye ilişkin bağımsız bir soruşturma yapılması çağrısında bulunmuştur. Sonra Temmuz 2020'de Birleşmiş Milletlere Çin'in Güney Çin Denizi'ne ilişkin iddialarının hiçbir yasal dayanağı olmadığını belirten bir mektup göndermiştir (UN, 2020). Karşılığında da Çin'in, Avustralya'nın suçlamalarına karşı gösterdiği tepki nispeten sert olmuş ve ülkeye ekonomik yaptırımlar uygulamaya karar vermiştir. Örneğin, kendi şirketlerinin Avustralya'dan kömür ve odun ithalatını Ekim 2020'ye kadar yasaklamıştır (Lkhaajav, 2021). Aşağıdaki grafik, 2021'de Çin'in Avustralya'ya doğrudan yabancı yatırımının 2017'ye kıyasla iki katına çıktığını açıkça göstermektedir.

Grafik 2: Çin'in Avustralya'ya Doğrudan Dış Yatırımları, 2007-2022

Kaynak: University of Sydney/KPMG, 20

Bu ekonomik anlaşmazlıkların ardından Avustralya, daha önce Çin ile Victoria Eyaleti arasında imzalanan Kuşak ve Yol Girişimi (BRI) anlaşmasını iptal etti (Hurst, 2021). Ancak bir süre sonra artan diplomatik gerilimler nedeniyle bazı Çinli şirketler, bu anlaşmazlık ve gerilimin risklerini azaltmak amacıyla Avustralya'dan kömür satın alma anlaşmalarını yeniden gerçekleştirmeye başladı. Yine bu çabalara rağmen Çin, 2020 yılına nazaran 2021 yılında 66.37 milyon ton daha az Avustralya kömürü ithal etmiştir (Yin, 2023). Darren Lim ve Nathan Atrill'e

göre Avustralya'nın bakış açısına göre Çin, uyguladığı politikayla bir yandan Çin'in küresel salgınla mücadelede başarısını göstermesini engelleyebilecek her türlü girişime sert bir şekilde tepki vermek zorunda hissetti. Öte yandan Avustralya ürün ihracatına yaptırımların uygulanma yolu ile kendine bağımlı bir Avustralya inşa etme arzusunu da ortaya koydu (Lim and Attrill, 2021: 423).

Avustralya, bağımsız bir devlet olarak savunma, kalkınma yardımları, iç politika, ilişkiler ve ulusal altyapı gibi birçok geniş konuda sorumlu olmasına rağmen, Çin'in tehditlerinin de tamamen farkında olduğunu göstermektedir (Medcalf, 2019:110). Bu nedenle, Çin'in Hint-Pasifik bölgesindeki genişlemesinin etkisini sınırlamayı amaçlayan ABD'nin çabalarını açıkça desteklemektedir. Avustralya, Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'ne rakip olarak gördüğü inşaat yasasını gündemine alarak Hint-Pasifik bölgesinde yatırım yapmayı amaçlayan ABD ve Japonya ile üçlü mutabakat anlaşması imzalamıştır (Dziedzic, 2018).

2. Sosyal Boyut: Örneğin, on dokuzuncu yüzyılın ortalarında başlayan Çin göçü (Patience, 2018), Hong Kong, Tayvan, Malezya ve Singapur'dan binlerce kişinin Avustralya'ya taşındığı bir dönemi işaret ederken aynı zamanda Çin Komünist Partisi'nden kaçanlara siyasi sığınma hakkı verilmiştir. Hatta Tiananmen Meydanı'ndaki olaylardan sonra bile 16.200 Çinli öğrenciye ve 42.000 Çin vatandaşına daimî ikamet izni verilmiştir (Macklin, 2017: 280). Bu nedenle Çin dili (Mandarin) şu anda Avustralya'da İngilizceden sonra en çok konuşulan ikinci dil olarak kabul edilmektedir. Korona virüsün ortaya çıkmasından önce, özellikle Avustralya'nın yeni Colombo planı nedeniyle yurt dışında eğitim alan Avustralyalılar için Çin, en büyük hedef ülke konumundaydı (Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade, 2023).

3. İnsan Hakları Diplomasisi: Avustralya'nın insan hakları diplomasisi, ülkenin dış politikasının önemli bir parçasıdır ve Avustralyalı insan hakları gruplarının Çin politikası ve Avustralya hükümeti üzerinde güçlü bir etkisi bulunmaktadır. Başbakan olduğu 2007-2010 yılları arasında Kevin Rudd'un Çince konuşması ve Çin kültürünü çok iyi bilmesi sebebiyle vatandaşların Çin ile ilişkilerin geliştirilmesi yönündeki beklentileri önemli ölçüde artmıştır. Ancak 2008 Pekin Olimpiyatları öncesinde, Tibet'in bağımsızlığı için mücadele eden Falun Gong (Dafa) grubunun meşale taşıyıcısını desteklemesi ve bu konuda Canberra'da birkaç gün devam etmesi dikkat çekmiştir. Ayrıca başkanlık döneminde Çin'i Tibet meselesi nedeniyle defalarca eleştirmiş ve hatta Uygur aktivist Kadir Rabia'yı Melbourne'a davet etmiştir (Chubb, 2022: 5). Bu nedenle Çin'e karşı genel olarak daha pragmatik bir politika benimsenmiştir; çünkü Avustralya, insan hakları meselelerinin Çin-Avustralya ilişkileri açısından oluşturduğu zor koşulların farkındadır. İki ülke arasındaki ilişkiler, özellikle Avustralya Başbakanı Julia Gillard'ın 2013 yılında Çin'i ziyaret etmesiyle biraz değişmiş ve Çin-Avustralya ilişkilerinin karşılıklı güvene dayalı ve karşılıklı yarara dayalı stratejik bir ortaklığa yükseldiği gözlemlenmiştir. Ayrıca Trump döneminin Çin politikasındaki niteliksel değişiklik, Avustralya'nın Çin politikasına ilişkin iç tartışmaları da etkilemiştir. Çünkü Trump döneminde Çin'in Tayvan meselesi, Güney Çin Denizi'ndeki askeri

genişlemesi, Sincan'daki insan hakları sorunları, siber güvenlik, ticaret savaşları, teknolojik bozulma, askerî seferberlik, ideoloji ve hatta Hong Kong'un özerkliği gibi konularda ABD'nin dengeleme politikası izlemesi dikkat çekmiştir (Tzeng, 2022: 36).

Çin ile Avustralya arasındaki anlaşmazlığın pek çok nedeni bulunmaktadır. Örneğin, dünyadaki ticaret gemilerinin yarısının geçtiği, önemli bir ekonomik merkez olan Güney Çin Denizi, aynı zamanda Avustralya'nın ihracatının %60'ının gerçekleştirildiği rota üzerindedir (Hartcher, 2021: 97). Bir diğer faktör ise Çin'in zorlayıcı liderliği ve Xi Jinping liderliğindeki askerî modernizasyon sürecinde kaydettiği ilerlemenin bölgesel dengeyi ve hukukun üstünlüğüne bağlılığı tehdit edecek bir boyuta ulaşacağı yönündeki yaygın görüşün hâkim olmasıdır (Medcalf, 2019: 113). Hatta Avustralya bile Çin'in son yıllardaki diplomasisinin saldırgan olduğuna ve Çin'in kendisini uluslararası sistem aracılığıyla sınırlamak ve uluslararası kurallara göre hareket etmek konusunda isteksiz görüldüğüne inanmaktadır (Ma, 2014: 65-67). Başka bir deyişle tüm bunlar, Avustralya'yı Çin'i dengeleme konusunda ABD'nin yanında yer almak zorunda bırakmıştır. Ancak Çin açısından bakıldığında Avustralya, Asya'daki son emperyalist güç gibi görünmektedir (Huang, 2007: 44).

Avustralya ile Çin arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkilere bakıldığında Avustralya'nın, ülkesinin ekonomik çıkarları ile ulusal güvenliği arasında bir ikilemde kaldığı görülmektedir. Çin'in büyümesi, Avustralya'ya Çin'e daha fazla ithalat yapma fırsatı sunsa da aynı zamanda Çin'e olan ekonomik bağımlılığını artırmıştır. Ayrıca Çin'in büyümesi bölgedeki askerî güç dengesini Çin lehine değiştirebileceği için bu durum, Avustralya'nın ulusal güvenliğine tehdit oluşturmaktadır. Bu bağlamda Avustralya, ABD'nin liderliğindeki güvenlik koalisyonlarına askerî olarak katılarak Asya ve Pasifik'teki güç dengesini koruma stratejisi izlemektedir. Buna karşılık Çin, Avustralya ile siyasi ve ekonomik ilişkilerini geliştirmek istemekte ve Avustralya'nın Çin'i bölgede abluka altına alma veya kısıtlama gibi stratejileri desteklememesi gerektiğini düşünmektedir. Özellikle Avustralya'nın Tayvan ve Tibet gibi konularda aktif rol almasını istememektedir, çünkü Çin bu tür herhangi bir hareketi kendi iç işlerine müdahale olarak gördüğünden böyle bir durumda muhtemelen Avustralya'ya ekonomik yaptırımlar uygulayacaktır.

4.2.2. Çin ve Avustralya'nın Hint-Pasifik Bölgesindeki Stratejisi

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından ABD, bölgenin yeni koşullarının doğasıyla uyumlu olacak şekilde bölgede yeni bir rol şekillendirmeye çalışırken bu rolün temel motivasyonunu Sovyetler Birliği'nin dağılması oluşturmuştur. ABD'nin sözde "Yeni Pasifik Topluluğu" oluşturma iddiası, uluslararası düzeyde veya bölgesel olarak ABD'nin kendi ulusal çıkarlarını korumada yeni bir rol üstleneceği yönündeydi. Bu bağlamda ABD, Hint-Pasifik bölgesindeki kendi hegemonyasına ve müttefiklerine büyük bir tehdit olarak gördüğü Çin'i çevrelemeye çalışmaktadır (Kasım, 2017: 117).

11 Eylül 2001 olayları, ABD'nin dünyaya yönelik stratejisinde geniş çapta çeşitli güvenlik değişikliklerini de beraberinde getirdi. ABD, Afganistan ve Irak'taki işgallerin yanı sıra bölgede var olan ideolojik aşırıcılıkla ilgili çeşitli nedenlerden dolayı terörizmin yuvası haline gelmesi muhtemel bir bölge olan Güneydoğu Asya'ya da odaklandı (Banioi, 2003: 102). Daha sonra Obama yönetiminin, bölgenin büyük önemini de fark etmesiyle George W. Bush'un Asya-Pasifik bölgesine gösterdiği ilgisizliği telafi etme sözü verdi. Bu nedenle "Asya'ya Dönüş" (pivot to Asia) adı verilen bir girişim başlatmaya karar verildi. Bu vurgu resmî belgelere, özellikle de 2010 yılındaki ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi'ne, ardından 2012 yılındaki Yeni Savunma Stratejisi'ne, 2015 yılındaki Kapsamlı İncelemesi ve ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi'ne yansımıştır (Simom And Schuster, 2014: 171-172). Bu bağlamda ABD Başkanı Barack Obama, ABD Kongresi'nde yaptığı konuşmada "ABD'nin, Avustralya gibi müttefikleriyle yakın ilişkilere sahip olmalı" ifadesini kullanmış; diğer yandan ise Çin'in artan barışının ABD'nin çıkarlarıyla uyumlu olduğuna dikkat çekmiştir. Obama, Çin'e karşı bölgedeki Avustralya gibi müttefikleri desteklemeyi amaçlamış ve Obama'nın bu açık desteği, sonunda Çin ile ilişkilerde krize yol açmıştır (Korwa, 2019: 42).

Genel olarak ABD'nin bölgedeki rolü, aşağıdaki nedenlerden dolayı bölgesel meselelerde önemli bir rol oynama ve siyaset, ekonomi ve demokrasi ilkelerine dayalı yeni bir bölgesel sistem oluşturmaya çalışan yapıcı bir bağlılık politikasına dayanmaktadır (Kazim, 2006: 98-100), Çünkü bir yandan ABD tarihsel ve coğrafi olarak bir Pasifik ülkesidir. Diğer yandan bölge ülkelerinin ABD pazarıyla ekonomik ilişkileri canlandırma isteği önemli bir faktördür. Bu bağlamda ABD'nin bölgedeki bazı müttefikleri bölgesel istikrarın sağlanması konusunda ABD'ye güvenmektedir. Örneğin birincisi, Asya-Pasifik bölgesi ile ilgili küresel zorlukların, özellikle de Kuzey Kore'nin gelişmiş füze tehditlerinin ele alınması amacıyla ABD, Japonya ve Güney Kore arasındaki üçlü koordinasyondur (Jamal, 2022: 253). İkincisi ise Quad olarak bilinen Dörtlü Güvenlik Diyalogudur. ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan'ı bir araya getiren Dörtlü Güvenlik Diyalogu, dört ortağın Hint Pasifik'i özgür ve açık bir bölge haline getirme taahhüdünün bir parçasıdır. Bu dört ülke, Kasım 2017 yılında Güneydoğu Asya İşbirliği Zirvesi'nin (ASEAN) oturum aralarında Manila, Filipinler'de minyatür bir konferans düzenlediler. Daha sonra 13. Doğu Asya Zirvesi'nde dört ülke Dörtlü Güvenlik Diyalogu'nu (Quadrilateral Security Dialogue) duyurdu ve bu terim daha sonra (Quad) olarak kısaltıldı (Sinan, 2017: 86). Üçüncüsü, AUKUS Güvenlik İttifakıdır. Avustralya, ABD ve Birleşik Krallık'tan oluşan AUKUS, bu ülkelerin Hint-Pasifik bölgesindeki çıkarlarını korumaya ve bölgedeki Çin hegemonyasını dengelemeye çalışmaktadır. Eylül 2021'de AUKUS ittifakı, dünyanın en önde gelen denizde boğulma noktası kontrol üssü olan ABD Donanma Stratejik Silah Servisi'nin bir sonucu olarak kuruldu. İttifakın amacı, yalnızca ABD'nin Hint-Pasifik bölgesindeki yeteneklerini güçlendirmek değil, İngiltere ile daha güçlü bir yakınlaşmadır. Bunun amacı, Çin hegemonyasına karşı stratejik çabaları birleştirmek ve üç ülke arasındaki deniz koordinasyonunu güçlendirmektir (Abdürrezzak, 2022: 66-67).

Pek çok araştırmacıya göre, Avustralya'nın Hint-Pasifik bölgesine yönelik stratejisi, ABD'nin bölgeye yönelik stratejisi ile benzerdir. Çünkü ABD'nin resmî belgelerinde Avustralya'nın rolünden bahsedilmektedir. Bu belgeler, ABD Savunma Bakanlığından "ABD'nin Küresel Liderliğini Sürdürmek 21. Yüzyılın Önceliğidir" başlığı altında bulunmaktadır. Bu çerçevede Asya-Pasifik bölgesindeki dengeyi korumak amacıyla 2020 yılında ABD'nin deniz ve hava yeteneklerinin yaklaşık yüzde 6'sı Asya'ya taşınmıştır.

Genel olarak, bir yanda Avustralya'nın özellikle jeostratejik açıdan önemine ilişkin geniş bakış açısı, Canberra'nın birincil güvenlik ortağı olan ABD'yi göz önüne aldığına önemli bir rol oynamaktadır. Öte yandan Avustralya, önemli bir jeopolitik konumda yer aldığından ABD'nin yeni yönelimine uymaktadır. Avustralya, Batılı değerlere sahip olmasına rağmen aynı zamanda orada çalışmak için yeterli niteliklere, iyi eğitilmiş bir silahlı kuvvete de sahiptir. Bu veriler, ABD'nin bölgedeki güvenlik kurumlarının onu daha önemli bir ortak olarak görmesini sağlamaktadır. Başka bir deyişle Avustralya, ABD'nin Hint-Pasifik bölgesindeki güvenlik önleminin özü haline gelmiştir. Bu nedenle risklerle mücadele konusunda özel destek sağlayabilir ve aynı zamanda Washington ile Güneydoğu Asya'nın kapıları, Hint Okyanusu ve çevresi için bir izleme platformu haline gelebilir çünkü bu bölgeler küresel ticaretin deniz yolundaki bir atar damarıdır (Bakır, 2014: 4-7).

ABD ile Avustralya'nın bölgedeki güçlü ilişkilerine Çin hükümeti de tepkisiz kalmadı. Örneğin, Çin, Hint-Pasifik bölgesi için iki yönlü önemli bir strateji benimsemiştir. İlk olarak, Çin hükümeti ittifak yapmama ilkesine bağlı kalmakta ve güvenlik baskılarına karşı koymak için Çin ve Rusya stratejik ortaklığına güvenmektedir. İkinci olarak Çin; komşu ülkelere, özellikle de ABD ile güvenlik bağları bulunanlara yanında yer almaları için bir güvence politikası izlemektedir (Hu, 2020: 139). Bu bağlamda Çin'in Avustralya ile çok taraflı ilişkilerinin geliştirilmesindeki temel hedefler şu şekilde özetlenebilir (Medcalf, 2019: 110):

- ABD'nin bölgedeki en güçlü müttefiklerinden biri olan Avustralya ile yakın ilişkiler geliştirmek yolu ile bu ittifakın güçlenmesini engellemeye çalışmak.
- Avustralya, Çin'in aradığı askerî, istihbarat ve teknolojik ilerlemelere sahip olduğundan ortak girişimler kurarak bunlara ulaşmak.
- Avustralya'nın Hindistan ve Pasifik stratejisinde bir rolü olduğundan Çin'in bölgede artan gücünü eleştirebilir veya ona karşı dayanışma kurabilir.

Çin, Avustralya'nın da dâhil olduğu Hint-Pasifik stratejisini kendi egemenliğine yönelik bir tehdit olarak görmekte ve bu stratejinin Asya-Hint bölgesinde oluşturmaya çalıştığı bölgesel yapıyı yok etme nedeni olduğuna inanmaktadır (Sarkar, 2020:112). Özellikle Hint Okyanusu, Çin'in Avrupa, Orta Doğu ve Afrika ile yaptığı deniz ticareti ve enerji ithalatı için önemli bir ulaşım güzergâhıdır. Bu nedenle Hindistan'ın dörtlü ittifaktaki rolü ve Avustralya'nın geçmişte başarı ile yaptığı ABD ve Çin dengeleme politikası yöntemleri ayrı bir önem taşımaktadır. Aslında bu;

Çin'in, ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurduğu dünya sistemini değiştirmek istediği yönündeki bir iddiadır. Uzmanlar, bu durumun dünyada ikinci Soğuk Savaş'ın patlak vermesine yol açacağına inanmaktadır. Aslında Çin'in temel hedefi, onlarca trilyon dolar değerindeki kuşak ve yol projeleri kapsamında enerji, altyapı, konut ve tarım projeleri yolu ile dünyanın en büyük ticaret bloğuna hâkim olmaktır (Tan vd., 2020:178).

Çin'in yirmi birinci yüzyılda artan ihracatları ve komşu ülkeler ile ve hatta deniz ipeği yoluyla deniz dışı ülkeler ile koordinasyonu, ABD'nin küresel yönetimini zor bir duruma sokmaktadır. Bu bağlamda Çin'in en büyük jeopolitik hedeflerinden biri, ABD öncülüğündeki küreselleşme politikasını kırmak ve Hindistan'ın kalkınmasını sınırlamaktır (Clarke, 2017: 72). Özellikle Avustralya, Japonya ve Güney Kore gibi bölge ülkeleri Çin'den önemli ölçüde daha küçük nüfusa sahip olduğundan ekonomik gücü dengelemek için Hindistan'ın yeni bir alternatif olarak büyümesi gerekmektedir. Artan rekabet, gerginlikler, silahlanma yarışları ve bölgedeki deniz güvenliğine yönelik tehditler bölgesel ve küresel ticareti aksatabileceğinden Avustralya'nın, Hint-Pasifik bölgesine olan ilgisi muhtemelen Hindistan'inkinden daha fazla olacaktır (Sundaramurthy, 2020: 172). Bu noktada Avustralya, ABD ve Çin'in rekabetine karşı sıfır toplamı oyunu benimsemek zorunda kalmış gibi görünmektedir. Avustralya, Çin ile ekonomik bağlarını geliştirirken güvenliğini sağlamak adına hiçbir zaman ABD ekseninden uzaklaşamayacağının bilincindedir (Bisley, 2018: 397).

4.3. Çin'in Avustralya'ya Yönelik Keskin Güç Uygulamaları

Ekonomik küreselleşme ve serbest ticaret eğilimiyle birlikte Çin ekonomisinin istikrarlı büyümesi ve genişlemesi, onu dünyanın en büyük ikinci ekonomisi haline getirmiştir. Bu nedenle ekonomik kapasitenin büyümesi, Çin'in dış ilişkilerinin önemli bir unsurunu oluşturmaktadır. Pekin, dış politikasının gelecekteki yönünü belirlemek için 2005 yılında yayımlanan Çin Diplomasi Belgesi'nde ilk kez "ekonomik diplomasi" kavramını önermiştir (Baldwin, 1985: 38-39). O zamandan beri bu kavram, ekonomik gücü kullanarak dış etkiyi teşvik etmek amacıyla diğer ülkelerin politikalarına siyasi müdahalede bulunmak için Çin dış politikasının önemli bir rehberi haline gelmiştir (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2005). Pekin, uluslararası toplumu etkilemek ve Çin diasporası ile Çin Komünist Partisi arasındaki ekonomik bağları küresel düzeyde güçlendirmek için ekonomik, ticari, finansal ve yatırım yöntemlerini kullanmaktadır (Zhao, 2016: 24-39). Bu nedenle Çin'in ekonomik diplomasisi aslında dostane bir saldırı diplomasisidir (Plesner ve Lai, 2018: 3). Pekin'in yumuşak ekonomik genişlemeyi kullanması, sadece Çin'in komşu ülkelerinin doğrudan bir güvenlik tehdidi hissetmemesine neden olmakla kalmamakta, aynı zamanda bu ülkeler arasında Çin diplomasisinin "birbirlerinin iç işlerine karışmama" ilkesi çerçevesinde bölgede ekonomik olarak bir arada yaşama yönünde beklentiler ve fanteziler yaratmaktadır. Çin'in ekonomik güç kullanması olgusu, Joseph Nye'nin yıllar önce ortaya attığı "yumuşak güç" kavramına benzemektedir (Nye, 2004: 1-32).

Pekin, son zamanlarda kullandığı yatırım ve ticaret gibi ekonomik ve diplomatik araçları, örneğin “Bir Kuşak Bir Yol Girişimi,” yalnızca demokratik ülkelerin politika yönelimini etkilemek ve Çin’e yönelik düşmanlıklarını azaltmak için değil, daha çok kamuoyunu etkilemek, Konfüçyüs Enstitüsü’nü kurmak, yetkilileri ikna etmek, yurt dışındaki muhalifleri izlemek, bilgiyi/medyayı kontrol etmek ve diğer ülkelerin iç politikaları ve dış politikaları üzerindeki etkisini artırmak için kullanmaktadır. Bu tür yumuşak gücün agresif kullanımları, günümüz “otoriter” devletleri, özellikle Çin ve Rusya tarafından geliştirilmektedir (Kao ve Kommenda, 2018). Christopher Walker ve Jessica Ludwig, bu tür yumuşak gücün agresif kullanımlarını “keskin güç” olarak yeniden tanımlamaktadır. Temel olarak “keskin güç” terimi, Kasım 2017’de Ulusal Demokrasi Vakfı (NED) tarafından demokratik ülkelerde otoriter hükümetler tarafından kullanılan agresif ve yıkıcı politikaları tanımlamak için türetilmiştir. Bu terim, ne tam anlamıyla zorlayıcı ve baskıcı niteliklere sahip olan “sert güç”ü ifade eder ne de çekme ve ikna etme kapasitesine sahip olan “yumuşak güç”ü. Bunun yerine, hedef devletlerin/demokrasilerin iç ve diplomatik bölünmelerini gizlice kontrol edebilen bir tür Truva Atı gibidir (Walker ve Ludwig, 2017). Sonuç olarak Çin Komünist Partisi, 1921 yılında kurulduğundan bu yana hem içerde hem de dışarıda iktidar üzerindeki hâkimiyetini sağlama stratejisinin bir parçası olarak “Birleşik Cephe” adı altında demokratik devletlerin çıkarlarını otoriter devletlerin çıkarları ile uyumlu hale getirmeyi amaçlamaktadır (Bowe, 2018).

Pekin, ifade özgürlüğünü kısıtlamak, kafa karışıklığını yaymak ve demokratik devletlerdeki siyasi ortamı bozmak amacıyla nüfuzunu dünya çapında yaymak için “keskin güç” kullanmaktadır. Çin’in “keskin güç” kullanımı, “birleşik cephe” ve “siyasi araç” faaliyetinin bir türüdür (Walker ve Ludwig, 2017: 6-24). Benzer şekilde Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, Birleşik Cephe’nin faaliyetlerini “sihirli silah” olarak adlandırarak geliştirmiş ve genişletmiştir. Bu amaçla cephe, Çin diasporası topluluklarıyla etkileşime geçmek ve Batılı destekçilerle ilişkiler kurarak yabancıların Çin Komünist Partisi’ne hizmet edebilmesi için çalışmaktadır. Dolayısıyla Birleşik Cephe’nin çalışmaları, Çin’in keskin gücünün önemli bir parçası olarak değerlendirilmektedir (Brady, 2017).

Stratejik bir bakış açısıyla bakıldığında bu bölüm, Çin’in keskin gücünün Avustralya üzerindeki etkisinin, uluslararası politikada bölünme politikası olarak bilinen “ayrılma stratejisinin” Pekin tarafından diplomatik bir uygulaması olduğunu incelemektedir (Parker, 1992: 2041). Başka bir deyişle, daha büyük bir yenilgi için Çin’e daha az düşman olan devletleri (örneğin Avustralya ya da Yeni Zelanda) birleştirme yolu ile demokratik devletlerin (örneğin ABD, Japonya, Hindistan, Avustralya, Yeni Zelanda vb.) koalisyonunu parçalamaya çalışan Çin Komünist Partisi, Uluslararası Birleşik Cephesi’nin çalışma aracıdır. Timothy Crawford, ayrılma stratejisini “bir devletin tehditkâr bir ittifakı veya engeli kabul edilebilir bir maliyet karşılığında engelleme, bölme veya zayıflatma girişi” olarak tanımlamaktadır. Bu strateji başarılı olduğunda bölücü (ayrılma stratejisiyle hareket eden devlet), rakip ülke sayısını azaltarak ve rakip koalisyonun etkinliğini zayıflatarak ulusal güvenliği inşa etme amacına ulaşmaktadır (Crawford, 2011: 156).

Çin ile ABD arasındaki stratejik çatışma göz önüne alındığında, denge ve dengesizlik her iki tarafın diplomatik stratejilerinin anahtarıdır. Çin'in ekonomik ve askerî baskılarına dayanabilmek için ABD, Çin'in genişlemesine yönelik ılımlı bir katılım ve engelleme stratejisi benimsemektedir. Yani ABD, Çin ile yakın ekonomik bağlarını sürdürmeye devam etmekte ancak Çin'in mevcut ve gelecekteki askerî tehdit olasılıklarını engellemek için Asya-Pasifik komşuları ile askerî güvenlik ittifakları kurmaktadır. Tam tersine, ABD ve müttefiklerinin engellemelerine nasıl karşı konulacağı ve zayıflatılacağı, Çin için ayırma stratejisinin uygulanmasında büyük bir sorun haline gelmiştir (Khalilzad, 2017). Uluslararası düzeyde süper güçler için ayırma stratejisi izlenmesi yaygın bir olgudur. Örneğin, 1950'lerdeki Çin-Sovyet ittifakı sırasında Washington, bir zamanlar Pekin ile Moskova arasında ayrıştırıcı önemli bir rol oynarken ayırma stratejisi ile çalışmak, rakip ülkeyi tarafsız bir ülkeye veya müttefike de dönüştürebilir (Pixley, 2005: 13-24). Dolayısıyla bu strateji, uluslararası sistemde “güç aktarımının” gelişmesine yol açabilecek ve sonucu ise uluslararası ilişkilerin gelişiminin yönü üzerinde önemli bir etkiye sahip olacaktır (Crawford, 2011: 155).

Çin'in Hint-Pasifik bölgesinde artan ekonomik gücü, bölge ülkelerinin Çin pazarına ekonomik bağımlılığının artmasına neden oldu ve bunda Avustralya bir istisna değildir. Bu durum, bölgedeki “Çin tehdidi teorisi”ni zayıflatmakla kalmamaktadır; daha doğrusu Çin'in bölge ekonomisi üzerindeki hegemonyasını da güçlendirmektedir. Her ne kadar Avustralya'nın ulusal güvenliği ABD liderliğindeki bir koalisyona dayansa da ticareti ve ekonomik büyümesi aslında tamamen Çin'e bağlıdır. Başka bir deyişle “güvenlik açısından ABD'ye, ekonomi için Çin'e” bağlıdır. ABD'nin bölgede demokratik müttefiki olan Avustralya, bu nedenle Çin'in keskin gücünün ana hedefi haline gelmektedir. Çin, Avustralya üzerindeki ekonomik etkisini siyasi etkiye dönüştürmeye, Avustralya'nın iç ve dış işlerini kontrol etmeye çalışmaktadır. Bu bölümde ele alınan sorular arasında şunlar yer almaktadır: Çin'in keskin gücü Avustralya'nın ulusal güvenliğini nasıl etkiler? Peki, Avustralya nasıl tepki verdi? Soruları daha detaylı analiz etmek için bu bölüm, Çin'in keskin gücünün ABD-Avustralya ittifakına karşı “ayırma stratejisi” bağlamındaki etkileri incelenecektir.

4.3.1. Çin'in Keskin Gücü Çerçevesinde Ayırma Stratejisi

Birleşik cephenin çalışması, Çin'in keskin gücü altında Pekin'in ayırma stratejisinin en önemli parçasıdır ve Çin'in Avustralya'daki nüfuzunun güçlendirilmesi tamamlayıcı bir şekilde devam etmektedir. Ayırma stratejisiyle çalışmak öncelikle hedef ülkeye yönelik tehditleri azaltmak için hedef ülkenin iç birliğini ve uluslararası ittifaklarını baltalamak için itaat, tehditler, ödülleri ve yaptırımlarla desteklenen siyasi, ekonomik, kültürel ve diplomatik kaynakları kullanmaktır. Daha doğrusu bu strateji, otoriter rejimlerin hem ifade özgürlüğünü sınırlamasına hem de demokrasilerin ve müttefiklerinin siyasi ortamını bozmasına olanak tanıyan özgür ve özgür olmayan sistemler arasındaki dengesizlikten yararlanmaktadır. Başka bir ifadeyle bu tür bir stratejinin amacı, diğer ülkelerin kendi ulusal çıkarları yönündeki çabalarına engel oluşturmaktır. Bu aynı zamanda yeni

ortaya çıkan bir güç için başka ülkelerin iç birliği, dış dengeyi ve kontrol etme politikasını baltalaması için önemli bir araçtır (Crawford, 2011: 156).

Ayrırma stratejisinin kullanımı tarihte ve uluslararası ilişkilerde yaygın bir olgudur ancak stratejik düşüncesi modern Batı uluslararası politikasının ürünü değildir. Çin söz konusu olduğunda bu strateji, Çin askerî ve klasik düşüncesinde yaklaşık 2.500 yıl önceki Antik Çin'in ilkbahar ve sonbahar dönemlerinden beri mevcuttur. Örneğin, ünlü Çin dövüş sanatları askerî klasiği Sun Tzu (+ E), "Casus kiralamak" bölümünde düşmanın gücünü ve birliğini bölmek, yenmek ve yok etmek için casus kullanmanın önemini ana hatlarıyla anlatmaktadır (Chang, 1996: 231-254). Ayrıca "Stratejik Saldırı" bölümünde düşmanın millî gücünü zayıflatmak, iç birliğini bozmak ve hükümetinin normal işleyişini engellemek için çeşitli stratejiler kullanıldığını vurgulamaktadır (Chang, 1996: 30-34). Dahası, Altı Sırrı öğretme geleneksel klasiğinde, "sözlü korkutma" bölümünü düşmanın iç çatışmalarını büyümeye ve ardından düşmanı bölmeye, zayıflatmaya ve yok etmeye ayırmaktadır (Wu, 1996: 61-68). "Üç Şüpheli" bölümünde, karşıt koalisyonları bölmeye ve mülkleri düşman tebaasına ve yetkililerine rüşvet vermek için kullanmaya yönelik bu stratejinin dikkatli bir şekilde kullanılması gerektiğinin altını çizmektedir (Wu, 1996: 71-74). Bu arada "Zor İhtimallere Karşı Mücadele" bölümünde büyük tehditlerle mücadele etmenin yolunun süper güçler ile ittifaklar kurmak, komşu devletlerle iş birliği yapmak ve ardından düşmanı izole etmek olduğunu vurgulamaktadır (Wu, 1996: 194-195).

Çin için etraf ortamı ve ulusal güvenlik eşit öneme sahiptir. ABD karşıtı bir stratejinin kullanılması, ABD liderliğindeki koalisyonun Çin'in ortaya çıkışı yönündeki baskısını hafifletmek amacıyla Pekin'in diplomatik faaliyetlerinde önemli bir konu haline gelmektedir. Her ne kadar ayırma stratejisinin araçları yeni bir eylem olmasa da ayırma stratejisinin kullanımının çağdaş Çin için bazı güvenlik ve siyasi etkileri bulunmaktadır.

4.3.2. Çin'in Ayrırma Stratejisinin Amaçları ve Türleri

Hâlihazırda uluslararası politika alanında ayrılma stratejisinde dört stratejik hedef bulunmaktadır: "Yeniden Organizasyon", "Dağılma", "Koalisyona Girmeden Önce" ve "Tarafsızlık Eksikliği". "Yeniden Organizasyon" stratejileri, hedef devleti düşmanca bir koalisyondan dost bir koalisyona dönüştürmeyi amaçlamaktadır. "Dağılma" aynı zamanda bölücü bir devletin, dağılma stratejisi kullanarak hedef devleti tarafsızlığa doğru yönlendirmeye çalışması anlamına da gelmektedir. Bu, Yeniden Organizasyona göre hem daha az maliyetli hem de daha az riskli bir yöntemdir. "Koalisyona Girmeden Önce" stratejisi henüz resmî olarak müttefik olmayan ancak bir düşman koalisyonuna katılma eğiliminde olan hedef devletin tarafsızlığını korumayı amaçlamaktadır. Son olarak, "Tarafsızlık Eksikliği", bölücü bir devletin, hedefi tarafsız veya müttefik haline getirmeye çalışmadan karşı koalisyon içindeki hedef devletin iş birliğini zayıflatmaya çalışan bir dağılma stratejisi kullanması anlamına gelmektedir. Koalisyona Girmeden

Önce, nispeten geniş kapsamın dışında, ayırma stratejisinin diğer stratejik hedefleri de nispeten açıktır (Crawford, 2011: 164-166).

4.3.3. Çin'in Ayırma Stratejisini Kullanımının Önemi

Gerçek uluslararası politika düşüncesinde güç dengesi teorisi, ulusal politika yapıcılarının dış ilişkileri incelerken kullandıkları çok önemli bir kılavuzdur. Teorik olarak güç dengesi “İç Denge” ve “Dış Denge”yi kapsamaktadır (Levy, 2004: 35). “İç Denge”, bir devletin askerî modernizasyon süreci yoluyla gerçekleştirdiği askerî yapısını güçlendirmesi gerektiği anlamına gelmektedir. “Dış denge” ise bir devletin dış tehditlere karşı mücadele etmek ve düşman koalisyonunun birleşik güçlerini zayıflatmak için “önleme, suçlama, sızma” vb. yöntemleri uygulayarak diğer devletler ile ittifaklar kurması gerektiği anlamına gelmektedir (Levy, 2004: 169). Bu nedenle ayırma stratejisi kavramı, büyük ölçüde dış dengeye bağlıdır ve Çin Komünist Partisi Birleşik Cephesi’nin yurt dışında keskin güç altındaki görevi dış dengenin uygulanmasıdır. Dahası, uluslararası politika alanında ayırma stratejisi üzerine yapılan çalışmalar önemli miktarda tarihsel deneyim biriktirmiştir. Uygulamada ayırma stratejisinin incelenmesi, ulusal liderlerin/seçkinlerin savaşın potansiyel kaynaklarını ayırt etmelerine, düşmanlarla yüzleşmek için etkili politikalar formüle etmelerine, devletin iç ve dış müttefik dayanışmasını sağlamlaştırmalarına yardımcı olabilir. Yukarıdakilere ek olarak, ayırma stratejisinin incelenmesi, uzmanların veya politika yapıcılarının güç dengesi stratejilerindeki başarısızlığın nedenlerini anlamalarına yardımcı olur. Uluslararası ilişkiler alanındaki güç dengesi araştırmalarını ve söylemini güçlendirebilir (Vasquez and Elman, 2003: 23-48). Kısacası, ayırma stratejisinin incelenmesinin gerçeklik ve politika açısından üç anlamı bulunmaktadır. Bunlardan ilki ayırma stratejisinin teorik olarak incelenmesi, strateji kavramının, araçlarının ve mekanizmalarının daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. İkincisi, gerçek dünyada ayırma stratejisini incelemek, çağdaş küresel güç mücadelelerine ilişkin anlayışı derinleştirebilir. Son olarak da bu stratejinin incelenmesi, yalnızca dış politika karar alma mekanizmasını geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda ulusal güvenlik için diplomatik davranışları da değiştirebilmektedir.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarından bu yana Avustralya’nın ulusal güvenliği genellikle süper güçlerin, önce Britanya’nın ve ardından ABD’nin müttefik üssüne dayanmaktadır. Bugüne kadar büyük / süper güçler ile ittifak tercihinin, Avustralya’nın ulusal güvenliğini şekillendiren stratejik kültürünün merkezinde yer aldığı iddia edilebilir (Huang, 2017). Bugüne kadar Avustralya, yalnızca “Avustralya, Yeni Zelanda ve ABD Güvenlik Anlaşması’nın” (ANZUS Anlaşması) değil; aynı zamanda “Beş Göz Anlaşması’nın” (1946 Birleşik Krallık-ABD İstihbarat İlişkileri Anlaşması) da üyesidir (O’Neil, 2017).

Anzus yapısına dayalı olarak ABD, İngiltere, Kanada ve Yeni Zelanda ile birlikte Canberra ve Washington 1985 yılından itibaren yayılmacı bir Çin ile mücadele etmek amacıyla Avustralya ve

Çin'in siyasi ideolojisi Batı demokrasi ülkelerinden farklı olduğu için Çin Komünist Partisi'nin Birleşik Cephesi, yurt içi ve yurt dışındaki muhalifleri ve olumsuz sesleri bastırmayı amaçlamaktadır. Pekin, Birleşik Cephe'nin çalışmalarını desteklemek için her ne pahasına olursa olsun mevcut ulusal kaynakları kullanmaya çalışmaktadır. Bu, yurt dışındaki Çinli muhalifleri gözetim ve kontrol altında tutmak, hedef ülkelerdeki kamuoyu üzerinde etki yaratmak ve hükümet politikasını şekillendirmek ve Çin'e karşı uluslararası koalisyonları zayıflatmak amacıyla ulusal güvenlik ve yurt dışındaki dışişleri alanındaki devlet kurumlarının çalışmaları ışığında gerçekleştirilmektedir. Bowe'a göre, Çin'in keskin güç kullanımının Batı'ya sızarak ciddi bir sorun haline geldiği açıktır. Bu önemli durum, uluslararası toplumun Çin'in ülkeler üzerindeki keskin gücünün genişliğine odaklanmasına neden olmaktadır (Bowe, 2018: 7-8).

4 Haziran 2017 yılında Avustralyalı medya grubu Fairfax Media ve Avustralya Yayın Ajansı, "Güç ve Etki: Çin Komünist Partisinin Avustralya'ya Nasıl Sızacağı" konusunu tartışmak üzere "Dört Köşe" adlı bir televizyon programı hazırladı. Programın amacı, Çin Komünist Partisinin yurt dışındaki Avustralya demokratik sistemine ekonomik müdahale ve siyasi etki operasyonlarını araştırmaktır. Programda ayrıca Avustralyalılara Çin Komünist Partisi'nin hedef kitlesinin, önde gelen politikacılardan ve iş adamlarından başlayarak akademisyenlere, öğrencilere ve genel Avustralya halkına kadar uzandığını belirtmektedir. Geçtiğimiz birkaç yılda Avustralya'da devam eden soruşturma raporları, Çin'in Batılı bir cephe müttefikine karşı yürüttüğü etki operasyonlarının alışılmadık derecede ayrıntılı bir resmini ortaya çıkarmış ve bu, Avustralya hükümetinin başlangıçta cesaret verici bir tepki vermesine yol açmıştır. Dolayısıyla Avustralya, seçim kampanya finansmanı, lobicilik ve casusluk yasalarında kapsamlı reformlar yaparak demokratik geleneklerini ve süreçlerini Çin Komünist Partisi'nin müdahalesine karşı korumaya çalışmaktadır (McKenzie and Others, 2018). "Çin'in keskin gücü" Birleşik Cephe'nin Avustralya topraklarındaki çalışmalarını daha derinlemesine incelemek amacıyla ayırma stratejisinin çeşitli boyutlarına odaklanılması gerekmektedir.

4.4.1. Düşünce Kuruluşları ve Diplomatik Müdahale

Genel olarak düşünce kuruluşlarının (Think tank) görevi, disiplinlerarası araştırmalar yapmak ve ülkedeki karar alıcılara çeşitli politika konularında danışmanlık sunmaktır. Bu çalışmalar, uzmanlık paylaşımı yapan araştırmacılardan oluşan bir ağ aracılığı ile yürütülmektedir. Düşünce kuruluşlarının çalışmaları her devlette farklılık göstermektedir ancak bununla birlikte kuruluşlar, araştırmalarını ticari müşterilere ve hükümetlere sunabilirler (Ladi, 2015). Düşünce kuruluşları "keskin güç" araçları haline gelebilir çünkü her ne kadar bir araştırma alanına odaklansalar da çalışmalarını sürdürmek için bütçeye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu çerçevede, eğer bu fon şüpheli kaynaklardan geliyorsa bu durum düşünce kuruluşları tarafından yürütülen araştırmaların nesnellliğini ve bağımsızlığını etkileyebilir. Çin hükümetinin Avustralya'daki düşünce kuruluşlarını kontrol ettiğine dair çok az kanıt bulunmaktadır. Bu bağlamda belki de tek kanıt, Avustralya

düşünce kuruluşlarının kurulmasına yönelik fonların 2,8 milyon dolarlık kısmının iki Çinli milyoner tarafından karşılanmasıdır. Bu nedenle eleştirmenlerin söyleyebileceği tek iddia, düşünce kuruluşlarının Çin-Avustralya ilişkilerini olumlu yönde etkilediğidir (Leibold, 2017). Ancak ilginç olan, “Avustralya Medyası Konuları Çince Yayınlanmalı” başlıklı bir raporun yayınlanmasıdır. Bu durum, bu kurumların Çin Komünist Partisi ile bağlantısı olduğuna dair şüphelerin oluşmasına yol açmıştır ve Nan Hai Medya Şirketi bu ilişkiye bir örnek oluşturmaktadır. Ayrıca raporda, şirketin Çin Komünist Partisi ile gizlice ilişkiler kurduğu belirtilmektedir (Joske, Li, Pascoe, & Attrill, 2020). Avustralya’daki durum göz önüne alındığında, özellikle Avustralya’da yaşayan ve kendi dillerinde güvenilir bilgi arayan birçok Çin vatandaşı olduğu düşünüldüğünde medyanın “keskin güç” kullanmanın bir yolu olabileceği açıkça görülmektedir. Bu durum, Avustralyalıların medyanın yabancı bir hükümetle, özellikle de Çin gibi otoriter bir güçle hiçbir ilgisi olmaması gerektiğini düşünmelerine neden olmuştur çünkü bu durum, basın özgürlüğünü ve düşünce özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Bu bağlamda o dönemde Çin Uluslararası Yayın Kurumu’nda çalışmakta olan ve Küresel Sürdürülebilirlik Vakfı eski başkanı Sherry Yan, 1987 yılında ABD’ye gittiğinde New York’taki Avustralya Büyükelçiliği’nde eski Avustralya istihbarat görevlisi Roger Urn ile görüşmüştür. Aynı zamanda Urn, eski Çin Komünist Partisi istihbarat başkanı Kang Sheng’in (1898-1975) biyografisini yazmak için bilgi ve veri topluyordu (Byron and Pack, 1992). Sherry Yan o zamanlar asistan olarak çalışıyordu. 1992 yılında Urn’un ABD ofisindeki görev süresi sona erdikten sonra Canberra’ya geri gönderildi ve sonunda emekli olmadan önce Ulusal Değerlendirmeler Ofisi’nde (ONA) müdür yardımcılığı pozisyonuna terfi etti. Bu süre içerisinde Urn’un eşi Yan, akıcı Çince ve İngilizce konuşması ve sorunsuz iletişim kurma yeteneği nedeniyle Washington, Pekin ve Canberra’daki siyasi ve ekonomik liderler arasında önemli bir figür haline gelmiştir (Wood, 2017).

2001 yılında görevden ayrıldıktan sonra Urn, Küresel Sürdürülebilirlik Vakfı’nı (GSF) kurdu ve Yan’ı başkan olarak atadı. GSF, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olmasına rağmen ABD, Çin, Avustralya ve Birleşmiş Milletler arasında siyaset, ticaret, medya, arabuluculuk, danışmanlık ve lobi faaliyetlerine katılmaktadır. Yan’ın o zamanki özel ve önemli konukları arasında Westfield Grubu sahibi Frank Lowe, Avustralya eski başbakanları Kevin Rudd ve John Howard, Amerikalı bilgisayar yazılımı tüccarı Peter Norton, eski ABD Başkanı Clinton, Birleşmiş Milletler Genel Kurul Eski Başkanı John Ash ve diğerleri bulunmaktaydı (McKenzie and Others, 2017).

Yan, 16 Ekim 2015 tarihinde ABD Federal Soruşturma Bürosu (FBI) tarafından eski Birleşmiş Milletler Genel Kurul Başkanı John Ashe’ye 1 milyon dolar rüşvet verdiği gerekçesiyle tutuklandı ve 20.01.2016 tarihinde New York mahkemesinde 20 ay hapse mahkûm edildi (The Associated Press, 2017). Aynı zamanda, Avustralya federal polisi pek çok gizli Avustralya istihbarat belgesi için evinde arama yapmıştı. Gizli belgeler arasında “Batılı İstihbarat Teşkilatları Çin’in İstihbarat Çalışma Yöntemlerinin Ayrıntılarını Anlıyor” başlıklı bir belge de bulunmaktaydı. Yan, medya tarafından açık bir şekilde Canberra ve Washington’da büyük siyasi etkiye sahip bir

Çin Komünist Partisi casusu olarak tanımlandı. Eğer bu gizli belgeleri Pekin yetkililerine daha önce teslim etseydi, bu durum Avustralya için ciddi ulusal güvenlik sorunu olacaktı (McKenzie and Others, 2017).

4.4.2. Güvenlik Baskısı

Geçtiğimiz yıllarda Solomon Adaları, büyük oranda Avustralya tarafından finanse edilen ve Çinli teknoloji devi Huawei'in, bağlantıları kendisinin çekme planlarını uygulamasını engelleyen Avustralya ile ortak bir denizaltı kablosu projesine imza attı. Dolayısıyla keskin güç ilkeleri ve ayırma stratejisinin uygulanması çerçevesinde Mart 2022'de Çin, Avustralya'nın kuzey adalarında yer alan Solomon Adaları ile bir anlaşma imzalamış ve araştırmacılar anlaşmayı Avustralya'ya yönelik bir güvenlik baskısı olarak yorumlamıştı. Söz konusu anlaşmanın en belirgin maddeleri şunlardır (İleri Araştırma ve Çalışmalar için Gelecek Merkezi, 2022: 1-5):

- Lojistik Kolaylık: Anlaşma taslağında, Çin'e Solomon Adaları limanından geçme ve kalma hakkı tanınmakla birlikte, Solomon Adaları'nın onayını aldığı takdirde Çin, adanın çıkış kapılarını kullanabilir ve ada ile ilgili tüm lojistik kolaylıklar kendisine sağlanmalıdır.
- Polis ve Güvenlik Desteği: Bu anlaşma, bölgedeki sosyal sistemi derinleştirmek amacıyla Solomon Adaları'nın talebi üzerine Çin polisinin görevlendirilmesine olanak tanıyacaktır. Bu durum, herhangi bir protestoya karşı mücadele etmek için adaya destek vermeye veya Çin güçlerinin adanın sistemini herhangi bir iç çatışmadan korumasına, ayrıca Çinlilerin ve adadaki büyük projelerin güvenliğini korumasına izin verdiğinin bir göstergesidir.
- Karmaşık Güvenlik İş Birliği: Bu anlaşma, polis güçleri dışındaki Çin güçlerine verilecek belirli görevlere ilişkin bentler içermektedir.

Bu anlaşma, adanın önemli bir müttefik olması nedeniyle bunu bir tehdit olarak gören Avustralya ve Yeni Zelanda'yı kıskırtmıştır. İki ülke aynı zamanda anlaşmanın Güney Pasifik'te Çin askerî varlığına kapı açacağından da korkmuştur (Abdurrezzak, 2022: 73).

4.4.3. Siyasi Katılımlar

Hemen hemen tüm Batılı demokratik ülkeler, yabancıların siyasete katılımını yasaklamaktadır. Ancak Avustralya bunu yasaklamayan tek ülkedir. Avustralya'da hükümetin yabancılardan siyasi bağış almasını engelleyen bir yasa bulunmamaktadır. Bu nedenle, Kongre üyelerinin ve hatta hükümet kabinesi üyelerinin ve hükümetin politika oluşturma yönünün dış siyasi katkılardan etkilenmesi mümkündür. Çin'in zengin ve güçlü iş adamlarının iç politikaya katılımı daha çok siyasi katkı sağlamaya dayalıdır. Çin parasıyla etki satın almak, Çin Komünist Partisi'nin Avustralya siyasetine sızmasının önemli bir yolu haline gelmiştir. Hatta Chau Chak

Wing bunun çok açık bir örneğidir. Kendisi, Çin doğumlu Avustralyalı bir emlak geliştiricisi ve en çok Guangzhou merkezli King Gold Group adlı işiyle tanınan, hayırsever bir milyarderdur. Bu grup, ağırlıklı olarak Guangzhou’da arazi geliştirme ve gayrimenkul işlemleriyle uğraşmaktadır. Chau Chak, bu şekilde zenginleşmiştir ve ayrıca Chau ile Yan arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Sherry Yan, bir zamanlar Chau’un danışmanı olarak çalışmış ve Chau için uluslararası politika ile ekonomik akrabalık arasındaki ilişkiyi genişletmiştir. Chau, Çin ve Avustralya’daki gazetelerde yöneticilik yapmaktadır. Aynı zamanda Guangdong’daki Çin Komünist Partisi’nin Çin Halk Siyasi Danışma Konferansı’nın bir üyesidir. Ayrıca Çin Komünist Partisi’nin Propaganda Departmanı ve Çin Halk Siyasi Danışma Konferansı’nın Shantou Şehir Komitesi ile çok iyi ilişkileri bulunmaktadır. Birkaç yıl önce Chau’ın adı, eski Birleşmiş Milletler Genel Kurul Başkanı John Ash’e rüşvet verilme davası ile ilgili bir (FBI) soruşturmada gündeme gelmiştir. FBI, Chao’ın Kasım 2013’te, Avustralya Güvenlik İstihbarat Teşkilatı tarafından Çin Komünist Partisi adına Çin istihbarat faaliyeti yürüttüğünden şüphelenilen Sherry Yan aracılığıyla John Ash’e 200.000 ABD Doları ödediğini iddia etmiştir (Remeikis and Murphy, 2018).

Chau, Avustralya’daki siyasi bağışlarıyla ünlüdür. Kendisi Çin’in Chaozhou şehrinden bir Avustralya vatandaşıdır. 2015 yılında James Packer’ın evini 70 milyon Avustralya Doları karşılığında satın almasıyla tanınmıştır. “Dr Chau Chack Wing Binası”nı ve Sidney’deki Sidney Teknoloji Üniversitesinin bir bölümünü inşa etmek için 20 milyon dolar, ayrıca Sidney Üniversitesinde yeni bir müze inşa etmek için 15 milyon daha bağışlamıştır. Kendisi Avustralya’nın merkezi yurt dışında bulunan en büyük siyasi bağışçısıydı. Hem Avustralya İşçi Partisi’ne hem de Liberal-Ulusal iktidar koalisyonuna 4 milyon Avustralya Doları tutarında siyasi bağış yaptığında Avustralya’da Chau’ın siyasi eğilimlerini anlamak zordu. Avustralya’da o dönemde (2018 yılından önce) yabancıların siyasi bağışlarını yasaklayan bir yasa bulunmadığından Çin Komünist Partisi’nin, siyasi bağışları aracılığıyla Avustralya’daki siyasi operasyonlara ve politika gelişimine müdahale edip etmediği konusu Avustralya kamuoyu ve istihbarat teşkilatları aslında en çok endişelenen konu olmuştur. Çünkü siyasi bağışlar, Avustralya siyasi partilerinin siyasi operasyonlarında zayıf bir halka haline gelebilir (Huang, 2017).

Avustralya’da Çinlilerin, Avustralyalı olmayan bağışçılar listesinin başında yer aldığı özel bir siyasi bağış durumu söz konusudur. Burada örnek olarak Avustralya’da daimî ikamet eden Huang Xiangmoke’yi ele alabiliriz. Huang, Çin Halk Siyasi Danışma Konferansı’nın Xiang Şehri Komitesi’nin bir üyesidir. 2003 yılında Xinjing, Yuhui ve Yuhui Şirketler Grubu’nu kurdu. Kendisi şu anda, Çin Komünist Partisi Birleşik Cephe Çalışma Departmanı tarafından yönetilen bir örgüt olan Ulusal Barışçıl Yeniden Birleşmeyi Destekleme Çin Konseyi’nin Avustralya şubesinin başkanıdır. Huang, Avustralya’daki Birleşik Cephe çalışmalarının öncüsüdür ve Canberra’da çok sayıda siyasi bağışta bulunmuştur. Chau Chack Wing gibi Huang da hem iktidar hem de muhalefet partilerine para bağışlamıştır. Böylece, Avustralya siyaseti üzerinde kesin bir etkisi olmuştur (Joske, 2018).

Çin Komünist Partisi'yle bağlantılı bağışçılardan biri olan Huang Xiangmo, en tartışmalı siyasi bağışlardan birini yapmıştır. 2016 yılının seçimlerinden bir yıl önce Huang, İşçi Partisi'ne 400.000 Avustralya Doları bağışlama sözü verdi ancak seçimden sadece birkaç hafta önce pişman oldu. Çünkü bir İşçi Partisi üyesi, Avustralya hükümetinin ABD öncülüğündeki Güney Çin Denizi devriyesine katılması gerektiğini savunan bir konuşma yapmıştı. Huang, konuşmayı Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki egemenliğine bir meydan okuma olarak nitelendirdi (The Guardian, 2017). Öte yandan, eski Avustralya senatörü ve Avustralya İşçi Partisi üyesi olan Sam Dustyar, senatörlükten istifa etmek zorunda kaldı. Çünkü Çinli milyarder Huang'dan seyahat için para aldığı ve Pekin'in Güney Çin Denizi'ndeki konumunu açıkça desteklediği için Avustralya'ya sadakatsizlikle suçlandı. Huang'ın davranışının, siyasi bağışlar yoluyla Canberra'nın Güney Çin Denizi politikasını etkilemeyi ve sonuçta Güney Çin Denizi konusunda Avustralya ile müttefikleri arasındaki ilişkiyi bölmeyi amaçladığı açıkça görülmektedir. Şubat 2019 yılında Avustralyalı yetkililer Huang'ın bir başvurusunu engelledi ve onun vatandaşlığı ve daimî oturma iznini iptal etti. Ayrıca Huang'ın Avustralya'ya yeniden girişi de etkin bir şekilde yasaklandı (Knaus, 2019).

4.4.4. Liman Kiralama

Ekim 2015 yılında Kuzey Avustralya Bölgesi Hükümeti, Darwin Liman Terminali ve tesislerinin kiralanması için Çin Halk Kurtuluş Ordusu'na bağlı bir ticaret grubu olan Çinli Landbridge Group'la 506 milyon Avustralya Doları değerinde bir kira sözleşmesi imzaladı. Üst düzey bir Avustralyalı askerî yetkili, grubun Kuzey Bölgesi'ndeki Darwin Limanı'nın 99 yıllığına kiralanmasıyla ilgili derin endişelerini dile getirdi. Bu durum, ABD ve diğer müttefikler arasında gemilerinin Darwin Limanı'na girmek için Çinlilerin gözetimine tutulabileceği yönündeki endişeleri artırırken Çin'in Güney Pasifik'teki "Bir Kuşak, Bir Yol" stratejik yaklaşımıyla ilgili olma ihtimalinin yüksek olduğunu belirtmek gerekmektedir (Zhen, 2015).

Jeopolitik açıdan bakıldığında Darwin Limanı'nın konumu, bölgesel güvenlik açısından önemli bir stratejik değere sahiptir. 16 Kasım 2011'de Avustralya Eski Başbakanı Julia Gillard ve ABD Başkanı Barack Obama, ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ilk kez Avustralya'ya asker konuşlandıracağını duyurdular. ABD ile Avustralya arasında yapılan anlaşma uyarınca, 2012 yılında Darwin'e 250 ABD Deniz Gücü askeri gelecek ve toplam sayı daha sonra 2.500 askere yükselecek ve askerler ise altı aylık rotasyon ile görevlendirilecekti. Bu askerlerin yanı sıra F-22 Raptor'lar, F-35 müşterek taarruz uçakları ve KC-135 yakıt ikmal uçaklarından oluşan hava destek gücü de hazır bulunacaktı (Westbrook, 2017). O dönemde Çin ve Endonezya, Avustralya ve ABD'nin kararıyla ilgili endişelerini dile getirmişti. Bazı analistler, geniş çaplı ABD varlığının güvenlik tehdidi oluşturabileceğini savundu. Gillard, ilk 200 ABD Deniz Kuvvetleri askerlerinin 3 Nisan 2012 yılının sonunda Hawaii'den Darwin'e ulaştığını duyurdu. 2013 yılında ABD medyasında Avustralyalı yetkililer tarafından herhangi bir konuşma veya onayı olmaksızın genişleme modellerine ilişkin başka raporlar da yayınlandı. İki hükümet arasındaki anlaşma

kamuoyundan gizlendi ve 2014 yılına gelindiğinde merkezi Darwin’de bulunan deniz kuvvetlerinin sayısı 1.150 askerinin üzerine çıktı. Darwin, Avustralya Kraliyet Hava Kuvvetleri’nin hem Darwin hem de Tindel üslerinde çok uluslu büyük bir gücün katılımı ile her iki yılda bir düzenlenen iki haftalık bir tatbikat olan “Kara Saha Tatbikatı” (Black Peach) adlı çok uluslu bir tatbikata ev sahipliği yapar. Tatbikat genel bir şekilde dünya çapında 2.500’e kadar askere ve 100’den fazla uçağa ev sahipliği yapmakta ve katılımcılar arasında Avustralya, Kanada, Fransa (Yeni Kaledonya), Almanya, Endonezya, Hollanda, Yeni Zelanda, Singapur, Tayland ve ABD yer almaktadır. Ayrıca Hindistan ise tatbikata ilk kez 2018 yılında katılmıştır (Yeo, 2014).

4.4.5. Teknoloji Şirketlerinin Avustralya Üniversiteleri ile Ortaklıkları

Avustralya üniversiteleri yenilikçilikleri ve araştırma kaliteleri ile uluslararası alanda tanınmaktadır. Bunların biyomedikal şirketleri, teknoloji şirketleri veya daha pek çok büyük şirketle ortaklık kurması şaşırtıcı değildir. Bu arada, Çinli teknoloji şirketleri ile Avustralya üniversiteleri arasındaki ilişkinin, Çin Komünist Partisi’nin arkasındaki gizli çıkarları içeren derin bir boyutu bulunurken bu durum, “keskin güç” olarak nitelendirilebilir. Çinli teknoloji şirketleri ile Avustralya üniversiteleri arasındaki bu teknoloji ortaklığının bir örneği, Avustralya’daki NB-IoT Laboratuvarı’nın yanı sıra Huawei ile iş birliği içinde yürütülen “Gelecek İçin Tohumlar” programıdır. Bu karışım ve katılım, şirketin hedeflerine ulaşmak için keskin güç kaynaklarını farklı şekillerde nasıl kullandığını göstermenin mükemmel bir yoludur. Huawei Şirketi, Çin’de kurulmuş ve genel merkezi Shenzhen ilinde bulunan çok uluslu bir teknoloji şirkettir. Şirket birçok sektörde faaliyet göstermektedir ancak en çok tüketici bilgisayar elektroniği ve telekomünikasyon sistemleri üretimi ile tanınmaktadır (Alvarez, 2021: 24).

Şirket hakkında Çin Komünist Partisi ile bağlantılı olduğu yönünde suçlamalar ve varsayımlar bulunmaktadır. Örneğin Haziran 2021 başlarında Joe Biden, Trump kabinesinin Huawei ve diğer 58 şirketin ABD’de yatırım yapmasını yasaklama kararının devam ettirileceğini vurgulamıştır. Çünkü Huawei’nin Çin Komünist Partisi ile bağlantısı olduğundan şüphelenilmektedir hatta Huawei’nin Çin Komünist Partisi’ne ait olduğu ve akıllı telefonlarını vatandaşlar üzerinde casusluk yapmak ve verilerini parti ile paylaşmak için kullandığına dair suçlamalar bile yapılmıştır (Michail, 2021).

Huawei’nin Avustralya üniversiteleri ile ortaklığına bakıldığında, bu projelerin “Gelecek İçin Tohumlar” projesi gibi örneklerinin hedeflerini sorgulamak gerekmektedir. Birincisi, bu proje, eğitilmiş ve yerel yetenekler yaratmayı amaçladığından Huawei tarafından kurumsal sosyal sorumluluk projesi olarak tanımlanmıştır. İkincisi, Şirket ülkeler ve kültürler arasında köprü kurmaya yardımcı olmaktadır. Bu proje aracılığı ile öğrencilerin Çin’e seyahat etmelerine ve orada Çin kültürel değerleri ve gelenekleri hakkında bilgi sahibi olmalarına olanak sağlanmakla beraber, Huawei laboratuvarlarındaki araştırmacılar ile yakın iş birliği içinde çalışmalarına da izin

verilecektir (Huawei, 2020). Çin'in bu yardımları, keskin güç kavramının üniversiteler ile güçlü ilişkisini göstermektedir. Bu bağlamda program, 2008 yılından bu yana dünyanın dört bir yanından 10.000 öğrenciyi ağırlayabilmiş olmasıyla gurur duymaktadır. Bu nedenle Batılı araştırmacılar, öğrenci değişim programlarının bir tür “keskin güç” olduğuna inanmaktadır. Dolayısıyla bu program, Avustralya'daki genç öğrencileri yabancı topraklarda kendi davaları için destek oluşturma konusunda etkileyerek Çin'in otoriter değerlerini değiştirmek ve teşvik etmek için kullanılabilir (Huawei, 2020).

Huawei, araştırma konusundaki devam eden hedeflerinden biri olarak araştırmaya yatırım yapmaktadır ve şu anda Avustralya çapında çeşitli üniversiteler ile iş birlikleri imzalanmıştır. Bu iş birliğinin bir örneği, Avustralya'nın ilk NB-IoT laboratuvarının James Cook Üniversitesinde geliştirildiğinin duyurulmasıdır. Bu iş birliği, internet teknolojisinin araştırılmasına yardımcı olacak ve yeni sensörler ve cihazlar geliştirmek için kullanılabilir. Bu proje, James Cook Üniversitesinin kendisini teknolojik araştırmalarda ön sıralarda konumlandırmasına olanak tanımakta ve bulgularıyla Avustralya toplumu üzerinde olumlu yönde etkisi olabilmektedir. Buna rağmen üniversite üzerinde genel olarak Huawei ve Çin'e karşı dostane bir tutum sergilemesi yönünde baskı oluşturmaktadır (Alvarez, 2021: 26).

Öte yandan, 2012 yılında imzalanan ABD-Avustralya Savunma Ticareti Koordinasyon Anlaşması uyarınca Avustralya ve ABD, Avustralya üniversitelerinde askerî alandaki araştırmaların savunma kontrolleri kapsamına dâhil edilmesi konusunda mutabakata varmıştır. Ancak Çin Ulusal Savunma Üniversitesi, iş birliği ve kalkınma adına araştırma ve değişim için Avustralya'ya askerî personel göndermiştir. Ulusal Bilimsel Araştırma Projesi için yapılan araştırma ve değişim sırasında Çin personelleri birçok teknolojiyi çalmış ve bunları sistematik olarak Çin ordusuna aktarmıştır. Araştırma projeleri, muhtemelen Halk Kurtuluş Ordusu'nun savaş cephelelerindeki askerî teknoloji alanlarının yeteneklerini güçlendirmesine yardımcı olabilecek uzay, yapay zekâ, sürücüsüz arabalar ve bilgisayar mühendisliği gibi hassas alanlardaki bilgileri içermektedir. Buna ek olarak, Avustralyalı üniversite bilim adamları ile Çinli askerî araştırmacılar arasındaki ortaklık, Avustralya'nın ABD ile olan stratejik ittifakını ve karşılıklı güveni tehlikeye atabilir. Avustralyalı üniversite bilim adamları, Çin halkının değil Çin Komünist Partisi'nin ordusu olan Halk Kurtuluş Ordusu'na fayda sağlayan programlar üzerinde Çin askerî yüksek teknoloji üniversiteleri ile iş birliği yapmaktadır (Iggulden, 2017). Örneğin Clive Hamilton ve Alex Josky'nin araştırmasına göre, Avustralya üniversiteleri ile yapılan pek çok değişimin kökünde yer alan kişi, geçtiğimiz yüzyılın seksenlerinden bu yana Çin Komünist Partisi'nin üyesi olan ve partinin on dokuzuncu kongresinde parti merkez komitesi üyeliğine terfi ettirilen Teğmen Yang Shuijun'dur. Kongre, Xi'yi beş yıl daha parti lideri olarak atamış ve Yang'ı büyük bir lider olarak Mao Zedong'un yanında bir konuma yükseltmiştir. Yang şu anda Milli Savunma ve Bilim Teknolojisi Üniversitesi Askerî Bilim Araştırma Enstitüsü'nün dekanıdır. Kendisi Halk Kurtuluş Ordusu'nun önemli bir bilgisayar bilimi uzmanıdır ve süper bilgisayar araştırmaları alanında NSW Üniversitesi (Yeni Güney Galler) ve

Sidney Üniversitesinden uzmanlarla yakın iş birliği içinde çalışmıştır ve bu alanda birçok akademik araştırmalar yayınlamıştır. Bir başka örnek ise NSW Üniversitesinde bilgisayar mühendisi olan Profesör Xu Jingling'dir. Xu Jingling, Tianhe Serisi Süper Bilgisayar Geliştirme Projesi için 2008 yılından bu yana Çin Askerî Bilimler Akademisi'nden araştırma bursları ve hibeler almaktadır (Hamilton and Joske, 2017). Çin ve Avustralya arasındaki akademik değişim ve araştırma koordinasyonu, daha büyük ikili koordinasyon sürecinin yalnızca küçük bir bölümüdür. Avustralya'nın bilgisayar teknolojisini elde etmesi, Çin Komünist Partisi'nin gelişmiş savaş uçakları tasarlamasına ve taktiksel nükleer bomba veya füzeleri test etmesine yardımcı olmaktadır. Bu da Halk Kurtuluş Ordusu'nun askerî caydırıcılığını artıracak ve Çin hegemonyasının etkisini güçlendirmesine neden olacaktır (Hamilton and Joske, 2017).

4.4.6. Akademik Merkezlerin Kontrolü

Genel olarak insanlar, Çin hakkında araştırma yaparken akademi dünyasının nispeten tarafsız olduğuna ve akademik topluluğun Çin hakkında bağımsız ve objektif bir şekilde dış dünyaya hem olumlu hem de olumsuz görüş sağlayacak biçimde araştırma yürütebileceğine her zaman inanmışlardır. Her ne kadar tarafsız bir akademik topluluk Çin Komünist Partisi'ne daha büyük fayda sağlayacak olsa da akademik çevreyi kontrol etmek Çin hakkında Pekin'e fayda sağlayacak iyi ve olumlu görüşler ortaya koyabileceğinden dolayı Çin Komünist Partisi akademik dünyaya sızma ve kontrol gayretinden vazgeçmeyecektir (Baxendale, 2017). Bu bağlamda Çin'in keskin güç araçları çerçevesinde, Avustralya üniversitelerinin akademik özgürlüğünü tehdit eden önemli bir araç, çevrimiçi raporlama portalının oluşturulmasıdır. Bu portal, Çin'in etkisini azaltmaya ilişkin eylemleri raporlamak için Avustralya içinde yaşayan herkes tarafından kullanılabilir. Üstelik bu portal, Çin Komünist Partisi'nin kontrolü altında, devlete ait bir geçit niteliğindedir. Ancak tehlikeli de bulunmaktadır. Çünkü insanların Çinli bir öğrenci tarafından yapılan ve olumsuz etkisi olan bir yorumu bildirmelerine olanak tanımakta, bu yüzden araştırılıp Çin'e iade edilmesi gerekmektedir. Avustralya üniversiteleri ile ilgili kısım ise öğrencilerin Çin Halk Cumhuriyeti'ni eleştirmeleri durumunda üniversite öğretim üyelerini rapor edebilmeleridir. Bu uluslararası etki kazanma girişimi Avustralya için tehlikelidir çünkü bu üniversitelerdeki ifade özgürlüğünü ve akademik özgürlüğü etkili bir şekilde tehdit etmektedir. Portal ayrıca, diğer dilleri konuşan kişiler için daha fazla bilgi toplayabilmeleri amacıyla portalın diğer dillere standartlaştırılmasından sorumlu uluslararası bir uzman ekibi oluşturmayı da amaçlamaktadır. Bu bir tür "keskin güçtür", çünkü kendisini başka bahaneler ile maskeleyerek Avustralya'nın işlerine karışmakta ve bu üniversitelerdeki akademik özgürlüğe yönelik tehlike yaratmaktadır (Bagshaw & Hunter, 2020).

Örneğin 2020 yılında Queensland Üniversitesindeki bir öğrenci aktivist, 11 suiistimal iddiası nedeni ile görevden uzaklaştırıldı. Çünkü üniversitenin Çin ile olan ilişkilerini sert biçimde eleştirmiş ve Hong Kong'da insan haklarını korumak için protestolar düzenlemekle suçlanmıştır ve bu nedenle üniversiteden 2 yıl uzaklaştırma cezası almıştır. Bazı araştırmacılar, bu cezanın

Queensland Üniversitesinin Çin'deki mali ortakları ile olan güçlü ilişkisinin bir sonucu olabileceğine ve dolayısıyla fikir özgürlüğünün üniversite tarafından kısıtlandığına inanmaktadır (Alvarez, 2021: 30-31). 2014 yılında kurulan Sidney Teknoloji Üniversitesindeki Çin-Avustralya İlişkileri Enstitüsü, Chau Chack Wing ve Huang Xiangmo tarafından desteklenmektedir ve Eski Avustralya Dışişleri Bakanı Bobcar, görevden ayrıldıktan sonra Enstitü'nün ilk başkanı olmuştur. Aslında Sidney Teknoloji Üniversitesinin Çin sorunları ile ilgilenen bir merkezi bulunmaktaydı. Ancak Sidney Teknoloji Üniversitesi, Falun Gong üyeleri tarafından bir resim sergisi düzenlemeyi kabul ettiği için Çin Komünist Partisi, Çin Merkezi'nin kapatılmasına yönelik üniversiteye daha fazla baskı uygulamış ve merkez sonunda kapatılmıştır. Daha sonra Çinli iş adamları Chau ve Huang'ın bağışları aracılığıyla orijinalinin yerine başka bir Çin-Avustralya İlişkileri Enstitüsü inşa edilmiştir (Leibold, 2017).

Buna ek olarak, Çin doğumlu bir Avustralya vatandaşı ve Sidney Teknoloji Üniversitesinde Çinli insan hakları uzmanı olan Doçent Dr. Chong Feng'in uzun süredir Çin'in insan hakları sorunlarına yönelik endişeleri bulunmaktaydı. Yeni bir çalışmada, bir yandan entelektüel ve politik değişimler incelenirken diğer yandan haklar ve demokratik güçler konusundaki farkındalığın gelişimine odaklanılmaktadır. Mart 2017'de Feng, Çinli yetkililer tarafından tutuklanmış ve Sidney'e geri dönmesi engellenmiştir. Nisan ayında Avustralya'ya dönmesine izin verilmeden önce, 10 gün boyunca Çinli güvenlik görevlileri tarafından alıkonulmuş ve ulusal güvenliği tehlikeye attığı şüphesiyle sorguya çekilmiştir. Feng, Çin'deki insan hakları konusunda Çin Komünist Parti ile aynı fikirde olmadığından enstitü onun araştırmalarına katılmayı reddetmiştir. Her ne kadar Feng ve Çin-Avustralya İlişkileri Enstitüsü aynı üniversiteye bağlı olsa da enstitü, Enstitü'nün bağımsız bir araştırma kuruluşu olduğunu ve Feng olmadan yapılan akademik araştırmanın çalışmayı etkilemediğini vurgulamıştır (Yuan, 2017).

4.4.7. Yükseköğretim Kurumları ve Yurt Dışındaki Öğrenciler

Avustralya'daki yükseköğretim kurumları Avustralya hükümeti için en önemli varlıklardan biridir. Şu anda Avustralya'nın altı eyaletinde 133 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlar arasında devlet üniversiteleri, özel üniversiteler ve diğer onaylı yükseköğretim kurumları yer almaktadır. Ayrıca üniversitelerin çoğunlukla NSW ve Victoria gibi eyaletlerde yoğunlaştığı görülmektedir (Department of Education, Skills and Employment, 2019). Avustralya devlet üniversiteleri genellikle üç ana yoldan finanse edilmektedir: İlk olarak üniversite bütçelerinin büyük bir kısmı Commonwealth (İngiliz Milletler Topluluğu) Hibe Planı'ndan alınmaktadır. İkinci olarak öğrenci katkılarından öğrenim ücreti ve kredi şeklinde para alınmaktadır. Üçüncü olarak da araştırma finansmanı yoluyla finanse edilmektedirler. Bu para Avustralya hükümeti ve eyalet hükümetleri aracılığıyla ödenmektedir. 2015 yılında Avustralya hükümetinin araştırma ve geliştirme bütçesi 10.2 milyar dolara eşitti ve bu da o yılın araştırma ve geliştirme bütçesinin üçte birine denk gelmekteydi (Universities Australia, 2021).

Yukarıda bahsedilenler, Çinli aktörlerin Avustralya üniversitelerinde finansman aracılığıyla etki sağlama çabalarını yansıtmaktadır. Çin, öğrencilere hizmet sunumu, öğrenci konaklaması, araştırma bursları gibi finansal destek yollarını kullanarak üniversitelerde etkili olabilir. Bu etki, genellikle Çinli teknoloji şirketleri tarafından yapılmaktadır.

Belirtildiği üzere, Avustralya devlet üniversiteleri, bütçelerini çeşitli yollarla finanse etmektedir ve uluslararası öğrencilerin katılımı bu finansmanın önemli bir bileşenidir. Yabancı öğrencilerin ödediği yükseköğrenim ücretleri, Avustralya devlet üniversitelerinin mali gelirlerine önemli bir katkı sağlamaktadır. Eğer bir yabancı Avustralya'daki devlet üniversitelerinden herhangi birinde okumak istiyorsa öğrenim ücretini ABD Doları cinsinden ödemek zorundadır; bu ücret, genellikle yurt içi öğrenci ücretlerinden %270'e kadar daha yüksek olabilir (Yew, 2013). 2019 yılında Avustralya'da kayıtlı 1.609.798 yükseköğretim öğrencisi bulunmaktaydı ve bu sayının 521.948'i uluslararası öğrenciydi (Department of Education, Skills and Employment, 2019). Bu da öğrencilerin yaklaşık 1/3'ünün yurt dışından geldiğini, dolayısıyla uluslararası öğrencilerin yüksek kâr marjı sağlayanlar olduğundan bu ülkeye daha fazla bağımlı olmalarına yol açtığını göstermektedir. Örneğin, Eğitim Bakanlığı verileri bu hipotezi desteklemektedir. 2019 itibarıyla Avustralya devlet üniversitelerinin toplam devam eden işletme geliri 36,52 milyar dolardı ve yurt dışındaki öğrencilerin katkıda bulunduğu para miktarı dikkat çekicidir. 2019 yılı boyunca uluslararası öğrencilerin Avustralya'ya ödediği para nedeniyle ülke 9,98 milyar dolar kâr elde etmiştir (Four Corners, 2019). Ancak uluslararası öğrencilere olan bu güvenin, Çinli öğrenciler de dâhil olmak üzere, özellikle yabancıların COVID-19 salgını nedeniyle Avustralya'ya girişinin yasaklanması üniversite gelirlerinde büyük bir boşluğa neden olmak gibi birçok olumsuz etkisi olabilir.

Öte yandan Çin, uluslararası öğrencilerin Batı ülkelerine ihraç edildiği başlıca ülkelerden biridir. Öğrenci kabul eden ülkelere çok sayıda uluslararası öğrencinin bulunması, yalnızca yerel üniversitelerdeki yükseköğrenim bütçesini artırmakla kalmaz; aynı zamanda ileri düzey akademik araştırmalar için insan kaynağı ihtiyacını da karşılar. Ancak Çin Komünist Partisi'nin yurt dışındaki istihbarat çalışmasının yapısına göre uluslararası öğrenciler, Çin'in siyasi nüfuz kazanmasına yardımcı olabilecek en iyi kişilerdir. Şu anda, Çin Komünist Partisi'nin yurt dışındaki Çinli öğrenciler üzerinde aşağıdaki gibi iki gözetim ve kontrol boyutu bulunmaktadır:

- **Yurt Dışındaki Çinli Bilim Adamlarının ve Öğrenci Örgütlerinin Koordinasyonu:** Yurt dışındaki Konfüçyüs Enstitülerinin yanı sıra Batı'nın önde gelen üniversitelerinde pek çok "Çinli Öğrenci ve Bilim Adamları Derneği" veya diğer adıyla Çinli Bilim Adamları ve Öğrenci Dernekleri hâlihazırda kuruludur. Pek çok kolej ve üniversitede Çinli Bilim Adamları ve Öğrenci Dernekleri makalelerinin veya web sitelerinin başlarında, Çinli Bilim Adamları ve Öğrenci Dernekleri'nin çeşitli ülkelerdeki Çin konsoloslukları tarafından denetlendiği açıkça belirtilmektedir. Çinli Bilim Adamları ve

Öğrenci Dernekleri'nin öğrenci kadrolarının genellikle Çin Komünist Partisi'nin sadık ve yurtsever üyeleri olduğunu belirtmekte fayda var. Onlar Çin konsoloslukları ve yerel akademik dernekler arasındaki köprüdür ve başlıca işlevleri ise kampüsteki istihbarat çalışmaları açısından hükümete yardımcı olmaktır (Corr, 2017).

Çin Konsolosluğu, öğrenci faaliyetlerine ve danışmanlığına para sağlamak aracılığıyla öğrencileri her zaman doğrudan kontrol etmeye çalışır. Para sağlamanın amacı, Çinli öğrencilerin sosyal hareketleri, Falun Gong'u ve diğer muhalifleri gözlemlemelerini ve ilgili yabancı bilgileri doğrudan onlar aracılığıyla almalarını kontrol etmektir. Para sunmak, temel olarak Çin konsoloslukları ile Çinli Bilim Adamları ve Öğrenci Derneği arasında yapılan zımni bir anlaşmadır. Ancak Avustralya'da kurulan dernekler, yabancı (Çin) hükümetinden para almamalıdır çünkü Çinli Bilim Adamları ve Öğrenci Dernekleri Çin'de değil Avustralya'da kayıtlıdır ve yerel ülke yasalarına uymaları gerekmektedir (Corr, 2017).

- **Yurt Dışındaki Çinli Öğrencilerin Vatansever Duygularını Kullanmak:** Lowy Uluslararası Politika Enstitüsü Direktörü Meriden Varrall, 31 Temmuz 2017 yılında The New York Times'da "Avustralya'nın Açıklığına Çin Tehdidi" başlıklı bir rapor yayınladı. Raporda, Çin konsolosluklarının yalnızca yerel Çinli bilim adamları ve uluslararası öğrencileri izlemekle kalmadığını, aynı zamanda Çinli Bilim Adamları ve Öğrenci Dernekleri'ni Çin hükümetine açıkça hemfikir olmayan ve onu eleştiren kişiler hakkında rapor vermeye teşvik ettiğini anlatmaktadır (Varrall, 2017).

Şu anda yaklaşık 150.000 ziyaretçi Çinli öğrenci Avustralya'da eğitim görmektedir. Yurt dışındaki Çinli öğrencilerin birçoğu Çin Komünist Partisi'nin ideolojisini ve Pekin yanlısı tutumları yüreklerinde taşıdığı için Japon meselesi, Çin-Tayvan ilişkileri meseleleri, Tibet meselesi, Güney Çin Denizi meselesi ve hatta insan hakları meseleleri hakkında sınıfta veya seminerlerde öfkeli ve hüsrana uğramış durumdadır. Ayrıca sınıfta açıklığı ve tartışmayı bastırmaya çalışmaktadırlar ve bu olgu Avustralya yükseköğrenim ortamının özgürlüğüne ve açıklığına zarar vermektedir. Eğer Çin Komünist Partisi, Çinli öğrencilerin yurtsever duygularını teşvik etmeye niyetindeyse o zaman Avustralya üniversite kampüslerinde akademik özgürlük ve ifade özgürlüğü ciddi şekilde zorlanacaktır.

4.4.8. Konfüçyüs Enstitüleri

Çin'in Konfüçyüs Enstitüleri de diğer enstitüler veya konseyler gibi kendi ülkelerinin dilini, geleneklerini ve değerlerini öğretmeleri nedeniyle dünya çapında genellikle "yumuşak güç" olarak tanınmaktadır. Konfüçyüsçü enstitülerin, teorik açıdan demokratik ülkelerin kültürel değerlerini ve geleneklerini kullanarak yumuşak güç araçları olarak işlev gördüğü söylenebilir. Ancak bu

enstitülerin pratik kapsamında temel amacı aşarak Avustralya’da “keskin güç”ün bir parçası haline nasıl geldikleri tartışılmaktadır (Alvarez, 2021: 31).

Bilgilere göre, Hanban Konseyi 2008 yılından 2017 yılına kadar dünyanın dört bir yanında Konfüçyüs Enstitüleri ve derslikleri kurmak için 2 milyar ABD Doları harcamıştır (United States Senate, 2019). Bu, enstitülerin dünya çapında hızla büyüdüğünü gösteren bir gösterge olarak kabul edilebilir. Avustralya’da Konfüçyüs Enstitüleri; Western Avustralya Üniversitesi, Melbourne Üniversitesi, Adelaide Üniversitesi, Queensland Üniversitesi, Queensland Teknoloji Üniversitesi, Sidney Üniversitesi, New South Wales Üniversitesi, Royal Melbourne Teknoloji Enstitüsü, Newcastle Üniversitesi, Charles Darwin Üniversitesi, New South Wales Eğitim Bölümü, Konfüçyüs İşletme Enstitüsü, Victoria Üniversitesi Konfüçyüs İşletme Enstitüsü ve La Trobe Üniversitesi gibi üniversitelerde faaliyet göstermektedir ve programlarını uygulamakla meşguldürler (Dig Mandarin, 2021).

Örneğin NSW bölgesindeki Konfüçyüs Enstitüleri, ikamet ettikleri şehirde Çinli öğrencilere ana dillerini pratik etme fırsatı sunan “Çin Haftalık Köşesi” etkinlikleri gibi çeşitli aktiviteler düzenlemektedir. Bu etkinlikler, Çinli öğrencilerin yerel insanlarla tanışmalarını ve çevrelerini genişletmelerini sağlayarak yeni evlerine hızlı bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca en popüler programlardan biri, üniversite öğrencilerinin Çin kültürü ve değerleri hakkında bilgi edinebilmeleri için düzenlenen Çin’e yapılan çalışma gezileridir. Bu Konfüçyüs Enstitüsü’nün Avustralya genelinde birçok benzer enstitüde bulunabilecek bir diğer ilginç özelliği de UNSW bölgesinden gelen öğrencilere Çin’de eğitim görmeleri için burs imkânı sunmalarıdır. Bu burslar, 4 haftadan bir mevsime kadar ve bir yıla kadar süren Çin’de kalışları desteklemektedir. Burslar ayrıca sağlık sigortası, öğrenim ücreti, konaklama ve yaşam masraflarını içeren bir dizi avantajı hediye olarak sunmaktadır (Confucius Institute, 2021). Bütün bunlar, toplumun çıkarlarına hizmet eden zararsız girişimlerdir. Öğrenciler yeni bir dil öğrenebilir, gelenek ve kültür açısından zengin bir ülke ile güçlü bir bağ geliştirebilirler ve bu tür faaliyetler kamu diplomasisinin bir parçasıdır. Ancak daha önce belirtildiği gibi, Çin gibi otoriter rejimlerin kullandığı “keskin güç” terimi, Avustralya’nın siyasi ve sosyal ortamını etkilemeyi ve Çin Komünist Partisi’nin bölgedeki etkisini artırmayı amaçlamaktadır.

ABD’de 2017 yılında 100 Konfüçyüs Enstitüsünden 29’u üniversiteler tarafından kapatılmıştır (Legerwood, 2020). İnsan Hakları İzleme Örgütü tarafından yapılan bir araştırma, Çin hükümetinin hedeflerini uygulamak için demokratik ülkelerde akademik özgürlüğü istismar etmeye çalıştığını ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle raporun hemen ardından, 2019 yılında Ulusal Savunma Yetki Kanunu adı verilen yeni bir yasa tasarısı kabul edilmiştir. Bu yasa tasarısı, üniversiteleri bir yandan bu enstitüleri kapatmaya, diğer yandan da ABD’nin Savunma Bakanlığından dil programları için bütçe almaya mecbur etmiştir. Bu Trump’dan gelen bir yanıtı çünkü Çin’in ABD’deki üniversite sektörünü kontrol etmesini istemiyordu (Human Rights Watch, 2019). Benzer

bir örnek, hükümetin yabancı süper güçlerin etkisini sınırlamaya çalıştığı Avustralya’da bulunabilir. Bu amaç için hükümet, üniversiteler ile yabancı ülkeler arasındaki anlaşmaların iptaline olanak tanıyan Yabancı Veto Yasası’nı yürürlüğe koymuştur (Visentin, 2021).

Queensland Üniversitesinde görülen bir başka örnek, Konfüçyüs Enstitüleri’nin Çin’in “keskin güç” elde etmesine nasıl yardımcı olabileceğini göstermektedir. Avustralya hükümeti, Konfüçyüs Enstitülerinin Queensland Üniversitesinde dört kursa sponsor olduğunu tespit etmiştir. Bunlardan biri “Küresel Güvenlik Sorunlarına Yanıt Vermede Çin’in Rolü” alt başlığını taşıyan bir kurstur (Four Corners, 2019). Bu, 35 Konfüçyüs Enstitüsü tarafından “keskin güç” kullanımının en bariz örneğidir. Çünkü kurs, Çin’in çatışmadaki rolünün anlatımını desteklemek için tasarlanmıştır. Salvatore Babones bu konu ile ilgili görüşünü 2020 yılında şöyle ifade etmiştir: “Gerçek şu ki, Konfüçyüs Enstitüleri öğrencileri eğitmek için değil, ancak üniversite yöneticilerini etkilemek için kurulmuştur.” Dolayısıyla bu açıdan bakıldığında Konfüçyüs Enstitüsü, üniversiteler üzerinde baskı uyguladığı için Avustralya toplumu için bir tehdit oluşturmaktadır (Babones, 2020).

4.5. Çin’in Keskin Gücünün Avustralya’nın Dış Politikasına Yansıması: Avustralya’nın Aukus Güvenlik Anlaşması’na Girişi

Çin hükümetinin Avustralya’ya karşı kullandığı keskin güç örneklerine Avustralya hükümeti de tepkisiz kalmadı. Bu nedenle Eylül 2021 sonunda Avustralya, ABD ve İngiltere anlaşmaya dâhil olan ülkelerin her birinin baş harfleri bulunan Stratejik Güvenlik Anlaşması’na (AUKUS) katıldı. Bir bakıma ülkeler güvenlik, siber yetenekler, yapay zekâ ve istihbarat bilgileri değişiminin yanı sıra Avustralya’nın nükleer enerjili denizaltılarla yeteneklerinin güçlendirilmesi konularında koordinasyon sağlayacaktır (AUKUS. U.S. Embassy & Consulates in Australia, 2021).

Bu anlaşma, yirmi birinci yüzyılın zorluklarını, özellikle de bu zorlukların doğasını ele almaktadır. Bu arada anlaşma hakkında ABD Başkanı Joe Biden, bu anlaşmada Çin’in hedef alındığını açıkça söylemeden anlaşmanın Hint-Pasifik bölgesinde uzun vadeli güvenlik ve istikrarı güçlendirmeyi amaçladığını ifade etti. Ancak anlaşma öncesindeki askerî ve siyasi duruma bakıldığında güvenlik anlaşmasının Pekin’i hedef aldığı açıkça görülmektedir. Çünkü Çin’in hızlı askerî güç ve teknolojik ilerleme dalgası nedeniyle Avustralya, Çin’in keskin güç stratejisi ve ilkelerinin uygulanması için önemli bir bölge haline gelmiştir (Perot, 2021: 1-3).

Yukarıdakiler göz önüne alındığında, Avustralya’nın AUKUS anlaşmasına katılımı nasıl ulusal bir çıkar haline gelebilir? Avustralya, Çin’in keskin gücünün bir tehlike olarak Avustralya’yı tehdit edeceğini nasıl fark etti? sorularını sormamız mümkündür.

4.5.1. Avustralya'nın Kimliği ve Anlaşmaya Girme Kararıyla İlişkisi

Genel olarak ülke kimlikleri çıkarların şekillendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kolektif kimliğin kimin dost, kimin düşman olduğunu belirlemede önemli bir rol oynaması gibi, güdüler de davranışların belirlenmesinde rol oynar. Bu ilkeye dayanarak, Avustralya kimliğinin iki ana halkası olduğu söylenebilir. Anglo-Sakson kimliği ve liberal demokrasinin kapitalist boyutu olan Batı kimliği (Ali, 2023). Anglo- Saksonlar, İngiltere'nin asıl sakinleri olup daha sonra Britanya Adaları'nı işgal ettiler ve şu anki aşamada Anglo-Sakson, Britanya'nın Yeni Dünya'da işgal ettiği ülkeleri ifade eden bir kimliktir. Avustralya'nın da Anglo-Sakson kimliğine sahip bir ülke olduğu söylenebilir. Avustralya, 1901 yılında Britanya'dan ayrılmasına rağmen hâlâ monarşinin destekçisidir. Anglo-Sakson mezhebi oranı aynı zamanda Avustralya nüfusunun %80'ini oluşturmaktadır (JungII, and YooshinIm, 2021: 5).

Örneğin Avustralya bayrağı İngiliz bayrağına çok benzemektedir. Bu da Avustralya ve İngiliz kimlikleri arasındaki bağlılığın düzeyinin kanıtıdır. Bayraklar, toplumun kamusal kimliğinin, benle öteki arasındaki sınırı ayıran ve ortak vizyonun en kutsal, siyasi ve önemli sembollerinden biridir (Khafaja, 2021: 12-13). Bayrak yapısal olarak bir bez parçası olmasına rağmen bir asker, bu bayrağı korumak için canını feda etmeye hazırdır (Alhanfawy, 2021: 11). Bu nedenle, her iki ülkenin de Anglo-Sakson kimliğini paylaşması nedeniyle, Avustralya ve Britanya dış politikası arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle Anglo-Sakson kimliğini paylaşan ülkelerle ittifaklar yoluyla bu kimliği savunmak, yeniden üretmek ve korumak Avustralya'nın çıkarıdır (Ali, 2023).

Batı kimliği; kökeni Hristiyanlıktan gelen, Aydınlanma döneminde ek seküler bir biçim alan, eski Akdeniz uygarlıklarıyla ilişkili bir mirasa sahip olan ve dünya Hristiyanlığı için tarihî bir güç yaratan bütün ülkeleri ifade etmektedir. Ayrıca hukukun üstünlüğü, demokratik temsilî hükümet, kapitalist ekonomi, büyük Hristiyan nüfus, laik iktidar kurumları, liberal hoşgörü, basın özgürlüğü ve aynı özelliklere sahip olan diğer ülkelerle kalıcı ve yarı kalıcı ittifaklar ve anlaşmalar da dâhil olmak üzere bir dizi özelliği paylaşmaktadırlar (Roger, 2007: 734). Daha önce de belirtildiği gibi Avustralya, coğrafi olarak Asya'nın içinde yer alsa da Avustralyalı liderlerin açıklamaları göstermektedir ki Avustralya, Batı medeniyetinin bir parçası olarak kendini tanımlamaktadır. Örneğin Eski Başbakan John Howard, defalarca Avustralya'nın kimliğinin Batı'ya ait olduğunu vurgulamıştır. Bir açıklamada, “Kelimenin tam anlamıyla Batı medeniyetine aitiz. Avrupa'dan, liberal siyasi geleneklerden ve Batı kamusal yaşamının medeniyetinden güzel şeyler öğrendik” ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca, Avustralya'nın küresel siyasi ve ekonomik çıkarlara sahip olduğunu ve özgürlüğü savunma konusunda düşmanlarına karşı gururlu bir liberal demokrasi ülkesi olduğunu vurgulamıştır (Election Speeches, 1998). Dolayısıyla Avustralya, liberal özgürlüğü ve demokratik sistemi içeren Batılı kimliğini korumaya çalıştığından bir Batı ülkesi olarak kabul edilir. Avustralya, bu kolektif kimliği ABD ve İngiltere gibi ülkelerle ittifaklar kurarak sürdürmeye

çalışmaktadır. Çünkü kolektif kimlik, kimin dost kimin düşman olduğunu belirler. Bu çerçevede 2020 yılında Avustralya'nın en güvenilir müttefikinin kim olduğuna ilişkin Avustralya'da yapılan kamuoyu anketleri İngiltere'yi %84, Japonya'yı %82 ve ABD'yi % 51 olarak göstermiştir. Avustralya ile ABD arasındaki güvenlik ittifakının önemine ilişkin olarak %78'i bu ittifakı desteklemekte ve büyük bir güvenlik ihtiyacı olarak görmektedir. Buna karşısında ise Avustralyalıların %23'ü Çin'e güvenmektedir (JungIl, and YooshinIm, 2021: 6).

Çin kimliğinin ana özellikleri, Avustralya kimliği ile tamamen zıttır. Çin, Konfüçyüsçü bir ülkedir ve ailenin değeri en üstteki piramitte yer alır; ülkenin egemenliği toplumun egemenliğinden önce gelir; toplumun egemenliği ise bireyin egemenliğinden önce gelir. Çin, sosyalist bir ülke olarak tek parti tarafından yönetilir ve çoğulculuk felsefesine inanmamaktadır (Alison, 2018: 279-280).

Çin kimliği ile Batılı kimliği arasındaki uçurum, Avustralyalı liderler arasında açık bir şekilde korkuya neden olmuştur. Bu, Avustralya, ABD ve Britanya liderlerinin çeşitli kurallara dayalı bir uluslararası sisteme yönelik ortak taahhütlerini tutarlı bir şekilde yönlendirdikleri AUKUS Anlaşması'nın açılış sözlerinde de yansıtılmaktadır. Yirmi birinci yüzyılın zorluklarını karşılamak için Hint-Pasifik bölgelerinde diplomatik, güvenlik ve savunma koordinasyonunu derinleştirmeye karar verdiler (AUKUS". U.S. Embassy & Consulates in Australia, 2021). Yirmi birinci yüzyılın zorlukları, Batı kimliğine karşı ileriye hareket eden Konfüçyüsçü kimliğe sahip olan Çin'i ifade etmektedir. Bu çerçevede Obama idaresinde bulunan Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, torunlarının Çin'in hâkim olduğu bir dönemde yaşamasını istemediğini işaret vermiştir (Alison, 2018: 282). Bu nedenle Avustralya, kolektif bir kimliği paylaşan dostları ile (Anglo-Saksonlar, Britanya ve ABD) uyum sağlama arzusu ile motive edilen AUKUS koalisyonuna katılmıştır. Konfüçyüsçü kimliğin hâkimiyetine dair korkular, sadece Avustralya sınırlarının Çin sınırına yakınlığı ile ilgili değil; aynı zamanda genel olarak Batı dünyası üzerinde de mevcuttur. Avustralya'nın bir Batılı Anglo-Sakson ülkesi olarak varlığını sürdürebilmesi için bir Batılı Anglo-Sakson ülkesi gibi hareket etmesi, değerlerini ve kimliğini koruması gerekmektedir (AUKUS". U.S. Embassy & Consulates in Australia, 2021).

4.5.2. Avustralya'nın, Çin'in Büyüyen Askerî Yeteneklerinden Korkusu

Bir Avustralyalı bireyi, bir yandan ABD ve Britanya ile ittifak kurmanın, öte yandan ülkesinin güvenliğini korumak için AUKUS koalisyonuna katılmanın neden ülkesinin çıkarına olduğuna inandırdığı şeyi anlayabilmemiz için neyin etkili olduğunu sorabiliriz. Elbette bu tür bir bakış açısı, Çin'in Avustralya'ya karşı keskin gücünün örneklerinin artmasıyla doğrudan ilişkilidir.

Son 20 yılda, Çin Deniz Kuvvetleri modernizasyon ve gelişme konusunda önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Bu süreçte Çin Deniz Kuvvetleri, önceki durumuna göre üç katına çıkmış ve deniz

alanı açısından dünyanın en büyük deniz gücü haline gelmiştir. Çin, yaklaşık 360 deniz alanına sahip olan deniz bölgelerini yönetmektedir. Ayrıca Çin'in yapay adalarının sayısı, ABD'ninkilerden daha fazladır (Fakhry, 2022: 11-12). Çin, ayrıca elektromanyetik teknolojisi ile çalışan "Fujian" adını taşıyan bir uçağın yapımı konusunda önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Bu da Çin'in bu alandaki ileri yeteneklerinin bir göstergesidir (Lendon, 2022).

Çin, Sincan bölgesinde en büyük askerî üssünü inşa etmiştir (Hamr, 2021: 126). Bu hızlı gelişme, Çin Hipersonik Füze sistemlerinin (Hypersonic Missiles) gelişmesi sayesinde ve bu füzelerin hızının sesinkinin beş katı olması ve radar tarafından izlenememeleri nedeniyle gerçekleşmektedir. 2020 yılında bir NATO raporuna göre Çin, bu tür füzelerin geliştirilmesi ve test edilmesinde ABD'yi geride bırakmıştır. Raporda, Çin'in uçak gemilerini imha edebilecek hızlı füzeler geliştirdiği vurgulanmaktadır. Bu füzeler, ABD ve müttefiklerinin Tayvan'a müdahale yeteneğini sınırlamayı amaçlamaktadır (Davis, 2020: 5-6).

Çin ayrıca, birçok ülkenin Çin Denizi'ndeki egemenliği konusunda ihtilaflı olduğu bölgelerde yaklaşık 24 ada inşa etmiştir. Bu adalar sadece Çin vatandaşlarını yerleştirmek için değildir, hava ve deniz savunma sistemleriyle donatılmışlardır. Bu durum Çin'in hava ve deniz erişim alanını genişletmesine neden olacaktır (Fakhry, 2022: 11). Daha önce bahsedilenlerden Çin'in özellikle deniz gücü açısından askerî gelişiminin seviyesi açıkça görülmektedir. Bu nedenle Avustralya ve onun AUKUS müttefikleri, Çin'in uluslararası oyunun kurallarını ve uluslararası sistemin yapısını değiştirme hamlesini yorumlamaktadırlar. Yani, bu ülkeler, Çin'in küresel sistemi gözden geçiren bir ülke olduğunu hissetmişlerdir. Bu çerçevede, Çin'in davranışının uluslararası sistemi değiştirmeyi amaçladığı gerekçesiyle Avustralya'nın Çin'in askerî yeteneklerini yorumlamasına yardımcı olan birkaç Çin açıklaması bulunmaktadır. Bu durum, Avustralya'nın uluslararası sistemde ortak kimlik taşıyan ülkeler arasına katılmasına yol açmıştır. Örneğin, eski Çin Devlet Başkanı Hu Jintao, Çin'in deniz yeteneklerini artırma hedefinin Çin'i büyük bir deniz gücüne dönüştürmek olduğunu açıkladı. Ayrıca şu anki Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, Çin'in büyük bir deniz gücüne dönüşmesinin gerekliliğinden birkaç kez bahsetti. Benzer şekilde Pekin, 2019 yılında savunma politikası belgesini açıkladı. Bu belgede, yakın denizlerde savunma görevinin yerine getirilmesinden uzak denizlerde savunma görevinin yerine getirilmesine geçişin amacı ve Çin çıkarlarına yönelik herhangi bir olası saldırıya yanıt vermek için savunma yeteneklerinin geliştirilmesinin gerekliliği belirtiliyor (Fakhry, 2022: 11). Çinli politikacılar mevcut uluslararası sistemden duydukları memnuniyetsizliği sıklıkla dile getirmektedir, çünkü bu sistemin Batı yapımı olduğuna ve bu sistem oluşturulduğunda Çin'in uluslararası merkezlerde bulunmadığına, bu nedenle küresel sistemin yapısına ilişkin müzakerelerin artık yeniden başlatılması gerektiğine inanmaktadır (Alison, 2018: 294).

Kısacası, Avustralya'nın ulusal çıkar olarak AUKUS anlaşmasına katılımı beş ana varsayıma dayanmaktadır. Birincisi, Avustralya'nın Kimliği: Avustralya'ya yönelik bir tehlike ve tehdide

neden olan Çin'in keskin gücünün reddedilmesine katkıda bulunan Avustralya'nın kimliğidir. İkincisi, Çin'in Deniz Kuvvetleri: Avustralya'nın Çin'e yönelik korkusu yalnızca maddi olmayan faktörlerin değil, aynı zamanda Çin'in deniz kuvvetleri gibi maddi faktörlerinin de sonucudur. Çin'in mevcut uluslararası sistemi reddettiği yönündeki sürekli açıklamaları da Avustralya'nın davranışına katkıda bulunmaktadır. Üçüncüsü, Güvenlik ve İstikrar: Avustralya, Hint-Pasifik bölgesindeki güvenliği ve istikrarı artırmak amacıyla bu anlaşmaya katılmıştır. Çin'in hızla yükselen askerî gücü ve genişleyen etkisi, bölgede güvenlik tehdidi oluşturmaktadır. AUKUS, bu tehdide karşı koyabilmek için stratejik bir çözüm sunabilir. Dördüncüsü ise Teknolojik Avantaj: Anlaşma, Avustralya'nın nükleer enerjili denizaltılar gibi ileri teknolojiye sahip askerî yeteneklerinin güçlendirilmesini içermektedir. Bu, Avustralya'nın savunma kapasitesini artırarak ulusal güvenliğini iyileştirmesine yardımcı olabilir. Beşinci, İttifakın Güçlendirilmesi: AUKUS, Avustralya'nın ABD ve İngiltere ile stratejik ittifakını güçlendirmesine olanak tanımaktadır. Bu ittifak, Avustralya'ya bölgesel ve küresel meselelerde daha fazla destek ve iş birliği sağlayabilir. Bu nedenle, Avustralya'nın AUKUS anlaşmasına katılımı, Çin'in yükselen gücü ve keskin güç stratejilerine karşı koymak ve ulusal güvenliğini güçlendirmek için stratejik bir cevap olarak kabul edilmektedir.

4.6. Avustralya Hükümetinin Çin'in Keskin Gücüne Karşı Koyacak Mekanizmaları

Son yıllarda Çin, Konfüçyüs Enstitüsü'nü kurmak, bilim insanları ve öğrencileri çekmek için fonlar, bağışlar ve burslar sağlamak adına Avustralya'da yoğun harcamalar yapmıştır. Aynı zamanda Çin, medya üzerinde kontrol kurmak, politikacılara etki etmek için propaganda yapmak ve rüşvet vermek yoluyla siyasi partileri etkilemeye çalışmaktadır. Başbakanlar, emekli bakanlar, milletvekilleri ve yüksek siyasi katkılar sağlayan kişileri, Çin'in çıkarları doğrultusunda politik etki yaratmak için yüksek maaşlarla işe almıştır. Çin'in Avustralya'ya açık bir şekilde sızması ve müdahale etmesi oldukça kaygı verici bir durumdur ve bu durumun Avustralya'nın ulusal güvenliğine zarar verebileceği düşünülmektedir.

Avustralyalılar, Çin'in kendi ülkelerinde artan etkisinden giderek daha fazla endişe duymaktadır. Melbourne Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin "Dolar ve Demokrasi Veri Tabanı"na ve Avustralya Seçim Komisyonu'nun verilerine göre, 2000 yılından bu yana Avustralya'ya yapılan yabancı siyasi bağışların neredeyse %80'i Çin'le ilişkilendirilmiştir. Aynı veri tabanından yapılan analize göre, 2000 yılından 2016 yılına kadar Çinli bağışçılar Avustralya'nın siyasi sürecine 12.6 milyondan fazla bağış yapmıştır; bu da tüm yabancı bağışların %79.3'ünü oluşturmaktadır. Avustralya Seçim Komisyonu verilerinin analizi, yabancı bağışçılar tarafından harcanan milyonlarca doların büyük kısmının Çin vatandaşlarından veya Çinli taraflardan geldiğini göstermektedir (Gomes, 2017). Bu bağlamda, Çin'in saldırgan davranışlarının Avustralya medyası tarafından ifşa edilmesinin yanı sıra mevcut Avustralya hükümetinin Çin'in keskin gücüne karşı aldığı önlemler ve kullandığı mekanizmalar şu şekildedir:

4.6.1. İstihbarat Teşkilatının Güçlendirilmesi

Avustralya, ulusal güvenliği etkileyen dış siyasi müdahalelerden endişe duymaktadır. Bu bağlamda Avustralya Güvenlik İstihbarat Teşkilatı, istihbarat sistemi üzerinde kapsamlı bir soruşturma yürütmeye karar vermiştir. Soruşturma planı, devlet ve yerel istihbarat teşkilatlarının bilgi ve verilerin nasıl paylaşacağını araştırarak olan Avustralya istihbaratının eski müdürü Dennis Richardson tarafından yönetilecektir. Ayrıca yurt içi ve yurt dışındaki ilgili birimler de bu çalışmaya yardımcı olacaktır. Avustralya Başsavcısı Christian Porter, soruşturmanın 1970 yılından bu yana yapılan Avustralya Güvenlik İstihbarat Teşkilatı'nın en büyük istihbarat operasyonu olacağını ilan etmiştir. Avustralya, yabancı casusluk ve müdahalelerden etkilenmektedir ve ulusal güvenlik konusu değişmeye devam etmektedir ve istihbarat birimlerinin, Avustralya'da ulusal güvenliği sağlamak için etkili bir organizasyon ve araç olarak hareket edebilmesi gerekmektedir. Avustralya Güvenlik İstihbarat Teşkilatı'nın Müdürü Duncan Lewis, modern casusluğun Soğuk Savaş dönemine göre çok daha ciddi bir tehdit olduğunu vurgulamıştır. Avustralya'ya yönelik mevcut dış müdahale benzeri görülmemiş bir ölçekte olup etki yaratmayı ve Avustralya'nın bakış açısını şekillendirmeyi amaçlamaktadır (Chan, 2018: 5).

Bu çerçevede, Çin'in hükümet kurumları içindeki casusluğunu azaltmak için, Avustralya İçişleri Bakanlığı, Avustralya Güvenlik İstihbarat Teşkilatı, Federal Polis, Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve yabancı casuslukla mücadele için diğer önemli hükümet kurumlarını içeren Ulusal Yabancı Müdahaleye Karşı Departmanı'nı kurdu. Buna ek olarak, bu departmanın dış tehditlere ve baskılara cevap verme yeteneğini geliştirmek amacıyla Haziran 2018 yılında Avustralya Hükümeti, Avustralya Terörle Mücadele Koordinatörü'ne benzer şekilde, toplumsal eylem ve yabancı casusluk politikalarıyla ilgilenen, İçişleri Bakanlığı bünyesinde doğrudan bir "Ulusal Yabancı Müdahaleye Karşı Koordinatörü" atadı. Avustralya Güvenlik İstihbarat Teşkilatı ve Federal Polis tarafından oluşturulan casuslukla mücadele projesine yönelik bu yeni ekip, mevcut Ortak Terörle Mücadele Görev Gücü metodolojisi ışığında çalışmaktadır. Bu çalışma moduna göre Federal Polis, Ortak Casuslukla Mücadele Görev Gücüne katılmak, Federal Soruşturma Bürosu'nun Casuslukla Mücadele Bölümü'nün operasyonlarını takip etmek ve hükümetleri adına Avustralya hükümeti hakkında casusluk yaptığından şüphelenilenleri soruşturmak üzere ajanlar göndermektedir (McKenzie and Baker, 2018).

4.6.2. Kanun Yoluyla Engelleme

Temel olarak Avustralya yasaları, ülkelerden gelen siyasi bağışları yasaklamamaktaydı; Avustralya hükümeti siyasi bağışların nereden ve kim tarafından geldiğini açıkça biliyordu. Ancak sadece Çin'in siyasi bağışları belirsizdi ve Avustralyalı yetkililer, Çin'in bu siyasi bağışlarının kaynaklarını ve yollarını bilmiyordu. Bu, Çin'in paranın kaynaklarını örtbas etmek için çeşitli yöntemler kullanması nedeniyle Avustralya'nın yasallaştırma yoluyla gerçeği ortaya çıkarmak

zorunda kaldığı anlamına gelmektedir. Bu nedenle Avustralyalı yetkililer, iç işlere dış müdahaleyi sınırlandırmak amacıyla iç ve dış siyasi bağışları ayırmayı amaçlayan 2017 yılının Seçim Yasası'nı (Seçim Bütçesi Reformu ve Açıklaması) değiştirmeye başladı (Grattan, 2018). Buna rağmen, Haziran 2018 yılında Avustralya Hükümeti, Casuslukla Mücadele Yasası ve Yabancı Müdahaleyi Önleme Yasası'nı içeren ABD'nin Yabancı Ajanlar Kayıt Yasası'nın yürürlüğe girmesi ve uygulanmasının ardından Ulusal Güvenlik Yasası'nda değişiklikler getirmiştir. Avustralya hükümeti yeni yasa tasarısında hiçbir yabancı kişi veya şirketin siyasi bağış yapmasına izin verilmediğini açıkça belirtmektedir. Yabancı hükümetler ve kurumlar için çalışanların kayıt yaptırılmaları gerekmektedir ve Avustralya'nın demokratik gelişimine, politika yönelimine, siyasi haklarına veya yükümlülüklerine müdahale edenler, casusluğa bulaşmamış olsalar bile suçlu kabul edilmektedir (Grattan, 2018).

Avustralya Hükümeti tarafından bu sıkı yasal tedbirlerin alınması, Batılı demokratik ülkelerdeki bazı yeni Çinli göçmenlerin hâlâ Çin Komünist Partisi'ne sadık kalmalarından ve Çin'e karşı milliyetçi hislere sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle Batılı demokratik ülkeler, Çin Komünist Partisi'nin Çin diasporasına karşı Birleşik Cephe politikasına özel dikkat göstermelidir; zira Birleşik Cephe'nin karşı istihbarat faaliyetleri yurt dışındaki Çin diasporasına yardımcı olmakta ve yerel demokratik değerlere meydan okumaktadır. Açıkçası Avustralya hükümetinin ihtiyati tedbir niteliğindeki hukuki yaklaşımı, dış müdahaleye, sızmaya ve yıkıma tam olarak karşı koyamaz. Çin'in Birleşik Cephesi'nin araçlarına karşı demokratik ülkeler; şeffaf, özgür ve açık bir demokratik toplumu korumak için sivil toplumun demokratik değerini eğitim yoluyla yükseltmeli ve kamu bilincini gündeme getirmelidir. Bu da Çin'in keskin gücüne karşı en iyi savunma olacaktır (Plesner and Li, 2018: 46).

4.6.3. İttifak İlişkilerinin Sabitleştirilmesi

Çin tarafından demokratik Avustralya'yı baltalama politikası karşısında atılacak en önemli adım, demokratik ülkelerden Çin'in tehlikeli sızmasını boykot etmek için el ele vermelerinin istenmesidir. Avustralya'nın ulusal güvenliği temel bir şekilde ittifaka dayanmaktadır. "2016 Avustralya Ulusal Savunma Belgesi" ve "2017 Dış Politika Belgesi"nin her ikisinde de Avustralya'nın güvenlik stratejisinin ana teması olarak ABD ile Avustralya ittifakının sağlanmasının ve güçlendirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bu aynı zamanda Avustralya ile Çin arasında istikrarlı bir ilişki kurmak için Canberra'nın Çin ile muamelesinin de temelini oluşturmaktadır (Australian Government, 2017: 7).

Avustralya'nın Çin ile karşılaşmaları için ABD ile ittifakının temellerini güçlendirdiği bellidir. Güney Pasifik bölgesinin önemli bir gücü olan Avustralya, "Bir Kuşak-Bir Yol" girişiminin güneye doğru genişletilmesi yoluyla Çin tarafından stratejik düzeyde hedef alınmaktadır. Pekin, son yıllarda Avustralya'ya "büyük arka avlusu" olarak bakmaya niyetli ve Avustralya'yı ABD'nin

yörüngesinden uzaklaştırıp Çin hegemonyasının müttefiki yapmaya çabalamaktadır (Plesner and Li, 2018: 4). Daha önceki duruma ek olarak büyük ölçüde Avustralya tarafından finanse edilen ve Çinli teknoloji şirketi Huawei'nin bağlantıları kendisi çekme planlarını uygulamasını engelleyen Papua Yeni Gine ve Solomon Adaları, Çin'in teknolojik keskin gücünü Güney Pasifik bölgesinden uzaklaştırmak için ortak denizaltı kablosu projesine imza attı. Bazı gözlemciler, kararın yalnızca Avustralya'nın güvenlik kaygılarından kaynaklanmadığını, aynı zamanda Çin'in bölgede giderek artan etkisine, özellikle de altyapı projeleri inşa etmek için kredi ve hibe kullanımına karşı koymak için alındığına inanmaktadır (Fox, 2018). Avustralya Stratejik Politika Kurulu'nda savunma analisti olan Malcolm Davis'in de belirttiği gibi, Pekin Avustralya'yı "korkutmaya çalışıyor". Aynı şekilde bölgede stratejik avantaj elde etme çabasıdadır. "Nihayetinde hedefleri Avustralya'nın daha fazla Çin yanlısı ve daha az Amerikan yanlısı olması, Pekin'e uyum sağlaması ve ABD'nden uzaklaşması ve sonunda ittifakı sona erdirmesidir." (Birtles, 2017).

4.6.4. Ekonomik ve Ticari Piyasanın Çin'den Hindistan'a Aktarılması

Avustralya'nın ekonomisi ve ticareti büyük ölçüde Çin pazarına bağlı olduğundan Çin (Çin Komünist Partisi), Avustralya'nın siyasi toplumuna, ekonomik kalkınmasına ve dış politika kararlarına sızmak ve onları etkilemek için Birleşik Cephe'nin ekonomik araçlarını (keskin güç) kullanabilir. Ayrıca ABD ve Çin ticaret savaşı sırasında ticaret savaşının kızışmasından Avustralya ekonomisi ve ticareti de etkilenecektir. Avustralya, Nisan 2018 yılında kendisini Çin sızmasından, Çin'in keskin gücünün etkisinden ve ABD ile Çin arasındaki ticaret savaşından korumak amacı ile büyük ölçüde Çin'in ithalat ve ihracat pazarlarına bağımlı olan mevcut durumunu iyileştirmeye çabalayan "Hindistan'dan 2035'e Kadar Ekonomik Strateji" raporunu duyurdu. Bu plan kapsamında Avustralya, Avustralya'nın Çin ekonomik pazarına aşırı bağımlılığından kaynaklanan krizi hafifletmek amacıyla 2035 yılına kadar Hindistan'ı Avustralya'nın ithalat ve ihracatında ilk üç hedef pazar arasına yükseltecektir (Varghese AO, 2018: 38).

Singapur'daki The Straits Times gazetesine göre, ABD ile Çin arasındaki ticaret savaşı kızışmaktadır. Vergi artışları, 10 yıl içinde Avustralya'da 500 milyar Avustralya Doları zarara ve 60.000 iş fırsatının kaybedilmesine neden olacaktır. Hatta bu ticaret savaşı kızışma aşamasına geçmese bile Avustralya'nın GSYH'si yüzde 0.3 düşecek ve beş yıl içinde 36 milyar Avustralya Doları tutarında ekonomik kayıp yaşanacaktır. Ulusal güvenliği Çin'in keskin gücünün (Birleşik Cephe ekonomik eylemi), ABD ve Çin ticaret savaşının etkisinden uzaklaştırmak amacıyla Avustralya hükümeti, Hindistan ile ikili ekonomik ve ticari bağların güçlendirilmesi konusunda kendine oldukça güvenmektedir. Hatta önümüzdeki 20 yıl için ekonomik ortak olarak Çin'e değil, Hindistan'a öncelik verilmesi gerektiğine inanmaktadır (Pearlman, 2018).

Avustralyalı yetkililer ülkeyi şu anda, Çin'in keskin gücünün ve ayırma stratejisi operasyonlarının iç ve dış ilişkilerdeki etkilerinden aktif bir şekilde korumaktadır. Ancak Çin'in

açık toplumdaki keskin güç işgaliyle karşı karşıya kaldıkları insan haklarının nasıl korunacağı ve tehlikeli kişi ve gruplardan nasıl kaçınılacağı hâlâ tartışılması gereken bir konudur. Çin'in saldırganlığının dünyadaki etkisine yanıt vermek için ittifakı nasıl güçlendirebiliriz? Yalnızca Avustralya değil, tüm demokrasi ülkeleri giderek saldırganlaşan Çin ile ilişkileri durumunda bu soru ile yüzleşmelidir.

Son olarak Çin'in keskin gücünün yayılım yolu, esas olarak ekonomik platformlar aracılığıyla demokratik devletleri etkilemek ve onlara müdahale etmektir. Aynı zamanda ayırma stratejisinin düşünme yolu ile hedef devletlerin iç ve dış işlerine sızılması ve bölünmesidir. Pekin'in niyeti, ABD'ye karşı stratejik hattı elde etmek amacıyla ABD'nin bölgedeki etkisini azaltmak için Çin yanlısı demokratik ülkeleri birleştirmektir. Genel olarak, Çin'in ekonomik sızmasının ve demokratik devletlere siyasi müdahalesinin sonuçlarını gözlemlemek bazen zordur ve sonuçları kolayca idrak edilemez. Avustralya'nın Çin tarafından keskin güç kullanımına tepkisi, Pekin yetkilileri tarafından "sorumsuz ve paranoyak" olarak nitelendirilmiştir. Eğer araçlar önemli ölçüde etkili olmasaydı belki de Pekin, ilk başta etki satın almak için bu kadar para harcamayabilirdi. Her ne kadar Çin'in sızma ve keskin gücünün gizli faaliyetlerinden yalnızca birazı ortaya çıkmış olsa da Çin'in küresel ölçekte keskin güç altında ayırma stratejisindeki davranışı konusunu gözlemlemek ve incelemek için hâlâ daha fazla zamana ihtiyaç olduğu açıktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çin, antik çağlardan beri dünyada önemli bir konuma ve role sahip olan dünyanın en eski ve en önemli uygarlıklarından biri olarak kabul edilmektedir. Çin'in işgaller, savaşlar, iç ve dış çatışmalar, siyasi ve askerî zafer ve yenilgiler, kurtuluş savaşları ve ideolojik savaşlarla dolu uzun bir tarihi vardır. Bu uzun tarih aracılığıyla Çin, köklü bir kültürel mirasa ve 70 yılı aşkın cumhuriyet tarihine sahip bir ülke haline gelmiştir. Son yıllarda siyasi, diplomatik ve ekonomik açıdan önemli bir konum kazanmış, taşıdığı önemden dolayı siyasi ve ekonomik sorunlarda etkisini göstermiş, hatta dünya üzerinde hegemonyasını empoze etmeye çalışmış ve bunu büyük ölçüde başarmıştır. Örneğin Çin, dünyanın ikinci büyük ekonomisi haline gelirken sürekli olarak da dünyanın bir numaralı ekonomik gücü olmak için çalışmaktadır.

Dış politika ilkeleri göz önüne alındığında Çin, geçmişin büyük imparatorluk gücünü yeniden kazanmak istemektedir. MÖ 221 yılından MS 1800 yılına kadar dünyanın en etkili güçlerinden biri olan Çin İmparatorluğu, son 200 yılını Batı egemenliğinin gölgesinde geçirmek zorunda kalmıştır. Geçmişin bu yönüne rağmen Çin, sürekli olarak saldırganlık ve şüphecilik politikasından kaçınmaya çalışmıştır. Bugün Çinli liderler konuşmalarında sıklıkla dengeli bir dünya, barışçıl yükseliş gibi ifadeler kullanarak geçmişte sahip oldukları gücü yeniden kazanmak istediklerini, böylece geçen 200 yılın sadece kısa bir ara olduğunu ve bu aranın bittiğini belirtmektedirler. Dolayısıyla bu bağlamda Çin Halk Cumhuriyeti kendisini yükselen bir güç olarak değil, geri dönen bir güç olarak tanımlamaktadır.

Her ne kadar Çin, ekonomik gücüne kıyasla siyasi alanda geri planda kalmış olsa da bu ekonomik güç aracılığıyla bir süper güç olarak asıl amacı, dünya sistemindeki yerini sağlamlaştırmak olan Çin rüyasını Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun yüzüncü yıl dönümü olan 2049 yılında gerçekleştirmektir. Bu nedenle yavaş, nazik, esnek ve uzun vadeli bir strateji uygulama yoluyla dünya çapında varlığını ve gücünü artırmaya çalışmaktadır.

1949 yılında Mao Zedong liderliğindeki Çin Komünist Partisi'nin iktidara gelmesiyle Çin'de bir dizi köklü değişiklik yaşanmıştır. Tüm bu değişimlerin günümüze kadar gelmesine çoğu alanda ABD ve Avrupa Birliği ülkeleri ile rekabet eden Çin Komünist Partisi öncülük etmiştir. Çin, Mao Zedong'un zamanından Xi Jinping'in zamanına kadar tüm liderler ve Cumhurbaşkanı birbiri tamamlayacak şekilde ve bir bütün olarak, birbiri ardına Çin halkının en yüksek çıkarları için çalışmış birçok siyasi lider ve Cumhurbaşkanı yetiştirmiştir. Her aşama ve dönemde bu liderler, Çin'in altın çağına getirilmesinde rol oynamıştır.

Bu bağlamda siyasi liderlerin dünyadaki durumu anlama şekli Çin'in dış politikasını etkilemiştir ve bu algılar değiştiğinde Çin'in dış politikası da onlarla birlikte değişmiştir. Örneğin Mao Zedong, 1949-1976 yılları arasındaki politikalarında ideolojik bir temeli benimserken Deng Xiaoping, 1978'den itibaren ülkenin ekonomik reformlarına odaklanarak daha açık bir dış politika benimsemiştir. Böylece, günümüzde yükselen bir güç olarak Çin'in büyüme ve kalkınmasında önemli bir adım ortaya çıkmıştır. Hatta Çin Halk Cumhuriyeti, seksenlerin sonlarında kuruluşundan bu yana ilk kez dünyanın büyük süper güçleri ve blokları ile yapıcı ve barışçıl ilişkiler kurmayı başarmış; komşularıyla sınırlarını güçlendirmiş ve uluslararası örgütlere üyeliğin avantajlarından yararlanmaya başlamıştır. Ancak Çin Halk Cumhuriyeti'nin bu olumlu imajı, 1989 yılında Tiananmen'deki olaylardan sonra bozulmuş; Çin uluslararası alanda yalnız bırakılmış ve bir tür marjinalleşmeye maruz kalmıştır.

Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası ilişkilerde yeni bir dönem başlamıştır. Dolayısıyla Soğuk Savaş sonrası dönemde, Çin'de dışa açılma ve dış dünyaya bağlanma eğilimi çok önemli hale gelmiş ve dönemin değişikliklerinin yanı sıra Çin'in yeni dünya sistemine entegrasyonu ekonomik, ticari ve siyasi faydalar da getirmiştir. Başka bir deyişle Soğuk Savaş sonrası dönemde Çin'in bölge ülkeleriyle ilişkileri, Batılı ülkelerle olduğundan daha olumlu bir atmosferde ilerlemeye devam etmiştir. Bu durumun hızla Batılı ülkeler üzerinde yansması ve etkisi olmuş ve dolayısıyla Batı ülkelerinin Çin ile ilişkileri doksanların ortalarında yeniden toparlanmaya başlamıştır. Genel olarak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Çin, komünist dünyanın yaşadığı büyük yıkımdan önemli dersler alarak ve bu yıkımdan güçlü ve büyüyen bir ekonomiyle kurtulmaya karar vermiş ve o yönde ilerlemeye başlamıştır. 1982 yılında Deng Xiaoping'in çalışmalarıyla başlayan reform hareketleri Soğuk Savaş sonrasında da devam etmiş ve Çin ekonomisi yine toparlanmıştır.

Çin'de dış politika karar alma süreci ve stratejileri karmaşık olup dış politikaya yön veren pek çok kurum bulunmaktadır ancak tek partili siyasi sistem nedeniyle stratejiler ve motivasyonlar çoğu zaman aynı yöntemde kalıp değişmemektedir. Bu nedenle Soğuk Savaş sonrası dönemde Çin Komünist Partisi, Çin dış politikasını iki ilke üzerine formüle etmiştir. Birinci ilke, hegemonik politikalara karşı çıkmak ve küresel güvenliğini korumaktan oluşmaktadır. Bu, Çin'in dış politikasının çatışmalara girmeyeceği, yani ne realizmin güç savaşını ne de liberalizmin ekonomik savaşını takip ettiği anlamına gelmektedir. Bu ilkenin temel amacı, Çin'in ekonomik kalkınmasını engelleyebilecek askerî çatışmalardan kaçınırken ABD hegemonyasını azaltmaktır. İkinci ilke ise yeni bir uluslararası siyasi ve ekonomik sistemin kurulması ve benimsenmesinden oluşmaktadır. Burada da temel amaç, küresel gücün ABD liderliğindeki mevcut sisteme tepki gösteren ülkelerle yeniden dağıtılmasıdır.

Öte yandan Çin, Soğuk Savaş'ın ardından küreselleşmeye başlayan yeni dünya sistemine uyum sağlama arayışına girmiştir. Bu arada Çin'in dış politikasında diplomasi temelleri ortaya

çıkmağa başlamış ve küreselleşme yönünde önemli adımlar atmış, özellikle Jiang Zimin ve Hu Jintao döneminde Rusya ve ABD ile dengeli ve istikrarlı ilişkiler kurulmuş ve hatta komşu ve bölge ülkeler ile de ilişkiler güçlendirilmiştir.

Genel olarak, son yirmi yılda yeni bir sistemin kurulma çabaları tüm dünyaya yayılmış ve yeni sistemin hareketi dünya ekonomisinin merkezinin Atlantik Okyanusu'ndan Asya-Pasifik'e kaymasıyla aynı zamana denk gelmiştir. Bu arada ABD'nin yayılmacılığının ve yumuşak gücünün en önemli aracı olan küreselleşmenin yerini artık bölgeselcilik almış ve tüm bu değişimin merkezi ise elbette Çin Halk Cumhuriyeti olmuştur.

“Çin”deki gelişmelerini izleyen pek çok gözlemci, Çin’de yaşananları temel değişim açısından 2012 yılında Çin’in uluslararası alanda benzeri görülmemiş genişleme projesini devralan, Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri Xi Jinping’in kişiliğine bağlamaktadır. Çin’i bir tarım ülkesinden endüstriyel bir ejderhaya dönüştüren Xi Jinping, onlarca yıl sonra Çin’i yeniden canlandırmış ve değiştirmeye başlamıştır. Başka bir deyişle, Pekin’in politikasındaki niteliksel değişiklikleri gerçeğe dönüştüren Xi Jinping, bu yöntemi başarıya ulaştırmayı amaçlamıştır. Hatta Xi Jinping, BRICS, ŞİÖ gibi organizasyonlarda ve BRICS Kalkınma Bankası ve AIIB gibi ekonomik kurumlardaki siyasi liderlik pozisyonları nedeniyle ABD’nin IMF, DTÖ ve DTB gibi temel yapılarına alternatif oluşturmaya çalışmıştır.

Çin, Xi Jinping döneminde bir yandan bölgesel bir süper güç haline gelerek öte yandan dünyanın ikinci ekonomik gücü olarak dünya çapında pek çok ülkenin ilgisini çekmiştir. Bu bağlamda Çin’in bir süper güç olarak ortaya çıkması, dünyanın farklı yerlerinde Çin’in kendi çıkarlarına tehdit oluşturduğunu hisseden başta ABD olmak üzere bazı ülkeler tarafından şüpheyle karşılanmıştır. Bu açıdan bakıldığında küresel bir aktör olarak Çin, dünyanın birçok yerinde ekonomik, siyasi, askerî ve kültürel hedefleri olan bir devlet haline gelmiş; öyle ki bu hedefleri kendi çıkarlarına tehdit olarak gören ülkeler, Çin’in dış politikasını farklı şekilde tasvir etmiştir. Bu tasvir ise kendisini keskin güç kavramında bulmaktadır. Walker’a göre, ülkelerin siber çağ propagandası ve baskısını yürütme ve yurt dışında etki oluşturma konusunda beklenmedik yetenekleri, bu yeni durumu uygun şekilde yorumlayabilmesi için yeni bir kavram bulma ihtiyacını yaratmıştır. Bu yeni kavram ise “keskin güç” olarak adlandırılmıştır.

Sert güç, yumuşak güç, akıllı güç ve elektronik güç gibi güç türleri, uluslararası ilişkiler literatüründe zamanla üretilen önemli ve ilginç kavramlardan biri olmuştur. Son zamanlarda özellikle 2017 yılında yeni bir kavram haline gelerek uluslararası ilişkiler disiplinine giren keskin güç, esas olarak Çin’in dış politikadaki eylemlerine yönelik olarak kullanılmaktadır. Genel olarak yumuşak güç kavramı, Çin’in yumuşak gücü ile karşılaştırıldığında eleştirilere maruz kalmaktadır. Zira Çin’in yumuşak gücünün dış politika bağlamındaki uygulaması diğer ülkelerden farklıdır. Bu eleştiriler, dolayısıyla keskin gücün yükselişine zemin hazırlamıştır. Bu çerçevede bu çalışmada şu

soruya cevap aranmıştır: “Çin dış politikasında keskin güç kavramı nasıl uygulanmakta ve değerlendirilmektedir?”

Çalışmanın kaynakları göz önüne alındığında otoriter devletlerin kullandığı yumuşak güç araçlarının keskin güç olarak değerlendirildiği açıktır. Dolayısıyla keskin gücü belirleyen araçların kendisi değil, onları kimin kullandığıdır. Ayrıca çalışmada Çin’in dış politikasında keskin güç şu şekilde değerlendirilmiştir:

- Keskin güç, genellikle bağımsız kurumların bütünlüğünü baltalamak amacıyla bilgileri sansürleme ve manipüle etme girişimlerini içeren uluslararası ilişkilere yönelik bir yöntemi ifade etmektedir.
- Otoriter devletlerin etkili çabaları, hedef ülkelerin siyasi ve bilgi ortamlarını parçalayıp delmeleri anlamında “keskin güç” olarak tanımlanmıştır. Otoriter ve demokratik devletler arasında gerçekleşen yeni amansız rekabette baskıcı rejimlerin keskin iktidar tekniklerinin, hançerlerinin ucu olarak görülmesi gerekmektedir. Bu rejimlerin, mutlaka “kalpleri ve akılları kazanma” peşinde olmaları şart değildir ancak bunlar kesinlikle aldıkları bilgileri çarpıtarak hedeflerini manipüle etmeye çalışmaktadırlar.
- “Keskin güç” kavramı, yumuşak gücün bayıltıcı çekiciliği ile hafif bir benzerliği olan otoriter projelerin kısır ve saldırgan doğasını içermektedir.
- Keskin güç, propaganda ve sansür araçları yoluyla uygulanır. Keskin gücü yumuşak güçten ayıran nokta, propaganda ve sansürün temelini var olması, çok güçlü olması, buna karşılık yumuşak güçte propaganda ve sansürün temelini bulunmamasıdır. Bu bağlamda araştırmacılar, Pekin’in çabalarının “yumuşak güç” olarak anlaşılmaması, Çin’in çabalarının “keskin güç” olarak adlandırılması gerektiğine inanmaktadır.

Aşağıdaki sorular çalışma kapsamında birkaç farklı perspektiften ele alınmıştır. Dış politika bağlamında Çin’in keskin gücü neyi başarıyor? Dış politika bağlamında Çin’in keskin gücü, özellikle siyasi güç, akademi, medya, dil, Konfüçyüs enstitüleri, eğitim programları, ekonomik yardım, çok yönlü baskı, ekonomik bağımlılık, yanlış bilgilendirme, propaganda, sansür, casusluk ve Çin diasporası alanlarında en belirgin öğeleridir. Çin’in dış politika uygulamalarına bakıldığında, Çin’in istediği her şeyi yapabileceği görülmektedir ve aynı zamanda stratejisi ve politikası eleştirildiğinde her şeyi engelleyebilmektedir. Dolayısıyla bu uygulamaların dış politika düzeyinde kullanılmaya devam edilmesi keskin bir güç olarak nitelendirilebilir.

Çin, dış politikada keskin güç ilkelerini uygulama konusunda özellikle Yeni İpek Yolu Projesi, dünya ekonomisine derin gelişmeler kazandıran büyük bir ekonomik başarı elde etmiştir. İktidarın ele geçirilmesinden bugüne kadar Xi Jinping, uluslararası pazarların bir karışımından oluşan büyük bir entegre pazar oluşturmak için “Bir Kuşak-Bir Yol” girişimini başlatmıştır. Çinlilerin rahatlığı için farklı ülkelerde altyapının geliştirilmesi yoluyla yayılmacılık stratejisi

ekonomik açıdan başlatılmıştır. Aslında “Kuşak ve Yol” projesi, ilk günlerinden itibaren Afrika, Latin Amerika ve Asya ülkelerine getireceği borçların büyüklüğü konusunda uluslararası kaygılarla karşı karşıya kalmıştır. Bunların arasında Avrupa ülkeleriyle ilgili endişeler de bulunmaktaydı. Bunlardan en sonuncusu, İtalya’nın “Borç Tuzağı Diplomasisi Yoluyla Yeni Sömürgecilik” girişimi olarak anılan girişimden çekilmesi olmuştur.

Bu bağlamda Çin’in bu projedeki keskin gücünün en önemli ilkesi, anlaşmaların içeriğinde şeffaflığın olmaması, finans departmanındaki bazı rapor ve genel olarak proje listesindeki yolsuzluk, şeffaflık eksikliği, veri ve bilgilerin gizlenmesi bu projenin ilerleyişi hakkındaki belirsizliği ve şüpheleri artırması şeklinde değerlendirilmiştir. Örneğin Çin Kalkınma Bankası ve Çin İhracat-İthalat Bankası, Batı destekli dünyanın en büyük ve en gelişmiş bankalarıyla karşılaştırıldığında projeye, üye ülkelerin yaptıkları maddi yardımın finansal büyüklüklerinin iki katından fazlasını sağlamıştır. Öyle ki avans alan projelerin çoğu yüklenici seçimi yapıldıktan sonra açıklanmakta, avans verilme koşulları ise nadiren açıklanmaktadır. Pekin’in amacı, Çinli şirketlerin bu yatırımların faydalarını paylaştığından ve Çin Komünist Partisi’nin yayılmacı vizyonunun planlandığı gibi uygulandığından emin olmaktır.

Keskin güç ilkeleri bağlamında Bir Kuşak-Bir Yol projesinin yalnızca ekonomik bir proje olduğunu ileri süren bu düşüncenin yanlış olduğu ortaya çıktı. Bu, İpek Yolu ise Amerika Birleşik Devletleri’nin gücünü kaldırıp onun yerine Çin’i yerleştirmeyi amaçlayan jeopolitik ve jeostratejik bir projedir. Bir yandan Çin’in ekonomik faaliyetleri, Amerika Birleşik Devletleri’nin dolarının hâkimiyetini devirmeyi ve onun yerine dünyanın en iyi para birimi olarak Çin Yuan’ını geçirmeyi amaçlamaktadır. Öte yandan bu büyük değişim, ABD’nin hegemonyasını azaltmaya, tek kutuplu dünyaya karşı çıkmaya ve Çin liderliğinde yeni bir dünya sistemi yaratmaya neden olacaktır.

Kültürel alanda ise Çin’in dış politikasında keskin güç aktif bir şekilde kullanılmıştır. Bu bakımdan Konfüçyüs Enstitüleri kâr amacı gütmeyen eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlar ilk ve ortaokullara destek vererek genç öğrencilerin ilgisini çekmek amacıyla “Konfüçyüs Derslikleri” tasarlamıştır. Bu enstitüler, diğer ülkeye herhangi bir yük getirmeden Çince dil öğretimini okul müfredatına yetenekli bir şekilde dâhil etmeyi başarmıştır. Konfüçyüs Enstitüleri, İngiliz, Fransız ve İspanyol kurumlarından farklı bir model sunmuş; diğer ülkelerin ulaşamadığı bir seviyeye gelerek dünya çapında 1,5 milyondan fazla öğrenciye Çince dil kursları sunmuştur. Dolayısıyla gerçekte görülen, Çin’in Hanban Konseyi himayesindeki Konfüçyüs Enstitüleri aracılığıyla dünyaya keskin güç ihraç ettiğidir. Çünkü ne Hanban Konseyi ne de Konfüçyüs Enstitüleri bağımsız değildir ve Çin Komünist Partisi’nin bu kurumlar üzerinde mutlak yetkisi bulunmaktadır. Bu durum, enstitülerin Çin Cumhuriyeti’nin önemli araçları olduğu ve Çin’in keskin gücüne ciddi katkı sağladığı yönündeki endişeleri artırmıştır.

Genel olarak Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından, özellikle yirmi birinci yüzyılın başında Çin Halk Cumhuriyeti; Asya-Pasifik, Doğu Asya, Afrika Kıtası, Latin Amerika Kıtası ve Orta Asya bölgelerinde dışa açılma politikası çerçevesinde stratejisini geliştirmiştir. Dolayısıyla bölgenin kötü ortamı, Çin Halk Cumhuriyeti'nin politikasında bu bölgelere özel bir yer kazandırmış ve bu durum Çin'in kıta üzerindeki etkisini giderek artırmıştır. Bu bölgelerdeki ülkeler ABD'ye alternatif olarak yeni ticaret ortakları ararken Çin de kıtada kendi ayak izini kurma fırsatını değerlendirmiştir. Çin'in bu kıtalardaki varlığının, yumuşak güce dayanmaktan keskin güç mekanizmalarının uygulanmasına kadar uzandığı söylenebilir. Böylece Çin'in keskin güç uygulama mekanizmaları arasında siyasi, diplomatik, ekonomik, askerî, kültürel, medya, istihbarat ve uydu teknolojisi yer almaktadır.

Çin'in stratejik genişlemesi ve ABD'nin Hindistan-Pasifik bölgesindeki stratejik gerekliliği nedeniyle Avustralya, son yıllarda hızla aktif bir jeopolitik konum ve büyük bir güç merkezi olarak ortaya çıkmıştır. Zira Avustralya Batı medeniyetinin dış tabanı, Asya kıyısı açıklarında bir ada/kıta olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca, Avustralya'nın Asya ülkeleri için kuzeybatıya yapılacak bir saldırının en bariz giriş kapısı olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda, Avustralya'nın coğrafi konumu jeopolitik endişeleri ortaya koymuştur. Tarih boyunca Avustralya'nın jeopolitiğinde ve komşularına karşı düşmanca bir bakış açısının şekillenmesinde farklı faktörler (Alman emperyalist yayılması, Japon militarizmi, Çin'in yükselişi) etkili olmuştur. Korku ve koruma duygusu, bu tür tehditlerin etkisiyle oluşmuş ve Avustralya'nın savunma ve önleme stratejilerini belirlemiştir. İngiltere'nin rehberliğinde Avustralya'nın sosyal, jeopolitik, dış politika ve askerî örgütlenmesi arasındaki bu ilişki, uzun süreli bir etki yaratmış ve bu faktörler, siyasi ve askerî gerekçeler üzerinde derin bir etki bırakmıştır. Bu nedenle Avustralya, coğrafi konumunu ve bu hassas dengeyi göz önünde bulundurarak dış politika ve güvenlik stratejilerini şekillendirmiştir.

Avustralya ile Çin arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkilere bakıldığında Avustralya'nın, ülkesinin ekonomik çıkarları ile ulusal güvenliği arasında bir ikilemde kaldığı görülmüştür. Çin'in büyümesi, Avustralya'ya Çin'e daha fazla ithalat yapma fırsatı sunsa da aynı zamanda onun Çin'e olan ekonomik bağımlılığını artırmıştır. Ayrıca Çin'in büyümesi bölgedeki askerî güç dengesini Çin lehine değiştirebileceği için bu durum Avustralya'nın ulusal güvenliğine tehdit oluşturmuştur. Bu bağlamda Avustralya'nın, ABD'nin liderliğindeki güvenlik koalisyonlarına askerî olarak katılarak Asya ve Pasifik'teki güç dengesini koruma stratejisi izlemekte olduğu görülmüştür. Buna karşılık Çin, Avustralya ile siyasi ve ekonomik ilişkilerini geliştirmek istemekte ve Avustralya'nın Çin'i bölgede abluka altına alma veya kısıtlama gibi stratejileri desteklememesi gerektiğini düşünmektedir. Özellikle Avustralya'nın Tayvan ve Tibet gibi konularda aktif rol almasını istememektedir çünkü Çin bu tür herhangi bir hareketi kendi iç işlerine müdahale olarak gördüğünden böyle bir durumda muhtemelen Avustralya ekonomik yaptırımlarla tehdit edilmektedir.

Çin'in uluslararası sahneye çıkmasıyla birlikte bölgedeki hemen hemen tüm ülkeler, Çin'in ekonomik etkisinin ve siyasi müdahalesinin baskısını hissetmiş ve Güney Pasifik bölgesindeki Avustralya da bu etkilerin dışında kalmamıştır. Çünkü Avustralya güvenlik açısından ABD'ye, ekonomik bakımdan Çin'e bağlıdır. ABD'nin bölgede demokratik müttefiki olan Avustralya, bu nedenle Çin'in keskin gücünün ana hedefi haline gelmektedir. Çin, Avustralya üzerindeki ekonomik etkisini siyasi etkiye dönüştürmeye, Avustralya'nın iç ve dış işlerini kontrol etmeye çalışmıştır. Sonuç olarak Çin, “keskin güç” kullanarak Avustralya'nın siyasetine, ekonomisine, toplumuna ve kültürüne sızmıştır. Bu, uluslararası ilişkiler çalışmalarında demokratik devletleri hedef alan dış etkilere atıfta bulunan kapsamlı bir ifade haline gelmiştir. Pekin'in davranışı, Canberra'nın bu “büyük ejderhanın” kendisine yönelik başlattığı “ekonomik diplomasiye” –veya dostane saldırılara– karşı daha dikkatli davranmasına neden olmuştur. Pekin, Avustralya'yı etkilemek için keskin gücünü nasıl yönetiyor? Bu tür bir soruyu derinlemesine araştırmak için çalışmada, Çin'in Avustralya'daki keskin gücü ayırma stratejisinin bakış açısı kullanılarak incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Çin'in keskin gücünü genişletmesinin yolu esas olarak ekonomik platformlar aracılığıyla demokratik devletleri etkilemek ve onlara müdahale etmektir. Aynı zamanda ayırma stratejisinin düşünceleri aracılığıyla hedef devletlerin iç ve dış işlerine sızmak ve onları ayırtırmaktır. Pekin'in niyeti, ABD'ye karşı stratejik hattı elde etmek amacıyla ABD'nin bölgedeki etkisini azaltmak için Çin yanlısı demokratik ülkeleri birleştirmektir.

Bu bağlamda Çin'in siyasi ideolojisi Batılı demokratik ülkelerinkinden farklı olduğu için Çin Komünist Partisi'nin Birleşik Cephesi, yurt içi ve yurt dışındaki muhalifleri ve olumsuz sesleri bastırmayı hedeflemiştir. Pekin, Birleşik Cephe'nin çalışmalarını desteklemek için her ne pahasına olursa olsun mevcut ulusal kaynakları kullanmaya çalışmıştır. Çin'in keskin gücü, Birleşik Cephesi'nin Avustralya topraklarındaki çalışmalarını daha derinlemesine incelemek amacıyla ayırma stratejisinin çeşitli boyutları yoluyla (düşünce kuruluşları ve diplomatik müdahale, güvenlik baskısı, siyasi katılımlar, liman kiralama, teknoloji şirketlerinin Avustralya üniversiteleri ile ortaklıkları, akademik merkezlerin kontrolü, yükseköğretim kurumları ve yurt dışındaki öğrenciler, Konfüçyüs Enstitüleri) gerçekleştirilmiştir.

Genel olarak, Çin'in Avustralya gibi demokratik ülkelere ekonomik olarak sızmasının ve siyasi müdahalesinin sonuçlarının gözlemlenmesi bazen zordur ve sonuçları da kolayca anlaşılamaz. Hatta Avustralya'nın Çin'in keskin güç kullanımına tepkisi bile Pekin yetkilileri tarafından “sorumsuz ve panoramik” olarak nitelendirilmiştir. Eğer Çin'in Avustralya'ya karşı kullandığı keskin güç araçlarının önemli bir etkisi olmasaydı muhtemelen Pekin, başlangıçta bu ülkenin içinde etki oluşturmak için çok fazla para harcamayabilirdi. Gerçek şu ki bu tür bir “Çin büyü” belli bir siyasi ve ekonomik ödül sağlamaktadır. Çin'in Avustralya'daki baltalama ve gizli sızma faaliyetlerinden birkaçı açığa çıkmasına rağmen Çin'in küresel ölçekte keskin güç altında

ayırma stratejisindeki davranışı konusunu izlemek ve incelemek için hâlâ daha fazla zamana ihtiyaç duyulmaktadır.

Çin'in keskin güç müdahalesine karşı bir yanıt olarak Haziran 2018'de Avustralya Parlamentosu, başlangıçta Çin'in ülkenin iç işlerine müdahalesini sınırlandırmayı amaçlayan Casusluk ve Dış Müdahale Yasası'nı kabul etti. Ayrıca Ağustos 2018 yılında Avustralya hükümeti, Huawei ve ZTE gibi Çinli şirketler tarafından ülkeye 5G teknolojisinin tedarik edilmesini yasakladı. Bir sonraki aşamada Avustralya, Çin'in keskin güç müdahalesine karşı Eylül 2021 yılında ulusal çıkar amacıyla AUKUS Antlaşması'na katılma kararı almıştır. Başka bir deyişle, Çin kimliğinden farklı olan Avustralya kimliği, Avustralya'nın Çin'in keskin gücünü kendi ontolojik ve maddi güvenliğine yönelik bir tehdit olarak görmesine katkıda bulunmuştur. Kısacası, Avustralya'nın AUKUS koalisyonuna girişi, Avustralya'nın uluslararası sistem değişikliğini reddeden ve buna katılan bir Batılı Anglo-Sakson ülkesi olarak kimliğini koruma çabasıdır. Dolayısıyla AUKUS koalisyonu aracılığıyla Çin'in keskin gücüne karşı koyması gerekmektedir.

Son olarak, Çin'in dış politikasını keskin bir şekilde kullanmaya devam etmesi, aslında Çin'in keskin gücünün artmasına yol açarak, özellikle de araştırmada geçtiği gibi, Çin'in artan propaganda, sansür ve casusluk faaliyetlerinin özel bir durum yaratmasına neden olmuştur. Bu durum, Xi Jinping'in oluşturmaya çalıştığı “Çin rüyası” kavramına zarar verecektir. Nye'nin da belirttiği gibi, “Bazen otorite, kimin ordusunun veya ekonomisinin kazanacağına bağlıdır, ancak her zaman kimin hikayesinin kazanacağına bel bağlayabilir.” Bu cümlede “hikâye” kelimesi “söz” kelimesiyle değiştirilebilir çünkü uluslararası ilişkilerde “rakip” veya “düşman” tanımlanabilir. Bu yüzden süper güçler bazen kelimeler üzerinde kavga etmektedir.

Dış politika bağlamında Çin'in keskin gücüne bakıldığında, Çin bu savaşı kaybetmiş durumdadır. Kavramlar savaşını kazanmak için Batı'nın ürettiği bir kavramı reddetmek yerine, bizzat devletin yarattığı bir kavramı dayatmaya çalışmak gerekmektedir. Dolayısıyla Çin'in gelecekte ABD üzerinde bir söylem üretebilmesi çok önemlidir. Örneğin Xi Jinping'in “Çin Rüyası”, Çin'in hedeflerine ulaşması için keskin güç kavramından daha geniş bir şekilde kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Abd al-Hayy, Omar Abdel (1999). **Alfalsafat walfikr Alsiyasiu Fi Alsiyn Alqadima Antik (Çin’de Felsefe ve Siyasi Düşünce)**, Üniversite Dağıtım ve Yayın evi, Beyrut.
- Abd Sadq, Adel (2013). **Alfada’ Al’iiliktruniu Waltahawul Fi Siasat ‘Ajhizat Alaistikhbarat Alduwlia (Siber Uzak ve Uluslararası İstihbarat Servislerinin Politikalarındaki Dönüşüm), Stratejik Araştırmalar Dergisi, Vol. 20, No. 247, Kahire.**
- Abd Sadq, Adil (2009). **Al’iirhab Al’iiliktruniu : Alquat Fi Alealaqat Alduwliat : Namat Jadid Watahadiyat Mukhtalifa (Siber Terörizm: Uluslararası İlişkilerde Güç: Yeni Bir Model ve Farklı Zorluklar)**, El-Ahram Siyasi ve Stratejik Araştırmalar Merkezi, Kahire.
- _____ (2016). **Aslihat Alqada’ Al’iiliktirunü Fi Daw’ Alqanun Alduwli Al’iinsanii , Silsilat ‘Awraq (Uluslararası İnsani Hukuk Işığında Elektronik Adli Silahlar)**, Makaleler Dizisi, No. 23, Bibliotheca Alexandria, Kahire.
- _____ (2016). **Athar Alfada’ Al’iiliktrunii Watabieat Alealaqat Aldawliat : Dirasat Fi Alnazariat Waltatbiq (Siber Uzayın Etkisi ve Uluslararası İlişkilerin Doğası: Teori ve Uygulama Üzerine Bir Araştırma)**, Akademik Kütüphane, Kahire.
- Abdelsalam, Muhammad (2002). **Adawat Alqua (Güç Araçları), Siyasi ve Stratejik Araştırmalar Merkezi, Al-Ahram Press Ticari, Kahire, Mısır.**
- Abdul Hay, Samah (2014). **Alquat Aldhakiat Fi Alsiyasat Alkharijiat : Dirasat Fi ‘Adawat Alsiyasat Alkharijiat Alayraniat Tujah Lubnan 2005-2013 (Dış Politikada Akıllı Güç: Lübnan’a Yönelik İran Dış Politika Araçlarının İncelenmesi 2005-2013)**, Al-Bashir Kültür ve Bilim Yayınevi, 1. Baskı, Mısır.
- Abdul Hayy, Walid Salim, (2010). **Almakanat Almustaqbaliya Lilsiy fi Alnizam Alduwli 1978-2010 (Çin’in Uluslararası Sistemdeki Gelecekteki Konumu 1978-2010)**, Emirates Araştırma Merkezi, Birleşik Arap Emirlikleri.
- Abdul Mabdy, Cihad Mahmoud (2016). **Alquat Alaiqtisadiat Lildawla (Devletin Ekonomik Gücü), Al-Badil Dergisi, Kahire.**
- Abdulhal, Mohamed Shawqi (2009). **Alealaqat Alsiyniat Al’afriqiat Waqadaya Alqarat Fi Almunazamat Alduwlia (Çin-Afrika İlişkileri ve Uluslararası Örgütlerdeki Kıtasal Sorunlar)**, African Horizons, No. 30, Kahire.

Abdulla, Ardalan (2019). **Alsiyn Alquat Alealamiyat Aljadidat Dirasat Siasiat Aijtimaeiat Aiqtisadia (Çin Dünyanın Yeni Gücü: Politik, Tarihsel, Sosyoekonomik Bir Çalışma)**, Rahand Kültür Merkezi, Süleymani, Irak.

_____ (2021). Firavunlardan Amerikan CIA'sına kadar casusluğun tarihi, Available At: <https://politicmedia.net/detailnewspo.aspx?jimare> (Accessed.25-2-2024).

Abduurrezzak, ziyad tarik (2022). altahaluf wakus ALIKUS” min hilf al’atlasii ‘iilaa hilf alhadi dirasatan min alhif wa’asbab aintilaqih walmahami almuakilih alyh wifqan litathir alquat albahriat jiusiasan NATO’dan Pasifik İttifakına “İttifak ve ALIKUS”, ittifakın kuruluş nedenleri, deniz gücünün jeopolitik etkisine göre kendisine verilen görevler üzerine bir çalışma, **Asiyan issue Dergisi**, No, 13, Arab Demokratik Merkezi, Berlin.

Adıbelli, B. (2009). **Pax Sınıca-Çin Dünya Düzeni**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

Ahmet, Bnar, (2023). **Alsiyn Fi Aleasr Alhadith (Modern Çağda Çin)**, Narin Dağıtım ve Yayınevi, Erbil, Irak.

Al Halyawy, Samah Mahdi Salih (2020). **‘Athar Majmueat Albiriks Fi Haykalat Alnizam Alealamii Almutaeadidi Al’aqtab (BRICS Grubunun Çok Kutuplu Küresel Sistemin Yapılanmasına Etkisi)**, Hukuk Fakültesi, AL Najaf Üniversitesi, Irak.

Al Hamry, Ibtisam Muhammad (2013). Aldawr Alsiyniu Fi Afriqia : Dirasat Fi Diblumasiyat Alquat Alnaaeimat (Çin’in Afrika’daki Rolü: Yumuşak Güç Diplomasisi) Üzerine Bir Araştırma, **Al-Mustaqbal Al-Arabi Dergisi**. Lübnan.

Al Hurmuzi, Saif Nusrat Tawfiq (2022). Tahalyt Hanz Murghantu Lifahm Alquat Watatbiqiha Ealaa Wahadat Alnizam Alduwli (Hans Morganthau’nun Kuvveti Anlama Analizi ve Bunun Sistem Birimlerine Uygulanması Uluslararası), **Tikrit Siyaset Bilimi Dergisi**, Vol.1, No.1, Tikrit.

Al-Abd Al Rahman, Hikmat (2016). ‘İstiratijiya Alwujud Alsiynii Fi ‘Afriqia (Afrika’daki Çin Varlığının Stratejisi), **Arab Politics Dergisi**, No.22, Dawha, Qatar.

Al-Amiri, Ibtisam Muhammad (2010). **Aldawr Alsiyniu Fi ‘Afriqia : Dirasat Fi Diblumasiyat Alquat Alnaaeima (Çin’in Afrika’daki Rolü: Yumuşak Güç Diplomasisi Üzerine Bir Araştırma)**, Stratejik Araştırmalar Merkezi, Bağdat Üniversitesi, Bağdat.

Al-Ani, Fikret Namiq (1978). **Siasat Aleiraq Alkharijiya Fay Almantiqat Alearabi (1953-1958) (Irak’ın Arap Bölgesindeki Dış Politikası (1953-1958))**, Bir Dizi Çalışma, Al-Rasheed Yayınevi, Al-Hurriya Yayınevi, Irak.

Al-Dagestani, M. A. Abd Rahman (2013). **Fanu Alharb Alsiynii Alqadim (Antik Çin Savaş Sanatı)**, Amna Dağıtım ve Yayın evi, Amman, Ürdün.

- Alhizam Waltariqu 7 Tahadiyat ‘Amam Alsiyn (2019). Kuşak ve Yol, Çin’in Karşı Karşıya Olduğu 7 Zorluk, Available at: <https://www.Alhurra.Com/Choice-Alhurra/2019/04/28> (Accessed. 28-8-2023).
- Ali, Mohmmad Fazl (2023). Muhadadat Aindimam ‘Usturalia ‘İlaa “Mueahadat ‘Uwkus” Al’amniati: Dirasat Tahliliat Min Manzur Binayaa (Avustralya’nın “Aukus” Güvenlik Anlaşmasına Katılımının Belirleyicileri: Yapılandırmacı Bir Bakış Açısıyla Analitik Bir Çalışma), **Uluslararası Politika Dergisi**, <https://Www.Siyassa.Org.Eg/News/18500> (Accessed. 23-7-2023).
- Allison, Graha (2018). **Hatmiat Alharb Bayn Alquat Alsaacidat Walquat Almuhaymina (Yükselen Bir Güç İle Hegemonik Bir Güç Arasındaki Savaşın Kaçınılmazlığı)**, (Çev: İsmail Süleyman), Al-Kitab Al-Arabi Yayınevi, Beyrut
- Almawsueat Aljazayiriat Lildirasat Alsiyasiat Walastiratijiati (2015). Cezayir Siyasi ve Stratejik Araştırmalar Ansiklopedisi, Uluslararası İlişkilerde Gücün Diyalektiği, Cezayir. Available At: <https://Www.Politics-Dz.Com/Threads/Gdli-Alqu-Fi-Alylaqat-Alduli.232> (Accessed: 20.09. 2023).
- Altman, Roger, C. and Haass, Richerd N. (2010). American Profligacy and American power, The Consequences of Fiscal Irresponsibility, **Foreign Affairs**.
- Alu, Ahmad (2015). Munazamat Shanghahay Bayn Tahaluf Almasalih Wasirae Alhadarat Hilf Jadid ‘Am Difae Qalb Alealam Ean Nafsiha?Şangay Örgütü... Çıkarlar İttifakı İle Medeniyetler Çatışması Arasında, Yeni Bir İttifak Mı, Yoksa Dünyanın Kendini Savunmasının Kalbi Mi?, **Lübnan Ordusu Dergisi**, Sayı 293, Kasım 2015, Erişim Tarihi, (29.08.2023).
- Álvarez, Jorge Martín (2021). **The use of “Sharp Power” by China in Australia to protect its interests, Facultad de Ciencias Humanas y Sociales Grado en Relaciones Internacionales**, comellas universitat pontificia, Madrid.
- Ammar, Belharbi (2019). **Althaqafa Alkunfushiusia (Konfüçyüsçü kültür)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Siyasal Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Fakültesi, Cezayir Üniversitesi.
- Anderson, Matthew Smith (1993). **(The Rise of Modern Diplomacy, 1450–1919)**, Longman, London.
- Andrew, Scobell (2018), **Why the Middle East matters to China: China’s Presence in the Middle East**, Routledge, New York.
- Aras, İlhan (2022). Understanding China Through Sharp Power: Dragon’s Teeth?, **İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi**, 6 (2), ss. 623-635.
- Arkonada, Katu (2016), “From the FTAA to Chinese Soft Power in Latin America”, Telesur, 8-1-2016: <http://goo.gl/dtwuR3> (Accessed.28-8-2022).

- Armaoğlu, Fahir, (2004). **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995**, Alkım Yayınevi, 11. Basım, İstanbul.
- Armistead, Leigh (2004). **Information Operations, Warfare and The Hard Reality of Soft Power**, In Leigh Armistead (Ed.), Washington, D.C.: Potomac Books, Inc.
- Associated Press (2019). "Australia investigates China plot to plant spy in Parliament". . Retrieved 25 December 2020. <https://www.bbc.com/news/world-australia-5054108>. (Accessed. 12-10-2023).
- Atva, Fathi Hassan (2009). Alsuwrat Al'ijabiat Lilsyn Bi'afriqia (Çin'in Afrika'daki Olumlu İmajı), **African Horizons**, No. 30, Kahire.
- Atwan, Khader Abbas (2002a). Alsiyn Bayna Hafiz Amtlak Alqua Waqayd Alqutbia Al'uhadia (Çin, iktidara sahip olma teşviki ile tek kutupluluğun kısıtlaması), **Körfez İşleri**, Sayı 30. Bahreyn.
- Atwan, Khader Abbas (2004). **Mustaqbal Alealiqat Alsiynia Alalimrikia (Çin-Amerikan İlişkilerinin Geleceği)**, Emirates Stratejik ve Araştırma Merkezi, Abu Dabi, Birleşik Arap Emirlikleri.
- Atwan, Khader Abbas (2004b). **Mustaqbal Alealiqat Alsiynia Alamrikia (Çin-Amerikan İlişkilerinin Geleceği)**, Emirates Stratejik ve Araştırma Merkezi, Abu Dabi.
- Atwan, Khader Abbas (2007c), Alsiyn Wamustaqbal Ealiqat Alqua (Çin ve Güç İlişkilerinin Geleceği), **Arap Geleceği Dergisi**, Haziran Sayı, 341. Lübnan.
- AUKUS". U.S. Embassy & Consulates in Australia,(2021). <https://au.usembassy.gov/joint-leaders-statement-on-aukus> (Accessed. 23-7-2023).
- Australia-China Relations Institute (2015). **New Zealand's China Policy: Building a Comprehensive Strategic Partnership**, University of Wellington, Wellington.
- Australian Government (2017). **Foreign Policy White Paper: Opportunity, Security, Strength** Department of Foreign Affairs and Trade, Canberra.
- Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade. (2023). New Colombo plan, <https://www.dfat.gov.au/people-to-people/> (Accessed. 12-10-2023).
- Aziz, Sardar (2021). **Baxerben Bo Sardamy Chiny La Kurdistan W Irak (Kürdistan ve Irak'ta Çin Dönemine Hoş Geldiniz)**, Goran Hareketi Araştırma Merkezi, Süleymani.
- Babones, S. (2020). It's Time for Western Universities to Cut Their Ties to China. <https://foreignpolicy.com/2020/08/19/universities-confucius-institutes-china/> (Accessed. 12-10-2023).

- Bagshaw, E., & Hunter, F. (2020). China 'exporting CCP speech controls to Australia'. <https://www.smh.com.au/world/asia/china-exporting-ccp-speech-controls-toaustralia-as-second-university-caught-in-row-20200805-p55irf.htm> (Accessed. 12-10-2023).
- Bakir, Ali Hussain Mahmood (2016). **Mustaqbal Alsiyn Fi Alnizam Alealamii (Çin'in Küresel Sistemdeki Geleceği)**, Doktor Tezi, Hukuk ve Siyaset Bilimi Fakültesi, Siyaset Bilimi Bölümü, Beyrut Arab University.
- Baldwin, David (1985). **Economic Statecraft** (NJ: Princeton University Press. New Jersey.
- Baxendale, Rache (2017). Huang Xiangmo's \$ 1.8m gift to Bob Carr's think tank queried," The Australian, December 13, 2017, <https://www.theaustralian.com.au/national-affairs/foreign-affairs/huang-xiangmos-18m-gift-to-bob-carrs-think-tank-queried/news-story/01b3a78639c266cc6124cd9e5cb6573> (Accessed. 2-9-2023).
- Bayer, Judit et al. (2019). Disinformation and Propaganda-Impact on the Functioning of the Rule of Law in the EU and Its Member States, European Parliament, February 2019, Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608864/IPOL_STU\(2019\)608864_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608864/IPOL_STU(2019)608864_EN.pdf) (Accessed. 12.10. 2022)
- Becard, D., & Filho, P. (2019). Chinese Cultural Diplomacy: instruments in China's strategy for international insertion in the 21st Century. **Revista Brasileira de Política Internacional**, 62(1).
- Beeson, M. & Li F. (2012). Zhōng ào guānxì: Diyuán zhèngzhì yìhuò diyuán jīngjì? (Çin-Avustralya İlişkileri: Jeopolitik mi yoksa jeoekonomi mi?). **Guó jì wèntí yánjiū (Uluslararası Çalışmalar)**,3, 38-49.
- Bekcan, U. (2013). **Yeni Dünya Düzeninde Rusya-Çin İlişkileri**, Phoenix Yayınevi, Ankara.
- Best, Antony, vd (2012). **20.Yüzyılın Uluslararası Tarihi**, (Çev. Taciser Ulaş Belge), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Betts, K. (2008). **Ideology and Immigration: Australia 1976 to 2007**. Melbourne University Publishing.
- Bickram, Rana Pradumna And Ji, Xianbai, (2019), **Belt and Road Forum 2019 : BRI 2.0 In The Making?**, S. Rajaratnam School of International Studies, Nanyang Technological University, Singapore.
- Bielawski, Radoslaw & Radomska, Aleksandra (2017). Selected Models of Information Warfare in Cyberspace, **Security and Defence Quarterly**, Vol 14 (1), pp. 35-50.
- Birtles, Bill (2017). China lodges official complaint after Malcolm Turnbull's comments about foreign interference, ABC News, December 9, 2017, <http://www.abc.net.au/news/2017-12-09/china-lodges-official-complaint-after-turnbulls-comments/9242630>, (Accessed. 20-9-2023).

- Bisley, N. (2018). Australia's engagement with China: From fear to greed and back again. **International Journal**, 73(3), 379-398.
- Benvenuti, Andrea (2008). **Anglo-Australian relations and the 'turn to Europe'** (Suffolk: The Royal Historical Society, 2008).
- Blaubach, Thomas (2021). **Chinese Technology in the Middle East: A Threat to Sovereignty or an Economic Opportunity?**, MEI Policy Center.
- Blusten, Paul (2019). The U.S.-China relationship started veering wildly off track 15 years ago—but Washington stumbled badly in its response. *Foreign policy*, 2019 Available at: <https://foreignpolicy.com/2019/10/04/the-untold-story-of-how-george-w-bush-lost-china> (Accessed. 12.10. 2022)
- Bowe, Alexander (2018). China's Overseas United Front Work, Background and Implications for the United States, U.S.-China Economic and Security Review Commission, Staff Research Report. Available at: https://www.uscc.gov/sites/default/files/Research/China's%20Overseas%20United%20Front%20Work%20-%20Background%20and%20Implications%20for%20US_final_0.pdf (Accessed. 12.10. 2022). 12.10. 2022).
- Bowe, Alexander (2018). China's Overseas United Front Work: Background and Implications for the United States, **Staff Research Report, U.S.-China Economic and Security Review Commission**.
- Bradshe, Keith (2010). "Amid Tension, China Blocks Vital Exports to Japan." *The New York Times*, September 22, 2010. <https://www.nytimes.com/2010/09/23/business/global/23rare.html> (Accessed 20 February 2023).
- Brady, Anne-Marie (2015). Authoritarian Goes Global (II): China's Foreign Propaganda Machine, **Journal of Democracy**, Vol 26 (4), pp. 51-59.
- _____ (2017). **China as a Polar Great Power**. **Cambridge**: Cambridge University Press. Cambridge.
- _____ (2017). Magic Weapons: China's Political Influence Activities under Xi Jinping, *WilsonCenter*, September 2017, https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/for_website_magicweaponsanneMariesbradyseptember2017.pdf, (Accessed. 15-9-2023).
- Brazzoli, M. Silvino (2007). **Future Prospects of Information Warfare and Particularly Psychological Operations**, in Le Roux, Len (Ed.), *South African Army Vision 2020*, Pretoria: Institute for Security Studies.
- Bredemeier, Ken (2019). "Google to Restrict Huawei From Android Operating System", <https://www.voanews.com/a/google-to-restrict-huawei-from-android-operating-system/4924766.html> ((Accessed. 12.10. 2023).

- Brennan, Phil (2013). "China Trying to Control Latin American Oil", NewsMax.com, 2 March 2013, on: www.newsmax.com/archives/articles/2005/3/1/144912.shtml (Accessed.28-8-2022).
- Brieux, J. J. (1966). **Çin Devrimi ve Sonrası**, (çev. Melih Borahan), Toplum Yayınevi, Ankara.
- Caliskan, Murat, Paul Alexander (2018). What Do You Mean by Hybrid Warfare? A Content Analysis on the Media Coverage of Hybrid Warfare Concept, **Horizon Insights**, Vol 1 (4), pp. 23-35.
- CGTN, A brief history of US Presidents visiting China, 2017-11-06 19:11 GMT+8, Available at: https://news.cgtn.com/news/786b7a4d34597a6333566d54/share_p.html (Accessed. 15-9-2023).
- Chan, Tara Francis (2018). **Australia's intelligence chief warns of 'unprecedented' foreign interference with more spies now than during the Cold War**, Business Insider, New York.
- Chang, Meng-Li (1996). Ed., **Art of War by Sun Tzu**, Wenguo Bookstore, Tainan.
- Chapman, J. (2018). Democracies should fight sharp power with soft power. Retrieved from <https://www.pacificcouncil.org/newsroom/democracies-should-fight-sharp-power-softpower>. (Accessed. 15-9-2023).
- China Britain Business Council (2017). On Belt One Road A Role for UK in Developing Chinas New Initiative Archived 2017-07-13at The Wayback Machine, http://www.cbbc.org/cbbc/media/cbbc_media/One-Belt-One-Road-main-body.pdf (Accessed.28-8-2022).
- China Development Bank (CDB) (2018), <https://www.beltroad-initiative.com/> ((Accessed.28-8-2022).
- China's Arab Policy Paper, (2016). Xinhua, <http://news.xinhuanet.com/english/china/2016-01/13/c135006619.htm>, (Accessed 13-1-2022).
- China's Foreign Aid, (2011). Information Office of the State Council, The People's Republic of China, Beijing: Foreign Languages Press Co. Ltd, April 2011. Available on: http://english.gov.cn/official/2011-04/21/content_1849913.htm (Accessed.28-8-2022).
- China's Foreign Policy, (2022). China official website, available at: China's Foreign Policy (people.cn).
- China's growing presence in the Caribbean, (2011). (Norman Girvan web., Collection of articles (2007-2011) on: www.normangirvan.info/wp-content/uploads/2011/05/china-in-the-caribbean-2007-2011.pdf
- Chubb, A. (2022), The securitization of 'Chinese influence' in Australia. **Journal of Contemporary China**, 32(139), 1-18.

- Clarke, M. (2017). The Belt and Road initiative: China's new grand strategy?. **Asia Policy**, 24(1), 71-79.
- Clark, Andrew and Curtin, John (2017). the leader who turned Australia to the United States, **Australian Financial Review**, 23/11/2017, <https://bit.ly/3uD4DrK> (Accessed 06/04/2024); and, Allan Gyngell, Fear of Abandonment: Australia in the World since 1942 (Melbourne: La Trobe University Press).
- Clinton, Hillary (2011). **Americas pacific century** (The future of politics will be decided in Asia, not Afghanistan or Iraq, and the United States will be right at the center of the action.
- Cole, J. M. (2018). **The Hard edge of sharp power: understanding China's influence operations abroad**, Macdonald-Laurier Institute, Ottawa.
- Comparing Global Influence (2008). **China's and U.S. Diplomacy, Foreign Aid, Trade, and Investment in the Developing World"**. Congressional Research Service (CRS), (prepared for members and committees of U.S. Congress).
- Confucius Institute (2021). About Us. <https://www.confuciusinstitute.unsw.edu.au/about-us> (Accessed. 12-10-2023).
- _____ (2021). ConfuciusInstituteScholarships,<https://www.confuciusinstitute.unsw.edu.au/learnus/confucius-institute-scholarships> (Accessed. 12-10-2023).
- Congressional Research Service (CRS) (2008). **China's Foreign Policy and "Soft Power" in South America, Asia and Africa, (prepared for members and committees of U.S. Congress)**, 110th Congress -2nd Session, Washington.
- Copper, John F. (2018). The New Concept Sharp Power in International Politics: A Critique, **IPP Review**, Feb. Available at: <https://ippreview.com/index.php/Blog/single/id/652.html> ((Accessed. 15-9-2023).
- Corr, Anders (2017). Ban Official Chinese Student Organizations Abroad, Forbes, June 4, 2017, <https://www.forbes.com/sites/anderscorr/2017/06/04/ban-official-chinese-student-organizations-abroad> (Accessed. 2-9-2023).
- _____ (2018). **Great Powers, Grand Strategies: The New Game in the South China Sea**, Naval Institute Press, Annapolis.
- Crawford, Timothy (2011). "Preventing Enemy Coalitions: How Wedge Strategies Shape Power Politics," **International Security**, Vol. 35, No. 4, MIT Press, Harvard University.
- Çakmak, Cenap (2005). "Amerikan Dış Politikası ve ABD-Çin İlişkilerinde Pragmatizm ve Rasyonalizm", **Uzakdoğu'daki Entegrasyonlar ve ğangay İşbirliği Örgütü**, (Ed. Atilla Sandıklı-İlhan Güllü), TASAM Yayınları, İstanbul.

- Çalık, Ü. (2011). “Çin Ekonomisi (Mao ve Mao Sonrası Dönem)”, **Liberal Düşünce Dergisi**, 16/64, 185-206.
- Çin İstihbaratı: Siyasi güvenlik, ulusal güvenliğin temelidir, Available <https://www.tack.krd/details.aspx?id> (Accessed.25-2-2024).
- Çubukçu, M. (2019). Çin’in savunma sanayiinde yükselişi kimi tehdit ediyor?, NTVPasaport, <https://www.youtube.com/watch?v=g4mNZ4hreIg> (20.12.2020).
- Çubukçu, Öner (2012). “Sistem Krizi mi Konjonktürel Yansıma mı: Yeni Dönemde Bağlantısızlar Hareketi”, **Stratejik Düşünce Dergisi**.
- Damjanovic, Dragan Z. (2017). **Types of Information Warfare and Examples of Malicious Programs of Information Warfare**, Military Technical Courier, Vol 65 (4).
- Davis, Susan (2020). **Hypersonic Weapons—A Technological Challenge for Allied Nations and NATO?**, NATO Parliamentary Assembly.
- Department of Education, Skills and Employment. (2019). All students. Retrieved from Department of Education, Skills and Employment: <https://www.dese.gov.au/higher-education-statistics/resources/2019-section-2-all-students>. (Accessed. 12-10-2023).
- Department of Education, Skills and Employment. (2019). Finance. Retrieved from Department of Education, Skills and Employment: <https://www.dese.gov.au/higher-education-publications/finance-publication> (Accessed. 12-10-2023).
- Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), Australia in Brief, 2014 <https://www.dfat.gov.au/aib/> (Accessed. 12-10-2023).
- Dig Mandarin. (2021, 2 22). Confucius Institutes Around the World. <https://www.digmandarin.com/confucius-institutes-around-theworld.htm> (Accessed. 12-10-2023).
- Ding D. (2012). **The economic imbalance between China and Australia**. Yu Özlem Zerrin Keyvan, İshak Turan 82 Changsen (Ed.). **Zhōng ào guānxì de lishǐ jīngyàn yǔ fāzhǎn xiànzhuàng. (Çin-Avustralya ilişkilerinin tarihsel deneyimi ve gelişme durumu) içinde (s.80-99)**. Guangzhou: Sun Yat-sen University Press.
- Dobell Graeme (2023). ‘The Anglosphere and Tony Abbott’, The Strategist, <https://bit.ly/44UWiwg> (Accessed 06/04/2024); and, Hugh White, ‘Foreign policy is Rudd’s forte - isn’t it?’, The Age, 09/07/2013, <https://bit.ly/3QfpwAl> (Accessed 06/12/2023).
- Dorty, Geims (1985). **Alnazariaat Almutadaribat Fi Alealaqat Alduwliati, (Uluslararası İlişkilerde Çatışan Teoriler)**, (Çev: Walid Abdel Hay), Kazma, Çeviri ve Dağıtım Şirketi Kütüphanesi, 1. Baskı, , Kuveyt.

- Dou, Eva (2021). Documents link Huawei to China's surveillance programs, The Washington Post, Washington DC. Available at: <https://www.washingtonpost.com/world/2021/12/14/> (Accessed.28-8-2023).
- Dziedzic (2018). Why Australia wants to build its own 'Belt and Road' scheme with Japan and the US to rival China's investment.<https://www.abc.net.au/news/2018-07-31/australiajapan-us-alternative-to-china-belt-and-road-initiative/10055060> (Accessed. 12-10-2023).
- Ebrahimian, Bethany Allen (2018). How China Managed to Play Censor at a Conference on US Soil, Foreign Policy, May 9, 2018. Available at: <https://foreignpolicy.com/2018/05/09/how-china-managed-to-play-censor-at-aconference-on-u-s-soil/>
- Economist (2017a). December 16th-22nd, 425, 9071.
- _____ (2017b). At the sharp end. December 16th-22nd, 425, 9071: 17-19.
- _____ (2017c). Sharp power. December 16th-22nd, 425, 9071: 9.
- E-Fekih, El-Sadiq (2015). **Aldiblumasiat Alsiyniatu: Alnazariat Waltatbiq (Çin Diplomasisi: Teori ve Uygulama)**, Al Jazeera Araştırma Merkezi, Dawha, Qatar.
- Egelhofer, Jana Laura and Lecheler, Sophie (2019). Fake News as a Two-Dimensional Phenomenon: A Framework and Research Agenda. **Annals of The International Communication Association**, Vol 43 (2), pp. 97-116.
- Eikenberry, Karl W. (2015). "China's Place in U.S. Foreign Policy", **The American Interest magazine**, vol. 10, no. 6, 9.6.2015. available on: <http://goo.gl/rIzSCO> (A. 15-1-2021).
- Ekrem, Nuraniye Hidayet (2003). **Çin Halk Cumhuriyeti Dış Politikası (1950-2000)**, Asam Yayınları, Ankara.
- El Sadık, Tawfiq Abdel (2013). Murtakazat Alsiyasat Alkharijat Lilsyn Fi 'Afriqia (Çin'in Afrika'daki Dış Politikasının Temelleri) **Arab Politics Dergisi**, No.5, Dawha, Qatar.
- El Tahawy, Ahmed (2008a). **Alsueud Alsiyni Wamustaqbal Algharb , Hal Yatamakan Alnizam Allibrali Min Albaqa? (Çin'in Yükselişi ve Batı'nın Geleceği: Liberal rejim hayatta kalabilir mi?)**, Stratejik okumalar. Yıl 13, Sayı 5, Filistin.
- El-Bedevis, Merve Hamid (1998). Almujtamae Almadani Jamaeat Aldaght Alsiynia Wadawruha Fi Almutalabat Aialdiymuqratia (Sivil Toplum: Çinli Lobiciler ve Demokrasi Talebindeki Roller), **Uluslararası PolitikaDergisi**, Sayı 98: Nisan, Kahire, Mısır.
- Election Speeches, (1998). John Howard, 1998 · Museum of Australian Democracy at Old Parliament House." Election Speeches Modoph, <https://electionspeeches.moadoph.gov.au/speeches/1998-john-howard>, (Accessed. 23-7-2023).
- El-Haykel, Muhammad Hassanein (2010). **Ahadith Fy Asya (Asya'da Hadisler)**, Dar Al-Shorouk, Mısır.

- El-Madani, Muhammed Nemer (2010), **Alkurfushiusiat Dianat Alhukumat (Konfüçyüsçülük, Hükümetlerin Dini)**, Şam Basım Dağıtım ve Yayın Evi, Şam.
- El-Mond, Gabriel Abraham And J. Bingham Powell (1997). **Alsayasat Amliqarinat Fy Waqtina Aluha: Nazrat Eamiliyt (Karşılaştırmalı Politikalar Çağımızda: Küresel Bir Bakış**, Dar Al-Ahliyya Dağıtım ve Yayın Evi, Amman.
- El-Nesar, Anas Khaled (2020). **Al'iisrtatuyjiyt Alsayniyt Tujah Alduwal Alearabiyti: Aalihdaf Wamli'aalt, Dirash 'Astarshafyt (Çin'in Arap Ülkelerine Yönelik Stratejisi: Hedefler ve Beklentiler, İleriye Dönük Bir Çalışma)**, Arap Araştırma ve Çalışma Merkezi 1. baskı, Beyrut.
- El-Tahawy, Ahmed Abdullah Mahmoud Attia (2009b). **Mafhum Tahawul Alquat fi Nazariaat Alealiqat Aldawlia, Dirasatan Fi Alhalat Alsiynia (Uluslararası ilişkiler teorilerinde güç dönüşümü kavramı, Çin örneğinde bir çalışma)**, Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi, Kahire Üniversitesi, Kahire.
- El-Zubeydi ve El-Bedri (2022). **Alsiyn Washarikat Altiknuluja (Çin ve Teknoloji Şirketleri)**, El-Rafidin Diyalog Merkezi, Najef, Irak.
- Eminoğlu, Ayça. and Wso, Aram Ahmad (2023). The Role of Sharp Power in the External Political Behavior of People's Republic of China (PRC), **Res Militaris journal**, volume 13. Issue 3. Available at: <https://resmilitaris.net/menu-script/index.php/resmilitaris/article/view> (Erişim Tarihi, 25.10. 2023).
- Export-Import Bank of China (Exim) (2018). <https://www.beltroad-initiative.com/> (Accessed.28-8-2022).
- Fairbank, John King and Goldman, Merle (2006). **China A New History**. Harvard University Press, Massachusetts.
- Fakhry, Iman (2022). Tathir Tanamaa Alquat Albahriat Alsiyniat Faa Tawazun Alquaa Basia, Mulhaq Tahawulat Astiratijia (Çin Deniz Gücünün Büyümesinin Asya'daki Güç Dengesi Üzerindeki Etkisi), Stratejik Dönüşümler Eki: **Journal Of International Politics**, Al-Ahram Vakfı, No. 230, Kahire.
- Fatah, Bawar, (2022). **Al'usus Alfikriat Lilsiyasat Alkharijiat Lilsynia (Çin Dış Politikasının Entelektüel Temelleri)**, Renma Dağıtım ve Yayınevi, Süleymani, Irak.
- Fızze, Hamad Ibrahim (2006). **Siasat Alsiniyi Alkharijiat Waleamil Althaalithçin'in (Dış Politikası ve Üçüncü Faktör)**, Beyrut.
- Fiddler, Connor (2021). The 3 Pillars Of Chinese Foreign Policy: The State, The Party, The People, China's Foreign Policy Apparatus Is Much More Than Just The Ministry Of Foreign Affairs. February 03, 2021, The Diplomat, Available At: The 3 Pillars of Chinese Foreign Policy: The State, the Party, the People – The Diplomat.

- Fishman, T. (2006). **Çin, INC.***, (çev. Güneş Tokcan, Nalan Başkal Ünver), Şenyıldız Matbaacılık, İstanbul.
- Flanagan, Stephen J. (2009). **China's Military Diplomacy and Engagement in Latin America, In: Carola McGiffert, Chinese Soft Power and Its Implications for the United States- Competition and Cooperation in the Developing World**, CSIS Smart Initiative, CSIS, Washington DC.
- Flitton, Daniel (2011). "Gillard tells China not to fear US marines". The Sydney Morning Herald. <https://www.smh.com.au/world/gillard-tells-china-not-to-fear-us-marines-20111119-1noib>.(Accessed. 12-10-2023).
- Flockhart, Trine and Xing, Li (2010). **Riding the Tiger: China's Rise and the Liberal World Order**, Danish Institute for International Studies (DIIS), Policy Brief.
- Four Corners. (2019). The Chinese Government co-funded at least four University of Queensland courses. Retrieved from ABC: 41 <https://www.abc.net.au/news/2019-10-15/chinese-government-cofunded-fouruniversity-of-queensland-course/11601946> (Accessed. 12-10-2023).
- Fox, Liam (2018). Australia, Solomon Islands, PNG sign undersea cable deal amid criticism from China, ABC News, July 12, 2018, <http://www.abc.net.au/news/2018-07-12/australia-solomon-islands-png-sign-undersea-cable-deal/9983102>, (Accessed. 20-9-2023).
- Friedman, George (2009). The next 100 years : a forecast for the 21st century, Doubleday, New York.
- Frost, Dr Frank., United States-China Relations and the Clinton-Jiang Summit, Current Issues Briefs 1997 - 1998, parliament of Australia, Foreign Affairs, Defense and Trade Group, 24 November 1997.availableat:https://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/Publications_Archive/CIB/CIB9798/98CIB07 (Accessed. 15-9-2023).
- Gallagher, Kevin P. (2018). Rohini Kamal, Junda Jin, Yanning Chen, and Xinyue Ma, Energizing Development Finance? The Benefits and Risks of China's Development Finance in the Global Energy Sector, **Energy Policy** 122 (November 2018), 313–321.
- Gardner, Hall (2015). **Hybrid Warfare: Iranian and Russian Versions of "Little Green Men" and Contemporary Conflict**, Research Paper No. 123, Research Division, Rome:NATO Defence College.
- Garton, Stephen and Stanley, Peter (2013). **"The Great War and its aftermath, 1914-22". In Bashford, Alison; Macintyre, Stuart (eds.). The Cambridge History of Australia, Volume 2, The Commonwealth of Australia**. Port Melbourne: Cambridge University Press.

- Gyngell, Allan (2017). **Fear of Abandonment: Australia in the World since 1942** (Melbourne: La Trobe University Press).
- General Office of Leading Group of Advancing the Building of the Belt and Road Initiative (2016). **“Belt and Road in Big Data 2016”**. The Commercial Press. Beijing.
- Gil, Jeffrey (2017). Soft Power and the Worldwide Promotion of Chinese Language Learning: The Confucius Institute Project, **“Review published In: Journal of Language and Politics Vol. 17:6, Georgetown University.**
- Girgas, Agnia (2012). Legacies, Coercion and Soft Power: Russian Influence in the Baltic States, Briefing Paper, The Means and Ends of Russian Influence Abroad Series, Chatham House. Available at: <https://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/185321> (Accessed.11.12. 2022).
- Glaser, Bonnie S. and Medeiros, Evan S. (2007), **The Changing Ecology of Foreign Policy Making in China, The Ascension and Demise of the Theory of “Peaceful Rise”**, The China Quarterly, vol. 190, Cambridge University Press, New York.
- Gomes, Luke Henriques (2017). Nearly 80 percent of foreign political donations come from China, data shows, <https://www.thenewdaily.com.au/news/national/2017/12/10/chinese-donation>, (Accessed. 20-9-2023).
- Goodman, D. SG. (2017). Australia and the China threat: Managing ambiguity. **The Pacific Review**, 30(5), 769-782.
- Göncü, Ahmet (2017). “Çin’in Avrupa Birliği Stratejisinden Çıkarılacak Dersler”, 15.03.2017, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/cin-in-avrupa-birligi-stratejisinden-cikarilacak-dersler/771761> (Erişim Tarihi: 22.08.2023).
- Graham, E. J. (2014). Confucius institutes threaten academic freedom. Retrieved from <https://www.aaup.org/article/confucius-institutes-threaten-academic-freedom#.XbM2KegzbIV> (Accessed.11.12. 2022).
- Grattan, Michelle (2018). China furious, as Government and Labor unite on barriers against foreign interference, ABC News, June 8, 2018, <http://www.abc.net.au/news/2018-06-08/china-angry-australian-anti-es-pionage-laws-political-unity/9848116>, (Accessed. 20-9-2023).
- Greg, Sheridan (2011). “Popular reflections finding no favour in Beijing”. The Australian. Gressel, Gustav (2017). Fellow Travellers: Russia, Anti-Westernism, and Europe’s Political Parties, European Council on Foreign Relations, July 2017. Available at: https://www.ecfr.eu/page/-/ECFR225_-_FELLOW_TRAVELLERS1.pdf (Accessed 13.12. 2022).
- Gries, Peter Hays (2021). **Tears of Rage: Chinese Nationalist Reactions to the Belgrade Embassy Bombing**, The China Journal. Canberra, Australia, July 2001, Contemporary China Center, Australian National University.

- Güç, Ahmet (2001). “Konfüçyüs ve Konfüçyüçülük”, **İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Uludağ Üniversitesi.
- Güneş, H. (2014). “Çin Halk Cumhuriyeti Dış Politikası: Dönemler ve Dinamikler”, **Dış Politika-Karşılaştırmalı Bir Bakış**, (der. Faruk Sönmezoğlu, Özgün Erler Bayır), Der Yayınları, İstanbul. 487-511.
- Haber Analiz: Xi’nin gezisi, Çin-AB ilişkilerinde parlak bir sayfa açacak”, <http://www.criturk.com/haber/haber-lokasyon/haber-analiz-xinin-gezisi-cin-ab-iliskilerinde-parlak> (Erişim Tarihi: 22.08.2023).
- Halawy, Mustafa (2003). alsiyasat alkharijiat al’amrikiat wahaykal alnizam alduwalii (Amerikan Dış Politikası ve Uluslararası Sistemin Yapısı), **Uluslararası Politika Dergisi**, vol. 38, No. 153, Kahire Üniversitesi.
- _____ (2004). **Mafhum Al’amn Fi Marhalat Ma Baed Alharb Albarida (Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Kavramı)**, Asya Araştırmaları Merkezi, Kahire.
- Hallawa, Abu Karim (2015). **siasat alquat aldhakiat wadawruha fi alealaqat alduwalia (Akıllı Güç Politikaları ve Uluslararası İlişkilerdeki Rolü)**, Şam Araştırma ve Çalışmalar Merkezi, Dimishq.
- Hamdan, Muhammad (2013). **Alquat Alnaaeimat Wa’iidarat Alsirae Ean Bued (Yumuşak Güç ve Uzaktan Çatışma Yönetimi)**, Hammurabi Merkezi Bağdat.
- Hausen, Maike (2022). Reviewing Britain’s Presence East of Suez: Australian, Canadian and New Zealand **Foreign Policy Considerations Surrounding Southeast Asia**, 1956-1971 (Tübingen: Mohr Siebeck Verlag, 2022), p. 138-139.
- Hamid, Muhammad Samih (2009). (Amerikan Ortadoğu Stratejisinin Ekonomik Boyutu), **Siyasi Düşünce Dergisi**, Sayı: 34, Arap Dağıtım ve Yayın Vakfı, Dimishq.
- Hamilton, Clive and Alex Joske, (2017). Australian universities are helping China’s military surpass the United States,” The Sydney Morning Herald, October 27, 2017, <https://www.smh.com.au/world/australian-universities-are-helping-china-as-military-surpass-the-united-states-20171024-gz780x.html>, (Accessed. 2-9-2023).
- Hamr, Hisham (2021). Tahaluf Alghawaasat Alnawawia (Nuclear Submarine Alliance), **Journal Of International Studies**, Prens Saud Al-Faisal Diplomatik Araştırmalar Enstitüsü, No. 31, Suudi Arabistan.
- Hanafawy, Hala (2021). Alramziat Madkhal Ghayr Almadaa Litafaeulat Alduwal (Sembolizm Devletlerin Etkileşimlerine Maddi Olmayan Bir Yaklaşımdır), **Journal Of International Politics: Theoretical Trends Supplement**, No. 223, Kahire.

- Hawke, Bob (1985). Interview: 'Transcript of Prime Minister on BBC at One', PM Transcripts, 03/10/1985, <https://bit.ly/45ZOGcD> (Accessed. 06/04/2024).
- Hany, Ali Ziyad Abdullah (2016). **Muashirat Alquat Waltaathir Fi Alastiratijia Amerikan Stratejisinde Güç ve Etki Göstergeleri**, Dar Al-Sanhouri, 1. Baskı, Beyrut.
- Harris, Stuart (2014), **Çin Dış Politikası**, Matbuat Yayın Grubu, İstanbul
- Hart, Jeffery (1976). "Three approaches to the measurement of power in international relations," **International Organization**, vol. 30(2), April, Cambridge University Press.
- Hartcher, P. (2021), **Red zone: China's challenge and Australia's future**. (Revised edition). Black IncTzeng,
- Hartig, F. (2011). **Cultural diplomacy with Chinese characteristics: The case of Confucius Institutes in Australia**. Communication, Politics and Culture.
- Hasgüler, Mehmet ve Uludağ, Mehmet B. (2014). **Devletlerarası ve Hükümetler Dışı Uluslararası Örgütler**, Alfa Yayınlar, İstanbul.
- Hashem, Tamer İbrahim Kamel Abdo (2014). **Alsirae Bayn Alwilayat Almutahidat Walsiyn Warusia (Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Rusya Arasındaki Çatışma)**, Arap Bilgi Bürosu, Mısır.
- Hassan, Ibrahim Saad (2009). Alsiyasat Alkharijiat Alsiyniat Tujah 'İfriaqia Mundh Aintiha' Alharb Albarida (Soğuk Savaş'ın Sona Ermesinden Bu Yana Çin'in Afrika'ya Yönelik Dış Politikası), **African Horizons**, No. 30, Kahire.
- Hayden, B. (1984). Australia's China policy under labor. **The Australian Journal of Chinese Affairs**, 89(11), 83- 97.
- Hayder Hamid Haji, (1977). **Aistikhdam Alquat Fi Alealaqat Alduwliat (Uluslararası İlişkilerde Güç Kullanımı)**, İslam Kültürü ve İlişkileri Birliği, 1. Baskı, Kahire.
- Hayy, Omar Abdel (1999). **Alfalsafat walfikr Alsiyasiu Fi Alsiyn Alqadima Antik (Çin'de Felsefe ve Siyasi Düşünce)**, Üniversite Dağıtım ve Yayın evi, Beyrut.
- Heath, Timothy R. (2015). "China's Emerging Vision for World Order", *The National Interest*, available on: <http://www.goo.gl/dvxTN4> (A. 15-12-2021).
- Hırzılı, Amira Ahmad, (2019). **Mubadarat Alhizam Waltariq Alsiyniat Alkhalfiat - Al'ahdaf – Almakasib (Çin'in Kuşak ve Yol Girişiminin Arka Planı - Hedefler – Kazanımlar)**, Arap Demokratik Merkezi Yayınları, , Berlin, Almanya.
- Hille, Kathrin and Dickie, Mure (2012). "Chinese nationalists eye Okinawa." *Financial Times*, July 23, 2012. <https://www.ft.com/content/9692e93a-d3b5-11e1-b554-00144feabdc0>. (Accessed. 15 February 2023).

- Hirst, John (2013). “**Nation building, 1901-14**”. In **Bashford, Alison; Macintyre, Stuart** (eds.). *The Cambridge History of Australia, Volume 2*. Melbourne: Cambridge University Press.
- Hizzat, Heba Abdel Raouf (2010). **Lquat Alnaaeimat Almuhdarat : ‘Azmat Alnizam Alqawii Waldawlat Aldaeifa (Yumuşak Gücü Boşa Harcadı: Güçlü Rejimin ve Zayıf Devletin Krizi)**, El Cezire Araştırma Merkezi, Kahire.
- Hu, W. (2020). The United States, China, and the Indo-Pacific strategy: The rise and return of strategic competition. **China Review**, 20(3),127-142.
- Huang, A. (2007). Àodàliyə yǔ zhōngguó guānxì zhī yánjiū: Zhuǎnbiàn, fāzhǎn yǔ júxiàn. (Avustralya-Çin ilişkilerine ilişkin araştırma: dönüşüm, gelişim ve sınırlılıklar). **Zhǎnwàng yǔ tànsuǒ** (Görünüm ve Keşif), 43-59.
- Huang, Paul An-Hao (2017). The CCP’s Political and Economic Infiltration in Australia, Taipei Forum, August 24, 2017, http://140.119.184.164/view_pdf/394.pdf (Accessed. 2-9-2023).
- Huawei. (2020). Seeds for the Future: <https://www.huawei.com/minisite/seeds-for-the-future/history.html> (Accessed. 12-10-2023).
- Hughes, Fitzhardinge, L.F. (2020). William Morris (Billy) (1862-1952)”, Australian Dictionary of Biography, Volume 9, (MUP), <http://adb.anu.edu.au/biography/hughes-william-morris-billy-6761> Accessed. 12-10-2023).
- Human Rights Watch. (2019, 03 21). China: Government Threats to Academic Freedom Abroad. <https://www.hrw.org/news/2019/03/21/china-government-threats-academicfreedom-abroad> (Accessed. 12-10-2023).
- Hur, A. (2019). North Korea’s sharp power and the divide over Korean identities. In G.Rozman (Ed.). **Joint U.S.- Korea Academic Studies**, Volume 30, (p. 181-198) Korea Economic Institute of America, Washington DC.
- Hurst, D. (2021). Federal government tears up Victoria’s Belt and Road agreements with China. <https://www.theguardian.com/australia-news/2021/apr/21/federalgovernment-tears-up-victorias-belt-and-road-agreements-with-china>, (Accessed. 12-10-2023).
- Hussein, Abdul Razzaq (1976). **Aljughrafia Alsiyasiat Fi Altarkiz Ealaa Almafahim Aljuyubulitikiajeopolitik Kavramlara Odaklı Siyasi Coğrafya**, Asur Press, Bağdat.
- Hussein, Sahra Hashem (2010). **Alsueud Alsiyni Watathiruh Ealaa Alhaymanat Alaimrikia fi alsharq Alausat 2001-2009 (Çin’in Yükselişi ve Ortadoğu’da Amerikan Hegemonyası Üzerindeki Etkisi 2001-2009)**, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kahire Üniversitesi.

- Hutchens, G. (2018). Sweeping foreign interference and spying laws pass senate. <https://www.theguardian.com/australianews/2018/jun/29/sweeping-foreign-interference-and-spying-lawspass-senate>, (Accessed. 12-10-2023).
- Hyundai Economic Research Institute (HERI), (2014). Review of Korea's Dependence on Chinese Economy and Its Implications. **Weekly Review**.
- Hzzazy, Sayed (2016). **Alfahm Alsaħih Lildiblumasiat Ma Bayn Alquat Alsulbat Walnaaeimat Waldhakia (Sert, Yumuşak ve Akıllı G Arasındaki Diplomasinin Doğru Anlaşılması)**, Arap Demokratik Stratejik, Ekonomik ve Siyasi Araştırmalar Merkezi, Lübnan.
- Iggulden, Tom (2017). Australian universities accused of sharing military technology with China, ABC News, December 15, 2017, <http://www.abc.net.au/news/2017-12-15/universities-sharing-military-technology-with-china/9260496>, (Accessed. 2-9-2023).
- Ikenberry, John (2014). **The Rise of China and the Future of Liberal World Order**, The C Douglas Dillon Lecture, Chatham House.
- Insol, Donald ve Wong, Pyeong (2010). **Sunieh Fi Alsiyn (Made in China)**, eviri: Hal Al-Khatib, Obeikan Kütüphanesi, Suudi Arabistan.
- Iraki, Mahmoud (2014). Alwujud Alsiyniu Fi 'Afriqia Tarwiyat Tahliliat Lilealaqat Alsiyniat Al'afriqia (Afrika'daki Çin Varlığı, Çin-Afrika İlişkilerinin Analitik Bir Vizyonu), **African Horizons**, No. 41, Kahire.
- Isackson, P. (2019). Sharpening the knives of diplomacy. Retrieved from https://www.fairobserver.com/region/north_america/soft-power-hard-power-joseph-nydiplomacy-worldpolitics-news-today-56123 Accessed. 10.9.2022).
- Iskaf, Muhammad Walid (2009). **Haqu Aistikhdam Alquat Wadawrih Fi Alealaqat Alduwlia (Güç Kullanma Hakkı ve Uluslararası İlişkilerdeki Rolü)**, Arap İnsan Hakları Komitesi, Suriye.
- İdris, Mahmood Al-Sini (2017). **Maerifat Haqiqat Alhizam Waltariqi, Mutamar Afaq Altaeawun Alearabii Al'afriqii Alsiynii Fi 'İtar Mubadarat Alhizam Waltariq (Kuşak ve Yol Hakkındaki Gerçeği Bilmek, Kuşak ve Yol Girişimi erevesinde Arap-Afrika-Çin İşbirliğinin Beklentileri Konferansı)**, Hartum, Sudan.
- Jackson, Dean (2017). **Issue Brief: Distinguishing Disinformation from Propaganda, Misinformation, and Fake News**. International Forum for Democratic Studies, National Endowment for Democracy, Washington D.C.
- Jalal, Muhammad Noman (2010). Alsiyn Walearab Daem Mutabadal Wawijuhāt Nazar Ghayr Mutatabiqat (Çin ve Araplar: Karşılıklı Destek ve Uyumsuz Bakış Aıları), **Future Horizons Magazine**, Emirates Stratejik Araştırmalar ve Araştırma Merkezi, BAE.

- Jinglie, Wang (2010). "Review and Thoughts over the Relationship between China and the Middle East", **Journal of Middle Eastern and Islamic Studies** (in Asia), Vol. 4, No.1.
- Jinping, Xi (2014), **The Governance of China**, Shanghai Press; Illustrated edition.
- Johnson, Lloyd (1989). **Tafsir Alsiyasat Alkharijia (Dış Politikanın Yorumlanması)**, (Cev: Muhammad Bin Ahmed Müfti, Muhammad Al-Sayyid Salim), 1. Baskı, Kütüphane İşleri Dekanlığı, King Suud Üniversitesi, Riyad.
- Jonathan, Hillman E. (2020). **The Emperor's New Road: China and the Project of the Century**. Yale University Press, London.
- Joseph, William A. (2010). *politics in china: An introduction*. Oxford University press, New York.
- Joske, A., Li, L., Pascoe, A., & Attrill, N. (2020). <https://www.aspistrategist.org.au/australia-must-protect-its-chinese-languagemedia> (Accessed. 12-10-2023).
- Joske, Alex (2018), "Framing the Australia–China relationship," *The Strategist*, April 24, 2018, <https://www.aspistrategist.org.au/framing-australia-china-relationship>, Accessed. 2-9-2023).
- Jung, Song -a (2017). "South Korean Carmakers Feel Impact of China Anti-THAAD Sentiment." *Financial Times*, April 4, 2017. <https://www.ft.com/content/ab64d6f0-18fe-11e7-a53d-df09f373be8>, (Accessed 30 March 2023).
- Jungll, Kang and Yooshin Im (2021). "Why Does Australia Perceive China as a THREAT?: A Constructivist Point of View." **International Journal of Terrorism & National Security**, Seoul. Kadılar, R. (2016). Çin, Destek Yayınları, İstanbul.
- Kadih, Iman (2018) **Tahawal Mafhum Alquat Fi Alealaqat Alduwliat Baed Nihayat Alharbi Albarida (Soğuk Savaş'ın Sona Ermesinden Sonra Uluslararası İlişkilerde Güç Kavramının Dönüşümü)**, Hukuk ve Siyasal Bilimler Fakültesi Mohamed Boudiaf Üniversitesi, Cezair.
- Kafkasyalı, Muhammet Savaş (2012). "Küresel Üstünlük Mücadelesi ve Çin'in Yükselişi: Muhayyilenin Ontolojik Sınırlar", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**.
- Kapsis, Antonis (2015). *An Unholy Alliance, The European Far Right and Putin's Russia*, Brussels:Wilfried Martens Centre for European Studies.Available at: <https://www.martenscentre.eu/publications/far-right-political-parties-ineurope-and-putins-russia> (A. 11.12.2022).
- Karadağ, C. Tayyar (2012). *Bağılantısızlar Hareketi*, <https://www.academia.edu/6492953> / (Erişim Tarihi: 09.08.2023).
- Kasım, K. (2017). **The impact of the US rebalancing policy toward Asia Pacific on international relations in the region**. Kamiński, T. (Ed.), *Overcoming Controversies in East Asia içinde* (s.175-190). Łódź University Press.

- Kavadire, Hussein (2019). **Athir Mawarid Altaaqat Ealaa Aldawr Alsiynii Fi Alqarat Al'iifriqiat Lifatrat Ma Baed Alharb Albarida (Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Enerji Kaynaklarının Afrika Kıtasındaki Çin Rolü Üzerindeki Etkisi)** Doktora Tezi , Hukuk ve Siyaset Bilimi Fakültesi, Batna Üniversitesi, Cezayir.
- Kee, Koh King (2022), The China-Asean Relations in the Era of Big Power Competition, Available at: <http://www.chinatoday.com.cn/ctenglish/2022/commentaries/> Erişim Tarihi: 22.08.2023).
- Kemenade, Willem van (1999). **Çin Hong Kong Tayvan A.Ş.- Yeni Bir İmparatorluk**, (çev. Armağan Anar), Sabah Kitapları, İstanbul.
- Keohane, Robert O., Nye, Joseph S., Jr. (1998). Power and Independence in the Information Age, **Foreign Affairs**, Vol 77 (5), pp. 81-94 Washington D.C.
- Key, John (2010). "Joint Statement between New Zealand and the People's Republic of China on the EstablishmenofaComprehensiveStrategicPartnership." <https://www.beehive.govt.nz/release/jointstatement-between-new-zealandpeople%E2%80%99s-republic-china-establishment-comprehensive>, (Accessed 13 September 2023).
- Khadir, Basil Khalil (2014). **Athar Altahawul Fi Mafhum Alquat Ealaa Alealaqat Alduwaliati: Alsirae Alfilastiniu Al'iisrayiylü Namudhaja (Güç Kavramındaki Değişimin Uluslararası İlişkilere Etkisi: Bir Model Olarak Filistin-İsrail Çatışması)**, Yüksek Lisans Tezi, , İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyasal Bilimler Bölümü, El Ezher Üniversitesi.
- Khafaja, Rania (2021). Ania Khafaajatu, Dawr Alramz Faa Bina' Alduwal Baed Altahawulat Alkubraa (Büyük Dönüşümlerden Sonra Devletlerin İnşasında Sembollerin Rolü), **Journal Of International Politics: Theoretical Trends Supplement**, No. 223, Kahire.
- Khalifa, Ihab (2014). **Alquat Al'iiliktruniat Wa'abead Altahawul Fi Khasayis Alquat (Elektronik Güç ve Gücün Özelliklerindeki Dönüşümün Boyutları)**, Bibliotheca Alexandrina, Gelecek Çalışmalar Ünitesi, Kahire.
- Khalifa, Ihab (2015). **Aistikhdam Alquat Fi 'İdarat Altafaeulat Alduwaliat : Alwilayat Almutahidat Al'amrikiat Namudhajan (2010-2011) (Uluslararası Etkileşimleri Yönetmede Güç Kullanımı: Bir Model Olarak Amerika Birleşik Devletleri (2010-2011))**, Yüksek Lisans Tezi, İktisat ve Siyaset Bilimi Fakültesi, Kahire Üniversitesi, Kahire.
- Khalifa, Ihab (2017) **Alquat Al'iiliktruniat : Kayf Yumkin 'An Tudir Aldawlat Shuuwnaha Fi Easr Alantirnit (Elektronik Güç: İnternet Çağında Devlet İşlerini Nasıl Yönetebilir?)**, Al-Arabi Dağıtım ve Yayınevi, Kahire.

- Khalilzad, Zalmay (2017). The Case for Congagement with China,” National Interest, June 19, 2017, <http://www.nationalinterest.org/feature/the-case-congagement-china-21> 232, (Accessed. 15-9-2023).
- Kharroub, Tamara (2022). Mapping Digital Authoritarianism in the Arab World, Arab Center Washington DC, Avilable at: <https://arabcenterdc.org/resource/mapping-digital-authoritarianism> (Accessed.28-8-2023).
- Kissinger, H. (2015). **Çin- Dünden Bugüne Yeni Çin**, (çev. Nalan Işık Çeper), Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Knaus, Christopher (2019). Give back my money’: banned billionaire Huang Xiangmo hits out at political parties, The Guardian, February 8, 2019, <https://www.theguardian.com/australia-news>, (Accessed. 2-9-2023).
- Kohen, S. (1982). **Değişen Çin**, Milliyet Yayınları, İstanbul
- Korwa, J. (2019). The China-Australia Free Trade Agreement (ChAFTA): Its implications for Australia-United States relations. **Jurnal Ilmiah Hubungan Internasional**, 15(1), 41-53.
- Kuehl, Daniel T. (2002). **Information Operations, Information Warfare, and Computer Network Attack, Their Relationship to National Security in the Information Age**. In M. N. Schmitt & B. T. O’Donnell (eds.), Computer Network Attack and International Law, International Law Studies, Newport, Rhode Island: Naval War College.
- Kuo, Lily, and Niko Kommenda (2018). What is China’s Belt and Road Initiative?, The Guardian, July 30,2018,<https://www.theguardian.com/cities/ng-interactive/2018/jul/30/what-china-belt-road-initiative-silk-road-explainer>, (Accessed. 15-9-2023).
- Kurlantzick, Joshua (2020). Assessing China’s Digital Silk Road Initiative, Council on Foreign Relations, Dec 18, 2020. At: <https://www.cfr.org/china-digital-silk-road/> (Accessed.28-8-2023).
- Ladi, S. (2015). Think tanks. <https://www.britannica.com/topic/think-tank> /(Accessed. 12-10-2023).
- Lai, D. (2012). **The Agony of Learning: The PLA’s Transformation in Military Affairs**, in Roy Kamphausen, David Lai & Travis Tanner, eds., Learning by Doing: The PLA Trains at Home and Abroad (Carlisle, PA: Strategic Studies Institute.
- Lai, Yew Meng (2013). **Nationalism and Power Politics in Japan ‘s Relations with China: A Neoclassical Realist Interpretation**, Routledge, London.
- Lam, Peng (2006). **Japan’s Relations with China: Facing a Rising Power**. Routledge, London.
- Lamm, ve Graham, Joseph (2009), **Alsiyn (Çin)**, Çeviri: Nour al-Daeem Abu Bakr, Obeikan Yayın evi, Suudi Arabistan.

- Lancaster, Carol (2007). "The Chinese Aid System", Center for Global Development, June 2007, p. 5. available on: [www.cgdev.org/files/13953 file Chinese aid](http://www.cgdev.org/files/13953_file_Chinese_aid.pdf). (Accessed.28-8-2022).
- Lary, Diana Ed (2007). **The Chinese State at the Borders (Contemporary Chinese Studies)**, UBC Press; Illustrated edition.
- Lee, David (2019). "Victimised for being Chinese: the hard lives of South Korea's Joseon-jok community." South China Morning Post, May 10, 2019. <https://www.scmp.com/week/asia/society/article/3009651/hard-livessouth-koreas-chinese-joseon-jok-community-who-face>. (Accessed 29 May 2023).
- Legerwood, R. (2020). As US Universities Close Confucius Institutes, What's Next? <https://www.hrw.org/news/2020/01/27/us-universities-close-confuciusinstitutes-whats-next> (Accessed. 12-10-2023).
- Leibold, J. (2017). The Australia-China Relations Institute doesn't belong at UTS. <https://theconversation.com/the-australiachina-relations-institute-doesnt-belong-at-uts-7874> (Accessed. 12-10-2023).
- Leibold, Jame (2017). The Australia-China Relations Institute doesn't belong at UTS, The Conversation, June 5, 2017, <https://theconversation.com/the-australia-china-relations-institute-does-nt-belong-at-uts-78743> (Accessed. 2-9-2023).
- London, Brad (2022). Never Mind China's New Aircraft Carrier, These Are the Ships the US Should Worry About, CNN.(26 June 2022). <https://edition.cnn.com/2022/06/25/asia/china-navy-aircraft-carrier-analysis-intl-hnk-ml-dst/index.html>, (Accessed. 23-7-2023).
- Leonova, Olga G. (2019). Sharp Power, The New Technology of Influence in a Global World, **World Economy and International Relations**, Vol 63 (2), pp. 21-28.
- Levy, Jack (2004). **What Do Great Powers Balance Against and When?"** in T. V. Paul, James Wirtz and Michael Fortmann eds., **Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century**, Stanford University Press, Stanford.
- Libicki, Martin C. (1995). **What is Information Warfare? Washington D.C.: Center for Advanced Concepts and Technology, Institute for National Strategic Studies**, National Defense University. Washington D.C.
- Lim, D. J. & Attrill, N. (2021). Australian debate of the China question: the Özlem Zerrin Keyvan, İshak Turan 84 Covid-19 case. **Australian Journal of International Affairs**, 75(4),410-431.
- Ling, Jang Yun (2017). **Alhizamu Altariqi, Tahawulat Aldiblumasiat Alsiyniat Fi Alqarn 21, (Kuşak Yol Projesi, 21. Yüzyılda Çin Diplomasisinin Dönüşümleri)**, (Çev: Aya Muhammad Al-Gazi), Safsafa Yayınevi, Mısır.

- Liu, Xin (2018). What Sharp Power? It's Nothing But Unsmart Power, Center on Public Diplomacy, University of Southern California. Available at: <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/what-sharp-power-it%E2%80%99snothing-%E2%80%9Cunsmart%E2%80%9D-power> (A. 13.12. 2022).
- Liu, Xin (2021). "What sharp power? It's nothing but 'unsmart' power", USC Center on Public Diplomacy, 15 XI 2018, [uscpublicdiplomacy.org/blog/what-sharp-power-it%E2%80%99snothing-%E2%80%9Cunsmart%E2%80%9D-power](https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/what-sharp-power-it%E2%80%99snothing-%E2%80%9Cunsmart%E2%80%9D-power) (Access. 10 V 2021).
- Lkhaajav, B. (2021). Can Russia and Mongolia replace Australia's coal supply to China?. The Diplomat, <https://thediplomat.com/2021/10/can-russia-and-mongolia-replaceaustralias-coal-supply-to-china/>, (Accessed. 12-10-2023).
- Losurdo, Domenico (2017). Has China Turned to Capitalism? Reflection on the Transition from Capitalism to Socialism, **International Critical Thought**, vol. 2, No. 1, sociologicalfragments wordpress.
- Lu, Cheng-fung (2018). Australia and the Revival of the Quadrilateral Security Dialogue, **Prospect Journal**, No. 19, London.
- Luthi, Lorenz (2008). **The Sino-Soviet Split: Cold War in the Communist World**, Princeton University Press.
- Lutsevych, Orysia (2016). Agents of the Russian World Proxy Groups in The Contested Neighbourhood, Research Paper, Russia and Eurasia Programme, Chatham House, **The Royal Institute of International Affairs**. Available at: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/2016-04-14-agents-russian-world-lutsevych.pdf> (A. 15.12. 2022).
- Ma, B. (2014). Àodàliyǎ rúhé yìngduì zhōngguó juéqǐ?, (Avustralya, Çin'in yükselişine nasıl yanıt vermeli?). Wàijiāo Pínglùn. (Diplomatik İnceleme), 1, 56-69.
- Macklin, R. (2017). **Dragon and kangaroo: Australia and China's shared history from the goldfields to the present Day**, Hachette Australia.
- Madanby, Leila (2008). **Awzif Alquat Aleaskariat Fi Alsiyasat Alkharaajiat Al'amrikiat : Dirasat Halat Alharb Ealaa Aleiraq 2003 (Amerikan Dış Politikasında Askeri Gücün Kullanılması: Irak Savaşına İlişkin Bir Örnek Olay 2003)**, Yüksek Lisans Tezi, Siyasal Bilimler ve Medya Fakültesi, Cezayir Üniversitesi.
- Mahio, Saeed, (2015). Qimat Mueahadat Shanghahay: Nahw Nizam Ealamiin Jadidin? (Şanghai Antlaşması Zirvesi: Yeni Bir Dünya Düzenine Doğru?), (Erişimtarihi 31.08.2023), Available at: [Http://Www.Siironline.Org/Alabwab/Maqalat&Mohaderat](http://www.siironline.org/alabwab/Maqalat&Mohaderat). (Accessed. 16.2.2022).

- Mahmod, H. A., & Abdullah, A. A. (2021). An Examination of the U.S. Military Intervention Against the Islamic State in Iraq. *Koya University Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(1), 21-27. <https://doi.org/10.14500/kujhss.v4n1y2021.pp21-27> .(Accessed. 16.2.2022).
- Mahmood, Sahad (2012). inamikiaat al'iintiqal min alsulbat alaa alnaaeimat 'iilaa al'iiftiradiat , alsiyadat aldawliat mulhaq aitijahat nazaria (Gücün Rolü: Sertten Yumuşaktan Sanala Geçişin Dinamikleri, Uluslararası Egemenlik, Teorik Eğilimler Eki), **Uluslararası Politika Dergisi**, vol.48, No. 188, El-Ahram Yayınevi, Kahire.
- Marcella, Gabriel (2012). "China's Military Activity in Latin America", In: China's Global Rise- Implications for the Americas, *Americas Quarterly*, Issue: Winter 2012, available on: www.americasquarterly.org/Marcella (Accessed.28-8-2022).
- Markas, Samir (2017). alquat aldhakia (Akıllı Güç), **Al-Ahram Dergisi**, vol. 15, No. 47682, Kahire.
- Matsumoto, Fumi (2019), "Huawei back in New Zealand's 5G plans despite security concerns." *Nikkei Asian Review*, November 20, 2019. <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Huawei-crackdown/Huawei-back-in-NewZealand-s-5G-plans-despite-security-concerns>. (Accessed 15 September 2023).
- Mavlum, Cemal, (2006). Altaeawun Alsiyniu - Alruwsiu Fi 'İitar Munazamat Shanghahay, Majalat Alsiyasat Alduwaliati, (Şangay Örgütü Çerçevesinde Çin-Rusya İşbirliği), **Uluslararası Politika Dergisi**, Al-Ahram Siyasi ve Stratejik Araştırmalar Merkezi, Sayı 164, Mısır.
- Maximilian, Mayer Ed (2018). **Rethinking the Silk Road: China's Belt and Road Initiative and Emerging Eurasian Relations**, palgrave Macmillan, London.
- McGiffert, Carola (2009). **Chinese Soft Power and Its Implications for the United States- Competition and Cooperation in the Developing World**, CSIS Smart Initiative, CSIS, Washington DC.
- McGuire, Kristian (2018). "China-South Korea Relations: A Delicate Détente." *The Diplomat*, February 27, 2018. <https://thediplomat.com/2018/02/china-south-korea-relations-a-delicate-detente/>. (Accessed 28 March 2023).
- McKenzie, And Otheres (2017). Sheri Yan, jailed for bribing UN official, was target of secret ASIO raid in 2015," *ABC News*, June 6, 2017, <http://www.abc.net.au/news/2017-06-05/sheri-yan-suspected-of-beingspy-secret-asio-raid/8585278> (Accessed. 15-9-2023).
- McKenzie, Nick, Richard Baker (2018). The Chinese Communist Party's power and influence in Australia, *ABC News*, March 29, 2018, <http://www.abc.net.au/news/2017-06-04/the-chinese-communist-partys -power-and-influence-in-australia/858427>, (Accessed. 20-9-2023).

- McLennan, David (2009). **Australia to be ‘global supplier of clean energy’** Archived 18 September 2009 at the Wayback Machine – The Canberra Times.
- McNeil, William H. (2013). **Dünya Tarihi**, (Çev. Alâeddin genel), Imge Kitabevi, 15. Basım, Ankara.
- Mearsheimer, John (2006). **China’s Unpeaceful Rise, Current History**, Oakland Vol. 105, No. 690, United States.
- _____ (2012), **Masat Siasat Alqiwaale Aluzmaa(Büyük Güç Politikalarının Trajedisi)**, (Çev:Mustafa Muhammad Qasim), King Üniversitesi, Riyad.
- Medcalf, R. (2019). Australia and China: Understanding the reality check. **Australian Journal of International Affairs**, 73(2),109-118.
- Menzies, Robert (1954). Speech: ‘The First William Queale Memorial Lecture’, PM Transcripts, 22/10/1954, <https://bit.ly/45LzjF8> (Accessed 06/04/2024).
- Meservey, Joshua (2020a). **Government Buildings in Africa Are a Likely Vector for Chinese Spying**, The Heritage Foundation. Washington D.C.
- Meservey, Joshua (2020b). **How China Has Been Using Huawei-Made Cameras to Spy on the African Union Headquarters**, The National Interest, Washington D.C.
- Michail (2021), US Government bans investment in Huawei. Retrieved from GSMARENA: https://www.gsmarena.com/us_government_bans_investment_in_huawei_and_58_other_chinese_companies_-news-49457.php (Accessed. 12-10-2023).
- Minjoo Party Split over THAAD Deployment, (2016). Yonhap News Agency, July 12, 2016.<http://english.yonhapnews.co.kr/news/2016/07/12/0200000000AEN20160712008651315.html>, (Accessed 10 September 2023).
- Minzner, Carl (2015). **End of an Era How China’s Authoritarian Revival is Undermining Its Rise**, Oxford University Press.
- Miskimmon, Alister, O’Loughin, Ben and Roselle, Laura (2013). **Strategic Narratives, Communication Power and the New World Order**, Routledge. New York.
- Mitter, R. (2008). **Modern Çin**, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Mokbel, Reham (2012). Murakab Alquat : Eanasir Wa’ashkal Alquat Fi Alealaqat Alduwaliat , Majalat Alsiyasat Alduwalia (Gücün Bileşiği: Uluslararası İlişkilerde Güç Unsurları ve Biçimleri), **Uluslararası Politika Dergisi**, Al-Ahram Siyasi ve Stratejik Araştırmalar Merkezi, Kahire.
- Morgenthau, Hans (1946). **Power politics**, the university of Chicago press, Chicago.

- Morris, Lyle J. et al. (2019). Gaining Competitive Advantage in the Gray Zone, Santa Monica, CA: RAND Corporation. Available at: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_report/s/RR2900/RR2942/RAND_RR2942.pdf (A. 11.12. 2022).
- Muhammed, Rafal Hashem (2012). **Dawr Alsiniyi Fy Altawazunat Ailiqlimiat Marhalat Mabad Alharb Albarida “Amnudhaj Janub Wajanub Rashq Warashq Asya (Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Çin’in Bölgesel Dengelerdeki Rolü , “Güney, Güneydoğu ve Doğu Asya Modeli”)**, Siyaset Bilimi Alanında Yüksek Lisans Derecesi Koşullarının Bir Parçası Olan Siyaset Bilimi Koleji/Bağdat Üniversitesi.
- Mukalid, Ismail Sabri (1987). **Alealaqat Alsiyasiat Alduwaliat (Uluslararası Siyasi İlişkiler)**, Al Salasil Basım ve Yayınevi, Kuveyt.
- Myklin, Michael (2018). Russian Non-Linear Warfare Through the Lenses of Strategic Culture, Master Thesis, Masaryk University, Brno, Czech. Available at: https://is.muni.cz/th/o9eo9/Myklin_Master_Thesis_1.0.pdf (A. 11.12. 2022).
- Naisbitt, J., Naisbitt, D. (2011). **Çin’in Megatrendleri-Yeni Bir Toplumun Sekiz Dayanağı**, (çev. Ümit Şensoy), Optimist Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Nansi, Izhuru (2015). **Orta Asya’da Stratejik Etkileşimler, Amerika Birleşik Devletleri - Çin ve Rusya Güç Üçgeni Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Çalışma**, Doktora tezi, Hukuk ve Siyaset Bilimi Fakültesi, Hajj Lakhdar Üniversitesi, Cezayir.
- Nazhad, Arash (2022). Alquat Aljughrafyat Alaiqtisadiat Litariq Alharir Aljadid: Alaistithmar Fi Alhizam Waltariq Fi Almueadalat Alealamia (Yeni İpek Yolu’nun Jeoekonomik Gücü: Küresel Denkleme Kuşak ve Rotaya Yatırım), (Çev: Mucahid Wahab), **Ayindanasy Dergisi**, No.12, March, 2022, Süleymani, Irak.
- Nestoras, Antonios (2018). Political Warfare: Competition in the Cyber Era, 2018 IEEE International Conference on Big Data, Seattle, WA, USA, pp. 4427-4436. Available at: https://www.researchgate.net/publication/330629288_Political_Warfare_Competition_in_the_Cyber_Era ((Accessed. 13.12. 2022).
- National Interest: Australia’s Foreign and Trade Policy White Paper (2003). Department of Foreign Affairs and Trade (Australia), 07/02/2003, <https://bit.ly/46DS0Lf> ((Accessed: 06/14/2023)
- New Zealand China Friendship Association,(2020).”Our Patrons.” <http://nzchinasociety.org.nz/our-patrons/>. (Accessed 15 September 2023).
- Nihma, Kazem Hashim (1988). **Alwajiz Fi Alastiratijia (Al-Wajeez Fi Al-Strategy)**, Yüksek Öğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı, Bağdat Üniversitesi.

- Nimmo, Ben. (2016). Identifying Disinformation: an ABC, Policy Brief Issue, Institute for European Studies (IES). Available at: <https://www.ies.be/files/PB%202016:01%20Ben%20Nimmo.pdf> (A. 13.12. 2022).
- National Defence: Defence Strategic Review 2023', Department of Defense (Australia), 24/04/2023, <https://bit.ly/40disJ8> (Accessed 06/04/2024).
- Nye, Joseph S., Jr. (1990). **Bound to Lead: The Changing Nature of American Power**, New York: Basic Books.
- _____ (2001). Soft Power and American Foreign Policy, **Political Science Quarterly**, Vol. 119, No. 2 (Summer, 2004), Published By: Oxford University Press.
- _____ (2003). **Mufaraqat Alquat Al'amrikia (Amerikan Gücünün Paradoksu)**, (Çev: Muhammad Tawfiq Al-Bujairi), Riyad, Obeikan Kütüphanesi, Riyad.
- _____ (2004). **Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization**. London, New York: Routledge.
- _____ (2005). **Soft Power: "The Means to Success in World Politics"**, Public Affairs, New York.
- _____ (2007). **Alquat Alnaaeimat Wasilat Najah Fi Alsiyasat Alduwalia (Yumuşak Güç Uluslararası Politikada Başarı Aracıdır)**, (Çev: Muhammad Tawfiq Al-Bijrami), Obeikan Kütüphanesi, 1. Baskı, Riyad.
- _____ (2010). **IR, Cyber Power**, Harvard Kennedy School, 2010, Joseph S.Nye JR, Cyber Power, Harvard Kennedy School.
- _____ (2011). **The Future of Power**, Public Affairs, New York, 2011.
- _____ (2015). The limits of Chinese soft power. Retrieved from <https://gulfnews.com/opinion/op-eds/the-limits-ofchinese-soft-power-1.1549699> .(Accessed. 16.2.2022).
- _____ (2015), **Mustaqbal Alqua (Gücün Geleceği)**, (Çev: Ahmed Abdel Hamid Nafi), Kahire Ulusal Çeviri Merkezi, Kahire.
- _____ (2017). Information Warfare Versus Soft Power, Project Syndicate, May 09, 2017. Available at: <https://www.project-syndicate.org/commentary/cyberwarfare-weakens-russia-soft-power-by-joseph-s--nye-2017-05?barrier=accesspaylog> (A. 13.12. 2022).
- _____ (2018), "How sharp power threatens soft power. The right and wrong ways to respond to authoritarian influence", **Foreign Affairs**, 24 I 2018, foreignaffairs.com/articles/china/2018-01-24/ how-sharp-power-threatens-soft-power (access: 14 VI 2021).

- _____ (2018a). China's Soft and Sharp Power, Project Syndicate, Jan 4, 2018. Available at: <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-soft-and-sharp-power-by-joseph-s--nye-2018-01?barrier=accesspaylog> (A. 13.12. 2022).
- _____ (2018b). How Sharp Power Threatens Soft Power, The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian, Foreign Affairs, Jan. 24, 2018. Available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2018-01-24/how-sharp-power-threatens-soft-power?cid=int-fls&pgtype=hpg> (A. 13.12. 2022).
- O'Neil, Andrew (2017). Five Eyes and the Perils of an Asymmetric Alliance, Australian Outlook, July 27, 2017, <http://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/five-eyes-asym>, (Accessed. 15-9-2023).
- Olivier KEMPF, (2012). **Introduction à la Cyberstratégie**, Paris, Economica,
- Özcan, Orhan (2021). Avustralya'nın Asya-Pasifik'te Tehdit Algısı: Sarı Tehlike (1850-1914), **Güv. Str. Derg.** 2021, 17(40): 865-898.
- Özsoylu, A. F. (2006). **Çin Bir Devin Uyanışı**, Nobel Kitabevleri, Adana.
- Pan, Zhongqi (2011). **Defining China's Role in the International System**, ISPI, Analysis No. 55, Italia.
- _____ (2013). Defining China's Role in the International System, **ISPI, Analysis**, No. 55, Italia.
- Panda, Ankit (2017). "Chinese Defense Ministry to Japan: 'Get Used To' PLAAF Operations Through the Miyako Strait." The Diplomat, July 17, 2017. <https://thediplomat.com/2017/07/chinese-defense-ministry-to-japan-get-used-to-plaaf-operations-through-the-miyako-strait>. (Accessed 23 April 2023).
- _____ (2017). "THAAD and China's Nuclear Second-Strike Capability." The Diplomat, March 8, 2017. <https://thediplomat.com/2017/03/thaad-and-chinas-nuclear-second-strike-capability/>. (Accessed 26 March 2023).
- Park, Hyong-ki (2017). "China Ups THAAD Retaliation against Korean Products." Korea Times, January 20, 2017. https://www.koreatimes.co.kr/www/news/biz/2017/01/488_222465.html. (Accessed 29 March 2023).
- Parker, Sam and Chefitz, Gabrielle (2018). "China's Debtbook Diplomacy: How China is Turning Bad Loans into Strategic Investments, The Diplomat, Available at: <https://thediplomat.com/2018/06/> (Accessed. 28-8-2023).
- Parkinson and Others (2019). Huawei Technicians Helped African Governments Spy on Political Opponents, The Wall Street Journal, Available At: <https://www.wsj.com/articles/huawei-technicians-helped-african-governments> (Accessed. 28-8-2023).

- Patience, A. (2018). 'Fear and greed'? **Australia relations with China. Australian foreign policy in Asia middle power or awkward partner?**. Palgrave Macmillan, Cham, 183–213.
- Pearlman, Jonathan (2018). Australia fears fallout from US-China trade war, The Straits Times, <https://www.straitstimes.com/asia/australianz/australia-fears-fallout-from-us-china-trade-war> (Accessed. 20-9-2023).
- Perot, Elie (2021). The Aukus agreement, what repercussions for the European Union."European No, 608, .<https://www.robert-schuman.eu/en/doc/questions-d-europe/qe-608-en.pdf>, (Accessed. 23-7-2023).
- Peters, M. A., And Chiang, T. H. (2017). America closed, China open. Educational Philosophy and Theory, 49(5), 1-5.
- Pitroz, David (2021). **shorshy kltwry chini (Çin'in Kültür Devrimi)**, Rojhelat Basım ve Yayınevi, Süleymani.
- Pixley, Michael D. (2005). Eisenhower's strategy in Taiwan Strait drove a wedge between the Soviet Union and China, **Military History**, Vol. 21, No. 26, Kanada.
- Plesner, Parello-Jonas and Belinda Li (2018). **The Chinese Communist Party's Foreign Interference Operations: How the U.S. and Other Democracies Should Respond**, Hudson Institute, Washington D.C.
- Polyakova, Alina and Boyer, Spencer P. (2018). The Future of Political Warfare: Russia, the West, and the Coming Age of Global Digital Competition, Brookings, Washington D.C. available at: <https://www.brookings.edu/research/the-future-of-politicalwarfare-russia-the-west-and-the-coming-age-of-global-digital-competition/> (A. 13.12. 2022).
- Price, Monroe (2012). Iran and the Soft War, **International Journal of Communication**, Vol 6, pp. 2397-2415.
- Public Security Intelligence Agency (2017). Annual report 2016. **Review and Prospects of Internal and External Situations**.
- Pye, Lucian W. (1997). The United States and Asia in 1997: nothing dramatic, just incremental progress. **Asian Survey** 38.1 (1998): 99-106.
- Rafie, Saher (2011), **Mabadi Kunfushyus Alkhamsa (Konfüçyüs'ün Beş İlkesi)**, Uluslararası Kitap Yayın evi, Mısır.
- _____ (2011). **Tarikh Wahadarat Alsiyna (Çin Tarihi ve Uygarlığı)**, Al-Nafida Yayın evi, Kahire, Mısır.
- Rafihy, Ali Muhammad Amnif (2016). **Alquat Alnaaeimat Wa'atharuha Fi Mustaqbal Alhaymanat Al'amrikia (Yumuşak Güç ve American Hegemonyasının Geleceği Üzerindeki Etkisi)**, Al-Sanhouri Yayınevi, 1. Baskı, Beyrut.

- Ramasamy, Bala and Others, (2017). **Trade and trade facilitation along the Belt and Road Initiative corridors**, United Nations ESCA, Asia-Pacific Research And Training Network On Trade, Working Paper No. 172.
- Rasheed, A. (2018). After hard, soft and smart, it's sharp power. Retrieved from <http://english.alarabiya.net/en/views/news/middle-east/2018/01/24/After-hard-soft-and-smart-it-s-sharppower.htm>. (Accessed. 16.2.2022).
- Reisi, Arash, (2020). Alquat Aljiawaqtisadiat Litariq Alharir Aljadid: Alaistithmar Fi Alhizam Waltariq Wataghyir Mizan Alqiwaalealalamia (Yeni İpek Yolu'nun Jeoekonomik Gücü: Kuşak ve Yol'a Yatırım ve Küresel Güçler Dengesinin Değişmesi), **Dış Politika Dergisi**, Cilt. 35, No. 1, Uluslararası İlişkiler Bölümü Tahran Üniversitesi.
- Remeikis, Amy and Katharine Murphy (2018). Chinese-Australian billionaire involved in UN bribery case, MP claims," The Guardian, May 23, 2018, <https://www.theguardian.com/world/2018/may/22/chinese-australian-billionaire-involved-in-un-bribery-case-mp-claims>, (Accessed. 2-9-2023).
- Ren, Xiao (2009). **A Rising China Sees Itself in Asia's Mirror, NBR Project Report, The National Bureau of Asian Research**. Washington, D.C.
- Reynolds, Isabel (2016)."Japan Sees Chinese Groups Backing Okinawa Independence Activists."<https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-12-26/japan-sees-chinese-groupsbacking-okinawa-independence-activists>. (Accessed 15 February 2023).(Accessed. 16.2.2022).
- Rhodes, R.A.W. (2009). (Edited); **The Australian Study Of Politics**, Palgrave Macmillan, New York.
- Richard A. Clarke & Robert knake, (2010). **CyberWar: The Next Threat to National Security and What to Do About It**. HarperCollins.
- Ridout, Lucy And Jie, Yu (2021). **Who decides China's foreign policy? The role of central government, provincial-level authorities and state-owned enterprises**, The Royal Institute of International Affairs, Chatham House, Briefing Paper, Asia-Pacific Programme November 2021. UK.
- Roger, Scruton (2007)."The Palgrave Macmillan dictionary of political thought". **Springer**, New York.
- Roggeveen, Sam (2013). "What the new defence white paper will say aboutChina". [lowyinterpreter.org](http://www.lowyinterpreter.org). Lowy Institute for International Policy. <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/what-new-defence-white-paper>. Accessed. 12-10-2023).

- Rolland, Nadege (2019). Beijing's Response to the Belt and Road Initiative's 'Pushback': A Story of Assessment and Adaptation, *Asian Affairs* 50, no. 2 (2019): 216–235, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03068374.2019.160238> (Accessed.28-8-2023).
- Roselle, Laura, Miskimmon, Alister and O'Loughin, Ben (2014). Strategic Narrative: A New Means to Understand Soft Power, **Media, War and Conflict**, Vol 7 (1), pp.70-84.
- Rosenberg, Laura and Garnaut, John (2018). The Interference Operations from Putin's Kremlin and Xi's Communist Party: Forging a Joint Response, The ASAN Forum, Available at: <http://www.theasanforum.org/the-interference-operations-fromputins-kremlin-and-xis-communist-party-forging-a-joint-response/#20> (A. 13.12. 2022).
- Rothegeb, ohan M. (1993). **Defining Power: Influence and force contemporary international system**, Martins press, New York.
- Roy, Denny, (1994). Hegemon on the Horizon? China's Threat to East Asia. **International Security**, vol. 19, No. 1, The MIT Press.
- Sabah, Parosh (2018) **Alfikir Alsiyniu (Çin Düşüncesi)**, Sardam Dağıtım ve Yayınevi, Süleymani, Irak.
- Sander, Oral (1967). "Çin Halk Cumhuriyetinde Büyük Proleter Kültürel İhtilal", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 21/4, 275-297.
- _____ (2013), **Siyasi Tarih 1918-1994**, İmge Kitabevi, 23. Baskı, Ankara.
- Sandıklı, Atilla, (2005). "Asya'nın İki Devi, Çin ile Hindistan Arasında Stratejik Ortaklık", **Geleceğin Süper Gücü Çin Uzakdoğu'daki Entegrasyonlar ve Şangay İşbirliği Örgütü**, (Ed. Atilla Sandıklı-İlhan Güllü), Tasam Yayınları, İstanbul.
- Saqar, Abdul Aziz (2003). alquat fi alfikir aliastratijii (Stratejik Düşüncede Güç), **Al Bayan Dergisi**, Suudi Arabistan.
- Sarialgoğlu, İrşat, (2007). "Çin-Hindistan İlişkilerinde Tibet Sorunu", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası ilişkiler Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Sarkar, M. G. (2020). China and QUAD 2.0: Between response and regional construct. *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, 16(1), 110-130.
- Schuman, Micheal (2020). **Super power Interrupted: the Chinese History of the Wolrd**, PublicAffairs, United States.
- Sha, Y. (2019). The myth of China as a 'sharp power. Retrieved from <https://news.cgtn.com/news/3d3d414f354d6a4e32457a6333566d54/index.htm> (A. 27.06.2022).

- Shambo, David (2018). **Aihtiwa Aw Shaghl Almuajahat Alsiynia Mae pakin (Pekin'in Rolüyle Çin Hesaplaşması İçermek veya Meşgul Etmek)**, Michael Brown ve diğerleri., ed. **Çin'in Yükselişi**. Çeviri: Mustafa Kassem, Ulusal Çeviri Merkezi, Kahire, Mısır.
- Shankar, Oded (2005). **Aleasr Alsiyni (Çin Çağı)**, Çeviri: Saeed Al-Hasaniya, Arab Yayın evi , Beyrut, Lübnan.
- Shao, Jingkai (2019). Exploring China's Sharp Power: Conceptual Deficiencies and Alternatives, **Transcommunication**, Vol 6-2, pp. 129-148.
- Shaohui, Tian (2017). "China deepens ties with B&R countries with fruitful achievements, promising prospects, Xinhua." April 26, 2017. http://www.xinhuanet.com/english/2017-04/26/c_136237559.htm. (Accessed 13 September 2023).
- Shepherd, C. (2017). China warns on overseas content after Springer Nature pulls some articles. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-china-censorship/china-warns-on-overseas-content-after-springernature-pulls-some-article>. (Accessed. 16.2.2022).
- Si, L. (2018). Spotlight: 'Sharp power' or Western invisible power. Retrieved from <http://www.chinadaily.com.cn/a/201802/13/WS5a82a339a3106e7dcc13c8d9.html>(Accessed. 21.01.2022)
- Si, Liu (2018). Spotlight: Sharp Power or Western Invisible Power, Xinhua News Agency, Feb 13, 2018. Available at: http://www.xinhuanet.com/english/2018-02/13/c_136972778.htm (A. 13.12. 2022).
- Simich, Ricardo and Wynn, Kirsty (2017). "Sir John Key sells off Parnell mansion for \$20m." NZ Herald,https://www.nzherald.co.nz/business/news/article.cfm?c_id=3&objectid=11919697.(Accessed 14 September 2023).
- Simpfendorfer, Ben (2009). **The New Silk Road: How a Rising Arab World is Turning Away from the West and Rediscovering China**, Palgrave Macmillan, UK.
- Singh, M. (2018). From smart power to sharp power: How China promotes her national interests. **Journal of Defence Studies**, 12(3): 5-25.
- Singh, Mandip (2018). From Smart Power to Sharp Power: How China Promotes her National Interests, **Journal of Defence Studies**, Vol 12 (3), pp. 5-25.
- Skoneczny, Lukasz and Cacko, Boguslaw (2021). Sharp Power, Introduction To The issue, Journal Article Published by Uniwersytet Jagiellonski - Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego in **Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego** Vol. 13 (25), 325-340.
- Smyth, Jamie (2017). Huawei's undersea cable project raises red flag in Australia, The Financial Times, Sydney, Available at: <https://www.ft.com/content/96513f58-d959-11e7> (Accessed.28-8-2023).

- Solomon Adalari Anlaşması (2022). **İleri Araştırma ve Çalışmalar için Gelecek Merkezi**, Abu Dabi.
- Song, Yuwu, (2009), **Encyclopedia of Chinese-American Relations**, McFarland Publishing, Jefferson North Carolina and London.
- Sönmezoğlu, Faruk (2012a). **Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi**, Der Yayınları, 5. Baskı, İstanbul.
- _____ (2014b). **Dış Politika-Karşılaştırmalı Bir Bakış**, Der Yayınları, İstanbul.
- Starr, D. (2009). Chinese Language Education in Europe: the Confucius Institutes. **European Journal of Education**.
- Stepar, Roman (2020). **China's Sharp Power: How China Seeks to Influence and Coerce its Neighbours**, Faculty Of Social Sciences Institute of Political Studies Department of International Relations, Charles University.
- Suettinger, Robert L. (2004). "The Rise and Descent of Peaceful Rise", China Leadership Monitor, No. 12. Washington, D.C.
- Sun, Yan (2020). **From Empire to nation state: Ethnic Politics in China**, Cambridge University Press.
- Sundaramurthy, A. (2020), The China factor in India-Australia maritime cooperation. **Asian Affairs**, 51(1), 169-188.
- Sutter, Robert G. (2007). **Chinese Foreign relations, power and policy since the Cold War**, 3 rd Edition, Rowman & Littlefield Publishers, Inc. printed in Usa.
- Şahin, Çiğdem (2016). "Çin ve Avrupa Birliği'nin İpek Yolu Girişimleri ve Orta Asya'ya Yansımaları", III. Beynelhalk Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu Materyalleri, Cilt 3, Bakü.
- Şeriat, Nia Mohsen (2016). alhizam aliaqtisadiu litariq alharir almuajah nahw alqima (Değer odaklı İpek Yolu ekonomik kuşağı), **dış ilişkiler Dergisi**, No. 3, Tahran Üniversitesi.
- Şimşek, M. (2005). "Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dünya Ticaret Örgütü'ne (WTO) Üyeliğinin Ekonomik Etkileri ve Çin'in Geleceğine İlişkin Senaryolar", **Yönetim ve Ekonomi**, 12/2, 77-90.
- T.C. Sidney Başkonsolosluğu Ticaret Ataşeliği (2016). Avustralya'nın Genel Ekonomik Durumu ve Tü00orkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkileri, <https://www.kutso.org.tr/wp-content/uploads/2017/06/Avustralya-%C3%9Cİke-Raporu>, (Accessed. 12-10-2023).
- Taehwan, Kim. (2018). Authoritarian sharp power: Comparing China and Russia. Retrieved from <http://www.theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia> Accessed. 14.2.2022)

- _____ (2018). Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia, The ASAN Forum. Available at: <http://www.theasanforum.org/authoritarian-sharppower-comparing-china-and-russia/> (A. 13.12. 2022).
- Tan, Kenneth (2017), “Chinese Primary School Students Are Being Brainwashed into Boycotting South Korean Snacks.” Shanghaiist, March 13, 2017. http://shanghaiist.com/2017/03/13/chinese_children_boycott_lotte/. (Accessed 10 September 2023).
- Tan, vd (2020), The political economy of Taiwan’s regional relations. *Asian Affairs: An American Review*, 47(3),177-200
- The Chinese President has begun addressing the Australian parliament” (2014), Special Broadcasting Service.
- The International Télécommunication Union (2010). *ITU Toolkit for Cybercrime législation*, Geneva,
- The United States and Asia in 1997: **Nothing Dramatic, Just Incremental Progress** | Asian Survey | University of California Press (ucpress.edu).
- Tiezzi, Shannon (2014). “Tokyo Governor Yoichi Masuzoe Visits Beijing.” *The Diplomat*, April 26, 2014. <https://thediplomat.com/2014/04/tokyo-governor-yoichi-masuzoe-visits-beijing>. (Accessed 15 February 2023).
- Tokuchi, Hideshi (2019). Countering Foreign Influence and Interference in Open Societies- A Japanese Perspective on Authoritarian Infiltration, The Japan Institute of International Affairs. Available at: https://www.jiaajic.jp/en/policybrief/pdf/PolicyBrief_Tokuchi_190225.pdf (A. 13.12. 2022).
- Tow, William T., and Yen, Chen-shen (2007). “Australia–Taiwan relations: the evolving geopolitical setting.” *Australian Journal of International Affairs* 61.3 (2007): 330–350
- Tritten, Travis J. and Sumida, Chiyomi (2013). “Protests on Okinawa Aren’t Always What They Appear to Be.” *Stars and Stripes*, May 23, 2013. <http://www.stripes.com/news/protests-on-okinawa-aren-t-always-what-theyappear>. (Accessed 16 February 2023)
- Tsang, Amie (2015). “Caijing Journalist’s Shaming Signals China’s Growing Control Over News Media.” September 6, 2015. <https://www.nytimes.com/2015/09/07/business/media/caijing-journalists-shamingsignals-chinas-growing-control-over-news-media.html>. (Accessed 14 September 2023).
- Turan, Ishak (2016). “ABD-Çin İlişkileri Bağlamında Tayvan Sorunu”, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:6, Sayı:1, s. 80-105.
- Tüter, M. (2018). *Çin Gücü-Statükoya Karşı Yeni Güç Arayışları*, Kopernik Kitap, İstanbul.

- UN (2020).The permanent mission of the Commonwealth of Australia to the United Nations. N° 20/026.https://www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/mys_12_122019/2020_07_23_AUS_NV_UN_001_OLA-2020-00373.pdf. (Accessed. 12-10-2023).
- United States Senate (2019). China's Impact on the US Education System
- Universities Australia (2021). Universities Australia. Retrieved from <https://www.universitiesaustralia.edu.au/policy-submissions/teaching-learningfunding/how-universities-are-funded> (Accessed. 12-10-2023).
- Ünay, Sadık (2019). "Çin-Rus Yakınlaşması ABD Karşısı Bir İttifaka Dönüşür mü?", <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/cin-rusya-yakinlasmasi-abd-karsiti-bir-ittifaka-donusur-mu/1389175> (Erişim Tarihi: 25.08.2023)
- Üngör, Ç. (2009). "Çin ve Üçüncü Dünya", **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 0/41, 27-38
- Van Niekerk, Brett & Maharaj, Manoj S. (2011). Relevance of Information Warfare Models to Critical Infrastructure Protection, *Scientia Militaria, South African Journal of Military Studies*, Vol 39 (2), pp. 99-122.
- Van Vuuren, Rianne (2018). Information Warfare as Future Weapon of Mass-disruption, Africa 2030s Scenarios, **Journal of Futures Studies**, Vol 23 (1), pp. 77-94.
- Varghese AO, Peter N. (2018) An India Economic Strategy to 2035: Navigating from Potential to Delivery (Canberra: Department of Foreign Affairs and Trade, Australia, 2018), <https://dfat.gov.au/geo/india/ies/pdf/dfat-an-india-economic-strategy-to-2035.pdf> (Accessed. 20-9-2023).
- Varrall, Merriden (2017). A Chinese Threat to Australian Openness," New York Times, July 31, 2017, <https://www.nytimes.com/2017/07/31/opinion/australia-chinese-student.html>, (Accessed. 2-9-2023).
- Vasquez, John A. and Colin Elman (2003), Eds., **Realism and the Balance of Power: A New Debate**, Upper Saddle River: Prentice Hall
- Visentin, L. (2021). China-backed Confucius Institutes face closure under veto laws. <https://www.smh.com.au/politics/federal/china-backed-confucius-institutes-face-closure-under-veto-laws-20210423-p57lvo.html> (Accessed. 12-10-2023).
- Vogel, Ezra F. (2017), **Deng Xiaoping ve Çin'in Dönüşümü**, (çev. Mehveş Leliç), İstanbul.
- Volodzko, David (2017). "China Wins Its War against THAAD without Firing a Shot." South China Morning Post, November 18, 2017. <http://www.scmp.com/week-asia/geopolitics/article/2120452/china-wins-its-war-against-south-koreas-us-thaad-missile> (Accessed 20 March 2023).

- Wakeman, Frederic Jr. (1975). The Use and Abuse of Ideology in the Study of Contemporary China: Ideology and Politics in Contemporary China by Chalmers Johnson; Ideology and Organization in Communist China by H. Franz Schurmann, No. 61, **The China Quarterly**, Cambridge University Press.
- Waldron, Arthur (1991). The Warlord: Twentieth-Century Chinese Understandings of Violence, Militarism, and Imperialism, **The American Historical Review**, Vol. 96, No. 4, Oxford University Press.
- Walker, Christopher & Ludwig, Jessica (2017a). The Meaning of Sharp Power, How Authoritarian States Project Influence, Foreign Affairs, Nov 16, 2017. Available <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power> ((Accessed 20 March 2023)).
- _____ (2017b). **From Soft Power to Sharp Power, Rising Authoritarian Influence in the Democratic World**. Washington, D.C.: International Forum for Democratic Studies, National Endowment for Democracy, December 2017. Available at: <https://www.ned.org/wpcontent/uploads/2017/12/Introduction-Sharp-Power-Rising-AuthoritarianInfluence.pdf> (Accessed. 2.2. 2022).
- Walker, Christopher (2018a). The Point of Sharp Power, Project Syndicate, Feb 1, 2018. Available at: <https://www.project-syndicate.org/commentary/soft-powershortcomings-by-christopher-walker-2018-02?barrier=accesspaylog> (Accessed. 2.2. 2022).
- _____ (2018b). What is Sharp Power, **Journal of Democracy**, Vol 29 (3), pp. 9-23.
- _____ (2018). **The point of sharp power**", Project Syndicate, 1 II 2018, <https://www.project-syndicate.org/commentary/soft-power-shortcomings-by-christopher-walker-2018-02> Accessed. 14 VI 2021).
- _____ (2018b). The Point of Sharp Power. Retrieved from <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2018/02/12/commentary/world-commentary/point-sharp> (Accessed 20 March 2023).
- _____ (2018c). Russian and Chinese sharp power. Retrieved from <https://www.ft.com/content/648187ce-8068-11e8-af48-190d103e32a4> (Accessed 20 March 2023).
- _____ (2019a). China's foreign influence and sharp power strategy to shape and influence democratic institutions. Retrieved from <https://docs.house.gov/meetings/IG/IG00/20190516/109462/HHRG-116-IG00-Wstate-WalkerC-20190516.pdf>.
- _____ (2019b). Safeguarding democracies against authoritarian sharp power. Retrieved from <https://policyoptions.irpp.org/magazines/january-2019/safeguarding-democracies-against-authoritarianssharp-power> (Accessed 20 March 2023).

- Walker, David (2012). (Edited); **Australia's Asia: From Yellow Peril To Asia Century**, Agnieszka Sobocinska, UWA Publishing.
- Waltz, Edward (1998). **Information Warfare Principles and Operations**, Boston: Artech House.
- What Did China Export to South Korea in 2016? (2016), The Atlas of Economic Complexity by HarvardCID.<http://atlas.cid.harvard.edu/explore/?country=43&partner=121&product=undefined&productClass=HS&startYear=undefined&target=Partner&year=2016>. (Accessed 20 September 2023).
- Wasserstrom, Jeffrey (2010). **china in 21st century what everyone needs to know**. oxford university press, New York.
- Weiss, Jessica Chen (2014), **Powerful Patriots: Nationalist Protest in China's Foreign Relations**, Oxford University Press, Oxford.
- Wen, Philip (2016). "South China Sea: Australia in three-way rebuke of China". The Sydney Morning Herald. <https://www.smh.com.au/world/south-china-sea-australia-in-threeway-rebuke-of-china-20160726>. (Accessed. 12-10-2023).
- Westbrook, Tom (2017). U.S. Marines arrive in Darwin for Australia, China exercises, Reuters, April 18, 2017, <http://www.reuters.com/article/us-australia-usa-defence>, (Accessed. 2-9-2023).
- Where did New Zealand export to in 2017? (2017), The Atlas of Economic Complexity by HarvardCID,<https://atlas.cid.harvard.edu/explore?country=166&product=undefined&year=2017&productClass=HS&target=Partner&partner=undefined&startYear=undefined>. (Accessed 12 September 2023).
- White, Hugh (2012). **The China Choice: why we should share power**, Oxford University Press, United Kingdom.
- Wi, Wang (2017). **Alhizam Waltariq Madha Satuqadim Alsiyn Lilealami (Kuşak ve Yol Çin'in Dünyaya Sunacakları**, (Çev: Rasha, Kamal Shaima), Kamal, Sama Dağıtım Veyayınevi, Kahire.
- Williamson, K. (2018). Nothing soft about China's sharp power. Retrieved from <https://www.cfc.forces.gc.ca/259/290/402/305/williamson.pdf> (Accessed 20 March 2023).
- Wilson, Ernest j (2000a). **Hard power, Soft power, Smart power**, The American Academy of political and Social science, SAG Publications.
- _____ (2008b). **Hard power, Soft power, Smart power**, The American Academy of political and Social science, SAG Publications.
- Wilson, Jeanne (2015). Soft Power: A comparison of Discourse and Practice in Russia and China, **Europe-Asia Studies**, vol 67 (8), pp. 1171-1202.

- Wolfberg, Adrian and Young, Brian A. (2016). Is Intelligence an Instrument of National Power? **American Intelligence Journal**, Vol 33 (1), pp. 26-30.
- Wood, Chris (2017). Why an obscure memoir by a former Australian diplomat and veteran of Hong Kong's Phoenix TV is creating a flutter, Post Magazine, June 9, 2017, <http://www.scmp.com/magazines/post-magazine/short-reads/article/2097505/why-obscure-memoir-former-australian-diplomat>, (Accessed. 15-9-2023).
- Wso, Aram Ahmad (2013). Tiory Dar Gezer W Afsaney Talay Qarzy Chini (Ağaç – Havuç Teorisi ve Çin Borç Tuzağına İlişkin Diplomatik Efsane), Available at: <https://www.basknet.net/writer/2023/7249> (Erişim Tarihi 10. 10. 2023).
- Wso, Aram Ahmad (2016). **Alsirae Al'iistratijiu Fi 'Asya Alwasati Baed Nihayat Alharb Albarida (Soğuk Savaş Sonrası Orta Asya'daki Stratejik Çatışma)**, Siyaset Bilimi ve Stratejik Araştırmalar Fakültesi, Al-Zaim Al-Azhari Üniversitesi, Sudan.
- Wu, W. (2023). Australian trade minister 'optimistic' about thaw in China ties, but stands firm on WTO disputes. <https://www.scmp.com/economy/chinaeconomy/article/3209950/australian-trade-minister-optimistic-aboutthaw-china-ties-stands-firm-wto-disputes> (Accessed. 12-10-2023).
- Wu, Xi-Fei (1996), **New Translation of Six Readings**, Sanmin Press, Taipei.
- Wu, Y. (2019). Recognizing and resisting China's evolving sharp power. **American Journal of Chinese Studies**, 26(2): 129-153.
- Wei-F. (2022), Jinqí àozhōu yǔ zhōngguó dàlù guānxì píngxī (Avustralya ve Çin arasındaki son ilişkilere bir bakış). **Prospect & Exploration**, 19(4), 33-40.
- Xiaoping, Deng (1994). **Speech at an enlarged meeting of the military commission of the central committee of the communist party of China (CPC)**, June 4, 1985", In: Selected Works Of Deng Xiaoping (1982-1992), Foreign Languages Press, volume III, Beijing.
- Xiaosi, R. (2014). **Yeni Çin Rüyası-Artan Refahı Ortak Paylaşım Hedefi**, (çev. Ali Yıldırım), Canut Yayınevi, İstanbul.
- Xuewu, Gu (2005). **China Choice for "Peaceful Rise": The Emergence of Realistic Nationalism and its Implications for the Taiwan Issue**, Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), Conference Paper, 5th Europe- Northeast Asia Forum.
- Yabin, Liang (2018). Sharp power Should not Cut Ties, China US Focus, Feb 12, 2018. Available at: <https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/sharp-power-shouldnot-cut-tie> ((Accessed 20 March 2023)

- Yahya, Rabie Muhammad, (2013). **Asaraiyl Wakhatawat Alhaymanat Ealaa Sahat Alfada' Alsiybiranii Fi Alsharq Al'awsat : Dirasat Hawl Aistiedadat Wamahawir Eamal Aldawlat Aleibriat Fi Easr Al'antirnit (2002-2013) (İsrail ve Orta Doğu'daki Siber Uzak Arenasına Hakim Olma Adımları: İbrani Devletinin İnternet Çağındaki Hazırlıkları ve Eylem Eksenleri Üzerine Bir Çalışma (2002-2013))**, Emirates Stratejik Araştırmalar ve Araştırma Merkezi, Birleşik Arap Emirlikleri.
- Yamny, Süleyman (2016). **Alquat Aldhakiat : Almafhum Wal'abead (Akıllı Güç: Kavram ve Boyutlar)**, Mısır Araştırma Enstitüsü, Kahire.
- Yanru, C. (2018). Sharp power': West gets it wrong. Retrieved from <http://www.chinadaily.com.cn/a/201801/16/WS5a5d4072a3102c394518f65e.html> (A. 21.01.2022).
- Yeo, Mike (2014), Exercise Pitch Black Concludes in Darwin, The Diplomat, August 26, 2014, <http://www.thediplomat.com/2014/08/exercise-pitch-black-concludes-in-darwin>, (Accessed. 2-9-2023).
- Yew, Lee Kuan (2000), **From Third World to First. Printed in the United State of America**, New York.
- Yi, Wang (2015), **China's Role in the Global and Regional Order: Participant, Facilitator and Contributor "at the Fourth" World Peace Forum**, Ministry of the Foreign Affairs of the People's Republic of China, available on: www.fmprc.gov (A.12-12-2021)
- Yin, Y. (2023). Chinese companies resume Australian coal imports. <https://www.globaltimes.cn/page/202301/1283570.shtml> (Accessed. 12-10-2023).
- Ying, F. (2015). Chairperson of the Foreign Affairs Committee in the National People's Congress of China, IISS-Fullerton Lecture, Fullerton Hotel, Singapore. available on YouTube: www.youtube.com/watch?v=BzuhOzFSsAU (Accessed. 1-12-2021).
- Yumuşak Savaş Çalışmaları Merkezi (2014). **Alharb Alnaaeimat Al'usus Alnazariat Waltatbiqia (Yumuşak Savaş Teorik ve Uygulamalı Temelleri)**, 1. Baskı, Beyrut.
- Zahir, Naeem Ibrahim (2003). **Güç İnşa Etme Politikası**, Dar Majdalawi Dağıtım ve Yayınevi 2. baskı, Amman.
- Zeng, Jinghan (2020). **Slogan Politics Understanding Chinese Foreign Policy Concepts**, palgrave Macmillan, London.
- Zhao, Wen-Zhi (2016), **China's Economic Diplomacy: Theory and Practice**, Wunan Press, Taipei.

- Zhaoguang, Ge and Hill, Michael Gibbs (2018). What Is China? Territory, Ethnicity, Culture, and History, **China Review International**, Vol. 24, No. 1 (2017), University of Hawai'i Press.
- Zhen, Summer (2015). Chinese company Landbridge wins 99-year lease on northern Australia's Darwin port, South Morning China Post, October 14, 2015, <https://www.scmp.com/business/companies/article/1867514/chinese-company-landbridge-wins-99-year-lease-northern-australias>, (Accessed. 2-9-2023).
- Zweig, David (2008). **China and the World Economy: The Rise of a New Trading Nation**", the World International Studies, July, Slovenia.

ÖZGEÇMİŞ

2001 yılında Alan ve Aram İlkokulu'nu; 2007 yılında Chwarqurna Lisesi'ni; 2011 yılında Sallahaddin Üniversitesi-Hukuk ve Siyaset Bilimler Fakültesi, Siyaset Bölümü'nü; 2016 yılında da Al-Zaeem Al-Azhari Üniversitesi, Siyaset Bilimler ve Stratejik Çalışmalar Fakültesi, Stratejik Çalışmalar Bölümünde yüksek lisans Programını bitirdi. 2019 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında Doktora programına başladı.

WSO, evli, bir erkek ve bir kız çocuğunun babası olup, Arapça, İngilizce, Türkçe ve başlangıç düzeyinde Farsça bilmektedir.